NOVVM TESTAMENTVM GRAECE

TEXTVI A RETRACTATORIBVS ANGLIS ADHIBITO BREVEM ADNOTATIONEM CRITICAM SVBIECIT

ALEXANDER SOUTER

EDITIO ALTERA
PENITVS REFORMATA

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

'THE APPEARANCE of a new edition of 'Souter' is an event of importance for all students of the Greek Testament. For many 'Souter' *is* the Greek Testament in the sense that it is the only critical edition they have ever used, while most among the textual specialists will readily agree that its apparatus is the fullest and most satisfactory obtainable within the compass of a single volume.' *Classical Review.*

By the same Editor

A POCKET LEXICON TO THE GREEK NEW TESTAMENT

7*s.* 6*d.* net

THE EARLIEST LATIN COMMENTARIES ON THE EPISTLES OF ST. PAUL

A Study. 15*s.* net

A GLOSSARY OF LATER LATIN TO 600 A.D.

42*s.* net

OXFORD UNIVERSITY PRESS

OUP
£1.10
net

Thomas W. Wietrig
Reed College
1975

NOVVM TESTAMENTVM

GRAECE

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

Digitized by the Internet Archive
in 2023 with funding from
Kahle/Austin Foundation

https://archive.org/details/novumtestamentum0000alex

NOVVM TESTAMENTVM GRAECE

TEXTVI A RETRACTATORIBVS ANGLIS ADHIBITO BREVEM
ADNOTATIONEM CRITICAM SVBIECIT

ALEXANDER SOUTER
COLL. B. MARIAE MAGDALENAE APVD OXONIENSES
IN COLLEGIO MANSICAMPENSI
GRAECITATIS NOVI TESTAMENTI OLIM PROFESSOR
POSTEA IN VNIVERSITATE ABERDONIENSI
HVMANITATIS PROFESSOR REGIVS
ET VICE-CANCELLARIVS

EDITIO ALTERA
PENITVS REFORMATA

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

OXONII

Excudebat Vivianus Ridler

Architypographus academicus

FIRST PUBLISHED 1910
REPRINTED 1913, 1918, 1921
1930, 1934, 1941
SECOND EDITION 1947
REPRINTED 1950, 1953, 1956
1962, 1966

PRINTED IN GREAT BRITAIN

PRAEFATIO

HVIVS editionis Noui Testamenti Graeci lex haec constituta est, ut is textus, qui Anglae recensioni anno 1881 editae subesse uidetur quique Oxoniensium manibus teritur, denuo sed nitidiore forma typis imprimeretur. sed ne nihil nisi actum agere uideamur, breuem adparatum criticum addidimus, quo adiutus multa inuenias quae siue ad uerum textum enucleandum siue ad historiam eius inlustrandam neglegi non possint. in elegendis uero lectionibus quas adnotarem etsi multam operam impendi, omnibus scilicet satis facere nequeo et uix dubium est quin praetermissum hoc additum illud exprobraturi sint mihi lectores.

Quod si in illa re nemini sum placiturus, fortasse non displicebunt adnotatiunculae ipsae, quas diligentius interdumque plenius quam in ulla alia editione conscriptas reperias. nam praeter quam quod editiones codicum Graecorum Tischendorfio ignotorum quoad fieri poterat adhibui, uersiones laudaui secundum editiones criticas recentissimas: Latinas (et codices antiquioris et uulgatam), Suras (ueterem, uulgatam, Philoxenianam, Palaestinensem), Aegyptiacas (Bohairicam, Sahidicam[1]), in Apocalypsi Armeniacas (ueterem et uulgatam). idem quoque de testimonio sanctorum patrum feci, nec possum dicere quot milia locorum denuo inspexerim. quod denique in libello studiosis nostris maxima ex parte destinato ἐξηγητὰς Latinos, in quibus iam diu lucubro, Ambrosiastrum, Tyconium, Pela-

[1] Uiro reuerendo G. W. Hornero gratiae maximae agendae sunt, cuius beneficio Sahidicae eius pretiosissima editione in Euangelio uti nobis licuit, cum nondum publici iuris facta esset.

gium, Pseudo-Hieronymum, Cassiodorum, Bedam, secundum codicum conlationes a me ipso factas citaui, id doctis et nostris et alienigenis haud ingratum fore confido.

Concinnanti opus numquam deerat mihi consilium sagacissimum Guilelmi Sanday S.T.P. studiorum talium patroni indefessi, neque tacenda est typographorum eximia diligentia.

Dabam Oxonii mense Septembri
anno Salutis MCMX.

EDITIONIS ALTERIVS PRAEFATIO

FELICITER mihi contigit ut post XXXIII annos, intra quos permulta exemplaria editionis prioris sunt diuendita, bibliopola honestissimus alteram poposcerit. quantum quidem ad textum ipsum pertinet, recentiorum annorum reperta eius generis sunt ut praesenti tempore imprudentis me iudice esset textus editionem nouam refingere. nunc enim luce clarius est antiquissimis temporibus multo plures fuisse uarias lectiones quam maiores nostri putarant et codices uetustos non necessario semper omnium optimos quia sint uetusti, neque recentiores minoris momenti esse quod antiquitate scriptionis non gaudeant. codices quoque multos qui 'minusculi' dicuntur, melius et diligentius quam adhuc factum est innotescere oportet, exemplo Kirsopp et Siluae Lake, Hermanni C. Hoskier, illorum praecipue in Euangelio, huius in Apocalypsi. uersionum quidem quas uocant Sahidicae editio a G. W. Horner curata totum fere Nouum Testamentum inlustrauit, Adolphi Jülicher collectio laboriosa adiumentum pretiosissimum ad studium Latinarum euangeliorum uersionum antiquarum contulit, nec praetermittendae sunt editiones aliarum uersionum qualis

Roberti P. Blake Georgicae. in paginis sequentibus id solum egi ut communicem papyraceorum recens repertorum aliquot lectiones, uelut Chester Beatty, pergamenorum uelut Washingtoniensis (W), Koridethi (Θ), minusculorum denique quorundam; uersionum indicia ad normam hodiernam recenseam; patrum lectiones ad optimas quas ad manum habeo editiones citem, ut Bedae Venerabilis in Actus Apostolorum a M. L. W. Laistner, in Epistulas Canonicas a C. H. Milne curatam, quae nondum sub prelo est.

Editionis prioris pauca errata correxerunt lectores noti ignotique, quibus maximam habeo gratiam. Fridericus Fyuie Bruce, A.M., olim discipulus meus, Vniuersitatis Leodiensis nunc praelector, plagulas huius editionis, qua est summa doctrina diligentiaque, perlegit, magno emolumento meo et lectorum.

Dabam Oxonii mense Septembri
anno Salutis MCMXXXXIIII.

SIGLA

VOLVMINA CODICESQUE GRAECI[1]

(A) CHARTACEI (ex Aegypto)

$\mathfrak{p}^{1}$ (saec. iii–iv) : e(uangelium). Mt. i. 1–9, 12, 13, 14–20 (Philadelphia) Sd ϵ 01[2]
$\mathfrak{p}^{3}$ (saec. vi) : e. Lc. vii. (36)–(45) ; x. (38)–(42) (Vienna)
$\mathfrak{p}^{4}$ (saec. iv) : e. Lc. i. 74–80 ; v. 30–vi. 4 (Paris) Sd ϵ 34
$\mathfrak{p}^{5}$ (saec. iii) : e. Ioh. i. 23–31, 33–41 ; xvi. 14–30; xx. 11–17, 19–25 (London) Sd ϵ 02
$\mathfrak{p}^{6}$: e. Ioh. xi. 45 (Strasbourg)
$\mathfrak{p}^{8}$ (saec. iv) : a(ctus[3]). Ac. iv. 31–37 ; v. 2–9 ; vi. 1–6; 8–15 (Berlin) Sd α 8
$\mathfrak{p}^{9}$ (saec. iv–v) : a. 1 Ioh. iv. 11–13, 15–17 (Cambridge, Mass.)
$\mathfrak{p}^{10}$ (saec. iv) : p(aulus). Rom. i. 1–7 (Cambridge, Mass.) Sd α 1032
$\mathfrak{p}^{13}$ (saec. iv) : p. Hebr. ii. 14–v. 5 ; x. 8–xi. 13, 28–xii. 17 (London)
$\mathfrak{p}^{15}$ (saec. iv) : p. 1 Cor. vii. 18–viii. 4 (Cairo)
$\mathfrak{p}^{16}$ (saec. iv) (fortasse eiusdem codicis ac $\mathfrak{p}^{15}$) : p. Phil. iii. 9–17 ; iv. 2–8 (Cairo)
$\mathfrak{p}^{17}$ (saec. iv) : p. Hebr. ix. 12–19 (Cambridge)
$\mathfrak{p}^{18}$ (saec. iii–iv) : r. i. 4–7 (London)
$\mathfrak{p}^{20}$ (saec. iii) : a. Iac. ii. 19–(iii. 2)–iii. 9 (Princeton)
$\mathfrak{p}^{32}$ (saec. iii) : p. Tit. i. 11–15 ; ii. 3–8 (Manchester)
$\mathfrak{p}^{33}$ (saec. vi–vii) : a. Act. xv (Vienna)
$\mathfrak{p}^{37}$ (saec. iii) : e. Mt. xxvi. 19–52 (Ann Arbor)
$\mathfrak{p}^{38}$ (saec. iv) : a. Act. xviii. 27–xix. 6, xix. 12–16 (Ann Arbor)
$\mathfrak{p}^{41}$ (saec. ?) : a. Act. xvii–xxii lacunosi (Vienna)
$\mathfrak{p}^{45}$ (saec. iii in.) : e. a. lacunosi (London, Vienna)
$\mathfrak{p}^{46}$ (saec. iii in.) : p. desunt 86 folia ex 104 (London, Ann Arbor)
$\mathfrak{p}^{47}$ (saec. iii) : r. ix. 10–xvii. 2. (London)
$\mathfrak{p}^{48}$ (saec. iii) : a. Act. xxiii. 11–16, 24–29 (Florence)

---

[1] Secundum Gregorium Von Dobschütz Lietzmann numerati (*cf. Die griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, von Caspar René Gregory, Leipzig, 1908, et *ZNTW* uol. xxiii, xxv, xxvii etc.).

[2] Sd = numeri Sodeniani (*cf. Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt hergestellt auf Grund ihrer Textgeschichte*, von Hermann von Soden, Berlin, Bd. i (1902) p. 102 ff.)

[3] Interdum epistulae catholicae siue canonicae sub hoc siglo conprehensae sunt.

(B) MEMBRANACEI

(1) Uncialibus Litteris Scripti

ℵ (saec. iv) : e a p r(euelatio) (Sinaiticus) (London, Leipzig) Sd δ 2
ℵ* significat primam scripturam, ubi idem aut recentior librarius postea emendauit : sic quoque in codicibus A, B, C, D, G, H, K, L, N, X, Δ, Π, 046, 0142, 1, 7, 17, 31, 33, 40, 69, 97, 123, 124, 161, 216, 262, 425, 429, 464, 482, 700, 1080, 1908, 2023
$ℵ^a$ $ℵ^b$ $ℵ^c$ ($ℵ^{ca}$) $ℵ^{cb}$ $ℵ^{cc}$ $ℵ^1$ uarii correctores eiusdem codicis : sed uide *Scribes and Correctors of the Codex Sinaiticus* by H. J. M. Milne and T. C. Skeat (British Museum, 1938)
A (saec. v) : e a p r (deest aliquantum) ('Alexandrinus'[1]) (London) Sd δ 4
A* uide ℵ* : uarii correctores A^{**} A^2 $A^{corr.}$
B (saec. iv) : e a p (desunt Hebr. ix. 14–xiii. 25 ; 1, 2 Tim. Tit. Philem.) (Vaticanus) (Rome) Sd δ 1
B* uide ℵ* : correctores B^2 B^3
C (saec. v) : e a p r (fragmenta) (Paris) Sd δ 3
C* uide ℵ* : correctores sunt C^{**} C^2 C^3 $C^{corr.}$
D (saec. v–vi) : e a (mutilus) (Graeco-Latinus) (Codex Bezae) (Cambridge) Sd δ 5
D* uide ℵ* : corrector D^2 : $D^{supp.}$ (saec. ix) addidit quae deperierant
D (saec. vi) : p (desunt pauca) (Graeco-Latinus) (Paris) Sd α 1026
D* uide ℵ* : correctores D^b D^c D^2 D^3 $D^{corr.}$
E (saec. vi) : a (desunt pauca) (Graeco-Latinus) (Oxford) Sd α 1001
(F (saec. ix) : p (Graeco-Latinus) (Cambridge) Sd α 1029)
G (saec. ix–x) : e (London, Cambridge) Sd ε 87
G* uide ℵ*
G (saec. ix) p (Graeco-Latinus) (Dresden) Sd α 1028 : cum F certe cognatissimus, secundum nonnullos eius archetypus
H (saec. ix–x) : e (Hamburg, Cambridge) Sd ε 88
H (saec. ix et x) : a (mutilus) (Modena) Sd α 6
H (saec. vi) : p (mutilus) (Athos, Kiev, Moscow, Leningrad, Paris, Turin) Sd α 1022 exemplar editionis Epistularum Paulinarum, quam (saec. iv–v ?) emisit Euthalius (uide infra)
H* uide ℵ* : H** codicis corrector
I e = 079 (uide infra)
I p = 088 (uide infra)
K (saec. ix) : e (Paris) Sd ε 71
K (saec. ix) : a p (Actus et aliquantum Pauli desunt) (Moscow) Sd $A^{\pi p1}$ et I^1
K* uide ℵ*
L (saec. viii) : e (aliqua ex parte mutilus) (Paris) Sd ε 56
L* uide ℵ*
L (saec. ix) a p (desunt Actus i. 1–viii. 9) (Rome) Sd α 5

---

[1] Fortasse potius Constantinopolitanus nominandus (uide u. c. F. C. Burkitt, *Journ. Theol. Stud.* xi. [1909–10] 603–606).

SIGLA

M (saec. ix) : e (Paris) Sd ε 72
M p = 0121 (uide infra)
N (saec. vi) : e (mutilus) (Leningrad, Patmos, Rome, London, Vienna) Sd ε 19
N* uide ℵ* : N^{mg} uide infra
O (saec. vi) : e (Mt. mutilus) (Paris) Sd ε 21
P (saec. vi) : e (mutilus) (Wolfenbüttel) Sd ε 33
P (saec. ix) : a p r (mutilus) (Leningrad) Sd α 3
P^2 corrector codicis
Q (saec. v) : e (mutilus) (Wolfenbüttel) Sd ε 4
R (saec. vi) : e (mutilus) (London) Sd ε 22
S (saec. x) : e (Rome) Sd ε 1027
T (saec. v) : e (fragmenta) (Rome) Sd ε 5
U (saec. ix–x) : e (Venice) Sd ε 90
V (saec. ix) : e (mutilus) (Moscow) Sd ε 75
W (saec. iv–v) : e (Washington)
X (saec. x) : e (mutilus) (Munich) Sd A^3
X* uide ℵ*
Y (saec. ix) : e (Banbury) Sd ε 073
Z (saec. vi) : e (mutilus) (Dublin) Sd ε 26
Γ (saec. ix–x) : e (mutilus) (Oxford, Leningrad) Sd ε 70
Δ (saec. ix–x) : e (Graeco-Latinus) (St. Gall) Sd ε 76
Δ* uide ℵ*
Θ (038) (saec. ix) : e (Tiflis) Sd ε 050
Λ (saec. ix) : e (Lc. Ioh.) (Oxford) Sd ε 77
Ξ (saec. viii) : e (mutilus) (London) Sd A^1
Π (saec. ix) : e (mutilus) (Leningrad) Sd ε 73 = fam. Π ed. S. Lake (1936)
Π* uide ℵ*
Σ (saec. vi) : e (Mt. Mc.) (Rossano) Sd ε 18
Φ (saec. vi) : e (Mt. Mc., sed mutilus) (Berat) Sd ε 17
Ψ (saec. viii–ix) : e a p (desunt Mt. Mc. i. 1–ix. 4) (Athos) Sd δ 6
Ω (saec. viii–ix) : e (Athos) Sd ε 61
046 (saec. x) : r (Rome) Sd α 1070
046* uide ℵ*
046** corrector eiusdem codicis
047 (saec. ix–x) : e (Athos) Sd ε 95
048 (saec. v) : a p (fragmenta) (Rome) Sd α 1
051 (saec. ix–x) : r (Athos)
052 (saec. x) : r (Athos)
059 (saec. iv) : e (Mc. xv (29)–(38)) (Vienna) Sd ε 09
061 (saec. iv–vi) : p (fragmenta) (Paris) Sd α 1035
063 (saec. ix–x) : e (Lc. fragmenta) (Moscow) Sd ε 64
064 (saec. vi) : e (Mt. xxvii. 7–30) (Kiev) Sd ε 10
066 (saec. v) : a (fragmenta) (Leningrad) Sd α 1000
070 (saec. v) : e (fragmenta) (Oxford) Sd ε 6
071 (saec. v–vi) : e (fragmentum) (Cambridge, Mass.)

076 (saec. v–vi) : a (fragmentum) Sd α 1008
079 (saec. vi) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 16
083 (saec. vi) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 31
084 (saec. vi) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 24
085 (saec. vi–vii) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 23
086 (saec. vi) : e (fragmenta) (London) Sd ε 35
088 (saec. v) : p (fragmenta) (Leningrad) Sd α 1021
091 (saec. vi) : e (fragmentum) (Leningrad) Sd ε 30
099 (saec. vii–viii) : e (fragmentum) (Paris) Sd ε 47
0105 (saec. vii) : e (Ioh. vi. 71–vii. 46) (Vienna) Sd ε 45
0112 (saec. vii) : e (fragmenta) (Sinai) Sd ε 46
0116 (saec. viii–ix) : e (fragmenta) (Naples) Sd ε 58
0120 (saec. ix (?)) : a (fragmenta) (Rome) Sd α 1005
0121 (saec. ix) : p (fragmenta) (London, Hamburg) Sd α 1031
0124 (saec. ix (?)) : e (fragmenta) (Paris) Sd ε 78
0131 (saec. ix) : e (fragmenta) (Cambridge) Sd ε 81
0142 (saec. x) : a p (Munich) Sd O^6
0142* uide ℵ*
0162 (saec. iv) : e (Ioh. ii. 11–22)
0163 (saec. v) : r (xvi. 17–20)
0165 (saec. iv–v) : a (fragmenta) (Berlin)
0170 (saec. iv) : e (Lc. xxii. 45–47, 50–53) (Aschmunen)
Ox(yrynchus) 1169 (saec v–vi) : Mt. (fragm.)

(2) Minusculis Litteris Scripti

1 &c. = consensus codicum 1–118–131–209, qui archetypum omnium deperditum repraesentat : de cuius lectionibus ubi aliquantulum dubii est, 1 (&c.) aut (1) &c. scripsi
1 (saec. xii ?) : e a p (Basle) Sd δ 254
1* uide ℵ*
1 (saec. xii–xiii) : r (Maihingen) Sd A_{ν}^{20}
2 (saec. xii ?) : e (Basle) Sd ε 1214
2 (saec. xii ?) : a p (Basle) Sd α 253
3 (saec. xii) : e a p (Vienna) Sd δ 253
4 (saec. xiii ?) : e (Paris) Sd ε 371
5 (saec. xiv) : e a p (Paris) Sd δ 453
6 (saec. xiii) : e a p (Paris) Sd δ 356
7 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 287
7* uide ℵ*
10 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 372
11 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 297
13 &c. = consensus codicum 13–69–124–230–346–543–788–826–828–983 1689–1709, qui omnes uel fere omnes ad archetypum unum redeunt, qui olim in Sicilia aut Calabria erat.
13 (&c.) et (13) &c. uide 1 &c.

13 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 368
17 (saec. xv) : e (Paris) Sd ε 525
17* uide ℵ*
17** huius codicis corrector
18 (saec. xiv) : e a p r (Paris) Sd δ 411
19 (saec. xii) : e (Paris) Sd A^{214}
21 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 286
22 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 288
26 (saec. xi) : e (Paris) Sd ε 165
28 (saec. xi) : e (Paris) Sd ε 168
29 (saec. x) : e (Paris) Sd ε 1022
31 (saec. xiii?) : e (Paris) Sd ε 375
31* uide ℵ*
32 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 296
33 (saec. ix–x) : e a p (Paris) Sd δ 48
33* uide ℵ*
36 (saec. xii?) : a (Oxford) Sd $A^{\pi\rho 20}$
38 (saec. xiii) : e a p (Paris) Sd δ 355
40 (saec. xi–xii) : e (Paris) Sd A^{155}
40* uide ℵ*
42 (saec. xi) : a p r (Frankfurt a. O.) Sd α 107
49 (saec. xi?) : e (Oxford) Sd ε 155
50 (saec. xi–xii) : e (Oxford) Sd A^{152}
56 (saec. xv) : e (Oxford) Sd ε 517
57 (saec. xii) : e a p (Oxford) Sd δ 255
60 (saec. xiii) : e r (Cambridge) Sd ε 1321
61 (saec. xvi) : e a p r (Dublin) Sd δ 603
63 (saec. x–xi) : e (Dublin) Sd A^{118}
64 (saec. xii–xiii) : e (Marquess of Bute) Sd ε 1287
66 (saec. xii–xiii) : e (Cambridge) Sd ε 1286
69 (saec. xv) : e a p r (Leicester) Sd δ 505
69* uide ℵ*
71 (saec. xii) : e (London) Sd ε 253
72 (saec. xi) : e (London) Sd ε 110
74 (saec. xiii) : e (Oxford) Sd ε 321
77 (saec. xi) : e (Vienna) Sd A^{143}
81 (saec. xi) : a (London) Sd α 162
82 (saec. x) : a p r (Paris) Sd O^{1}
86 (saec. x) : e (Pressburg) Sd ε 1030
88 (saec. xii?) : a p r (Naples) Sd α 200
90 (saec. xvi) : e a p (Amsterdam) Sd δ 652
90** corrector eiusdem codicis
91 (saec. xi) : a p r (Paris) Sd O^{14}
93 (saec. x) : a p r (Paris) Sd α 51
94 (saec. xiii) : a p r (Paris) Sd O^{31}

97 (saec. xii) : a p (Wolfenbüttel) Sd α 260
97* uide ℵ*
101 (saec. xi) : a p (Dresden) Sd O^{1l}
102 (saec. xiv ?) : a p (Moscow) Sd α 499
103 (saec. xi) : a p (Moscow) Sd O^{28}
103** corrector eiusdem codicis
104 (saec. xi) : a p r (London) Sd α 103
105 (1611) (saec. xi–xii) : a p r (Athens) Sd α 208
110 (saec. xii) : a p r (London) Sd α 204
115 (saec. x–xi) : e (London) Sd ε 1096
118 (saec. xiii) : e (Oxford) Sd ε 346
121 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 366
122 (saec. xii) : e a p (Leyden) Sd δ 258
123 (saec. xi ?) : e (Vienna) Sd ε 174
123* uide ℵ*
124 (saec. xii) : e (Vienna) Sd ε 1211
124* uide ℵ*
126 (saec. xii) : e (Wolfenbüttel) Sd ε 185
131 (saec. xiv–xv) : e a p (Rome) Sd δ 467
141 (saec. xiii–xiv) : e a p r (Rome) Sd δ 408
151 (saec. x) : e (Rome) Sd A^{17}
157 (saec. xii) : e (Rome) Sd ε 207
161 (saec. x–xi) : e (Rome) Sd ε 1005
161* uide ℵ*
172 (saec. xiv–xv ?) : a p r (Berlin) Sd α 404
174 (saec. xi) : e (Rome) Sd ε 109
180 (saec. xiii) : (e a p) r (Rome) Sd α 300
181 (saec. xi) : a p r (Rome) Sd α 101
201 (saec. xiv) : e a p r (London) Sd δ 403
203 (saec. xii) : r (London) Sd α 203
205 (saec. xv) : e a p r (Venice) Sd δ 500
206 (saec. xiii) : a p (London) Sd α 365
209 (saec. xiv ?) : e a p r (Venice) Sd δ 457, α 1561
216 (saec. xiv) : a p (London) Sd α 469
216* uide ℵ*
218 (saec. xiii) : e a p r (Vienna) Sd δ 300
220 (saec. xiv) : e (Vienna) Sd ε 457
225 (saec. xii) : e (Vienna) Sd ε 1210
229 (saec. xii) : e (Escurial) Sd ε 1206
230 (saec. xi) : e (Escurial) Sd ε 173
234 (saec. xiii) : e a p (Copenhagen) Sd δ 365
234** eiusdem codicis corrector
235 (saec. xiv) : e (Copenhagen) Sd ε 456
238 (saec. x–xi) : e (Moscow, Dresden) Sd A^{126}
240 (saec. xii) : e (Moscow) Sd $Z^{\epsilon\ 21}$

241 (saec. xi) : e a p r (Dresden) Sd δ 507
242 (saec. xii) : e a p r (Moscow) Sd δ 206
244 (saec. xii) : e (Moscow) Sd $Z^{\epsilon 20}$
245 (saec. xii) : e (Moscow) Sd ε 1226
248 (saec. xiii) : e (Moscow) Sd ε 395
249 (saec. xi) : e (Moscow) Sd $N\iota^{10}$
250 (saec. xi) : a p r (Paris) Sd O^{10}
251 (saec. xi) : e (Moscow) Sd ε 192
253 (saec. x–xi) : e (Moscow) Sd A^{128}
254 (saec. xv) : a p r (Athens) Sd O Θ^{42}
255 (saec. xi) : a p (Berlin) Sd α 174
258 (saec. xiii : e (Dresden) Sd ε 388
262 (saec. x ?) : e (Paris) Sd ε 1020
262* uide ℵ*
263 (saec. xiii–xiv) : e a p (Paris) Sd δ 372
264 (saec. xii ?) : e (Paris) Sd ε 284
271 (saec. xi ?) : e (Paris) Sd ε 169
296 (saec. xvi) : e a p r (Paris) Sd δ 600
299 (saec. x–xi) : (Paris) Sd A^{21}
299** eiusdem codicis corrector
307 (saec. x–xi) : a (Paris) Sd $A^{\pi\rho 11}$
309 (saec. xiii) : a p (Cambridge) Sd α 351
314 (saec. xi) : a p r (Oxford) Sd O^{11}
319 (saec. xii) : a p (Cambridge) Sd α 256
321 (saec. xii) : a p (London) Sd α 254
322 (saec. xv) : a p (London) Sd α 550
323 (saec. xi–xii) : a p (Geneva) Sd α 157
326 (saec. xii) : a p (Oxford) Sd α 257
327 (saec. xiii) : a p (Oxford) Sd O^{36}
328 (saec. xiii) : a p (Leyden) Sd α 358
330 (saec. xii) : e a p (Leningrad) Sd δ 259
336 (saec. xv) : a p r (Hamburg) Sd α 500
346 (saec. xii) : e (Milan) Sd ε 226
356 (saec. xii) : a p (Cambridge) Sd A^{605}
367 (saec. xiv) : e a p r (Florence) Sd δ 400
383 (saec. xiii) : a p (Oxford) Sd α 353
385 (saec. xv) : a p r (London) Sd α 506
389 (saec. xi) : e (Rome) Sd ε 105
398 (saec. xi–xii) : a p (Cambridge) Sd α 189
421 (saec. xii) : a p (Vienna) Sd α 259
424 (saec. xi) : a p r (Vienna) Sd O^{12}
424** eiusdem codicis diligentissimus corrector, qui ante oculos codicem alterum antiquissimum habebat
425 (saec. xiv) : a p (Vienna) Sd α 457
425* uide ℵ*

429 (saec. xiv et xv) : a p r (Wolfenbüttel) Sd α 398
429* uide ℵ*
431 (saec. xii) : e a p (Strasbourg) Sd δ 268
432 (saec. xiii–xiv) : r (Rome) Sd α 501
435 (saec. x) : e (Leyden) Sd ε 1031
436 (saec. xi) : a p (Rome) Sd α 172
440 (saec. xii) : e a p (Cambridge) Sd δ 260
441 (saec. xiii) : a p (Upsala } Sd O^{18}
442 (saec. xiii) : a p (Upsala }
452 (saec. xii) : a p r (Rome) Sd α 206
453 (saec. xiv ?) : a (Rome) Sd $A^{\pi\rho\ 40}$
456 (saec. x ?) : a p r (Florence) Sd α 52
460 (saec. xiii–xiv) : a p (Venice) Sd α 397
$460^{lat.}$: interpretatio Latina in eodem codice
462 (saec. xiii) : a p (Moscow) Sd α 359
463 (saec. xii) : a [p] (Moscow) deperditus
464 (saec. xi) : a p (Moscow) Sd α 165
464* uide ℵ*
468 (2062) (saec. xiii) : r (Paris) Sd $O^{\alpha\ 30}$
469 (saec. xiii–xiv) : a p r (Paris) Sd α 306
472 (saec. xiv ?) : e (London) Sd ε 1386
474 (saec. xi ?) : e (London) Sd ε 137
478 (saec. x–xi) : e (London) Sd ε 1082
482 (saec. xiii) : e (London) Sd ε 329
482* uide ℵ*
489 (saec. xiv) : e a p (Cambridge) Sd δ 459
498 (saec. xiv) : e a p r (London) Sd δ 402
506 (saec. xi–xii) : e a p r (Oxford) Sd δ 101
543 (saec. xii) : e (London) Sd ε 257
559 (saec. xi) : e (London) Sd ε 139
565 (saec. ix–x) : e (Leningrad) Sd ε 93
565** corrector eiusdem codicis
569 (saec. xi) : e (Leningrad) Sd A^{151}
579 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 376
582 (saec. xiv) : e a p r (Ferrara) Sd δ 410
614 (saec. xiii ?) : a p (Milan) Sd α 364
616 (?) (saec. xv) : a p r (Milan) Sd α 503
618 (saec. xii) : a p (Modena) Sd α 261
625 (saec. xi) : a p (Rome) Sd α 159
630 (saec. xiv) : a p (Rome) Sd α 461
642 (saec. xv) : a p (London) Sd α 552
680 (saec. xiv) : e a p r (Cheltenham) Sd δ 103
700 (saec. xi) : e (London) Sd ε 133
700* uide ℵ*
713 (saec. xii–xiii) : e r (Wisbech) Sd ε 351

788 (saec. xi) : e (Athens) Sd ε 1033
792 (saec. xiii–xiv) : e r (Athens) Sd α 1575
826 (saec. xii) : e (Grotta Ferrata) Sd ε 218
828 (saec. xii) : e (Grotta Ferrata) Sd ε 219
876 (saec. xiii) : a p (London) Sd α 356
959 (saec. xiv) : e a p (Athos) Sd δ 461
983 (saec. xiii) : e (Athos) Sd ε 3017
1069 (saec. xiii) : a p (Athos) Sd α 375
1071 (saec. xii) : e (Athos) Sd ε 1279
1076 (saec. x) : e (Athos) Sd ε 1140
1077 (saec. x) : e (Athos) Sd ε 1139
1078 (saec. x) : e (Athos) Sd A^{159}
1079 (saec. x) : e (Athos) Sd ε 1045
1080 (saec. ix–x) : e (Athos) Sd A^{312}
1080* *uide* ℵ*
1278 (saec. xii) : e (Manchester) Sd ε 277
1342 (saec. xiii) : e (Jerusalem) Sd ε 1311
1443 (saec. xi) : e (Athos) Sd ε 1138
1444 (saec. x–xi) : e (Athos) Sd ε 2009
1445 (saec. xiv) : e (Athos) Sd ε 1457
1449 (saec. xi) : e (Athos) Sd ε 2097
1485 (saec. xii) : e (Athos) Sd ε 2020
1510 (saec. xi) : e (Athos) Sd ε 2024
1518 (saec. xv) : a p (Constantinople) Sd α 551
1582 (saec. x) : e (Athos) Sd ε 183
1611 *uide* 105
1689 (saec. xii) : e (Serres) Sd ε 1054
1709 (saec. xiv ?) : e (Berat) Sd ε 1053 (?)
1719 (saec. xiii) : r (Athos) Sd α 312
1734 (saec. xi) : p r (Athos) Sd α 105
1739 (saec. x) : a p (Athos) Sd α 278
1765 (saec. xiv) : a p (London) Sd α 486
1828 (saec. xiii) : r (Athens) Sd α 202
1854 (saec. xi) : a p r (Athos) Sd α 115
1894 (saec. xii et xvi) : a p r (Jerusalem) Sd α 210 α 1870
1906 (saec. xi) : p (Paris) Sd $O^{\pi\,101}$
1908 (saec. xi) : p (Oxford) Sd $O^{\pi\,103}$
1908* uide ℵ*
1909 (saec. xii–xiii) : p (Munich) Sd $C^{\pi\,20}$
1912 (saec. x–xi) : p (Vienna) Sd α 1066
1913 (saec. xiii) : p (Leipsic) Sd $\Theta^{\pi\,32}$
1918 (saec. xiii) : r p (Rome) Sd α 403
1944 (saec. xv) : p (Modena) deperditus
1952 (saec. xiv) : p (Rome) Sd $O^{\pi\,40}$
2015 (saec. xv) : r (Oxford) Sd α 1580

2016 (saec. xv) : r (London) Sd α 1579
2017 (saec. xv) : r (Dresden) Sd α 1582
2018 (saec. xiv) : r (Vienna) Sd $A\nu^{46}$
2019 (saec. xiii) : r (Vienna) Sd $A\nu^{80}$
2020 (saec. xv) : r (Rome) Sd α 1573
2021 (saec. xv) : r (Rome) Sd α 1572
2023 (saec. xv) : r (Moscow) Sd $A\nu^{56}$
2023* uide ℵ*
2026 (saec. xv–xvi) : r (Paris) Sd $A\nu^{501}$
2034 (saec. xv–xvi) : r (Rome) Sd $A\nu^{50}$
2036 (saec. xiv) : r (Rome) Sd $A\nu^{40}$
2037 (saec. xiv) : r (Munich) Sd $A\nu^{45}$
2038 (saec. xvi) : r (Munich) Sd $A\nu^{600}$
2039 (saec. xii ?) : r (Dresden) Sd α 1271
2040 (saec. xi–xii) : r (London) Sd $A\rho^{11}$
2041 (saec. xiv) : r (London) Sd α 1475
2049 (saec. xv–xvi) : r (Athens) Sd α 1684
2050 (saec. xii) : r (Escurial) Sd α 1273
2053 (saec. xii) : r (Messina) Sd $O^{\alpha\ 31}$
2056 (saec. xv) : r (Rome) Sd $A\nu^{49}$
2057 (saec. xiv–xv) : r (Rome) Sd α 1576
2059 (saec. xi) : r (Rome) Sd $A\nu^{10}$
2070 (saec. xv) : r (Athos) Sd $A\nu^{403}$
2071 (saec. xvii) : r (Athens) Sd $A\nu^{70}$
2091 (saec. xiv–xv) : r (Athens) Sd $A\nu^{502}$
2125 (saec. x) : a (fragmenta) (Modena) Sd α 48
2138 (saec. xi) : a p r (Moscow) Sd α 116
2147 (saec. xii) : e a p r (Leningrad) Sd δ 299
2186 (saec. xi–xii) : r (Athos) Sd $A\nu^{23}$
2196 (saec. xiv–xv) : r (Athos) Sd α 1687
2258 (saec. xvi) : r (Athos) Sd α 1770
2298 (saec. xi–xii) : a p (Paris) Sd α 171
2302 (saec. xv) : r (Jerusalem)
2305 (saec. xiii) : r (Athos)
2321 (saec. x) : r (Meteora, Thessaly) Sd α 1073
2322 (saec. x) : r (Meteora, Thessaly) Sd α 1072
ω = plerique codices graeci

VERSIONES ANTIQUAE

𝔏 consensus 𝔏 (vt.) et 𝔏 (vg.)

𝔏 (vt.) (saec. ii (?)-iii-iv) Latina uetus (e a p r), consensus codicum siue omnium siue plerorumque, qui eam uersionem (eas uersiones) repraesentare uidentur

codices citati sunt hi :—

(e): a (saec. iv) (mutilus) (Vercelli)
b (saec. v–vi) (mutilus) (Verona)
c (saec. xii) (Paris)
d (saec. v) (Cambridge) pars Latina codicis Graeci D
e (saec. v) (mutilus) (Trent, Dublin, London)
(f (saec. vi) (mutilus) (Brescia). Is codex non ueteris Latinae uersionis, sed pars Latina codicis Gothico-Latini, et potius inter codices Vulgatae Latinae adnumerandus esse uidetur[1])
f* cf. ℵ*
(ff (ff 1) (saec. x) (Mt.) (Leningrad))
ff 2 (ff) (saec. v) (mutilus) (Paris)
g (g 1) (saec. ix) (Mt.) (Paris)
(gat (saec. viii) (Paris))
h (saec. v) (Mt.) (mutilus) (Rome)
i (saec. v–vi) (Lc. Mc.) (mutilus) (Vienna)
k (saec. iv) (Mc. viii. 8–11, 14–16; viii. 19–xvi. 9; Mt. i. 1–iii. 10; iv. 2 xiv. 17; xv. 20–36) (Turin)
l (saec. vii) (Breslau)
l* cf. ℵ*
m: sub hoc signo indicantur uarii codices 'Speculi' Pseudo-Augustiniani, quod opus multos locos ex utroque Testamento secundum textum Hispanicum saeculi quarti praebet
(mm (saec. x–xi) (London))
n (saec. iv–v) (fragmenta) (St. Gall)
q (saec. vii (mutilus) (Munich)
r (saec. vi) (Dublin)
(a) (c (saec. xiii) (Paris)) recentior pars eiusdem codicis qui supra
d uide supra
e pars Latina codicis Graeci E
ff (saec. ix–x) (Iac.) (Leningrad)
g 2 (saec. x–xi) (fragmentum) (Milan)
gig (saec. xiii) (Stockholm)
h (saec. v) (Ac. iii. 2–iv. 18; v. 23–vii. 2; vii. 42–viii. 2; ix. 4–23; xiv. 5–23; xvii. 34–xviii. 19; xxiii. 8–24; xxvi. 20–xxvii. 13; 1 Petr. iv. 17–2 Petr. ii. 7; 1 Ioh. i. 8–iii. 20) (Paris)
m uide supra
p (saec. xiii) (i. 1–xiii. 5; xxviii. 16–31) (Paris)
p* uide ℵ*: p^2 codicis corrector
q (saec. vi) (1, 2 Petr. 1 Ioh. fragmenta) (Munich)
s (saec. vi) (Ac. Iac. 1 Petr. fragmenta) (Vienna)
t (saec. xi) (fragmenta) (Paris)
w (saec. xv) (Wernigerode)
(p) (c uide supra sub (a))

---

[1] Cf. F. C. Burkitt, *Journ. Theol. Stud.* i. 129–134; xi. 611–613.

d pars Latina codicis Graeci D
d* uide ℵ*
d** codicis corrector
g pars Latina codicis Graeci G
g ½ significat codicem duas lectiones praebere, unam interlinearem
m uide supra
r (saec. vi) (fragmenta) (Munich, Göttweig)
t uide supra
(r) gig (saec. xiii) (Stockholm) idem codex qui supra
h (saec. v) (i. 1–ii. 1 ; viii. 7–ix. 12 ; xi. 16–xii. 14 ; xiv. 15–xvi. 5) (Paris) idem codex qui supra
𝔏 (vg.) (saec. iv) Latina 'Vulgata' (siue Hieronymi ueteris Latinae recensio) (e a p r)
𝔖 consensus 𝔖 (vt.) et 𝔖 (vg.) et 𝔖 (hl.)[1] et 𝔖 (pal.)
𝔖 (vt.) (saec. ii–iii) Sura Vetus, consensus 𝔖 (vt.^{s}) et 𝔖 (vt.^{c}) (e)[2]
𝔖 (vt.^{s}) = Surae Veteris codex palimpsestus Sinaiticus (saec. iv–v) (Mt. i. 1–vi. 10 ; viii. 3–xvi. 15 ; xvii. 11–xx. 24 ; xxi. 20–xxviii. 7 ; Mc. i. 12–44 ; ii. 21–iv. 17; iv. 41–v. 26 ; vi. 5–Lc. i. 16 ; i. 38–v. 28 ; vi. 12–*fin.* ; Ioh. i. 25–47 ; ii. 16–iv. 37 ; v. 6–25 ; v. 46–xviii. 31 ; xix. 40–xxi. 25 (Sinai)
𝔖 (vt.^{c}) = Surae Veteris codex Nitriensis Curetonianus (saec. v) (Mt. i. 1–viii. 22 ; x. 32–xxiii. 25 ; Mc. xvi. 17–20 ; Ioh. i. 1–42 ; iii. 5–viii. 19 ; xiv. 10–12, 15–19, 21–24, 26–29 ; Lc. ii. 48–iii. 16 ; vii. 33–xvi. 12 ; xvii. 1–xxiv. 44 (London, Berlin)
𝔖 (vg.) (saec. v) Sura Vulgata ('Peshitta') (e a[= Act. 1 Petr. 1 Ioh. Iac.] p)
𝔖 (ph.) (saec. vi) Sura Philoxeniana (a[= 2 Petr. 2, 3 Ioh. Iud.] r)
𝔖 (hl.) (saec. vii) Sura Heracleensis, quae est recensio uersionis 𝔖 (ph.) (e a p r)
𝔖 (hl.*) stellula ex ipsis uersionis codicibus lectionibus nonnullis adposita
𝔖 (hl.^{mg}) lectio codicum marginalis, quae a textuali differt, secundum codices Graecos qui interpretatori praesto erant
𝔖 (hl.$^{mg\ gr}$) lectio marginalis, quae Graece ex codicibus his exscripta est
𝔖 (pal.) (saec. vi) Sura Palaestinensis (e a p r, fragmenta)
𝔖 (pal.*) cf. ℵ*
𝔖 (pal.^{corr}) corrector codicis cuiusdam eius uersionis
𝔈 consensus 𝔈 (sah.) et 𝔈 (boh.)
𝔈 (sah.) (saec. iii–iv) Aegyptiaca Sahidica (Aegypti Superioris) (e a p r)
𝔈 (boh.) (saec. vi–vii) Aegyptiaca Bohairica (Aegypti Inferioris) (e a p r)
𝔄 (saec. v ?) Armeniaca (e a p)
𝔄 (r) = consensus 𝔄 (vt.) et 𝔄 (vg.)
𝔄 (vt.) (saec. v) = Armeniaca Vetus
𝔄 (vg.) (saec. xii) = Armeniaca Vulgata
𝔊 (saec. iv) Gothica (Ulfilae) (e p, mutila)
𝔊e (saec. vi) Georgica (e)
𝔈th (saec. v–vii) Aethiopica (e a p r)

---

[1] Raro 𝔖 (ph.) pro 𝔖 (hl.) : uide infra
[2] Raro in Epistulis Pauli citata ex Ephraemi commentario

SIGLA

SCRIPTORUM TESTIMONIA

Acac. = Acacius episcopus Caesareensis Palaestinae (saec. iv)
Act.-Archel. = *Acta Archelai* (saec. iii, [lat.] saec. iv)
Act. Graec. Conc. Lateran. = *Acta Graecae Concilii Laterani* (saec. vii)
Acta Pionii (saec. ii–iii)
Act. Thom. = *Acta Thomae* (saec. iii) ([syr.]-gr.)
Adamantius (saec. iii), qui scripsit *Dial.* (quod uide)
African. = Iulius Africanus (uide infra)
Alexandr. = Alexander, scriptor a Socrate (saec. v) citatus
Amb. (Ambr.) = Ambrosius episcopus Mediolaniensis (lat.) (saec. iv)
Ambst. = 'Ambrosiaster' (lat.) (saec. iv)
Amphiloch. = Amphilochius episcopus Iconiensis (saec. iv)
Andr. = Andreas archiepiscopus Caesareensis Cappadociae (saec. vi)
Aphr. = Aphraates episcopus Sancti Matthaei (syr.) (saec. iv)
Apollin. = Apollinaris episcopus Laodicensis (saec. iv)
Apollin.-*discip.* = eiusdem Apollinaris discipulus aliquis
Apring. = Apringius Pacensis (Lusitaniae) (saec. iv)
Are. = Arethas archiepiscopus Caesareensis Cappadociae (saec. ix–x)
Arrius Alexandrinus (saec. iv)
Aster. = Asterius Cappadox (saec. iii–iv)
Ath. = Athanasius episcopus Alexandrinus (saec. iv)
Athenag. = Athenagoras Atheniensis (saec. ii)
Auct.-Promiss. = Auctor tractatus De Promissionibus etc. sub nomine Prosperi Aquitani uulgati (lat.), Quoduultdeus (saec. v)
Auct.-xlii-Mans. = Auctor tractatus De xlii Mansionibus Filiorum Israhel (lat.) (saec. ?)
Auct.-Rebapt. uide *Rebapt.*
Aug. = Augustinus episcopus Hipponiensis (lat.) (saec. iv–v)
Bas. = Basilius episcopus Caesareensis Cappadociae (saec. iv)
Bed. = Beda 'Venerabilis' (lat.) (saec. vii–viii)
Caesar.-Naz. = Caesarius Nazianzenus (saec. iv)
Can.-Apost. = *Canones 'Apostolorum'* (gr. syr. lat.) (saec. iv)
Cassian. = Iohannes Cassianus abbas Massiliensis (lat.) (saec. iv–v)
Cassiod. = Flauius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator (lat.) (saec. v–vi) (citaui praecipue commentarium eius discipulorumque in Epistulas Pauli (falso sub nomine Primasii editum), sed raro nisi ubi a latina Vulgata discrepat)
Chr. = Iohannes ('Chrysostomus') patriarcha Constantinopolitanus (saec. iv–v)
Chr.$^{lat.}$ = interpretatio latina eius homiliarum in ep. Heb. a Mutiano scholastico facta saec. vi
Chromat. = Chromatius episcopus Aquileiensis (lat.) (saec. iv–v)
Chron.-Pasch. = *Chronicon Paschale* (saec. vii)
Claud.-Taurin. = Claudius episcopus Taurinensis (lat.) (saec. ix)
Clem. = Clemens Alexandrinus (saec. ii–iii)

Clem.-Hom. / *Clem.-Recogn.* } = *Clementinae Homiliae et Recognitiones* ([gr.]-lat.-syr.) (saec. iv)
Clem.-Rom. = Clemens episcopus Romanus (saec. i)
Conc.-Antioch. = *Acta Concilii Antiocheni* (saec. iii)
Conc.-Carth. (*Carthag.*) = *Acta Concilii Carthaginiensis* (lat.) (saec. iii)
Const.-Apost. = *Constitutiones 'Apostolicae'* (saec. [iii]–iv)
Cosm. = Cosmas Indicopleustes Alexandrinus (saec. vi)
Cypr. = Cyprianus episcopus Carthaginiensis (lat.) (saec. iii)
Cyr. (Cyr.-Alex.) = Cyrillus archiepiscopus Alexandrinus (saec. iv–v)
Cyr.$^{arm.}$ = interpretatio Armeniaca operum eius (saec. viii)
Cyr.$^{syr.}$ = interpretatio Syriaca operum eius (saec. v–vi)
Cyr.-*Schol.*$^{arm.}$ = interpretatio Armeniaca scholiorum in eius opera (saec. viii)
Cyr.-Hier. = Cyrillus episcopus Hierosolymitanus (saec. iv)
Dial. = *Dialogus contra Marcionitas* (saec. iii) *cf.* Adamantius
Diat. = Diatessaron Tatiani ([gr.]-syr.-[arm.]-arab.) (saec. ii)
Did. = Didymus Alexandrinus (saec. iv)
Did.$^{lat.}$ = eiusdem operis interpretatio Hieronymiana (lat.) (saec. iv)
Didasc.-Apost. = *Didascalia 'Apostolorum'* ([gr.]-syr.-lat.-arab.-aeth.) (saec. iv)
Diod. = Diodorus episcopus Tarsensis (saec. iv)
Dion. Alex. = Dionysius episcopus Alexandrinus (saec. iii)
Docetae heretici (saec. ii)
Doct.-Apost. = Didache (gr.-lat.) (saec. i–ii)
Ephr. = Ephraemus Edessenus (syr.[1]) (saec. iv)
Epiph. = Epiphanius episcopus Salaminiensis Cypri (saec. iv–v)
Epist.-Vienn. = *Epistula ecclesiae Viennensis* (saec. ii)
Eus. = Eusebius episcopus Caesareensis Palaestinae (saec. iii-iv)
Eus. 'Can.' = Eusebii canones seu tabulae, ex quibus quid quot contineatur euangeliis statim apparet
Eus.$^{syr.}$ = interpretatio Syriaca aliquot eius operum (saec. v)
Eus.-Emes. = Eusebius Emesenus Phoenices (saec. iv)
Euthal. = Euthalius (ὁ αἰνιγματώδης), editor epistularum Pauli (saec. iv–v?): uide H (p) sub codd. Graec.
Euthal.$^{cod.}$ = P (a p r) supra, cuius manus saec. xiv init. Euthaliana adscripsit
Euthal.$^{cod.*}$ uide ℵ*
Eutych. = Eutyches hereticus (saec. v)
Ev. (*Evang.*)-*Matth.-Hebr.* (Hebr.) (saec. ii?)
Ev.-Nazar. – *Evangelium Nazarenorum a Hieronymo citatum* = *Ev.-Matth.-Hebr.* (q. u.)
Ev. (*ang. sec.*) *Petr.* (saec. ii)
Facund. = Facundus episcopus Hermianensis Africae (lat.) (saec. vi)
Faust. (Faustus) *ap.* Aug. = Faustus Mileuitanus Numidiae, episcopus Manicheus, ab Augustino citatus (lat.) (saec. iv–v)
Faustin. = Faustinus presbyter Romanus (lat.) (saec. iv)
Filast. = Filaster episcopus Brixianus (lat.) (saec. iv–v)

---

[1] Interdum interpretatio Armeniaca tangitur.

Fotinus Sirmiensis (gr. lat.) (saec. iv)
Fulg. = Fulgentius episcopus Ruspensis Africae (lat.) (saec. v–vi)
Gaud. = Gaudentius episcopus Brixianus (lat.) (saec. iv–v)
Greg.-Illib. = Gregorius episcopus Illiberitanus Hispaniae Baeticae (lat.) (saec. iv)
Greg.-Naz. = Gregorius episcopus Nazianzenus Cappadociae (saec. iv)
Greg.-Nyss. = Gregorius episcopus Nyssenus Cappadociae (saec. iv)
Haym.-Autissiod. = Haymo monachus Autissiodorensis (lat.) (saec. ix)
Heges. = Hegesippus Romanus (saec. ii)
Heluid. = Heluidius Romanus (?) (lat.) (saec. iv)
Heracl. = Heracleon (gnosticus) (saec. ii)
Hesych. = Hesychius patriarcha Hierosolymitanus (saec. vi–vii)
Hier. = Hieronymus presbyter (lat.) (saec. iv–v)
Hil. = Hilarius episcopus Pictauiensis (lat.) (saec. iv)
Hipp. = Hippolytus Romanus (saec. ii–iii)
Hipp.$^{slav.}$ = slavonica interpretatio cuiusdam operis Hippolyti (ante saec. xii)
Iren. = Irenaeus episcopus Lugudunensis (saec. ii)
Iren.$^{lat.}$ = interpretatio latina Irenaei operis (saec. iv)
Isid.-Pel. (Pelus.) = Isidorus Pelusiota Aegypti (saec. v)
Iul.(Iulian.)-Aecl. = Iulianus episcopus Aeclanensis (lat.) (saec. v)
Iul.-Afr. (Afric.) = Iulius Africanus (saec. iii)
Iunil. = Iunilius Africanus (lat.) (saec. vi)
Iust. (Iustin.) = Iustinus Martyr (saec. ii)
Iuu. (Iuuenc.) = Iuuencus presbyter Hispanus (lat.) (saec. iv)
Leo episcopus Romanus (lat.) (saec. v)
Liberat. = Liberatus archidiaconus Carthaginiensis (lat.) (saec. vi)
Lucif. = Lucifer episcopus Calaritanus (lat.) (saec. iv)
Macar. = Macarius Magnes (saec. iv–v)
Macrob. = Macrobius episcopus Donatianorum Romanus (lat.) (saec. iv)
Marc. = Marcellus episcopus Ancyritanus (saec. iv)
Marcos. = Marcosii heretici (saec. ii)
Marin. = Marinus ab Eusebio citatus
Marutha scriptor Syrus (syr.) (saec. v)
Max.-Taur. = Maximus episcopus Taurinensis (lat.) (saec. iv–v)
Maximin. = Maximinus Arrianus (lat.) (saec. iv–v)
Melon = Marcion Ponticus et Romanus (saec. ii)
Meth. (Method.) = Methodius episcopus Olympius Lyciae (saec. iii–iv)
Naassen. = Naasseni (gnostici) (saec. ii–iii)
Nestor. = Nestorius episcopus Constantinopolitanus (gr. syr.) (saec. v)
Nicet. = Niceta episcopus Remesianensis Daciae (lat.) (saec. iv–v)
Nonn. = Nonnus Panopolitanus Aegypti (saec. iv–v)
Nouat. = Nouat[ian]us presbyter Romanus (lat.) (saec. iii)
Op.-Imperf. = *Opus imperfectum in Mattheum* (lat.) (saec. v–vi)
Optat. = Optatus episcopus Mileuitanus Numidiae (lat.) (saec. iv)
Oresies. = Oresiesis monachus Tabbennensis Aegypti (saec. iv)

SIGLA

Orig. = Origenes Alexandrinus (saec. iii)
Orig.$^{cat.}$ = catena in 1 Cor. partim ex Origenis commentario desumpta
Orig.$^{lat.}$ = interpretationes latinae Origenis operum (saec. iv–vi)
Oros. = Paulus Orosius presbyter Hispaniae Tarraconensis (lat.) (saec. v)
Pacian. = Pacianus episcopus Barcinonensis (lat.) (saec. iv)
Pallad. = Palladius Galata (saec. iv–v)
Pamph. = Pamphilus presbyter Caesareensis Palaestinae (saec. iii–iv)
Pamph.$^{lat.}$ = interpretatio latina cuiusdam eius operis (saec. iv–v)
Patric. = Patricius Hibernorum 'apostolus' (lat.) (saec. ii potiusquam v)
Paul.(Paulin.)-Nol. = Paulinus episcopus Nolanus (lat.) (saec. iv–v)
Pelag. [1] = Pelagius monachus Britto uel Scottus, Romae et alibi degens (lat.) (saec. iv–v). Citaui praecipue commentarium eius in epistulas Pauli secundum formam originalem (ed. meam Cantabr. 1926)
Perat. = Perateni heretici (saec. ii–iii)
Petil. = Petilianus Africanus hereticus, quem Augustinus refutat (lat.) (saec. v)
Petr.-Alex. = Petrus episcopus Alexandrinus (saec. iii–iv)
Petr.-Laod. = Petrus Laodicensis Suriae (saec. vi–vii)
Pierius presbyter Alexandrinus (saec. iii)
Polyc. = Polycarpus martyr Zmyrnaeus (saec. ii)
Porph. (Porphyr.) = Porphyrius (saec. iii–iv)
Possid. = Possidius episcopus Calamensis Numidiae (lat.) (saec. v)
Primas. = Primasius episcopus Hadrumetinus Africae (lat.) (saec. vi)
Priscill. = Priscillianus episcopus Caesaraugustanus (lat.) (saec. iv) : nonnumquam fort. = aequalis eius Instantius
Procop. = Procopius Gazensis (saec. vi)
Prom. uide *Auct. Prom.*
Ps.- = Pseudo-, nominibus auctorum praepositum, quorum titulis falso tradita sunt opera quaedam, ueluti Ps.-Ath., Ps.-Aug. *adu.* Fulg. Don. (saec. iv ?) Ps.-Chr., Ps.-Cypr., Ps.-Ign., Ps.-Sarap. *at praecipue*
Ps.-Hier. = Pseudo-Hieronymus, retractator et interpolator commentarii Pelagiani in epistulas Pauli (uide supra), (lat.) (saec. v–vi), quem, ubi a Vulgata abhorret, citaui secundum editionem meam (Cantabr. 1931)
Ptolem. = Ptolemaeus (gnosticus) apud Irenaeum citatus (saec. ii)
Rebapt. = libellus *de Rebaptismate* (lat.) (saec. iii)
Rufin. = Rufinus presbyter Aquileiensis (lat.) (saec. iv–v)
Ruricius episcopus Lemouicensis (lat.) (saec. v)
Salu. = Saluianus presbyter Massiliensis (lat.) (saec. v)
Sedul.-Scott. = Sedulius Scottus (lat.) (saec. ix) = textus Pelagianus
Serap. (Sarap.) = Serapion episcopus Thmuitanus Aegypti (saec. iv)
Seuer.-Antioch. = Seuerus patriarcha Antiochenus Suriae (saec. v–vi)
Siric. = Siricius episcopus Romanus (lat.) (saec. iv)
Socr. = Socrates scholasticus Constantinopolitanus (saec. v)
Sulp. = Sulpicius Seuerus (lat.) (saec. iv–v)

---

[1] Fere numquam citatus nisi ubi textum a Vulgata diuersum praebet.

SIGLA

Tat. = Tatianus Surus Romae degens (saec. ii) uide Diat.
Tert. = Tertullianus presbyter Carthaginiensis ([gr.] lat.) (saec. ii–iii)
Thdrt. = Theodoretus episcopus Cyrrhesticus Suriae (saec. v)
Theod.-Mops. = Theodorus episcopus Mopsuhestenus Ciliciae (saec. iv–v)
Theod.-Mops.$^{lat.}$ = interpretatio latina eius expositionis nonnullarum epistularum Paulinarum (saec. vi)
Theotecn. = Theotecnus episcopus Caesareensis Palaestinae (saec. iii)
Tit.-Bost. = Titus episcopus Bostrenus Arabiae (saec. iv)
Tyc. (Tycon.) = Tyconius (Tichonius) Donatistarum in Africa episcopus (lat.) (saec. iv)
Valentin. = (1) Valentinus (gnosticus) (saec. ii) : Valentiniani eius sectatores
= (2) Valentinus discipulus Apollinaris (uide supra)
Vict.-Ant. = Victor Antiochenus (saec. v–vi)
Vict.-Tunn. = Victor episcopus Tunnunensis Africae (lat.) (saec. vi)
Vict. Vitens. = Victor episcopus Vitensis Africae (lat.) (saec. v)
Victorin. = Gaius Marius Victorinus 'Afer' Romae degens (lat.) (saec. iv)
Victorin.-Poetou. = Victorinus episcopus Poetouiensis Pannoniae (lat.) (saec. iii–iv)
Vig. (Vigil.) = Vigilius episcopus Tapsitanus Africae (lat.) (saec. v)
Zeno episcopus Veronensis (lat.) (saec. iv)

CONPENDIA GENERALIA

( ) modo alternam lectionem amplectitur, modo aliquantum dubii testimonio subesse significat

[ ] uerba aut litteras in nonnullis testibus omissas amplectitur

⁂ etc. significant ex tribus etc. locis ubi uerba citata sunt testem nominatum bis etc. ita legere

? aliquantum dubii de testimonio significat

accurat. = accurati
accuratior. = accuratiores
add. = addit, addunt
additam. = additamento
al. = alii (siue codices siue testes), alius
aliq. = aliqui
alt. = alterum
ap. = apud
artic. = articulus
bon. = boni
c. = cum
capit. = capitulum
cet., *cett.* = ceteri
cf. = confer
cod. = unus codex
codd. = codices nonnulli
comm. = commentarius (interdum supra positum, ubi textus et commentarius uarias lectiones exhibere uidentur)
complur. = complures
confl. = conflat
coniung. = coniungit, coniungunt
conpend. = conpendium
corr. = correxit, corrector
def. = deficit
deperd. = deperditi
ed. = editor modernus (praecipue ubi codices noti aliam lectionem stabilire [uidentur)
edd. = editores (moderni)
err. = error
eu., *euang.* = euangelium
euu. = euangelia
exc. = excepto, exceptis
fem. = femininum
fin. = finis
fort. = fortasse
Graec. = Graeci
heret. = hereticus
homoeot. = homoeoteleuton
imperat. = imperatiuum
imperf. = imperfectum
interpr. = interpretatio
interrog. = interrogationis
Journ. Theol. Stud. = Journal of Theological Studies, vols. i– (London, 1900–)
Lat., *Latt.* = Latini
LXX = Vetus Testamentum Graecum in Ecclesia usitatum, saeculis iii–i ante Christum confectum
masc. = masculinum
mg = margo
minusc. = codices minusculis litteris (saec. ix–xv) scripti
mult. = multi
nonnull. = nonnulli
nou. = nouum
obi. = obiectum
om. = omittit, omittunt
omn. = omnes
opt. = optimus, optimi
paralt. = paralleli
patr. = patres
pauc. = pauci (codices *etc.*)
pauciss. = paucissimi
persaep. = persaepe
pler. = plerique, codices plerique
plur. = plurimi
pr. = primum, prius
praem. = praemittit, praemittunt
punct. = punctum
quart. = quartum

rell. = reliqui, codices reliqui
saep. = saepe
saepiss. = saepissime
schol. = scholia
sec. = secundum
sem. = semel
seq. = sequens
sext. = sextum
sim. = similiter, uel similia
suspic. = suspicantur
temp. = tempus
tert. = tertium
test. = testes
tot. = totum
tr. = transposuit
txt. = textus (uide *comm.*)
typogr. = typographicus
u. = uersus (sing.)
uers. = uersus
uerss. = uersiones
uet. = ueteres
uid. = uidetur
uu. = uersus (plur.)

ω vide p. xviii

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. 1
Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ· Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· 2
Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· Ἰούδας 3
δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέν-
νησε τὸν Ἐσρώμ· Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀρὰμ δὲ ἐγέν- 4
νησε τὸν Ἀμιναδάβ· Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασ-
σὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών· Σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς 5
Ῥαχάβ· Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ· Ὠβὴδ δὲ ἐγέν-
νησε τὸν Ἰεσσαί· Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβὶδ τὸν βασιλέα. 6
Δαβὶδ δὲ ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου· Σολομὼν 7
δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιὰ
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσάφ· Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσα- 8
φὰτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ· Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας 9
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἄχαζ· Ἄχαζ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν· Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασ- 10
σῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμώς· Ἀμὼς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας 11
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος.
Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν 12
Σαλαθιήλ· Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ· Ζοροβάβελ δὲ 13
ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακεὶμ

In antiquissimis ecclesiae exemplaribus euangelium quadruplex singulari numero εὐαγγέλιον, *et euangelium quodque* κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μᾶρκον *etc. titulatum fuisse notum est; sed crescente aeuo uariis modis ampliabantur tituli.*

1. 8 Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν] *add.* τὸν Ὀχοζίαν, Ὀχοζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωάς, Ἰωὰς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμασίαν, Ἀμασίας δὲ ἐγέννησεν Ϡ (vt.[c]) Ethᵖ Diat. Aphr. Epiph. (*cf.* D *ap.* Lc.) (= 1 Paral. iii. 11 *ss.*), *quae nomina, praeter rell. test., diserte om.* Iul.-Afr. Ambst. 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν] *add.* τὸν Ἰωακείμ, Ἰωακεὶμ δὲ ἐγέννησεν Θ M U *al.* Ϡ (hl. pal.) Diat. Iren.[lat.] Aphr. Epiph. (= 1 Paral. iii. 15 *s.*): *praeter rell. testes, diserte om.* Ambst.

14 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ· Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδὼκ δὲ
15 ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ· Ἐλιοὺδ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθὰν
16 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα
Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.
17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλώνος γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.
18 Τοῦ δὲ [a] Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὑρέθη
19 ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὤν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα
20 ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδού, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ
21 γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἁγίου. τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
22 ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ
23 τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἰδού, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ·
24 ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ
25 παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ.
2 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδού, μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς

---

[a] *om.* Ἰησοῦ

---

16 *τὸν ἄνδρα . . . Χριστός* p^1 ℵ B ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 Tert. : *ᾧ μνηστευθεῖσα παρθένος Μαριὰμ ἐγέννησεν Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστὸν* Θ 13 &c. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔄 Ambst. *al.* 18 *Ἰησοῦ Χριστοῦ* p^1 ℵ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Diat. Iren. ⅓ Orig. Eus. : *χριστοῦ* 𝔏 𝔖 (vt.) Iren.[lat.] ⅔ *al.* : *Χριστοῦ Ἰησοῦ* B Orig.[lat.] Hier. : *Ἰησοῦ* W 74 *γένεσις*] *γέννησις* L ω Iren. Orig. 21 *υἱόν*] *add. σοι* 𝔖 (vt.) *καλέσεις*] *καλέσει* L 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (vg.) Amb. 25 *οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ om.* 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s]) : lived purely with her until 𝔖 (vt.[c]) Diat. *ἐκάλεσε*] he called 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 : she called 𝔖 (vt.[c] vg.) Diat. (?) *υἱόν* 071 ℵ B Z 1 &c. 33 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. pal.) 𝔈 Amb. : *τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον* C D W ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Eth Diat. Epiph. Hier. Aug. (*ex* Lc. ii. 7)

Ἱεροσόλυμα λέγοντες, Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; 2
εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυ-
νῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα 3
Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ 4
γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται 5
διὰ τοῦ προφήτου, Καὶ σύ, Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη 6
εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις
ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. τότε Ἡρώδης, λάθρα καλέσας 7
τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
ἀστέρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε, Πορευθέντες ἀκρι- 8
βῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι,
ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως 9
ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδού, ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν
αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν 10
ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν 11
οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες
προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσή-
νεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. καὶ χρηματι- 12
σθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνε-
χώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδού, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' 13
ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω
σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.
ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ 14
ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· 15
ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος,
Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε Ἡρώδης, ἰδὼν ὅτι ἐνε- 16
παίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε
πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς,
ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν
μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγον- 17

2. 11 τοὺς θησαυροὺς] τὰς πήρας Epiph. $\frac{2}{2}$

18 τος, Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ
κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.
19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδού, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ
20 φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνή-
21 κασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέ-
λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ·
22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ
23 ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς
πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφη-
τῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

3 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς
2 κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, λέγων, Μετανοεῖτε· ἤγγικε
3 γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου
τοῦ προφήτου λέγοντος, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσατε
4 τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ
Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην
δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ
5 μέλι ἄγριον. τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα
6 ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἐβαπτίζοντο
ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας
7 αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχο-
μένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς
8 ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν
9 καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας· καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς,
Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς
10 ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη
πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν
11 καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἐγὼ μὲν βαπτίζω
ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός
μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς
12 βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ

18 ὀδυρμὸς] *add.* and much groaning 𝔖 (vt.) Marutha snatch away 𝔖 (vt.[c]) Aphr.

20 παιδίου] *add.* to

αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον
αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.
Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην 13
πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωάννης 14
διεκώλυεν αὐτὸν λέγων, Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι·
καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, 15
Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιο-
σύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη 16
εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδού, ἀνεῴχθησαν [b] αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ
εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν, καὶ ἐρχό-
μενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδού, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός 17
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.
Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, 4
πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαρά- 2
κοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπείνασε. καὶ προσελθὼν 3
ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι
ἄρτοι γένωνται. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ 4
μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ
στόματος Θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν 5
πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει 6
αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι
Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε,
μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 7
Πάλιν γέγραπται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. πάλιν 8
παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν
αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ 9
εἶπεν αὐτῷ, Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.
τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὕπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ, Κύριον 10

---

[b] *om.* αὐτῷ

---

3. [16] ὕδατος] *add.* and his (a great) light shone around (*vel sim.*) 𝔏 (vt.[a z] Iustin. Diat. αὐτῷ *om.* ℵ* B 𝔖 vt (𝔊 sah.) Iren. Hil. Vig. ὡσεὶ] ὡς D Iren. Eus. ½ [17] λέγουσα] *add.* πρὸς αὐτόν D 𝔏 vt.[codd.] 𝔖 vt.) (*non* Iren.) οὗτός ἐστιν] σὺ εἶ D 𝔏 vt.[a]) 𝔖 (vt.) (Iustin. Iren. Hil. Aug. μου] *add.* καὶ 𝔖 (vt.) Diat.

4. [2] καὶ νύκτας τεσσαράκοντα *om.* 1 &c. 𝔖 (vt.[c]) Diat. (= Lc. iv. 2) [4] ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (pal.) *patr. Lat. nonnull.* [6] χειρῶν] arms 𝔖 (vt.) (*ex* Ps. xci. 12 syr. vg.) [10] ὕπαγε *add.* ὀπίσω [μου] (*ex* xvi. 23) D L (1 &c.) 28 *al.* 𝔏 (vt.[codd. pler.]) 𝔖 (vt. hl.) 𝔊 (sah.[codd.] boh.[codd.]) 𝔄 Eth Iustin. Diat. Ath. *al.*

11 τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε
ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδού, ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν
αὐτῷ.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲτ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν
14 παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ
15 τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἡ Ζαβουλὼν καὶ
γῆ Νεφθαλεὶμ ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν
16 ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθη-
17 μένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. ἀπὸ τότε
ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν, Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε δύο
ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
19 καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.
20 21 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς
ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ
Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ
πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.
22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν
αὐτῷ.

23 Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ [c] ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ
24 θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. καὶ
ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχο-
μένους, δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς· καὶ
25 ἐθεράπευσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ
πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

---

[c] *om.* ὁ Ἰησοῦς

---

11 διάβολος] *add.* ἄχρι καιροῦ 𝔖 (vt.) Diat. (– Lc. iv. 13) 17 μετανοεῖτε *et* γὰρ *om.* 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.) Clem. Orig. Eus. Vict.-Ant. 28 ὁ Ἰησοῦς *om.* B 157 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 (sah.)

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ 5
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ 2
ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· ὅτι 3
αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [d] μακάριοι οἱ πενθοῦντες· 4
ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. μακάριοι οἱ πραεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονο- 5
μήσουσι τὴν γῆν. μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιο- 6
σύνην· ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι 7
αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν 8
Θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθή- 9
σονται. μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν 10
ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν 11
ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι,
ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς 12
ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι 13
ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται 14
πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ 15
τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν 16
ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν
πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· 17
οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως 18
ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ
ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν 19
ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους,
ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ
καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον 20

---

d *transp. uu.* 4, 5

---

5. [4, 5] *μακάριοι οἱ πραεῖς etc. ante μακ. οἱ πενθ. etc.* D 33 𝔏 (vt.[pler.] vg.) 𝔖 (vt.[c]) Diat.(!) Clem. Orig. ½ Eus. Hil. Aphr. *al.* [10] *ὅτι . . . οὐρανῶν*] *ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται* Clem. (*ex u.* 9) [11] *ψευδόμενοι om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) Orig. ½ Hil. Lucif. *al.* [19] *μέγας*] *μέγιστος* Clem. Cypr.

τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν.
21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις, ὃς δ' ἂν
22 φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ
ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ [e] ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν
εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν
23 εἴπῃ, Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν
προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ
24 ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ
θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ
25 τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου
ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντί-
δικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής [f] σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς
26 φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν
ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.
27
28 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι
πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐμοίχευσεν
29 αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδα-
λίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα
ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς
30 γέενναν. καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν
καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν
31 σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. ἐρρέθη δὲ ὅτι
32 Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον· ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου
πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ,
μοιχᾶται.
33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιορκήσεις,
34 ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ
35 ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε

[e] *add.* εἰκῇ [f] *om.* σε παραδῷ

22 εἰκῇ ℵ^c D W ω 𝔏 (vt. 𝔖 𝔈 𝔄 𝔊 Eus. Chr. Iren.^lat. Cypr. Lucif. *al. mult.* : *om.* ℵ B *al. pauc. codd. pler. ap.* Hier., *codd. ap.* Aug. 𝔏 (vg.) 𝔈th, *scriptores nonnull. saec.* II^di (Iustin. Ptolem. Iren.^lat. ⅓ Tert.) *minus certe*, Orig. *quem uidentur sequi* Bas. Hier. *al.* 25 *alt.* σε παραδῷ] *om.* ℵ B 1 &c. 13 &c. 𝔏 (vt.^k) 𝔖 (vt.^s)) 𝔄 𝔈th Clem. *al.* 28 αὐτῆς *om.* ℵ* Diat. Clem. Orig. Chr. Cyr. Tert. *al.*

ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα,
ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου 36
ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.
[g] ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ ναί, Οὔ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων 37
ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα 38
ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' 39
ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ
τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν 40
ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε 41
μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ 42
δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις 43
τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, 44
καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ 45
πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ
πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν 46
γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ
οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς 47
ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ
ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος 48
τέλειός ἐστι.

Προσέχετε τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν **6**

---

[g] ἔσται

---

37 ἔστω ℵ D ω 𝔏 𝔊 Iustin. Clem. ½ Tert. Cypr. Iren.[lat.] : ἔσται B 245 700 𝔖 (vt.) Clem. ½ Eus. ναὶ ναί, οὐ οὔ] τὸ ναί ναί καὶ τὸ οὐ οὔ Θ Iustin. Clem. Cyr. *al.* 39 δεξιάν *om.* D 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.) Diat. *Dial.* Amb., *codd. ap.* Aug. 42 δίδου] δὸς ℵ B D 13 &c. Clem. ἀπὸ σοῦ *om.* D 𝔏 (vt.[k m]) Clem. Cypr. Hil. 44 εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς D W ω 𝔏 (vt.[c f h]) 𝔖 (hl.) (τὸν καταρώμενον ὑμ. 𝔖 (vg.)) 𝔊 Eth Athenag. Diat. Clem. Eus. *Const.-Apost.* Aphr. Chr. *al.* : *om.* ℵ B 1 &c. 1449 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.) 𝔈 𝔄 Orig. Eus., *codd. ap.* Petr.-Laod., Cypr. ⅔ *al.* καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας (τοῖς μισοῦσιν) ὑμᾶς D W Θ 28 ω 𝔏 𝔖 (τὸν μισοῦντα] vg., hl.) 𝔄 𝔊 Eth Diat. (?) Eus. *Const.-Apost.* Aphr. Chr. Aug. : *om.* ℵ B 1 &c. (1071) *al. pauc.* 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.) 𝔈 Athenag. Diat. (?) Clem. Orig. Cyp. ⅔ *al.* ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ D W Θ 28 ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Diat. Clem. Eus. *Const.-Apost.* Aphr. Chr. : *om.* ℵ B 1 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.[k m]) 𝔖 (vt.) 𝔈 Eth Athenag. Orig. ⅔, *codd. ap.* Petr.-Laod., Cypr. ⅔ *al.* 45 ὅτι] ὃς (ὅστις) 𝔏 (vt.[sed non k] vg.) 𝔖 (vt. vg. hl.) Iren.[lat.] Orig. Eus. Tert. Cypr. ⅔ *al.*

6. 1 δικαιοσύνην ℵ*[et b] B D 1 &c. *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[s]) Hil. Orig [lat.] Hier. Aug. : ἐλεημοσύνην L W Θ ω 𝔏 (vt.[k d f]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Clem. Chr. : δόσιν ℵ[a] 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 Diat.

ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε
παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου,
ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις,
ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι
3 τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ
4 ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου· ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν
τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.
5 Καὶ ὅταν προσεύχησθε οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες
προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
6 ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δέ, ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε
εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί
σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ
7 ἀποδώσει σοι. προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ
ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται.
8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ [h] ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε
9 πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ
10 ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία
11 σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς· τὸν
12 ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·
13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
14 πονηροῦ.[i] ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν,

[h] *add.* δ Θεὸς [i] *add.* ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

---

4 *add.* ἐν τῷ φανερῷ L W Δ Θ Π ω 𝔏 (vt.). *codd. latt. ap.* Aug. 𝔖 (vt.[a] vg. hl.) 𝔄 𝔊 Eth *Const.-Apost.* Chr. : *om.* ℵ B D Z 1 &c., *codd. Graec. ap.* Aug. 𝔏 (vt.[k] vg.) 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 Orig. Cypr. Hier. Chromat. Aug. 6 *alt.* τῷ *om.* D 1 (&c.) 13 &c. 700 (𝔏) 𝔖 (vt.) Diat. 8 γὰρ] *add.* ὁ θεὸς ℵ* B 𝔈 10 τὰ θελήματα 𝔖 (vt.[c]) 𝔄 *Act.-Thom.* 11 τὸν ἐπιούσιον] crastinum *Ev.-Matth.-Hebr.* (*sec.* Hier.) 13 *add.* quam ferre non possumus *sim.* Hil. Ambr. Hier. ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν L W ω 𝔏 (vt.[f g1 q]) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔄 𝔊 Eth *Const.-Apost.* Chr. *al.* [*item om.* ἡ βασιλεία 𝔈 (sah.) *Doct.-Apost.* : *om.* ἡ δύναμις 𝔖 (vt.[c]) : quoniam est tibi uirtus in saecula saeculorum 𝔏 (vt.[k])] : *om.* ℵ B D Ox. 1169 Z 1 &c. (*minusc. alii siue om. siue rubro scripta habent siue scholiis omittenda docent.*) 𝔏 𝔈 (boh.) Orig. Greg.-Nyss., *codd. ap.* Petr.-Laod., Tert. Hil. Chromat. Aug. (Cyr.-Hier. *add.* ἀμήν) *al.*

ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς 15
ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ
παραπτώματα ὑμῶν.

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡς οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί· 16
ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου 17
νίψαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί 18
σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ
ἀποδώσει σοι.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις 19
ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε 20
δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει,
καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γάρ ἐστιν 21
ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου. ὁ λύχνος τοῦ σώματός 22
ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον 23
τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί,
τὸ σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ 24
τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ
τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε ἢ 25
τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ
πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε 26
εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν,
οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος
τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ 27
ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
ἕνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ 28
ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ 29
Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ 30
δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον

15 *τὰ παραπτώματα* [*αὐτῶν*] B Θ ω 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (vt.[c] hl.) 𝔈 (sah. boh.[co id.]) 𝔊 : *om.* ℵ D 1 &c. *al.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 21 *θησαυρός*] *νοῦς* Clem. ⅔ (*cf.* Iustin.) *καρδία*] *θησαυρός* Clem. ⅔ 25 *ἢ* (*καὶ*) *τί πίητε* B Θ 28 ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.[codd.] boh.) 𝔄 𝔊 Orig. *al.* : *om.* ℵ D 1 (&c.) *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 (sah.) Ath. Chr. *al.* 28 *αὐξάνει . . . νήθει*] *οὐ ξαίνουσιν οὐδὲ νήθουσιν οὐδὲ κοπιῶσιν* ℵ*

βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς,
31 ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, Τί φάγωμεν; ἢ Τί
32 πίωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων·
33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ
34 ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

7 1, 2 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε,
3 καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ
4 ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδού, ἡ δοκὸς ἐν τῷ
5 ὀφθαλμῷ σου; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ
8 ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει,
9 καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν
10 αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθὺν
11 αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν
12 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

13 Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα [k] ἡ πύλη καὶ

[k] *om.* ἡ πύλη

33 βασιλείαν] *add.* τοῦ θεοῦ L W Θ ω 𝔏 (vt.[plur.] vg.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) Clem. ⅓ *al.* : *add.* τῶν οὐρανῶν Clem. ⅔ Chr. : *add.* αὐτοῦ 440 𝔈 Ethᵖ Aphr. αὐτοῦ] τοῦ θεοῦ 𝔏 (vt.[k]) Cypr. ⅔ : *om.* Clem. Eus.

7. 6 ὑμῶν *om.* 𝔖 (vt.[c] vg.[codd. plur.]) 𝔈 (boh.[cod.]) Clem. 13 ἡ πύλη ℵ[b] B C L W Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Ethᵖ Orig. Orig.[lat.] ½ Bas. Chr. : *om.* ℵ* 𝔏 (vt.) Diat. Naass. *ap.* Hipp. Clem. Orig. Orig.[lat.] ½ Eus. Cypr. Lucif. ⅔ Aug. *al.*

εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ
εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· [l] ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς 14
ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς 15
ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν 16
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν
σταφυλήν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς 17
καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ 18
δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον
σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν 19
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν 20
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, 21
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ
θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν 22
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις
πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων 23
ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. πᾶς οὖν 24
ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται
ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν·
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, 25
καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ
ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ 26
ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ 27
ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε·
καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, 28

---

[l] τί

---

14 ὅτι ℵ* B* X *al.* 𝔈 𝔄 Naass. *ap.* Hipp. Orig. *al.* : τί ℵ[b et c] B[2] C W Θ 1 &c. 28 700 ω 𝔏 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔄 𝔊 Eth Cypr. Lucif. $\frac{2}{2}$ *al.* ἡ πύλη *om. minusc. pauc.* 𝔏 (vt.[a k al.]) Diat. Naass. Clem. $\frac{5}{5}$ (Orig.) Eus. Cypr. Aphr. *al.* 21 οὐρανοῖς] *add.* οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν C** W Θ Φ 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[c]) Cypr. $\frac{2}{2}$ 22 κύριε] *add.* οὐ τῷ ὀνόματί σου ἐφάγομεν καὶ [τῷ ὀνόματί σου] ἐπίομεν 𝔖 (vt.[c]) Iustin. Orig. *ter*, Hier. Aug. *bis* (*fort. cf.* Lc. xii. 26) 23 ὁμολογήσω] ἐρῶ 𝔏 (vt.[k a al.]) 𝔖 (vt.[c]) Iustin. $\frac{2}{2}$ Diat. Cypr. $\frac{2}{2}$ Aug. : ὀμόσω 𝔏 (vt.[b q] vg.[codd.]) (*Rebapt.*) Iuuenc. Hil. Oros. *Op.-Imperf.* 27 ἔπνευσαν] ἐπῆσαν 𝔏 (vt.[k]) Cypr.

29 ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς
ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.
8 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
2 καὶ ἰδού, λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων, Κύριε, ἐὰν
3 θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο
4 αὐτοῦ λέγων, Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ
ἡ λέπρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε,
σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε
Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόν-
6 ταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται
7 ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ,
8 Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη,
Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ
9 μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός
εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν [m], ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ,
Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ
10 δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε,
καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, [n] οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
11 τοσαύτην πίστιν εὗρον. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν
καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
12 καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας
ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
13 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ,
Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ
ἐκείνῃ.

---

[m] *add.* ταασόμενος [n] παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ

---

29 αὐτῶν] *add.* καὶ οἱ Φαρισαῖοι (*ex* Lc. v. 30?) C² W 17 33 *al.* 𝔏 𝔖 (vt.ᶜ vg. hl.) Eus. ½

8. 4 τῷ ἱερεῖ] τοῖς ἱερεῦσιν 𝔖 (vt. vg.) 5 εἰσελθόντος . . . Καφ. ℵ B C Z (Θ) 1 &c. 13 &c. 700 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈: μετὰ δὲ ταῦτα 𝔏 (vt.ᵏ) 𝔖 (vt.ᵉ): μετὰ δὲ ταῦτα εἰσελθ. αὐ. εἰς Καφ. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.ᶜ) 8 ὁ παῖς μου *om.* 1 &c. 𝔖 (vt.ᵃ ᵏ) 𝔈 (sah. boh.ᶜᵒᵈᵈ.) Orig. 9 ἐξουσίαν] *add.* ταασόμενος (= Lc. vii. 8) ℵ B *al. pauc.* 𝔏 (vt.ᶜᵒᵈᵈ. ᵖˡᵉʳ.) Chr. (*semel*) *al.* 10 οὐδὲ . . . πίστιν ℵ C L Θ ω 𝔏 (vt.ᶜᵒᵈᵈ. ᵖˡᵉʳ. vg.) 𝔖 (vt.ˢ vg. hl.) 𝔄: παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ B (1 &c.) 22 𝔏 (vt.ᵏ ᵃ) 𝔖 (vt.ᶜ hl.ᵐᵍ) 𝔈 𝔈th Diat. Aug. *al.* 11 μετὰ Ἀβαὰμ] ἐν τοῖς κόλποις [τοῦ] Ἀβραάμ, *plerumque omiss.* καὶ Ἰσὰκ . . . οὐρανῶν *Clem.-Hom., patr. Graec.* (*cf.* Lc. xvi. 23) 12 ἐκβληθήσονται B C ω 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔈r *al.* Cypr. ½ Chr. Cosm.: ἐξελεύσονται ℵ* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. vg.) Diat. Heracl. Eus.ˢʸʳ. ½ Cypr. ½ Iren.ˡᵃᵗ.

Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδε τὴν πενθερὰν 14
αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, 15
καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ. ὀψίας δὲ 16
γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε
τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν·
ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐτὸς 17
τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν 18
εἰς τὸ πέραν. καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, Διδάσκαλε, 19
ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ 20
ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις·
ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει, ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτερος 21
δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν
καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει 22
μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 23
καὶ ἰδού, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον 24
καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε. καὶ προσελθόντες 25
ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, σῶσον· ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει 26
αὐτοῖς, Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς
ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι 27
ἐθαύμασαν λέγοντες, Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ
ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν 28
ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι,
χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης·
καὶ ἰδού, ἔκραξαν λέγοντες, Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες 29
ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη 30
χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ- 31
γοντες, Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν
χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον 32

22 αὐτῷ] τῷ Φιλίππῳ Clem. *qui commatum quoque ordinem inuertit cum* 𝔖 (vt.) (*cf.* Lc. ix. 60) 28 Γαδαρηνῶν (ℵ*) B C* M Δ Θ Σ *al.* 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) Epiph.: Γεργεσηνῶν ℵ[c] C[3] L W 1 &c. ω 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 𝔈th Orig. (*argumentis ductus potius quam codicum suorum testimonio, nec satis accurate inter euangelia distinguens*): Γερασηνῶν *codd. pler. ap.* Orig. 𝔏 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (sah.) Hil. *al.*

εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδού, ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ
33 εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. οἱ δὲ βόσκοντες
ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν
34 δαιμονιζομένων. καὶ ἰδού, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ
Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων
αὐτῶν.

9 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.
2 καὶ ἰδού, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον·
καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει,
3 τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἰδού, τινὲς τῶν γραμματέων
4 εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ. καὶ [o] εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς
ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, Ἱνατί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις
5 ὑμῶν; τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σου αἱ
6 ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἔγειραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας,
(τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ) Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ
7 ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
8 αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν
τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ
τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ. Ἀκολούθει μοι.
καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδού, πολλοὶ
τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς
11 μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι εἶπον τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ, Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος
12 ὑμῶν; ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ,
13 ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, Ἔλεον
θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, Διατί
ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν [p] πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ

---

[o] ἰδὼν [p] *om.* πολλά

---

9. [4] εἰδὼς B M Θ 1 &c. 700 *al.* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 𝔄 Eth : ἰδὼν ℵ C D L W ω 𝔏 𝔈 (boh.) [14] πολλά *om.* ℵ* B *al. pauc.* 𝔈 (sah.$^{c.cl.}$)

νηστεύουσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ 15
νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται
δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν.
οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· 16
αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα
γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ 17
μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλ-
λυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότερα
συντηροῦνται.

Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδού, ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύ- 18
νει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν
ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς 19
ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδού, γυνὴ αἱμορ- 20
ροοῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ 21
ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν 22
εἶπε, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ ἐσώθη ἡ
γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν 23
τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον,
ἔλεγεν, Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. 24
καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκρά- 25
τησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη 26
αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ 27
κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. ἐλθόντι δὲ εἰς 28
τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί, Κύριε.
τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν 29
γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβρι- 30
μήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Ὁρᾶτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ 31
ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδού, προσήνεγκαν αὐτῷ κωφὸν δαιμονι- 32
ζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ 33
ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ.

15 νυμφῶνος] νυμφίου D L E (boh.) G Eth.

34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον, Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ
δαιμόνια.
35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδά-
σκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς
36 βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. ἰδὼν
δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ
37 ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς
38 μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε
οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν
10 αὐτοῦ. καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν
αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ
θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.
2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος Σίμων
ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος ὁ τοῦ
3 Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Φίλιππος, καὶ Βαρθολο-
μαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου,
4 καὶ Θαδδαῖος· Σίμων ὁ Καναναῖος, καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παρα-
5 δοὺς αὐτόν. τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας
αὐτοῖς, λέγων,
Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσ-
6 έλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου
7 Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἤγγικεν ἡ βασι-
8 λεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λε-
προὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.
9 μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,
10 μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον·

[34] οἱ δὲ Φαρισαῖοι . . . δαιμόνια *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) Diat. Iuuenc. Hil. [36] ἐσκυλμένοι ℵ B C D Θ 1 &c. 28 ω 𝔏 𝔈 (sah.) Hil. Hier. *al.* : ἐκλελυμένοι L *al.* 𝔖 (vt.[s], vg. (!)) 𝔈 (boh.) : *om.* N

10. [3–4] *nominum ordo in praecipuis ita uariatur* : Θω. Μα. Ἰάκ.-Ἀλφ. Θαδ. Σίμ.-Καν. ℵ B 17 124 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) : *idem exc.* Λεββαῖος *pro* Θαδδαῖος D (Θ 122 𝔏 (vt.[k]) *codd. ap.* Aug., Orig.[lat.] : *idem exc.* Ἰάκ.-Λεββαῖος Ἀλφ. Σίμ.-Καν. Ἰούδας ὁ Ἰακώβου Diat., *quocum concordant* 𝔖 (vt.[s]) *Act.-Thom. qui tamen om.* Λεββαῖος : Θω. Μα. Ἰάκ.-Ἀλφ. Ἰούδας-Ζηλωτὴς Σίμ.-Καν. 𝔏 (vt.[sh kat (mm)]) : Μα. Ἰάκ.-Ἀλφ. Ἰούδ.-Ζηλ. Θω. Σίμ.-Καν. 𝔏 (vt.[a b ff1]) [4] Καναναῖος B C D L N 1 &c. 𝔏 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (boh.) : Κανανίτης ℵ W Θ ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Chr. [8] νεκροὺς ἐγείρετε ℵ* B C* D P W Δ Σ Φ 1 &c. 13 &c. 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[s] hl. 𝔈 (boh.) Eth Hil. Chr. $\frac{2}{3}$ Cyr. $\frac{2}{2}$: *om.* Θ 28 ω 𝔏 (vt.[f]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Eus. Bas. Chr. $\frac{1}{3}$ Iuuenc. Hier.

ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν 11
ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι, κἀκεῖ μείνατε,
ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 12
καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν 13
δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὃς ἐὰν 14
μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω
τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν
ὑμῶν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων 15
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Ἰδού, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε 16
οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσέχετε 17
δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ 18
καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς
ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί 19
λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε· οὐ 20
γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν
τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, 21
καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανα-
τώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά 22
μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν 23
ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. ἀμὴν γὰρ λέγω
ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραήλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύ- 24
ριον αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, 25
καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ
ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε 26
αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ
κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ 27
φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. καὶ μὴ 28
φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνα-

19 δοθήσ. . . . λαλήσ. *om.* D L *al.* 𝔏 (vt.[k]) Orig. (*ex homoeot.* ?) 23 ἑτέραν] *add.* κἂν ἐν τῇ ἑτέρᾳ διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην (*sim.*) D (Θ) 1 &c. 13 &c. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔄 Diat. Orig. Hil. 25 Βεελζεβοὺβ *hic et alibi mult.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt. vg.)

μένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ
29 σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ
30 ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν δὲ
31 καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσί. μὴ οὖν φοβηθῆτε·
32 πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ
33 πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς.

34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον
35 βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον
κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ
36 νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ
37 οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου
ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος·
38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ
39 ἔστι μου ἄξιος. ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ
ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται
41 τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου
μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου
42 μισθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων
ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

11 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθη-
ταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν
αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ,
3 πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ

29 ἐπὶ τὴν γῆν] εἰς τὴν παγίδα Orig Iuuenc. Chr ἄνευ] *add.* τῆς βουλῆς 𝔏 (vt.ab pler.) 𝔊 (boh.codd.) 𝔊 Iren.lat. Orig. (*semel*. Tert. Cypr. ℣ *al.* ὑμῶν *om.* Orig. *sed add.* τοῦ ἐν οὐρανοῖς *cum* 435 *al.* 𝔏 vt.nonk) 𝔊 Eth. Ath. *al.* 33 οὐρανοῖς] *add.* and before his angels 𝔖 (vt.c) 42 ψυχροῦ] *add.* ὕδατος D Clem. Orig. (*uersiones taceo*) ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν] ἀπόληται ὁ μισθὸς D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔊 (boh.) Eth. Cypr.

11. 2 διὰ] δύο L ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.mg.) 𝔊 (boh.) Eth.

ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευ- 4
θέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀνα- 5
βλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι· λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ
ἀκούουσι· καὶ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ 6
μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτων δὲ πο- 7
ρευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου, Τί
ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευό-
μενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιε- 8
σμένον; ἰδού, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων
εἰσίν. ἀλλὰ τί [q] ἐξήλθετε; ἰδεῖν προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ 9
περισσότερον προφήτου. οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδού, ἐγὼ 10
ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει
τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν 11
γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν 12
ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται 13
καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, 14
αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὦτα [r] ἀκούειν 15
ἀκουέτω. τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδίοις 16
ἐν ἀγοραῖς καθημένοις, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑταίροις λέγουσιν, 17
Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκό-
ψασθε. ἦλθε γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσι, 18
Δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ 19
λέγουσιν, Ἰδού, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ
ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν [s] ἔργων αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται 20
δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοι, 21
Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενό-

---

[q] ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; [r] om. ἀκούειν [s] τέκνων

---

5 καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται om. 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s]) Diat. Clem Ambst. 9 ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ℵ* B Z 𝔏 (vt.[f]) 𝔈 (boh.) Orig. ½ : ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην C D L ω 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔈 (sah.) Orig. ½ Ambst. : ἐξήλθατε ἰδεῖν προφήτην; (Θ) 𝔏 (vt.[k] vg.) 15 ἀκούειν om. B D 32 700 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s]) 19 ἔργων ℵ B* codd. ap. Hier. 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.[cod.] boh.) 𝔄 Eth (ex utraque confusam lectionem habent Eth[codd. plerr.]) : τέκνων B[3] C D Θ ω 𝔏 𝔖 (vt. hl.[mg]) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 (ex Lc. vii. 35)

22 μεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν
λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ
23 ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου
[8*]καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν
24 σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ Σοδό-
μων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.
25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαί
σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ
26 σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ,
27 ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ
τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ·
οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται
28 ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορ-
29 τισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς,
καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾷός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ
30 εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός,
καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.
12 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τῶν
σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν
2 στάχυας καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ, Ἰδού, οἱ
3 μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς, Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε ἐπείνασε, καὶ οἱ μετ'
4 αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
προθέσεως [t]ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ'
5 αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι
τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ
6 ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. εἰ δὲ
7 ἐγνώκειτε τί ἐστιν, Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε
8 τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστι τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

8* καταβιβασθήσῃ t ἔφαγον

23 μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ℵ B C D L Θ (Φ) 1 &c. 𝔏 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 𝔄 Eth Iren.[lat.] Hier. : ἡ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα ω (ἡ ὑψώθης *nonnull.* 𝔏 vt.[f k l h q cod. ap. Hier.] 𝔖 vt.[s] vg. hl.) καταβήσῃ B D 𝔏 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Eth Iren.[lat.] : καταβιβασθήσῃ ℵ C Θ 1 &c. ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (*cf.* Lc. x. 15) 27 ἐπιγινώσκει *pr.*] ἔγνω Clem. ⅔ Orig. ἐπιγινώσκει *alt.*] ἔγνω Iustin. ⅔ Meion Marcos. (Diat.) Clem. ⅔ Orig. *saepiss. Conc.-Antioch.* Eus. ⅝ *Clem.-Hom.* ⅝. *ordinem duorum commatum inuertunt* Iustin. Marcos. Meion Diat. Iren. Eus. *Clem.-Hom.* Epiph. Pelag.

12. 4 ἔφαγεν] ἔφαγον ℵ B

Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδού, 9
ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Εἰ 10
ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ 11
εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ
ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ
καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι 12
τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινον 13
τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως 14
αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ 15
ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας· καὶ 16
ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· ὅπως πληρωθῇ 17
τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἰδού, ὁ παῖς μου, ὃν 18
ᾑρέτισα· ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ
Πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ 19
ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει· οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν
φωνὴν αὐτοῦ· κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφό- 20
μενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. καὶ τῷ 21
ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσι.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ 22
ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξί- 23
σταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ 24
δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον, Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ
μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυ- 25
μήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς
ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθή-
σεται· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· 26
πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ 27
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο
αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω 28
τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἢ πῶς 29
δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων 30

15 αὐτῷ] *add.* ὄχλοι C D L W Θ ω 𝔏 (vt.[f q]) 𝔖 (vt.) 𝔈 (boh.) Orig. Eus. *al.*

31 μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφη-
μία ἀφεθήσεται [u] τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ
32 ἀφεθήσεται. καὶ ὃς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφε-
θήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ
33 ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ ποιή-
σατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ
δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ
34 δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν
πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.
35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά· καὶ ὁ
36 πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. λέγω
δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργόν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι
37 περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ,
καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων
39 λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον
40 οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου· ὥσπερ γὰρ
ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως
ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
41 νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ,
42 καὶ ἰδού, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περά-
των τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδού, πλεῖον Σολο-
43 μῶντος ὧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
44 διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε
λέγει, Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει
45 σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ
παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ,
καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ
πονηρᾷ.

---

[u] *add.* ὑμῖν

---

31 τοῖς ἀνθρώποις] *praem.* ὑμῖν B 1 (&c.) 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.) Ath.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδού, ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ 46
εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. [x] εἶπε δέ τις αὐτῷ, Ἰδού, 47
ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασι ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου; καὶ 48
τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς 49
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, Ἰδού, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅστις 50
γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου
ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο 13
παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, 2
ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν
αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων, 3
Ἰδού, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ 4
μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινά, καὶ κατέφαγεν αὐτά.
ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως 5
ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυ- 6
ματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν 7
ἐπὶ τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά.
ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν 8
ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα [y] ἀκουέτω. 9

Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Διατί ἐν παραβολαῖς 10
λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Ὑμῖν δέδοται γνῶναι 11
τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.
ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ 12
ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς 13
αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν
οὐδὲ συνιοῦσι. καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἠσαΐου ἡ 14
λέγουσα, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε,
καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς 15

---

[x] *om. uer.* 47 [y] *add.* ἀκούειν

---

47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω (*om.* ἔξω 1 &c.) ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι ℵ[a] C D W 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Orig.[lat.] Chr.: *om.* ℵ* B L Γ *minusc. pauc.* 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.)

13. 9 ὦτα ℵ B L 𝔏 (vt.[k e a al.]) 𝔖 (vt.[s]) Tert.: *add.* ἀκούειν W Θ ω Diat. *rell.* (*cf.* xi. 15) 11 τὰ μυστήρια] τὸ μυστήριον 𝔏 vt.[k pler.]) 𝔖 (vt. vg.) Clem. Iren.[lat.] 15 ἐπαχύνθη ... ἤκουσαν ... ἐκάμμυσαν] incrassa ... obtura ... graua *sim.*) 𝔏 (vt.[k a]) Iren.[lat.]

ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε
ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι,
16 καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί,
17 ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι
πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ
18 εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε
19 τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς
βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρός, καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρ-
μένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς.
20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ
21 εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ
πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς
22 σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν
λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου
23 συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν
καλὴν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιών· ὃς δὴ
καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.
24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία
25 τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν
δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρε
26 ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ
27 χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελ-
θόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ, Κύριε, οὐχὶ καλὸν
28 σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη
αὐτοῖς, Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι αὐτῷ
29 λέγουσι, Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ φησίν, Οὔ·
μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.
30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ
τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ
δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον
συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.
31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοία ἐστὶν ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν
32 ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὃ μικρότερον μέν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων,
ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστί, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε

ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς, Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία 33
τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα
τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ 34
χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ 35
τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεύ-
ξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς [z] κόσμου.

Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ προσῆλθον 36
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν
τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ σπείρων τὸ 37
καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· 38
τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά
εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διά- 39
βολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν· οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί
εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως 40
ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 41
τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς 42
εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ 43
τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα [a] ἀκουέτω.

Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ 44
ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει,
καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

---

[z] *om.* κόσμου [a] *add.* ἀκούειν

33 ἐλάλησεν αὐτοῖς ℵ B Θ ω 𝔏 (vt.[(a)b(e)] vg.) 𝔖 (vg. hl. 𝔈 𝔄 : *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 35 διὰ τοῦ προφήτου ℵ[b] B C D ω *codd. accurat. ap.* Eus. 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Eus. Chr. Hier. : *add.* Ἠσαίου (ℵ) 1 (&c.) 13 &c. 33 253 *codd. ap.* Eus. *codd. ap.* Hier. 𝔏 (vg.[cod.]) Eth[cod.] *Clem.-Hom.* Porphyr. *ap.* Hier. : *add.* Ἀσὰφ *omnes codd. uet. ap.* Hier. *in Psalm., atque ita in initio editum esse putat* Hier. (*cf.* Eus.) ἀπὸ καταβολῆς [κοσμοῦ] from of old 𝔖 (vt.) (*ex* Ps. lxxviii. 2 syr. vg.) κόσμου *om.* ℵ[b] B 1 (&c.) 22 𝔏 (vt.[k e]) (𝔖 (vt.)) Orig. 36 διασάφησον ℵ* B Θ *al. pauc.* 𝔏 (*ut uid.*) 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 Orig. : φράσον ℵ[c] C D 1 &c. ω Orig. 43 λάμψουσιν D 13 &c. 𝔖 (vt.[s]) Iust. (Hipp. ½) Orig. Cyr. (= Dan. xii. 3 *sec. cod.* B) ὦτα ℵ* B Θ 700 𝔏 (vt.[k e a b] vg.) Hil. : *add.* ἀκούειν *rell.* (*cf. u.* 9) (*uers. tot. om.* 𝔈 (boh.[cod.]))

45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ
46 ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην
ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.
47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς
48 τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη
ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ
49 εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ
τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριοῦσι τοὺς πονηροὺς
50 ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
51 Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,
52 Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ
αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆ-
54 ρεν ἐκεῖθεν· καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν
τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν, Πόθεν
55 τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος
υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
56 Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ
57 οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; καὶ ἐσκαν-
58 δαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστι προφήτης
ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ
ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.
14 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν
2 Ἰησοῦ, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής·
αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν
3 ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησε καὶ ἔθετο ἐν
φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ·
4 ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. καὶ θέλων
5 αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.
6 γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς

50 ἐκεῖ . . . ὀδόντων *om.* Orig. 55 Ἰωσὴφ B C N Θ 1 &c. 33 𝔏 𝔖 (vt. hl.^{mg}) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) (𝔄 𝔈th) Orig. Eus. Hier. : Ἰωσῆς (Ἰωσὴ) ω 𝔏 (vt.^{k}) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (*sed uariant* boh. *codd.*) (𝔄 𝔈th) ; Ἰωάννης ℵ D 28 *al.* Orig. (*semel*)
14. 3 Φιλίππου *om.* D 𝔏 (vt.$^{k\,e\,a\,al.}$ vg.) Aug.

Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ· ὅθεν μεθ' ὅρκου 7
ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ 8
τῆς μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεύς, διὰ δὲ τοὺς 9
ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ πέμψας 10
ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ 11
αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτόν· 12
καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον 13
τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ
ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη 14
ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὀψίας δὲ γενο- 15
μένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς
τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, 16
Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ 17
λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.
ὁ δὲ εἶπε, Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλι- 18
θῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο 19
ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε
τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον 20
πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων,
δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντα- 21
κισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, 22
καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ 23
ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι·
ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἤδη [b] μέσον τῆς 24
θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ
ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθε πρὸς αὐτούς, περι- 25

[b] σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχε

24 μέσον τῆς θαλάσσης ἦν ℵ C (D) W 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (hl.) Ethᵖ Chr., *et sim.* Orig. Eus.: σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν B (Θ) 13 &c. 238 700 𝔖 (vt. vg. pal.) Ⓔ 𝔄

26 πατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τῆς
θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμά ἐστι·
27 καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
28 λέγων, Θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ
Πέτρος εἶπε, Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ
29 ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος
30 περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, [c]ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ
τὸν ἄνεμον [d]ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων,
31 Κύριε, σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελά-
32 βετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; καὶ
33 ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ
πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.
34
35 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. καὶ ἐπι-
γνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν
περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας·
36 καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο, διεσώθησαν.

15 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ
2 γραμματεῖς λέγοντες, Διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσι τὴν παρά-
δοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας ὅταν ἄρτον
3 ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε
4 τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς εἶπε,
Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
5 θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ
6 μητρί, Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα
αὐτοῦ [e]· καὶ ἠκυρώσατε [f] τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν
7 ὑμῶν. ὑποκριταί, καλῶς προεφήτευσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων,

---

[c] καὶ ἦλθε [d] *add.* ἰσχυρὸν [e] *add.* ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ [f] τὸν νόμον

---

28 Πέτρος] Σίμων Κηφᾶς 𝔖 (vt.) : Κηφᾶς 𝔖 (vg.) 29 ἐλθεῖν] καὶ ἦλθεν B C* 700 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Chr. : ἐλθεῖν ἦλθεν οὖν ℵ* 30 ἰσχυρὸν B² C D W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 *al.* Orig. : *om.* ℵ B* 33 𝔈 34 ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γενν. ℵ B D 33 *al.* 𝔖 (vt. hl.) 𝔄 : εἰς τὴν γῆν Γενν. ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 Eth Orig. Γεννησαρέτ] Γεν[ν]ησαρ D* 700 𝔏 𝔖 (vt. vg.)

15. 6 αὐτοῦ ℵ B D 𝔏 (vt.ᵉ) 𝔖 (vt.ᶜ) 𝔈 (sah.) 𝔄 : *add.* ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ *rell.* τὸν λόγον ℵ^ca B D Θ 700 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. vg. hl.^mg) 𝔈 𝔄 Eth Orig. ½ Eus. Iren.^lat. Aug. (= Mc.) : τὸν νόμον ℵ* ^et cb C 084 13 &c. : τὴν ἐντολὴν *rell.* (*ex u.* 3)

Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει 8
ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα 9
ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε 10
καὶ συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· 11
ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι 12
ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Πᾶσα 13
φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται.
ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσι τυφλοί· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, 14
ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν 15
αὐτῷ, Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς 16
ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς 17
τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα 18
ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, 19
μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτά ἐστι 20
τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ 21
Σιδῶνος. καὶ ἰδού, γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα 22
ἐκραύγασε λέγουσα, Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελ- 23
θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Ἀπόλυσον αὐτήν,
ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπεστάλην εἰ 24
μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα 25
προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, 26
Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε, Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν 27
ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε 28
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

8 *uide* Mc. vii. 6 ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν καὶ C N W ω 𝔏 (vt.[f]) 𝔖 (hl.) : ὁ λαὸς οὗτος (*omissis ceteris*) ℵ B L 084 700 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 𝔄 𝔈th Clem. $\frac{2}{3}$ Orig. Eus. Ambst. *al. plur.* : ὁ λαὸς οὗτος ἐγγίζει μοι 1 (&c.)
14 τυφλοί] *add.* τυφλῶν ω *uerss. pler.* 17 οὐ B D Z Θ 33 *al.* 𝔏 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 (sah.) 𝔈th 𝔄 Orig. : οὔπω ℵ C L W ω 𝔏 (vt.[q]) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.)

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς
30 Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον
αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, κωφούς,
κυλλούς, καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας
31 αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς· ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας
κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ
τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.
32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε, Σπλαγ-
χνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ
οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε
33 ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Πόθεν ἡμῖν
34 ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτά, καὶ ὀλίγα
35 ἰχθύδια. καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν ἔλαβε
36 τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου
37 τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ
ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρί-
38 δας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναι-
39 κῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον,
καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.
16 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες
2 ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, [g] Ὀψίας γενομένης λέγετε, Εὐδία· πυρράζει
3 γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωΐ, Σήμερον χειμών· πυρράζει γὰρ στυγνάζων
ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ
4 σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον
ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθε.

---

[g] *om.* Ὀψίας γενομένης . . . οὐ δύνασθε.

---

30 χωλ. τυφ. κωφ κυλλ.] *ordo uerborum horum mire differt in testibus nostris, atque* D *al. pauc. om.* κωφούς, 𝔏 (vt.$^{k\,e}$) *om.* κυλλούς 31 κυλλοὺς ὑγιεῖς *om.* ℵ 1 &c. 700 𝔏 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah., *quae tamen add. post* βλέποντας *alt.*, boh.) Eth. Orig. 39 Μαγδαλά ω (C M W *al.* 𝔈 (boh.) Μαγδαλάν) 𝔖 (hl.) 𝔄 Eth Chr. : Μαγαδάν (*sim.*) ℵ B D 𝔏 𝔖 (vt. pal.) 𝔈 (sah.), Hier. Aug. : Magdu S (vg.)

16. 2, 3 ὀψίας γενομενης . . . οὐ δυνασθε C D W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 vg. hl.) 𝔈 (boh.) Eth Diat. Eus. 'Can.' Chr. *al.* : *om.* ℵ B V X Γ 047 13 &c. 1078 1080* (*suspic.* 1443 1444) *al. codd. ter. ap.* Hier. 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) 𝔄 Orig.

Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. 5
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης 6
τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς 7
λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Τί 8
διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω 9
νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων,
καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρα- 10
κισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ 11
ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν, ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης 12
τῶν ἄρτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἠρώτα 13
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων, Τίνα [h] λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον, Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· 14
ἄλλοι δὲ Ἠλίαν· ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. λέγει 15
αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος 16
εἶπε, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ 17
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος εἶ, Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα
οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι 18
λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου
τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. δώσω σοὶ 19
τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς,
ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς,
ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς 20
ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.

Ἀπὸ τότε ἤρξατο [i] ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ 21
αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσ-
βυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ

---

[h] *add.* με [i] Ἰησοῦς Χριστὸς

---

13 τίνα] *add.* με D L Θ, (*post* λέγουσιν W, ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. vg. hl.), *al.* Diat. Iren.[lat.] Orig.: *sine* με ℵ B 700 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 Ethᵗʰ Amb.[sem.] Orig.[lat.] τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου *om.* Orig. (= Mc. viii. 27, Lc. ix. 18) 19 κλεῖς (κλεῖδας)] *add.* τῶν θυρῶν 𝔖 (vt.ᶜ) Diat. Aphr. 20 διεστείλατο ℵ C L W Θ ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Ethᵗʰ Orig.: ἐπετίμησεν B* D 𝔏 (vt.ᵉ) 𝔖 (vt.ᶜ) 𝔄 Orig. (= Mc. viii. 30, Lc. ix. 21) 21 ὁ Ἰησοῦς] Ἰησοῦς Χριστὸς ℵ* B* 𝔈 (sah.[codd.] boh.): *om.* ℵ[ca] Orig. Chr. Iren.[lat.] (*parum certe*)

22 τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο
ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων, Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.
23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον
24 εἶ ἐμοῦ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε
ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω
25 μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς
26 δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν· τί γὰρ
ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν
αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν
28 πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων,
οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

17 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος
2 ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς
3 τὸ φῶς. καὶ ἰδού, ὤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἠλίας μετ' αὐτοῦ
4 συλλαλοῦντες. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, καλόν
ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν,
5 καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδού, νεφέλη
φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδού, φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα,
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.
6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβή-
7 θησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν,
8 Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
λέγων, Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
10 νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες,
11 Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἠλίας μὲν ἔρχεται, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα·
12 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ'

ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνῆκαν οἱ μαθηταί, ὅτι περὶ 13
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυ- 14
πετῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται 15
καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις
εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ 16
ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὦ 17
γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως
πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ 18
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ
παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ 19
κατ' ἰδίαν εἶπον, Διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ὁ δὲ 20
λέγει αὐτοῖς, Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν
ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, Μετάβηθι
ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.[k]

[l] Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 22
Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ 23
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπή-
θησαν σφόδρα.

Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα 24
λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον, Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ
δίδραχμα; λέγει, Ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν 25
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων, Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ
τῶν ἀλλοτρίων; εἰπόντος δέ, Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 26
Ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, 27

---

[k] *add. uer.* 21 τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ
[l] Συστρεφομένων

---

17. 12, 13 οὕτω . . . αὐτῶν. τότε . . . αὐτοῖς] *retrouerso ordine* τότε . . . αὐτοῖς. οὕτω . . . αὐταν D 𝔏 (vt.) 15 πάσχει] ἔχει ℵ B L Z Θ Orig. Chr. 21 τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ ℵ[b] C D W ω 𝔏 𝔖 (vg. (fasting and prayer), hl.) 𝔈 (boh. *codd.*) 𝔄 Orig. Bas. Chr. Hil. Amb. Aug. *al.* : *om.* ℵ* B Θ 33 𝔏 (vt.[c]) 𝔖 (vt. pal.) 𝔈 𝔈th Eus. 'Can.' (*ut uid.*) 22 ἀναστρεφομένων C D W ω Chr. : συστρεφομένων ℵ B 1 (&c.) Orig. 23 ἐγερθήσεται] ἀναστήσεται B (1) &c. *al.* Orig. Chr. (= Mc.) 26 οἱ υἱοί] *add.* Simon said to him, 'Yea!' Jesus said to him, 'Give thou also to him as a stranger,' 713 Diat.

πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα
πρῶτον ἰχθὺν ἆρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα·
ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, Τίς
2 ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκαλεσάμενος
3 παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν
4 βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον
5 τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃς ἐὰν
6 δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· ὃς δ'
ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ,
συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ,
7 καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ
ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν
8 οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. εἰ δὲ ἡ χείρ
σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλόν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας
9 ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλ-
μός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοι
ἐστὶ μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα
10 βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς
τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς
διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [m]
12 τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλα-
νηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐννενηκονταεννέα, ἐπὶ τὰ ὄρη
13 πορευθείς, ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννενηκοντα-
14 εννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν

[m] *add. uer.* 11 ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

18. [1] ὥρᾳ ℵ B D Z ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 *al.* Orig. Chr. : ἡμέρᾳ Θ 1 (&c.) 33 700 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔄 Orig. Hil. [3] *παιδία* | *add. ταῦτα* 𝔈 (sah.[cod.]) Clem. $\frac{2}{3}$: *habent τὸ παιδίον τοῦτο* 𝔏 (vt.[codd.]) 𝔈 (boh.) Chr. Max-Taur. *al.* [7] *σκαν-δάλων* | *add.* ἃ ἔρχεται 𝔖 (vt.) [10] *ἐν οὐρανοῖς* (*pr.*) *om.* Γ 1 (&c.) 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.[e al.]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.[codd.]) Clem. $\frac{2}{3}$ Orig. Eus. Cosm. Hil. *al.* [11] *ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός* D W ω 𝔏 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔄 Eth Chr. (= Lc. xix. 10) : *om.* ℵ B L* Θ 1 (&c.) 13 &c. 33 𝔏 (vt.[e]) 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 Orig. Eus. 'Can.' Hil. Hier.

τοῦ πατρὸς [n] ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν
τούτων.

Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ [o] εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν 15
μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελ-
φόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, 16
ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ 17
παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας
παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ἀμὴν λέγω 18
ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ·
καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.
πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς 19
περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ
τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι 20
εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει 21
εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; λέγει αὐτῷ 22
ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς 23
ἠθέλησε συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ 24
αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. μὴ 25
ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆ-
ναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ
ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων, Κύριε, 26
μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς 27
δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν
αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, 28
ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων,
Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει 29
αὐτὸν λέγων, *Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι.* ὁ δὲ οὐκ 30
ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ

[n] *μου* [o] *om. εἰς σὲ*

14 *ὑμῶν* ℵ D L W ω 𝔏 𝔖 (vt.[c] vg. hl.[mg]) : *μου* B N Θ 700 *al.* 𝔖 (vt.[s] hl.) 𝔈 𝔄 Eth Orig. : *om.* Diat. 15 *εἰς σὲ om.* ℵ B 1 (&c.) *al. pauc.* 𝔈 (sah.[codd.] boh.[codd.]) Orig. Bas. $\frac{3}{5}$ Cyr. 20 *οὗ*] *οὐ* D 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (vt.[s]) (Clem.) *ἐκεῖ εἰμὶ*] *παρ' οἷς οὐκ εἰμὶ* D 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (vt.[s]) (𝔈 (sah.)) (Clem.)

31 ὀφειλόμενον. ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν
σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.
32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ, Δοῦλε πονηρέ,
33 πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ
ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα;
34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως
35 οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος
ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν
ὑμῶν.

19 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ
2 Ἰορδάνου· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν
αὐτοὺς ἐκεῖ.
3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ [p] Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες,
4 Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ [q] ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς Ἄρσεν
5 καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν, Ἕνεκεν τούτου καταλείψει
ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ
6 γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι εἰσὶ
δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ
7 χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ, Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον
8 ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν
σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν·
9 ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, [r] εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται·
10 [s] καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί,
Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει

---

[p] *add.* οἱ [q] κτίσας [r] παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι.
[s] *om.* καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται.

---

19. 3 Φαρισ. B C L 1 (&c.) 700 *al.* 𝔈 (boh.) : οἱ Φαρισ. ℵ D ω 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) 4 ποιήσας ℵ C D W Z ω 𝔏 𝔖 *al.* Chr. Ambst. : κτίσας B Θ 1 (&c.) 13 &c. 22 33 700 𝔈 𝔄 *Clem.-Hom.* Orig. Method. Ath. *al.* 9 [εἰ] μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ℵ I Z ω 𝔏 𝔖 (vt.[s]) *al.* (*sed parum inter se consentientes*) : παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι B 1 (&c.) *al.* (𝔖 (vg.) 𝔈) (*neque hi inter se omni ex parte consententientes*) Orig. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας (γαμῶν μοιχᾶται B C W Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Bas. : *om.* ℵ C[3] D *al.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah., boh.[cod.]) Orig. Chr.

γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, 11
ἀλλ' οἷς δέδοται. εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς 12
ἐγεννήθησαν οὕτω· καί εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ
τῶν ἀνθρώπων· καί εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ 13
προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς 14
εἶπεν, Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν
γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς 15
τὰς χεῖρας ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

Καὶ ἰδού, εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπε, Διδάσκαλε[t], τί ἀγαθὸν 16
ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, [u] Τί με ἐρωτᾷς 17
περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς
τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει αὐτῷ, Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς 18
εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδο-
μαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καί, Ἀγαπήσεις 19
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, Πάντα 20
ταῦτα ἐφυλαξάμην· τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ θέλεις 21
τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς,
καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ἀκού- 22
σας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων
κτήματα πολλά.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 23
δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος 24

---

[t] *add.* ἀγαθέ

[u] Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός·

---

11 τοῦτον *om.* B 1 (&c.) 𝔏 (vt.^{e}) 𝔈 (boh.$^{cod.}$) Eth Orig. Cypr. $\frac{2}{2}$ 16 ἀγαθέ C W Θ ω 𝔏 (vt.$^{b\ pl\ r.}$ vg.) 𝔖 𝔈 (sah.) 𝔄 Cyr.-Hier. Bas. Chr. (= Mc. x. 18. Lc. xviii. 19): *om.* ℵ B D L 1 (&c.) 22 𝔏 (vt.$^{a\ e}$) 𝔈 (boh.) Eth Orig. Hil. ἔχω (σχῶ)] κληρονομήσω ℵ L 28 33 *al.* 𝔏 (vt.^{e}) 𝔖 (vt. hl.$^{mg.}$) 𝔈 (sah.$^{cod.}$ boh.) 𝔄 Eth Iren.$^{lat.}$ Orig. (*cf.* Mc. Lc.) 17 τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ (ὁ *om.* 1 700) ἀγαθός ℵ B D L 1 (&c.) 22 700 𝔖 (vt.^{3} pal.) 𝔄 (*item ex parte* 𝔏 𝔖 (vt.^{o} hl.^{mg}) 𝔈 (boh.) *al.*) Clem. (?) Orig. (*et ex parte* Eus. Nouat. Hier. Aug. *al.*): τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός (= Mc. x. 18, Lc. xviii. 19) C W Θ ω 𝔏 (vt.$^{f(1)}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Chr. Hil. *al.* ἀγαθός] *add* ὁ πατήρ 𝔏 (vt.^{e}) Mcion Clem.: *add.* ὁ θεός 𝔏 (vt.$^{b\ al.}$ vg.) 𝔖 (vt.^{c}) Nouat. Hier. 19 καὶ ἀγαπήσεις . . . ὡς σεαυτόν] *om.* 𝔖 (pal.$^{cod.}$): *suspicatus est* Orig. 21 εἶναι] γενέσθαι ℵ* 𝔖 (vt.) Clem.

ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.
25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα
26 δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Παρὰ ἀν-
θρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.
27 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ἰδού, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα,
28 καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ
παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης
αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα
29 φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ
ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, [x] ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἕνεκεν τοῦ
ὀνόματός μου, [y] ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρο-
30 νομήσει. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.
20 ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ,
ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα
2 αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν
3 ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν
4 τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, κἀκείνοις
εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον
5 δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐννάτην
6 ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν
ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν
7 ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς,
8 Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ
κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κάλεσον τοὺς ἐργάτας,
καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν
9 πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ
10 δηνάριον. καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται·
11 καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ
12 τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν,

---

[x] *add.* ἢ γυναῖκα, [y] πολλαπλασίονα

---

24 διελθεῖν] εἰσελθεῖν ℵ C L W 28 ω 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 (sah.[codd.] boh.) 𝔄 Orig. 29 ἢ γυναῖκα ℵ C W Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 𝔄 Ethᵗ: *om.* B D 1 Nc. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[a] pal.) Ethᵒʳ·[l] Orig. Iren.[lat.] Hil *al.* ἑκατονταπλ. ℵ C D W Θ ω 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔈 (boh.): πολλαπλ. B L *al. pauc.* 𝔈 (sah.) 𝔖 pal. Orig. Cyr.

καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας
καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν, Ἑταῖρε, οὐκ 13
ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε· 14
θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί. οὐκ ἔξεστί μοι 15
ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν,
ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ 16
πρῶτοι ἔσχατοι.

Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς δώδεκα 17
μαθητὰς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδού, ἀναβαίνομεν εἰς 18
Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι
καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν 19
αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι·
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν 20
υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν 21
αὐτῇ, Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί
μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου, ἐν τῇ βασιλείᾳ
σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνα- 22
σθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ, Δυνά-
μεθα. λέγει αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ 23
δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοί-
μασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν 24
περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς 25
εἶπεν, Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν,
καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· 26
ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος·
καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος· ὥσπερ 27
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ 28
δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

20. [16] πολλοὶ [γάρ] εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί C D N W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔄 Eth Orig. (= xxii. 14) : *om.* ℵ B L Z 085 𝔈 Eth[cod.] [17] καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς ℵ D W Θ ω 𝔏 𝔖 (vt. hl.) 𝔄 Eth Orig. : μέλλων δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀναβαίνειν B 1 (&c.) 𝔖 (vg.) 𝔈 Orig. μαθητὰς *om.* ℵ D L Z Θ 1 (&c.) 𝔖 (vt.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Orig. ἐν τῇ ὁδῷ *om.* 𝔏 (vt.[b al.] vg.) Hil. [22] καὶ (ἢ) τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι [*et similiter in uers. seq.* καὶ τὸ βάπτισμα . . . βαπτισθήσεσθε] C N ω 𝔏 (vt.[f h q]) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 : *om.* ℵ B D L Z Θ 085 1 (&c.) 𝔏 𝔖 (vt.) 𝔈 Eth Orig. *al.* [23] ἀλλ' οἷς] ἄλλως Aug. [28] *add.* ὑμεῖς δὲ ζητεῖτε ἐκ μικροῦ αὐξῆσαι καὶ ἐκ μείζονος ἔλαττον εἶναι· εἰσερχόμενοι δὲ καὶ παρακληθέντες δειπνῆσαι μὴ ἀνακλίνεσθε εἰς τοὺς ἐξέχοντας

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος
30 πολύς. καὶ ἰδού, δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες
ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς
31 Δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον
32 ἔκραζον λέγοντες, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαβίδ. καὶ στὰς ὁ
33 Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ εἶπε, Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν
34 αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισθεὶς δὲ
ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν, καὶ
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ
2 ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς,
Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε
3 ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθέως
4 δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. τοῦτο δὲ γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
5 τοῦ προφήτου λέγοντος, Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδού, ὁ βασιλεύς
σου ἔρχεταί σοι πραὺς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν
6 ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς
7 συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ
ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω
8 αὐτῶν. ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ·
ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ
9 ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον
λέγοντες, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν
10 ὀνόματι Κυρίου· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ
11 εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα, Τίς ἐστιν οὗτος; οἱ
δὲ ὄχλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης, Ἰησοῦς, ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ
τῆς Γαλιλαίας.

τόπους, μή ποτε ἐνδοξότερός σου ἐπέλθῃ καὶ προσελθὼν ὁ δειπνοκλήτωρ εἴπῃ σοι, Ἔτι κάτω χώρει, καὶ καταισχυνθήσῃ. ἐὰν δὲ ἀναπέσῃς εἰς τὸν ἥττονα τόπον καὶ ἐπέλθῃ σου ἥττων, [καὶ] ἐρεῖ σοι ὁ δειπνοκλήτωρ, Σύναγε ἔτι ἄνω, καὶ ἔσται σοι τοῦτο χρήσιμον D Φ 𝔏 vt.) 𝔖 (vt.[e] hl.[mg]) *sed non absque lect. uariant.*, Hil. *al. cf.* Lc. xiv. 7 *ss.*) 31 *uers. om.* Orig. (*ex homoeot.?*) 33 *ὀφθαλμοί*] *add.* Quibus dixit Iesus Creditis posse me hoc facere? qui responderunt ei Ita, Domine 𝔏 (vt.[c]) (*ex* ix. 28): *add.* and we may see thee 𝔖 (vt.[c])

21. 3 *τι*] *τί ποιεῖτε;* D 157 Ethj (Orig. ¼) Eus. (*cf.* Mc.) 7 *αὐτῶν primo et tertio loco*] *αὐτὸν* (*αὐτοῦ*) D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. pal.) 9 *ὑψίστοις*] *add. nonnulla ex* Ioh. xii. (12[a]) 13[b] Lc. xix. 37[b] 𝔖 (vt.[c]) (*sim.* Diat.)

Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν [z] τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε 12
πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέ-
ζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων
τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Γέγραπται, Ὁ οἶκός μου οἶκος 13
προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν.
καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ἐθεράπευσεν 14
αὐτούς. ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ 15
ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας,
Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, ἠγανάκτησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἀκούεις τί 16
οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε
ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ κατα- 17
λιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.
Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασε. καὶ ἰδὼν συκῆν 18 19
μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ
φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν
αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ 20
ἐθαύμασαν λέγοντες, Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; ἀποκριθεὶς 21
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ
μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει
τούτῳ εἴπητε, Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται·
καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ, πιστεύοντες, λήψεσθε. 22

Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ 23
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ 24
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν
εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα 25
Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο
παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, Διατί
οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα 26
τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀπο- 27
κριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον, Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός,

---

[z] *om.* τοῦ Θεοῦ

---

12 τοῦ θεοῦ C D N W 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.° vg. hl.) Orig. 𝔖 (*ad loc.*) Bas. : *om.* ℵ B L Θ 13 &c. 33 700 *al.* 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔄 𝔈th Orig. 𝔖 Chr. *al.* 17 ἐκεῖ] *add.* et (ibique) docebat eos de regno dei (*cf.* Lc. ix. 11) 𝔏 (vg.[codd.]) 22 αἰτήσησθε L *al. pauc.* Clem.

28 Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ;
ἄνθρωπος εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε, Τέκνον,
29 ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐ
30 θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ
εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθε.
31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν, Ὁ πρῶτος.
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι
32 προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς
Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶ-
ναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελή-
θητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε· ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις
ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν
αὐτῷ ληνόν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ
34 ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς
35 δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ· καὶ
λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέ-
36 κτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους
37 πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ
ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων, Ἐντραπήσονται τὸν
38 υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός
ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ σχῶμεν τὴν
39 κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπε-
40 λῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί
41 ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει
αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀπο-
42 δώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν

29, 30 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθείς, ἀπῆλθεν. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν ℵ C D W 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.[codd.]) Orig. Eus. : *mutato ordine responsorum, ὁ δὲ . . . εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. καὶ προσελθὼν . . . εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθείς, ἀπῆλθεν* B (Θ) 13 &c. 700 *al. pauc.* 𝔈 𝔄 𝔈th (*ut uid.*) (Diat.) Ps.-Ath. Isid.-Pel. *al.* 31 πρῶτος ℵ C L W 1 &c. ω 𝔖 (vt.[c] vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.[codd.]) Eus. Chr. Hier. : ἔσχατος D Θ 13 &c. 700 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 𝔄 Diat. Iren.[lat.] Hipp. Ps.-Ath. Hil. : ὕστερος B 𝔈th (*ut. uid.*) 42 ἐν ταῖς γραφαῖς *om. pauciss.* 𝔏 (vt.[e]) Diat. Iren.[lat.] Chr.

οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου
ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; διὰ τοῦτο 43
λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ
δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. [a] καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ 44
τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ 45
ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφο- 46
βήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς 22
λέγων, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις 2
ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ 3
καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.
πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων, Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, 4
Ἰδού, τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα· οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα,
καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλ- 5
θον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ 6
λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ὁ δὲ 7
βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς
φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. τότε λέγει τοῖς 8
δούλοις αὐτοῦ, Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν
ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, 9
καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς 10
ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ
ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι 11
τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου·
καὶ λέγει αὐτῷ, Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ 12
δὲ ἐφιμώθη. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπε τοῖς διακόνοις, Δήσαντες αὐτοῦ 13
πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι 14
κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

---

[a] *om.* καὶ ὁ πεσὼν . . . λικμήσει αὐτόν.

---

44 καὶ ὁ πεσὼν . . . λικμήσει αὐτόν ℵ B C W Θ 1 &c. ω 𝔏 (vt.[f q al.] vg.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl. pal. 𝔈 𝔄 Eth Chr. *al.* : *om.* D 33 𝔏 (vt. Orig. *al.*) 𝔖 (vt.[s])

22. 7 τὰ στρατεύματα] τὸ στράτευμα D 1 &c. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 (boh.[codd.]) Orig. Eus. Lucif. 12 ἑταῖρε *om.* Orig. 13 δήσαντες . . . ἐκβάλετε] ἄρατε αὐτὸν ποδῶν καὶ χειρῶν (χειρῶν καὶ ποδῶν) καὶ βάλετε D (W) 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) Iren.[lat.] Lucif. *al.*

15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν
16 παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς
αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν λέγοντας, Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι
ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει
17 σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ
18 οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι; ἢ οὔ; γνοὺς
δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε, Τί με πειράζετε, ὑποκριταί;
19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ
20 δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή;
21 λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ
22 Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύ-
μασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ
24 εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς
εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε,
καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ·
26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά.
27 ὕστερον δὲ
28 πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ
29 ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς, Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
30 Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ'
31 ὡς ἄγγελοι [b] ἐν οὐρανῷ εἰσι. περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν,
32 οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς
Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς
33 νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους,
35 συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς
36 πειράζων αὐτόν, Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ
37

[b] *add.* τοῦ Θεοῦ

30 ἄγγελοι] B D Θ 1 &c. 700 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Orig. Cosm. ⅓ *al.* (= Mc.): *add.* τοῦ] θεοῦ ℵ L W 13 &c ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔈th Diat. Cosm. ⅔ *al.* 35 νομικὸς *om.* 1 &c. 𝔏 (vt.[c]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔄 Orig.[lat.]

εἶπεν αὐτῷ, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν ἡ 38
μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία [c] αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν 39
πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ 40
νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 41
λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν 42
αὐτῷ, Τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν Πνεύματι 43
κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ 44
δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου;
εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς 45
ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης 46
τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 23
λέγων, Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ 2
Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν, ποιήσατε καὶ τηρεῖτε· 3
κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι.
δεσμεύουσι δὲ φορτία βαρέα [d] καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ 4
τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων· αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι
κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι 5
τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγα-
λύνουσι τὰ κράσπεδα, φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, 6
καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς 7
ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί. ὑμεῖς 8
δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος· πάντες δὲ
ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· 9
εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ οὐράνιος. μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· 10
εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν 11

---

[c] αὐτῇ [d] *om.* καὶ δυσβάστακτα

38 [ἡ] μεγάλη καὶ πρώτη ℵ B D L Z Θ 1 &c. 13 &c. 700 𝔏 𝔖 (vt. vg. pal.) 𝔈 Eth: πρώτη καὶ [ἡ] μεγάλη W ω 𝔏 (vt.[d f q]) 𝔖 (hl.) 𝔄: ἡ πρώτη (*tantum*) Ambst.
39 αὕτη (*cf.* Mc.) ω: αὐτῇ (ταύτῃ) D Θ 1 &c. (13) &c. 33 *al.* 𝔏 𝔖 𝔈 *al.*
23. 4 βαρέα καὶ *om.* 700 καὶ δυσβάστακτα *om.* ℵ L 1 &c. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 (boh.) Iren.[lat.] Orig.[lat.] 8 μὴ κληθῆτε] μηδένα καλέσητε Θ 𝔖 (vt.) Diat., *cf.* Orig. Tit.-Bost. Pallad. (*ex u.* 9?) *et* Clem. 2 μὴ εἴπητε ἑαυτοῖς 9 ὑμῶν *pr.*] ὑμῖν D Θ 26 𝔏 𝔖 (vt. vg. pal.) 𝔈 𝔄 Diat. Clem.

12 ἔσται ὑμῶν διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτόν, ταπεινωθήσεται· καὶ
ὅστις ταπεινώσει ἑαυτόν, ὑψωθήσεται.
13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κλείετε
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ
οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. [e]
15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε
τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν
γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.
16 Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες, Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ,
17 οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. μωροὶ
καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστίν; ὁ χρυσός; ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας
18 τὸν χρυσόν; καί, Ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν·
19 ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. τυφλοί· τί
γὰρ μεῖζον; τὸ δῶρον; ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;
20 ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
21 ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ
22 κατοικοῦντι αὐτόν· καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ
τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα
τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει
24 ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώ-
νωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες.
25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε
τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρ-
26 παγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ
ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.

---

[e] *add. uer.* 14 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.

---

[14] Οὐαὶ ὑμῖν . . . περισσότερον κρίμα (= Mc. xii 40, Lc. xx. 47) (*hoc loco*) *minusc. haud mult.* 𝔏 (vt.[b al.]) 𝔖 vt.[c]) 𝔈 (boh.[codd.]) Chr. Hil. · *post* ὑψωθήσεται (*u.* 12) ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) Eth : *om. totum uersum* ℵ B D L Z Θ 1 &c. 13 &c. 33 𝔏 (vt.[a e al.] vg.) 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 𝔄 Orig. [23] δὲ ἔδει B C L *al.* 𝔏 (vt.[a d h]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) : ἔδει ℵ D Θ ω 𝔏 (vt.[e cet.] vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth : δὲ 𝔖 (vt.) [25] ἔξωθεν] ἔξω D 238 Clem. Chr. ἀκρασίας] ἀκαθαρσίας 66 71 𝔏 (vt.[codd. non opt.] vg.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 Clem. : ἀδικίας C 28 ω 𝔏 (vt.[f]) 𝔖 (vg.) : πλεονεξίας M Diat. *al.* [26] καὶ τῆς παροψίδος *om.* D Θ 1 &c. 700 𝔏 (vt.[a e]) 𝔖 (vt.[s]) Clem., *qui etiam habent* αὐτοῦ (*cum* B* E* 13 &c. 28 *al. pauc.* Bas. ½) *pro* αὐτῶν (ω 𝔈 𝔖 (vg. hl.)) ἐκτὸς] ἔξωθεν D Clem.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε 27
τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν
δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. οὕτω καὶ ὑμεῖς 28
ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοί ἐστε
ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε 29
τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων,
καὶ λέγετε, Εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν 30
κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε 31
ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. καὶ ὑμεῖς 32
πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, 33
πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο, ἰδού, ἐγὼ ἀπο- 34
στέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν
ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συν-
αγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ὅπως ἔλθῃ ἐφ' 35
ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος
Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφο-
νεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει 36
ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ 37
λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπι-
συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς
ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδού, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος 38
ὑμῶν [f] ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν 39
εἴπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο· καὶ προσῆλθον 24
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ 2
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται. καθημένου 3
δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ'

---

f om. ἔρημος

---

27 κεκονιαμένοις *om.* 𝔖 (vt^{s}.) οἵτινες . . . γέμουσιν] ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος, ἔσωθεν (ἔνδον Clem.) δὲ γέμει D (Diat.) Clem. Iulian. Iren.$^{lat.}$ οἵτινες *om.* ℵ* 35 υἱου Βαραχίου filii Ioiadae *Ev.-Nazar.* : *om.* ℵ* Eus. 38 ἔρημος ℵ C D W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 (boh.$^{codd.}$) 𝔄 Ethj Clem. Orig. Eus. Cyr. Chr. Cosm. *al.* : *om.* B L 𝔏 (vt.$^{ff^2}$) 𝔖 (vt.^{s}) 𝔊 Iren.$^{lat.}$

ἰδίαν λέγοντες, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς
4 σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
5 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, Ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ
6 πολλοὺς πλανήσουσι. μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς
πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω ἐστὶ τὸ
7 τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν·
8 καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ
9 ὠδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν
ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά
10 μου· καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι,
11 καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται,
12 καὶ πλανήσουσι πολλούς· καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυ-
13 γήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθή-
14 σεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ
οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ
16 τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω), τότε οἱ
17 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη· ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ κατα-
18 βαινέτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπι-
19 στρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ
20 ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε
21 δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ σαββάτῳ· ἔσται γὰρ
τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν,
22 οὐδ' οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ
ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ
23 ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδού, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ
24 ὧδε, μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδο-
προφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι,
25 26 εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδού, προείρηκα ὑμῖν. ἐὰν οὖν
εἴπωσιν ὑμῖν, Ἰδού, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδού, ἐν τοῖς
27 ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ
28 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

24. 24 (= Mc. xiii. 22) ἐκλεκτούς] *add.* μου 𝔏 (vt.$^{codd.\ pauc.}$) 𝔔 (sah.$^{codd.}$ boh.) Clem.

Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτι- 29
σθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες
πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευ-
θήσονται· καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου 30
ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ
ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ
οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς 31
ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος [g] φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσι
τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν
ἕως ἄκρων αὐτῶν.

Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς 32
γένηται ἁπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος·
οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν 33
ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν 34
πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ 35
λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας 36
οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, [h] οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ
μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ 37
τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ταῖς πρὸ 38
τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες,
ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως 39
ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· εἷς παραλαμ- 40
βάνεται, καὶ εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ· μία παρα- 41
λαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ 42
ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ 43
οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ
οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς 44
γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος 45

[g] *om.* φωνῆς [h] *om.* οὐδὲ ὁ υἱός,

31 φωνῆς *om.* ℵ L Δ Θ 1 &c. 700 𝔏 (vt.[e]) 𝔖 vt.[s] vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eus. Cypr. *al.* 36 οὐρανῶν *sine additam.* ℵ[ca] L 1 &c. ω *codd. Graec.* Adamantii *et* Pierii *ap.* Hier. *codd. Graec. ap.* Amb. 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 Bas. Did. *al.* : *add.* οὐδὲ ὁ υἱὸς ℵ* *et* cb B D Θ Φ 13 &c. 28 86 𝔏 (vt. vg.[codd.]) *codd. Latt. ap.* Hier. 𝔖 (pal.) 𝔄 Eth Orig. Chr. Hil. *al.*

ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ;
46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα
47 οὕτως· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ κατα-
48 στήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ
49 αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους
50 αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ
δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει,
51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν
θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

25 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις,
αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ
2 3 νυμφίου. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν μωραί, καὶ πέντε φρόνιμοι. αἱ
γὰρ μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν
4 ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ
5 τῶν λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι
6 καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἰδού, ὁ νυμφίος·
7 ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι
8 ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς
φρονίμοις εἶπον, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες
9 ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε
οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας,
10 καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ
νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ
11 ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέ-
12 γουσαι, Κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω
13 ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν
οὐδὲ τὴν ὥραν.

14 Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ
15 παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε
τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ
16 ἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο
17 ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο
18 ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξε γῆν, καὶ

25. [1] *νυμφίου*] *add.* καὶ τῆς νύμφης D X* Θ 1 &c. (13) &c. *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔄 (Diat.) Hil. *al.*

ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον πολὺν 19
ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον.
καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε 20
τάλαντα λέγων, Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα
πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε 21
ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο 22
τάλαντα εἶπε, Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο
τάλαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ 23
πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς
τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον 24
εἰληφὼς εἶπε, Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων
ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς 25
ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, 26
ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα·
ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ 27
ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, 28
καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, 29
καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ'
αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· 30
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες 31
οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ 32
συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς
ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων,
καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύ- 33
μων. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε, οἱ εὐλογη- 34
μένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασι-
λείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι 35
φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ
με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· 36
ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ 37
δίκαιοι λέγοντες, Κύριε, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ
διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; 38

39 ἢ γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ,
40 καὶ ἤλθομεν πρός σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς, Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν
41 ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων, Πορεύεσθε
ἀπ' ἐμοῦ, κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ δια-
42 βόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι
43 φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ
με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενής, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ
44 ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες, Κύριε,
πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ,
45 ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέ-
46 γων, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχί-
στων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν
αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

26 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους,
2 εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα
γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.
3 τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν
4 αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο
5 ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον δέ, Μὴ
ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.
6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ
7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ
8 κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ
9 ἠγανάκτησαν λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο
10 πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο
11 εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ
12 πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός
13 μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν

39 *πότε δέ*] ἢ πότε D 𝔏 𝔖 (vt.s) 𝔈 (boh.) Clem. 40 *τῶν ἀδελφῶν μου om.* B* *al. pauc.* 𝔏 (vt.ff ff2) Clem. ¾ Orig.lat. Eus. *al.* 41 *τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον*] *τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον* (*ex u.* 30 *al.*) Iustin. *Clem.-Hom. al.* : *τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον* 40* Chr. *al.* *τὸ ἡτοιμασμένον*] ὁ ἡτοίμασεν ὁ πατήρ [μου] (ὁ κύριος Clem., *sim.* Orig.lat. Tert. ½) D 1 &c. 22 𝔏 (vt.) Iustin. Iren.lat. ¼ Hipp. Clem. *Clem.-Hom.* Orig.lat. ⅗ Cypr. ⅔ Hil. ⅗ Petil. *ap.* Aug. 46 *κόλασιν*] πῦρ 𝔏 (vt.) Cypr. ⅔ Aug. Fulg. *Prom.* (*ex u.* 41).

κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ
ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, 14
πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παρα- 15
δώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε 16
ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.
Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, 17
Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε 18
εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει,
Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ 19
ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα 20
[i] μαθητῶν· καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ 21
ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ 22
εἷς ἕκαστος, Μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας 23
μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν 24
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ
ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν
αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ 25
παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπε, Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας.
ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, 26
καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά
μου. καὶ λαβὼν [k] ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, 27
Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς [l] διαθήκης, 28
τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, 29
ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως
τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ πατρός μου.

---

[i] *om.* μαθητῶν [k] *add.* τὸ [l] *add.* καινῆς

26. 15 ἀργύρια] στατῆρας D 𝔏 (vt.[a b q]) Eus. ½ Orig.[lat.]: στατῆρας ἀργυρίου 1 &c. 𝔏 (vt.[h]) 20 μαθητῶν ℵ A L W Θ 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔊 𝔄 Eth Chr. ½: *om.* $\mathfrak{p}^{37,45}$ B D ω 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.[cod.]) Chr. ½ (– Mc.) 27 τὸ ποτήριον $\mathfrak{p}^{37,45}$ A C D Θ ω: ποτήριον (*absque artic.*) ℵ B L W 1 &c. 28 700 *al.* 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 πίετε] λάβετε πίετε 𝔏 (vt.[b al.]) 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔈 (boh.) Clem. Orig. Cyr.-Hier. Serap. Amb.: *om.* 𝔏 (vt.[a c]) 𝔈 (sah.[cod.]) ἐξ αὐτοῦ πάντες *om.* 𝔏 (vt.[a c]) 𝔈 (sah.[cod.]) Clem. Orig. Cyr.-Hier. Serap. 28 καινῆς A C D W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl. pal.) 𝔊 𝔄 Eth Diat. Bas. Chr. Iren.[lat.] Orig.[lat.]: *om.* $\mathfrak{p}^{37,45}$ ℵ B L Z 33 102 𝔈 (boh.[cod.]) Cyr.-Alex. Cypr. 29 ἀμπέλου] *add.* ταύτης 𝔏 (vt.[b]) 𝔈 (boh.) Iren.[lat.] Clem.

30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν
ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ
32 διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί
33 με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν
αὐτῷ, Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλι-
34 σθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ
35 νυκτί, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ
Πέτρος, Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι.
ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθση-
μανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν
37 ἐκεῖ προσεύξωμαι. καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς
38 Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς, Περί-
λυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε
39 μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευ-
χόμενος καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ
40 τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται
πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ
41 Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρη-
γορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν
42 πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν
προσηύξατο λέγων, Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν, ἐὰν μὴ
43 αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς κα-
44 θεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφεὶς
αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν
45 πάλιν. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύ-
δετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδού, ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
46 ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν·
ἰδού, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.
47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδού, Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ
μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων
48 καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς
49 σημεῖον λέγων, Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ
εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν

αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἑταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσ- 50
ελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
καὶ ἰδού, εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν 51
μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ
τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν 52
εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ
ἀπολοῦνται. ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ 53
παραστήσει μοι ἄρτι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν 54
πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν 55
ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ
ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων,
καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ 56
γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρ- 57
χιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ 58
Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως,
καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ 59
ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ
Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι· καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων 60
ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο εἶπον, Οὗτος ἔφη, 61
Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκο-
δομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀπο- 62
κρίνῃ; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ 63
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα
ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 64
Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν
τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων ὅτι 65
Ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε
τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἔνοχος 66
θανάτου ἐστί. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολά- 67
φισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν λέγοντες, Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ· 68
τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

69 *οἱ δὲ ἀρχιερεῖς*] *ὁ δὲ ἀρχιερεὺς* 𝔏 (vt.[a n]) 𝔊 (sah.[cod.] boh.[codd.]) Orig. : *om.* 𝔖 (vt.[s]) 60 *εὗρον*] *add. τὸ ἑξῆς* D 𝔏 (vt.[a ff h]) (*cf.* 𝔖 (vt.)[s])

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία
70 παιδίσκη λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ
71 ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων, Οὐκ οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα
δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ
72 οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ'
73 ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ
ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ
74 λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν
75 ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἐμ-
νήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα
φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

27 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν·
2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.
3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμελη-
θεὶς ἔστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πρεσβυτέροις
4 λέγων, Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα [m]ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς
5 ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναόν, ἀνεχώρησε·
6 καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον,
Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.
7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως,
8 εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς αἵματος
9 ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος, Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ
10 τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ [n]ἔδωκαν αὐτὰ εἰς
τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.
11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν
αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς

---

m δίκαιον n ἔδωκα

---

73 δῆλόν σε ποιεῖ] ὁμοιάζει D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) Diat.

27. 2 Πιλάτῳ] *praem.* Ποντίῳ A C Θ ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔄 𝔊 Eth Orig.[lat.] Diod. 4 ἀθῷον ℵ A B* C W 1 &c. ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.[cod.] boh.[cod.]) 𝔊 Eus. Cyr.-Hier. Chr.: δίκαιον B[2] L Θ 𝔏 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 𝔄 Diat. Orig. Cypr. Lucif. Ambst. *al.* 9 Ἱερεμίου] om. Φ 33 157 𝔏 (vt.[a b al.]) 𝔖 (vt.[s] vg. pal.): Ζαχαρίου 22 𝔖 (hl.[mg]): Ἠσαίου 𝔏 (vt.[l]) 10 ἔδωκαν] ἔδωκα ℵ W (13 &c.) 122 𝔖 Eus. 𝔅 11 ὁ ἡγεμὼν *om.* W Θ 𝔖 (vt.[s]) Orig.

ἔφη αὐτῷ, Σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν 12
ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ 13
Πιλάτος, Οὐκ ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη 14
αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ 15
δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον.
εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. συνηγμένων 16
οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βα- 17
ραββᾶν; ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον 18
παρέδωκαν αὐτόν. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλε 19
πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 20
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βα-
ραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν 21
αὐτοῖς, Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βα-
ραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγό- 22
μενον Χριστόν; λέγουσι πάντες, Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἔφη, Τί γὰρ 23
κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες, Σταυρωθήτω. ἰδὼν 24
δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν
ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων, Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ
τοῦ αἵματος [o] τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς 25
ὁ λαὸς εἶπε, Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε 26
ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέ-
δωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς 27
τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ [p] ἐκδύ- 28
σαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέ- 29
φανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐν
τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ
λέγοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες εἰς 30
αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ 31

---

[o] *om.* τοῦ δικαίου [p] ἐνδύσαντες

16, 17 Βαραββᾶν] Ἰησοῦν [τὸν] Βαραββᾶν Θ 1 &c. 299** 𝔖 (vt.[3] pal.) 𝔄 Orig., *codd. antiq. ap.* Petr.-Laod. 17 Βαραβᾶν] *praem.* τὸν B 1 &c. 24 τοῦ δικαίου *om.* B D Θ 102 𝔏 (vt.[a b ff2]) 𝔖 (vt.[3]) 𝔈 (sah.[*cod l.*]) Orig.[lat.] $\frac{3}{2}$ Chr. 28 ἐκδύσαντες ℵ* *et* cb A L N W Θ 064 ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.[*cod.*]) 𝔈 𝔄 Eus. Chr. *al.* : ἐνδύσαντες ℵ[ca] B D 157 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[3] pal.[*cod.*])

ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.
32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα·
33 τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς
34 τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγόμενος Κρανίου τόπος, ἔδωκαν
αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε
35 πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλ-
36 λοντες κλῆρον· καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν
37 ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην, Οὗτός ἐστιν
38 Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο
39 λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι
40 ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Ὁ
καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν·
41 εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ
ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον,
42 Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται [q] σῶσαι. βασιλεὺς Ἰσραὴλ
ἐστι· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν.
43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ
44 ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες
αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτῷ.
45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας
46 ἐννάτης. περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ
λέγων, Ἠλί, Ἠλί, λαμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου,
47 ἱνατί με ἐγκατέλιπες; τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον
48 ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ

[q] σῶσαι;

32 Κυρηναῖον] *add.* εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ D 𝔏 (vt.) 𝔖 (pal.) 34 οἶνον] ὄξος A W ω 𝔏 (vt.[c al.]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) Diat. Orig.[lat.] (*ex* Ps. lxix. 21) 35 ἵνα πληρωθῇ . . . ἔβαλον κλῆρον Δ Θ Φ 1 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔄 (*ex* Ioh. xix. 24) : *om.* ℵ A B D L ω 𝔏 (vt.[ff2 al.] vg.) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.[mg] pal.) 𝔈 Eth Chr. Orig.[lat.] Hil. (Hier.) 38 δεξιῶν] *add.* nomine Zoathan (Ioathas) 𝔏 (vt.[cl]) εὐωνύμων] *add.* nomine Cammatha (Maggatras) 𝔏 (vt.[cl]) (*cf. Journ. Theol. Stud.* iv. 243) 42 σῶσαι; *codd. nonnull. ut* 700 𝔖 vt.[s]) *quasi interrogantium scribunt* 43 πέποιθεν] *praem.* εἰ D Θ 1 &c. 𝔏 (vt.[a b al.]) 𝔖 vt.[s]) (?) 𝔈 𝔄 Eth Eus. 45 ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν *om.* ℵ* 248 𝔏 (vt.[l]) (Lact , *sed habet* 𝔏 (vt.[e])) 46 Ἠλ(ε)ὶ Ἠλ(ε)ὶ A D W Δ Θ 1 &c. ω *al.* 𝔏 𝔖 (vt.[s] [vg.] pal.) Diat. Eus. *al.* : ἐλωεὶ ἐλωεὶ ℵ 33 *al. pauc.* 𝔈 Chr. λαμὰ D Θ 1 (&c.) *al.* 𝔏 (vt. ab ff2h) 𝔄 Eth : [ἐ]λεμὰ ℵ B L 33 700 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 : λιμὰ A ω 𝔏 (vt.[fq]) 𝔖 (hl.) 𝔊 : μα W σαβαχθαν(ε)ὶ ℵ A B Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 : ζαφθανεὶ D 𝔏 (vt.)

λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν
αὐτόν· οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων 49
αὐτόν.[r] ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. 50
καὶ ἰδού, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως 51
κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα 52
ἀνεῳχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη, καὶ 53
ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν
ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ 54
μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενό-
μενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.
ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολού- 55
θησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία 56
ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ
τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, 57
τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ· οὗτος προσ- 58
ελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος
ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν 59
αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ 60
ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ
μνημείου ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη 61
Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ 62
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες, Κύριε, ἐμνήσθη- 63
μεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι.
κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε 64
ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ,
Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς
πρώτης. ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε, 65

[r] *add.* ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα.

---

49 *absque additam.* A D W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl. pal. ½) 𝔈 𝔄 𝔊 Diat. Orig.[lat.] Eus. 'Can.' Hil. Hier. *al.* : *add.* ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα (*ex* Ioh. xix. 34) ℵ B C L (U) Γ *al. pauc.* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (pal. ½) Eth Chr. *nonnull. ap.* Seuer.-Antioch. : *item schol. alia alium sic legisse perhibent* 50 Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ *om.* ℵ* καὶ *alt.*] *add.* ἡ Μαρία ἡ ℵ* μήτηρ (*pr.*) *om.* 𝔏 (vt.[bff2 al.]) μήτηρ *alt.*] Μαρία ἡ ℵ* Ἰωσῆ[s] A B C (28) ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.[codd.]) 𝔄 𝔊 : Ἰωσὴφ ℵ*[et c] D* L W Θ 13 &c. 157 𝔏 𝔖 (vt.[s] hl.[ms]) 𝔈

66 ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

28 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε
2 Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ
ἰδού, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ
3 καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν
δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ
4 χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγέ-
5 νοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξί, Μὴ
φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε.
6 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου
7 ἔκειτο [8] ὁ Κύριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδού, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλι-
8 λαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδού, εἶπον ὑμῖν. καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ
ἀπὸ τοῦ μνημείου, μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι
9 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδού, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων,
Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ
10 προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε·
ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς
12 τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ
συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια
13 ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες, Εἴπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
14 νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ
τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους
15 ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν·
καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος
17 οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· οἱ δὲ
18 ἐδίσταισαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη

---

[8] *om.* ὁ Κύριος

---

28. [6] ὁ Κύριος] A C D L W (ω) 𝔏 𝔖 (vg. hl.) : *om.* ℵ B Θ 33 102 𝔏 (vt.[m]) 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 𝔄 Eth Orig.[lat.] Cyr. ⅔ [7] ἰδοὺ εἶπον] καθὼς εἶπεν 126 474 𝔏 (vt.[l])

μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθη- 19
τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς
καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν 20
πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδού, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας
τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, [a] υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. 1
Καθὼς γέγραπται ἐν [b] τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰδού, ἐγὼ ἀπο- 2
στέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν
ὁδόν σου· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, 3
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν 4
τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυ- 5
μῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξο-
μολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἦν δὲ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας 6
καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων
ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. καὶ ἐκήρυσσε λέγων, Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός 7
μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑπο-
δημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς 8
ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ 9
τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην. καὶ 10

---

[a] *om.* υἱοῦ τοῦ Θεοῦ [b] τοῖς προφήταις

---

18 γῆς] *add.* (*ex* Ioh. xx. 21) [καὶ] καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, [κἀγὼ] πέμπω ὑμᾶς Θ 𝔖 (vt. (!) vg.) 𝔄 Diat. **19** βαπτίζοντες . . . πνεύματος *omnes* (*inter quos* [𝔖 vt.] Diat.), *excepto quod* Eus. *plerumque om.* **20** ἀμὴν *om. hic et ad fin. euang.* Lc. *et* Ioh. ℵ A B D 1 &c. *al.* (*habet* B Lc.)

I. **1** υἱοῦ τοῦ θεοῦ A W 1 &c. 13 &c. ω (υἱοῦ θεοῦ ℵ² B D L) 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔈th Iren.[lat.] ⅔ Amb. *al. lat.* : *om.* ℵ* Θ 28 255 𝔖 (pal.) 𝔄[cod.] Iren.[lat.] ⅓ Orig. *saepe* Bas. *al.* **2** ἐν [τῷ] Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ ℵ B D L Δ Θ 1 &c. 33 700 1079 𝔏 𝔖 (vg. hl.[mg] pal.) 𝔈 (𝔄[codd. pler.] ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ *tantum*) 𝔊 Iren. Orig. Bas. Porphyr. *ap.* Hier. Ambst. *al. mult.* ἐν τοῖς προφήταις A W 13 &c. ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.[cod.]) 𝔄 𝔈th Iren.[lat.] *al.* τὴν ὁδόν σου] *sine additam.* ℵ B D L W Θ 700 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔈th Iren.[lat.] ⅔ Orig. Ambst. : *add.* ἔμπροσθέν σου A 13 &c. ω 𝔈 𝔄 𝔊 Orig. (*semel*) Eus.

εὐθέως ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανούς, καὶ
11 τὸ Πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο
ἐκ τῶν οὐρανῶν, Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.
12 Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐν
13 τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν
μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.
14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν
15 Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ λέγων ὅτι Πεπλή-
ρωται ὁ καιρός, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε, καὶ
πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε Σίμωνα
καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ·
17 ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ
18 ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ
19 δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν
τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ
20 πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ
ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ, μετὰ τῶν μισθω-
τῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.
21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναούμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν
22 εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε. καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ
διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ
23 ὡς οἱ γραμματεῖς. καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος
24 ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξε λέγων, Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ
Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.
25 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ
26 αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ φωνήσαν
27 φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥστε
συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας, Τί ἐστι τοῦτο; διδαχὴ καινή· κατ'
ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακού-

13 καὶ . . . ἐρήμῳ] ἐπὶ 13 &c. ἐν τῇ ἐρήμῳ ℵ A B D L W Θ 33 𝔏 E G Eth Orig. Eus.: ἐκεῖ K Π* 1 &c. 565 700 *al.* 𝔏 (vg.[cod.]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔄 τεσσ.] *add.* καὶ τεσσ. νύκτας (*ex* Mt.) L M 13 &c. 33 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.[mg]) E (boh.) Eth Orig. Eus. 24 οἶδα] οἴδαμεν ℵ L Δ E (boh.) 𝔄 Ge Eth Orig. Eus. Chr. Iren.[lat.] Tert. Hil. *al.* 27 διδαχὴ καινή· κατ' ἐξουσίαν καὶ (*vel* διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ) ℵ B L 1 &c. 28 700 *al.*, *et ex parte* E (boh.) 𝔄 Eth: τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; (*add.* ἡ ἐξουσιαστικὴ αὐτοῦ καὶ W) ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ (*sim.*) [A] W Θ Π 13 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[s] vg. hl. [pal.]) 𝔄 G

ουσιν αὐτῷ. ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν 28
περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εὐθέως, ἐκ τῆς συναγωγῆς [c] ἐξελθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν 29
Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ 30
Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ εὐθέως λέγουσιν αὐτῷ περὶ
αὐτῆς· καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ 31
ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας 32
τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπι- 33
συνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσε πολλοὺς κακῶς ἔχον- 34
τας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἤφιε
λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδειταν αὐτόν [d].

Καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον 35
τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' 36
αὐτοῦ· καὶ εὗρον αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσί σε. 37
καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα 38
κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. καὶ ἦλθε κηρύσσων εἰς τὰς 39
συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτόν, [e] καὶ γονυπε- 40
τῶν αὐτόν, καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
καὶ σπλαγχνισθείς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, 41
Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ 42
ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ 43 44
λέγει αὐτῷ, Ὅρα, μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε Μωσῆς,
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφη- 45
μίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελ-
θεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι εἰς 2

---

[c] ἐξελθών, ἦλθεν [d] *add.* Χριστὸν εἶναι [e] *om.* καὶ γονυπετῶν αὐτόν,

---

29 ἐξελθόντες ἦλθον ℵ A C L ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔊 : ἐξελθὼν ἦλθεν B D W Θ 1 &c. 13 &c. 700 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔄 Eth : ἐξελθὼν (*uel* ἐξελθόντος αὐτοῦ) ἦλθον 𝔏 (vt^{ff1l}) 𝔖 (vt.^{s}) 34 αὐτόν] ℵ* A D Π ω 𝔏 𝔖 (vt.^{s} vg.) 𝔊 Vict.-Ant. Ambst. : *add.* [τὸν] Χριστὸν εἶναι (*ex* Lc.) ℵ^{c} B C L W Θ 1 &c. 13 &c. 28 33 700 *al.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth 40 καὶ γονυπετῶν [αὐτόν] om. B D W 124 *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{a\,b\,al.}$) 𝔈 (sah.) 41 σπλαγχνισθείς] ὀργισθείς D 𝔏 (vt.^{aff1r}) Diat.

2 οἰκόν ἐστι. καὶ συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ
3 πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται φέροντες
4 πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι
[f] προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν,
καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατ-
5 έκειτο. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ,
6 Τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων
7 ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Τί οὗτος
οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς, ὁ
8 Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως
διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς, Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
9 καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφέ-
ωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἔγειραι, καὶ ἆρόν σου τὸν κράβ-
10 βατον, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ
11 ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας (λέγει τῷ παραλυτικῷ), Σοὶ
λέγω, ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.
12 καὶ ἠγέρθη, καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων·
ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι Οὐδέ-
ποτε οὕτως εἴδομεν.
13 Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο
14 πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδε Λευὶν τὸν τοῦ
Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι.
15 καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν
τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ
Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν
16 αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς [g] τῶν Φαρισαίων, ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ
τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Μετὰ
17 τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει [h] καὶ πίνει. καὶ ἀκούσας ὁ
Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ'
οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.
18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες· καὶ

---

[f] προσενέγκαι [g] καὶ οἱ Φαρισαῖοι [h] om. καὶ πίνει

---

2. 4 προσεγγίσαι A C D 28 ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔊 : προσενέγκαι ℵ B L Θ 33 al. pauc. 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 Ethj προσελθεῖν W 14 Λευ[ε]ὶν] Ἰάκωβον D Θ 13 &c. 565 𝔏 (vt.) Diat. Orig. ½ 16 τῶν Φαρισαίων ℵ B L W Δ 28 33 124 𝔏 (vt.b) 𝔈 (boh.codd.) : καὶ οἱ Φαρισαῖοι rell. καὶ πίνει om. ℵ B D W Θ al. pauc. 𝔏 (vt.) (=Mt. ix. 11)

ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ
τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι; καὶ 19
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ
νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι
τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν 20
ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ. οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιρράπτει ἐπὶ ἱμάτιον 21
παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ,
καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς 22
παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται
καὶ οἱ ἀσκοί· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς.

Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διαπορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, 23
καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας.
καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Ἴδε, τί ποιοῦσι τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ 24
ἔξεστι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε, τί ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε 25
χρείαν ἔσχε καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς 26
τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ[i] ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε
καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν 27
ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός 28
ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος 3
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασι 2
θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ 3
τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν, Ἔγειραι εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, 4
Ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι; ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι;
ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, 5
συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ,
Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.
καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθέως μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον 6
ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.

---

[i] *add.* τοῦ

---

22 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς (+ βλητέον Π 13 &c. 28) ℵ B W ω 𝔏 (vt.[e]) 𝔖 (vt.[s]) : *om.* D 𝔏 (vt.) 26 ἐπὶ Ἀβιάθαρ [τοῦ] ἀρχιερέως *om.* D W 271 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) (= Mt. xii. 4, Lc. vi. 4) τοῦ *ante* ἀρχ. A C Θ Π 1 &c. 13 &c. 33 *al.* 𝔈 : *om.* ℵ B L 157 *al.* 𝔊 27 *uersum om.* D 𝔏 (vt.) ἐγένετο] ἐκτίσθη W 1 &c. 700 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔈th

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησε πρὸς τὴν
8 θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησαν· καὶ
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας,
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ,
9 ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν
10 αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ
11 ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐ-
τὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
12 Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσι.
13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός·
14 καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησε δώδεκα, [k] ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ,
15 καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν, καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν
16
17 τὰ δαιμόνια· [l] καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον· καὶ Ἰάκωβον
τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέ-
18 θηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὅ ἐστιν Υἱοὶ βροντῆς· καὶ Ἀνδρέαν,
καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν, καὶ
Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον,
19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.
20 Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον. καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ
21 δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ
22 ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι Ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς
οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι
23 Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλε-
σάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς
24 Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται
25 σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ
26 δυνήσεται σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυ-
27 τὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. ἀλλ' οὐ
δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ

---

[k] *add.* οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, [l] *add.* καὶ ἐποίησε τοὺς δώδεκα·

---

3. [14] δώδεκα] *add.* οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν ℵ B C* W Δ Θ 13 &c. 28 𝔖 (hl.^{mg} 𝔈 𝔈tḫ [16] δαιμόνια] *add.* καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα ℵ B C* Δ 𝔈tḫ : *add.* πρῶτον Σίμωνα 13 &c. 𝔈 (sah.) : *add.* καὶ περιάγοντας κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον W 𝔏 (vt.) [17] Βανηρεγές 565 700 𝔖 (vt.^{s} vg.) 𝔄 [18] Θαδδαῖον] Λεββαῖον D 𝔏 (vt.)

διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν 28
ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα, καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἂν βλασφημήσωσιν·
ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς 29
τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. ὅτι ἔλεγον, Πνεῦμα 30
ἀκάθαρτον ἔχει.

Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω ἑστῶτες 31
ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ 32
αὐτόν· καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἰδού, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω
ζητοῦσί σε. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει, Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου 33
καὶ οἱ ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθη- 34
μένους λέγει, Ἴδε, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὃς γὰρ ἂν 35
ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ
μήτηρ ἐστί.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται 4
πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆ-
σθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς
ἦσαν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς 2
ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, Ἀκούετε· ἰδού, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι· 3
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ ἦλθε τὰ 4
πετεινά, καὶ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, 5
ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν
βάθος γῆς, καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ 6
ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέ- 7
βησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε. καὶ 8
ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν· καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα
καὶ αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα, καὶ εἰς ἑξήκοντα, καὶ εἰς
ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν, Ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. 9

Καὶ ὅτε ἐγένετο καταμόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς 10
δώδεκα τὰς παραβολάς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέ- 11
δοται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς
τὰ πάντα γίνεται· ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκού- 12

29 ἀλλ' ἔνοχος . . . ἁμαρτήματος *om.* 𝔈 (sah. boh.$^{cod.}$) ὁ ἁμαρτήματος (ἁμαρτίας C *ut mid.*, W 13 &c. *al.*) ℵ B L Δ Θ 28 𝔏 𝔖 (vt.^{s}) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Eth Diat. Cypr. $\frac{2}{2}$: κρίσεως A C^{2} Π 1 &c. ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) Eth 32 σου *alt.*] *add.* καὶ αἱ ἀδελφαί σου A D W 124 174 ω 𝔏 (vt.$^{a\,b\,al.}$) 𝔖 (hl.$^{mb.}$) 𝔊

4. 9 ἀκουέτω] *add.* καὶ ὁ συνίων συνιέτω D 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.^{mg})

οντες ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ
13 αὐτοῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ
14 πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει.
15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν
ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρ-
16 μένον εἰς αὐτούς. καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρό-
μενοι, οἵ, ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν
17 αὐτόν, καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἶτα
γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθέως σκανδαλίζονται.
18 καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν
19 λόγον ἀκούσαντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου
καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον,
20 καὶ ἄκαρπος γίνε αι. καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον καὶ παραδέχονται, καὶ καρπο-
φοροῦσιν ἐν τριάκοντα, καὶ ἐν ἑξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατόν.

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ
22 ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; οὐ γάρ ἐστί τι κρυ-
23 πτόν, ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανε-
24 ρὸν ἔλθῃ. εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς,
Βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ
25 προστεθήσεται ὑμῖν. ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει,
καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

26 Καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ
27 τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν,
28 καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη
ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ
29 στάχυϊ. ὅταν δὲ παραδῷ ὁ καρπός, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον,
ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 Καὶ ἔλεγε, Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ἢ ἐν τίνι
31 αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὅς, ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς
32 γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν
σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ

17 ἑαυτοῖς] αὐτῷ 𝔖 (vt.[s]) 21 ἐπὶ] ὑπὸ ℵ B* 13 &c. 33 1071 *al.* 28 πλήρη σῖτον] πλήρης [ὁ] σῖτος B D W 𝔈 (boh.) : πλήρης σῖτον C* 28 271 *al.* : a wheat-grain full 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 : πληροῖ σῖτον 124 *al. pauc.* 𝔈 (boh.[cold.])

κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.
Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς 33
ἠδύναντο ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν 34
δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυε πάντα.
Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, Διέλθωμεν 35
εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν 36
τῷ πλοίῳ. καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου 37
μεγάλη, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι
τὸ πλοῖον. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύ- 38
δων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει
σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ 39
θαλάσσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο
γαλήνη μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοί ἐστε; οὔπω ἔχετε πίσ- 40
τιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Τίς 41
ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;
Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. **5**
καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν 2
μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν 3
ἐν τοῖς μνήμασι· καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι,
διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπάσθαι 4
ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι· καὶ οὐδεὶς αὐτὸν
ἴσχυε δαμάσαι· καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασι καὶ 5
ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ ἰδὼν 6
τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράξας 7
φωνῇ μεγάλῃ λέγει, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψί-
στου; ὁρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, Ἔξελθε, 8
τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί 9
σοι ὄνομα; καὶ λέγει αὐτῷ, Λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν.
καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. 10
ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. καὶ παρε- 11 12
κάλεσαν αὐτὸν λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς
εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ 13

5. 1 Γερασηνῶν ℵ* B D 𝔏 𝔈 (sah.) : Γαδαρηνῶν A C Π 13 &c. 157 ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 : Γεργεσηνῶν ℵ^c L U (W) Δ Θ 1 &c. 28 700 1071 *al.* 𝔖 (vt.^s hl.^mg) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Epiph.

ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.
14 καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς
15 τοὺς ἀγρούς. καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστι τὸ γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς
τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον
16 καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ
διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ
17 τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων
18 αὐτῶν. καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαι-
19 μονισθείς, ἵνα ᾖ μετ' αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ,
Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα
20 σοι ὁ Κύριος πεποίηκε, καὶ ἠλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο
κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάντες
ἐθαύμαζον.

21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν
22 συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ
ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει
23 πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι Τὸ
θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ἵνα
24 σωθῇ καὶ ζήσῃ. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος
πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

25 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα, καὶ πολλὰ παθοῦσα
26 ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν
27 ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα τὰ περὶ
τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.
28 ἔλεγε γὰρ ὅτι Ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. καὶ
29 εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι
30 ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς, ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ
τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε, Τίς
31 μου ἥψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις
32 τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, Τίς μου ἥψατο; καὶ περιε-
33 βλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέ-
μουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν

[33] τρέμουσα] add. διὸ πεποιήκει λάθρᾳ D (Θ) 28 50 124 565 700 1071 (*sed hi duo sine* λάθρᾳ) 𝔏 (vt.[aff2 i]) 𝔄

αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σου 34
σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες 35
ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ 36
Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ,
Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συν- 37
ακολουθῆσαι, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
Ἰακώβου. καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ 38
θόρυβον, καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. καὶ εἰσελθὼν λέγει 39
αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ
καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παρα- 40
λαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ 41
παιδίου λέγει αὐτῇ, Ταλιθά, κοῦμι· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον Τὸ κορά-
σιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιε- 42
πάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ.
καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μηδεὶς γνῷ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι 43
αὐτῇ φαγεῖν.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκο- 6
λουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο 2
ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ [m] πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέ-
γοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ καὶ αἱ
δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν 3
ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα
καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ
ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστι 4
προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν
αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύνα- 5

---

[m] οἱ πολλοὶ

---

26 παρακούσας ℵ* et cb B L W Δ 𝔏 (vt.ᵉ) : ἀκούσας ℵᶜᵃ A C D N Θ Π 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Eth 41 κοράσιον] add. alt. κοράσιον (D) 𝔏 (vt.ᵉ) Diat.

6. 2 πολλοὶ ℵ A C D W Θ Π ω (𝔏) (𝔖 (vg.)) 𝔈 (boh.) : οἱ πολλοὶ B L 13 &c. 28 (𝔏 (vt.ᵉ) 𝔈 (sah. boh.ᶜᵒᵈᵈ.)) 3 ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς] ὁ τοῦ τέκτονος υἱὸς 𝔭⁴⁵ 13 &c. 33 565 700 𝔏 (vt.) 𝔈 (boh.ᶜᵒᵈᵈ.) 𝔄 Eth 𝔊 Orig. (– Mt. xiii. 55) καὶ Ἰωσῆ A C W Π ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 : καὶ Ἰωσήφ ℵ 121 𝔏 (vt.ᵇᵉ ᵃᵗ. vg.) Eth (ex Mt.) : καὶ Ἰωσῆτος B D L Δ Θ 13 &c. 33 565 700 𝔏 (vt.ᵃ) 𝔈 (boh.) : om. 𝔏 (vt.ᶜ ᶠᶠ² ᵢ)

μιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσε.
6 καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγε τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο
8 δύο· καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων· καὶ
παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον·
9 μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν· ἀλλ᾽ ὑποδεδεμένους
10 σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὅπου
11 ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ
ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι
ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρ-
12 τύριον αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοήσωσι· καὶ δαι-
13 μόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ
ἐθεράπευον.

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα
αὐτοῦ· καὶ [n] ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν,
15 καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι
Ἠλίας ἐστίν. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Προφήτης, ὡς εἷς τῶν προφητῶν.
16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν, Ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος
17 ἠγέρθη. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην,
καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου
18 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ
19 Ἡρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ
δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι· καὶ οὐκ ἠδύ-
20 νατο· ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον
καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ [o] ἠπόρει,
21 καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουε. καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης
τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησε τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς
22 χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυ-
γατρὸς [p] αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ
καὶ τοῖς συνανακειμένοις, ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῷ κορασίῳ, Αἴτησόν με

---

[n] ἔλεγον [o] ἐποίει [p] αὐτοῦ

---

14 ἔλεγεν] ἔλεγον B D W *al. pauc.* 𝔏 (vt.) Aug. 20 ἠπόρει ℵ B L Θ 𝔊 : ἠπορεῖτο W : [&] ἐποίει *rell.* 22 αὐτῆς τῆς A C N W Θ Π 13 &c. ω 𝔏 (vt.*codd. nonnull.* vg.) 𝔖 (hl.) : τῆς 1 &c. 𝔏 (vt.*bcf*) 𝔖 (vt.*s* vg.) 𝔊 𝔄 𝔊 Eth Diat. : αὐτοῦ ℵ B D L Δ 238 565 ὁ ἐὰν θέλῃς *om.* 𝔖 (vt.*s*)

ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί. καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι Ὃ ἐάν με αἰτήσῃς, 23
δώσω σοί, ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. καὶ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ 24
μητρὶ αὐτῆς, Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
βαπτίζοντος. καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα 25
ᾐτήσατο λέγουσα, Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ 26
τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. καὶ 27
εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ 28
ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ·
καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ 29
μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον, καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν
μνημείῳ.

Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἀπήγγειλαν 30
αὐτῷ πάντα, ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε 31
ὑμεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν
γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.
καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν. καὶ εἶδον αὐτοὺς 32 33
ὑπάγοντας, καὶ ἐπέγνωσαν πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων
συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτούς. καὶ ἐξελθὼν εἶδε πολὺν ὄχλον, 34
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα·
καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης 35
προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
καὶ ἤδη ὥρα πολλή· ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ 36
ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 37
εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους, καὶ δώσομεν αὐτοῖς
φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε, ἴδετε. καὶ 38
γνόντες λέγουσι, Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλι- 39
θῆναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσον 40

23 καὶ . . . δώσω σοί *om.* W Γ *al. pauc.* 𝔖 (vt.[s]) 𝔊𝔯, *cf.* 1 &c. αὐτῇ] *add.* πολλὰ $\mathfrak{p}^{45}$ D Θ (28) 565 700 𝔏 (vt.) 𝔄 μου] *add.* καὶ ὤμοσεν αὐτῇ 1 &c. 𝔖 (vt.[s]) 33 καὶ προῆλθον (προσῆλθον) αὐτοὺς ℵ B L Δ (Θ) 13 &c. 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔄: καὶ προῆλθον αὐτὸν αὐτοῦ 𝔖 (vg.): καὶ συνῆλθον αὐτοῦ [αὐτῷ] D 28 700 𝔏 (vt.[b]): καὶ ἦλθον αὐτοῦ (ἐκεῖ) 1 &c. 565 𝔏 (vt.[ff2]): καὶ ἦλθον 𝔏 (vt.[a]) 𝔖 (vt.[s]): *om.* W 240 244 (𝔏 (vt.[o])) 𝔊𝔯: καὶ προῆλθον αὐτοὺς καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν A Π (13 &c.) ω 𝔏 (vt.[fq]) 𝔖 (hl.) 𝔈𝔱𝔥 36 κύκλῳ] ἔγγιστα D 700 𝔏

41 πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε
ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ
κατέκλασε τοὺς ἄρτους· καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς·
42 καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθη-
43 σαν· καὶ ἦραν κλάσματα, δώδεκα κοφίνων πληρώματα, καὶ ἀπὸ τῶν
44 ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.
45 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον,
καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν
46 ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.
47 καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς
48 μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν,
ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς
ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἤθελε παρελ-
49 θεῖν αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα
50 ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστι, καὶ ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον,
καὶ ἐταράχθησαν· ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς,
51 Θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ
52 πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο· οὐ
γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν ἡ καρδία αὐτῶν πεπωρωμένη.
53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρέτ, καὶ προσωρ-
54 μίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ἐπιγνόντες
55 αὐτὸν περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς
κραββάτοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστί.
56 καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς
ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα κἂν τοῦ
κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ, ἐσώ-
ζοντο.

7 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμμα-
2 τέων, ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
3 ὅτι κοιναῖς χερσί, τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίουσι τοὺς ἄρτους. οἱ γὰρ
Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας,
4 οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἀπὸ

45 εἰς τὸ πέραν *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ W 1 &c. 𝔏 vt.[ff] 𝔖 vt.[c] 𝔊𝔢 47 ἦν] *add.* πόλαι $\mathfrak{p}^{45}$ D 1 &c. 28 251 𝔏 (vt.[a b al.]) 53 καὶ προσωρμίσθησαν *om.* D W Θ 1 &c. 28 565 700 𝔏 (vt. 𝔖 vt.[c] vg.) 𝔄 𝔊𝔢 56 ἀγοραῖς] πλατείαις D 565 700 𝔏 𝔊 𝔊𝔢

7. 3 πυγμῇ A B D L N Θ Π 1 &c. 13 &c. ω L (vt.) 𝔖 (hl.[mg]) Orig.: πυκνὰ ℵ W 𝔏 (vg.) (𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔊 (Eth): *om.* Δ 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.)

ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ [q] βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν
ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων [r].
καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, Διατί οἱ μαθη- 5
ταί σου οὐ περιπατοῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ
κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Καλῶς προ- 6
εφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται, Οὗτος ὁ
λαὸς τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 7
ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ- 8
πων. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα 9
τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μωσῆς γὰρ εἶπε, Τίμα τὸν πατέρα 10
σου καὶ τὴν μητέρα σου· καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ
τελευτάτω· ὑμεῖς δε λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, 11
Κορβᾶν, ὅ ἐστι δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν 12
οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν 13
λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια
τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν 14
αὐτοῖς, Ἀκούετέ μου πάντες, καὶ συνίετε· οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ 15
ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτόν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ
τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. [s]
καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μα- 17
θηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὕτω καὶ ὑμεῖς 18
ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν
ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς 19
τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται;

---

[q] ῥαντίσωνται [r] *add.* καὶ κλινῶν [s] *add. uer.* 16 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

---

4 ἀγορᾶς] *add.* [δὲ] ὅταν ἔλθωσιν D W 472 𝔏 (vt.) 𝔄 (*ita quoque intellexerunt* 𝔖 (vt.[s] vg.)) βαπτίσωνται] ῥαντίσωνται ℵ B *al. pauc.* : ῥαντίσωσιν, *ut uid.*, 𝔈 (sah.) *et* βαπτίσωσιν, *ut uid.*, Diat. 𝔈 (boh.) 𝔈th, *c. obl.* [τὰ] ἀπ' ἀγορᾶς χαλκίων ℵ B L Δ 28 102 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (boh.) : *add.* καὶ κλινῶν A D W Θ Π 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Orig. *et postea* καὶ σταθμῶν καὶ μοδίων 174 6 τιμᾷ] φιλοῦσι (𝔈th) Clem. $\frac{1}{6}$: ἀγαπᾷ D W 𝔏 (vt.[abc]) (Clem. $\frac{2}{6}$). ἡ . καρδία . . . ἀπέχει] ἡ . καρδία . . . ἐστὶν (ἄπεστιν) D *al. pauc.*) 𝔏 Clem.-Rom. Clem. $\frac{4}{5}$: τὴν . καρδίαν . . . ἔχετε 𝔏 (vt.[ff2]) Clem. $\frac{1}{5}$ 9 τηρήσητε] στήσητε D W Θ 1 &c. 28 565 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔄 Cypr. $\frac{6}{8}$ *al.* 13 ὑμῶν] *add.* τῇ μωρᾷ D 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.[me]) 16 *uersum om.* ℵ B L Δ* 28 102 𝔈 (boh.[codd. plur.]) : *add. rell.* 19 ἀφεδρῶνα] ὀχετὸν D (𝔏) καθαρίζων ℵ A B L W Δ Θ 1 &c. 13 &c. 28 1071 *al.* 𝔈 Orig. Greg.-Nyss. Chr. : καθαρίζον Π ω 𝔖 (vt.[s], vg (?))

20 καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα. ἔλεγε δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου
21 ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἔσωθεν γάρ, ἐκ τῆς
καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορ-
22 νεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια,
23 ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα
τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
24 Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου [t] καὶ Σιδῶνος.
καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελε γνῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν·
25 ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς
26 πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἦν
δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνίς, Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ
27 δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. καὶ ἔλεγεν αὐτῇ, Ἄφες
πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλόν ἐστι λαβεῖν τὸν ἄρτον
28 τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ,
Ναί, Κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν
29 ψιχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε,
30 ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου. καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν
οἶκον αὐτῆς εὗρε τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ τὸ δαι-
μόνιον ἐξεληλυθός.
31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθε διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν
32 θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. καὶ
φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα
33 ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ'
ἰδίαν ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας ἥ-
34 ψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξε,
35 καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐφφαθά, ὅ ἐστι Διανοίχθητι. καὶ διηνοίχθησαν
αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει
36 ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν· ὅσον δὲ αὐτὸς

---

[t] *om.* καὶ Σιδῶνος

24 καὶ Σιδῶνος *om.* D L W Δ Θ 28 565 𝔏 (vt.) 𝔖(vt.[3]) Orig. ℣ Ambst. 28 ναί, κύριε] κύριε, ἀλλὰ D 𝔏 vt.[b al.]: κύριε 𝔭[45] W Θ 13 &c. 565 700 𝔖 (vt.[5]) 𝔄 τραπέζης] *add.* τῶν παιδίων (157) 𝔖 (vt.[5]) 𝔄 Diat. 31 ἦλθεν δ.ἀ Σιδῶνος ℵ B D L Δ Θ 33 565 700 1342 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) Ethj: καὶ Σιδῶνος ἦλθεν 𝔭[45] A N W Π 13 &c. 28 0131 ω 𝔏 (vt.[1]) 𝔖 (vt.[5] vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 33 ἔβαλεν . . . γλώσσης αὐτοῦ] πτύσας *ante* ἔβαλεν *et om. ante* ἥψατο D (565) 𝔏 (vt.): [ἐπ]ἔβαλεν τ. δακ. αὐ. πτύσας εἰς τὰ ὦτα αὐ. καὶ ἥψ. τῆς γλ. αὐ. 𝔭[45] W (Θ) 13 &c. 28 𝔖 (vt.[5]): ἔπτυσεν εἰς τοὺς δακ. αὐ. καὶ ἔβ. εἰς τὰ ὦτα τοῦ κωφοῦ καὶ ἥψ. τῆς γλ. τοῦ μογιλάλου 0131 Diat.

αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον· καὶ ὑπερπερισ- 37
σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κω-
φοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόν- 8
των τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς,
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσί μοι, 2
καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον 3
αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ τινὲς αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασι.
καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Πόθεν τούτους δυνήσεταί τις 4
ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ ἐπηρώτα αὐτούς, Πόσους ἔχετε 5
ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτά. καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν 6
ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ
ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπε καὶ ταῦτα παρα- 7
τιθέναι. καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν περισσεύματα κλα- 8
σμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας· ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν 9
αὐτούς· καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν 10
εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες 11
παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀνα- 12
στενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει, Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον;
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφεὶς 13
αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' 14
ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων, Ὁρᾶτε, βλέπετε 15
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου. καὶ διελο- 16
γίζοντο πρὸς ἀλλήλους [u] λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἔχομεν. καὶ γνοὺς 17
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω
νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλ- 18

[u] ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσι

8. 10 εἰς . . . Δαλμανουθά] εἰς τὸ ὅρος Μαγεδᾶ (N) 28 𝔖 (vt.[s]) (Magadan): πρὸς τὸ ὅρος Δαλμοῦναι W Δαλμ.] Μαγεδᾶ (-ᾶν) *sim.* (𝔭[45]) D 𝔏 (vt.) *codd. ap.* Aug. Hier. 𝔖 (vt.[s]): Μάγδαλα Θ Π 1 &c. 13 &c., *cf.* 𝔊 16 λεγοντες ὅτι . . . ἔχομεν A C L Θ 13 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔊 𝔄 Ethj: λέγοντες ὅτι . . . ἔχουσιν 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (boh.): ὅτι . . . ἔχουσιν (𝔭[45]) B (D) W 1 &c. 28 565 700 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.)

μοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνη-
19 μονεύετε; ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους,
πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα.
20 Ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώ-
21 ματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἑπτά. καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς, Οὔπω συνίετε;

22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρα-
23 καλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ
τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα
24 αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν, Εἴ τι βλέπεις; καὶ
ἀναβλέψας ἔλεγε, Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περι-
25 πατοῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
τοῦ· καὶ διέβλεψε, καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ ἐνέβλεπε τηλαυγῶς ἅπαντα.
26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων, Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσ-
έλθῃς.

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισα-
ρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων
28 αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ λέ-
γοντες, Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· καὶ ἄλλοι Ἠλίαν· ἄλλοι δὲ ὅτι Εἷς
29 τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε
30 εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός. καὶ ἐπετί-
31 μησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐ-
τούς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι
ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων, καὶ
32 ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ τὸν
λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
33 αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησε
τῷ Πέτρῳ καὶ λέγει, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ

22 Βηθσαϊδά[ν]] Βηθανίαν D 262* 𝔏 (vt.[n al.]) 𝔊 25 καὶ διέβλεψεν om. 𝔖 (vg.) διέβλεψεν] ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι A N Θ Π al. 26 (1) μηδὲ (μὴ) εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς ℵ* el c B L W Π 1 &c. 𝔖 (vt.[3]) 𝔊 (sah. boh.[codd.]): (2) μηδενὶ εἴπῃς ἐν τῇ κώμῃ 𝔏 (vt.[k (c)]): (3) ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ μηδενὶ εἴπῃς εἰς τὴν κώμην D 𝔏 (vt.[q]): (4) ὕπαγε εἰς [τὸν] οἶκόν σου καὶ ἐὰν εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς μηδενὶ εἴπῃς [μηδὲ] [ἐν τῇ κώμῃ] Θ 13 &c. 28 61 565 𝔏: (5) ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ μὴ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς μηδέ τινι εἴπῃς 𝔏 (vt.[a]): (6) – (1) + ἀλλὰ + (4) 𝔄: (7) = (1) + (2) μ. εἰς τ. κ. εἰ. μηδὲ εἰ. τινι ἐ. τ. κ. A C N Δ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 (boh.[codd.]) 𝔊 Eth 32 ἐλάλει] [ἐκ]λαλεῖν 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s]) Diat.

τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν 34
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρ-
νησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπο- 35
λέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. τί 36
γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ; τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς 37
γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ 38
μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται
αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν
ἁγίων. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ τινὲς ὧδε τῶν 9
ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασι-
λείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν 2
Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ'
ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ τὰ ἱμάτια αὐ- 3
τοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύ-
ναται οὕτω λευκᾶναι. καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεῖ, καὶ ἦσαν 4
συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, 5
Ῥαββί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν. οὐ γὰρ ἤδει τί ἀποκριθῇ· 6
ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ 7
ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός·
αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον, εἰ 8
μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα 9
μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν
ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστι 10
τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ὅτι Λέγου- 11

34 ἐλθεῖν ℵ A B Π 13 &c. *al.* 𝔏 (vt.[k al.]) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔊 (boh.) (= Mt. xvi. 24) : ἀκολουθεῖν 𝔭[45] C* D W Θ 1 &c. 28 157 700 *al.* 𝔏 (vt.[ab al.] vg.) 𝔊 (sah.) 𝔊 Eth Orig. : ἐλθεῖν [καὶ] ἀκολουθεῖν Δ 𝔊 (sah.[codd.])

9. 3 οἷα . . . λευκᾶναι ℵ B Θ 1 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.[dk]) 𝔊 (sah.) 𝔄 Eth : ὡς χιὼν X 𝔏 (vt.[an]) 𝔖 (vt.[s]) : ὡς (ὡσεὶ) χιὼν οἷα . . . λευκᾶναι D Π 13 &c. 28 ω 𝔏 (vt.[rell.] vg.) 𝔖 (vg.) 𝔊 (boh.) Diat. (?) (*om.* γναφεὺς D 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (vg.)) 6 ἀποκριθῇ ℵ B C* L Δ Ψ 1 &c. 28 33 565 700 𝔏 (vt.[k]) 𝔊 (boh.) : λαλήσῃ (𝔭[45]) A D (13 &c.) ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl. *sed fort. hae pro* ἀποκριθῇ *uindicandae*) 𝔊 (sah.) 𝔊 𝔄 Eth : ἀπεκρίθη ℵ Orig. ⅔ : λαλεῖ W : ἐλάλει Θ

12 σιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον. ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς,
Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ
13 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενωθῇ; ἀλλὰ λέγω
ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς
γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

14 Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτούς,
15 καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς. καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος
16 ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. καὶ
17 ἐπηρώτησεν αὐτούς, Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ
εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου, Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε, ἔχοντα
18 πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν· καὶ ἀφ-
ρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθη-
19 ταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐ-
τοῖς λέγει, Ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε
20 ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με. καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐ-
τόν· καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν· καὶ πεσὼν
21 ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ,
Πόσος χρόνος ἐστίν, ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐκ παι-
22 διόθεν. καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπο-
λέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ'
23 ἡμᾶς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ δύνασαι· πάντα δυνατὰ τῷ
24 πιστεύοντι. εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου [x] ἔλεγε, Πιστεύω·
25 βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος,
ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ, Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλα-
λον καὶ κωφόν, ἐγώ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλ-
26 θῃς εἰς αὐτόν. καὶ κράξας, καὶ πολλὰ σπαράξας, ἐξῆλθε· καὶ ἐγένετο
27 ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι Ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
28 κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη. καὶ εἰσελ-
θόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτὸν

---

[x] *add.* μετὰ δακρύων

---

15 αὐτὸν *pr.*] τὸν Ἰησοῦν D 𝔏 (vt.$^{b\,k\,al.}$) Diat.: *om.* 1 &c. προστρέχοντες] προσχαίροντες D 𝔏 (vt.$^{b\,k\,al.}$) Diat. 23 πιστεῦσαι *post* δύνασαι (*vel* δύνῃ) A C^3 D N^{mg} Θ Π Ψ 13 &c. ω 𝔏 𝔖 ([vt.^{s}] vg. hl.) 𝔊 Chr. (Ambst.): *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ B C* L N* W Δ Σ 1 &c. 244 𝔏 (vt.^{k} *) 𝔈 𝔄 Ethᵖ 24 μετὰ δακρύων A^2 C^3 D N Θ Π 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) 𝔊: *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ A* B C* L W Δ Ψ 28 700 𝔏 (vt.^{k}) 𝔖 (vt.^{s}) 𝔈 𝔄 Ethᵖ

ὅτι Ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο 29
τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ [v].

Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ οὐκ 30
ἤθελεν ἵνα τις γνῷ. ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν 31
αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων,
καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστή-
σεται. οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. 32

Καὶ ἦλθον εἰς Καπερναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα 33
αὐτούς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους 34
γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς 35
δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων
ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν 36
μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν ἓν τῶν 37
τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς
ἐὰν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου 38
ἐκβάλλοντα δαιμόνια· καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει 39
δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με.
ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ 40
ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 41
ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν 42
μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων [z] εἰς ἐμέ, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον,
εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται
εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον 43
αὐτήν· καλόν ἐστί σε κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο
χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.

---

[v] *add.* καὶ νηστείᾳ [z] *om.* εἰς ἐμέ

---

29 καὶ νηστείᾳ ℵ^cb A C D L N W Θ Π Ψ 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔊 (*item* 𝔖 (vt.^s vg.) 𝔈 (boh.^cod.) 𝔄 Ethᵖ νηστ. κ. προσευχ.) : *om.* ℵ* ^et ca B 𝔏 (vt.^k) 35 καὶ λέγει . . . διάκονος *om.* D 𝔏 (vt.^k) 38 καὶ ἐκωλύομεν (ἐκωλύσαμεν) . . . ἡμῖν (μεθ' ἡμῶν) ℵ B C L Δ Θ Ψ 10 115 346 1071 𝔏 (vt.^f) 𝔖 (vt.^s vg. pal.) 𝔈 𝔄 Ethᵖ : ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν (μεθ' ἡμῶν) καὶ ἐκωλύομεν (ἐκωλύσαμεν) αὐτόν D W X 1 &c. 13 &c. 28 700 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.^mg) 𝔄 : ὃς οὐκ ἀκολ. ἡμῖν καὶ ἐκωλύσ. αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολ. ἡμῖν *rell.* : καὶ ἐκωλ. αὐτὸν *om.* 124 42 εἰς ἐμὲ *om.* ℵ C* D Δ 𝔏 (vt.) 𝔈 (boh.^cod.) 43 εἰς τὴν γέενναν *om.* W 1 &c. 13 &c. 28 *al.* 𝔖 (vt.^s) εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον *om.* ℵ^ca L Δ Ψ 700 *al. pauc.* 𝔖 (vg.) εἰς *tert.*] ὅπου ἐστὶν D 𝔏 (vt.^bk *al.*)

45 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστί σε
εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς
47 τὴν γέενναν. καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν·
καλόν σε ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ
48 δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν
49 οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται[a].
50 καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε;
ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

10 Κἀκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου· καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν· καὶ ὡς εἰώθει,
2 πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐ-
3 τόν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ
4 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; οἱ δὲ εἶπον,
5 Μωσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι. ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν
6 ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν
7 αὐτούς. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ
8 τὴν μητέρα, [b] καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσον-
9 ται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σάρξ. ὃ
10 οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν
11 πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. καὶ λέγει αὐτοῖς,
Ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ'
12 αὐτήν· καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον,
μοιχᾶται.

13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ
14 ἐπετίμων αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

---

[a] *add.* καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται [b] *om.* καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,

---

44, 46 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ [αὐτῶν] οὐ σβέννυται A D N Θ Π 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Eth Aug.: *om.* ℵ B C L W Δ Ψ 1 &c. 28 251 565 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 𝔄 49 ἁλισγηθήσεται W: ἀναλωθήσεται Θ Ψ καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται A C D N Π Ψ ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) Eth (= Leuit. ii. 13): *om.* ℵ B L W Δ 1 &c. 13 &c. 28 565 700 *al. pauc.* 𝔏 vt.[k]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 𝔄

10. 1 καὶ (*pr.*) ℵ B C* L Ψ 𝔈: *om.* C² D W Δ Θ 1 &c. 13 &c. 565 *al.* 𝔏 𝔖 (vt.[3] vg.) 𝔊 (= Mt.): διὰ τοῦ A N Π ω 𝔖 (hl.) 2 προσελθόντες Φαρισαῖοι *om.* D 𝔏 vt.[a b k]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.[cod.]) 7 καὶ προσκ. . . . γυν. αὐτοῦ *om.* ℵ B Ψ 𝔖 (vt.[s]) 11, 12 *uersus hos transponunt* W 1 𝔖 (vt.[s]) 14 καὶ] *add.* ἐπιτιμήσας W Θ 1 &c. 13 &c. 28 565 𝔖 (vt.[s]) 𝔄

Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιού-
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται 15
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ 16
ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατηυλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετή- 17
σας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν
αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; 18
οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ φονεύσῃς· 19
Μὴ μοιχεύσῃς· Μὴ κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Μὴ ἀποστερήσῃς·
Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ, Διδάσκαλε, 20
ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας 21
αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα
ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ
δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπού- 22
μενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Πῶς 23
δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσ-
ελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ 24
Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι
[c] τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.
εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον 25
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο 26
λέγοντες πρὸς [d] αὐτόν, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ 27
Ἰησοῦς λέγει, Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα

---

[c] *om.* τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν [d] ἑαυτούς

---

19 μὴ φονεύσῃς *om.* D Γ 1 &c. 𝔏 (vt.$^{k\,f}$) Diat. : *tr. post* μὴ μοιχεύσῃς A N W Θ Π 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔄 𝔊 Eth Clem. μοιχεύσῃς] *add.* μὴ πορνεύσῃς D 𝔏 (vt.$^{k\,c}$) μὴ ἀποστερήσῃς *om.* B* W Π Ψ 1 &c. 13 &c. 28 700 *al. pauc.* 𝔖 (vt.^{s}) 𝔄 Diat. Clem. 20 ἐφυλαξάμην] ἐποίησα 1 &c. 565 𝔖 (vt.^{s}) 𝔄 Diat. 22 κτήματα] χρήματα D *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{b\,al.}$) Clem. πολλά] *add.* καὶ ἀγρούς 𝔏 (vt.$^{k\,b}$) Clem. 24 τοὺς πεποιθότας ἐπὶ [τοῖς] χρήμασιν A C D N Θ Π 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.^{s} vg. hl.) 𝔊 (boh.$^{codd.}$) 𝔄 𝔊 Eth Diat. Clem. : *om.* ℵ B W Δ Ψ 𝔏 (vt.^{k}) 𝔊 (sah., boh.$^{codd.}$) 25 *uersum inter uu.* 23 *et* 24 *interponunt* D 235 𝔏 (vt.$^{a\,b\,ff2}$) εὐκοπώτερον] τάχειον D Aphr. (?) τρυμαλιᾶς] τρήματος ℵ* Clem. $\frac{1}{3}$: τρυπήματος 13 &c. Clem. $\frac{1}{3}$ ῥαφίδος] [τῆς] βελόνης 13 &c. Clem. $\frac{3}{4}$ 26 αὐτόν ℵ B C Δ Ψ 𝔊 : ἑαυτούς *rell. exc.* 569 Clem., *qui nihil praeter* λέγοντες (= Mt. xix. 25 *cf.* Lc. xviii. 26) 27 ἀλλ' οὐ παρὰ [τῷ] θεῷ· πάντα γὰρ δυν. ἐστιν π. τ. θ.] παρὰ δὲ [τῷ] θεῷ δυνατόν D 157 𝔏 (vt.$^{k\,a\,ff2}$) 𝔊 Eth Clem. : ἀλλ' οὐ παρὰ [τῷ] θεῷ Δ Ψ 1 &c. 1071

28 γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ, Ἰδού,
29 ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. ἔφη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν, ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ
μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγ-
30 γελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας
καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγρούς, μετὰ
31 διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. πολλοὶ δὲ ἔσον-
ται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων
αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο.
καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα
33 αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι Ἰδού, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι,
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι·
34 καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν,
καὶ ἀποκτενοῦσιν· καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου
λέγοντες αὐτῷ, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε, ποιήσῃς
36 ἡμῖν. 37 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ,
Δὸς ἡμῖν, ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων καθίσωμεν ἐν τῇ
38 δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε
πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτι-
39 σθῆναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ
ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
40 βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν
41 ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο
42 ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατα-
43 κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ

29, 30 *uersus sic fere legit* Clem. $\frac{2}{3}$ ἀποκριθεὶς δὲ [ὁ] Ἰησοῦς [λέγει]· Ἀμὴν ὑμῖν λέγω. ὃς ἂν ἀφῇ τὰ ἴδια καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ χρήματα ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ἀπολήψεται ἑκατονταπλασίονα. νῦν [δὲ] ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀγροὺς καὶ χρήματα καὶ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς ἔχειν μετὰ διωγμῶν εἰς ποῦ; ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ ζωήν (*sic*) ἐστιν αἰώνιος. 30 οἰκίας . . . αἰώνιον] ὃς δὲ ἀφῆκεν οἰκίαν καὶ ἀδελφὰς καὶ ἀδελφοὺς καὶ μητέρα (*sic* W) καὶ τέκνα [καὶ ἀγροὺς] μετὰ διωγμοῦ (διωγμῶν) ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον λήψεται D 𝔏 (vt.[a b f 12]) : καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον [κληρονομήσει] ℵ* 𝔏 (vt.[k e])

οὕτω δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται
διάκονος ὑμῶν· καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων 44
δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ 45
διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰεριχώ· καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰεριχώ, 46
καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος,
τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς 47
ὁ Ναζαρηνός ἐστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν, Ὁ υἱὸς Δαβίδ, Ἰησοῦ,
ἐλέησόν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοί, ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ 48
μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, 49
Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ, Θάρσει·
ἔγειραι, φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθε 50
πρὸς τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Τί θέλεις 51
ποιήσω σοί; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββονί, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ 52
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ὕπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ εὐθέως ἀνέ-
βλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς 11
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει 2
αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εἰσπο-
ρευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὔπω
ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, 3
Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε, Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει· καὶ εὐθέως
αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε. καὶ ἀπῆλθον, καὶ εὗρον πῶλον δεδε- 4
μένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καί 5
τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;
οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. καὶ 6
φέρουσι τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια 7
αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν 8

50 ἀποβαλὼν] ἐπιβαλὼν 565 𝔖 (vt.[s]) Ethᵗʰ 51 Ῥαββο[υ]ν[ε]ί] κύριε ῥαββεί D 𝔏 (vt.[a b ff2]) : ῥαββεί 38 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.[codd.])

II. 1 εἰς Βηθφαγὴ [καὶ] [εἰς] Βηθανίαν ℵ A B C W Θ Π 13 &c. ω 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 𝔊 𝔄 Ethᵗʰ Orig. ⅓ : [καὶ] εἰς Βηθανίαν D 700 𝔏 Orig ⅔ : εἰς Βηθφαγὴ Ψ 3 τί ποιεῖτε τοῦτο ℵ A B C L Π Ψ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔊 Orig. ½ : τί ποιεῖτε 245 𝔏 (vt.[k] al. vg.) Ethᵗʰ : τί λύετε τὸν πῶλον D Θ 13 &c. 28 565 700 1071 𝔏 (vt.) 𝔄 Orig. ½ (cf. Lc. xix. 31) : τί W 1 &c. al. pauc. 𝔖 (vt.[s]) 𝔊ᵉ (cf. Mt. xxi. 3) ἀποστελεῖ (uel ἀποστέλλει) (sine additam.) A C² W Ψ 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 (sah.[codd.] boh.) 𝔄 𝔊 Ethᵗʰ : add. πάλιν (sed non eodem loco omnes) ℵ B C* D L Δ Θ Π 𝔈 (sah.[cod.]) Orig.

9 εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. καὶ οἱ προά-
γοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
10 μενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς
ἡμῶν Δαβίδ· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.
11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος
πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν
δώδεκα.
12 Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε. καὶ
13 ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν
αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ
14 ἦν σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα
μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο
ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς
τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περι-
16 στερὰς κατέστρεψε· καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ.
17 καὶ ἐδίδασκε, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος
προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν
18 σπήλαιον λῃστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ
ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν· πᾶς γὰρ ὁ
ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
19 Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, [e] ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.
20 Καὶ παραπορευόμενοι πρωὶ εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν·
21 καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Ῥαββί, ἴδε, ἡ συκῆ ἣν κατη-
22 ράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκριθεὶς Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ἔχετε πίστιν
23 Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, Ἄρθητι, καὶ
βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ
24 πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα
ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.

---

[e] ἐξεπορεύοντο

8 στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν ℵ B (C) L Δ Ψ 𝔈 (sah., boh.[codd.]) 𝔈th[cod.] Orig. : στοιβάδας (στιβάδας) ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννυον A D N Θ Π 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. ll.) 𝔄 𝔊 𝔈th : ab ἄλλοι δὲ usque ad finem uersus omnino om. W Θ 28 𝔖 (vt.[s]) : lectiones conflauit 𝔈 (boh.) 10 ὡσαννὰ] εἰρήνη W 700 𝔖 (vt.[s]) 𝔊e Orig. ½ 18 ὄχλος] λαὸς Θ 700 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s] vg.) Orig. ⅔ 19 ἐξεπορεύετο ℵ C D N Θ 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] hl.) 𝔈 𝔊 𝔈th : ἐξεπορεύοντο A B W Δ Π Ψ 28 124 565 700 1071 al. 𝔏 (vt.[cd]) 𝔖 (vg. hl.[ms]) 𝔄 𝔊e

καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα 25
καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.[f]

Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος 27
αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσ-
βύτεροι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι 28
τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, 29
Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ 30
ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, 31
Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
ἀλλὰ εἴπωμεν, Ἐξ [g]ἀνθρώπων,—ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ 32
εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ 33
λέγουσιν, Οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω
ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν· Ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν 12
ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμόν, καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον, καὶ ᾠκοδό-
μησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε. καὶ ἀπέ- 2
στειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν
λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, 3
καὶ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· 4
κἀκεῖνον ἐκεφαλίωσαν, καὶ ἠτίμασαν. καὶ ἄλλον ἀπέστειλε· κἀκεῖνον 5
ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτεί-
νοντες. ἔτι ἕνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς 6
αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ 7
εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν
αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, 8
καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ 9
ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμ-
πελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον ὃν ἀπεδοκί- 10
μασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυ- 11

---

[f] *add. uer.* 26 εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. [g] ἀνθρώπων;

---

26 *uersum exhibent* A C D N Θ Π 13 &c. ω 𝔏 (vt.[a b pler.] vg.) 𝔖 (vg. hl.) Cypr. ℨ (*ex* Mt. vi. 15) : *om.* ℵ B L W Δ Ψ 157 700 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[k l]) 𝔖 (vt.[s]) Ε Ａ Eth Ge
32 *post* ἀνθρώπων *signum interrog. potest addi* (*ut in* Π 1 &c.) εἶχον] εἴχοσαν 28 : ᾔδεισαν D W Θ 565 𝔏 (vt.) Ａ Ge : οἴδασι 700

12 ρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; καὶ ἐζήτουν
αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς
αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
13 Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρω-
14 διανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ. καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδά-
σκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ
βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ
15 διδάσκεις. ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι; ἢ οὔ; δῶμεν; ἢ μὴ δῶμεν;
ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειράζετε; φέρετέ
16 μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν
17 αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Καίσαρος. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς, Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ
ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.
18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν
19 μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν
ἡμῖν ὅτι Ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ μὴ
ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξα-
20 ναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος
21 ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ δεύτερος ἔλα-
βεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανε μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως·
22 καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέ-
23 θανεν. ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον
24 αὐτὴν γυναῖκα. ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ
25 εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν
ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι
26 ἐν τοῖς οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε
ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βάτου, πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων,
27 Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστι
Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.
28 Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων,
εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν, Ποία ἐστὶν ἐν-
29 τολὴ πρώτη πάντων; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστίν, Ἄκουε,

12. [14] *κῆνσον*] *ἐπικεφάλαιον* D Θ 124 565 1071 𝔏 (vt.[k]) 𝔖 (vt.[s] vg.) [22] *ἀπέθανεν*] *add.* sine filiis : cui remanet mulier munda ? 𝔏 (vt.[k], *sim.* c) [23] *ἐν τῇ ἀναστάσει*] *add.* *ὅταν ἀναστῶσιν* A W Π ω 𝔏 (vt.[a *cl.*] vg.) 𝔖 (vt.[s] hl.) 𝔄 𝔊 : *habent ὅταν οὖν ἀναστῶσιν ἐν τῇ ἀναστάσει* (Ο) 13 &c. : *habet ἐὰν οὖν ἀναστῶσιν* [*ἐκ νεκρῶν*] 𝔈𝔱𝔥 (*ex* u. 25)

Ἰσραήλ· Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστί· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον 30
τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. δευτέρα 31
αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη
ἐντολὴ οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς, Καλῶς, διδάσκαλε, 32
ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· καὶ 33
τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ
ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, περισ-
σότερόν ἐστι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ 34
Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν
εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν
ἐπερωτῆσαι.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, Πῶς λέ- 35
γουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱός ἐστι Δαβίδ; αὐτὸς Δαβὶδ 36
εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου
ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου [h]ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
αὐτὸς Δαβὶδ λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ ὁ 37
πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγε, Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν 38
θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ 39
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις·
οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευ- 40
χόμενοι, οὗτοι λήψονται περισσότερον κρῖμα.

Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλ- 41
λει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά.
καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ 42 43
προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλε τῶν βαλλόντων εἰς
τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, 44
αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν
βίον αὐτῆς.

---

[h] ὑποκάτω

---

36 ὑποπόδιον] ὑποκάτω B D W Ψ 28 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (= Mt. xxii. 44) 28 στολαῖς] στοιαῖς 𝔖 (vt.[s]) 40 χηρῶν] *add.* καὶ ὀρφανῶν D W 13 &c. 28 565 𝔏 (vt.[a b ul.]) 𝔖 (pal.) 41 καθίσας] ἑστὼς W Θ 1 &c. 13 &c. 28 565 𝔖 (vt.[s] hl.[mg]) 𝔄 Orig. $\frac{2}{2}$

13 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν
2 αὐτοῦ, Διδάσκαλε, ἴδε, ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ
ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.
3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ
ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀν-
4 δρέας, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ
5 ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; ὁ δὲ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν, Βλέ-
6 πετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
7 λέγοντες ὅτι Ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ ἀκούσητε
πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω
8 τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασι-
λείαν· ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους· ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὠδίνων
ταῦτα.
9 Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ
εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε
10 ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς· καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον
11 κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ
προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε· ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ,
τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ
12 Ἅγιον. καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ
τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐ-
13 τούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπο-
μείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
14 Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ
(ὁ ἀναγινώσκων νοείτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη·
15 ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω, μηδὲ εἰσελθέτω ἆραί τι ἐκ τῆς
16 οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι
17 τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλα-
18 ζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χει-
19 μῶνος· ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη
ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται·

13. [2] καταλυθῇ] *add.* καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλος ἀναστήσεται (ἐγερθήσεται) (ἐγερῶ αὐτὸν) ἄνευ χειρῶν D W 𝔏 (vt.) Cypr. (*ex* xiv. 58, Ioh. ii. 19) [8] λιμοί (λοιμοί Θ)] *add.* καὶ ταραχαί A W Θ Π 13 &c. ω 𝔏 (vt.[a q]) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔄 Orig.[lat.]

καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· 20
ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. καὶ 21
τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδού, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ Ἰδού, ἐκεῖ, μὴ πιστεύ-
σητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι 22
σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς.
ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδού, προείρηκα ὑμῖν πάντα. 23

Ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην, ὁ ἥλιος 24
σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες 25
ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον 26
ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ 27
τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων
ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλά- 28
δος ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ
θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε 29
ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ 30
αὕτη, μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύ- 31
σονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης 32
ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ
μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε [i] καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ 33
πότε ὁ καιρός ἐστιν. ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος, ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, 34
καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ
θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε 35
ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψέ, ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ
πρωΐ· μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, 36
πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε. 37

Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρ- 14
χιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνω-
σιν· ἔλεγον γάρ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ. 2

Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατα- 3
κειμένου αὐτοῦ ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς

---

[i] *om.* καὶ προσεύχεσθε

---

33 καὶ προσεύχεσθε ℵ A C L W Θ Π Ψ 0116 1 &c. 13 &c. 28 ω 𝔏 (vt.$^{ff^2 i\ al.}$ vg.) 𝔖 (vt.^{s} vg. hl.) 𝔊 𝔄 Eth Diat. : *om.* B D 122 𝔏 (vt.$^{k\ a\ c}$)

πολυτελοῦς· συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.
4 ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ
5 μύρου γέγονεν; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω τρια-
κοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.
6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν
7 ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυ-
τῶν, καὶ ὅταν θέλητε, δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
8 ἔχετε. ὃ ἔσχεν, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν
9 ἐνταφιασμόν· ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον
εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυ-
νον αὐτῆς.

10 Καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς
11 ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ
ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν
παραδῷ.

12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς
13 τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς,
Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδα-
14 τος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ
οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά μου, ὅπου
15 τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώ-
16 γεον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον
οἱ μαθηταί, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς·
καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἀνακειμένων
18 αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν
19 παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐ-
20 τῷ εἷς καθ' εἷς, Μή τι ἐγώ; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ
21 ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,
δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεν-
νήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

14. [4] ἦσαν δέ . . . ἑαυτούς] *οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ διεπονοῦντο καὶ ἔλεγον* (*sim.*) D W Θ 565 𝔏 (vt.[a ff2 1]) (𝔖 (vg.)) 𝔄 [8] *sic legunt* ὃ ἐποίησεν αὕτη πρὸς ἐνταφιασμόν μου ἐποίησε· *προλαβοῦσα γὰρ ἐμύρισέ μου τὸ σῶμα* 𝔖 (vt.[s]) Diod.

Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν 22
αὐτοῖς, καὶ εἶπε, Λάβετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτή- 23
ριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες· καὶ εἶπεν 24
αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τῆς [k] διαθήκης τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκ-
χυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γεννήματος 25
τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 26

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε· ὅτι 27
γέγραπται, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα.
ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ 28
Πέτρος ἔφη αὐτῷ, Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. 29
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ 30
νυκτί, πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. ὁ δὲ ἐκπε- 31
ρισσῶς ἐλάλει, Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι.
ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς 32
μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε ὧδε, ἕως προσεύξωμαι. καὶ παραλαμβάνει 33
τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο
ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ 34
ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προελθὼν 35
μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο, ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι,
παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ, πάντα δυνατά 36
σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ
τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ 37
Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; [l] γρη- 38
γορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν
πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύ- 39
ξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύ- 40

[k] *add.* καινῆς [l] γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε ἵνα

23 ποτήριον (*absque artic.*) ℵ B C D L 0116 X Y Δ Θ Σ Ψ 1 &c. 13 &c. 11 28 174 700 *al.* 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 𝔄 : τὸ ποτήριον A W Π ω 24 καινῆς A Π 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈(sah.[codd.]) 𝔄 : *om.* ℵ B C D L W Θ Ψ 565 𝔏 (vt.[k (f2)]) 𝔈 (sah.[cod.] boh.) 25 πίω] προσθῶ (-μεν Θ) πιεῖν D Θ 565 𝔏 (vt.[a f]) 𝔄 30 σήμερον *om.* D S Θ 13 &c. 565 700 𝔏 (vt.[a al.]) 𝔈 (sah.[cod.]) 𝔄 (*ut* Mt. xxvi. 34) δὶς *om.* ℵ C* D W *al. pauc.* 𝔏 (vt.[ak al.]) 𝔈 (sah.[cod.]) 𝔄 𝔈th. *cum cet. euu.* 38 *punctum post* γρηγ., *et non post* προσεύχ. *potest legi* 39 τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών *om.* D 𝔏 (vt.[a b k al.])

ὄντας, ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καταβαρυνόμενοι· καὶ οὐκ ἤδεισαν
41 τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε
τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδού, παραδίδοται ὁ
42 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγω-
μεν· ἰδού, ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.

43 Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας, εἷς τῶν
δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν
44 ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ
παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων, Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι·
45 κρατήσατε αὐτόν, καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθών, εὐθέως προσελ-
46 θὼν αὐτῷ λέγει, Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ'
47 αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. εἷς δέ τις τῶν παρε-
στηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως,
48 καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς,
Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;
49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατή-
50 σατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες
ἔφυγον.

51 Καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ
52 γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς
ἔφυγε.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται αὐτῷ
54 πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ
Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ
ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινό-
55 μενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν
κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ οὐχ εὕρισκον·
56 πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ
57 ἦσαν. καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες
58 ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν
τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον

41 ἀπέχει *om.* Ψ 𝔏 (vt.[k]) 𝔈 (boh.[cod.]) : ἅπαξ 𝔈th : ἐπέχει (*ut uid.*) *uerss. rell. exc.* 𝔏 (vt.[a-i]) : *add.* (*ex* Lc. xxii. 37) τὸ τέλος D Θ 13 &c. 565 1071 𝔏 (vt.[k-q]) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔄 51 αὐτόν] *add.* (*praem.*) οἱ νεανίσκοι A N W Π ω 𝔏 (vt.[q]) 𝔖 (hl. 𝔈 (sah.[codd.]) 𝔄 𝔊 𝔈th : *praem.* there went many folk and 𝔖 (vt.[s]) : *totam clausulam* οἱ δὲ νεανίσκοι κρατοῦσιν (ἐκράτησαν) αὐτόν *exhibent* W Θ 1 &c. 13 &c. 565 700

οἰκοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς 59
ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνῃ 60
οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο 61
οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ
Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγώ εἰμι· καὶ 62
ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ
ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας 63
τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει, Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκούσατε 64
τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν
εἶναι ἔνοχον θανάτου. καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικα- 65
λύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν αὐτῷ,
Προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν 66
τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ 67
λέγει, Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα, τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ ἠρνήσατο 68
λέγων, Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς
τὸ προαύλιον· [m] καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν 69
ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν.
ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ 70
Πέτρῳ, Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. ὁ δὲ ἤρξατο 71
ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.
καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος 72
τὸ ῥῆμα, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δίς,
τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

Καὶ εὐθέως πρωὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν 15
πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰη-
σοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν 2
ὁ Πιλάτος, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέ-
γει, Σὺ λέγεις. καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ὁ δὲ Πιλά 3 4

[m] *om.* καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

58 *οἰκοδομήσω*] ἀναστήσω D 𝔏 (vt.[s k al.]) 65 ἔλαβον ℵ A B C L N Π Ψ *al.* (ἐλάμβανον D W Θ 1 &c. 13 &c. *al.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.)) : ἔβαλλον (ἔβαλον) ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔈 (sah.) 68 καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν *om.* ℵ B L Π Ψ 𝔏 (vt.[c]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.[codd.] boh.) 72 εὐθὺς *om.* A C N Π Ψ ω 𝔖 (vt.[s] hl.) 𝔈 𝔊 ἐκ δευτέρου *om.* ℵ L 𝔏 (vt.[c]) δίς *om.* ℵ C* W Δ 251 𝔏 (vt.[c ff2 al.]) 𝔈 (sah.[co.l.]) 𝔈th ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν] ἤρξατο κλαίειν D Θ 𝔏 *fort. al.*

τος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε, πόσα σου
5 κατηγοροῦσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν
Πιλάτον.

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὃν παρῃτοῦντο. ἦν
7 δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν
8 τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖ-
9 σθαι, καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Θέ-
10 λετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ
11 φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσει-
12 σαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ
Πιλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί οὖν ποιήσω ὃν λέγετε τὸν
13 βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ
14 Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκρα-
15 ξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πιλάτος, βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν
ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν,
φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι πραιτώ-
17 ριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορ-
18 φύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· καὶ ἤρ-
19 ξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔτυπτον
αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γό-
20 νατα προσεκύνουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ ἐξάγουσιν αὐτόν,
ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.

21 Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον
ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν
22 αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὅ ἐστι μεθερμηνευό-
23 μενον Κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ
24 οὐκ ἔλαβε. καὶ σταυροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
25 βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτά, τίς τί ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύ-
26 ρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη,

15. [6] ὃν παρῃτοῦντο ℵ* A B* Ł (vt.[k] (!)) Ş (hl.?) (*de uerss. rell. non liquet*): ὅν(περ) (ὃν ἂν 13 &c.) ᾐτοῦντο ℵ[c] B[3] C N W (Θ) Π Ψ 1 (&c.) 13 &c. ω Ł vt.[a c ff2] vg.) Ş (vt.[s] vg.) [8] ἀναβὰς] ἀναβοήσας A C W Θ Π 13 &c. ω Ş (vt.[s] vg. hl. Ę boh.[cod.]) Ą: *om.* Ł (vt.[k]) [25] τρίτη] ἕκτη Θ 478[mg] Ş (hl.[mg]) (Ęth) (= Ioh. xix. 14) ἐσταύρωσαν] ἐφύλασσον D Ł (vt.[k al.]): ἐσταύρωσαν καὶ ἐφύλασσον (sah.[codd.])

Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο λῃστάς, 27
ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.[n] καὶ οἱ παραπορευόμενοι 29
ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Οὐά,
ὁ καταλύων τὸν ναόν, καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις, σῶσον σεαυτὸν 30
καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς 31
ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ
δύναται [o] σῶσαι. ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν 32
ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρω-
μένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως 33
ὥρας ἐννάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, 34
Ἐλωί, Ἐλωί, λαμὰ σαβαχθανί; ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον Ὁ Θεός
μου, ὁ Θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες; καὶ τινὲς τῶν παρεστηκότων 35
ἀκούσαντες ἔλεγον, Ἰδού, Ἠλίαν φωνεῖ. δραμὼν δέ τις, γεμίσας 36
σπόγγον ὄξους, περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων, Ἄφετε, ἴδω-
μεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν 37
μεγάλην ἐξέπνευσε. καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο 38
ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναν- 39
τίας αὐτοῦ, ὅτι [p] οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν, Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος
υἱὸς ἦν Θεοῦ. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς 40
καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ
Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ Σαλώμη, αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ 41
καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσό-
λυμα.

Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστι προσάββα- 42

---

[n] *add. uer.* 28 καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.
[o] σῶσαι; [p] οὕτω κράξας

---

28 καὶ ἐπληρώθη . . . ἐλογίσθη L Θ Π 1 &c. 13 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) 𝔄 𝔊 Eth : *om.* ℵ A B C* D X Y Ψ 047 157 1078 1080 1444 1485 1510 *al. plur.* 𝔏 (vt.^{k}) 𝔖 (vt.^{s}) 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) Eus. 'Can.'? 31 *uerbo* σῶσαι *interrogat. signum malunt nonnulli* (*ut* 700) 34 Ἐλωί, Ἐλωί] ἠλ[ε]ί ἠλ[ε]ί Θ 059 D 565 𝔏 (vt.$^{k\ al.}$) 𝔄 Eus. λαμᾶ Θ 059 B D N 1 &c. (13 &c.) 𝔏 (vg.) 𝔄 : λεμᾶ ℵ C L Δ Ψ 72 𝔏 (vt.$^{c\ l}$) (𝔖 (vg.)) (𝔈) : λιμᾶ (λειμᾶ) A Π ω 𝔊 σαβαχθαν[ε]ί ζαφθαν[ε]ί (B) D 𝔏 (vt.$^{k\ al.}$) ἐγκατέλιπες] ὠνείδισας D 𝔏 (vt.$^{k\ c\ i}$) *cod. ap.* Macar. 39 οὕτως ℵ B L Ψ *al. pauc.* (𝔏 (vt.^{k})) 𝔈 : κράξας W Θ 565 𝔖 (vt.^{s}) 𝔄 : οὕτως κράξας *rell.* 40 καὶ *quartum*] *add.* ἡ B Ψ 131 𝔈 Eth Ἰωσῆ ℵ* A C N W Π Ψ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 : Ἰωσῆτος ℵ^{c} B D L Δ Θ (1 &c.) 13 &c. 33 565 𝔏 (vt.$^{k\ n}$) 𝔈 (boh.) : Ἰωσὴφ 𝔏 (vt.$^{c\ ff2\ al.}$ vg.) 𝔖 (vt.^{s}) Eth

43 τον, ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ
αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε
44 πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύ-
μασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτη-
45 σεν αὐτὸν εἰ [q] πάλαι ἀπέθανε· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρή-
46 σατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν
ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομη-
μένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.
47 ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.
16 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία
ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψω-
2 σιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωὶ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ
3 μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ἀπο-
4 κυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι
5 θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ
εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς
6 περιβεβλημένον στολὴν λευκήν· καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐ-
ταῖς, Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρω-
7 μένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ'
ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς
8 εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελ-
θοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχε γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις·
καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο γάρ.

9 [r] Ἀναστὰς δὲ πρωὶ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ

---

[q] ἤδη [r] *om. uu.* 9–20

---

44 πάλαι ℵ A C W Π Ψ 13 &c. ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) : ἤδη B D Θ 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Ethj : *om.* 𝔖 (vt.[5]) 47 Ἰωσῆ C W Π ὡ 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 : Ἰωσῆτος ℵ[c] B L Δ Ψ 1 &c. 𝔏 (vt.[k]) 𝔈 (boh.): Ἰακώβου D 𝔏 (vt.[f2 n q]) 𝔖 (vt.[s]) : Ἰακώβου [καὶ] Ἰωσῆτος [μήτηρ] Θ 13 &c. (565) 𝔖 (pal.) 𝔄 : Ἰωσὴφ A 258 𝔏 (vg.) Ethj : Ἰακώβου [μήτηρ] καὶ Ἰωσὴφ [μήτηρ] 𝔏 (vt.[o al.])

16. 2 ἀνατείλαντος] ἀνατέλλοντος D 𝔏 (vt.[codd.]) Hesych. Tycon. Aug. 3 ἐκ (ἀπὸ) τῆς θύρας τοῦ μνημείου] ab ostio? subito autem ad horam tertiam tenebrae die factae sunt per totum orbem terrae, et descenderunt de caelis angeli et surgente in claritate filio dei simul ascenderunt cum eo, et continuo lux facta est 𝔏 (vt.[k]) *cf. Eu.-Petr.* : *add. hic* (*non infra*) ἦν γὰρ μέγας σφόδρα D Θ 565 𝔏 (vt.[non k]) 𝔖 (vt.[s] pal.) *Eu.-Petr.* Diat. Eus. 4 ἦν γὰρ κτλ.] *uide u.* 3 9–20 ἀναστὰς δὲ . . . σημείων. Ἀμήν A C D W, L Θ Π Σ Ψ 0 1 2 099 13 &c. 579 *secundo*), ω 𝔏 𝔖 (vt.[c] [?] vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.[codd.] boh.) 𝔄 𝔊, Ethj (*secundo*), Iustin. Diat. Iren.[lat.] Hipp. Marin. *ap.*

Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορευθεῖσα 10
ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι. κἀκεῖνοι 11
ἀκούσαντες, ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ 12
μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν 13
τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Ὕστερον δὲ ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνεί- 14
δισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐ-
τὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς 15
τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πι- 16
στεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.
σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου 17
δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι [s] καιναῖς· ὄφεις ἀροῦσι, 18
κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας
ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν.

Ὁ μὲν οὖν Κύριος Ἰησοῦς, μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς 19
τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες 20
ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαι-
οῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. ἀμήν.

---

[s] *om.* καιναῖς

Eus. (*Rebapt.*) *Const.-Apost.* Epiph. Did. *al.*: *aliter habent* L Ψ 0112 099 579 (*primo*, Ⱡ (vt.[k]) Ⱪ (hl.[mg]) Ɛ (sah.[codd.] boh.[codd.]) Ɛtḥ, *atque fere sic*:—πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς [ἐφάνη] ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι (μέχρι) δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας: *prorsus om.* ℵ B '*codd.*' *uel* '*codd. accuratissimi*' *uel* '*codd. paene omnes*' *ap.* Eus., *quem sequi uidentur al. scriptores et scholiastae, inter quos* Hier.: *sunt autem qui suspicantur* Eus. *ipsum* Orig. *auctorem habuisse*, Ⱪ (vt.[s]) 𝔄[codd.] Ɛ Orig. 14 *post hunc uersum add.* κἀκεῖνοι ἀπελογοῦντο λέγοντες ὅτι ὁ αἰὼν οὗτος τῆς ἀνομίας καὶ τῆς ἀπιστίας ὑπὸ τὸν σατανᾶν ἐστιν ὁ μὴ ἐῶν τὰ ὑπὸ τῶν πνευμάτων ἀκάθαρτα τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ καταλαβέσθαι δύναμιν· διὰ τοῦτο ἀποκάλυψον σοῦ τὴν δικαιοσύνην ἤδη. ἐκεῖνοι ἔλεγον τῷ χριστῷ, καὶ ὁ χριστὸς ἐκείνοις προσέλεγεν ὅτι πεπλήρωται ὁ ὅρος τῶν ἐτῶν τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ, ἀλλὰ ἐγγίζει ἄλλα δεινὰ καὶ ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἁμαρτησάντων παρεδόθην εἰς θάνατον ἵνα ὑποστρέψωσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ μηκέτι ἁμαρτήσωσιν· ἵνα τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ πνευματικὴν καὶ ἄφθαρτον τῆς δικαιοσύνης δόξαν κληρονομήσωσιν W, *codd. ap.* Hier. (*usque ad* δικαιοσύνην) 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς] ἀλλὰ W 17 καιναῖς *om.* C* L Δ Ψ Ɛ 𝔄

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ
ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν
2 πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ'
3 ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε κἀμοί, παρη-
κολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε
4 Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.
5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς
τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυ-
6 γατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι
ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς
7 καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι
ἡ Ἐλισάβετ ἦν στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῶν ἦσαν.
8 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐ-
9 τοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι
10 εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν
11 προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος
12 Κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐτα-
13 ράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς
αὐτὸν ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου,
καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα
14 αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ
15 τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου,
καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται
16 ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπι-
17 στρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς [a] προελεύσεται ἐνώπιον
αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων
ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν
18 κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, Κατὰ τί γνώ-

---

[a] προσελεύσεται

I. 17 προελεύσεται] προσελεύσεται B* C L *al.*

σομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγώ 19
εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆ-
σαι πρός σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδού, ἔσῃ σιωπῶν 20
καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν
οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν
αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν 21
τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι 22
αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς
ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν 23
αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, 24
καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι Οὕτω μοι πεποίηκεν 25
ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ 26
Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον με- 27
μνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ ὄνομα
τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε, Χαῖρε, κεχα- 28
ριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. [b] ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ 29
διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος 30
αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ ἰδού, 31
συλλήψῃ ἐν γαστρί, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰη-
σοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει 32
αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασι- 33
λεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
οὐκ ἔσται τέλος. εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς ἔσται τοῦτο, 34
ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, Πνεῦμα 35
Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ
καὶ τὸ γεννώμενον [c] ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδού, Ἐλισά- 36
βετ ἡ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗ-

[b] *add.* εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. [c] *add.* ἐκ σοῦ

28 εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν A C D Θ ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[cold.]) 𝔊 Eth Eus. Tert. : *om.* ℵ B L W Ψ 1 &c. 565** 700 𝔖 (pal.) 𝔈𝔄 35 γενν.] ℵ A B D L W ω 𝔏 (vt.[b al.] vg.) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈𝔄 Petr.-Alex. Eus. *codd. ap.* Ephr., Apollin. Cyr. Tert ⅔ Cypr. : *add.* ἐκ σοῦ C* Θ 1 &c. 33 *al.* 𝔏 (vt.[(a) e al.]) 𝔖 (vg.) Eth Iustin. (?) Diat. Valentiniani *Dial.* Ephr. Ath. Diod. Iren.[lat.] Tert. ⅓ *al.*

37 τος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει
38 παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ῥῆμα. εἶπε δὲ Μαριάμ, Ἰδού, ἡ δούλη Κυρίου·
γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.
39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν
40 ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
41 Ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ
Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
42 αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε
κραυγῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογη-
43 μένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ
44 μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρός με; ἰδοὺ γάρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπα-
σμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ
45 κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ [d] πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς
46 λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. καὶ εἶπε Μαριάμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχή
47 μου τὸν Κύριον, καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σω-
48 τῆρί μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ
49 γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέ μοι
50 μεγάλα ὁ δυνατός· καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς
51 γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βρα-
52 χίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. κα-
53 θεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέ-
54 πλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο
55 Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς
πατέρας ἡμῶν) τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
56 Ἔμεινε δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς
τὸν οἶκον αὐτῆς.
57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέν-
58 νησεν υἱόν· καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμε-
59 γάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ
ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν
60 αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα

[d] πιστεύσασα ὅτι

45 *uirgula post* πιστεύσασα *secundum sensum siue ponenda* (*ut* Θ 𝔈) *siue tollenda* (*ut* 𝔖 (vt.[1])) 46 Μαριάμ] Ἐλισάβετ 𝔏 (vt.[a b l*]) Iren. ½ Nicet. 56 αὐτῇ] Ἐλισάβετ 𝔖 (vt.[3] vg.)

ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπον 61
πρὸς αὐτὴν ὅτι Οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου, ὃς καλεῖται τῷ
ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖ- 62
σθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε λέγων, Ἰωάννης ἐστὶ 63
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐ- 64
τοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν.
καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ 65
τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο 66
πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον
τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου, καὶ προ- 67
εφήτευσε λέγων, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέ- 68
ψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας 69
ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ (καθὼς ἐλάλησε διὰ στόμα- 70
τος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ), σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, 71
καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν 72
πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσε 73
πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς 74
τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιο- 75
σύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. καὶ σὺ δέ, παιδίον, 76
προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου,
ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν 77
ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς 78
[e] ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ 79
θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς 80
ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος 2
Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἀπογραφὴ 2
πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο 3
πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ 4

---

[e] ἐπεσκέψατο

---

78 ἐπισκέψεται $\mathfrak{p}^4$ ℵ* B L W Θ 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔈 𝔄 𝔊 : ἐπεσκέψατο A C D ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈th Iren.[lat.] $\frac{2}{3}$ *al.*

2. 2 αὕτη] *add.* ἡ ℵ[c] A C L W ω Eus. πρώτη ἐγέν.] ἐγέν. πρώτη ℵ* D Iustin. (?) Orig.[lat.]

Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς
πόλιν Δαβίδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ
5 πατριᾶς Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ,
6 οὔσῃ ἐγκύῳ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέ-
7 ραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ
ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς
τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσ-
9 σοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. καὶ ἄγγελος
Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ
10 ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε·
ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.
11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει
12 Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανω-
13 μένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ
14 πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνούντων τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων, Δόξα
ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις [f]εὐδοκίας.

15 Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι,
οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ, καὶ
16 ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ
ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ
17 βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήμα-
18 τος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ
ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς
19 αὐτούς. ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα
20 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ
αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη
πρὸς αὐτούς.

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη
τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλη-
φθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

[f] εὐδοκία

---

7 φάτνῃ] σπηλαίῳ (Diat.) Epiph. *ter* 11 κύριος] κυρίου 𝔖 (pal.) Diat. 14 εὐδοκίας ℵ* A B* D W 𝔏 𝔊 (sah.) 𝔊 Iren.[lat] Orig. *saepe*. Ambst. Priscill. *et ceteri patr. Lat. omn.* : εὐδοκία ℵ^c B^3 L Θ ω 𝔖 vt.^s vg. hl. 𝔊 boh. 𝔄 Eth Diat. Orig. Eus. Bas. Greg.-Naz. Cyr.-Hier. Did. Epiph. Cyr. Cosm. ½ *al.*

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν 22
νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ
(καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν 23
ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται), καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον 24
ἐν νόμῳ Κυρίου, Ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν. καὶ 25
ἰδού, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλήμ, ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος
οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ·
καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον ἐπ' αὐτόν. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ 26
τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν
Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγα- 27
γεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθι-
σμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας 28
αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε, Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, 29
δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ 30
σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς 31
εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. καὶ ἦν ὁ πατὴρ 32 33
αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ·
καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ, 34
Ἰδού, οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ,
καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύ- 35
σεται ῥομφαία· ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογι-
σμοί. καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ (αὕτη 36
προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ ἀπὸ
τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοηκοντατεσσάρων), 37
ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα
καὶ ἡμέραν. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Θεῷ, καὶ 38
ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.
καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν 39
Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ.

Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο, πληρούμενον σοφίας· καὶ 40
χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

29 ἀπολύεις] ἀπόλυσον 𝔏 (vt.[b e al.] vg.[codd.]) Iren.[lat.] $\frac{1}{4}$[codd.] Ambst. $\frac{2}{2}$ 33 ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ [αὐτοῦ]] [ὁ] Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ [αὐτοῦ] A W Θ ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 34 πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ *om.* Diat. ἐν τῷ Ἰσραὴλ *tr. post* κεῖται 𝔖 (vt.[s]) 35 διελεύσεται] thou shalt cause . . . to pass through 𝔖 (vt.[s]) Diat. Ephr. $\frac{3}{3}$ 36 ἔτη] ἡμέρας 𝔖 (vt.[s]) Diat.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ
42 τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ
43 τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν
αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ
44 γονεῖς αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέρας
45 ὁδόν, καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ τοῖς γνωστοῖς· καὶ
46 μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀναζητοῦντες αὐτόν. καὶ
ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ
47 τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ἐξί-
σταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσε-
48 σιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ
αὐτοῦ εἶπε, Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδού, ὁ πατήρ σου κἀγὼ
49 ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με;
50 οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆ-
51 καν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν
εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει
πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.
52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ
ἀνθρώποις.
3 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγε-
μονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς
Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος
τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς
2 τετραρχοῦντος, ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ
3 ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν
τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφε-
4 σιν ἁμαρτιῶν· ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου,
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας
5 ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος

41 *οἱ γονεῖς αὐτοῦ*] Ioseph et Maria (mater eius) 𝔏 (vt.[a b al.]): his kinsmen 𝔖 (vt.[5] vg.) 43 *ἔγνωσαν οἱ γονεῖς*] ἔγνω Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ A C ω 𝔏 (vt.[b al.]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔊 Eth : kinsfolk 𝔖 (vt.[5]) 48 *ὁ πατήρ σου κἀγὼ* om. *omnino aut partem* 𝔏 (vt.[a al.]) 𝔖 vt[c]) *ὀδυνώμενοι*] *add.* καὶ λυπούμενοι D 𝔏 (vt.[a e al.]) 𝔖 (vt.[c]) Ambst. ½ : *add. etiam* ambulantes Ambst. ½ *ζητοῦμεν* ℵ* B 𝔈 (sah.)

3. 1 *ἡγεμονεύοντος*] *ἐπιτροπεύοντος* D 𝔏 Eus. *Chron.-Pasch.* 4–6 *textum ad* Esaiae syr. vg. *totum adcommodat* 𝔖 (vt.)

καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας, καὶ αἱ
ραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ 6
Θεοῦ.

Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, 7
Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης
ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε 8
λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι
δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη 9
δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. καὶ ἐπηρώτων 10
αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Τί οὖν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν 11
αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώ-
ματα ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον 12
πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν 13
πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ 14
στρατευόμενοι λέγοντες, Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπε πρὸς αὐ-
τούς, Μηδένα διασείσητε, μηδὲ συκοφαντήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψω-
νίοις ὑμῶν.

Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρ- 15
δίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, ἀπεκρί- 16
νατο ὁ Ἰωάννης ἅπασι λέγων, Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται
δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδη-
μάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ 17
τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνα-
γαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει
πυρὶ ἀσβέστῳ.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν. ὁ δὲ 18
Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς 19
γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ
Ἡρώδης, προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν 20
φυλακῇ.

Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ Ἰησοῦ βαπτι- 21
σθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ 22

7 ὑπ'] ἐνώπιον D 𝔏 (vt.$^{b\,e\,al.}$) (*cf.* 𝔖 (vt.)) 16 ἁγίῳ *om.* 63 64 Clem. Tert Aug.

Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν
ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι, Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα.
23 Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱὸς
24 (ὡς ἐνομίζετο) Ἰωσήφ, τοῦ Ἡλί, τοῦ Ματθάτ, τοῦ Λευΐ, τοῦ Μελχί,
25 τοῦ Ἰανναί, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ματταθίου, τοῦ Ἀμώς, τοῦ Ναούμ, τοῦ
26 Ἐσλί, τοῦ Ναγγαί, τοῦ Μαάθ, τοῦ Ματταθίου, τοῦ Σεμεείν, τοῦ Ἰωσήχ,
27 τοῦ Ἰωδά, τοῦ Ἰωανάν, τοῦ Ῥησά, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιήλ,
28 τοῦ Νηρί, τοῦ Μελχί, τοῦ Ἀδδί, τοῦ Κωσάμ, τοῦ Ἐλμαδάμ, τοῦ Ἤρ,
29 30 τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἰωρείμ, τοῦ Ματθάτ, τοῦ Λευΐ, τοῦ Συ-
31 μεών, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ἰωνάμ, τοῦ Ἐλιακείμ, τοῦ Μελεᾶ,
32 τοῦ Μεννά, τοῦ Ματταθά, τοῦ Ναθάν, τοῦ Δαβίδ, τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ
33 Ὠβήδ, τοῦ Βοόζ, τοῦ [g] Σαλμών, τοῦ Ναασσών, τοῦ [h] Ἀμιναδάβ, τοῦ
34 [i] Ἀρνεί, τοῦ Ἐσρών, τοῦ Φαρές, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ,
35 τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Θάρα, τοῦ Ναχώρ, τοῦ Σαρούχ, τοῦ Ῥαγαῦ, τοῦ
36 Φαλέκ, τοῦ Ἐβέρ, τοῦ Σαλά, τοῦ Καϊνάν, τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ Σήμ, τοῦ
37 Νῶε, τοῦ Λάμεχ, τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνώχ, τοῦ Ἰαρέδ, τοῦ Μαλε-
38 λεήλ, τοῦ Καϊνάν, τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ.
4 Ἰησοῦς δὲ Πνεύματος Ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδά-
2 νου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ Πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα
πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέ-
3 ραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασε. εἶπε δὲ αὐτῷ
ὁ διάβολος, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρ-
4 τος. καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ
5 μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας
6 τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. καὶ εἶπεν αὐτῷ

---

[g] Σαλά [h] Ἀδμείν, *or* Ἀμιναδάβ, τοῦ Ἀδμείν, [i] Ἀράμ

---

22 *μου* (*add.* καὶ S (vt.[s]) Diat. *ἐν σοὶ ηὐδόκησα*] *ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε* (= Ps. ii. 7) D L (vt.[a b al.]) Iustin. Clem. Meth. Iuuenc. Ambst. Tycon. Aug. 23 *καὶ αὐτὸς . . . ἀρχόμενος ἦν δὲ* [*ὁ*] *Ἰησοῦς ἐρχόμενος* [*ἐπὶ τὸ βάπτισμα*] D (700) Diat. Iren.[lat.] Clem. Hipp. Ath. Epiph. 24 *τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευί om.* (L (vt.[c]) (Iren.) African. Eus. Amb. 32 Σαλμών] Σαλά ℵ* B S (vt.[a]) E (sah.) Eth 33 Ἀμιναδάβ (*μ*) A L N 1 &c. (13 &c. ω L S (vg. hl.) E (boh.) : Ἀδάμ ℵ* S (vt.[s]) E (sah.) (Eth) : *om.* B S (vt.[ss]) *post* Ἀμιναδάβ *habent* τοῦ Ἀράμ A D N Θ 1 &c. *al.* L S (vg. hl.) G Eth, τοῦ Ἀδμείν ℵ B L *al.* S hl.[ms]) E, *nihil* S (vt.[s]) *post* Ἀράμ (Ἀδμείν *habent* Ἀρνεί ℵ B L N *al.* S (vt.[s] hl.[ms]) E A, τοῦ Ἀδμί Θ, τοῦ Ἰωράμ M Δ 700 *al.* L (vt.[b e]) S (hl.) Eth, *nihil* A D *al.* L S (vt.[ss] vg.) G 36 Ἀρφαξάδ] Ἀρφαξάρ S ([vt.[s]] vg.) Diat.

4. 1 ἁγίου *om.* E (boh.[cod.]) Ath.

ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν
αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν 7
ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σου πᾶσα. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ 8
εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Γέγραπται, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ
αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ἤγαγε δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησεν 9
αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ 10
ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε· καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί 11
σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν 12
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. καὶ 13
συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν 14
Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ 15
αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθε, κατὰ 16
τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ
ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου. 17
καὶ ἀνοίξας τὸ βιβλίον εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον, Πνεῦμα 18
Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς· ἀπέ-
σταλκέ με κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀπο-
στεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. καὶ 19
πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισε· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλ- 20
μοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς 21
αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ 22
πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος
τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν
ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παρα- 23
βολὴν ταύτην, Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα
εἰς τὴν Καπερναούμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. εἶπε δέ, Ἀμὴν 24
λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' 25
ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν
τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς

11 χειρῶν] *arms* 𝔖 (vg.) (*ex* syr. vg. Vet. Test.) 13 πάντα] τὸν 𝔖 (vt.[s]) (?) 𝔄[*codd.*] Orig. 18 *post* με (*alt.*)] ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν A 0116 Θ 1 &c. ω 𝔏 (vt.[f]) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.[*codd.*]) 𝔊 *al.* Hipp. : *om.* ℵ B D L W Ξ 13 &c. 33 700 𝔏 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 𝔄 Eth Orig. Eus. *al.* ἀποστεῖλαι] strengthen (confirm) 𝔖 (vt.[s] vg.)

26 ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν
ἐπέμφθη Ἠλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν.
27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου·
28 καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος. καὶ ἐπλήσθη-
29 σαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες
ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ
ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν·
30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. καὶ ἦν διδά-
32 σκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι· καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐ-
33 τοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρω-
34 πος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ,
Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά
35 σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων,
Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ
36 μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος
ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Τίς ὁ λόγος οὗ-
τος; ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι,
37 καὶ ἐξέρχονται. καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς
περιχώρου.

38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος.
πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ· καὶ ἠρώτη-
39 σαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ,
καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποι-
κίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας
41 ἐπιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,
κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ
εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδειταν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ
ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ
43 μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἑτέ-
ραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἐπὶ
τοῦτο ἀπεστάλην.

29 κατακρημνίσαι] [κατα]κρεμάσαι S (vt.[8]) (*errore interpretationis*)

Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς [k] Γαλιλαίας. 44
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον 5
τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ· καὶ εἶδε 2
δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐ-
τῶν ἔπλυνον τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμω- 3
νος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. καθίσας δὲ
ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε 4
πρὸς τὸν Σίμωνα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα
ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν, Ἐπιστάτα, δι' ὅλης 5
νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ
δίκτυα. καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλῆθος πολύ· διερ- 6
ρήγνυτο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ 7
πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμ-
φότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσ- 8
έπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ λέγων, Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρ-
τωλός εἰμι, Κύριε. θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς σὺν 9
αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ὧν συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον 10
καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπε
πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ
ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, 11
ἠκολούθησαν αὐτῷ.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδού, ἀνὴρ 12
πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδεήθη αὐ-
τοῦ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν 13
χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων, Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα
ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ 14
ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ
σου, καθὼς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλ- 15

---

[k] Ἰουδαίας

44 τῆς Γαλιλαίας A D Θ ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.[mg]) 𝔊 (boh.[codd.]) 𝔄 𝔈𝔱𝔥: τῆς Ἰουδαίας ℵ B C L Q R 1 &c. 21 157 *al.* 𝔖 (vt.[s] hl.) 𝔈: τῶν Ἰουδαίων W

5. 10, 11 *sic legunt* D 𝔏 (vt.[e]) ἦσαν δὲ κοινωνοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάνης υἱοὶ Ζεβεδαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Δεῦτε καὶ μὴ γείνεσθε (*pro* ὁ δὲ . . . γείνεσθε *habet* 𝔏 (vt.[e]) qui sic ait ad Simonem Iesus Nolite esse) ἁλιεῖς ἰχθύων, ποιήσω γὰρ ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων· οἱ δὲ ἀκούσαντες πάντα κατέλειψαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ 14 εἰς μαρτ. αὐτοῖς] εἰς μαρτ. Clem.: ὑμῖν εἰς μαρτ. 𝔏 (vt.[1]) Mcion: ἵνα εἰς μαρτύριον ᾖ ὑμῖν τοῦτο D 𝔏 (vt.[a b al.]) Tert. Amb.: *et* D *add.* ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσ-

λον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θερα-
16 πεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς
ἐρήμοις, καὶ προσευχόμενος.
17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν
καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης
κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ δύναμις Κυ-
18 ρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι [l] αὐτόν. καὶ ἰδού, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης
ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ
19 θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ
τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν
20 σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν
21 πίστιν αὐτῶν εἶπεν, Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ
ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες, Τίς
ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ
22 μὴ μόνος ὁ Θεός; ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀπο-
23 κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί
24 ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου; ἢ εἰπεῖν,
Ἔγειραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (εἶπε τῷ παραλελυμένῳ) Σοὶ
λέγω, ἔγειραι, καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.
25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν
26 εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας,
καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες ὅτι Εἴδομεν
παράδοξα σήμερον.
27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην, ὀνόματι Λευίν, κα-
28 θήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ κατα-
29 λιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ
Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς καὶ ἄλ-
30 λων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ
οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, Διατί μετὰ

[l] αὐτούς

σειν καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον· ὥστε μηκέτι δύνασθαι αὐτὸν φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλὰ ἔξω ἦν ἐν ἐρήμοις τόποις· καὶ συνήρχοντο πρὸς αὐτόν· καὶ ἦλθεν πάλιν εἰς Καφαρναούμ (*ex* Mc. i. 45) 17 αὐτόν ℵ B L W Ξ Ş (vt.[3]) Ϡ (sah.) Ϡtl Cyr. : αὐτούς *rell.*

τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ 31
Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ,
ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτω- 32
λοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν, Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νη- 33
στεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις ποιοῦνται· ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων·
οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς, Μὴ 34
δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι,
ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι· καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν 35
ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ 36
παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχί-
σας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει,
καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ 37
οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος
οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·
ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν 38
θέλει νέον· λέγει γάρ, Ὁ παλαιὸς [m] χρηστός ἐστιν. 39

Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ [n] διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων· καὶ 6
ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας, καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς
χερσί. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον, Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν 2
τοῖς σάββασι; καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ τοῦτο 3
ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
ὄντες; ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ- 4
θέσεως λαβὼν ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι
φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ 5
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σαββάτου.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν 6
καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά.
παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαβ- 7
βάτῳ θεραπεύσει· ἵνα εὕρωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς 8

---

[m] χρηστότερος [n] *add.* δευτεροπρώτῳ

39 οὐδεὶς . . . χρηστός ἐστιν *om.* D 𝔏 (vt.) Mcion Eus. χρηστός $\mathfrak{p}^4$ ℵ B L W 157 225 𝔈: χρηστότερος *rell.*

6. 1 δευτεροπρώτῳ A C D ω 𝔏 (vt.[a ff2 f*] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔄 𝔊 Greg.-Naz. Epiph. Amb. Hier. *al. plur.*: *om.* $\mathfrak{p}^4$ ℵ B L W Θ* 1 &c. 13 &c. 22 157 1278 𝔏 (vt.[b c ul.]) 𝔖 (vg. hl.[mg] pal.) 𝔈 𝔈th 4 *post hunc uers. add.* τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἐργαζόμενον τῷ σαββάτῳ εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπε, εἰ μὲν οἶδας τί ποιεῖς, μακάριος εἶ· εἰ δὲ μὴ οἶδας, ἐπικατάρατος καὶ παραβάτης εἶ τοῦ νόμου D 5 *uersum post* 10 *transponit* D

διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπε δὲ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα,
9 Ἔγειραι, καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς
πρὸς αὐτούς, Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι; ἢ
10 κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀπολέσαι; καὶ περιβλεψάμενος πάντας
αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησε· καὶ ἀπο-
11 κατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας· καὶ διελάλουν
πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.
12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσ-
13 εύξασθαι· καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅτε
ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ'
14 αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε, Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασε
Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ
15 Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον
16 Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτήν, καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου,
17 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν
ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος
πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παρα-
λίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν
18 νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθερα-
19 πεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι δύναμις παρ'
αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας.
20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
ἔλεγε, Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες
22 νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοί ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι,
καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα
23 ὑμῶν ὡς πονηρόν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γάρ, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ·
24 κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν
25 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ
ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι

17 καὶ Ἱερουσ. . . . Σιδῶνος] καὶ ἄλλων πόλεων D, *quae uerba post* Σιδῶνος *inserunt* 𝔏 (vt.$^{c\,e}$) 𝔊 Ἱερουσαλὴμ] *add.* καὶ [τῆς] Πιραίας (Περέας) ℵ* W Mcion (?) : *add.* et trans fretum 𝔏 (vt.$^{a\,b\,al.}$) 21 γελάσετε] γελάσουσιν W, γελάσονται 𝔏 (vt.^{e}) 𝔖 (vt.^{s}) 𝔈 (sah.$^{cod.}$) 𝔄 𝔈th Mcion Orig. Eus. 22 ὑμᾶς *alt. om.* D Clem. καὶ ὀνειδίσωσιν *om.* Clem. ἐκβ. καὶ ὀνειδ. D 𝔏 (vt.$^{a\,b\,al.}$) (Mcion) Cypr. ‡

πενθήσετε καὶ κλαύσετε. οὐαί, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ 26
ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες
αὐτῶν.

Ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς 27
ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, προσεύ- 28
χεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα 29
πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν
χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος 30
τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, 31
καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, 32
ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς
ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν 33
χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν δανείζητε 34
παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρ-
τωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐ- 35
χθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε [o] μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ
ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς
χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. γίνεσθε οἰκτίρ- 36
μονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ 37
κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ
ἀπολυθήσεσθε· δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν, πεπιε- 38
σμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν.
ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

Εἶπε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς, Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδη- 39
γεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ 40
τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.
τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ 41
δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν 42
τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκ-
βαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις

[o] μηδένα

29 ἐπί] εἰς ℵ* D W Θ 700 𝔊 (sah.[codd.]) Mcion Clem. 2/2 Orig. 2/2 31 καὶ ὑμεῖς ὁμοίως om. D om. B 700 𝔏 (vt.[n al.]) 𝔖 (vt.[s]) Iren.[lat.] Clem.: *varie conlocant vell.*
248 𝔏 (vt.[c]) 𝔊 (sah.) Iren.[lat.] Clem. Tert. 35 μηδὲν A B L Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (hl.?)
𝔊 *pler.*: μηδένα ℵ W Ξ Π* 489 𝔖 (vt.[s] vg. pal.)

43 ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστι
δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν
44 ποιοῦν καρπὸν καλόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώ-
σκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι
45 σταφυλήν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας
αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει
τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.
46 Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; πᾶς ὁ ἐρ-
47 χόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑπο-
48 δείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰ-
κίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν·
πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ
49 οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτὴν [ν] διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν. ὁ δὲ
ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν
ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέ-
πεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.
7 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ,
εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.
2 Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλε τελευτᾶν, ὃς ἦν
3 αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσ-
βυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦ-
4 λον αὐτοῦ. οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν
5 σπουδαίως, λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ
6 ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς
οἰκίας ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος φίλους λέγων αὐτῷ, Κύριε,
7 μὴ σκύλλου· οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ
οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρός σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται
8 ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων
ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται·

[ν] τεθεμέλιωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν

---

45 αὐτοῦ (*pr.*) *om.* ℵ B Clem. Cyr. πονηροῦ] *add.* θησαυροῦ Θ 𝔏 (vt.[b] vg.[*codd. nonnull.*]) 𝔈 (sah., boh.[*codd.*]) Clem. *Dial.* 46 καλεῖτε] λέγετε D 28 𝔈th Iren.[lat.] $\frac{2}{2}$ Clem. $\frac{4}{4}$ 48 διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτὴν ℵ B L W Ξ 33 157 𝔖 hl.[mg.] 𝔈 (*mixtam lectionem habet* 𝔈th) : τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν A C D Θ ω 𝔏 𝔍 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[*codd.*]) 𝔄 𝔊 (*ex* Mt. vii. 25) : *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ 700 𝔖 (vt.[a])

καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ
ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ 9
ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύ-
την πίστιν εὗρον. καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον 10
τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

Καὶ ἐγένετο ἐν [q] τῷ ἑξῆς, ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν· 11
καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὄχλος πολύς. ὡς δὲ 12
ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδού, ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονο-
γενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς
ἦν σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν 13
αὐτῇ, Μὴ κλαῖε. καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες 14
ἔστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ 15
νεκρός, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε 16
δὲ φόβος ἅπαντας· καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι Προφήτης
μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ 17
τῇ περιχώρῳ.

Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. 18
καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψε 19
πρὸς τὸν Κύριον λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;
παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπον, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς 20
ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρός σε λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσ- 21
δοκῶμεν; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστί-
γων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν.
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴ- 22
δετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ
καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγ-
γελίζονται. καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 23

Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς 24
ὄχλους περὶ Ἰωάννου, Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλα-

---

[q] τῇ

---

7. 11 ἐν *om.* W τῷ A B L Δ Θ 1 &c. 700 *al.* 𝔏 (vt.[a b al.] vg.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.) : τῇ ℵ* C D W *al.* 𝔏 (vt.[e c]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Eth ἑξῆς *om.* 1 &c. 14 νεανίσκε] *add. alt.* νεανίσκε D 𝔏 (vt.[a ff2]) Diat. 22 ἀπαγγείλατε] εἴπατε D W 𝔏 (vg.[cod.]) 𝔖 (vt.[s]) (!) 𝔈 Eth Clem. Bas. Ambst. πτωχοὶ εὐαγγελίζονται *om.* Diat. Clem. Ambst. (*uide* Mt. xi. 5)

25 μον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν
μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδού, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυ-
26 φῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προ-
27 φήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός ἐστι περὶ
οὗ γέγραπται, Ἰδού, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
28 σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. λέγω ὑμῖν, μείζων
ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ
29 βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ
οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου·
30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυ-
31 τούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς
32 γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ
καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἃ λέγει, Ηὐλήσαμεν ὑμῖν,
33 καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. ἐλήλυθε γὰρ
Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἄρτον ἐσθίων μήτε οἶνον πίνων, καὶ λέγετε,
34 Δαιμόνιον ἔχει. ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ
λέγετε, Ἰδού, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρ-
35 τωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.
36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελ-
37 θὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. καὶ ἰδού, γυνὴ ἥτις ἦν
ἐν τῇ πόλει, ἁμαρτωλός· καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
38 Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς
πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι,
καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας
39 αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν
ἐν ἑαυτῷ λέγων, Οὗτος, εἰ ἦν [r] προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ
ἡ γυνή, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ· ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι.
40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί τι εἰ-
41 πεῖν. ὁ δέ φησι, Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ
τινι· ὁ εἷς ὤφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.
42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο· τίς οὖν αὐτῶν
43 πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω

[r] ὁ προφήτης

25 ὑπάρχοντες] διάγοντες D *al.* Clem. 28 γυναικῶν] *add.* προφήτης A D Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔄 𝔊 Mcion Clem. ½ Ambst. 39 προφήτης] *praem.* ὁ B Ξ 482*

ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὀρθῶς ἔκρινας. καὶ 44
στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην τὴν γυ-
ναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας·
αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς
ἐξέμαξε. φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δέ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε 45
καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· 46
αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται 47
αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίε- 48
ται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπε δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ 49
ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ
ἁμαρτίας ἀφίησιν; εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέσωκέ 50
σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

8 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην
κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα
σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων 2
πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαι-
μόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου, 3
καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν [s] αὐτοῖς ἐκ τῶν
ὑπαρχόντων αὐταῖς.

Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων 4
πρὸς αὐτόν, εἶπε διὰ παραβολῆς· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν 5
σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν,
καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ 6
ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν
ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ 7
ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, 8
καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ
ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη. 9
ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· 10
τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούον-
τες μὴ συνιῶσιν. ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος 11

[s] αὐτῷ

8. [3] αὐτοῖς B D W Θ 28 157 700 *al.* 𝔏 (vt.[e al.] vg.) 𝔖 (vt. vg. hl.[mg]) 𝔊 : αὐτῷ ℵ A L 1 &c. 33 *al.* 𝔏 (vt.[a b al.]) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Eth Mcion

12 τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες· εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύ-
13 σαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἳ ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πι-
14 στεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ
15 ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι
17 τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστι κρυπτόν, ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται· οὐδὲ ἀπόκρυ-
18 φον, ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

19 Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ
20 ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ, Ἡ μήτηρ
21 σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς
23 λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνευον.
24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδα-
25 τος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν [t] Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντι-

---

[t] Γαδαρηνῶν or Γεργεσηνῶν

26, 37 Γερασηνῶν B C* D 𝔏 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (sah.) Cyr.[syr.]: Γαδαρηνῶν A W Ψ (ω) 𝔖 (vt. vg. hl.): Γεργεσηνῶν ℵ L X Θ Ξ 1 &c. 33 157 251 700 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Tit.-Bost. (*ex* Orig.?) Epiph.?

πέραν τῆς Γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ 27
τις ἐκ τῆς πόλεως, ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο
ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν 28
Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, Τί ἐμοὶ
καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασα-
νίσῃς. παρήγγελλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ 29
ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο
ἁλύσεσι καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύ-
νετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, 30
Τί σοι ἐστὶν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Λεγεών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν
εἰς αὐτόν. καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσ- 31
σον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· 32
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ
ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλ- 33
θεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον, 34
καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν 35
τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄν-
θρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, παρὰ
τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ 36
ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆ- 37
θος τῆς περιχώρου τῶν [u] Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ
μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἐδέετο δὲ 38
αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. ἀπέλυσε δὲ
αὐτὸν λέγων, Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ 39
σοι ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίη-
σεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν 40
γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ ἰδού, ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάει- 41
ρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς
πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι 42

---

[u] Γαδαρηνῶν or Γεργεσηνῶν

---

29 πνεύματι] δαιμονίῳ D 𝔏 (vt.ᵉ) 𝔖 (vt.) (?) τὸς ἐρήμους] τὴν ἔρημον D 49 𝔏 (vt.ᶜᵒᵈᵈ.) 𝔖 (vt. vg. pal.) 𝔄 Diod. 31 ἐπιτάξῃ . . . ἀπελθεῖν] send them to Gehenna and not cast them out 𝔖 (vt.ᵉ) Diat.

θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν.
ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.
43 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις [x] ἰατροῖς
προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι,
44 προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ
45 παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς
ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος [y] καὶ οἱ σὺν
46 αὐτῷ, Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι. ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν, Ἥψατό μού τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ.
47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ
δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ
48 ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ
σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.
49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων
50 ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ, Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται.
51 ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν αὐτῷ, εἰ μὴ
Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ
52 τὴν μητέρα. ἔκλαιον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· ὁ δὲ εἶπε, Μὴ
53 κλαίετε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἰδότες
54 ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων,
55 Ἡ παῖς, ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα-
56 χρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς
αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.
9 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν
2 ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι [z] τοὺς ἀσθενοῦντας.
3 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον, μήτε
4 πήραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν
5 ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν μὴ

---

[x] *om.* ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον [y] *om.* καὶ οἱ σὺν αὐτῷ [z] *om.* τοὺς ἀσθενοῦντας

---

43 ἰατροῖς προσαναλ. ὅλον τὸν βίον *om.* B (D) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) 𝔄
45 καὶ οἱ σὺν αὐτῷ *om.* B 700 *al. pauc.* 𝔖 (vt. pal.) 𝔈 (sah.) 51 καὶ Ἰωάννην *om.* Iren. 54 παῖς] *add. alt.* παῖς Diat.
9. 2 τοὺς ἀσθενοῦντας *om.* B 𝔖 (vt.) Mcion *Dial.*

δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ
τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. ἐξερχόμενοι δὲ 6
διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Ἤκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα πάντα· καὶ διηπόρει 7
διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων, ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ὑπό τινων 8
δέ, ὅτι Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δέ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ ὁ Ἡρώδης, Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν 9
οὗτος, περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. 10
καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην
Βηθσαϊδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ ἀποδεξάμενος 11
αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν
ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ 12
οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς
κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι
ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς 13
φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον, Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο
ἰχθύες, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν
τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς 14
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε 15 16
ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν
αὐτούς, καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ.
καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες· καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐ- 17
τοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας, συνῆσαν 18
αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, Τίνα με λέγουσιν οἱ
ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι 19
δὲ Ἠλίαν· ἄλλοι δέ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ 20
αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε, Τὸν
Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλε μηδενὶ λέγειν 21

10 πόλιν καλουμένην Βηθσαιδά $\aleph^{ca}$ B (D) L X Ξ 33 𝔈: τόπον ἔρημον $\aleph^{*\,et\,cb}$ (13 &c.) 𝔖 (vt.^{c}) Diat. (= Mc. vi. 31, Mt. xiv. 13): τόπον ἔρημον ὅς ἐστιν Βηθσαιδά 𝔏 𝔖 (vg.): τόπον πόλεως καλουμένης Βηθσαιδά[ν] 1 &c. 700 (𝔖 (vt.^{s})): κώμην κ. Βηθσαιδάν, εἰς τ. ε. Θ: τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης Βηθσαιδά *rell.*
20 τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ] σὺ εἶ ὁ χριστὸς 𝔖 (vt.) Mcion (?): σὺ εἶ ὁ χριστὸς θεοῦ 𝔈 (sah.): σὺ εἶ ὁ χριστὸς θεὸς 𝔈 (boh.): τὸν χριστὸν [τὸν] υἱὸν τοῦ θεοῦ D 28 𝔏 (vt.^{c})

22 τοῦτο· εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκι-
μασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ
23 ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, Εἴ
τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυ-
24 ρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
25 αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος
26 κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ
ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν
27 ἁγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων,
οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παρα-
λαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσ-
29 εύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσ-
30 ώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. καὶ
ἰδού, ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἠλίας·
31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν
32 Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ·
διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς
33 συνεστῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ,
εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε
εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοί, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν
34 Ἠλίᾳ· μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη,
καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν
35 νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ
36 υἱός μου ὁ [a] ἐκλελεγμένος· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν

[a] ἀγαπητός

23 καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν *om.* D 𝔏 (vt.[a 1]) Mcion (?) καθ' ἡμέραν *om.* C (D) 28 ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s] hl.[mg]) 𝔊 (sah.[cod.]) (Diat.) Orig. 26 λόγους *om.* D 𝔏 (vt.[a e 1]) *sic* Mc. viii. 38) 𝔖 (vt.) Orig. 27 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ] τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου [ἐρχόμενον] ἐν [τῇ] δόξῃ [αὐτοῦ] D Clem. Orig. (*sim.* 𝔖 (vt.[c]) Ambst.) (*cf.* Mt. xvi. 28) 28 ὡσεὶ *om.* Ambst. Aug. 29 ἐξαστράπτων, *add.* ὡς χιών 𝔏 (vt.[e]) 𝔖 (vt.[c]) (Diat.) 35 ἐκλελεγμένος p^{45} ℵ B L Ξ (ἐκλεκτός Θ 1 (&c.)) 𝔏 (vt.[a ff2]) 𝔖 (vt.[s] hl.[mg]) 𝔊 𝔄 (*lectiones confundit* Eth[codd. plur.]) : ἀγαπητός (= Mt. xvii. 5, Mc. ix. 7) A C D N W Ψ ω 𝔏 𝔖 (vt.[c] vg. hl., 𝔊 Eth[codd.] Mcion

φωνὴν εὑρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑωράκασιν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, 37
συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. καὶ ἰδού, ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησε 38
λέγων, Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονο-
γενής ἐστί μοι· καὶ ἰδού, πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κρά- 39
ζει· καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ
συντρῖβον αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου, ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, 40
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὦ γενεὰ ἄπιστος 41
καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν;
προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν 42
αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ
πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ
πατρὶ αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. 43

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπε πρὸς τοὺς μαθη-
τὰς αὐτοῦ, Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ 44
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ 45
ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ
αἴσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος
τούτου.

Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ 46
δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος 47
παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν δέξηται 48
τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξη-
ται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν
ὑπάρχων, οὗτός ἐστι μέγας.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐν τῷ 49
ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια· καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκο-
λουθεῖ μεθ' ἡμῶν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ 50
οὐκ ἔστι καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐ- 51
τοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερου-
σαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευ- 52
θέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ 53

37 ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ] διὰ (om. $\mathfrak{p}^{45}$) τῆς ἡμέρας $\mathfrak{p}^{46}$ D ℓ (vt. ; S vt.^{s}) (Ɛ (sah.$^{cod.}$))

οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερου-
54 σαλήμ. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπον,
Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀναλῶσαι
55 αὐτούς [b]; στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. [c] καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέ-
56 ραν κώμην.

57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέ τις πρὸς αὐτόν, Ἀκολου-
58 θήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες
φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς
59 τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον,
Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον
60 θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς
ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
61 εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι
62 ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς,
Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ
ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

10 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος ἑτέρους ἑβδομήκοντα [d], καὶ ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον
2 οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς
πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως
3 ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· ἰδού, ἐγὼ ἀπο-
4 στέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μὴ
5 πήραν, μὴ ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν
6 δ' ἂν εἰσέλθητε [e] οἰκίαν, πρῶτον λέγετε, Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ

---

[b] *add.* ὡς καὶ Ἠλίας ἐποίησε [c] *add.* καὶ εἶπεν, Οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. [d] *add.* δύο [e] οἰκίαν πρῶτον,

---

54 ὡς καὶ Ἠλίας ἐποίησεν A C D W ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔊 Eth Mcion (?) Bas. Chr. Ambst. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ B L Θ Ξ 71 157 700* 𝔏 (vt.[c] vg.) 𝔖 (vt.) 𝔈 𝔄 Cyr. 55–56 καὶ εἶπεν Οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε [ὑμεῖς]· ὁ [γὰρ] υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι ἀλλὰ σῶσαι (D) Θ Ψ *al. mult.* : *omnia uel fere omnia habent* 𝔏 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔄 𝔊 Eth[cod.] Clem. Epiph. Chr. Cypr. Ambst. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ A B C L W 28 ω 𝔏 (vt.[1 al.]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) Eth Bas. Cyr.-Hier. 62 οὐδεὶς ἐπιβαλὼν κτλ. *transuerso ordine habent* $\mathfrak{p}^{45}$ D 𝔏 (vt.) Clem. Cypr. ⅔ Hil. Zeno *al.* ἐστιν] γίνεται 𝔖 (vt. Diat.

10. [1] ἑβδομήκοντα ℵ A C L N W ω 𝔏 (vt.[b f q]) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Eth Mcion (?) Iren.[lat.] Tert. Eus. Cyr. Hil. Ambr. *al.* : ἑβδομήκοντα δύο B D M R 𝔏 (vt.[a e c] vg.) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah., boh.[cod.]) 𝔄 Diat. Orig. *Clem.-Recogn. Didasc.-Apost.*[vr.] Epiph. Ambst. *al.* [5] *uirgula, post* οἰκίαν, *post* πρῶτον *poni potest cum* 𝔖 (vt.)

ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ
δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες 7
καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ·
μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, 8
καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς 9
ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε, καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελ- 10
θόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε, Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολλη- 11
θέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν·
πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. λέγω ὑμῖν, 12
ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
οὐαί σοι, Χωραζίν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι 13
ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον 14
ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ 15
ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ. ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει· καὶ 16
ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα[f] μετὰ χαρᾶς λέγοντες, Κύριε, 17
καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. εἶπε δὲ αὐτοῖς, 18
Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδού, 19
δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ
ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ.
πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαί- 20
ρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, καὶ εἶπεν, 21
Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέ-
κρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. πάντα παρε- 22
δόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱός,
εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ
υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε, 23
Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι 24

---

[f] *add.* δύο

17 ἑβδομήκοντα] *add.* δύο $\mathfrak{p}^{45}$ B D $\mathfrak{L}$ $\mathfrak{Z}$ (vt.^{s} (? hl.^{mg}) $\mathfrak{E}$ (sah., boh.$^{cod.}$) $\mathfrak{A}$ (*cf.* *u.* 1) **Mcion** (?) *non* Hil. 21 κύριε *om.* Diat. : *tr. ante* πάτερ $\mathfrak{L}$ (vt.$^{e\ al.}$ vg.$^{codd.}$)

πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ
οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.
25 Καὶ ἰδού, νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, λέγων, Διδάσκαλε,
26 τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ
27 νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀγα-
πήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· καὶ τὸν
28 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει,
29 καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς
30 ἐστί μου πλησίον; ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄνθρωπός τις κατέ-
βαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ· καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ
ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ.
31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ ἰδὼν
32 αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν
33 καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν·
34 καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ
ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος
35 ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔ-
ριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν, Ἐπιμελήθητι
αὐτοῦ· καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀπο-
36 δώσω σοι. τίς τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ
ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ'
37 αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.
38 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ
39 δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε
ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας
40 τοῦ Κυρίου ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ
πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε, Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελ-
φή μου μόνην με κατέλειπε διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντι-
41 λάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Κύριος, [g] Μάρθα, Μάρθα, με-
42 ριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά· [h] ἑνὸς δέ ἐστι χρεία· Μαρία γὰρ τὴν
ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

---

[g] Μάρθα. Μάρθα, θορυβάζῃ· Μαρία τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο κτλ. [h] ὀλίγων δέ ἐστι χρεία ἢ ἑνός

---

41 μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ (τυρβάζῃ) περὶ πολλά] θορυβάζῃ περὶ πολλά D: θορυβάζῃ περὶ πολλά Aug. ⅔: om. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) Amb. Possid. 42 ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία· Μαρία [γὰρ]

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς 11
ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς
προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε 2
δὲ αὐτοῖς, Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε, [i] Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά
σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· [k] τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου 3
ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ 4
ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν [l].

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς 5
αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ, Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,
ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παρα- 6
θήσω αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ, Μή μοι κόπους πάρεχε· 7
ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην
εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει 8
αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ
ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθή- 9
σεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς 10
γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοι-
γήσεται. τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς [m] ἄρτον, μὴ λίθον 11
ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ 12
καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ 13
ὑπάρχοντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ

---

[i] Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς [k] *add.* γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· [l] *add.* ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ [m] *om.* ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ

$\mathfrak{p}^{45}$ A C* (W Θ) ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 (sah.) *patr. aliquot saec. iv[ti] seq.* : ὀλίγων δέ ἐστιν χρεία· Μαρία γὰρ 38 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.[cod.]) 𝔄 (Orig. ½) : ὀλίγων δέ ἐστιν χρεία ἢ ἑνός· Μαριά[μ] γὰρ $\mathfrak{p}^{3}$ ℵ B C[2] L 1 (&c.) 33 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (boh.) 𝔈th Orig. ½ Bas. Cyr. *al.* : Μαρία D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) Clem. Amb. Possid.

II. 2 *πάτερ tantum* ℵ B L 1 &c. 22 700 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔄 Mcion Orig. Tert. Cyr. : *πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς* A C D W Θ ω 𝔏 (vt.) (*habent ἅγιε pro ἡμῶν* 𝔏 (vt.[a ff2 al.])) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 𝔈th *ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου*] *ἐλθέτω τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ καθαρισάτω ἡμᾶς* 700 Mcion Greg.-Nyss. : *γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς* (*uel similia*) ℵ A C D W ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔈th Tit.-Bost. : *γενηθήτω τὸ θέλημά σου* 𝔏 (vt.[a]) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) : *om.* B L 1 (&c.) 13 &c. 22 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.) 𝔄 Orig. Cyr. Tert. Aug. 3 *ἡμῶν*] *σου* Mcion 4 *ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ* A C D W ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔈th : *om.* ℵ* B L 1 &c. 22 700 (1078) *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) 𝔄 Mcion Orig. Cyr. Tert. Aug. 11 *ἄρτον, μὴ . . . ἢ καὶ* (*ex* Mt. vii. 9) *om.* B *al. pauc.* 𝔏 (vt.[codd.]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.) 𝔄 Mcion Orig.

μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δέ, τοῦ δαιμονίου ἐξελ-
15 θόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν
εἶπον, Ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαι-
16 μόνια. ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ.
17 αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ'
18 ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ
ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;
19 ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν
Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι;
20 διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐγὼ ἐκ-
βάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
21 ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ
22 ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ
αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει, ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ
23 διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ'
24 ἐμοῦ σκορπίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὑρίσκον λέ-
25 γει, Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει
26 σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει
ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ·
καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ
ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μα-
28 στοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε, Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν, Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ
πονηρά ἐστι· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ
30 σημεῖον Ἰωνᾶ. καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις,
31 οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισσα
νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης,

13 πνεῦμα ἅγιον] ἀγαθὸν δόμα D 𝔏 (vt.$^{b\ al.}$) (Orig.) Amb.: πνεῦμα ἀγαθὸν $\mathfrak{p}^{45}$ L *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.^{mg}) Cyr.: ἀγαθὸν δόμα πνεύματος ἁγίου Ethj: ἀγαθὰ 𝔖 (vt.^{s}) 𝔄 15 *uide* Mt. x. 25 25 εὑρίσκει] *add.* σχολάζοντα (*ex* Mt. xii. 44) B C L 1 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{f}) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (boh.) Ethj Orig. (?)

καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι
τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδού, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε. ἄνδρες 32
Νινευὶ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατα-
κρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδού, πλεῖον
Ἰωνᾶ ὧδε.

Οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρύπτην τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' 33
ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. ὁ λύχνος 34
τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου· ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ,
καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ
σῶμά σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 35
εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται 36
φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' 37
αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ 38
πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, 39
Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθα-
ρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ 40
ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεη- 41
μοσύνην· καὶ ἰδού, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.

Ἀλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ 42
τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην
τοῦ Θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς 43
Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ
τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα 44
τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, Διδάσκαλε, ταῦτα λέ- 45
γων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε, Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι 46
φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν

33 *οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον* (*ex* Mt. v. 15, Mc. iv. 21) *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ L Γ Ξ 0124 1 &c. (13 &c. 700 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.) 𝔄 35-36 *substituunt* Mt. vi. 23 *b* D 𝔏 (vt.) : 𝔖 (vt.[c]) *habet* Lc. xi. 35 + Mt. vi. 23 *b* : 𝔏 (vt.[f q]) 𝔖 (vt.[s]) *contra habent* Lc. xi. 35 + *fere* if the body that is in thee hath no lamp shining, it is dark to thee; how much more when the lamp shineth doth it lighten thee! 42 *κρίσιν*] *κλῆσιν* Mcion 43 *τοῖς Φαρισαίοις*] *Φαρισαῖοι* ℵ D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[3] vg.) 𝔄 Clem. *καὶ τοὺς . . . ἀγοραῖς*] *siue add. siue praem. ex* Mt. xxiii. 6 *καὶ τὴν* (*aut τὰς*) *πρωτοκλισίαν* (*aut -ας*) *ἐν τοῖς δείπνοις* C D 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.[b q]) 𝔈th 44 *ὡς τὰ μνημεῖα τὰ*] *μνημεῖα* $\mathfrak{p}^{45}$ D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) Lucif.

47 δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδο-
48 μεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐ-
49 τούς. ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων
50 ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. διὰ
τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν, Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας
51 καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι καὶ διώξουσιν, ἵνα ἐκζη-
τηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς
52 κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ ἕως τοῦ αἵ-
ματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου·
ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς
νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ
τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

53 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
54 δεινῶς ἐνέχειν, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ἐνεδρεύοντες
αὐτόν, θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

12 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν
ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον, Προσέχετε
2 ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν
δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ
3 γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθή-
σεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται
4 ἐπὶ τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ
τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότε-
5 ρόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ
τὸ ἀποκτεῖναι ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω
6 ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρίων δύο;
7 καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ
καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε·

48 καὶ συνευδοκεῖτε] μὴ συνευδοκεῖν D 𝔏 (vt.) Mcion Lucif. : ὅτι συνευδοκεῖτε 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔄 52 ἤρατε] ἐκρύψατε (κρύπτετε) D 157 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔄 Diat. : habetis Ambst. $\frac{3}{5}$: ἤρατε καὶ ἐκρύψατε 𝔈th 53-54 λέγοντος δὲ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἤρξαντο οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ δεινῶς ἔχειν καὶ συνβάλλειν αὐτῷ περὶ πλειόνων ζητοῦντες ἀφορμήν τινα λαβεῖν αὐτοῦ ἵνα εὕρωσιν κατηγορῆσαι αὐτοῦ D (W Θ) 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) (*sed* 𝔖 (vt.[s]) *om.* ἵνα . . . αὐτοῦ *cum opt. graec. etc.*) Diat. (!) *al.* ἐνεδρεύοντες [αὐτόν,] . . . στόματος αὐτοῦ] $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ B L 𝔈 𝔈th Cyr.[syr.] : *add.* ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ Θ 1 &c. : *add.* [καὶ] ζητοῦντες *post* (αὐτόν) *et postea* ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ A C W ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 (𝔄 *om.* ἐνεδρεύοντες αὐτόν)

πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ 8
ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολο-
γήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός 9
με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ
Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται 10
αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.
ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς 11
ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ τί εἴπητε· τὸ 12
γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Εἶπε δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ, Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου 13
μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπε, 14
τίς με κατέστησε κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, 15
Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-
σεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ 16
παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων, Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν
ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω 17
ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε, Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου 18
τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν
σῖτον καὶ τὰ ἀγαθά μου· καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχή, ἔχεις πολλὰ 19
ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε 20
δὲ αὐτῷ ὁ Θεός, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν
ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ 21
μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ με- 22
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ, τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε·
ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 23
κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ 24
ἔστι ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον

12. 11 εἰσφέρωσιν] φέρωσιν D 𝔏 (vt.[b q]) Clem. Orig. Cyr.-Hier. ἐπὶ] εἰς ℵ D R 1 &c. 13 &c. 700 Clem. μεριμνήσητε] προμεριμνᾶτε D Clem. πῶς ἢ (*pr.*) *om.* 𝔖 (vt.[a]) ἢ τί (*pr.*) *om.* D 157 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[c vg.]) 𝔈 (sah.[codd.]) 𝔈th Clem. Orig. Cyr.-Hier. 18 τὸν σῖτόν [μου] καὶ τὰ ἀγαθά μου ℵ[a et c] B L X 070 1 &c. 13 &c. 157 *al.* 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 𝔄 (𝔈th) : τὰ γενήματά μου ℵ* D 435 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[b al.]) 𝔖 (vt.) : τοὺς καρπούς μου 𝔏 (vt.[a e al.]) : τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου *rell.* 19 ψυχή] σύ W : *om.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔈 (boh.[codd.]) Clem. $\frac{2}{3}$ κείμενα . . . φάγε πίε *om.* D 𝔏 (vt.) 20 δὲ *alt.*] οὖν D 𝔏 (vt.[a e al.]) Clem. $\frac{2}{3}$ Cypr. $\frac{2}{3}$: *om.* 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) Diat. 21 οὕτως . . . πλουτῶν *om.* D 𝔏 (vt.[a b]) 24 πόσῳ μᾶλλον] οὐχ[ι] D 𝔏 (vt.[e al.]) Clem. (*cf.* Mt. vi. 26) : δὲ (*post* ὑμεῖς) 𝔈 (sah.[codd.]) : οὖν (*post* ὑμεῖς) 𝔈 (sah.[codd.])

25 ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσ-
26 θεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε,
27 τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει·
οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
28 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον, ὄντα
σήμερον, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέν-
29 νυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε,
30 καὶ τί πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ
31 κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων· πλὴν
32 ζητεῖτε τὴν βασιλείαν [n] αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ
φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν
33 τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην·
ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν
34 τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου
γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.
35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι·
36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε
ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα, ἐλθόντος καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοί-
37 ξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ὁ κύριος ἐλθὼν εὑρήσει
γρηγοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς,
38 καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ
39 φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτω, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώ-
σκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρη-
40 γόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς
γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
41 Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις;
42 ἢ καὶ πρὸς πάντας; καὶ εἶπεν ὁ Κύριος, Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκο-

---

[n] τοῦ Θεοῦ

---

26 εἰ οὖν . . . λοιπῶν] καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τί D 𝔏 (vt.) 27 αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει (= Mt. vi. 28)] οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει D 𝔏 (vt.[a]) 𝔖 (vt.) (Mcion) Clem. 31 αὐτοῦ ℵ B D* L Ψ 𝔏 (vt.[a c]) 𝔈 Eth Ath.: τοῦ θεοῦ (= Mt. vi. 33) $\mathfrak{p}^{45}$ A W Θ ω 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl.) Mcion Clem. $\frac{2}{4}$: τῶν οὐρανῶν Clem. $\frac{2}{4}$ 38 κἂν ἐν τῇ δευτ. κἂν ἐν τῇ τρίτ. φυλ. ἔλθ. καὶ εὕρῃ οὕτ. ℵ B L X Θ 070 33 131 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Meth. Cyr.: *item praemissis his* καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἑσπερινῇ φυλακῇ καὶ εὕρῃ οὕτως [ποιοῦντας], μακάριοί εἰσιν, ὅτι ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ διακονήσει [αὐτοῖς] 1 &c. 𝔏 (vt.[cod.]) 𝔖 (vt.[c]) Mcion Iren.[lat.]: *habent solum* καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἑσπερινῇ φυλακῇ καὶ εὑρήσει οὕτως ποιήσει, καὶ ἐὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ D 𝔏 (vt.[c e]) 39 ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ om. ℵ D W 𝔖 (vt.) 𝔏 (vt.[e l]) 𝔈 (sah.[cod.]) 𝔄 Mcion

νόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ,
τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν 43
ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, 44
ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ 45
ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι,
καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας ἐσθίειν τε καὶ πίνειν
καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσ- 46
δοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα 47
τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ,
δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται 48
ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ
ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βά- 49
πτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ; 50
δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, 51
ἀλλ' ἢ διαμερισμόν· ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ δια- 52
μεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί. διαμερισθήσονται, 53
πατὴρ ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα, καὶ θυγάτηρ
ἐπὶ τὴν μητέρα· πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν
πενθεράν.

Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ 54
δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι Ὄμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται οὕτω· καὶ 55
ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται· καὶ γίνεται. ὑποκριταί, 56
τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν
τοῦτον πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν; τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ 57
δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ 58
ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ· μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς
τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε
βαλεῖ εἰς φυλακήν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ τὸ 59
ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν 13
Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ 2
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε, ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ

47 ἑτοιμάσας ἢ *om.* D 844 Mcion: ἢ ποιήσας *om.* L W 13 &c. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) Diat.
58 ἀπ' *om.* B Clem. Orig. Bas.

3 παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; οὐχί,
4 λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. ἢ
ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ, καὶ
ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε, ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας
5 τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ'
ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.
6 Ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· Συκῆν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν
τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ· καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν.
7 εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, Ἰδού, τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν
καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἱνατί καὶ
8 τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ
9 τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω κοπρίαν· κἂν
μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.
10 11 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. καὶ
ἰδού, γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύ-
12 πτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ
Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ, Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθε-
13 νείας σοῦ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη,
14 καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι
τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, Ἑξ ἡμέραι εἰσίν,
ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ
15 τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν, Ὑπο-
κριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον
16 ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραὰμ
οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδού, δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι
17 ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ ταῦτα λέγοντος
αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.
18 Ἔλεγεν οὖν, Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ τίνι
19 ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ηὔξησε, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ
20 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν
21 εἶπε, Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λα-
βοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

13. 8 κοπρίαν (κόπρια)] κόφινον κοπρίων D L (vt.non e) Orig.lat.

Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων, καὶ πορείαν ποιού- 22
μενος εἰς Ἱερουσαλήμ. εἶπε δέ τις αὐτῷ, Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζό- 23
μενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς 24
θύρας· ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ [o] ἰσχύ-
σουσιν. ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, 25
καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, Κύριε, ἄνοι-
ξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ· τότε 26
ἄρξεσθε λέγειν, Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλα-
τείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· καὶ ἐρεῖ, Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπό- 27
στητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ 28
βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ
καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλ-
λομένους ἔξω. καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ 29
καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἰδού, 30
εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καί εἰσι πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ, Ἔξ- 31
ελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ εἶπεν 32
αὐτοῖς, Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, Ἰδού, ἐκβάλλω δαι-
μόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι.
πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ 33
ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ, Ἱερου- 34
σαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλ-
μένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον
ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδού, 35
ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἕως εἴπητε,
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν 14
Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι
αὐτόν. καὶ ἰδού, ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ 2
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων, 3
Ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι; ἢ οὔ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπι- 4
λαβόμενος ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπε, Τίνος 5

---

[o] ἰσχύσουσιν,

---

24 *uirgula pro puncto post* ἰσχύσουσιν *poni potest, cum* M (?)

ὑμῶν [p] ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν
6 ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.
7 Ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρω-
8 τοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς, Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς
γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σου
9 ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι,
Δὸς τούτῳ τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον
10 κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον
τόπον· ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε, ἐρεῖ σοι, Φίλε, προσανάβηθι
ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων
11 σοί. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται.
12 Ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν, Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον,
μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγ-
γενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους· μήποτε καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέ-
13 σωσι, καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτω-
14 χούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς· καὶ μακάριος ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν
ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν
δικαίων.
15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος,
16 ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἄν-
17 θρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε
τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἔρ-
18 χεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστι. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραι-
τεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, Ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην
19 ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπε,
Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ
20 σε, ἔχε με παρῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπε, Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο
21 οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ

---

[p] υἱὸς

---

14. 5 ὄνος ἢ βοῦς ℵ L 1 &c. 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[a b al.] vg.) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 : [ὁ] υἱὸς ἢ βοῦς $\mathfrak{p}^{45}$ A B N W 28 ω 𝔏 (vt.[e f q] 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Cyr. : ὄνος υἱὸς ἢ βοῦς Θ : πρόβατον ἢ βοῦς D : βοῦς ἢ ὄνος 𝔖 (vt.[5]) Eth : υἱὸς ἢ βοῦς ἢ ὄνος 𝔖 (vt.[c]) 10 ἀνάπεσον] ἀνάπιπτε D Clem. 15 ἄρτον ℵ A B D L Θ *al.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔈 Eth Clem. Eus. *al.* : ἄριστον W 13 &c. 28 700 ω 𝔖 (vt.) 𝔄 20 καὶ (*alt.*) *om.* D 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) διὰ τοῦτο] διὸ D : *om.* 157 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) Clem.

αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ,
Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς
πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ 22
εἶπεν ὁ δοῦλος, Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. καὶ 23
εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον, Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς,
καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, 24
ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ
δείπνου.

Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, 25
Εἴ τις ἔρχεται πρός με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, 26
καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε
καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί μου μαθητὴς εἶναι. ὅστις οὐ βαστάζει 27
τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου εἶναι μα-
θητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον κα- 28
θίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ἵνα μήποτε, θέντος 29
αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες
ἄρξωνται ἐμπαίζειν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκο- 30
δομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἢ τίς βασιλεύς, πορευόμενος συμ- 31
βαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται
εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων
ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν 32
ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ 33
ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μα-
θητής. καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυ- 34
θήσεται; οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν 35
αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

15 Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοί,
ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέ- 2
γοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων, Τίς ἄνθρωπος 3
ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἕν, οὐ κατα- 4
λείπει τὰ ἐννενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπο-
λωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ 5
χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γεί- 6
τονας, λέγων αὐτοῖς, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ

7 ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ
ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐννενηκονταεννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ
χρείαν ἔχουσι μετανοίας.
8 Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ
ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως ὅτου εὕρῃ;
9 καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα, Συγχάρητέ μοι,
10 ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτω, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ
ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.
11 Εἶπε δέ, Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν
12 τῷ πατρί, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διεῖλεν
13 αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ
νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν
14 οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο
λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι.
15 καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμ-
16 ψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει χορτα-
σθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ.
17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται
18 ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν
πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ, Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώ-
19 πιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν
20 μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐ-
τοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη,
καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
21 εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου·
22 οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.[q] εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δού-
λους αὐτοῦ, Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν,
καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας·
23 καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφραν-
24 θῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· ἦν ἀπολωλώς,
25 καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύ-

---

[q] *add.* ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.

---

15. 16 χορτασθῆναι ἐκ ℵ B D L R 1 &c. 13 &c. 𝔏 (vt.$^{e\,f}$) 𝔖 (vt.^{c} pal.) 𝔈 (sah.) Eth : γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ A N Θ (28) ω 𝔏 𝔖 (vt.^{a} vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Diat. (?) 21 *post* υἱός σου *add.* (*ex* 19) ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου ℵ B D U X 700 *al.* 𝔖 (hl.) Eth : *om.* A L N W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt. vg. pal.) 𝔈 𝔄 𝔊 Aug.

τερος ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας
καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη 26
ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἥκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ 27
σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠρ- 28
γίσθη δέ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρε-
κάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Ἰδού, τοσαῦτα ἔτη 29
δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε
ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου 30
οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ τῶν πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ
τὸν σιτευτὸν μόσχον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ 31
εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι 32
ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἔζησε· καὶ ἀπολωλώς, καὶ εὑρέθη.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς 16
εἶχεν οἰκονόμον· καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἀκούω περὶ
σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονο-
μεῖν. εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαι- 3
ρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰ-
σχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα, ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας, 4
δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον 5
τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγε τῷ πρώτῳ, Πόσον ὀφεί-
λεις τῷ κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν 6
αὐτῷ, Δέξαι σου τὰ γράμματα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντή-
κοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε, Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν 7
κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ, Δέξαι σου τὰ γράμματα, καὶ γράψον ὀγ-
δοήκοντα. καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονί- 8
μως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς
υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι. κἀγὼ ὑμῖν λέγω, 9
Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν ἐκλίπῃ,
δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ 10
ἐν πολλῷ πιστός ἐστι, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός
ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν 11

16. 8 *uide JTS* xi. 610-611 9 ἐκλίπῃ (*uel* ἐκλείπῃ) ℵ* A B* D L N Θ Ψ 1 &c. *al.* 𝔏 (vt.[a e]) 𝔖 (vt. vg. hl.[mg]) 𝔈 𝔄 Eth Clem. ½ Cyr. : ἐκλίπητε (*uel* ἐκλείπητε) ℵ[ca] (W) 28 ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔊 Eth[cod.] Clem. ½ Method. Chr. Iren.[lat.] Orig.[lat.]

12 τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ
13 [r] ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δου-
λεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέ-
ξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ
μαμωνᾷ.
14 Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ
15 ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυ-
τοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν·
16 ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ὁ νόμος
καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγ-
17 γελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρα-
18 νὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ
ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει· καὶ ὁ ἀπο-
λελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.
19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσ-
20 σον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λά-
21 ζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἑλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορ-
τασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ
22 καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν
τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον
23 τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ
ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ
24 ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας
εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ
ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου·
25 ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι
ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ
26 κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις
μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες δια-

[r] ἡμέτερον

12 ὑμετέρον ℵ A D N W Θ 1 &c. ω *uerss. pler.* (*sed τὸ αὐτοῦ* Ethᵉᵈᵈ. *plur.*) Bas. Cyr. Orig.ˡᵃᵗ. Cypr.: ἡμέτερον B L Orig. (*item ἐμὸν* 157 𝔏 (vt.ᵉ¹ ¹) Mcion Tert.) 20 Ἐλεάζαρ[ος] Tert. *et al. patr. Lat.* 21 πλουσίου] *add.* καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ (*ex* xv. 16) 13 &c. 𝔏 (vt.¹ᵐ) 𝔖 (hl.ᵐᵉ) Diat. 22, 23 ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας] ἐτάφη ἐν τῷ ᾅδῃ. [καὶ] [ἐν τῷ ᾅδῃ] ἐπάρας (ℵ* 𝔏 (vt.ᵒ) 𝔖 (vt.ˢ) Ethᵖ, 𝔏 𝔖 (hl.ᵐᵉ) *Dial.* 24 δακτύλου] little finger Diat. 25 ὧδε ω 𝔖 (vt.ˢ vg.) *al.*: ὧδε 1 &c. 𝔏 Mcion Diat. παρακαλεῖται] *interpretati sunt* besought Diat. Cypr.

βῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.
εἶπε δέ, Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ 27
πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα 28
μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει δὲ 29
Ἀβραάμ, Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.
ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ 30
πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προ- 31
φητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδέ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ τὰ σκάν- 17
δαλα μὴ ἐλθεῖν· πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος 2
μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θά-
λασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. προσέχετε ἑαυ- 3
τοῖς· ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ,
ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμάρτῃ εἰς σέ, καὶ ἑπτάκις 4
ἐπιστρέψῃ πρός σε λέγων, Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ, Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε δὲ 5 6
ὁ Κύριος, Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκα-
μίνῳ ταύτῃ, Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκου-
σεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, 7
ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ, Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ἀλλ' 8
οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, Ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει
μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; μὴ 9
χάριν ἔχει τῷ δούλῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα; οὕτω καὶ ὑμεῖς, 10
ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί
ἐσμεν· ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο 11
διὰ μέσον Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα 12
κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν·
καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες, Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ 13
ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ 14
ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν 15
ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν 16
ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν

17. 4 ἑπτάκις *alt.*] τὸ ἑπτάκις D S (vt.[s]) Clem. 10 λέγετε] ὀφείλετε λέγειν Orig. 11 Γαλιλ.] *add.* καὶ [εἰς] Ἱερειχώ (28) L (vt.) S (vt.[c]) Diat.

17 Σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθη-
18 σαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ
19 Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς [s] οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀναστὰς πορεύου· ἡ
πίστις σου σέσωκέ σε.
20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
21 μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν, Ἰδού, ὧδε, ἢ ἐκεῖ. ἰδοὺ γάρ, ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.
22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε ἐπιθυμήσετε
23 μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ
24 ἐροῦσιν ὑμῖν, Ἰδού, ἐκεῖ, Ἰδού, ὧδε· μὴ ἀπέλθητε, μηδὲ διώξητε· ὥσπερ
γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν
25 λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου [t] ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ
δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.
26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς
27 ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο,
ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυ-
28 σμός, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις
29 Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· ᾗ δὲ
ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ
30 ἀπώλεσεν ἅπαντας· κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
31 ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ
32 ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.
33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ'
34 ἂν ἀπολέσῃ, ζωογονήσει αὐτήν. λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται
δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.
35 ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· ἡ μία παραληφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα
37 ἀφεθήσεται. [u] καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Ποῦ, Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς, Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

---

[s] *οὗτος.* [t] *om. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ* [u] *add. uer.* 36 *δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.*

---

17 *οὐχὶ*] *οὗτοι* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) : *οὐχὶ . . . οὗτοι* W Λ Π *al. pauc.* 𝔈 (sah.) 𝔄 18 *post οὗτος punctum pro signo interrog. poni potest, cum* Θ 𝔏 (vt.°) 𝔖 (vt.°) 𝔈 Eth 24 *ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ om.* B D 220 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) 29 *καὶ θεῖον om.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.°) Iren. Eus. 31 *ἐπὶ τοῦ δώματος*] in the street Diat. 36 *uersum habent* D U 28 700 *al.* 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔄 (*ex* Mt. xxiv. 40)

Ἔλεγε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι 18
αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, λέγων, Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν Θεὸν μὴ 2
φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει 3
ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδί-
κου μου. καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, Εἰ 4
καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, διά γε τὸ παρ- 5
έχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος
ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς 6
ἀδικίας λέγει. ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν 7
αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς;
λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ 8
ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἶπε δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι 9
καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωποι δύο 10
ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τε-
λώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο, Ὁ Θεός, 11
εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες,
ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, 12
ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθε- 13
λεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στῆθος
αὐτοῦ λέγων, Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη 14
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυ-
τὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ 15
μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων, 16
Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιού-
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν 17
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιή- 18
σας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τί με λέγεις 19
ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ μοι- 20
χεύσῃς· Μὴ φονεύσῃς· Μὴ κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Τίμα τὸν
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ εἶπε, Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεό- 21

18. [5] ὑπωπ.] ὑποπ. G*NWΘ 13 &c. 28 700 *al.* 𝔖 (vt.[s]) (*cf.* 1 Cor. ix. 27)
[13] οὐκ ἤθελεν] οὐκ ἠδύνατο W : was not daring 𝔖 (vt.[c]) Diat. [19] θεός] *add.* ὁ πατὴρ 𝔄 Mcion (?) Orig. $\frac{4}{5}$

22 τητός μου. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα
ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρα-
23 νοῖς· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη·
24 ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πῶς δυσκόλως
25 οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εὐ-
κοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν, ἢ πλού-
26 σιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες,
27 Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατά
28 ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἰδού, ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκο-
29 λουθήσαμέν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς
ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ γυναῖκα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γονεῖς, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς
30 βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ
τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἰδού, ἀναβαίνομεν
εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προ-
32 φητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμ-
33 παιχθήσεται, καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες
34 ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ
οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ
οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ
36 τὴν ὁδὸν προσαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί
37 εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.
38 καὶ ἐβόησε λέγων, Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες
39 ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαβίδ,
40 ἐλέησόν με. σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν·
41 ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ
42 εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον· ἡ
43 πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ
δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

19 1, 2 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχώ. καὶ ἰδού, ἀνὴρ ὀνόματι καλού-
3 μενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ αὐτὸς πλούσιος. καὶ
ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ

30 πολλαπλ.] ἑπταπλ. D 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.[mg]) Diat. Cypr. $\frac{4}{4}$ Ambst. *al.* : ἑκατονταπλ. 𝔖 (vt.) (*ex* Mc. x. 30)

ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομω- 4
ραίαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ 5
τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ζακχαῖε, σπεύσας
κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. καὶ σπεύσας 6
κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον 7
λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ 8
Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον, Ἰδού, τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου,
Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι
τετραπλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ 9
τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς 10
τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπε παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς 11
αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. εἶπεν οὖν, Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς 12
ἐπορεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι.
καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς 13
αὐτούς, Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν 14
αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες, Οὐ θέλομεν
τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λα- 15
βόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους,
οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῷ τί διεπραγματεύσαντο. παρεγένετο δὲ 16
ὁ πρῶτος λέγων, Κύριε, ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο δέκα μνᾶς. καὶ εἶπεν 17
αὐτῷ, Εὖ, ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν
ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων, Ἡ μνᾶ σου, 18
Κύριε, ἐποίησε πέντε μνᾶς. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω 19
πέντε πόλεων. καὶ ὁ ἕτερος ἦλθε λέγων, Κύριε, ἰδού, ἡ μνᾶ σου, ἣν 20
εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐ- 21
στηρὸς εἶ· αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. λέγει αὐτῷ, 22
Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος
αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα· καὶ διατί 23
οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν
ἔπραξα αὐτό; καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, 24
καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ, Κύριε, ἔχει δέκα 25

19. 25 *uers. om.* D W (13) &c. *al.* 𝔏 (vt.$^{e\ b}$) 𝔖 (vt.) 𝔊 (boh.$^{col.}$) Lucif. Cyr.$^{syr.}$
½ (= Mt. xxv. 28 *seq.*)

26 μνᾶς. λέγω ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχον-
27 τος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου τούτους,
τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατα-
σφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.
28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.
29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος
τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν εἰπών, Ὑπάγετε
30 εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδε-
μένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγά-
31 γετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ, Διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύ-
32 ριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς
33 εἶπεν αὐτοῖς· λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς
34 αὐτούς, Τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν
35 ἔχει. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες αὐτῶν τὰ
36 ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. πορευομένου δὲ αὐτοῦ
37 ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη,
πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος
τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν
38 εἶδον δυνάμεων λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνό-
39 ματι Κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. καί τινες τῶν
Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον
40 τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε, Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι
σιωπήσουσιν οἱ λίθοι κράξουσι.
41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ λέγων ὅτι Εἰ
42 ἔγνως ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ
43 ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐ-
44 χθροί σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάν-
τοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσι λίθον
ἐπὶ λίθον ἐν σοί· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

26 δοθήσεται] προστίθεται D, προστεθήσεται Ł (vt.[d]) S vt.[s]) Clem. ⅔ : *add.* καὶ προστεθήσεται S (vt.[c]) : *add.* καὶ περισσευθήσεται 13 &c. Ł (vg.[codd.]) Cyr. 37 ἤρξαντο] ἤρξατο D L W (1) &c. 28 700 *al. pauc.* Ł (vt.[a e]) S (vt.) E (sah.[codd. boh.]) A Orig. ἅπαν] ἀπαντᾶν W Orig. τῶν μαθητῶν *om.* 063 Ł (vt.[a ff2 al.]) S (vt.[c]) αἰνεῖν] [καὶ] αἰνοῦντες S (vt.) E Orig. πασῶν . . . δυνάμεων] πάντων . . . δυνάμεων B : πασῶν [δυνάμεων!] (*tantum*) 063 : πασῶν . . . δυνάμεων ω : πάντων (*tantum*) S (vt.) : πάντων . . . γινομένων D Ł vt.[r]) : *om. totum comma* Ł (vt.[c al.]) 43 περιβαλοῦσιν *et* χάρακά σοι καὶ *om.* S (vt. vg.) 44 ἐπισκοπῆς] greatness S (vt.[c]) Diat.

Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας λέγων 45
αὐτοῖς, Γέγραπται, Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ 46
αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ 47
οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ· καὶ οὐχ 48
εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ 20
ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπον, λέγοντες πρὸς αὐτόν, Εἰπὲ ἡμῖν, 2
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν
ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, 3
καὶ εἴπατέ μοι· τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; 4
οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐ- 5
ρανοῦ, ἐρεῖ, Διατί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀν- 6
θρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάν-
νην προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ ὁ Ἰη- 7 8
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρω- 9
πος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε
χρόνους ἱκανούς. καὶ καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα 10
ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δεί-
ραντες αὐτὸν ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦ- 11
λον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν.
καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέ- 12
βαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν 13
μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ 14
γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρο-
νόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκ- 15
βαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐ-
τοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς 16
τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον, Μὴ γέ-
νοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, Τί οὖν ἐστι τὸ γεγραμμένον τοῦτο, 17
Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
γωνίας; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' 18
ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς
χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι
20 πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε. καὶ παρατηρήσαντες ἀπέ-
στειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλά-
βωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ
21 ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι
ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀλη-
22 θείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις. ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦ-
23 24 ναι; ἢ οὔ; κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπε πρὸς αὐτούς, Δεί-
ξατέ μοι δηνάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; οἱ δὲ εἶπον, Καί-
25 σαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ
26 τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον
τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες ἀνάστασιν μὴ
28 εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν,
ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα
λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ
29 αὐτοῦ. ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν
30 31 ἄτεκνος· καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ
32 ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον. ὕστερον ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.
33 ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν
34 γυναῖκα. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι
35 καὶ γαμίσκονται· οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς
36 ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· οὐδὲ γὰρ
ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γάρ εἰσι, καὶ υἱοί εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς
37 ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωσῆς ἐμήνυ-
σεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ Θεὸν Ἰσαὰκ
38 καὶ Θεὸν Ἰακώβ. Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ
39 αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπον, Διδάσκαλε,
40 καλῶς εἶπας. οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

20. 20 παρατηρήσαντες] ἀποχωρήσαντες D Θ 𝔏 (vt.) 𝔊 Eth: ὑποχωρήσαντες W: afterwards 𝔖 (vt.): om. 𝔖 (vg.) 34 τούτου] add. γεννῶσιν καὶ γεννῶνται 𝔏 (vt.a e al.) 𝔖 (vt. hl.mg) Iren. Clem. Orig. Cypr. 2/2 Priscill. Aug.: add. γεννῶνται καὶ γεννῶσιν D 𝔏 (vt.pauc.) γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται om. 𝔏 (vt.c e al.) Cypr. 2/2 Aug. 36 δύνανται] μέλλουσιν D W Θ 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.mg) Mcion (Tert.) Cypr. 2/2 καὶ υἱοί εἰσιν [τοῦ] θεοῦ] τῷ θεῷ (τοῦ θεοῦ) D (157) 𝔏 Mcion (Tert.) Cypr. 2/2: om. 𝔖 (vt.a) Aphr. 1/2

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι; 41
αὐτὸς γὰρ Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ 42
μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν 43
ποδῶν σου. Δαβὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; 44

Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Προσέχετε 45
ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλούν- 46
των ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἳ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χη- 47
ρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσότερον
κρῖμα.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα 21
αὐτῶν πλουσίους. εἶδε δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο 2
λεπτά. καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον 3
πάντων ἔβαλεν· πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον 4
εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν
ἔβαλε.

Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι 5
κεκόσμηται, εἶπε, Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφε- 6
θήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὧδε, ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ 7
αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον,
ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ 8
γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγώ εἰμι· καί, Ὁ και-
ρὸς ἤγγικε· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους 9
καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον· ἀλλ'
οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.

Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ 10
βασιλείαν· σεισμοί τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσον- 11
ται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων 12
πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι, παραδι-
δόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ
ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 13
θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ἐγὼ γὰρ 14 15

46 στολαῖς] στοιαῖς 𝔖 (vt.)
21. 11 ἔσται] *add.* καὶ χειμῶνες [μεγάλοι] 𝔏 (vt.non e) 𝔖 (vt.e vg. hl.) Ethp Orig.lat.

δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν
16 πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ
17 ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων· καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν· καὶ
18 ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφα-
19 λῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς
ὑμῶν.

20 Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερουσαλήμ, τότε
21 γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτω-
σαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώ-
22 ραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν· ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσι, τοῦ
23 πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ
ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη
24 ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ· καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας,
καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται
25 πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσονται ση-
μεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν
26 ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου
καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν
27 οὐρανῶν σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-
28 μενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τού-
των γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίζει ἡ
ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

29 Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα·
30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς
31 τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε
32 ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ
33 παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρ-
ελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραι-
πάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ

[18] *om.* 𝔖 (vt.[e]) Mcion [19] κτήσεσθε A B Θ 1 &c. 13 &c. 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 vt. vg. hl.) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) 𝔄 Eth Orig. Tert. *al.* : κτήσασθε ℵ D L (W) ω 𝔏 (vt.[1]) 𝔈 (boh.[codd.]) *Const.-Apost.* Bas. *al.* [24] καιροὶ ἐθνῶν] *praem.* καὶ ἔσονται B, καιροὶ καὶ ἔσονται L 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (boh.) : *om.* D [25] ἤχους ℵ A B C L N Θ Ψ 1 &c. *al.* 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth[cod.] Tert. : ἠχούσης D ω Eth Eus. : ἢ ὡς ἠχούσης W [28] ἐγγίζει] ἤγγικεν 1 &c. 𝔏 (vt.[1m]) 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 (sah.) Mcion Hipp. Tert. [30] ἤδη *pr. om.* D *al. pauc.* 𝔏 (vt.[e al.]) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) Mcion

ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημέ- 35
νους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεό- 36
μενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ
σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος 37
ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζε πρὸς 38
αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα. καὶ ἐζήτουν οἱ 22
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ 1, 2
τὸν λαόν.

Εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα 3
ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι 4
καὶ στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέ- 5
θεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ 6
παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.

Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα. καὶ ἀπέ- 7
στειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, Πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ 8
πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; ὁ δὲ 9
εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδού, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσει ὑμῖν 10
ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰ-
κίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται· καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας, Λέγει 11
σοι ὁ διδάσκαλος, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν
μαθητῶν μου φάγω; κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον· 12
ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς· καὶ ἡτοί- 13
μασαν τὸ πάσχα.

Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. καὶ 14
εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' 15
ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτό, ἕως ὅτου 16
πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστή- 17

34, 35 ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ℵ B D L (157) 𝔏 (vt.) 𝔈 Tert. *atque ut uid.* Method. Cyr.: ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται A C N Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 𝔄 𝔈th Eus. Bas. Iren.[lat.] 38 *post hunc uersum inserunt pericopen adulterae* 13 &c.

22. 4 ἀρχιερεῦσιν] *add.* καὶ [τοῖς] γραμματεῦσιν C P 700 1071 *al.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔈 (boh.[cod.]) 𝔄 𝔈th Eus. καὶ στρατηγοῖς *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔈th 16 *post hunc uersum legunt transposita ex uers.* 19 καὶ λαβὼν ἄρτον . . . τὸ σῶμά μου 𝔏 (vt.[b e]): 𝔖 (vt.) (Diat.) *uero huc totum uersum* 19 *transposuit*

18 σας εἶπε, Λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· λέγω γὰρ ὑμῖν,
ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ
19 βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ
ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου [x] τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδό-
20 μενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως
μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵ-
21 ματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. πλὴν ἰδού, ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόν-
22 τος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ
ὡρισμένον πορεύεται· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ παραδίδοται.
23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ
τοῦτο μέλλων πράσσειν.

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.
25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξου-
26 σιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ
μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν.
27 τίς γὰρ μείζων; ὁ ἀνακείμενος; ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ
28 δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν. ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες
29 μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέ-
30 θετό μοι ὁ πατήρ [y] μου, βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς
τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου· καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες
31 τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Σίμων, Σίμων, ἰδού, ὁ Σατανᾶς ἐξῃτή-
32 σατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ
ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς
33 σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ
34 εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμε-
ρον ἀλέκτωρ, ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας καὶ
36 ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπον, Οὐδενός. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ
37 ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ
ὑμῖν, ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ Καὶ μετὰ ἀνό-

---

[x] *om.* τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον [y] μου

17, 18 *om.* 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.$^{cod.}$, *qui etiam u.* 16 *om.*) 19, 20 τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον *codd. Graec. et uerss. fere omn.* Tert. *uel* Mcion Eus. 'Can.' Cyr. (*ex* 1 Cor. xi. 23 b–25 : *om.* D 𝔏 (vt.$^{a\,e\,al.}$) 19 ἀνάμνησιν] ἀνάπαυσιν Θ 20 *uers. om.* 𝔖 (vt.) (*uide adn. ad u.* 16) 29 *uirgula post* μου *tolli potest, ut in* Θ

μων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδού, 38
μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἱκανόν ἐστι.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολού- 39
θησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, 40
Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' 41
αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο λέγων, Πάτερ, 42
εἰ βούλει, παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά
μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. [z] ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνι- 43
σχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· ἐγέ- 44
νετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.
καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητάς, εὗρεν αὐτοὺς 45
κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί καθεύδετε; ἀναστάντες 46
προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδού, ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν 47
δώδεκα προήρχετο αὐτῶν· καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ 48
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;
ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν 49
μαχαίρᾳ; καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ 50
ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐᾶτε 51
ἕως τούτου· καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς 52
πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ
καὶ πρεσβυτέρους, Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;
καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας 53
ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστιν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιε- 54
ρέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ 55
τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα 56
δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπε,

---

[z] *om. uu.* 43, 44

---

42 *εἰ βούλει . . . γινέσθω*] *μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω· εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ* D L (vt.[a e ul.]) 43, 44 *ὤφθη δὲ . . . ἐπὶ τὴν γῆν* ℵ* D L Θ 1 &c. 157 ω L S (vt.[c] vg. pal.) Ꞓ (sah.[cod.], boh.[codd.]) A[cod l.] Ꞓth Iustin. Diat. Iren. Hipp. Dion.-Alex. Eus. 'Can.' Arrius *ap.* Epiph. *et ipse* Epiph. Greg.-Naz. Did. Hil. Hier. Aug. *al. plur.* : *om.* ℵ[a] A B N R T W 13 &c. (*al.*, *ut* Ω 1071 1080 *siue asteriscis siue obelis notant*) *codd. ap.* Epiph., *codd. complur. ap.* Hil., *codd. Graec. et Lat. ap.* Hier., *al.* L (vt.[f]) S (vt.[s] hl.[mg]) Ꞓ A Cyr. Amb. *al.* 43 *ἀπ' οὐρανοῦ om.* S (vt.[c]) Diat. Arrius Caesar.-Naz.

57 Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων, Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι.
58 καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη, Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος
59 ἔφη, Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις
διϊσχυρίζετο λέγων, Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ
60 Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ
61 παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ
Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ. καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ
Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον, ἀπαρνήσῃ
62 με τρίς· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.
63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες. καὶ
64 περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Προφήτευσον· τίς
65 ἐστιν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.
66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς
τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν λέγοντες,
67 Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ
68
69 πιστεύσητε· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται
70 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. εἶπον
δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὑμεῖς λέ-
71 γετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον, Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ
γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
23 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον.
2 ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, Τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ
ἔθνος ἡμῶν, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν
3 Χριστὸν βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων, Σὺ εἶ ὁ
4 βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, Σὺ λέγεις. ὁ δὲ
Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, Οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον
5 ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν λαόν,
διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως
6 ὧδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστι.
7 καὶ ἐπιγνούς, ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς
Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.

62 καὶ . . . πικρῶς *om.* 0170 𝔏 (vt.) (𝔖 (vt.)?) 68 ἀποκριθῆτε] *add.* [μοι] ἢ ἀπολύσητε [με] A D N W ω 𝔏 𝔖 (vt. vg.) 𝔄 (Ethₚ)

23. 2 ἡμῶν] *add.* καὶ καταλύοντα τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας 𝔏 (vt.$^{b\,o\,o\,al.}$) Mcion διδόναι] *add.* καὶ ἀποστρέφοντα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα Mcion, *cf. uers.* 5 6 ὧδε] *add.* et filios nostros et uxores auertit a nobis ; non enim baptizantur sicut [et] nos [nec se mundant] 𝔏 (vt.$^{o\,o}$), *cf. u.* 2

Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων 8
θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ· καὶ ἤλπιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν
ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ 9
οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς 10
εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν 11
τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπράν,
ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρώδης καὶ ὁ 12
Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ
ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

Πιλάτος δέ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ 13
τὸν λαόν, εἶπε πρὸς αὐτούς, Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς 14
ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδού, ἐγώ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν
εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' 15
οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδού, οὐδὲν ἄξιον
θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. [a] ἀνέ- 16
κραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν 18
Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον 19
βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. [b] πάλιν δὲ ὁ Πιλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, 20
θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν· οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρωσον, 21
σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν 22
οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπο-
λύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι. 23
καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. καὶ Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτη- 24
μα αὐτῶν. ἀπέλυσε δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλα- 25
κήν, ὃν ᾐτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχό- 26
μενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρόν, φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν, αἳ ἐκό- 27

---

[a] *add. uer.* 17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα. [b] *add.* (*uer.* 17) ἀνάγκην δὲ . . . . ἕνα.

---

9 αὐτῷ] *add.* quasi non audiens 𝔏 (vt.[c]), as if he were not there 𝔖 (vt.[c]) 10–12 *om.* 𝔖 (vt.[s]) 12 ὄντες δὲ ἐν ἀηδίᾳ *praem.* D 𝔏 (vt.[c]) 15 ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς ℵ B L Y Θ 157 1071 *al.* 𝔏 (vt.[t]) 𝔈 𝔈th[coa.] : ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν A D N W 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (hl.) (𝔈th) [ἀνέπ. γ. αὐτὸν πρὸς αὐτόν 𝔖 (vt. vg.) 𝔄] 17 *add. hic u.* 17 ℵ W Δ Θ Ψ 28 ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) (*uide u.* 19) : *om.* A B L *al. pauc.* 𝔏 (vt.[a]) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) (*uide u.* 19) 19 *post hunc u. exhibent u.* 17 D 𝔖 (vt.) 𝔈th

28 πτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Θυ-
γατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ
29 ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. ὅτι ἰδού, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι, Μακάριαι
αἱ στεῖραι, καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν.
30 τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς,
31 Καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
γένηται;

32 Ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦργοι, σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33 Καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρω-
σαν αὐτόν, καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.
34 [c]ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. δια-
35 μεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς
θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες, Ἄλλους ἔσωσε·
36 σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός. ἐνέ-
παιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες
37 αὐτῷ, καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.
38 ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.

39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων, Οὐχὶ
40 σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπι-
τιμῶν αὐτῷ ἔφη, Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος
42 δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγεν, Ἰησοῦ, μνήσθητί μου, ὅταν ἔλθῃς
43 [d]ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ'
ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

44 Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως

---

[c] *om.* ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. [d] *εἰς τὴν βασιλείαν σου*

---

34 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν ℵ* A C D² L N 1 &c. ω 𝔏 (vt.[b• c e al.] vg.) 𝔖 (vt.[c] vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔄 𝔈th Iustin. Mcion Diat. *Clem.-Hom.* (*sed unde non liquet*) Eus. *Const.-Apost.* Bas. Iren.[lat.] Hil. Ambst. Ambr. Hier. Aug. Orig.[lat.] *al.* : *om.* ℵ[a] B D* W Θ 38 435 𝔏 (vt.[a b b]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 Cyr. 38 γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαικοῖς καὶ Ἑβραικοῖς ℵ* A C³ (D) N W Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) 𝔄 𝔈th : *om.* ℵ[ca] B C* L 𝔏 (vt.[a]) 𝔖 (vt.) 𝔈 Cyr.[syr.] 42, 43 *uersus sic legit* D : καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν κύριον εἶπεν αὐτῷ Μνήσθητί μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐλεύσεώς σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τῷ ἐπιπλήσσοντι Θάρσει, σήμερον κτλ. 42 ἐν τῇ βασιλείᾳ] εἰς τὴν βασιλείαν B L 𝔏 (vt.[c e al.] vg.) 43 *u. om.* Mcion σοι, σήμερον] *distinguunt* σοι σήμερον, 𝔖 (vt.[c] vg.) Aphr. ½ παραδείσῳ] *interp.* garden of Eden 𝔖 (vt.[c]) Diat.

ὥρας ἐννάτης, τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος· ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ 45
ναοῦ μέσον. καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖ- 46
ράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. ἰδὼν 47
δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδόξαζε τὸν Θεὸν λέγων, Ὄντως ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ 48
τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη
ὑπέστρεφον. εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ 49
γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

Καὶ ἰδού, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ 50
δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν,) 51
ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 52
καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λα- 53
ξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω κείμενος. καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ 54
σάββατον ἐπέφωσκε. κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν 55
συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς
ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. 56

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. τῇ δὲ μιᾷ τῶν 24
σαββάτων, ὄρθρου βαθέος, ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν
ἀρώματα. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. εἰσ- 2
ελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα [e] τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν 3 4
τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδού, δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς
ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ· ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν 5
τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ
τῶν νεκρῶν; [f] οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, 6

---

[e] *om.* τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ [f] *om.* οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη·

---

45 τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος (ἐκλιπόντος ℵ L *al.*) ℵ B C* L *codd. ap.* Orig. 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 Orig. : καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος A C^3 D W Θ 1 &c. ω *codd. pler. ap.* Orig.$^{lat.}$ 𝔏 𝔖 (vt. vg. pal.) (𝔄) Ethᵗʰ Mcion Iul.-Afric. (?) Orig.$^{lat.}$ *al. plur.* 48 ὑπέστ.] *add.* Woe to us! what hath befallen us! 𝔖 (vt.) Aphr., dicentes uae nobis quae facta sunt nobis propter peccata nostra. adpropinquauit enim desolatio hierusalem 𝔏 (vt.^{g}) (*textum corr. F. C. Burkitt*), Diat. (*cf.* Euang. sec. Petr.) 53 κείμενος] *add.* καὶ προσεκύλισεν λίθον [μέγαν] ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου U 13 &c. 700 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) Ethᵗʰ (*cf. cet. euu.*), καὶ θέντος αὐτοῦ ἐπέθηκεν τῷ μνημείῳ λίθον [μέγαν] ὃν μόγις εἴκοσι ἐκύλιον D 0124. 1071 (*usque ad* λίθον), 𝔏 (vt.^{c}) 𝔈 (sah.) 55 αἱ] δύο D 29 𝔏 (vt.) (Ethᵗʰ) Eus. $\frac{1}{3}$: *om.* ℵ A C W ω Eus. $\frac{2}{3}$

24. 1 μνῆμα] *add.* Maria Magdalena et altera Maria et quaedam cum eis 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 3 τοῦ κυρίου Ἰησοῦ] *om.* D 𝔏 (vt.) Eus. $\frac{1}{2}$: [τοῦ] Ἰησοῦ 42 1071 𝔏 (vt.^{q}) 𝔖 (vt. vg.) 6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) (?) 𝔄$^{cod.}$

7 ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆ-
8 ναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ
9 ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέ-
ψασαι [g] ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι
10 τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ
Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα.
11 καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν
12 αὐταῖς. [h] ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας
βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.
13 Καὶ ἰδού, δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς
κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμ-
14 μαούς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβε-
15 βηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ
16 αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν
17 ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Τίνες οἱ
λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐ-
18 στάθησαν σκυθρωποί. ἀποκριθεὶς δὲ εἷς, ὀνόματι Κλεόπας, εἶπε πρὸς
αὐτόν, Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν
19 αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον
αὐτῷ, Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς
20 ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· ὅπως τε
παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου,
21 καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων
λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην
22 ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν
23 ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ μὴ εὑροῦσαι
τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ
24 λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον,
25 καὶ εὗρον οὕτω καθὼς αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς

---

[g] *om.* ἀπὸ τοῦ μνημείου [h] *om. uer.* 12

---

9 ἀπὸ τοῦ μνημείου *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔄 12 ὁ δὲ Πέτρος . . . τὸ γεγονός *om.* D 𝔏 (vt.[a b e l]) 𝔖 (vt.) (?) Eus. $\frac{1}{2}$ 13 ἑξήκοντα] *praem.* ἑκατὸν ℵ I K N Θ Π *al.* 𝔖 (hl. pal.) 𝔄[*codd. patr. nonnull. ut uid.*] ᾗ ὄνομα] ὀνόματι D 𝔏 (vt.[non a]) Ἐμμαούς] Ammaus (Ammaon) et Cleopas (Cleophas) 𝔏 (vt.[r ff2]) Amb. $\frac{2}{6}$: Cleopas (Cleofas) et Ammaus (Amaus) 𝔏 (vt.[b]) Ambst. $\frac{3}{5}$: *sic etiam* Max.-Taur. 17 ἐστάθησαν (*ut legatur* περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί) ℵ A* (?) B (L) 𝔏 (vt.[e]) 𝔈 𝔈th: ἐστε A² N Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl.) 𝔄

εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ
πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, 26
καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ 27
ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς
τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς 28
προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέ- 29
γοντες, Μεῖνον μεθ' ἡμῶν· ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστί, καὶ κέκλικεν ἤδη
ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατα- 30
κλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας
ἐπεδίδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν 31
αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς ἀλλή- 32
λους, Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ
ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέ- 33
στρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα, καὶ τοὺς
σὺν αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι Ὄντως ἠγέρθη ὁ Κύριος, καὶ ὤφθη Σίμωνι. 34
καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει 35
τοῦ ἄρτου.

Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, [i] καὶ λέγει 36
αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν 37
πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί τεταραγμένοι ἐστέ; καὶ διατί 38
διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου 39
καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε·
ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.
[k] καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ 40
ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς, 41

[i] *om.* καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. [k] *om. uer.* 40

27 ἀρξάμενος . . . διερμήνευ[σ]εν] ἦν ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ πάντων τῶν προφητῶν ἑρμηνεύειν ([καὶ] ἑρμηνεύων) (ℵ*) D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) Ethᵗʰ Aug. 32 ἡμῶν καιομένη ἦν] ἦν ἡμῶν κεκαλυμμένη D 𝔏 (vt.ᶜᵉ¹) 𝔈 (sah.): our . was heavy 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 (sah.ᶜᵒᵈ.) 𝔄 ἐν ἡμῖν *om.* B D 𝔏 (vg.ᶜᵒᵈᵈ.) ἐν ἡμῖν ὡς ἐλάλει ἡμῖν *om.* 𝔏 (vt.ᶜᵉ 𝔖 (vt.) Orig. Orig.ˡᵃᵗ. 36 καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν ℵ A B L W Θ 1 &c. ω *uerss. pler.* Eus. Chr. Cyr. Aug. : *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) (?) ὑμῖν] *add.* (*ex* Ioh. vi. 20) ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε G P W *al. pauc.* 𝔏 (vt.ᵒ ᵃˡ. vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.ᶜᵒᵈᵃ.) 𝔄 Ethᵗʰ 39 με *om.* D W Θ 𝔏 (vt.ⁿᵒⁿ ᶜ vg.) 𝔖 (vt. pal.) σάρκα καὶ ὀστέα] ὀστέα Mcion Tert. Hil. : ὀστέα καὶ σάρκας (D) (𝔈 (sah., boh.ᶜᵒᵈ.)) Iren. *Dial.* ½ : σάρκας καὶ ὀστέα ℵ* 40 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν (ἐπέδειξεν) αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ℵ A B L N W Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) *uerss. pler.* Eus. Ath. Cyr. Chr. *al.* : *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.)

42 Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος [l].
43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.
44 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς
ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ
45 Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν
46 τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Οὕτω γέ-
γραπται, παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ·
47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν [m] καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
48 εἰς πάντα τὰ [n] ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ὑμεῖς ἐστὲ μάρτυρες
49 τούτων. καὶ ἰδού, ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου
ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει, ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους
δύναμιν.
50 Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας
51 αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς,
52 διέστη ἀπ' αὐτῶν, [o] καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ [p] προσ-
κυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης·
53 καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.

---

[l] *add.* καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου [m] εἰς [n] ἔθνη. ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς ἐστὲ [o] *om.* καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. [p] *om.* προσκυνήσαντες αὐτὸν

---

42 καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου (κηρίον) N Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.^{c} vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Ath. (?) Cyr.-Hier. Cyr. (?) : *om.* ℵ A B D L W Π 𝔏 (vt.^{c}) 𝔖 (vt.^{s}) 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) Clem. Orig. Eus. Epiph. Cyr. *al.* 43 λαβὼν] φαγὼν Θ 𝔏 (vt.$^{b\ ff2\ q}$) Clem. : λαβὼν καὶ φαγὼν 𝔖 (vt.) ἔφαγεν] *om.* 𝔏 (vt.$^{b\ e\ ff2\ q}$) 𝔖 (vt.) Clem. : *add.* καὶ [λαβὼν] τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς K Θ Π* 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vt.^{c} hl. pal.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) 𝔄 𝔈th Ath. Epiph. 44 εἶπεν δὲ] εἶπεν 𝔏 (vt.$^{b\ e\ ff2\ q}$) 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.$^{cod.}$ boh.$^{cod.}$) Clem. : καὶ εἶπεν D 1071 46 οὕτως γέγραπται καὶ οὕτως ἔδει A W Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.$^{c\ d}$) : [οὕτως] γέγραπται ℵ B C* D L 𝔏 (vt.) 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔈th Iren.$^{lat.}$ Cypr. Hil. : οὕτως ἔδει 72 *al. pauc.* 𝔖 (vt.^{s}) 𝔄 Eus. (Epiph.) 47 καὶ *alt.*] εἰς ℵ B 𝔖 (vg.) 𝔈 *distingui potest ut in mg. sec.* 𝔏 (vt.^{ff2}) 𝔈 (boh.), *sed contra* 1 &c. 𝔖 (vt.) 𝔈 (sah.) Aug. (*saepissime*) *al.* 51 καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν ℵ^{c} A B C L W Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) *uerss. pler.* Cyr. Aug. $\frac{2}{3}$: *om.* ℵ* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.^{s}) Aug. $\frac{1}{3}$ 52 προσκυνήσαντες αὐτὸν ℵ A B C W Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) *uerss. pler.* : *om.* D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.^{s}) Aug. 53 εὐλογοῦντες *tantum* ℵ B C* L 𝔖 (vt.^{s} pal.) 𝔈 : αἰνοῦντες *tantum* D 𝔏 (vt.) Aug. : αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες A C^{2} W Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 (𝔈th)

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν 1
ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, 2 3
καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ [a] ἓν ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ 4
ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ 5
ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ 6
Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ 7
περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ 8
φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, 9
ὃ φωτίζει πάντα [b] ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ 10
ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς 11
τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, 12
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ 13
θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγέ- 14
νετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν
ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός), πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης 15

---

[a] ἓν. ὃ γέγονεν ἐν [b] ἄνθρωπον ἐρχόμενον

I. [1] ἦν ὁ λόγος] *interp.* He was the Word 𝔖 (vt.[c] vg.) Diat. [1,2] *distinxit sec. Ambst. Fotinus ita . . . θεὸς ἦν. ὁ λόγος οὗτος ἦν . . .* [3] δι' αὐτοῦ] ἐν αὐτῷ 𝔖 (vt.[c]) Eus.[syr.] Ephr. ½ *Notandum est patres ante-Nicaenos paene omnes uerba ὃ γέγονεν cum sequentibus coniunxisse; ad finem autem saec. iv[di] ingrauescente controuersia Arriana post uerba ὃ γέγονεν distingui coeptum est, ne cui uideretur ipse Spiritus Sanctus cum 'factis' numerari,—id quod diserte adfirmat* Chr. *Verba ὃ γέγονεν a sequentibus separare uolunt codd. Ox.* p 1151 (*saec.* v?) C[3] M Y 1 &c. ω, *certius* 𝔖 (hl.), 𝔈 (boh. 𝔄 𝔈th) *atque Dial.* Nonn. Hier. Ambr. ⅓; *contra cum sequentibus coniungere uidentur codd.* A C* D G* L W Θ* *al. pauc.* 𝔏 (vt.[b al] vg.) 𝔖 (vt.[c] vg.) 𝔈 (sah.) *quibuscum consentiunt* Diat. Valentiniani *ap.* Iren. *et* Clem. Iren. ⅛ Clem. 1/12 Hipp. Orig. *saepiss.* Eus. *saepiss.* Cyr. Tert. ⅔ Nouat. ⅝ Hil. ⅔ Ambst. ⅝ Amb. ⅔ Aug. *al.* [4] ἦν (*pr.*) A B C L Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) Diat. Clem. ⅗ Orig. *saepius, sed alteram lect. non omnino respuit,* Eus. Chr. Cyr. Nonn. *al.* : ἐστὶν ℵ D *codd. ap.* Orig. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 (sah.) Valentin. *ap.* Iren. Naassen. *et* Perat. *ap.* Hipp. Iren. ¼ Iren.[lat.] ⅔ Clem. ⅖ Cypr. Hil. Victorin. ⅓ Ambst. ⅘ Aug. [5] αὐτὸ] αὐτὸν H 13 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[e]) Clem. ⅔ [9] *uirgula post* ἄνθρωπον *tolli potest, cum* Θ 𝔏 𝔖 𝔈 (sah.[codd.] boh.) 𝔈th Eus. Cyr. *al.* [13] οἱ . . . ἐγεν[ν]ήθησαν] ὃς . . . ἐγενήθη 𝔏 (vt.[b]) (Iustin.) Tert. ⅔ Iren.[lat.] ⅔ Orig.[lat.] (Amb.) Aug. (Sulp.) οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός *om.* B* 17* Clem. Eus. Ath. *al.* [14] σὰρξ] *interp.* a body 𝔖 (vt.[c]) Diat. ἐν ἡμῖν] *interp.* in our nature 𝔖 (vt.[c] vg.) Diat.

μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, [c] Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, Ὁ ὀπίσω
16 μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. ὅτι ἐκ τοῦ
17 πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι
ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
18 ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· [d] ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς
τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν
οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευΐτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν,
20 Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Οὐκ
21 εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ
22 λέγει, Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὔ. εἶπον οὖν
αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. τί λέγεις
23 περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Εὐθύνατε τὴν
24 ὁδὸν Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. καὶ ἀπεσταλμένοι
25 ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν
βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὐδὲ Ἠλίας, οὐδὲ ὁ προφήτης;
26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν
27 στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ
28 ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν [e] Βηθανίᾳ
ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει,
30 Ἴδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστιν
ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον, Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνήρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέ-

---

[c] (οὗτος ἦν ὁ εἰπών) [d] μονογενὴς Θεός [e] Βηθαβαρᾷ *aut* Βηθαραβᾶ

---

15 οὗτος ἦν ὃν εἶπον ℵ[cb] A B[3] D L W Θ 1 &c. ω. *uerss.*, Nonn. Epiph. : οὗτος ἦν ὁ εἰπών (*parenthesi facta*) ℵ[a] B* C* Orig. 18 [ὁ] μονογενὴς υἱός A C[3] 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[c] hl. pal.) 𝔄 Eth Clem. $\frac{2}{5}$ Eus. $\frac{6}{7}$ Ath. $\frac{7}{7}$ Greg.-Naz. Theod.-Mops. Chr. Iren.[lat.] $\frac{2}{3}$ Tert. Hil. Victorin. $\frac{7}{7}$ Ambst. $\frac{2}{5}$ *al.* : [ὁ] μονογενὴς θεός ℵ B C* L W* Θ (33) 𝔖 (vg. hl.[mg]) 𝔈 (*lectiones confundit* Eth[cod.]) Ambst. $\frac{1}{3}$) Valentin. *ap.* Iren. *et* Clem. Clem. $\frac{3}{5}$ Orig. $\frac{3}{3}$ Bas. Did. Epiph. Greg.-Nyss. Cyr. Iren.[lat.] $\frac{1}{3}$ Hier. : [ὁ] μονογενὴς 𝔏 (vg.[cod.]) (𝔖 (vt.) [1]) Diat. Cyr.-Hier. Nonn. Nestor. 27 [ὁ] ὀπίσω] *praem.* αὐτός ἐστιν A ω 𝔏 (vt.[b al.] vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) : *praem.* αὐτός ἐστιν ὃν εἶπον 𝔖 𝔏 (vt.[e ff2 l]) Cypr. ἐρχόμενος] *add.* [ὃς] ἔμπροσθέν μου γέγονεν A Θ ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.[codd.]) Cypr. *al.* 28 Βηθανίᾳ ℵ* A B C* L N Θ Ψ 28 157 ω *codd. pler. ap.* Orig. *codd. ap.* Epiph. 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Heracl. *ap.* Orig. Chr. Cyr. Nonn. Ambst. : Βηθαβαρᾷ C[2] 083 Π 1 (&c.) 22 33 *al. codd. pauc.*, *ut uid.*, *ap.* Orig. *codd. accuratior. ap.* Chr. *et schol. nonnull.* 𝔖 (vt.[c]) 𝔈 (sah.) Orig. Eus. Epiph. Chr. : Βηθεβαρᾷ Λ 13 &c. 262 𝔖 (vt.[a]) 𝔈 (sah.[codd.]) 𝔄 : Βηθαραβᾷ ℵ[cb] 𝔖 (hl.[mg]) : *lectiones conflauit* Eth

γονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ 31
τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν 32
Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ
οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας 33
με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα
καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι
Ἁγίῳ. κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. 34

Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 35
δύο· καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει, Ἴδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ 36
Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν 37
τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολου- 38
θοῦντας, λέγει αὐτοῖς, Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, ὃ λέγεται
μεθερμηνευόμενον Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, Ἔρχεσθε καὶ 39
ὄψεσθε. ἦλθον οὖν καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν
ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος 40
Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθη-
σάντων αὐτῷ. εὑρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα, 41
καὶ λέγει αὐτῷ, Εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον
Χριστός. ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς 42
εἶπε, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάνου· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· ὃ ἑρμηνεύεται
Πέτρος.

Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει 43
Φίλιππον· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀκολούθει μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος 44
ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὑρίσκει Φίλιππος 45
τὸν Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ
οἱ προφῆται εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. καὶ 46
εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει
αὐτῷ Φίλιππος, Ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχό- 47
μενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, Ἴδε, ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν
ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ, Πόθεν με γινώσκεις; ἀπε- 48
κρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα
ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ, Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ 49

34 υἱὸς] ἐκλεκτὸς $\mathfrak{p}^5$ ℵ* 77 218 𝔏 (vt.$^{e\,ff2}$) 𝔖 (vt.) Amb. : ἐκλεκτὸς υἱὸς 𝔏 (vt.$^{a\,b}$) 𝔈 (sah.) 41 πρῶτον] πρῶτος ℵ* L *al.* : πρωὶ 𝔏 (vt.$^{b\,e}$) 𝔖 (vt.^{s}): *om.* Aug. 42 Ἰωάνου] ℵ B* L 33 𝔏 𝔈 Eth$^{codd.}$ Nonn. : Ἰωνᾶ A B^3 1 &c. ω 𝔖 𝔄 Eth$^{codd.}$ Epiph. Chr. Cyr. : Ἰωάννα Θ 45 ἐν τῷ νόμῳ *om.* 𝔏 (vt.^{e}) 𝔖 (vt.^{s}) Orig. ½

50 υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
51 αὐτῷ, Ὅτι εἶπόν σοι ὅτι Εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω
τούτων ὄψει. καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν
οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

2 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν
2 ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
3 εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς
4 αὐτόν, Οἶνον οὐκ ἔχουσι. καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύ-
5 ναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, Ὅ τι ἂν
6 λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρι-
7 σμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως
8 ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ.
9 οἱ δὲ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενη-
μένον, καὶ οὐκ ἤδει πόθεν ἐστίν (οἱ δὲ διάκονοι ἤδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ
10 ὕδωρ), φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ, Πᾶς ἄνθρω-
πος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι τὸν ἐλάσσω·
11 σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν
σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν
αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναούμ, αὐτός, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ
ἀδελφοί, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ
14 Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ
15 περιστεράς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους· καὶ ποιήσας φραγέλλιον
ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας·
καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὰ κέρματα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε·
16 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν, Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖ-

51 ἀπ' ἄρτι *ante* ὄψεσθε A Θ 1 &c. ω 𝔏 (vt.$^{e\,q}$) 𝔖 (vg. hl.) Chr. Aug. : *om.* ℵ B L 𝔏 𝔈 𝔄 Eth Orig. Epiph. Cyr.

2. 2 ἐκλήθη] ἐκλίθη 𝔖 (vt.) (?) 3 ὑστερήσαντος οἴνου ℵ^{a} A B L Θ 1 &c. ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔄 Eth$^{codd.}$ Epiph. Chr. Cyr. : οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου· εἶτα ℵ* 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.^{mg}) Eth 12 ἔμειναν] ἔμεινεν A 1 &c. *al.* 𝔏 (vt.^{b}) 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.$^{codd.}$ boh.) 𝔄 15 φραγέλλιον] *praem.* ὡς (ὡσεὶ) 0162 G L N W X 1 &c. 22 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{non\ e\ l}$ vg.) 𝔖 (hl.^{mg} pal.) Orig. ¼ Cyr. ⅔ Nonn.

τε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ 17
αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστίν, Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με.
ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, 18
ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Λύσατε τὸν ναὸν 19
τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Τεσ- 20
σαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 21
ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγε, 22
καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπί- 23
στευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς 24
δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας·
καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς 25
γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων 3
τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββί, 2
οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα
δύναται ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ 3
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνω-
θεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ 4
Νικόδημος, Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται
εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος 5
καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. τὸ 6
γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ
Πνεύματος πνεῦμά ἐστι. μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, Δεῖ ὑμᾶς 7

17 καταφάγεται 0162 ℵ A B L Θ 28 157 ω 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) 𝔄 Orig. $\frac{4}{4}$ Cyr. (= LXX$^{codd.\ opt.}$): κατέφαγεν (13) &c. 𝔏 𝔖 (vt.^{5} vg.) 𝔈 (boh.) Eus. Epiph. 20 οὖν *om.* 𝔖 (vt.^{5} vg.) 𝔈 (sah.$^{codd.}$ boh.) 𝔄 Clem.

3. 3 γεννηθῇ] ἀναγεννηθῇ 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 4 γεννηθῆναι *pr.*] ἀναγεννηθῆναι 𝔏 (vt.$^{a\ e}$) 𝔈 (sah.) γεννηθῆναι *alt.*] ἀναγεννηθῆναι 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.^{3}) 𝔈 (sah.) 5 γεννηθῇ] ἀναγεννηθῇ 𝔏 Iustin. Iren. Eus. *Clem.-Hom.* Chr. Tert. $\frac{1}{3}$ Cypr. $\frac{1}{4}$ Aug. *persaep. al.* ὕδ. καὶ πνεύμ.] πνεύμ. καὶ ὕδ. 𝔖 (vt.^{3}) εἰσελθεῖν εἰς] ἰδεῖν ℵ* M 𝔈 (boh.$^{cod.}$) τοῦ θεοῦ] τῶν οὐρανῶν ℵ* 472 *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{e\ m}$) Iustin. *Docetae* Eus. *Clem.-Hom.* Tert. Orig.$^{lat.}$ 6 σάρξ ἐστιν] *add.* ὅτι ἐκ τῆς σαρκὸς ἐγεννήθη 161* 𝔏 (vt.$^{a\ b\ e\ al.}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vt.^{c}) Tert. Amb. *add. post* πνεῦμά ἐστιν, quia (quoniam) deus spiritus est 𝔏 (vt.$^{e\ ff2\ m\ al.}$ vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vt.^{3}) Hil. $\frac{2}{3}$ Amb. *al.* : *add.* quia deus spiritus est et ex (de) deo natus est 161 *partim* 𝔏 (vt.^{a} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vt.^{c}) Tert. *Conc.-Carthag.*

8 γεννηθῆναι ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ
ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς
9 ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος. ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ,
10 Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ
11 εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν
12 μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πι-
13 στεύετε, πῶς, ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύσετε; καὶ οὐδεὶς ἀνα-
βέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ
14 ἀνθρώπου, [f] ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν
15 τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ
πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

16 Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μο-
νογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ
17 ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα
18 κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς
αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς
19 τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ
φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ
20 σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα
πράσσων μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ
21 ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανε-
ρωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν
23 γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζεν. ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης
βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ· καὶ
24 παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλα-
25 κὴν ὁ Ἰωάννης. ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ

---

f om. ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ

---

7 γεννηθῆναι] ἀναγεννηθῆναι 𝔏 (vt.) 8 γεγεννημένος] ἀναγεγεννημένος 𝔏 (vt.[a]) Ambst. $\frac{2}{2}$ πνεύματος] ὕδατος καὶ τοῦ πν. ℵ 𝔏 vt.) 𝔖 (vt.) Ambst. (*ex u.* 5) 13 ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ A N Θ 1 &c. ω (*hiant* C D*) 𝔏 𝔖 𝔊 (boh.) 𝔄 Hipp. Dion.-Alex. Aphr. Bas. Amphiloch. Did. Epiph. Chr. Nonn. Nouat. Hil. Lucif. *al.* : *om.* ℵ B L 083 086 33 𝔊 (sah., boh.[codd.]) Ethp Diat. Apollin. Cyr. *et fortasse alii qui haec uerba praetermittere uidentur* 16 ἔδωκεν *om.* ℵ* Diat. 18 τοῦ μονογ. υἱοῦ τοῦ θεοῦ] τοῦ ἐκλεκτοῦ υἱοῦ 𝔖 (vt.[s])

Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον 26
αὐτῷ, Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας,
ἴδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης 27
καὶ εἶπεν, Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον, Οὐκ εἰμὶ 28
ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων
τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ 29
ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου· αὕτη οὖν ἡ χαρὰ
ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. 30
Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς 31
γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· [g] ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάν-
των ἐστίν. ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν 32
αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι 33
ὁ Θεὸς ἀληθής ἐστιν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ 34
λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσι τὸ Πνεῦμα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, 35
καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν 36
αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ
μένει ἐπ' αὐτόν.

Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας 4
μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης (καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ 2
ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ), ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε 3
πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. 4
ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ 5
χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ 6
Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως

---

[g] ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε μαρτυρεῖ·

---

25 Ἰουδαίου ℵ^c A B L N 086 28 ω 𝔖 (vt.^s (?) vg. hl.) 𝔈 (sah.^codd.) Chr. Nonn. Cyr. (?) : Ἰουδαίων ℵ* Θ 1 &c. 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.^c, s(?)) 𝔈 Orig. 31, 32 ἐπάνω πάντων ἐστίν ℵ^c A B L 083 086 Δ Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔊 Eth Orig. Chr. Cyr. : *om.* (*ita ut coniungantur* ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, *omisso etiam* τοῦτο) ℵ* D 1 &c. 22 565 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.) 𝔄 Orig. Eus. Nonn. Tert. Hil. Ambst. 34 δίδωσιν *sine additam.* ℵ B C* L 083 1 &c. 33 𝔏 (vt.^b e f) Diat. Cyr. Nonn. : *add.* ὁ θεὸς A C² D 086 Θ ω 𝔏 (vt.^a *al.* vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Orig. Did. Chr. : *add.* ὁ πατὴρ [αὐτῷ] 𝔖 (vt.^c) Diat. : *add.* θεὸς ὁ πατὴρ 𝔖 (vt.^s)

4. 1 κύριος A B ω 𝔏 (vt.^f q) 𝔖 (vt.^s) 𝔈 (sah.) : Ἰησοῦς ℵ D Θ 1 &c. *al.* 𝔏 𝔖 (vt.^c vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Ἰησοῦς *om.* Λ *al. pauc.* 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 (boh.^cod.) ἢ *om.* A B* L Γ *al. pauc.* Orig. Epiph.

7 ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆ-
8 σαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Δός μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ
9 ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. λέγει οὖν αὐτῷ
ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης
γυναικὸς Σαμαρείτιδος; [h] οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.
10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς
ἐστιν ὁ λέγων σοι, Δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν
11 σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ
12 φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ
πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε,
13 καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
14 αὐτῇ, Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ
τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ
ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς
15 ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή, Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ,
16 ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
17 Ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σοῦ, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ
εἶπεν αὐτῷ, Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς εἶπας ὅτι
18 Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου
19 ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, θεωρῶ ὅτι προ-
20 φήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ
ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.
21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε
22 ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς
προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία
23 ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθι-
νοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ·
24 καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα ὁ
Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσ-

---

[h] *om.* οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.

---

9 οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος *om.* 𝔖 (vt.[s]) 𝔄 οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις ℵ[a] A B C L N 083 086 Θ 1 &c. ω 𝔏 (vt.[ff2 al.] vg.) 𝔖 (vt. vg. hl. 𝔊 *al.* Orig. $\frac{2}{3}$ Chr. Cyr. Nonn.: *om.* ℵ* D 𝔏 (vt.[a b e]) 23, 24 καὶ γὰρ . . . προσκ. αὐτόν (23) *om.* 1 &c. 22 τοὺς προσκ. . . . θεὸς καὶ (24) *om.* G 69 131 229 𝔏 (vg.[cod.*]) (𝔖 (vt.[s])) προσκ. αὐτόν (23)] *add.* ἐν πνεύματι W 124* 𝔏 (vt.[a b] vg.[cod.]) δεῖ προσκ.] προσκ. δεῖ ℵ* D 𝔏 (vt.[a]) (𝔖 (vt.[c])) *patr. Lat.*: δεῖ 𝔏 (vt.[e]): *om.* 131 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (vt.[s])

κυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται (ὁ λεγόμενος 25
Χριστός)· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ 26
Ἰησοῦς, Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναι- 27
κὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, Τί ζητεῖς; ἢ Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφ- 28
ῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει
τοῖς ἀνθρώποις, Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα· 29
μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς 30
αὐτόν. ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Ῥαββί, φάγε. 31
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλε- 32 33
γον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους, Μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει 34
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι 35
τετράμηνός ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδού, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς [i] θερι-
σμὸν ἤδη. ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώ- 36
νιον· ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος 37
ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι Ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ 38
ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι,
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμα- 39
ρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης ὅτι Εἶπέ μοι πάντα
ἃ ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν 40
μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῷ πλείους 41
ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ 42
τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. αὐτὸς 43
γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ 44

---

[i] θερισμόν. ἤδη ὁ θερίζων

---

25 οἶδα] οἴδαμεν L N 13 &c. 33 *al. pauc.* 𝔖 (hl.^{ms}) 𝔈 𝔄$^{codd.}$ 𝔈th Cyr. οἶδα ὅτι] Lo! 𝔖 (vt.^{s}) Diat. ὁ λεγόμενος Χριστός *om.* 𝔖 (vt. vg.) Diat. ἀναγγελεῖ ἡμῖν] will give [us] 𝔖 (vt.^{s}) Diat. 35 θερισμὸν ἤδη.] *potest distingui ita* : θερισμόν. ἤδη *cum* ℵ^{c} A C* D L Ψ 33 *al.* 𝔏 (vt.$^{b\,e\,al.}$) 𝔖 (vt.) *Act.-Thom.* Eus. ½ Cyr. 42 κόσμου] *add.* ὁ Χριστός A C^{3} D L N Θ 1 &c. ω 𝔏 (vt.$^{e\,al.}$) 𝔖 (vg. hl. pal.$^{corr.}$) (𝔈 (boh.$^{codd.}$)) Chr. Cyr. : *om.* ℵ B C* 083 *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{a\,b\,al.}$ vg.) 𝔖 (vt.^{c} pal.*) 𝔈 𝔄 𝔈th Iren.$^{lat.}$, Heracl. *ap.* Orig., Orig. Eus. *al.*

45 ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι,
πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ
γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.
46 Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ
47 οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος,
ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε
πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε
48 γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Ἐὰν μὴ σημεῖα
49 καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός,
50 Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν
51 αὐτῷ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι
52 αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. ἐπύθετο οὖν
παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε. εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι Χθὲς
53 ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ἐκείνῃ
τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν
54 αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν
ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
5 Μετὰ ταῦτα ἦν [k] ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς
Ἱεροσόλυμα.
2 Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἡ
3 ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ [l] Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις
5 κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν [m]. ἦν δέ

---

[k] *add.* ἡ [l] Βηθσαϊδά *or* Βηθζαθά [m] *add.* ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν· ἄγγελος γὰρ Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι. (*uer.* 4)

46, 49 βασιλικός] βασιλίσκος D 𝔏 (vt[a ff2]) 𝔈 (boh.[codd.]) 5. [1] ἑορτὴ (*sine artic.*) A B D N Θ *al. plur.* 𝔖 (vt.[c]) Chr. Epiph. : ἡ ἑορτὴ ℵ C L Δ Ψ 1 &c. 33 *al. plur.* 𝔈 Orig. Cyr. : *add.* τῶν ἀζύμων Λ [2] ἐπὶ (ἐν Θ) τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ] προβατικὴ κολυμβήθρα ℵ* *al. pauc.* 𝔏 (vt.[e]) 𝔈th Eus. (Epiph.) Theod.-Mops. : κολυμβήθρα 𝔖 (vt.[c] vg.) Βηθεσδά A C (N) Θ 1 &c. ω 𝔏 (vt.[f q]) 𝔖 (vt.[c] vg. hl.[mg] pal.) 𝔄 Did. Chrys. Cyr. : *uel* Βηζαθά ℵ L 33 𝔏 (vt.[e 1]) Eus. (*cf.* D βελζεθά, 𝔏 (vt.[a]) belzatha, 𝔏 (vt.[b ff1 ff2]) betzet[h]a) : Βησαιδά B W (*cf.* Ψ) 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (𝔈th) Tert. [3] ξηρῶν] *add.* παραλυτικῶν D 𝔏 (vt.[a b *al.*]) ἐκδεχομένων (-οι) τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν A[2] C[3] D W Θ Ω 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Diat. Chr. : *om.* ℵ A* B C* L 18 157 314 𝔏 (vt.[1]) 𝔖 (vt.[c (s)]) 𝔈 (sah.) [4] ἄγγελος γὰρ . . . κατείχετο νοσήματι A C[3] L Θ Ω 1 &c. ω (*asteriscis aut obelis signant* S Λ Π *al.*) 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 (boh.[codd.]) *al.* Diat. Chr. Tert. *al.* : *om.* ℵ B C* D W 33 157 314 𝔏 (vt.[f l q] vg.) 𝔖 (vt.[c (s)]) 𝔈 𝔄 Nonn. γὰρ] *add.* κυρίου A L Δ *al.* 𝔏 (vt.[a c]) : *om. rell.*

τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριακονταοκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ. τοῦ- 6
τον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει,
λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, Κύριε, 7
ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμ-
βήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ 8
ὁ Ἰησοῦς, Ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως 9
ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει.

Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ 10
τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστι, καὶ οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράβ-
βατον. ὃς δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, 11
Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν αὐτόν, Τίς ἐστιν 12
ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι, Ἆρον, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει 13
τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ 14
ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἴδε, ὑγιὴς
γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ 15
ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας
αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα 16
ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ὁ πατήρ μου 17
ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν 18
αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ
καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν,
ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα
καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυ- 20
σιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς
θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω 21
καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ 22
τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς
τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμ- 23
ψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ 24
πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται,
ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 25
ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει 26

27 ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξου-
28 σίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί. μὴ θαυμά-
ζετε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται
29 τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνά-
στασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω, κρίνω·
καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ
31 τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρ-
32 τυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ
33 οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπε-
34 στάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ
ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.
35 ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλ-
36 λιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν
μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω
αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέ-
37 σταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε
38 φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε. καὶ τὸν
λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος
39 τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν
αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ·
40 41 καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων
42 οὐ λαμβάνω. ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε
43 ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμ-
βάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.
44 πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ
45 τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου [n] Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ
κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,
46 εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί·
47 περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πι-
στεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

---

[n] *om.* Θεοῦ

27, 28 ὅτι . . . ἐστιν] *coniungunt cum sequentibus* 𝔖 (vg.) 𝔄 Chr. 44 ἀλλήλων] ἀνθρώπων Δ 559 *al.* Orig. Eus. Did. Hil. Ephr. θεοῦ *om.* B W 𝔏 (vt.[a b]) 𝔈 𝔄 Orig. Eus. Did.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας **6**
τῆς Τιβεριάδος. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ 2
σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ 3
Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ 4
πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς, 5
καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν
Φίλιππον, Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ 6
ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ἤδει τί ἔμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη 7
αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα
ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, 8
Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, Ἔστι παιδάριον ὧδε, ὃ ἔχει 9
πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς
τοσούτους; εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν 10
δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν
ὡς πεντακισχίλιοι. ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαρι- 11
στήσας διέδωκε τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον
ἤθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Συναγάγετε 12
τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν, 13
καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν
κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες 14
[o] ὃ ἐποίησε σημεῖον, ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ
ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτόν, 15
ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς
μόνος.

Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασ- 16
σαν, καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερ- 17
ναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὔπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ 18
Ἰησοῦς. ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐλη- 19
λακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν
περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον· καὶ

[o] ἃ ἐποίησε σημεῖα

6. 4 τὸ πάσχα *om. ut uid.* Iren. Orig. (Cyr.) *al.* σημεῖα B 091 𝔏 (vt.[a]) 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.[a ff2] vg.) 𝔖 (vt.[c]) Tert. Aug.

14 ὃ . . . σημεῖον] ἃ . . .

15 ἀνεχώρησεν] φεύγει ℵ* 𝔏

20 ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἤθελον
21 οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ
τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι
πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθε τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
23 ἀπῆλθον (ἀλλὰ ἦλθε πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου
24 ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου)· ὅτε οὖν εἶδεν ὁ
ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν
αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναοὺμ ζητοῦντες τὸν
25 Ἰησοῦν. καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί,
26 πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ
27 τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυ-
μένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ Θεός.
28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;
29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ,
30 ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί οὖν
31 ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ
πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστι γεγραμμένον,
32 Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
33 τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ
34 οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Κύριε,
35 πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγώ
εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρός με οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ
36 πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ
37 ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε. πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ
38 ἥξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
39 τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα
πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ
40 ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς

ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ
ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ 41
ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς 42
ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν
λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 43
αὐτοῖς, Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, 44
ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις, Καὶ 45
ἔσονται πάντες διδακτοὶ τοῦ Θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς
καὶ μαθὼν ἔρχεται πρός με. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἑώρακεν, εἰ μὴ 46
ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἑώρακε τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν λέγω 47
ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ 48
πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον. οὗτός 49 50
ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ
καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· 51
ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος
δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐστίν, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.
Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς δύναται 52
οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν 53
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ
πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρ- 54
κα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά 55
μου ἀληθής ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ 56
αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, 57
κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ.
οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ 58

51 *ἡ σάρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς* B C D L T Ψ 33 157 𝔏 𝔖 (vt.) 𝔊 (sah.) 𝔊th Clem. Orig. $\frac{2}{4}$ Ath., Cyr. *saepe*, Cypr. : *ἡ σάρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς* (*hiat* A) Γ Δ Θ Λ Π ι &c. ω 𝔏 (vt.$^{f\,q}$) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔊 (boh.) 𝔄 𝔊 Orig. $\frac{3}{4}$ *al.* : *ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, ἡ σάρξ μου ἐστίν* ℵ 𝔏 (vt.^{m}) Tert. 52 *ἡμ. δο. τὴν σά.*] *τὴν σά. δο. ἡμ.* (13 &c.) 𝔖 (vg.) Diat. 55 *ἀληθής bis* B C L ι &c. *al.* 𝔊 𝔄 Clem. Orig. $\frac{3}{5}$ Eus. Cyr. *al.* : *ἀληθῶς bis* ℵ* D Θ ω 𝔏 𝔖 (vt. vg. hl. pal.) 𝔊 Orig. $\frac{2}{5}$ Hil. Aug. *al.* 56 *αὐτῷ*] *add. καθὼς ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ λάβητε τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὡς τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτῷ* D (*partim* 𝔏 (vt.$^{a\,ff2}$))

πατέρες, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν
59 αἰῶνα. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καπερναούμ.
60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον, Σκληρός ἐστιν
61 οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ,
ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο ὑμᾶς
62 σκανδαλίζει; ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου
63 ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν·
64 τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν
ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν
65 οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγε, Διὰ
τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.
66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
67 οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ
68 καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, πρὸς
69 τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπιστεύ-
70 καμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβο-
71 λός ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἤμελ-
λεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.
7 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν
2 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν
3 δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ
4 οἱ μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς. οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ
τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ [p] αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρω-
5 σον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.
6 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν· ὁ δὲ καιρὸς

---

[p] αὐτὸ

---

59 Καφαρ. (Καπερ.)] *add.* σαββάτῳ D 𝔏 (vt.[a ff2]) Aug. 63 τὸ *pr. om.* ℵ* 𝔖 (vt.) (𝔖 (vt.[s]) *subaudit* ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου *ex* 62) 69 ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ ℵ B C D L W 𝔈 (sah.) Nonn. Cosm.: ὁ χριστὸς ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ 𝔈 (sah.[codd.] boh.): ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος N Θ*m2* ω 𝔏 (vt.[ff2 q]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 *al.* Bas. Chr.: ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ Θ* 1 &c. 33 565 𝔏 (vt.[e al.] vg.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (boh.[codd.]) Cyr. Victorin. ⅔: ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (vt.[c]): ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος 17 Cypr. ⅔: ὁ χριστὸς Tert.
7. 1 ἤθελεν] εἶχεν ἐξουσίαν W 𝔏 (vt.) 4 αὐτὸς] ℵ D Θ ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 (sah.) *al.*: αὐτὸ B D* W (13) &c. (𝔖 (vt.[c])): *om.* 𝔏 (vt.[b e]) (𝔖 (vt.[c])) (𝔈 (boh.)) 𝔈th

ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· 7
ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά
ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ [q] οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν 8
ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν 9
αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς 10
ἀνέβη, οὐ φανερῶς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν 11
ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ 12
ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι δὲ
ἔλεγον, Οὔ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει 13
περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδί- 14
δασκε. ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε, 15
μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἡ ἐμὴ διδαχὴ 16
οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ 17
ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ
ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ 18
ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν
αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν 19
ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος, Δαιμό- 20
νιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐ- 21
τοῖς, [s] Ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες [r] θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωσῆς 22
δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν
πατέρων), καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμ- 23
βάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χο-
λᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' 24
ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζη- 25
τοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι. 26
μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἀλλὰ 27

---

[q] οὐκ [r] θαυμάζετε διὰ τοῦτο. Μωσῆς

---

[8] οὔπω (*pr.*) 0105 B L N Θ ω 𝔏 (vt.[1 q]) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Bas. Nonn. : οὐκ ℵ D K M Π 17** 389 482 (1071) *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Ethᵖ Porphyr. *ap.* Hier. Epiph. Chr. Cyr. Ambst. [16] με] *add.* πατρός 33 𝔏 (vt.[1]) 𝔖 (pal.) Clem. [21, 22] θαυμάζετε. διὰ τοῦτο M.] *distingui possunt* θαυμάζετε διὰ τοῦτο. M. *cum* X 𝔏 (vt.[q]) 𝔈 (boh.)

τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει
28 πόθεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων,
Κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ'
29 ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἐγὼ οἶδα αὐτόν,
30 ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι·
καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα
31 αὐτοῦ. ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· καὶ ἔλεγον, Ὁ
Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν;
32 ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ
ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.
33 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς
34 τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετέ με· καὶ ὅπου εἰμὶ
35 ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς, Ποῦ
οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν
διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλλη-
36 νας; τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, Ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετέ με,
καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ
38 ἔκραξε λέγων, Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων
εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν
39 ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβά-
νειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα [s], ὅτι ὁ Ἰησοῦς
40 οὔπω ἐδοξάσθη. ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλε-
41 γον, Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν
ὁ Χριστός. οἱ δὲ ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;
42 οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβίδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεέμ, τῆς
43 κώμης ὅπου ἦν Δαβίδ, ἔρχεται ὁ Χριστός; σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ
44 ὄχλῳ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς
ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.
45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶ-

[s] *add.* Ἅγιον δεδομένον

38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ *cum supra dictis coniung. occidentales antiquissimi* ἡ γραφή] Esaias Ps.-Aug. *adv. Fulg. Don.* $\frac{2}{3}$ 39 πνεῦμα *tantum* ℵ K T Θ Π Ψ 42 91 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Orig. *saepius* Dion.-Alex. Cyr. $\frac{5}{8}$ *Auct.-Rebapt. al.* : πνεῦμα δεδομένον 𝔏 𝔖 (vt. vg.) Eus. Victorin. Ambst. $\frac{2}{3}$ Amb. Aug. : πνεῦμα ἅγιον W 0105 L N ω Orig.[lat.] $\frac{1}{3}$ Ath. Did. Chr. : πνεῦμα ἅγιον δεδομένον B 𝔏 (vt.[e q]) 𝔖 (hl. pal.) Orig.[lat.] $\frac{1}{3}$: πνεῦμα ἅγιον ἐπ' αὐτοῖς (D) 𝔏 (vt.[f]) 𝔊 : (had not yet) received spirit 𝔈 (sah.)

πον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, 46
Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρι- 47
σαῖοι, Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν 48
εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν 49
νόμον ἐπάρατοί εἰσι. λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς (ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν 50
πρότερον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν), Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν 51
μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ, καὶ γνῷ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 52
αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ [t] ἴδε ὅτι ἐκ τῆς
Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

[u] Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· Ἰησοῦς δὲ ἐπο- 53 8
ρεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ 1, 2
ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐ-
τούς. ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ 3
κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν αὐτῷ, Διδά- 4
σκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη. ἐν δὲ τῷ 5
νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις
περὶ αὐτῆς; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν 6
αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν.
ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὁ ἀνα- 7
μάρτητος ὑμῶν πρῶτος λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. καὶ πάλιν κάτω κύψας 8
τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἷς καθ' 9
εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη
μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς 10
εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν; οὐδείς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, 11

---

[t] ἴδε· [u] *om. uer.* 53 *and* 8. *uu.* 1–11

52 ἴδε] ἴδε· *malunt quidam* ἐγείρεται ℵ B D N Y Ψ 1444 *al.* 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) *uerss. pler.* Orig. Nonn.: ἐγήγερται L 1 &c. 28 1444^{mg} ω 𝔖 (vt. hl.^{mg}) Chr. Cyr.

7. 53–8. 11 καὶ ἐπορεύθησαν . . . μηκέτι ἁμάρτανε D ω (*habent* M 1077 1443 1445 *al.*, *sed siue asteriscis siue obelis signant*) *codd. mult. graec. et lat. ap.* Hier. 𝔏 (vt.$^{b*\,e\,al.}$ vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.$^{cod.}$ boh.$^{codd.}$) 𝔈th *Didasc.-Apost. et hinc Const.-Apost.* Ambst. Amb. Aug. Hier. *al.*: *om. totam pericopen* ℵ (A) B (C) L N W Y Θ Ψ 0124 22 33 157 1080 *al.* 𝔏 (vt.$^{a\,f\,q}$) 𝔖 (vt. vg.) 𝔈 𝔄 𝔊: *patres nonnullos* (*e.g.* Clem. Orig. Theod.-Mops. Nonn.) *ex silentio omisisse conieceris, in primis* Chr. Cyr., *qui in commentando hunc locum praetermisisse plane adfirmantur*; *habent, sed ad finem euangelii,* 1 &c. 1076 1582 *al.* 𝔄$^{codd.}$: *habent, sed post* Lc. xxi. 38, 13 &c.

8. 9 ἐξήρχοντο] πάντες ἀνέχωρησαν M 264 πρεσβυτέρων] *add.* ὥστε πάντας ἐξελθεῖν D 1071: *add.* omnes recesserunt 𝔏 (vt.$^{c\,ff2}$) 𝔄 10 κατέκρινεν] lapidauit 𝔏 (vt.^{ff2}) Amb. *saep.*: iudicauit 𝔏 (vt.^{e})

Οὐδείς, Κύριε. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου· ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.]

12 Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε λέγων, Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει
13 τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ
14 μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου· ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν
15 ἔρχομαι, ἢ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω
16 οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι μόνος
17 οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ
18 ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με
19 πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα
20 μου ᾔδειτε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς, Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, Ὅπου ἐγὼ
23 ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ,
24 ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν, ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπο-
25 θανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; εἶπεν
26 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Τὴν ἀρχὴν [x] ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι, κἀγὼ ἃ ἤκουσα
27 παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα
28 αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ [y] εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ
29 καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ

[x] ὅτι [y] εἰμι·

25 ὅ τι] *potest scribi* ὅτι *cum* 𝔏 (vt.[b d] vg.) 𝔖 (vt.[s]) Aug. : ὃς (?) Ambr. Priscill. Aug. *al.* 28 εἰμι,] εἰμι· *secundum arbitrium, ut* 𝔈 (sah.)

ἐστιν· οὐκ ἀφῆκέ με μόνον· ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 30

Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους, 31
Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ· καὶ 32
γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν 33
πρὸς αὐτόν, Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε·
πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 34
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς
ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει 35
εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 36
οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος 37
ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἃ ἐγὼ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί, λαλῶ· καὶ 38
ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρός, ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 39
αὐτῷ, Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα
τοῦ Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ [z] ἐποιεῖτε. νῦν δὲ ζητεῖτέ με 40
ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ
τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ 41
πατρὸς ὑμῶν. εἶπον αὐτῷ, Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεννήθημεν· ἕνα
πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ 42
ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω·
οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε. διατί τὴν 43
λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν
ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ 44
πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ
ἐν τῇ ἀληθείᾳ [a] οὐκ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ
τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει 45
46

---

z ποιεῖτε a οὐχ ἕστηκεν

---

34 τῆς ἁμαρτίας *om.* D 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (vt.[s]) Clem. $\frac{2}{2}$ Cypr. Faustin. Greg.-Illib. $\frac{2}{2}$ Patric. epist. *ap. Rev. Bénéd.* 40, 293 35 ὁ υἱὸς . . . αἰῶνα *om.* ℵ W 33 1071 *al. pauc.* 𝔈 (boh.[cod.]) Clem. (*ex homoeot.*?) 38 ἃ ἐγὼ . . . πατρός] ἐγὼ ἃ (ὃ) ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί [μου] [ταῦτα] λαλῶ (ποιῶ 𝔖 (vt.[s])) καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ (ὃ) ἑωράκατε (ἠκούσατε Θ) παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν ℵ* D N Δ Θ ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 (sah., boh.[cod.]) Tert. 39 ἐστε ℵ B D L T 𝔏 (vt.[ff] vg.) 𝔖 (vt.[s]) Orig. $\frac{10}{12}$ Chr. Ps.-Cypr. Aug.: ἦτε C N W Θ ω, *uerss. pleraeque* Orig. $\frac{3}{13}$ Eus. $\frac{3}{3}$ Cyr. *al.* ἐποιεῖτε ℵ* B D (Θ) 28 *al.* Orig. $\frac{2}{12}$ Eus. $\frac{3}{3}$ Cyr. *al.*: ποιεῖτε B* W 700 𝔏 (vt.[ff2] vg.) 𝔖 (vt.[s]) Orig. $\frac{10}{12}$ Chr. Ps.-Cypr. Aug.: ἐποιεῖτε ἂν *rell.* 44 οὐκ ἕστηκεν (*temp. imperf. uerbi* στήκειν) ℵ B* D L N Θ *al.*: οὐχ ἕστηκεν C ω

με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι;
47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ
48 ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον
αὐτῷ, Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον
49 ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω· ἀλλὰ τιμῶ τὸν πα-
50 τέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου·
51 ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον
52 τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι, Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανε
καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ
53 μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν
Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν
54 ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν
ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς
55 ὑμῶν ἐστι, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, καὶ ἐὰν εἴπω
ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ
56 τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ
57 τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς
58 αὐτόν, Πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγώ εἰμι.
59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν
ἐκ τοῦ ἱεροῦ [b].

9 1, 2 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. καὶ ἠρώτησαν
αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ
3 γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὔτε οὗτος
ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ
4 ἐν αὐτῷ. ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα
5 ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ
6 ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε χαμαί, καὶ ἐποίησε

---

[b] *add* καὶ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο, καὶ παρῆγεν οὕτω

---

53 πατρὸς ἡμῶν *om.* D W 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) 57 ἑώρακας] ἑόρακες B* Θ 28: ἑώρακες W : ἑώρακέ[ν] σε ℵ 0124 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.) 59 διελθὼν . . . παρῆγεν οὕτω (*uel similia*) ℵ[ca] A C L N Θ*m2* Ψ 1 &c. 1071 ω 𝔏 (vt.[f q]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Eth Ath. Nonn. *al.* : *om.* ℵ* B D W Θ* 𝔏 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah., boh.[cod.]) 𝔄 Orig. Chr. Cyr.

9. 4 ἡμᾶς ℵ* B D L 𝔖 (pal.) 𝔈 Eth Orig. ⅔ Cyr. Hier. ¾ *al.* : ἐμὲ A C Θ ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl.) 𝔈 (sah.[cod.]) 𝔊 με (ἐμὲ)] ἡμᾶς ℵ* L W 𝔈 (boh.) Eth Cyr.

πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς
ὀφθαλμούς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ 7
Σιλωάμ (ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ
ἦλθε βλέπων. οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον 8
ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;
ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον, Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ 9
ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγώ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Πῶς οὖν 10
ἀνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγό- 11
μενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ
εἶπέ μοι ὅτι Ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ, καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψά-
μενος ἀνέβλεψα. καὶ εἶπον αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει, Οὐκ οἶδα. 12

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν. ἦν δὲ 13
σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέῳξεν 14
αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, 15
πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς
ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων 16
τινές, Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ
τηρεῖ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα
σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ 17
πάλιν, Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ
εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, 18
ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ
τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς 19
ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι;
ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς 20
ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἴδαμεν· ἢ 21
τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτή-
σατε· ἡλικίαν ἔχει· αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς 22
αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰου-
δαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι Ἡλικίαν ἔχει· αὐτὸν ἐρωτήσατε. 23
ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ, 24
Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός
ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος, Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, 25
ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί ἐποίησέ σοι; πῶς 26

21 αὐτὸν ἐρωτήσατε *om.* ℵ W 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.)

27 ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ
ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ
28 γενέσθαι; καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτόν, καὶ εἶπον, Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου·
29 ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωσῇ λελά-
30 ληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄν-
θρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς
31 οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἴδαμεν ὅτι
ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα
32 αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις
33 ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ
34 ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἐν ἁμαρτίαις σὺ
ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
35 Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπε,
36 Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ [c] Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε, Καὶ
37 τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ
38 ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, Πι-
39 στεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Εἰς κρῖμα
ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ
40 οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ
41 μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν; εἶπεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ
λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

10 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν
αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης
2 ἐστὶ καὶ λῃστής. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμήν ἐστι τῶν
3 προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς
αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.
4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρό-
5 βατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ
μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν
6 ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

---

[c] ἀνθρώπου

34 ὅλος] ὅλως 1 &c. *al. pauc.* 𝔖 (vt.[s]) 𝔄 35 πίστευε 𝔊 (sah.[cod.]) θεοῦ A L Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔊 (boh.) 𝔄 𝔊 (Eth) Nonn. : ἀνθρώπου ℵ B W 𝔖 (vt.[s]) 𝔊 (sah.) Eth Chr. 38 ὁ δὲ—Ἰησοῦς *om.* ℵ W 𝔏 (vt.[b l]) 𝔊 (sah.[codd.])

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγώ εἰμι 7
ἡ θύρα τῶν προβάτων· πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶ καὶ 8
λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' 9
ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ
νομὴν εὑρήσει. ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ 10
ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ἐγώ εἰμι 11
ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ
τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρό- 12
βατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ
φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτά, καὶ σκορπίζει· ὅτι μισθωτός ἐστι, 13
καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· 14
καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμά, καθὼς γινώσκει με 15
ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ
τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς 16
ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι· καὶ
γενήσονται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι 17
ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. οὐδεὶς [d] αἴρει αὐτὴν 18
ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι
αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν
ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου.

Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 19
ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούε- 20
τε; ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαι- 21
μόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;

Ἐγένετο [e] δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· χειμὼν ἦν· καὶ περι- 22 23
επάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν 24
οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, [f] Ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν
αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ 25
Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνό-

---

[d] ἦρεν [e] τότε

---

10. [8] *πρὸ ἐμοῦ* B D W Θ 700 *al.* 𝔏 (vg.[duo codd.]) 𝔖 (vg.[cod.]) 𝔈 (boh.) 𝔄 Diat. Clem. Orig. Lucif. Ambst. Hier. $\frac{4}{4}$ Faustus (*ap.* Aug.) : *om.* 𝔭[45] ℵ* 28 *al.* 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg.) 𝔈 (sah.) Cyr. Aug. [9] *καὶ εἰσελεύσεται om.* W Δ 𝔏 (vt.[a e δ]) Lucif. [11] *καλός*] *ἀγαθός* Clem. $\frac{6}{7}$ *τίθησιν*] *ἐπιδίδωσιν* Clem. $\frac{2}{4}$: *δίδωσιν* 𝔭[45] ℵ* D 𝔏 (vt.[ff2 al.] vg.) 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 (boh.) Diat. Aug. [18] *αἴρει*] *ἦρεν* 𝔭[45] ℵ* B [22] *δὲ* ℵ A D X Θ ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl. pal.) Chr. $\frac{1}{2}$ Nonn. : *τότε* B L W Ψ 33 𝔈 𝔄 (Eth) : *δὲ τότε* 𝔈 (sah.[cod.]) : *om.* 1 &c. 565 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[a b]) Chr. $\frac{1}{2}$

26 ματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πι-
27 στεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ
28 τῆς φωνῆς μου ἀκούει, κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· κἀγὼ
ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ
29 ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. [f] ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέ μοι,
μείζων πάντων ἐστί· καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ
30 πατρός. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰου-
31
32 δαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ καλὰ
33 ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με; ἀπε-
κρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ
34 περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, Ἐγὼ
35 εἶπα, θεοί ἐστε; εἰ ἐκείνους εἶπε θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγέ-
36 νετο (καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή), ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε καὶ ἀπέστει-
λεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, Υἱὸς τοῦ
37 Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι. εἰ
38 δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε· ἵνα γνῶτε καὶ
39 γινώσκητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. ἐζήτουν πάλιν αὐτὸν
πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.
40 Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης
41 τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν·
καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν
42 Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.
11 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ
2 Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ
καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος
3 ἠσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἴδε,
4 ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ
ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς
5 τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελ-
6 φὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμει-

---

[f] ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέ μοι πάντων μεῖζόν ἐστι

---

29 ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέν μοι μείζων πάντων ἐστίν Λ W Θ 1 &c. ω 𝔖 (vt.[s] vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.) *al.* Bas. Diod. Chr. Cyr. Nonn. : ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέν μοι πάντων μεῖζόν ἐστιν B* (*lectiones confuderunt* ℵ A L X Ψ, ὃ ℵ L Ψ, μεῖζον A X, *item* D ὁ δεδωκὼς μεῖζον) 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔊

νεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς, 7
Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ῥαββί, 8
νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη 9
ὁ Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις 10
περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα 11
εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται·
ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ μαθηταί, 12
Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανά- 13
του αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Λάζαρος ἀπέθανε· καὶ χαίρω 14
δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ᾽ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 15
εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς, Ἄγωμεν 16
καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ᾽ αὐτοῦ.

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν 17
τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ στα- 18
δίων δεκαπέντε· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν 19
Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. ἡ 20
οὖν Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία
δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Κύριε, 21
εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. καὶ νῦν οἶδα ὅτι, ὅσα ἂν αἰ- 22
τήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστήσεται 23
ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῷ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ 24
ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνά- 25
στασις καὶ ἡ ζωή. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς 26
ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις
τοῦτο; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ 27
υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθε, 28
καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα, Ὁ διδάσκαλος
πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη δέ, ὡς ἤκουσεν, ἠγέρθη ταχὺ καὶ ἤρ- 29
χετο πρὸς αὐτόν. οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ᾽ ἦν 30
ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ 31
ὄντες μετ᾽ αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν

II. 18 σταδίων δεκαπέντε] two parasangs 𝔖 (vt.[3]) (?) 25 καὶ ἡ ζωή om. 𝔭[45] 𝔏 (vt.[a1]) (?) 𝔖 (vt.[s]) Orig. 𝔅 Cypr. Tit.-Bost.

Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, δόξαντες
32 ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαρία, ὡς ἦλθεν
ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγουσα
33 αὐτῷ, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς
εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας,
34 ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, καὶ εἶπε, Ποῦ τεθεί-
35 κατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς.
36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Ἴδε, πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον,
37 Οὐκ ἠδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα
38 καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται
39 εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ
Ἰησοῦς, Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος
40 Μάρθα, Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
41 Οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν
τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε, Πάτερ, εὐ-
42 χαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις·
ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με
43 ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Λάζαρε, δεῦρο
44 ἔξω. ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,
καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Λύ-
σατε αὐτόν, καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν καὶ θεα-
46 σάμενοι [g] ὃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον
πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον,
48 Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφῶ-
μεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥω-
49 μαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν
Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς οὐκ οἴ-
50 δατε οὐδέν, οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν, ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ

---

[g] ἃ

---

39 κύριε] *add.* Why are they taking away the stone? 𝔖 (vt.[s]) 42 ἤδειν] οἶδα 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.[codd.]) Diod. 45 ὃ A[2] B C* D 1 &c. 244 249 𝔏 (vt.[e]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔊 𝔈th : 𝔞 p[6], 45 ℵ A* L W Θ ω 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔄 Orig. 50 ὑμῖν] ἡμῖν A W Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔈th Orig.

ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ 51
οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι
ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους 52
μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς
ἕν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. 53

Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ 54
ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην
πόλιν, κἀκεῖ ἔμεινε μετὰ τῶν μαθητῶν. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰου- 55
δαίων· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ
πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον 56
μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες, Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς
τὴν ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολάς, ἵνα 57
ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου 12
ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον 2
ἐκεῖ· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων
σὺν αὐτῷ. ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πο- 3
λυτίμου ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς
τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. λέ- 4
γει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν
παραδιδόναι, Διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, 5
καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐ- 6
τῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβά-
σταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἄφες [h]αὐτὴν ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐντα- 7
φιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό. τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' 8
ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι· καὶ ἦλ- 9
θον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγει-
ρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον 10
ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον 11
εἰς τὸν Ἰησοῦν.

---

[h] αὐτήν· ἵνα

---

54 χώραν] *add.* Σαμφουρεὶν D
12. 2 διηκόνει] *hic miscent* Lc. x. 40 𝔖 (vt.[s]) Ephr. 7 ἵνα . . . τηρήσῃ ℵ B D L W Θ Ψ 33 157 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vt.[s] hl.[mg] pal.) 𝔈 𝔄 𝔈th Nonn.: τετήρηκεν A 1 &c. ω 𝔏 (vt.[f]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 8 *uers. om.* D 𝔖 (vt.[s]) 𝔄

12 Τῇ ἐπαύριον [i] ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι
13 ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ
ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον, Ὡσαννά· εὐλογημένος
14 ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. εὑρὼν δὲ ὁ
15 Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθώς ἐστι γεγραμμένον, Μὴ φοβοῦ,
θύγατερ Σιών· ἰδού, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.
16 ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ
Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα
17 ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον
18 ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο
καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ
19 σημεῖον. οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς, Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφε-
λεῖτε οὐδέν· ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.
20 Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν
21 τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλι-
λαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.
22 ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος
23 καὶ λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων, Ἐλήλυ-
24 θεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει·
25 ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολ-
λύει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν
26 αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ
ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τι-
27 μήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται· καὶ τί εἴπω; πάτερ,
σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας [k] ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν
28 ταύτην. πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐ-
29 ρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκού-
σας ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.
30 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι'
31 ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου

[i] *add.* ὁ [k] ταύτης ;

12 ἐπαύριον] *add.* he went forth and came to the Mount of Olives; and 𝔖 (vt.[s]) ὄχλος] *praem.* ὁ B L Θ 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (boh.) 27 τί εἴπω] *add.* οὐκ οἶδα Iren. ταύτης.] ταύτης ; *malunt quidam* (*ut* 𝔖 (vt.[s])) 28 τὸ ὄνομα] τὸν υἱόν L X 1 &c. 13 &c. 33 *al. pauc.* 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (boh.)

τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. κἀγώ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύ- 32
σω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀπο- 33
θνήσκειν. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος, Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου 34
ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι Δεῖ ὑψωθῆναι
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν 35
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστι. περιπατεῖτε
ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ
σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα 36
υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. τοσαῦτα 37
δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν·
ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε, Κύριε, τίς ἐπί- 38
στευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ 39
τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας, Τετύφλωκεν 40
αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι
τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ στραφῶσι, καὶ ἰάσομαι αὐ-
τούς. ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας, ὅτι εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ 41
αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 42
ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένων-
ται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν 43
τοῦ Θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, 44
ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 45
ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκο- 46
τίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ 47
οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν
κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί- 48
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐ- 49
τός μοι ἐντολὴν δέδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ 50
αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν· ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ,
οὕτω λαλῶ.

32 πάντας] πάντα ℵ* D 56 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔊 𝔈𝔱𝔥 Orig.[lat.] Aug. : *tr. post* ἑλκύσω D 𝔈 𝔈𝔱𝔥 41 ὅτι ℵ A B L Θ Ψ 1 (&c.) 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[2]) 𝔈 𝔄 Orig. Did. Epiph. Nonn. Cyr. : ὅτε D ω 𝔏 𝔖 (vt.[3] vg. hl. pal.) 𝔊 𝔈𝔱𝔥 Eus. ⅔ Bas. Did. Chr. Cyr. Hil. Ambst. ⅔ Orig.[lat.] : ἐπεὶ W

13 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ
ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας
2 τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. καὶ δείπνου
γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ
3 αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ
πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν
4 ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν
5 λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρ-
ξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν
6 διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐτῷ, Κύριε,
7 σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὃ ἐγὼ
8 ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος,
Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
9 Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων
Πέτρος, Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν
10 κεφαλήν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει [1] εἰ
μὴ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί
11 ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο
εἶπεν ὅτι Οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.
12 Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
13 ἀνέπεσε πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φω-
νεῖτέ με, Ὁ διδάσκαλος, καὶ Ὁ κύριος· καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ.
14 εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ
15 ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα
16 ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων
17 τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

---

[1] *om.* εἰ μὴ τοὺς πόδας

---

13. [2] γινομένου ℵ* B L W X Ψ 𝔏 (vt.[d]) 𝔖 (vt.[s (c)]) 𝔈th Orig. $\frac{4}{5}$ Nonn.: γενομένου ℵ[c] A D Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 (Orig. $\frac{1}{5}$) Chr. Cyr. ἵνα παρ. αὐτὸν Ἰούδας Σίμ. Ἰσκαριώτης ℵ B (W) 𝔏 (vt.[b al.]) 𝔈 (boh. *sed* Σίμων) Orig.: *idem, sed* Ἰσκαριώτου L M 𝔏 (vg.) 𝔄: Ἰούδα Σίμ. Ἰσκαριώτου (ἀπὸ Καρυώτου D 𝔏 (vt.[e])) ἵνα αὐτὸν παρ. A D Θ ω 𝔏 (vt.[a e al.]) 𝔖 𝔈 (sah.) 𝔈th (Orig.): *idem, sed om.* Ἰούδα 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.[c]) (Ambst.). *In uocabulo ipso scribendo* Ἰσκαριώτης *uariant codd.* [10] ἢ (*aut* εἰ μὴ) τοὺς πόδας [μόνον Θ] A B C L W Θ Ψ 1 &c. ω 𝔏 (vt.) *uerss. pler.* Chr. Cyr. Nonn.: *om.* ℵ 𝔏 (vg.) Orig. *saepe*, Tert. Hier.: *cum* A B *etc., sed praem.* τὴν κεφαλὴν νίψασθαι (*quod uerbum om. post* πόδας) D

οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ 18
γραφὴ πληρωθῇ, Ὁ τρώγων [m] μου τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρ-
ναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε, 19
ὅταν γένηται, ὅτι ἐγώ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν 20
τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμ-
ψαντά με.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε καὶ 21
εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον 22
εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἦν ἀνακεί- 23
μενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα
ὁ Ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος, καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ τίς 24
ἐστι περὶ οὗ λέγει. ἀναπεσὼν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ 25
λέγει αὐτῷ, Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν 26
ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβά-
νει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε 27
εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὃ ποιεῖς,
ποίησον τάχιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν 28
αὐτῷ. τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέ- 29
γει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν· ἢ τοῖς
πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν 30
δὲ νύξ.

Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει ὁ Ἰησοῦς, Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- 31
που, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, 32
καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ 33
με· καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύ-
νασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα 34
ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλή-
λους. ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην 35
ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

---

[m] μετ' ἐμοῦ

---

18 μου (= LXX) B C L *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Eth Eus. Cyr. *al.* : μετ' ἐμοῦ ℵ A D W Θ ω 𝔏 S (vt.[s] vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Orig. Eus. Cyr. *al.* μου μετ' ἐμοῦ 𝔈 (sah.[cod.]) 26 λαμβάνει καὶ ℵ[c a] B C L M X 33 𝔖 (hl.[me]) Eth Orig. : *om. vell.* Σίμωνος] Σίμωνι 13 &c. 𝔏 (vt.[b al.]) (𝔈 (boh.)) [Ἰ]σκαριώτου ℵ B C (D ἀπὸ Καρυώτου) L M X Θ 33 157 *al. pauc.* 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔈 (sah.[cod.]) 𝔏 (vg.) : Ἰσκαριώτῃ A ω 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Orig. 31 αὐτῷ] *add.* εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ ℵ[c] A W Θ ω 𝔏 (vt.[e f q] vg.) 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 (sah.[codd. pler.], boh.[codd.]) 𝔄 𝔊 Orig. $\frac{3}{3}$ Nonn. (Cyr.[syr.]) *al.*

36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς,
Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι· ἀκολουθήσεις δὲ ὕστε-
37 ρον. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι
38 ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ἀποκρίνεται Ἰησοῦς, Τὴν ψυχήν
σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως
οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

14 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς
2 ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή,
3 εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ
καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς
4 ἐμαυτόν· ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε
5 [n] τὴν ὁδόν. λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς
6 οἴδαμεν τὴν ὁδόν; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια
7 καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ
με, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ἤδειτε· ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ ἑωρά-
8 κατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ
9 ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι,
καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα· πῶς
10 σὺ λέγεις, Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ
καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ
11 λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. πιστεύετέ μοι ὅτι
ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πι-
12 στεύετέ μοι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ
ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν
13 πατέρα πορεύομαι. καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιή-
14 σω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ἐάν τι αἰτήσητέ [o] με ἐν τῷ ὀνόματί
15 μου, τοῦτο ποιήσω. ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε.
16 καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα ᾖ
17 μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας· ὃ ὁ κόσμος οὐ δύνα-
ται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε

---

[n] καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. [o] om. με

---

14. [1] πιστεύετε (pr.) pro imperat. habent 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.) Marutha Aug. [4] τὴν ὁδόν tantum ℵ B C* L W 33 157 al. pauc. 𝔏 (vt.[a]) 𝔈: καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε A C[3] D N Θ 1 &c. ω 𝔏 𝔖 (vt.[s] vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.[codd. plerr.]) 𝔊 Nonn. [14] totum uersum om. A* X 1 &c. 22 157 565 al. pauc. 𝔏 (vt.[b]) 𝔖 (vt.[s] pal.) 𝔄 Nonn. με] ℵ B W 060 Δ Θ 28 33 al. 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Fulg.: om. A D L ω 𝔏 (vt.) 𝔈 𝔈th Cyr. τοῦτο] ἐγὼ Θ

αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφα- 18
νούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, 19
ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ 20
γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν
ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν 21
με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγα-
πήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ ὁ 22
Ἰσκαριώτης), Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτόν,
καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐάν τις ἀγαπᾷ 23
με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς
αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ὁ μὴ ἀγαπῶν 24
με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός,
ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα 25
τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει 26
πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, 27
εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι
ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. ἠκούσατε ὅτι 28
ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχά-
ρητε ἄν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μου ἐστί.
καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι 29 30
πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν
ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, 31
καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν
ἐντεῦθεν.

Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι. **15**
πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν 2
φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί 3
ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν.
καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ 4

22 Ἰούδας οὐχ ὁ Ἰσκαρ.] Θωμᾶς 𝔖 (vt.^{s}) Ἰούδας Θωμᾶς 𝔖 (vt.^{o}): Ἰούδας ὁ Κανανίτης 𝔈 (sah.) 23 ἐλευσόμεθα] ἐλεύσομαι D 𝔏 (vt.^{e}) 𝔖 (vt.^{c}) 𝔈 (sah.$^{cod.}$), *qui* ποιήσομαι *pro* ποιησόμεθα 30 οὐκ ἔχει οὐδέν (*add.* εὑρεῖν D 𝔏 (vt.^{a})] εὑρίσκει οὐδέν 𝔈 (sah.$^{cod.}$) (𝔄 Ethᵗ) Orig. ½: εὑρήσει οὐδέν K Π *al. pauc.* 𝔖 (hl.^{mg}) (𝔄 Ethᵗ) Bas. Cyr. Hil. *al.*

15. 1 ἄμπελος] vineyard Diat. 2 καρπὸν φέρον] καρποφόρον D Cyr. (καρποφοροῦν Clem.) 𝔏 (vt.$^{a\,q}$) Nouat.

5 ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. ἐγώ εἰμι
ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος
6 φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν
μή τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ
7 συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε
ἐν ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε,
8 καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν
9 πολὺν [p] φέρητε· καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς ἠγάπησέ με ὁ
10 πατήρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς
ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντο-
11 λὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα
λελάλημα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πλη-
12 ρωθῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγά-
13 πησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν
14 αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε
15 ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ
οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα
16 παρὰ τοῦ πατρος μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ'
ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν
φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν
17 τῷ ὀνόματί μου, δῷ ὑμῖν. ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλή-
18 λους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμί-
19 σηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ
τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ
20 τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν,
Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς
διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν.
21 ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι
22 τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ
23 εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ
24 μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς,
ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασι καὶ

[p] *φέρητε, καὶ γένησθε*

5 ἄμπελος] vineyard Diat. κλήματα] vines Diat. 8 *γενήσεσθε* ℵ A 28 ω 𝔖 (vt. vg. hl. pal.): *γένησθε* B D L Θ 1 (&c.) *al. pauc.* 𝔈 (sah.) 15 ποιεῖ] θέλει Orig.

μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος 25
ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν. ὅταν δὲ 26
ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ Πνεῦμα
τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ
ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε. 27

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀποσυναγώγους 16
ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ 1, 2
λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσουσιν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν 3
τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ 4
ὥρα αὐτῶν, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν
ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν 5
πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' 7
ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ
μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ,
πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ 8
ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· περὶ ἁμαρτίας μέν, 9
ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα 10
ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κό- 11
σμου τούτου κέκριται. ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε 12
βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδη- 13
γήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ'
ὅσα ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ 14
δοξάσει· ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα 15
ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστι· διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει,
καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν 16
καὶ ὄψεσθέ με. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, Τί 17
ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν
καὶ ὄψεσθέ με; καί, Ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν, Τί ἐστι 18
τοῦτο ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι 19
ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾷν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλ-
λήλων, ὅτι εἶπον, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, 20

16. 8 ἁμαρτίας] its sins S (vt.[s]) δικαιοσύνης] his righteousness S (vt.[s])
11 κρίσεως] his judgment Diat.

ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς
21 χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα
αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως,
22 διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν
νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ
23 καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι αἰτή-
24 σητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτή-
σατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν
ᾖ πεπληρωμένη.

25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν πα-
ροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν.
26 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν
27 ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς,
ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς
28 ἐξῆλθον. ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρός, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν
ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

29 Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ἴδε, νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροι-
30 μίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις
31 ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπε-
32 κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἄρτι πιστεύετε; ἰδού, ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλή-
λυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ
33 οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν,
ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε,
ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

17 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς
τὸν οὐρανὸν εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα
2 ὁ υἱὸς δοξάσῃ σε· καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα
3 πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος
ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας
4 Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας
5 ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ

33 ἔχετε] ἕξετε D 1 &c. (13) &c. *al.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔈𝔱𝔥 Eus. Hil. *al.* : ἔχητε 0109 𝔏 (vt.^{c}) 𝔖 (vt.^{a}) : *om.* Cypr. $\frac{3}{3}$

τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σου 6
τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ
ἐμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας· καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν ἔγνωκαν ὅτι 7
πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστιν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι 8
δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ
ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν 9
ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί
εἰσι· καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν 10
αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσί, καὶ 11
ἐγὼ πρός σε ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου,
ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν, ἐγὼ 12
ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ᾧ δέδωκάς μοι· καὶ ἐφύλαξα, καὶ
οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα ἡ γραφὴ
πληρωθῇ. νῦν δὲ πρός σε ἔρχομαι· καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα 13
ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ δέδωκα 14
αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν
ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα 15
ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.
ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσί, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί. ἁγίασον 16 17
αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι. καθὼς ἐμὲ ἀπέ- 18
στειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. καὶ 19
ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσι καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν
ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόν- 20
των διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἓν ὦσι, καθὼς σύ, πάτερ, 21
ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν· ἵνα ὁ κόσμος πι-
στεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέ- 22
δωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς ἕν· ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν 23
ἐμοί, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν· ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με

17. 7 ἔγνωκαν] ἔγνων ℵ *codd. ap.* Chr. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s] vg. hl.[ms]) 𝔈 (sah.) 𝔊: ἔγνωκα W *minusc. pauc.*: ἔγνωσαν U X 33 69 700 *al.* Chr. 11 ἔρχομαι] *add.* οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰμὶ D 𝔏 (vt.[a b c e], *partim modo et non omnes eodem ordine*) Orig. (?) τήρησον] take and keep 𝔖 (vt.[s]) Diat. ᾧ ℵ A B C L W Y Θ Ψ 1 &c. ω 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔄 Ath. Cyr.; *uersu sequenti idem testantur* B C* L 33 64 𝔈 (sah.[codd. pler.]) Cyr. 3/5: οὓς D[2] N Θ 69 209 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔊 Eth: ὃ D* U X 157 *al. pauc.*: *totum comma* ᾧ . . . ἡμεῖς *om.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s]) 𝔈 (sah.[cod.]) Chr. Nonn. Hil. 2/2 21 ἡμῖν] *add.* ἓν ℵ A L N X Θ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 𝔈 (boh.) 𝔊 Eth Clem. Orig. 3/4 Eus. 1/3 *al.* πιστεύσῃ] πιστεύῃ ℵ* B C* W Clem. Eus.

24 ἀπέστειλας, καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. πάτερ, [q] ὃ
δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα
θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι· ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ
25 καταβολῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε
26 ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς
τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ,
κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

18 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ
χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ
2 μαθηταὶ αὐτοῦ. ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, τὸν τόπον·
3 ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν
Ἰούδας, λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν Φαρισαίων
4 ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. Ἰησοῦς
οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν, ἐξῆλθε καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνα
5 ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς, Ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ'
6 αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
7 ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον,
8 Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι·
9 εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν
10 εἶπεν ὅτι Οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων
οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιε-
ρέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα
11 τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιραν
εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;
12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέ-
13 λαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον·
ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου.

---

[q] οὗς

---

23 καὶ ἠγάπ. . . . ἠγάπ. *om.* Ε (boh.[codd.]) ἠγάπησας *pr.*] ἠγάπησα D *al. pauc.* L (vt.[a b]) S (vt.[s] vg. hl. pal.) A Eth 24 ὃ ℵ B D W (Θ) S (vt.[s]) E (boh.) G: οὗς A C L N 1 &c. ω *uerss. pler.* Clem. Cypr. ⅔ Nonn. Ambst. ¼ οὗς δέδωκάς μοι *om.* Ambst. ¾

18. 1 τῶν Κέδρων ℵ[c] B C L N Θ Ψ 1 &c. ω E (boh.) Orig. Chr.: τοῦ Κεδρών A (S) Y Δ 123 L (vt.[e al.] vg.) S (vt.[s] vg.) A Diat. Nonn. Aug. (*add.* ὄρους S (vt.[s]) Diat.): τοῦ Κέδρου ℵ* D W L (vt.[a b]) E (sah. Eth) Amb. 10 Μάλχος] Malku S (vt.[s]) 13–24 *uersus hoc ordine* 13, 24, 14–15, 19–23, 16–18 *exhibet* S (vt.[s])

ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἕνα ἄν- 14
θρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ 15
μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς
τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. 16
ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε
τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς 17
τῷ Πέτρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέ-
γει ἐκεῖνος, Οὐκ εἰμί. εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀν- 18
θρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ
Πέτρος μετ' αὐτῶν ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.

Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, 19
καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ παρρησίᾳ 20
λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ
ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα
οὐδέν. τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς· 21
ἴδε, οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς τῶν 22
ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών, Οὕτως ἀπο-
κρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ κακῶς ἐλάλησα, 23
μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀπέστειλεν 24
οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ, 25
Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν,
Οὐκ εἰμί. λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ 26
ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον, Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;
πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 27

Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν 28
δὲ πρωΐα, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶ-
σιν, ἀλλὰ φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος ἔξω πρὸς αὐ- 29
τούς, καί φησι, Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἄν σοι 30
παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, 31

24 *οὖν* B C* L N W Θ Ψ 1 &c. 33 157 565 700 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt.[s] hl.) 𝔄 Cyr. Nonn. : δὲ ℵ 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 (sah.) Ethj : *τότε* 𝔈 (boh.) 𝔊 : *om.* A C[3] Y ω 𝔏 (vt.[q]) 𝔈 (sah.[cod.]) 28 *ἀπὸ τοῦ Καϊάφα*] ad caiphan 𝔏 (vt.[a e al.])

καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμῖν
32 οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν
εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.
33 Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος, καὶ ἐφώνησε
34 τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς, Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις; ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ
35 ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν
36 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,
Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα
μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦ-
37 θεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ
Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι,
καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς
38 ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος,
Τί ἐστιν ἀλήθεια;

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει
39 αὐτοῖς, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν,
ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν
40 βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες, Μὴ τοῦτον,
ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

19 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε. καὶ οἱ
1, 2 στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κε-
φαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν· καὶ ἤρχοντο πρὸς
3 αὐτόν, καὶ ἔλεγον, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ
4 ῥαπίσματα. καὶ ἐξῆλθε πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε,
ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω.
5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ
6 πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον
αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες, Σταύρωσον,
σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώ-
7 σατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ
Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν,

18. 37 εἰς τοῦτο (*alt.*) *om.* ℘ *Ryl.* 457 (saec. ii)
19. 4 ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω] αἰτίαν οὐχ εὑρίσκω ℵ* : ἐν αὐτῷ *diuersis locis testes rell.* οὐδεμίαν] οὐκ ℵ* (W) 13 &c. *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (pal.)

ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τον 8
λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ 9
λέγει τῷ Ἰησοῦ, Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.
λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν 10
ἔχω ἀπολῦσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ 11
Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδο-
μένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ 12
τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέ-
γοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασι-
λέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος, ἀκούσας 13
τῶν λόγων τούτων, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήμα-
τος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ἦν δὲ 14
παρασκευὴ τοῦ πάσχα· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἴδε,
ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι, Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον 15
αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπε-
κρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν 16
παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν· καὶ βαστάζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν 17
ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολ-
γοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν 18
καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, 19
καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν 20
τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ
Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. ἔλε- 21
γον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, Μὴ γράφε, Ὁ βασι-
λεὺς τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.
ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Ὃ γέγραφα, γέγραφα. 22

Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια 23
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν
χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου.
εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ 24
αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα, Διεμερίσαντο

13 Γαββαθᾶ] καπφαθᾶ 1 565 *al. pauc.* (𝔖 (vt.)) 𝔄 14 ἕκτη] τρίτη ℵ^c D^supp. L X Δ Ψ 72 88 123^xmg 151 *codd. accurat. ap Chron.-Pasch.*, Eus. Nonn.

τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ
25 μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ
τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ
26 τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. Ἰησοῦς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα,
καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί, Γύναι, ἰδού,
27 ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, Ἰδού, ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης
τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελειω-
29 θῇ ἡ γραφή, λέγει, Διψῶ. σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεστόν· σπόγγον
οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στό-
30 ματι. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, Τετέλεσται· καὶ κλίνας
τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυ-
ροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ
σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον, ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη,
32 καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέα-
33 ξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τὸν
Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ
34 τὰ σκέλη· ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε,
35 καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ
ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία· κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα
36 καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ,
37 Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει,
Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν
μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ
τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ
39 σῶμα αὐτοῦ. ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ
40 πρῶτον, φέρων [r] μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον
οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων,
41 καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς

[r] ἕλιγμα

30 τετέλεσται] *praem.* πάντα 𝔄 Diat. 39 μίγμα] ἕλιγμα ℵ* B W : σμίγμα 157 *al. pauc.*

ἐτέθη. ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ 42
μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωΐ, σκοτίας 20
ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνη-
μείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλ- 2
λον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ
τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος 3
καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο 4
ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ 5
μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ 6
εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σου- 7
δάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ
χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μα- 8
θητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέ- 9
πω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλ- 10
θον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα· ὡς οὖν ἔκλαιε, 11
παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζο- 12
μένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶ-
μα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐ- 13
τοῖς, Ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ταῦτα 14
εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ
οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Γύναι, τί κλαίεις; 15
τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ
σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. λέ- 16
γει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί,
Ῥαββουνί· ὃ λέγεται Διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μή μου ἅπτου, 17
οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα
ὑμῶν καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ 18

20. 1 ἡ Μαγδαληνὴ *om.* 𝔖 (vt.) (?) Diat. Diod. (*cf. u.* 18) 16 Ἑβραϊστί $\mathfrak{p}^5$ (?) ℵ B D L N W Θ 33 157 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔄 𝔈th: *om.* A 1 &c. ω 𝔏 (vt.[a f q] vg.) 𝔖 (vt.[s]) Cyr. Nonn. ὃ λέγεται διδάσκαλε] *om.* 𝔖 (vt.[s]), *sed add.* καὶ προσέδραμεν ἅψασθαι αὐτοῦ *cum* ℵ[ca] Θ 13 &c. 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (hl. pal.) Cyr. 17 ἀναβαίνω] πορεύομαι Orig. $\frac{4}{6}$ Eus. $\frac{1}{7}$ Cyr. $\frac{2}{3}$ Chr.: ἀνέρχομαι Eus. $\frac{4}{7}$ 18 Μαριὰμ ℵ B L 1 33 𝔈 (sah.[cod.]) Nonn. ἡ Μαγδαληνὴ *om.* 𝔖 (vt.[s]) Diat. Diod.

ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ἑώρακα τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

19 Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλ-
20 θεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξε τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν
21 οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρή-
22 νη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο
23 εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.
24 Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν
25 ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.
26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη
27 εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ
28 βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ἀπε-
29 κρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἑώρακάς με, [8] πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.
30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μα-
31 θητῶν, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

21 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ
2 τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσε δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

---

[8] πεπίστευκας;

---

23 τινων *pr.*] τινος B 𝔏 (vt.[a e al.]) Eus. Cypr. $\frac{4}{4}$ Ambst. Orig.[lat.] τινων *alt.*] τινος B 𝔏 (vt.[a e al.]) 𝔖 (vt.[a]) Eus. Cypr. $\frac{2}{4}$ Ambst. Orig.[lat.] κεκράτηνται] κεκράτηται 𝔖 (vt.[a]) 24 Θωμᾶς] Ἰούδας Θωμᾶς Diat. 29 πεπίστευκας] *interrogatiue potest tractari, ut in multis codd. minusc.* (*e.g.* 700) 𝔖 (vt.[a])

λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ, Ἐρχό- 3
μεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν
ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη ὁ Ἰησοῦς 4
εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει 5
οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν
αὐτῷ, Οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ 6
δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ
τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ 7
Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ
Κύριός ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ γυμνός), καὶ ἔβαλεν ἑαυ-
τὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον (οὐ γὰρ 8
ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ
δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρα- 9
κιὰν κειμένην, καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ 10
Ἰησοῦς, Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη οὖν 11
Σίμων Πέτρος, καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν, μεστὸν ἰχθύων μεγά-
λων ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δί-
κτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν 12
μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. ἔρχε- 13
ται Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον
ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς 14
ἐκ νεκρῶν.

Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, Σίμων Ἰωά- 15
νου, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι
φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, Βόσκε τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, 16
Σίμων Ἰωάνου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ
σε. λέγει αὐτῷ, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, 17
Σίμων Ἰωάνου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρί-
τον, Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, πάντα σὺ οἶδας· σὺ γινώσκεις
ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Βόσκε τὰ προβάτιά μου. ἀμὴν 18
ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις
ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε

21. 15 ἀρνία] πρόβατα C* D 𝔏 (vt.$^{e\ a\ al.}$) Chr. 16 λέγει αὐτῷ (*alt.*) . . . μου *om.* 1 &c. αὐτῷ (*alt.*) *add.* εἰ ἀγαπᾷς με καὶ φιλεῖς με 565 𝔖 (hl.) πρόβατα] προβάτια B C 19 𝔏 (vt.^{b}) Lucif. 17 προβάτια A B C W *m2*: πρόβατα *rell.*

19 ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ
20 δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. ἐπι-
στραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολου-
θοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπε,
21 Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ
22 Ἰησοῦ, Κύριε, οὗτος δὲ τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν
23 ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκολούθει μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος
εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· οὐκ εἶπε δὲ
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως
ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;
24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα·
καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.
25 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται
καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν
2 ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος
3 τοῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος Ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήφθη· οἷς
καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τε-
κμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ
4 περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς
ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν
5 τοῦ πατρός, ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς
δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.
6 Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, εἰ ἐν τῷ
7 χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; εἶπε δὲ πρὸς
αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν

25 *uers. om.* ℵ* (?) : *habent ceteri, inter quos* Orig.

1. 2 ἐξελέξατο] *add.* καὶ ἐκέλευσεν κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον D 𝔏 (vg.$^{cod.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) (𝔈 (sah.)) Aug. (Vigil.) 5 ἁγίῳ] *add.* καὶ ὃ μέλλετε λαμβάνειν D 𝔏 vt.$^{codd.}$ vg.$^{codd.}$) Hil. Ambst. Aug. (⅝) Vigil. *al.* ἡμέρας] *add.* ἕως τῆς πεντηκοστῆς D* 𝔈 (sah.) Aug. ⅘ 7 οὐχ ὑμῶν ἐστιν] οὐδεὶς δύναται Cypr. Aug.

τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύ- 8
ματος ἐφ' ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν
πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. καὶ ταῦτα 9
εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, πορευο- 10
μένου αὐτοῦ, καὶ ἰδού, ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσι
λευκαῖς, οἳ καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς 11
τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν
οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐ-
ρανόν.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶ- 12
νος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλήμ, σαββάτου ἔχον ὁδόν. καὶ ὅτε εἰσῆλ- 13
θον, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὅ τε Πέτρος καὶ
Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολο-
μαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτής, καὶ
Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν 14
τῇ προσευχῇ, σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς
ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν 15
εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν), Ἄνδρες 16
ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφήν, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
διὰ στόματος Δαβὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι
τὸν Ἰησοῦν. ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον 17
τῆς διακονίας ταύτης. (οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς 18
ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ
σπλάγχνα αὐτοῦ· καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερου- 19
σαλήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελ-
δαμά, τοῦτ' ἔστι Χωρίον αἵματος.) γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, 20
Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ·
καὶ Τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος. δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων 21
ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος
Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς 22

8 πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ] τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ πάσῃ χώρᾳ τῆς Σαμαρείας Hipp. 9 βλεπόντων αὐτῶν om. D 𝔈 (sah.) Aug. (*fere semper*) 14 γυναιξὶν] *add.* καὶ τέκνοις D 16 ἔδει ℵ A B C D² E ω 𝔈 (sah.) Orig. Eus. Ath. Chr. Did.[lat.] : δεῖ D* 𝔏 (vt.[sig] vg.) 𝔈 (boh.) Iren.[lat.] Aug. Vigil. *al.*

ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέ-
23 σθαι ἕνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρ-
24 σαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν. καὶ προσευξάμενοι εἶπον,
Σύ, Κύριε, καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων
25 τῶν δύο ἕνα λαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς,
26 ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδω-
καν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατε-
ψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

2 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν πάν-
2 τες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ
φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθή-
3 μενοι. καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ
4 ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες Πνεύματος
Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδί-
δου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς.

5 Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς,
6 ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενομένης δὲ τῆς φωνῆς
ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ
7 ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον
8 λέγοντες, Οὐκ, ἰδού, ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ
πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;
9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποτα-
10 μίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν
τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυ-
ρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι,
11 Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσ-
12 σαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηποροῦντο,
13 ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, Τί θέλει τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ διαχλευά-
ζοντες ἔλεγον ὅτι Γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί.

14 Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ

23 ἔστησαν] ἔστησεν D* 𝔏 (vt.^{sig}) Aug. Βαρσαββᾶν (Βαρσαβᾶν) Βαρνάβαν D 𝔏 (vt.$^{sig\ p*\ t}$ vg.$^{codd.}$) 𝔈th

2. 1 τὴν ἡμέραν] τὰς ἡμέρας 𝔏 𝔖 (vg.) Greg.-Illib. Aug. ⅓ 3 ἐκάθισεν] ἐκάθισαν ℵ* D* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Eus. Ath. Did. Cyr. 9 Ἰουδαίαν] Armeniam Tert. Aug. ⅓: (habitantes in Syria Hier. 12 ἄλλον] *add.* ἐπὶ τῷ γεγονότι D 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr. Aug. ½ 13 διαχλευάζοντες (χλευάζοντες) ἔλεγον] διεχλεύαζον λέγοντες D*, ἐχλεύαζον λέγοντες 076 (?), *et sic* 𝔈 Aug. ⅔

ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς, Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ
πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ 15
γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς
ἡμέρας· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ, Καὶ 16 17
ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός
μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες
ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν
ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται· καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς 18
δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου,
καὶ προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα 19
ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστρα- 20
φήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν ἡμέραν Κυρίου
τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ· καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα 21
Κυρίου σωθήσεται. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· 22
Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς
δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ
ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ 23
Θεοῦ ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς 24
ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖ-
σθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν, Προωρώμην τὸν 25
Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός· ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευ-
θῶ· διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, 26
ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις 27
τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.
ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώ- 28
που σου. ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ 29
τοῦ πατριάρχου Δαβίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα
αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων, 30
καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ
καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως 31

16 Ἰωήλ *om.* D Iren.[lat.] *Rebapt* Hil. Greg.-Illib. Aug. 17 ὁ θεός] κύριος D E 242 𝔏 𝔖 (hl.) Iren [lat.] *Rebapt.* Hil. Greg.-Illib 19 αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ *om* D 𝔏 (vt.[sig p] Priscill. 24 θανάτου ᾅδου D 𝔏 𝔈 (boh.) Polyc Iren.[lat.] *al.* 30 ὀσφύος | καρδίας D* : κοιλίας 𝔏 vt.[sig p] vg.[cod.] 𝔖 (vg. pal. Ethp Iren.[lat.] Victorin. αὐτοῦ (*pr.*) *sine additam.* ℵ A B C D² *al. pauc* 𝔏 𝔖 (vg. pal. 𝔈 𝔄 Ethp Iren [lat.] Eus. ½ Cyr. Victorin. : *add.* τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν χριστὸν (*sim.*) (D*) P (*cf.* E) 614 ω 𝔖 (hl.) Orig. Eus. ½ Chr. (*ex* 2 Regn. vii. 12?)

τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ᾅδου, οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε
32 διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς
33 ἐσμεν μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τήν τε ἐπαγγελίαν
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός, ἐξέχεε τοῦτο ὃ ὑμεῖς
34 βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ
35 αὐτός, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ
36 τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω
πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, ὅτι καὶ Κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε,
τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον
38 καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος
δὲ πρὸς αὐτούς, Μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ
ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν· καὶ λήψεσθε
39 τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία, καὶ
τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσηται
40 Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρατο, καὶ
παρεκάλει αὐτοὺς λέγων, Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.
41 οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσετέθη-
42 σαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. ἦσαν δὲ προσκαρτε-
ροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου
καὶ ταῖς προσευχαῖς.
43 Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ
44 τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο[a]. πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό,
45 καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά· καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον,
46 καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε. καθ' ἡμέραν τε
προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον,

[a] *add.* ἐν Ἱερουσαλήμ· φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας

33 τοῦτο] τὸ δῶρον E Ł (vt.$^{codd.}$ vg.$^{codd.}$) Ş (vg. hl.) Ɛ (sah.) Iren.$^{lat.}$ Filast. Amb. Did.$^{lat.}$ *al.* 37 ἀκούσαντες δὲ] τότε πάντες οἱ συνελθόντες καὶ ἀκούσαντες D Ş (hl.^{mg}) 38 Ἰησοῦ Χριστοῦ ℵ A B C P ω Ł (vt.$^{codd.}$ vg.) Ɛ (boh.) Ethj Chr.: Ἰησοῦ Iren.$^{lat.}$: τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ D E *al. pauc.* Ł (vt.$^{codd.}$ vg.$^{cod.}$) Ş ((vg.) hl.) Ɛ (sah.) Ａ Bas. Cyr.-Hier. Cyr. Cypr. Lucif. Amb. Greg.-Illib. Aug. Vigil. τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν ℵ A B C *al. pauc.* Ł (vt.$^{codd.}$ vg. Ɛ (Ethj) Aug. (*saepius*): ἁμαρτιῶν (*tantum*) D E P ω Ł vt.$^{sig\ p*}$) Ş (vg. hl.) Ａ Bas. Cyr.-Hier. Chr. Iren.$^{lat.}$ Cypr. Lucif. Amb. Aug. *ter* 41 ἀποδεξάμενοι] πιστεύσαντες D (*cf.* Ş (hl.^{mg}) Aug.) 43 ἐγίνετο *alt.*) *sine additam.* B D F ω Ł (vt.$^{sig\ p*}$) Ş ((vg.) hl.) Ɛ (sah.) Ａ Ethj Chr.: *add.* ἐν Ἱερουσαλήμ· φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας ℵ A C (E) *al.* Ł (vt.$^{codd.}$ vg.) (Ş (vg.)) Ɛ (boh.)

μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες 47
τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσετί-
θει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσ- 3
ευχῆς τὴν ἐννάτην. καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρ- 2
χων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν
λεγομένην Ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων
εἰς τὸ ἱερόν· ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ 3
ἱερὸν ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ 4
Ἰωάννῃ εἶπε, Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' 5
αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει 6
μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
Ναζωραίου περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐ- 7
τόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά. καὶ 8
ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν,
περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ 9
λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτόν, ὅτι 10
οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱε-
ροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς 11
πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ 12
Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε
ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι
τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς 13
τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρ-
εδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου
ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄν- 14
δρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ 15

47 λαόν] κόσμον D ἐπὶ τὸ αὐτό. Πέτρος δὲ ℵ A B C G 81 𝔏 𝔈 𝔄 𝔈th Cyr. Lucif. : τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος E P ω 𝔖 vg. hl.) : ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις Πέτρος D cf. 𝔏 (vt.p vg.cod.))

3. 3 ὃς ἰδὼν] οὗτος ἀτενίσας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ καὶ ἰδὼν D 𝔏 (vt.h) 6 περιπάτει ℵ B D 𝔈 (sah.) Cypr. (?) : ἔγειραι [καὶ] περιπάτει *rell.* 7 ἐστερεάθησαν] *praem.* ἐστάθη καὶ D 𝔏 (vt.h) 𝔈th 11 κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ [τὸν] Ἰωάννην ἐκπορευομένου δὲ τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάνου D 𝔏 (vt.h) 12 ἢ εὐσεβείᾳ] ἢ ἐξουσίᾳ 𝔏 (vt.h p2 vg.cod.) 𝔖 (vg) 𝔄 Chr. : *om.* Iren.lat. 13 παρεδώκατε] *add.* εἰς κρίσιν (κριτήριον) D E 𝔏 (vt.h p) 𝔖 (hl.mg) Iren.lat. 14 ἠρνήσασθε] ἐβαρύνατε D Iren.lat. φονέα] *add.* ζῆν καὶ E 𝔏 (vt.h) Aug.

16 Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. καὶ ἐπὶ τῇ πίστει
τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε ἐστερέωσε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην
17 ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπρά-
18 ξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ὁ δὲ Θεός, ἃ προκατήγγειλε διὰ
στόματος πάντων τῶν προφητῶν παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν
19 οὕτω. μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν
τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ
20 Κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν· ὃν
21 δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν
ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν.
22 Μωσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν
ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ
23 πρὸς ὑμᾶς. ἔσται δέ, πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκεί-
24 νου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ
Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας
25 ταύτας. ὑμεῖς ἐστε οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο
ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ ἐν τῷ σπέρ-
26 ματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ὁ
Θεός, ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς
ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

4 Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ [b] ἱερεῖς καὶ
2 ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, διαπονούμενοι διὰ τὸ διδά-
σκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν
3 τὴν ἐκ νεκρῶν. καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν

[b] ἀρχιερεῖς

---

17 οἶδα] ἐπιστάμεθα D 𝔏 (vt.[h]) 𝔄 Ephr. : οἴδατε *minusc. pauc.* (𝔈th) Ambst. ½ ἐπράξατε] *add.* [τοῦτο] [τὸ] πονηρόν D 𝔏 (vt.[h gig p] vg.[codd.]) 𝔖 (hl.[mg]) Iren.[lat.] Ambst. ⅔ 21 ἀπ' αἰῶνος *om.* D 28 𝔏 (vt.[h gig p]) 𝔄 Iren.[lat.] Tert. Orig.[lat.] : *quae uerba* (*ex* Lc. i. 70 *inserta*?) *magis etiam suspicaberis ex testimoniis his* ; *ante* αὐτοῦ προφητῶν *enim habent* ℵ* A B* C 81 429 *al.* Cosm., *at post* αὐτοῦ προφητῶν P ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 22 εἶπεν] *add.* πρὸς τοὺς πατέρας [ἡμῶν (ὑμῶν)] D E ω 𝔏 (vt.[h gig p] vg.[codd.]) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔈th Iren.[lat.] Chr. 26 ὑμῶν ℵ A C[3] D E P 0165 ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔈th Cosm. : αὐτῶν (αὐτοῦ) C* 33 424** 𝔏 𝔈 Iren.[lat.] : *om.* B Chr.

4. [1] λαὸν] *add.* τὰ ῥήματα ταῦτα D 𝔏 (vt.[h]) 𝔖 (vg. hl.[mg]) : *add.* ταῦτα τὰ ῥήματα E 𝔏 (vt.[gig p]) Lucif. ἱερεῖς ℵ A D E P 0165 ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Chr. Lucif. : ἀρχιερεῖς B C 4 𝔄 𝔈th ὁ στρατηγὸς] οἱ στρατηγοὶ 𝔏 (vt.[gig]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔈th 2 τὴν ἐκ νεκρῶν ℵ A B C E 1 33 81 *al. pauc.* 𝔏 vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Iren.[lat.] : τῶν νεκρῶν D P 0165 ω 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔈th Iren. Lucif.

εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λό- 4
γον ἐπίστευσαν· καὶ ἐγενήθη ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χιλιάδες πέντε.

Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς 5
πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιε- 6
ρεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους
ἀρχιερατικοῦ. καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο, Ἐν ποίᾳ 7
δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; τότε Πέτρος πλη- 8
σθεὶς Πνεύματος Ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρε-
σβύτεροι, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθε- 9
νοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ 10
λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς
ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν
ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν 11
οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν 12
ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλα- 13
βόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγί-
νωσκόν τε αὐτούς, ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν. τόν τε ἄνθρωπον βλέποντες 14
σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύ- 15
σαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλον πρὸς ἀλλή-
λους λέγοντες, Τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνω- 16
στὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ
φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ 17
εἰς τὸν λαόν, ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ
μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ καθόλου μὴ 18
φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ 19

4 ὡσεὶ E P ω Chr., ὡς B D 0165, 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 : *om.* ℵ A 81 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) Eth Hil. 8 πρεσβύτεροι *sine additam.* ℵ A B 0165 𝔏 (vg.) 𝔈 Eth Cyr. $\frac{2}{3}$ Fulg. : *add.* τοῦ Ἰσ(τ)ραήλ D E P ω 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr. Iren.$^{lat.}$ Cypr. : *postea add.* ἀκούσατε 𝔏 (vt.$^{sig\ c\ e\ p2}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg.) 9 ἀνακρινόμεθα] *add.* ἀφ' ὑμῶν D E 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) Iren.$^{lat.}$ Cypr. 10 ὑγιής] *add.* καὶ ἐν ἄλλῳ (ἐν ἄλλῳ δὲ) οὐδενί E 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) Cypr. 11 ὑμῶν] ἡμῶν D 614 12 καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία *om.* 𝔏 (vt.^{h}) Iren.$^{lat.}$ Cypr. Aug. ἡμᾶς] ὑμᾶς B : *om.* 𝔖 (vg.) Eth Did. $\frac{2}{3}$ Ambst. $\frac{2}{3}$ Priscill. 17 λαόν] *add.* τὰ ῥήματα ταῦτα (*cf. u.* 1) E 𝔏 (vt.$^{sig\ h}$ vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vg. hl.^{mg}) Lucif. 18 καὶ καλέσαντες αὐτοὺς] συνκατατιθεμένων δὲ αὐτῶν τῇ γνώμῃ φωνήσαντες αὐτοὺς D 𝔏 (vt.$^{h\ sig}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) Lucif.

Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς εἶπον, Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ
20 Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς
21 ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέ-
λυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται αὐτοὺς διὰ τὸν
22 λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἦν
πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο
τῆς ἰάσεως.

23 Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς
24 αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμο-
θυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ εἶπον, Δέσποτα, σὺ ὁ ποιή-
σας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐ-
25 τοῖς, ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου στόματος Δαβὶδ παιδός
26 σου εἰπών, Ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέ-
στησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό,
27 κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· συνήχθησαν γὰρ ἐπ'
ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρι-
28 σας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ,
29 ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. καὶ
ταῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου
30 μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου
ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνό-
31 ματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη
ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ μία· καὶ
οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς
33 ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπό-

24 ἀκούσαντες] *add.* καὶ ἐπιγνόντες τὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν D *σὺ sine additam.* ℵ A B 𝔏 (vg. ℭ boh.) Ath. Did.: *add.* εἶ Hil. Aug. *al.*: *add.* ὁ θεὸς D E P ω 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 (Eth) Lucif.: *add.* εἶ ὁ θεὸς *codd. minusc. pauc.* 𝔏 (vt.^{d}) ℭ (sah.) Iren.$^{lat.}$ 25 τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου ℵ A B E 33 *al. pauc.* Ath.$^{codd.}$ (*cf. etiam* D 𝔏 𝔖 (vg. hl.) ℭ 𝔄 Eth Iren.$^{lat.}$ Lucif. Hil. Aug.: διὰ P ω Chr.) 27 λαοῖς] λαὸς E 3 326 Eth Hil. $\frac{2}{3}$ Aug. 31 παρρησίας] *add.* παντὶ τῷ θέλοντι πιστεύειν (πιστεύειν *om.* Aug. D E 𝔏 (vg. $^{codd.}$, *quorum nonnulli om.* παντὶ) Iren. Ephr. Aug. Pelag. 32 μία] *add.* καὶ οὐκ ἦν διάκρισις (χωρισμὸς E) ἐν αὐτοῖς οὐδεμία (τις E) D E Cypr. $\frac{2}{3}$ Amb. Zeno αὐτῷ] αὐτοῦ $\mathfrak{p}^{8}$ D

στολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου [c] Ἰησοῦ· χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ
πάντας αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες 34
χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρα-
σκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ 35
ἑκάστῳ, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.

Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστόλων (ὅ ἐστι 36
μεθερμηνευόμενον Υἱὸς παρακλήσεως), Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει,
ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ 37
τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, 5
ἐπώλησε κτῆμα, καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τῆς 2
γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθη-
κεν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρ- 3
δίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ
τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ 4
ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ
ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους 5
τούτους πεσὼν ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας. ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτόν, καὶ ἐξε- 6
νέγκαντες ἔθαψαν.

Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα 7
τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ Πέτρος, Εἰπέ μοι εἰ 8
τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ εἶπε, Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέ- 9
τρος πρὸς αὐτήν, Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου;
ἰδού, οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοί-
σουσί σε. ἔπεσε δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξεν· 10
εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθα-
ψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν 11
ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

---

[c] Ἰησοῦ Χριστοῦ

33 τοῦ κυρίου Ἰησοῦ $\mathfrak{p}^8$ B P ω $\mathfrak{L}$ (vt.$^{\text{gig p}}$) $\mathfrak{S}$ (hl.) $\mathfrak{E}$ (sah.) Iren.$^{\text{lat.}}$ Aug. : Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου [ἡμῶν] ℵ A $\mathfrak{L}$ (vg.) $\mathfrak{E}$ (boh.) : τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ D E *al.* $\mathfrak{S}$ (vg.) $\mathfrak{A}$ 34 ἦν] ὑπῆρχεν $\mathfrak{p}^8$ D E P ω 35 διεδίδοτο] διεδίδετο *antiquissimi unianimes* $\mathfrak{p}^8$ ℵ A B* D E 36 ἀπὸ] ὑπὸ D ω

5. 3 ἐπλήρωσεν] ἐπείρασεν $\mathfrak{L}$ (vg.) Ath.$^{\text{lat.}}$ Did. $\frac{1}{3}$ Epiph. $\frac{2}{3}$ Fulg. $\frac{1}{2}$ 8 ἀπεκρίθη] εἶπεν D (E) $\mathfrak{L}$ (vt.$^{\text{gig p}}$ vg.$^{\text{codd.}}$) $\mathfrak{S}$ (vg.) $\mathfrak{E}$ Eth Lucif.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν
τῷ λαῷ πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶν-
13 τος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυ-
14 νεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ,
15 πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν
τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχο-
16 μένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. συνήρχετο δὲ καὶ τὸ
πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλου-
μένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων· οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ (ἡ οὖσα αἵρεσις
18 τῶν Σαδδουκαίων) ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ
19 τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. ἄγγελος δὲ
Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς
20 εἶπε, Πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ
21 ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς
τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ,
22 καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ παραγενό-
μενοι ὑπηρέται οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ
23 ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ
ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ
24 ἔσω οὐδένα εὕρομεν. ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ τε στρα-
τηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο
25 τοῦτο. παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἰδού, οἱ ἄνδρες,
οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες
26 τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἤγαγεν αὐ-
27 τούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν. ἀγα-
γόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ
28 ἀρχιερεὺς λέγων, Παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ

12 ἅπαντες] *add.* ἐν τῷ ἱερῷ D 42 𝔊 (sah.) (Ethᵗʰ) : *add.* ἐν τῷ ναῷ συνηγμένοι E 15 αὐτῶν] *add.* ἀπηλλάσσοντο γὰρ ἀπὸ πάσης ἀσθενίας ἧς εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν (*sim.*) D 𝔏 (vt.ᵉᵗᵍ P vg.ᶜᵒᵈᵈ.) Lucif. : *add.* καὶ ῥυσθῶσιν ἀπὸ πάσης ἀσθενίας ἧς εἶχον E 18 δημοσίᾳ] *add.* καὶ ἐπορεύθη εἰς ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια D 22 ὑπηρέται] *add.* καὶ ἀνοίξαντες τὴν φυλακὴν D 𝔏 (vt.ᵖ vg.) 𝔖 (hl.*) 23 ἐπὶ ℵ A B D 69 460 𝔏 𝔊 𝔄 Lucif. : πρὸ E P ω Chr. 27 ἀρχιερεὺς] ἱερεὺς D* 𝔏 (vt.ᵉᵗᵍ) Lucif. : στρατηγὸς 𝔏 (vt.ʰ) 28 παραγγελίᾳ ℵ* A B 𝔏 (vt.ᵈ ᵉᵗᵍ vg.) 𝔊 (boh.) Ath. ½ Cyr. ½ Lucif. : *praem.* οὐ (*interrogative pronuntiatum*) ℵᶜ D E P ω 𝔏 (vt.ʰ ᵖ) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 (sah.) 𝔄 Ethᵗʰ Ath. ½ Bas. Chr. ⅔ Cyr. ½

ὀνόματι τούτῳ· καὶ ἰδού, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς
ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ 29
μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν 30
ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν 31
καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ
καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμεν[d] μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, 32
καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, [e]ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς. ἀνα- 33
στὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδά- 34
σκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους
ποιῆσαι. εἶπέ τε πρὸς αὐτούς, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς 35
ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων 36
τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκλίθη
ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο
αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας 37
ὁ Γαλιλαῖος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ὀπίσω
αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπί-
σθησαν. καὶ ταῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, 38
καὶ ἄφετε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον
τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι 39
αὐτούς· μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσ- 40
καλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ

[d] *add.* ἐν αὐτῷ [e] *om.* ὃ (*and the comma*)

29 πειθαρχεῖν κτλ. *interrogatiue legunt* 𝔏 (vt.[h gig e]) Lucif. Aug. *et postea add.* ille autem ait: deo (*sim.*) 𝔏 (vt.[h gig]) 31 δεξιᾷ] δόξῃ D 𝔏 (vt.[gig p]) 𝔈 (sah.) Iren.[lat.] Aug. ἁμαρτιῶν *add.* ἐν αὐτῷ D* 𝔏 (vt.[h p]) 𝔈 (sah.) Eth Aug. 32 ἐσμεν] *add.* ἐν αὐτῷ B *al. pauc.* 𝔈 (boh. [?]) Iren.[lat.] , ὃ *om.* B 93 436 𝔈 33 ἐβούλοντο A B E 614 *al. pauc.* 𝔈 𝔄 Eth Chr. $\frac{2}{2}$: ἐβουλεύοντο ℵ D ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) Lucif. 34 ἀνθρώπους 𝔭[45] ℵ A B 452 𝔏 (vt.[p] vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Chr. $\frac{2}{3}$: ἀποστόλους D E ω 𝔏 (vt.[h gig] vg.[codd.]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Eth Chr. $\frac{1}{3}$ 35 αὐτούς] τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς συνεδρίους D 𝔈 (sah.): totum concilium 𝔏 (vt.[h]) 37 λαὸν *sine additam.* ℵ A* B 453 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔈 (sah.) Eus. Cyr. $\frac{1}{2}$: *add.* (*praem.*) ἱκανὸν (πολὺν) A[2] C D E ω 𝔏 (vt.) *uerss. pler.*, Cyr. $\frac{1}{2}$ 38 αὐτούς] *add.* μὴ μιάναντες (μολύνοντες) τὰς χεῖρας [ὑμῶν] D E 61 𝔏 (vt.[h]) 39 αὐτούς ℵ A B C[2] D E 614 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Eth: αὐτό C* ω 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (vg.) Chr. $\frac{2}{2}$: *praeterea add.* οὔτε ὑμεῖς οὔτε βασιλεῖς οὔτε τύραννοι· ἀπέχεσθε οὖν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων D (*cf.* 326[mg] 431) 𝔏 (vt.[h]) 𝔖 (hl.*): *add.* οὔτε ὑμεῖς οὔτε οἱ ἄρχοντες ὑμῶν E 𝔏 (vt.[gig] vg.[cod.])

41 τῷ ονόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες
ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
42 ἀτιμασθῆναι. πᾶσάν τε ἡμέραν, ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον, οὐκ ἐπαύον-
το διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

6 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις, πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο
γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο
2 ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ
οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπον, Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς κατα-
3 λείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε
[f] οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά, πλήρεις Πνεύ-
4 ματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. ἡμεῖς
5 δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ
ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον,
ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρό-
χορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσή-
6 λυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσ-
ευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε· καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μα-
θητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον
τῇ πίστει.
8 Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ ση-
9 μεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς
τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν
10 ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ. καὶ οὐκ ἴσχυον
11 ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ Πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄν-
δρας λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς

---

[f] δέ

---

6. [1] παρεθεωροῦντο] παραθεωρουνται $\mathfrak{p}^8$ Ł (vt.[d]) [3] οὖν C (D) E ω Ł (vt.[(h) gig (P)] vg.) S (vg. hl.) Ɛ boh.) Chr. *al.* : δέ ℵ (A) B : *om.* (D) Ł (vt.[(h p)]) Ɛ (sah.) Æ Eth Bas. πνεύματος *tantum*) $\mathfrak{p}^8$ ℵ B C² D 431 614 Ł (vt.[gig p] vg.) S ([vg.] hl.) Ɛ (boh.) : *add.* ἁγίου A C* E ω Ł (vt.[h t] vg.[codd.]) Ɛ (sah.) Eth Bas. [8] λαῷ] *add* διὰ τοῦ ὀνόματος [τοῦ] κυρίου [Ἰησοῦ Χριστοῦ] D 431 614 *al. pauc.* Ł (vt.[P t]) S (hl.*) Ɛ (sah.) Aug. : *add.* ἐν τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου] Ἰησοῦ Χριστοῦ E Ł (vt.[h gig]) [9] Ἀλεξανδρέων] Ἀλεξανδρινῶν $\mathfrak{p}^8$ [10] ἐλάλει] *add.* διὰ τὸ ἐλέγχεσθαι αὐτοὺς ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πάσης παρρησίας D E Ł (vt.[h t] vg.[codd.]) S (hl.[mg]) : *add.* insuper μὴ δυνάμενοι οὖν ἀντοφθαλμεῖν τῇ ἀληθείᾳ D Ł (vt.[h]) S (hl.[mg]), ἐπειδὴ οὐκ ἠδύναντο ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ E Ł (vt.[t] vg.[cod.]) [11] λέγοντας B C D² E ω Ł (vt.[h] vg.) S (vg. hl.) : λέγοντες ℵ A D* 330 Ɛ

Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέ- 12
ρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτόν, καὶ ἤγα-
γον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, Ὁ ἄν- 13
θρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου
τούτου καὶ τοῦ νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ 14
Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ
παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ καθε- 15
ζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον
ἀγγέλου.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη, 7
Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη 1, 2
τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι
αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ 3
ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε 4
ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν· κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ
ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς
ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, 5
οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς κατάσχεσιν αὐτήν,
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησε 6
δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλο-
τρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια. καὶ 7
τὸ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύσουσι, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός, καὶ μετὰ
ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ 8
ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ,
καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ
ὁ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας. καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν 9
Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξεί- 10
λετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ
σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστησεν αὐτὸν

13 ῥήματα (*tantum*) ℵ A B C D *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{h\,gig}$ vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Chr. $\frac{2}{3}$ *al.* : *add.* βλάσφημα (*ex u.* 11) E ω 𝔏 (vt.^{t}) 𝔄 Eth Chr. $\frac{1}{3}$: *habet* βλάσφημα *tantum* $\mathfrak{p}^{8}$ τοῦ ἁγίου τούτου B C *al.* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Chr. $\frac{2}{3}$: τοῦ ἁγίου ℵ A D E *al.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) Chr. $\frac{1}{3}$: τούτου τοῦ ἁγίου $\mathfrak{p}^{8}$ 15 ἀγγέλου] *add.* ἑστῶτος ἐν μέσῳ αὐτῶν D 𝔏 (vt.$^{h\,t}$)

7. 3 σου (*alt.*)] *add.* (*ex* LXX) καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου E 218 425 Aug. 4 κατοικεῖτε] *add.* καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν (ὑμῶν) οἱ πρὸ ἡμῶν (ὑμῶν) D 𝔖 (hl.*) Ephr. : *add.* καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν E Aug.

11 ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ'
ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χαναάν, καὶ θλῖψις μεγάλη· καὶ οὐχ εὕρισκον
12 χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σιτία εἰς
13 Αἴγυπτον ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ
14 Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο
Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν, ἐν ψυχαῖς ἑβ-
15 δομήκοντα πέντε. κατέβη δὲ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐτελεύτησεν
16 αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν
ἐν τῷ μνήματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν
17 Ἐμμὸρ ἐν Συχέμ. καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς
ὡμολόγησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν
18 Αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει
19 τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσε τοὺς
πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογο-
20 νεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ· ὃς
21 ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός· ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ
ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς
22 υἱόν. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς
23 ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς
χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς
24 αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο, καὶ
25 ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνό-
μιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσι
26 σωτηρίαν αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐ-
τοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών, Ἄνδρες,
27 ἀδελφοί ἐστε· ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώ-
σατο αὐτὸν εἰπών, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν;
28
29 μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; ἔφυγε
δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ· οὗ

16 ἐν Συχέμ ℵ* B C *al. pauc.* 𝔈 𝔄 : τοῦ Συχέμ D ω 𝔏 (vt.$^{sig\ p}$ vg.) 𝔈th : τοῦ ἐν Συχέμ ℵ^{c} A E 181 322 323 𝔏 (vg.$^{codd.}$) (𝔖 (hl.)) : *om.* 𝔖 (vg.) 17 ὡμολόγησεν ℵ A B C 36^{h} 307 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔈th : ἐπηγγείλατο $\mathfrak{p}^{45}$ D E 𝔏 (vt.^{p} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) : ὤμοσεν (= LXX) ω 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Chr. 24 ἀδικούμενον] *add.* ἐκ τοῦ γένους [αὐτοῦ] D E 𝔏 (vt.^{sig} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.*) 𝔈th 26 συνήλλασσεν ℵ B C D *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 : συνήλασεν A E ω 𝔄 𝔈th Chr.

ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα ὤφθη αὐτῷ 30
ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς 31
ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὅραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο
φωνὴ Κυρίου, Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ 32
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατα-
νοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, Λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ 33
τόπος ἐφ' ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ 34
μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα· καὶ κατέβην
ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. τοῦ- 35
τον τὸν Μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα
καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ Θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκε
σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν 36
αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ
θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς 37
ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν
ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν 38
τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ
τῶν πατέρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν· ᾧ οὐκ ἠθέ- 39
λησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο, καὶ ἐστρά-
φησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ Ἀαρών, 40
Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς
ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. καὶ 41
ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ
εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε 42
δὲ ὁ Θεός, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ·
καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, Μὴ σφάγια καὶ θυσίας
προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ; καὶ 43
ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥεφάν,

30 φλογὶ πυρὸς ℵ B D 33 ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Eth Chr. : πυρὶ φλογὸς A C E *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 35 δικαστήν *sine additam.* p^{45} A B ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) : *add.* ἐφ' ἡμῶν (ἡμᾶς) ℵ C D E 33 *al.* 𝔏 (vt., vg.*codd.*) 𝔖 (vg. hl.*) 𝔈 𝔄 Eth σὺν A B C D E 33 431 614 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Chr. $\frac{2}{3}$: ἐν ℵ ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth 37 ὁ θεὸς ℵ A B D 81 𝔏 (vg.) 𝔈 Eth : κύριος ὁ θεὸς [ἡμῶν (ὑμῶν)] C E ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔄 Chr. $\frac{1}{2}$: ὁ κύριος 431 614 630 𝔖 (hl.) Chr. $\frac{1}{2}$ 38 ζῶντα] θεοῦ ζῶντος 57 Iren.$^{lat.}$ 43 Ῥεφάν (= LXX) ℵ* A C E *al. pauc.* (𝔏 (vg.*cod.*)) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Eth : Ῥεμφάν (= LXX*codd.*) ω Orig.*cod.* Chr. : Ῥομφά B Orig.*cod.* ; Ῥομφάν ℵ* 3 Chr.*cod.* ; Ῥεμφάμ D 𝔏 Iren.$^{lat.}$: Ῥεμφά 81 𝔏 (vg.*codd.*) 𝔄 Orig.*cod.*

τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέ-
44 κεινα Βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωσῇ, ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ
45 τὸν τύπον ὃν ἑωράκει. ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν
μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσ-
46 ώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβίδ· ὃς εὗρε χάριν ἐνώ-
47 πιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Σολο-
48 μῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις
49 κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφήτης λέγει, Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; λέγει Κύριος,
50 ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα
51 πάντα; σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς
ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε· ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς.
52 τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς
προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου· οὗ νῦν ὑμεῖς προ-
53 δόται καὶ φονεῖς ἐγένεσθε· οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς
ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον
55 τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου ἀτε-
νίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν
56 τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἰδού, θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ
57 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ. κράξαντες δὲ
φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ'
58 αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρτυρες
ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύ-
59 λου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα,
60 Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεὶς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ
μεγάλῃ, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο
8 εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν
τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς

46 θεῷ ℵ^c A C E ω *uerss.*, Chr. : οἴκῳ ℵ* B D H 𝔏 (vt^d) 55 πλήρης] *add.* πίστεως καὶ ℵ 424** *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh) 58 ἐλιθοβόλουν] *add.* αὐτόν D 𝔏 (vt.^hpt) 𝔖 (vg. hl.*) 𝔈 𝔈th

8. 1 μέγας *sine praem. sine add.* καὶ θλῖψις D 𝔏 (vt.^h 𝔈 sah.) ἀποστόλων] *add.* οἱ ἔμειναν ἐν Ἱερουσαλὴμ (Ἱεροσολύμοις) D* 𝔏 (vt. vg.^cod.) 𝔈 sah. 𝔈th Ephr. Aug.

Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν 2
Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ᾽ αὐτῷ.
Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, 3
σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον. Φί- 4 5
λιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς
τὸν Χριστόν. προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίπ- 6
που ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.
πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα [g] φωνῇ μεγάλῃ 7
ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. ἐγέ- 8
νετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξ- 9
ιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν· ᾧ προσ- 10
εῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις
τοῦ Θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρό- 11
νῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ 12
εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ 13
αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· θεω-
ρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο.

Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ Σαμά- 14
ρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ
Ἰωάννην· οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι 15
Πνεῦμα Ἅγιον· οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ᾽ οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός· μόνον 16
δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετί- 17
θουν τὰς χεῖρας ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον. ἰδὼν δὲ ὁ 18
Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ
Πνεῦμα [h] τὸ Ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα λέγων, Δότε κἀμοὶ 19

---

[g] φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήρχοντο [h] om. τὸ Ἅγιον

---

[4] διῆλθον] *add.* per ciuitates et castella 𝔏 (vt.^{e_2}) Aug. λόγον] *add.* τοῦ θεοῦ E 90** 𝔏 (vt.^{p_1} t vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg.) Ethᵗʰ : *postea addit* circa ciuitates et castella Iudaeae 𝔏 (vt.^{p} vg.$^{codd.}$) 𝔈 (sah.) [5] τὴν ℵ A B 69 181 : *om.* C D E H ω 𝔈 (sah.) Chr. (*cf.* Matth. x. 5) [7] φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο·] *distinguere licet* φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήρχοντο (*cum* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.)) [10] καλουμένη ℵ A B C D E 33 424** *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Iren.$^{lat.}$ Orig. $\frac{2}{2}$: λεγομένη 431 614 : *om.* ω 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Chr. [13] ἐξίστατο] ἐξίσταντο ℵ* C* D* 𝔏 (vg.$^{codd.}$) Ethᵗʰ [18] τὸ ἅγιον *om.* ℵ B 𝔈 (sah.) *Const.-Apost.*

τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα
20 Ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς
ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι.
21 οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου
22 οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἔναντι τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου
ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς
23 καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.
24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπε, Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον,
ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.
25 Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου,
ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλάς τε κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγε-
λίζοντο.
26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον λέγων, Ἀνάστηθι καὶ
πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερου-
27 σαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδού,
ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν
ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ·
28 ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε
29 τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ, Πρόσελθε καὶ
30 κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐ-
τοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν, Ἆρά γε γινώ-
31 σκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε, Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδη-
γήσει με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ.
32 ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη, Ὡς πρόβατον ἐπὶ
σφαγὴν ἤχθη· καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως
33 οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν
γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.
34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπε, Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ
35 προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ; ἢ περὶ ἑτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ
Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγ-
36 γελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον

24 εἰρήκατε [μοι]] *add.* [ὃς] πολλὰ κλαίων οὐ διελίμπανεν D* 𝔖 (hl.^{mg}) Chr. 32 αὐτοῦ *om.* 𝔏 (vt.^{sig}) Iren.$^{lat.}$ $\frac{1}{2}$ Tert. $\frac{3}{6}$ 33 ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη *om.* 𝔏 (vt.^{p}) Iren. $\frac{1}{2}$ ταπεινώσει *sine additam.* (= LXX) ℵ A B 103 𝔏 (vt.^{sig} vg.) Iren. $\frac{1}{2}$: *add.* αὐτοῦ C E ω 𝔏 (vg.$^{codd.}$), *uerss. pler.*

ἐπί τι ὕδωρ· καί φησιν ὁ εὐνοῦχος, Ἰδού, ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆ-
νai; [i] καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ 38
ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέ- 39
βησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον· καὶ οὐκ
εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.
Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πό- 40
λεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

9 Ὁ δὲ Σαῦλος, ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ
Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δα- 2
μασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄν-
δρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ 3
πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ· ἐξαίφνης τε περιή-
στραψεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φω- 4
νὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; εἶπε δέ, Τίς εἶ, Κύριε; 5
ὁ δέ, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς 6
τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι ὅ τι σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνο- 7
δεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐννεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ
θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀ- 8
φθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς
Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. 9
Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας· καὶ εἶπε πρὸς 10
αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ Κύριος, Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, Ἰδού, ἐγώ, Κύριε. ὁ 11
δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμέ-

---

[i] *add. uer.* 37 εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

---

37 εἶπεν δὲ αὐτῷ [ὁ Φίλιππος] Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου[, ἔξεστιν]. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν [Χριστὸν] (D *hiat*) E 322 323 *al. pauc.* 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) 𝔄 Iren. Cypr. *ex parte* : *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ A B C 33 614 ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Eth Chr. $\frac{2}{2}$ 39 κυρίου] ἅγιον ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν εὐνοῦχον, ἄγγελος δὲ κυρίου A (D *hiat*) 322 323 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{p} vg.$^{codd. pauc.}$) 𝔖 (hl.*) 𝔄 Ephr. Hier. Aug.

9. 4 διώκεις] *add.* σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν E 431 𝔏 (vg.$^{codd. pauc.}$) 𝔖 (vg. hl.*) Petil. $\frac{2}{2}$ (*cf.* xxvi. 14) 5 Ἰησοῦς (*sine additam.*) ℵ B ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Orig. Chr. : *add.* ὁ Ναζωραῖος (Ναζαρηνὸς) A C E *al. pauc.* 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.*) Eth Hil. Amb. Aug. Petil. : *add.* Christus Iren.$^{lat.}$: Christus (*pro* Iesus) Petil. διώκεις (*sine additam.*) ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Chr. : *add.* σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν (*om. hucusque* Hil. Petil.). (6) τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπεν, Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι ; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) (Eth) Ephr. Lucif. Amb. 7 ἀκούοντες] ἀκούσαντες 614 8 οὐδὲν ℵ A* B 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) : οὐδένα A^{2} C E ω 𝔈 (boh.) Chr. (*cf.* Lc. vi. 35)

νην Εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα· ἰδοὺ
12 γάρ, προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἄνδρα Ἀνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα, καὶ
13 ἐπιθέντα αὐτῷ τὰς χεῖρας, ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἀνανίας,
Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε
14 τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιε-
15 ρέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ πρὸς
αὐτὸν ὁ Κύριος, Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστί μοι οὗτος, τοῦ βαστά-
σαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ·
16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.
17 ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν
τὰς χεῖρας εἶπε, Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀ-
φθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς Πνεύματος
18 Ἁγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες,
19 ἀνέβλεψέ τε· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη· καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν.
20 Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς. καὶ εὐ-
θέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
21 τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός
ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο;
καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιε-
22 ρεῖς. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνεν Ἰουδαίους τοὺς
κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.
23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνε-
24 λεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο
25 δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι· λαβόντες
δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτόν, χαλάσαντες
ἐν σπυρίδι.
26 Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπείραζε κολλᾶσθαι τοῖς μαθη-
ταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής.
27 Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ
διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν

12 *uersum om.* 𝔏 (vt.^{h}) ἄνδρα (*tantum*) ℵ A 81 𝔏 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) 𝔈th : *add.* ἐν ὁράματι B C 630 𝔈 (boh. : *praem* ἐν ὁράματι E ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr. 17 ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας] τότε ἐγερθεὶς Ἀνανίας ἀπῆλθεν 431 614 1518 𝔏 (vt.$^{h\,p}$) (𝔖 (vg.)) 20 ἐκήρυσσεν] *add.* μετὰ πάσης παρρησίας 𝔏 (vt.$^{h\,(m)}$) Iren. ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ] *add.* ὁ χριστὸς Iren. : *praem.* ὁ χριστὸς 𝔏 (vt.$^{h\,m}$) 𝔈 (sah.) Iren.$^{lat.}$: *post* θεοῦ *add.* ζῶντος 𝔏 (vt.^{m})

αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.
καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, 28
παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει 29
πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐπιγνόντες 30
δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν
εἰς Ταρσόν.

Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σα- 31
μαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη, καὶ πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ
Κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπληθύνετο.

Ἐγένετο δὲ Πέτρον, διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν καὶ πρὸς 32
τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα 33
Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραββάτου, ὃς ἦν
παραλελυμένος. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος, Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς 34
Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον 35
αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρωνᾶν, οἵτινες ἐπέ-
στρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη 36
λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν
ἐποίει· ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀπο- 37
θανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδ- 38
δης τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέ-
στειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες, Μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν
ἕως ἡμῶν· ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον 39
ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον· καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαί-
ουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν
οὖσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα 40
προσηύξατο· καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι.
ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε.

29 Ἑλληνιστάς] Ἕλληνας A 𝔖 (hl.) (*in tali re uerss. nil fere ualent*) 30 Καισάρειαν] *add.* (*praem.*) [διὰ] νυκτὸς E 431 1518 *al.* 𝔏 (vt.$^{gig\,p}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.*) 𝔈 (sah.) 31 ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία . . . εἶχεν κτλ. ℵ A B C (D) 33 81 322 323 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Eth Dion.-Alex. : αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι . . . εἶχον κτλ. (E) ω 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl. Chr. Aug. 37 ἀποθανεῖν] *add.* cum autem esset Petrus Lyddae 𝔖 (hl.*) 38 μὴ ὀκνήσῃς δ. ἕ. ἡμῶν ℵ A B C* E 81 181 453 𝔏 𝔈 : μὴ ὀκνῆσαι δ. ἕ. αὐτῶν p^{45} ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Eth Bas. Chr. 40 ἀνάστηθι] *add.* in nomine [domini nostri] Iesu Christi 𝔏 (vt.$^{gig\,m\,p}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) 𝔄 Cypr. Amb.

41 δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς
42 χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς
43 Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας
ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

10 Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ
2 σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν
σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεό-
3 μενος τοῦ Θεοῦ διαπαντός. εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ περὶ ὥραν
ἐννάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτόν, καὶ
4 εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἔμφοβος γενόμενος,
εἶπε, Τί ἐστι, Κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ, Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεη-
5 μοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν
πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικα-
6 λεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία
7 παρὰ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας
δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ,
8 καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.
9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων, καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων,
10 ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην· ἐγένετο δὲ
πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο
11 ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ κατα-
βαῖνον σκεῦός τι, ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον
12 ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς
13 καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς,
14 Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι οὐ-
15 δέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου
16 πρὸς αὐτόν, Ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο
ἐπὶ τρίς· καὶ εὐθὺς ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδε, ἰδού,
οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου, διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν

10. 9 ἕκτην] ἐνάτην ℵ^{c} 36^{a} 10 ἐγένετο (*alt.*) ℵ A B C 81 181 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔈th Orig. Did. : ἐπέπεσεν E 33 ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (Clem.) Chr. 11 καθιέμενον] δεδεμένον 36^{a} : ἐκδεδεμένον Clem. : *praem.* δεδεμένον καὶ C* 81 ω (𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.)) 𝔈 (sah.) Chr. 16 εὐθὺς ℵ A B C E 81 (181 431) 453 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) : πάλιν D ω 𝔏 (vt$^{o\ sig}$) 𝔖 (hl.) Chr. : *om.* 𝔭^{45} 36^{a} 307 𝔏 (vt.$^{1\ p}$, 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 *Const.-Apost.* Orig.$^{lat.}$ Amb.

Σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ 18
Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ Πέτρου διεν- 19
θυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα, Ἰδού, ἄνδρες
τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς 20
μηδὲν διακρινόμενος· ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέτρος 21
πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν, Ἰδού, ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν
πάρεστε; οἱ δὲ εἶπον, Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβού- 22
μενος τὸν Θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων,
ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε. 23

Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν ἀδελφῶν
τῶν ἀπὸ τῆς Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. τῇ δὲ ἐπαύριον [k] εἰσῆλθον εἰς 24
τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσά-
μενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὡς δὲ ἐγένετο 25
τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ
τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγειρε λέγων, Ἀνά- 26
στηθι· κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ 27
εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς, ἔφη τε πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς ἐπί- 28
στασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι
ἀλλοφύλῳ· καὶ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν
ἄνθρωπον· διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι 29
οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με. καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη, Ἀπὸ τετάρτης 30
ἡμέρας, μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐννάτην προσευχόμενος ἐν
τῷ οἴκῳ μου· καὶ ἰδού, ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, καί 31
φησι, Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου
ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετα- 32
κάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σί-
μωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε· σύ 33

---

[k] εἰσῆλθεν

---

19 τρεῖς *om.* D ω 𝔏 (vt.$^{m\,p}$) 𝔖 (hl.) 𝔄 *Const.-Apost.* Chr. Amb. Aug. *al.* : *habet* δύο B 24 εἰσῆλθον (-αν)] εἰσῆλθεν B D 81 90 321 614 𝔏 (vt.^{p} vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔈th φίλους] *add.* περιέμεινεν D 𝔏 (vt.^{p*}) 𝔖 (hl.^{mg}) 25 ὡς δὲ . . . τὸν Πέτρον] προσεγγίζοντος δὲ τοῦ Πέτρου [εἰς τὴν Καισάρειαν] προδραμὼν εἷς τῶν δούλων διεσάφησεν παραγεγονέναι αὐτόν. ὁ δὲ Κορνήλιος [ἐκπηδήσας καὶ] D 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (hl.^{mg}) (𝔈th) 30 τετάρτης] τῆς τρίτης D 32 θάλασσαν (*sine additam.*) p^{45} ℵ A B 81 431 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{p} vg.) 𝔈 (boh.) : *add.* ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι C D E ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Chr. : *add. etiam* by which thou wilt be saved 𝔈 (sah.) 𝔈th

τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου.
34 ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν,
Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ
35 Θεός· ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιο-
36 σύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. τὸν λόγον [l] ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ,
εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ (οὗτός ἐστι πάντων Κύριος)
37 —ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος
38 ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, Ἰησοῦν τὸν
ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ δυνάμει· ὃς
διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ
39 τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν
ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ· ὃν καὶ ἀνεῖ-
40 λον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,
41 καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς
προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συν-
42 επίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ παρήγγειλεν
ἡμῖν κηρῦξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος
43 ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ προφῆται
μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα
τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.
44 Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα
45 τὸ Ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ
περιτομῆς πιστοί, ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ
46 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσ-
47 σαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, Μήτι τὸ
ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ
48 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; προσέταξε δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνό-
ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι
ἡμέρας τινάς.

---

[l] *om.* ὃν

---

33 *τοῦ θεοῦ* ℵ A B C D² E ω 𝔏 (vt.^{sl_5}) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Chr. : *σου* D* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Eth 38 *ὃν* ℵ* C D E ω 𝔖 (vg. hl.) Cyr.-Hier.$^{codd.}$ Chr. : *om.* ℵ^{a} A B 81 *uerss. pler.* Hipp. Ath. Cyr.-Hier. 37 *ἀρξάμενος* ℵ A B C D E *al. pauc.* : *ἀρξάμενον* $\mathfrak{p}^{45}$ ω (*de uerss. non liquet*) 41 *αὐτῷ*] *add. καὶ συνανεστράφημεν* D 𝔏 (vt.$^{sl_5\,p}$) 𝔖 (hl.) Vigil. : *add. insuper* cum eo dies quadraginta 𝔏 (vt.^{p}) Ephr. Vigil. *νεκρῶν*] *add. ἡμέρας μ'* (*sim.*) D E 𝔏 (vt.$^{sl_5\,p\,t}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) Eth

Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, 11
ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος 2
εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες ὅτι 3
Πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἀρ- 4
ξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων, Ἐγὼ ἤμην ἐν 5
πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος· καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον
σκεῦός τι, ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ· εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τε- 6
τράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.
ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι, Ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. 7
εἶπον δέ, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν 8
εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Ἃ ὁ 9
Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν 10
ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδού, ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέ- 11
στησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ἦμεν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός
με. εἶπε δέ μοι τὸ Πνεῦμα συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα· ἦλθον 12
δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
ἀνδρός· ἀπήγγειλε δὲ ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ στα- 13
θέντα καὶ εἰπόντα, Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν
ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ 14
καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα 15
τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθην δὲ τοῦ 16
ῥήματος Κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ
βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν 17
αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν,
ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχα- 18
σαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες, Ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς
τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στε- 19

II. 2 ὅτε δὲ . . . περιτομῆς] ὁ μὲν οὖν Πέτρος διὰ ἱκανοῦ χρόνου ἠθέλησεν πορευθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ προσφωνήσας τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπιστηρίξας αὐτοὺς πολὺν λόγον ποιούμενος διὰ τῶν χωρῶν (? δι' αὐτῶν ἐχώρει) διδάσκων αὐτούς· ὃς καὶ κατήντησεν αὐτοῖς (? αὐτοῦ) καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν χάριν τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ ἐκ περιτομῆς ἀδελφοὶ διεκρίνοντο πρὸς αὐτόν D 𝔏 (vt.$^{p\ w}$ vg.$^{codd.}$) (𝔖 (hl.*)) 17 ὁ θεὸς *om.* D 𝔏 (vg.$^{cod.}$) *Rebapt.* Aug. θεόν] *add.* τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον πιστεύσασιν ἐπ' αὐτῷ (*sim.*) D 𝔏 (vt.^{w} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*): *add.* τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον 𝔏 (vt.^{p} vg.$^{codd.}$) Aug.

φάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας μηδενὶ λα-
20 λοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄν-
δρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν
21 καὶ πρὸς τοὺς [m]α Ἕλληνας εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν
χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν· πολύς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν
22 ἐπὶ τὸν Κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔ-
σης ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν· καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως
23 Ἀντιοχείας· ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ Θεοῦ ἐχάρη,
καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν [n] τῷ Κυρίῳ,
24 ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ πίστεως· καὶ προσ-
25 ετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦ-
26 λον, καὶ εὑρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν
ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι
τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.
27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφῆται
28 εἰς Ἀντιόχειαν. ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Ἄγαβος, ἐσήμανε
διὰ τοῦ Πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκου-
29 μένην· ὅστις ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ηὐπορεῖτό
τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ
30 Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέ-
ρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.
12 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖ-
2 ρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν
3 ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ. ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις
4 προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων· ὃν καὶ
πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν
φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.
5 ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῶς γινο-

---

[m] Ἑλληνιστὰς [n] *add.* ἐν

---

19 *μόνον*] μόνοις D 614 𝔏 20 Ἕλληνας ℵ^c A D* 1518 Eus. Chr. (?) : Ἑλληνιστὰς (ℵ*) B D^2 E ω 23 *προσμένειν*] *add.* ἐν B 181 𝔖 (hl.) 𝔈 25 ἐξῆλθεν . . . ἤγαγεν] ἀκούσας δὲ ὅτι Σαῦλός ἐστιν εἰς Θαρσὸν ἐξῆλθεν ἀναζητῶν αὐτόν· καὶ [ὡς] συντυχὼν παρεκάλεσεν [αὐτὸν] ἐλθεῖν D 𝔏 (vt.^gig p vg^cod.) 𝔖 (hl.^mg 28 ἀναστὰς δὲ εἷς ἐ. αὐ. ὀν. Ἄγ. ἐσήμανεν] ἦν δὲ πολλὴ ἀγαλλίασις· συνεστραμμένων δὲ ἡμῶν ἔφη εἷς ἐ. αὐ. ὀν. Ἄγ. σημαίνων D 𝔏 (vt.^p w vg.^codd.) 𝔖 (hl.) Aug.

12. 1 ἐκκλησίας] *add.* ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ D 614 𝔏 (vt.^p w vg.^cod.) 𝔖 (hl.*) 3 Ἰουδαίοις] *add.* ἡ ἐπιχείρησις αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς πιστοὺς D 𝔏 (vt.^p * vg.^cod.) 𝔖 (hl.^mg)

μένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἔμελλεν 6
αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος με-
ταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί· φύλακές τε πρὸ τῆς
θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. καὶ ἰδού, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ 7
φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου
ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις
ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν, Ζῶσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ 8
σανδάλιά σου. ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλοῦ τὸ ἱμά-
τιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει· καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι 9
ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.
διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν 10
σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς·
καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ'
αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, Νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι 11
ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρώ-
δου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. συνιδών τε ἦλ- 12
θεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου
Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. κρούσαν- 13
τος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνό-
ματι Ῥόδη· καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ 14
ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ
τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, Μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως 15
ἔχειν. οἱ δ' ἔλεγον, Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε 16
κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτόν, καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐ- 17
τοῖς τῇ χειρὶ σιγᾷν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ
τῆς φυλακῆς· εἶπέ τε, Ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα.
καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάρα- 18
χος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. Ἡρώδης 19
δὲ ἐπιζητήσας αὐτόν, καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν
ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέ-
τριβεν.

Ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν 20

7 πατάξας] νύξας D 𝔏 (vt.^{sig}) Lucif. 10 ἐξελθόντες] *add.* κατέβησαν τοὺς ζ' (ζ' *om.* 𝔏 (vt.^{p})) βαθμοὺς καὶ D 𝔏 (vt.^{p}) 15 ἔλεγον] *add.* πρὸς αὐτήν· τυχὸν D 𝔖 (vg.) Eth : *add.* πρὸς αὐτήν 𝔈 (sah. boh.$^{codd.}$) 19 ἀπαχθῆναι] ἀποκτανθῆναι D* 𝔖 (vg. hl.) 𝔄

πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον, τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασι-
λέως, ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς
21 βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλι-
22 κήν, καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος
23 ἐπεφώνει, Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν
αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ Θεῷ· καὶ
γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.
24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο.
25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν [o] ἐξ Ἱερουσαλήμ, πληρώ-
σαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα
Μάρκον.
13 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ
διδάσκαλοι, ὅ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λού-
2 κιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ
Σαῦλος. λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπε τὸ
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον
3 εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσ-
ευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.
4 Αὐτοὶ μὲν οὖν, ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, κατῆλ-
5 θον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον. καὶ
γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συνα-
6 γωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες
δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπρο-
7 φήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαρϊησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ
Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον
8 ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύ-
μας, ὁ μάγος (οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ), ζητῶν δια-
9 στρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος,
10 πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου, ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν, Ὦ πλήρης παν-
τὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιο-

---

[o] εἰς

---

25 ἐξ Ἱερ. ℵ* A 33 322 323 330 *al.* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Chr.$^{codd.}$: ἀπὸ Ἱερ. (B*) D E 431 *al.* 𝔏 Chr.$^{cod.}$: *item* ἐξ (ἀπὸ) Ἱερ. εἰς Ἀντιόχειαν E 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{p}) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔈th : εἰς Ἱερ. ℵ B 81 *al.* 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈th Chr.$^{codd.}$

13. 3 ἀπέλυσαν *om.* D 8 Ἐλύμας] Ἐτοιμᾶς D* Etoemus Lucif. Etimas Ambst. (Pacian.) πίστεως] *add.* ἐπειδὴ ἥδιστα ἤκουεν αὐτῶν (*sim.*) D E 𝔖 (hl.*)

σύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν 11
ἰδού, χεὶρ τοῦ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλός, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον
ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ
περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπί- 12
στευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου.

Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς 13
Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέ-
στρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρε- 14
γένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν συναγω-
γὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ 15
νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς
λέγοντες, Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως
πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας τῇ χειρί, 16
εἶπεν,

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκούσατε. ὁ 17
Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν
λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος
ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς. καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον 18
[p] ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ 19
Χαναὰν κατεκληρονόμησε τὴν γῆν αὐτῶν, ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ 20
πεντήκοντα· καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προφήτου.
κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν 21
Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μεταστήσας 22
αὐτὸν ἤγειρε τὸν Δαβὶδ αὐτοῖς εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας,
Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιή-

---

[p] ἐτροφοφόρησεν

---

14 τὴν Πισιδίαν p^{45} ℵ A B C : τῆς Πισιδίας *rell.* τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων] τὴν ἡμετέρα (*sic*) τῷ σαββάτῳ D* 17 καὶ τὸν λαὸν] διὰ τὸν λαὸν D : διὰ τὸν λαὸν καὶ 614 Ł (vt.^{gig}) Ş (hl.) 18 ἐτροποφόρησεν ℵ B C^2 D ω Ł (vg.) Ş (hl.^{mg}) Chr. Cosm., *et eandem lectionem in* Deut. i. 31 *maluit* Orig. : ἐτροφοφόρησεν A C* E 33 *al. pauc.* Ł (vt.) Ş (vg. hl.) Ɛ Ą Ethṭ 19 κατεκληρονόμησεν ω Chr. Cosm. : κατεκληροδότησεν *minusc. pauc.* : (*sine additam.*) ℵ B D* 33 81 181 Ɛ Cosm. : *add.* αὐτοῖς A C D^2 E ω, *uerss. pler.*, Chr. αὐτῶν] τῶν ἀλλοφύλων D* Ş (hl.*) 20 ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα (*cum praecedentibus coniuncta*)· καὶ μετὰ ταῦτα (*om.* κ.μ.τ. Ɛ [sah.]) ℵ A B C 33 81 *al. pauc.* Ł (vg.) Ɛ Ą Cosm. : καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα D^2 E ω Ethṭ : καὶ ἕως ἔτεσι ·ῦ· καὶ ν' D* Ł (vt.$^{\text{d gig}}$) Ş (vg. hl. (*sed uide infra*)) ὡς *om.* 614 Ş (hl.) Ɛ (boh.) μετὰ ταῦτα ἔδωκεν] ἔδωκεν μετὰ ταῦτα 614 Ş (hl.)

23 σει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ'
24 ἐπαγγελίαν ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάν-
νου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ
25 λαῷ Ἰσραήλ. ὡς δὲ ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, Τί ἐμὲ
ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδού, ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ
26 ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους
Ἀβραάμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος τῆς
27 σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ
καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προ-
φητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρω-
28 σαν. καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ᾐτήσαντο Πιλάτον ἀναιρε-
29 θῆναι αὐτόν. ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθε-
30 λόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν
31 ἐκ νεκρῶν· ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵτινες νῦν εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς
32 τὸν λαόν. καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγ-
33 γελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις ἡμῶν,
ἀναστήσας Ἰησοῦν· ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται, Υἱός
34 μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν
35 ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστά. διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει,
36 Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ
ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς
37 πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ Θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε
38 διαφθοράν. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου
39 ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται· καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνή-
θητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων

23 ἤγαγεν ℵ A B E *al.* Ł (vg.) Ɛ (boh.) Ɛthᵍ Ath. Chr. ½ Cosm. : ἤγειρεν C D 33 *al.* Ł (vt. vg.ᶜᵒᵈᵈ.) S (vg. hl.) Ɛ (sah.) A Chr. ½ 26 ἡμῖν ℵ A B D 33 81 614 1518 *al. pauc.* S (hl.ᵐᵍ) Ɛ (sah.) Cosm. : ὑμῖν $\mathfrak{p}^{45}$ C E ω Ł S (vg. hl.) Ɛ (boh.) A Ɛthᵍ Chr. 29 γεγραμμένα] *add.* εἰσὶν ᾐτοῦντο τὸν Πειλᾶτον τοῦτον μὲν σταυρῶσαι καὶ ἐπιτυχόντες πάλιν καὶ (*sim.*) D S (hl.ᵐᵍ) 31 νῦν] *om.* B E ω Chr. : *praem.* ἄχρι D 614 1518 Ł (vg.) S (vg.) 33 ἡμῶν ℵ A B C* D Ł vt.ᵗ vg.) Ɛthᵍ Hil. Amb.ᶜᵒᵈᵈ. Cosm. ⅔ (*uel* ½) : αὐτῶν Ł (vt.ᵍˡᵍ) Ɛ (sah.) Amb.ᶜᵒᵈᵈ. : *om.* Ɛ (boh.) : αὐτῶν ἡμῖν C³ E 81 ω S (vg. hl.) A Chr. Cosm. ½ (?) : ὑμῶν Ł (vt.ᵖ vg.ᶜᵒᵈᵈ.) δευτέρῳ] πρώτῳ D Ł (vt.ᵍˡᵍ) Orig. Hil. Ps.-Hier., *codd. ap.* Bed. (*quibuscum concordant* Iustin. Tert. Cypr. Eus. Apollin.) *om.* $\mathfrak{p}^{45}$ 0142* (?) 34 ὅτι] ὅτε D 614 Ł (vt.ᵍˡᵍ) S (vg.) Hil.

δικαιοῦται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις, 40
Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον 41
ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν
τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆ- 42
ναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθη- 43
σαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ
καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσ-
μένειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι 44
τὸν λόγον τοῦ [q] Θεοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθη- 45
σαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λαλουμένοις, βλασφη-
μοῦντες. παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον, Ὑμῖν 46
ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ ἀπω-
θεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ
στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύριος, Τέθεικά 47
σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ [r] Θεοῦ· καὶ 48
ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ 49
λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς 50
σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ
ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον
αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. οἱ δέ, ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν 51
ποδῶν ἐπ' αὐτούς, ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς 52
καὶ Πνεύματος Ἁγίου.

---

[q] Κυρίου [r] Κυρίου

39 δικαιοῦται] *add.* παρὰ [τῷ] θεῷ D 383 614 Ł (vt.[t]) S (hl.[mg]) 40 ἐπέλθῃ (*sine additam.*) ℵ B D 33 431 614 *al. pauc.* Ł (vg.[codd.]) : *add.* ἐφ' ὑμᾶς A C E ω, *uerss.*, Cosm. 42 παρεκάλουν] *om.* B E (? 453) : ἠξίουν Chr. (?) σάββατον] *add.* ἠξίουν B (? 453) 43 Βαρνάβᾳ] *add.* ἀξιοῦντες βαπτισθῆναι 383 614 S (hl.*) τοῦ θεοῦ] *add.* ἐγένετο δὲ καθ' ὅλης τῆς πόλεως διελθεῖν (φημισθῆναι) τὸν λόγον [τοῦ θεοῦ] *sim.*) D E Ł (vt.[w] vg.[codd.]) S (hl.[mg]) 44 θεοῦ B* C E ω Ł (vg.[codd.]) S (vg. hl.) Ɛ (boh.) A Ethi Chr. : κυρίου ℵ A B[3] 33 81 322 323 431 *al. pauc.* Ł Ɛ (sah.) : Παύλου πολύν τε λόγον ποιησαμένου περὶ τοῦ κυρίου D 48 τὸν λόγον τοῦ θεοῦ (κυρίου)] τὸν θεὸν 383 441 614 1518 S (vg. hl.) Ethi : τὸν κύριον Ł (vg.[cod.]) θεοῦ B D E 322 323 330 431 *al. pauc.* Ɛ (boh.) A Aug. : κυρίου $\mathfrak{p}^{45}$ ℵ A C 33 ω Ł Ɛ (sah.) Chr. ἐπίστευσαν] *add.* τῷ λόγῳ τοῦ κυρίου (θεοῦ) 383 614 1518 Ł (vg.[cod.]) S (hl.) 50 γυναῖκας] *add.* καὶ ℵ* E ω Ł (vg.) S (hl.) Ɛ (boh.) Ethi Chr. διωγμὸν] *praem.* θλῖψιν [μεγάλην] καὶ D E (*cf.* viii. 1) Ephr.

14 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συνα-
γωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε
2 καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν
3 καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν
οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι
τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ
4 τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν
5 ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ὡς δὲ ἐγένετο
ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ
6 λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαο-
7 νίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον· κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελι-
ζόμενοι.

8 Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ
9 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουε τοῦ
Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ
10 σωθῆναι, εἶπε μεγάλῃ φωνῇ, Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ
11 ἥλατο καὶ περιεπάτει. οἵ τε ὄχλοι, ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπῆ-
ραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀν-
12 θρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν
13 δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ὅ τε ἱερεὺς
τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς
14 πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπό-

14. [1] αὐτοὺς] αὐτὸν D [2] ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν] ἀρχισυνάγωγοι [τῶν Ἰουδαίων] καὶ οἱ ἄρχοντες [τῆς συναγωγῆς] ἐπήγαγον [αὐτοῖς] διωγμὸν [κατὰ τῶν δικαίων] D 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr. ἐπήγειραν] *add.* διωγμὸν E 383 614 1518 𝔏 (vt.$^{sig\ w}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.) ἀδελφῶν] *add.* ὁ δὲ κύριος ἔδωκεν ταχὺ εἰρήνην (*sim.*) D E 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) (Cassiod.) [4] ἀποστόλοις] *add.* κολλώμενοι διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ D 𝔖 (hl.^{mg}) [5,6] *sic fere legit* et iterum excitauerunt persecutionem secundo Iudaei cum gentibus, et lapidantes eos eduxerunt eos ex ciuitate, et fugientes peruenerunt in Lycaoniam, in ciuitatem quandam quae uocatur Lystra, et Derben 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr. [6] Λυκαονίας] *add.* sicut Iesus dixerat eis LX[XII?] 𝔏 (vt.^{h}) περίχωρον] *praem.* (*aut add.*) ὅλην D E 𝔏 (vt.^{h} vg.) [7] εὐαγγελιζόμενοι] *add.* [τὸν λόγον τοῦ θεοῦ] καὶ ἐκινήθη ὅλον τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ διδαχῇ· ὁ δὲ Παῦλος καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Λύστροις (*sim.*) D E 𝔏 (vt.$^{h\ w}$ vg.$^{codd.}$) [9] ἤκουεν B C *al.* 𝔈 (sah.) : ἤκουσεν ℵ A D E *al.*, *uerss. pler.* Chr. [10] ἀνάστηθι] *praem.* σοι λέγω ἐν [τῷ] ὀνόματι [τοῦ κυρίου] [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ (*sim.*) C D E 383 *al.* 𝔏 (vt.^{h} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.^{mg}) 𝔈 (sah.) 𝔄 Iren.$^{lat.}$ *al.* [13] ὅ τε ἱερεὺς . . . ἐνέγκας . . . ἤθελεν] οἱ δὲ ἱερεῖς . . . ἐνέγκαντες . . . ἤθελον D 460 𝔏 (vt.^{sig} vg.$^{cod.}$) Ephr. Διὸς τοῦ ὄντος] ὄντος Διὸς D 614 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔖 (vg. hl.) πρὸ τῆς] πρὸ D* : πρὸ τῶν πυλῶν τῆς 81 𝔏 (vt.$^{(h)\ sig}$) ταύρους] *add.* αὐτοῖς D στέμματα] *add.* αὐτοῖς E 614 1518 θύειν] ἐπιθύειν D : *add.* αὐτοῖς 𝔖 (vg.)

στολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἐξεπήδη-
σαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; 15
καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ
τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐ-
ρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν 16
ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς
αὐτῶν. καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν, ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν 17
ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐ-
φροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν 18
τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες 19
τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νο-
μίζοντες αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀνα- 20
στὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ
εἰς Δέρβην. εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες 21
ἱκανούς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιό-
χειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμέ- 22
νειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους 23
κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ
Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς 24
Παμφυλίαν. καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀτ- 25
τάλειαν· κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδο- 26
μένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. παραγενόμενοι 27
δέ, καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς
μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ 28
χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς 15
ὅτι Ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενο- 2

15 ὑμᾶς] ὑμῖν τὸν θεὸν D 𝔏 (vt.^{m}) Iren.$^{lat.}$ 18 αὐτοῖς] *add.* ἀλλὰ πορεύεσθαι ἕκαστον εἰς τὰ ἴδια (*sim.*) $\mathfrak{p}^{45}$ C 33 383 431 614 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔄 19 ἐπῆλθ. (ἀπῆλθ. $\mathfrak{p}^{45}$) δὲ] διατριβόντων [δὲ] αὐτῶν καὶ διδασκόντων ἐπῆλθ. C D E 33 81 *al.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔄 Cassiod. 22 πολλῶν *om.* Ambst. $\frac{2}{3}$ 25 Ἀττάλειαν] *add.* εὐαγγελιζόμενοι αὐτούς (αὐτοῖς) D 383 614 𝔖 (hl.*)

15. 1 Ἰουδαίας] *add.* τῶν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων 383 614 𝔖 (hl.^{mg}) (*ex. u.* 5) περιτ. τ. ἔ. M.] περιτ. καὶ τ. ἔ. M. περιπατῆτε D 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 (sah.)

μένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ
πρὸς αὐτοὺς ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καί τινας ἄλ-
λους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσα-
3 λὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. οἱ μὲν οὖν, προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς
ἐκκλησίας, διήρχοντο τήν τε Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι
τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς
4 ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς
ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε
5 ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς
αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι Δεῖ περιτέμνειν
αὐτούς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.
6 Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λό-
7 γου τούτου. πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς
αὐτούς,
Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν
ἐξελέξατο ὁ Θεός, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον
8 τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύ-
9 ρησεν αὐτοῖς, δοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν· καὶ οὐδὲν
διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας
10 αὐτῶν. νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τρά-
χηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν
11 βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι,
καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι.
12 Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου ἐξη-

2 ἔταξαν . . . ἐξ αὐτῶν] ἔλεγεν γὰρ ὁ Παῦλος μένειν οὕτως καθὼς ἐπίστευσαν D 𝔏 (vt.$^{gig\ w}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr.: *add. insuper* διισχυριζόμενος· οἱ δὲ ἐληλυθότες ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ παρήγγειλαν αὐτοῖς τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ καί τισιν ἄλλοις ἀναβαίνειν D 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr. περὶ] *praem.* ὅπως κριθῶσιν ἐπ' αὐτοῖς (αὐτῶν) D 614 Ephr. *quae eadem uerba post* τούτου *exhibent* 383 𝔖 (hl.*) 4 παρεδέχθησαν] *add.* μεγάλως C D 383 614 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) Amb. Cassiod. 5 ἐξανέστησαν . . . λέγοντες] οἱ δὲ παραγγείλαντες αὐτοῖς ἀναβαίνειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἐξανέστησαν [κατὰ τῶν ἀποστόλων] λέγοντές τινες ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες D 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr. 6 πρεσβύτεροι] *add.* σὺν τῷ πλήθει 383 614 𝔖 (hl.) Ephr. λόγου] ζητήματος E 614 1518 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (hl.) 10 τὸν θεόν *om.* 𝔏 (vg.$^{cod.}$) Ambst. $\frac{2}{3}$ Hier. $\frac{2}{3}$ Aug. μαθητῶν] ἀδελφῶν Tert. Ambst. $\frac{2}{3}$ Hier. οὔτε οἱ πατ. ἡμῶν οὔτε ἡμ.] οὔτε ἡμ. οὔτε οἱ πατ. ἡμῶν 614 1518 𝔏 (vg.$^{cod.}$) 𝔖 (hl.) Tert. Ambst. $\frac{2}{3}$ 11 Ἰησοῦ (*sine additam.*) ℵ A B E 614 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 Chr. Tert. *al.*: *add.* Χριστοῦ C D 33 *al.* 𝔏 (vt. vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vg.) 𝔄 Iren.$^{lat.}$ 12 ἐσίγ. δὲ] συνκατατεθεμένων δὲ τῶν πρεσβυτέρων τοῖς ὑπὸ τοῦ Πέτρου εἰρημένοις [ἐσίγ.] D 𝔖 (hl.*) Ephr.

γουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι'
αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων, 13
Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς πρῶτον 14
ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ 15
τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται, Μετὰ 16
ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτω-
κυῖαν· καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐ-
τήν· ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, 17
καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέ- 18
γει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος. διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ 19
παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν· ἀλλὰ 20
ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων
καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μωσῆς γὰρ ἐκ 21
γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συνα-
γωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.
Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκ- 22
κλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν, σὺν
τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, καὶ
Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς 23
αὐτῶν, Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀν-
τιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν·
ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν [8]ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, 24
ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστειλάμεθα· ἔδοξεν ἡμῖν 25
γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν

[8] *om.* ἐξελθόντες

15 *τούτῳ*] *οὕτως* D* Ł (vt.^{gig}) Ɛ (sah.) Iren.$^{lat.}$ 16 *κατεστραμμένα* ℵ B 33 61 326 Procop.: *κατεσκαμμένα rell.* 17, 18 *ποιῶν* (*sine artic.* ℵ* B Ł) *ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος.* (*omissis ceteris*) ℵ B C 81 322 323 431 *al. pauc.* Ɛ Ꜳ *Didasc.*: *ὁ ποιῶν ταῦτα* [*πάντα*]. *Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστιν τῷ θεῷ* [*πάντα*] *τὰ ἔργα αὐτοῦ* E ω Ł (vt.^{gig}) Ꞃ (vg. hl.) *Const.-Apost.* Chr.: *eadem initio, sed Γνωστὸν et τὸ ἔργον* A D Ł (vg.) Ꞃ (hl.^{mg}) Iren.$^{lat.}$ 20 *καὶ τῆς πορνείας om.* ℘^{45} Ɛthᵗ *καὶ τοῦ πνικτοῦ om.* D Ł (vt.^{gig}) Iren. Ephr. Aug. (*cf. u.* 29) *αἵματος*] *add. καὶ ὅσα μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἑτέροις μὴ ποιεῖτε* (*ποιεῖν*) (*sim.*) D 322 323 *al. pauc.* Ɛ (sah.) Ɛthᵗ Iren. Porph. Eus. 23 *ἀδελφοὶ* ℵ* A B C D 33 81 Ł (Ɛ (boh.)) Iren.$^{lat.}$ Pacian. Vigil.: *καὶ οἱ ἀδελφοὶ* ℵ^{c} E ω Ꞃ (vg. hl.) Ɛ (boh.$^{codd.}$) Ɛthᵗ *Const.-Apost.*: *om.* 61 Ɛ Orig.$^{lat.}$ 24 *ἐξελθόντες om.* ℵ* B Ꜳ *Const.-Apost.* Chr. Vigil. *ὑμῶν* (*sine additam.*) ℘^{33} ℵ A B D 33 81 Ł (*sed uide infra*) Ɛ Iren.$^{lat.}$ (*sed cf. infra*) *Const.-Apost.* Vigil.: *add. λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον* C E ω Ꞃ (vg. hl.) Ꜳ Chr. *διεστειλ.*] *add.* dicentes Circumcidimini et seruate legem Ł (vt.^{gig} vg.$^{cod.}$) Iren.$^{lat.}$

26 τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι
τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
27 ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλ-
28 λοντας τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον
29 ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδω-
λοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες
ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.
30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατῆλθον εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ συναγαγόντες
31 τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ
32 παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λό-
33 γου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐπεστήριξαν. ποιήσαντες
δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀπο-
35 στείλαντας αὐτούς.[t] Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ
διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι, μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν, τὸν λόγον
τοῦ Κυρίου.
36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, Ἐπιστρέ-
ψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς
37 κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσι. Βαρνάβας δὲ
38 ἐβούλετο συμπαραλαβεῖν καὶ Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον. Παῦ-
λος δὲ ἠξίου τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελ-
39 θόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαμβάνειν τοῦτον. ἐγένετο δὲ
παροξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε Βαρνά-
40 βαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον· Παῦλος δὲ ἐπιλε-
ξάμενος Σίλαν ἐξῆλθε, παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελ-
41 φῶν. διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

---

[t] *add. uer.* 34 ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.

---

26 τὰς ψυχὰς] τὴν ψυχὴν D E (boh.) Iren lat. Χριστοῦ] *add.* εἰς πάντα πειρασμόν D E 383 614 𝔖 (hl.mg) 29 πνικτῶν ℵ* A* B C 81 614 𝔈 Clem. 2/2 Orig. Cyr.-Hier. (Hier.) *al.* : πνικτοῦ *codd. Graec. ap.* Ambst., ℵc A2 E ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 *Const.-Apost.* Did. Chr. *al.* : *om.* D Eth Iren.lat. Tert. Cypr. Pacian. Ambst. Hier. Fulg. πορνείας] *add.* καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἑτέρῳ μὴ ποιεῖν (ποιεῖτε) D 322 323 614 *al. pauc.* 𝔏 (vg.codd.) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) Eth Iren.lat. Cypr. Porph. Eus. (Ambst.) *al.* πράξετε] *add.* φερόμενοι ἐν [τῷ] ἁγίῳ πνεύματι D Iren. Tert. Ephr. 34 *uers. om.* ℵ A B E ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Chr. : *habent* ἔδοξεν δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτούς (αὐτοῦ) C D 33 383 *al.* 𝔏 (vt. vg.codd.) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Ephr. Cassiod. : *add. praeterea μόνος* δὲ Ἰούδας ἐπορεύθη D 𝔏 (vt.sig w vg.codd.) Ephr., *add. insuper* Hierusalem 𝔏 (vg.codd.) Ephr. 41 ἐκκλησίας] *add.* παραδιδοὺς τὰς ἐντολὰς τῶν πρεσβυτέρων D 𝔏 (vt.sig vg.codd.) 𝔖 (hl.mg) 𝔄

Κατήντησε δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν· καὶ ἰδού, μαθητής 16
τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ
Ἕλληνος· ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. 2
τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν 3
αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν
γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἕλλην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς 4
πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν
ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλη- 5
σίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ 6
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἐλθόντες δὲ 7
κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι· καὶ οὐκ
εἴασεν αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα Ἰησοῦ· παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέ- 8
βησαν εἰς Τρωάδα. καὶ ὅραμα διὰ νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἀνὴρ 9
Μακεδών τις ἦν ἑστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Διαβὰς εἰς
Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσα- 10
μεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται
ἡμᾶς ὁ Θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, 11
τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, κἀκεῖθεν εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ 12
πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις, κολωνία· ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλ- 13
θομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζομεν προσευχὴν εἶναι,

16. [1] *κατηντησεν δὲ*] διελθὼν δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα κατήντησεν D Ł (vt.^{gig} vg.$^{codd.}$) S (hl.^{mg}) [4] *ὡς δὲ . . . ὑπὸ*] διερχόμενοι δὲ τὰς πόλεις ἐκήρυσσον καὶ παρεδίδοσαν αὐτοῖς μετὰ πάσης παρρησίας τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἅμα παραδιδόντες καὶ τὰς ἐντολὰς D, *et fere* S (hl.^{mg}) Ephr. [6] *διῆλθον* ℵ A B C D E 81 614 *al.* Ł (vt.^{gig}) *uerss. pler.*, Did. Epiph. Hier. Vigil. : διελθόντες ω Ł (vg.) Chr. *καὶ* (*sine additam.*) ℵ A B C D 33 81 *al. pauc.* : *add.* τὴν E ω Ɛ Epiph. Did. Chr. *κωλυθέντες*] ἐκωλύθησαν Ł (vg.) [7] *ἐλθόντες*] γενόμενοι D *ἐπείραζον*] ἤθελαν D S (vg.) *Ἰησοῦ* ℵ A B C^{2} D E 33 81 *al. pauc.* Ł (vg.) S (vg. hl.) Ɛ (boh.) Ⱥ$^{codd.}$ Eth Did. Cyr. Orig.$^{lat.}$ *al.* : *κυρίου* C* Ł (vt.^{gig} vg.$^{cod.}$) : *τὸ ἅγιον* Ⱥ$^{codd.}$: *om.* ω Ɛ (sah.) Chr. [8] *παρελθόντες*] διελθόντες D Ł S (vg. hl.) Ⱥ$^{codd.}$ [9] *ἀνὴρ*] *praem.* ὡσεὶ D S (vg.) Ɛ (sah.) *ἑστὼς*] *add.* κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ D 383 614 S (hl.*) Ɛ (sah.) *ἡμῖν*] *add.* Paule Iren.$^{lat.}$ [10] *ὡς δὲ . . . συμβιβάζοντες*] διεγερθεὶς οὖν διηγήσατο τὸ ὅραμα ἡμῖν [καὶ ἐνοήσαμεν] D Ɛ (sah.) [11] *ἀναχ. οὖν ἀπὸ*] τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναχ. ἀπὸ D (383) 614 S (hl.^{mg}) [12] *πρώτη*] κεφαλὴ D S (vg.) *τῆς μερίδος om.* D 614 1518 *al. pauc.* S (vg. hl.) Eth Chr. [13] *πύλης* ℵ A B C D 33 81 *al. pauc.* Ł Ɛ (sah., boh.$^{codd.}$) : πόλεως E ω S (hl.) Ɛ (boh.) Ⱥ *ἐνομίζομεν προσευχὴν* ℵ (A) (B) C 33 81 181 Ɛ *uerss. pler.* : ἐνομίζετο (ἐδόκει) προσευχὴ D E ω Ł Chr.

14 καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί. καί τις γυνὴ
ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεόν,
ἤκουεν· ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις
15 ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὡς δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε
λέγουσα, Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν
οἶκόν μου μείνατε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.
16 Ἐγένετο δέ, πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχήν, παιδίσκην τινα
ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρ-
17 εῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. αὕτη, κατακολουθοῦσα τῷ Παύ-
λῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε λέγουσα, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ
18 τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο
δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέ-
ψας τῷ πνεύματι εἶπε, Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.
19 Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐ-
τῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγο-
20 ρὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς
εἶπον, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι
21 ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι
22 οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσι. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν· καὶ
οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν.
23 πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγεί-
24 λαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγελίαν
τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακήν, καὶ τοὺς
25 πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦ-
λος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν
26 οἱ δέσμιοι· ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ
θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἀνεῳχθησαν δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι,
27 καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ,
καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος τὴν μά-
χαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.
28 ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέγων, Μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ
29 κακόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ
30 ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγα-

22 αὐτῶν] *add.* κράζοντες D 26 παραχρῆμα *om.* B 𝔏 (vt.^{gig}) Lucif. Nicet.

γὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη, Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπον, 31
Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.
καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ [u] Κυρίου σὺν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ 32
αὐτοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν 33
ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παρα-
χρῆμα. ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκε τράπεζαν, καὶ 34
ἠγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ.

Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους 35
λέγοντες, Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμο- 36
φύλαξ τοὺς λόγους πρὸς τὸν Παῦλον ὅτι Ἀπεστάλκασιν οἱ στρατη-
γοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ 37
Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς, Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους,
ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακήν· καὶ νῦν λά-
θρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγα-
γέτωσαν. ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα 38
ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι· καὶ ἐλθόντες 39
παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πό-
λεως. ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν· καὶ 40
ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξῆλθον.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσα- 17
λονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων· κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ 2
εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
γραφῶν, διανοίγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ 3
ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ

---

[u] Θεοῦ

---

30 ἔξω] *add.* τοὺς λοιποὺς ἀσφαλισάμενος [καὶ] D 𝔖 (hl.*) Ephr. (?) 31 Ἰησοῦν (*sine additam.*) ℵ A B 33 81 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) (Lucif.) : *add.* Χριστόν C D E 0120 ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Ethᵗʰ Chr. 32 κυρίου] θεοῦ ℵ* B 35 ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς] συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀναμνησθέντες τὸν σεισμὸν τὸν γεγονότα ἐφοβήθησαν καὶ ἀπέστειλαν τοὺς D 𝔖 (hl.ᵐᵍ) Ephr. ἐκείνους] *add.* οὓς [ἐ]χθὲς παρέλαβες D 383 614 𝔖 (hl.ᵐᵍ) Ephr. 39 ἐλθόντες] ἐλθόντες εἰς τὴν φυλακὴν 383 614 𝔏 (vg.ᶜᵒᵈ.) 𝔖 (hl.*) : καὶ παραγενόμενοι μετὰ φίλων πολλῶν εἰς τὴν φυλακὴν D καὶ (*alt.*) . . . πόλεως] ἐξελθεῖν εἰπόντες· ἠγνοήσαμεν τὰ καθ' ὑμᾶς ὅτι ἐστὲ ἄνδρες δίκαιοι καὶ [ἐξαγαγόντες παρεκάλεσαν αὐτοὺς λέγοντες·] ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἐξέλθατε μήποτε πάλιν συνστραφῶσιν ἡμῖν ἐπικράζοντες καθ' ὑμῶν (*sim.*) D 383 614 1518 (𝔏 (vg.ᶜᵒᵈ.)) 𝔖 (hl.*) Ephr. 40 παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς] τοὺς ἀδελφοὺς διηγήσαντο ὅσα ἐποίησεν κύριος αὐτοῖς παρακαλέσαντες αὐτούς D 𝔏 (vg.ᶜᵒᵈᵈ.)

17. 1 συναγωγὴ ℵ A B D 0120 33 81 181 431 𝔈 𝔄 : ἡ συναγωγὴ E ω Chr.

4 καταγγέλλω ὑμῖν. καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώ-
θησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆ-
5 θος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι,
καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηρούς, καὶ ὀχλο-
ποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν· καὶ ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος
6 ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον. μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυ-
ρον τὸν Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι
7 Οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν· οὓς
ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσα-
8 ρος πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι, Ἰησοῦν. ἐτάραξαν δὲ
9 τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα. καὶ λαβόντες τὸ ἱκα-
νὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν
Σίλαν εἰς Βέροιαν· οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰου-
11 δαίων ἀπῄεσαν. οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵ-
τινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνα-
12 κρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν
ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν
13 οὐκ ὀλίγοι. ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ
ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον
14 κἀκεῖ σαλεύοντες καὶ ταράσσοντες τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν
Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν·
15 ὑπέμεινάν τε ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν
Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν· καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ
Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξῄεσαν.

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου παρωξύνετο
17 τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. διε-
λέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ
18 ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ
καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ. καί

4 Ἑλλήνων ℵ B E ω Ł (vt.^{p}) Ş (vg. hl.) Ɛ Ɑ Ɛth Chr. $\frac{2}{2}$: καὶ Ἑλλήνων A D 33 81 181 Ł : *om.* 322 323 431 *al. pauc.* γυναικῶν τε] καὶ γυναῖκες D Ł Ş (vg. hl.) τῶν πρώτων *om.* Ł (vt.^{sig}) 11 οὕτως] *add.* καθὼς Παῦλος ἀπαγγέλλει (*sim.*) 383 614 Ł (vt.^{sl} vg.$^{codd.}$) Ş (hl.*) Ephr. Priscill. 12 ἐπίστευσαν] *add.* τινὲς δὲ ἠπίστησαν D 383 614 Ἑλληνίδων . . . ὀλίγοι] Ἑλλήνων καὶ τῶν εὐσχημόνων ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἱκανοὶ ἐπίστευσαν D 15 καὶ λαβόντες] παρῆλθεν δὲ τὴν Θεσσαλίαν. ἐκωλύθη γὰρ εἰς αὐτοὺς κηρῦξαι τὸν λόγον· λαβόντες δὲ D Ephr.

τινες ἔλεγον, Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δέ, Ξένων
δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν
εὐηγγελίζετο. ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον 19
λέγοντες, Δυνάμεθα γνῶναι, τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη δι-
δαχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα 20
οὖν γνῶναι, τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. (Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδη- 21
μοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον.) σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη, 22

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωῶ.
διερχόμενος γάρ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βω- 23
μὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε,
τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα 24
τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις
ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θεραπεύεται προσδεό- 25
μενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέ τε 26
ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς,
ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν·
ζητεῖν τὸν Θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καίγε οὐ 27
μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κι- 28
νούμεθα καί ἐσμεν· ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, Τοῦ
γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν 29
νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀν-
θρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπερ- 30
ιδὼν ὁ Θεὸς τανῦν [x] παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ
μετανοεῖν· καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην 31

---

[x] ἀπαγγέλλει

---

18 ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο *om.* D 𝔏 (vt.^{sig}) Aug. (?) 23 ἀναθεωρῶν] διιστορῶν D*: ἱστορῶν Clem. ½ ὃ *et* τοῦτο ℵ* A* B D (81) 𝔏 Orig. ½ Hier.: ὃν *et* τοῦτον ℵ^{c} A^{2} E ω, *uerss. pler.*, Clem. ⅔ Orig. ½ Chr. Cosm. Aug. *al.* 26 ἑνὸς ℵ A B 33 81 181 322 323 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 Clem. Cosm. ⅔: ἑνὸς αἵματος D E ω 𝔏 (vt. vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Iren.$^{lat.}$ Ephr. Chr. *al.* προστεταγμένους *om.* Iren.$^{lat.}$ Ambst. καὶ τὰς ὁροθεσίας] κατὰ ὁροθεσίαν D* (𝔖 (vg.)) Iren.$^{lat.}$ 27 τὸν θεόν] τὸ θεῖον D 𝔏 (vt.^{sig}) Iren.$^{lat.}$ Clem. αὐτὸν] αὐτὸ D* Iren.$^{lat.}$: *om.* 𝔏 (vt.^{sig} *hic*) Clem. καὶ ℵ B E ω 𝔏 (vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Chr.: ἡ A D 181 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (sah.) Iren.$^{lat.}$ Clem. Cosm. ⅔ καίγε (καίτοιγε)] καίτοι A E Clem. Cosm. ⅔ 28 ποιητῶν *om.* D 𝔏 (vt.^{sig}) Eth Iren.$^{lat.}$ Ambst. Amb. Pacian. Pelag. Aug. (*saepissime*) 30 παραγγέλλει] ἀπαγγέλλει ℵ* B Ath.$^{cod.}$

ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας
32 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον,
33 Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν. οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ
34 μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ
Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν
αὐτοῖς.

18 Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον. καὶ
1,2 εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως
ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ δια-
τεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης,
3 προσῆλθεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ
4 ἠργάζοντο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. διελέγετο δὲ ἐν τῇ συνα-
γωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.
5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος,
συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι
6 τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων
ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφα-
7 λὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ μετα-
βὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τίτου Ἰούστου, σεβομένου
8 τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ
ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ
9 τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ Κύριος
ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπή-

31 ἀνδρὶ] *add.* Ἰησοῦ D Iren.$^{lat.}$ παρασχὼν πᾶσιν *om.* Iren.$^{lat.}$ παρασχὼν] *om.* Amb Aug. *bis*): παρασχεῖν D *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{gig}) (𝔖 (vg.)) Orig. 34 καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις *om.* D

18. 2 Ῥώμης] *add.* οἱ καὶ κατῴκησαν εἰς τὴν Ἀχαΐαν D 𝔏 (vt.^{h}) (𝔖 (hl.^{mg})) 3 ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ *om.* D 𝔏 (vt.^{gig}) 4 *uersum om.* 𝔏 (vg.) διελέγετο . . . σάββατον] (*praeter inanem uerborum deformationem*) *add.* καὶ ἐντιθεὶς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ D 𝔏 (vt., vg.$^{codd.}$) 𝔖 hl.^{mg}) 5 λόγῳ ℵ A B D E 33 181 614 1518 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 𝔈th Bas *al.*: πνεύματι ω 𝔖 (hl.^{mg}) Chr. συνείχετο . . . Ἰησοῦν] *om.* 𝔏 (vt.^{h}) 6 ἀντιτ.] *praem.* πολλοῦ δὲ λόγου γινομένου καὶ γραφῶν διερμηνευομένων D 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) ἀπὸ τοῦ νῦν] ἀφ' ὑμῶν νῦν D* 𝔏 (vt.^{h}) 7 ἐκεῖθεν | ἀπὸ [τοῦ] Ἀκύλα D* (614) 𝔏 (vt.^{h}) Τίτου ℵ E *minusc. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔊 𝔄: Τιτίου B* D^{2} 𝔖 (hl.): *siue ad* Τίτου *siue ad* Τιτίου *spectant* 𝔏 (vt.^{gig} vg.): *om.* A B^{3} D* ω 𝔏 (vt.$^{(h)\,p}$) 𝔈th Chr. *om.* Ἰούστου 𝔖 (vg.) 𝔊 8 ἐπίστευον (ἐπίστευσαν)] *add.* διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ 383 614 1518 𝔖 (hl.*) ἐβαπτίζοντο] *add.* πιστεύοντες τῷ θεῷ διὰ τοῦ ὀνόματος [τοῦ κυρίου ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ D 𝔏 (vt.^{h})

σῃς· διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί 10
σε· διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισε δὲ ἐνιαυτὸν 11
καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμα- 12
δὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες 13
ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν
Θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων 14
πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, Εἰ μὲν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ
Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ ζητήματά ἐστι περὶ λό- 15
γου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς ἐγὼ
τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. 16
ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμ- 17
προσθεν τοῦ βήματος. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.

Ὁ δὲ Παῦλος, ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπο- 18
ταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύ-
λας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν. κατήντη- 9
σαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς
τὴν συναγωγὴν διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ 20
πλείονα χρόνον μεῖναι οὐκ ἐπένευσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος, καὶ εἰπών, 21
Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέ-
σου. καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκ- 22
κλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, 23
διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στηρίζων πάν-
τας τοὺς μαθητάς.

Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ 24
λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος 25
ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει

12 τῷ Παύλῳ καὶ] [συνλαλήσαντες μεθ' ἑαυτῶν] ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας [αὐτῷ] D 𝔏 (vt.[h]) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) Ephr. 17 πάντες (*sine additam.*) ℵ A B 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) : *add. οἱ* Ἕλληνες D E ω 𝔏 (vt.) *uerss. pler.* Ephr. 18 κειράμενος *et* εἶχεν] κειράμενοι *et* εἶχον 𝔏 (vg.) 19 Ἔφεσον] *add.* τῷ ἐπιόντι σαββάτῳ 383 614 𝔏 (vt.[h]) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) κἀκείνους] καὶ τῷ ἐπιόντι σαββάτῳ ἐκείνους D 21 εἰπών (*sine additam.*) ℵ A B E 33 431 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔄 : *add.* δεῖ με (δὲ D*) πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα [et iterum] D ω 𝔏 (vt.[eig] vg.[codd.]) 𝔖 (vg. hl.) Eth Ephr. Chr. ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου καὶ κατελθὼν] τὸν δὲ Ἀκύλαν εἴασεν ἐν Ἐφέσῳ· αὐτὸς δὲ ἀνενεχθεὶς ἦλθεν (383) 614 𝔖 ([vg.] hl.[mg]) 22 Ἀντιόχειαν] *praem.* Πισιδίαν Euthal. Aster. 24 Ἀπολλὼς] Ἀπολλώνιος D : Ἀπέλλης ℵ* 307 431 𝔈 (boh.) 𝔄

καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βά-
26 πτισμα Ἰωάννου· οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ.
ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτόν, καὶ
27 ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν. βουλομένου δὲ αὐτοῦ
διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθη-
ταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πε-
28 πιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο
δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

19 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλὼ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα
2 τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον, καὶ εὑρεῖν τινας μαθητάς· εἶπέ
τε πρὸς αὐτούς, Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς
3 αὐτόν, Ἀλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν. εἶπέ τε, Εἰς
4 τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. εἶπε δὲ
Παῦλος, Ἰωάννης ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς
τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν.
5
6 ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπι-
θέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτευον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες
ὡσεὶ δεκαδύο.

8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς,
9 διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ὡς δέ τινες
ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλή-
θους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμε-
10 νος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας

26 Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας ℵ A B E 33 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔈th : Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα D ω 𝔏 (vt.sig) 𝔖 (vg. hi.) 𝔈 (sah) 𝔄 Chr. Aug. 27 uersum sic refingunt:— ἐν δὲ τῇ Ἐφέσῳ ἐπιδημοῦντές τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐτοῦ παρεκάλουν διελθεῖν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν συνκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ Ἐφέσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα. [ὃς ἐπιδημήσας εἰς τὴν Ἀχαΐαν πολὺ συνεβάλλετο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις] (𝔭38) D (𝔏 (vg.cod.)) 𝔖 (hl.mg) Ephr. 28 ἐπιδεικνὺς] praem. διαλεγόμενος καὶ 𝔭38 D 383 614

19. 1 ἐγένετο . . . ἐλθεῖν] θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ὑποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δὲ τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔρχεται 𝔭38 D (𝔏 (vg.cod.)) 𝔖 (hl.mg) Ἀπολλώ] Ἀπέλλην ℵ* 431 𝔈 (boh.) εὑρεῖν] εὑρών D E ω 𝔖 (hl.) Chr. 2 τε om. D E ω 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Chr. ἐστιν] λαμβάνουσίν τινες 𝔭38, 41 D 𝔖 (hl.mg) 𝔈 (sah.) 5 Ἰησοῦ] add. Χριστοῦ 𝔈 (sah.): add. Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν 𝔭38 D 383 614 𝔖 (hl.*) 8 ἐπαρρησ.] praem. ἐν δυνάμει μεγάλῃ D 𝔖 (hl.mg) 9 τινες] add. τῶν ἐθνῶν 383 : add. τῶν ἐθνῶν τότε 614 πλήθους] add. τῶν ἐθνῶν τότε D 𝔖 (vg. hl.*) Τυράννου] add. τινός, ἀπὸ ὥρας ε' ἕως [ὥρας] δεκάτης D 383 614 𝔏 (vt.sig vg.codd.) 𝔖 (hl.mg)

τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου Ἰουδαίους
τε καὶ Ἕλληνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν 11
χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ 12
χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν
τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι. ἐπεχείρησαν 13
δέ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ
τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέ-
γοντες, Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ 14
τινος Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκρι- 15
θὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐτοῖς, Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ
τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; καὶ ἐφαλόμενος ἐπ' αὐ- 16
τοὺς ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν, κατακυριεύσας ἀμ-
φοτέρων ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους
ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰου- 17
δαίοις τε καὶ Ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον· καὶ ἐπέπεσε φόβος
ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· πολλοί 18
τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες
τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγ- 19
καντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς
τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. οὕτω κατὰ κράτος 20
τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν 21
τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰπὼν ὅτι
Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς 22
τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἔραστον,
αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς 23
ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς 24
Ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην· οὓς συνα- 25
θροίσας, καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν, Ἄνδρες, ἐπίστασθε

14 *uersum sic habent* ἐν οἷς [καὶ] υἱοὶ [ἑπτὰ] Σκευᾶ τινος ἱερέως ἠθέλησαν τὸ αὐτὸ ποιῆσαι· ἔθος εἶχαν τοὺς τοιούτους ἐξορκίζειν· καὶ εἰσελθόντες πρὸς τὸν δαιμονιζόμενον ἤρξαντο ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα λέγοντες· παραγγέλλομέν σοι ἐν Ἰησοῦ ὃν Παῦλος κηρύσσει ἐξελθεῖν 𝔭[38] D 𝔖 (hl.[mg]) Ephr. 15 ἀποκριθὲν δὲ] *add.* ποτε 614 1518 𝔖 (hl.) : τότε ἀπεκρίθη D 16 ἀμφοτέρων ℵ A B D *al.* 𝔏 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (boh.) (?) 𝔄 : αὐτῶν ω 𝔖 (vg.) : eorum omnium 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) (?) : eorum septem 𝔈 (sah.) : *om.* E 𝔈th 25 *obs συναθ. καὶ*] οὗτος συναθ. D 614 𝔏 (vt.[sig] vg.[codd.]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) ἄνδρες] *add.* συντεχνεῖται D 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.)

26 ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστι. καὶ θεωρεῖτε καὶ
ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος
οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ
27 χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπε-
λεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς
οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐ-
28 τῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ἀκούσαντες δέ, καὶ
γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέγοντες, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφε-
29 σίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως· ὥρμησάν τε ὁμοθυμα-
δὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον, Μακεδόνας,
30 συνεκδήμους τοῦ Παύλου. τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς
31 τὸν δῆμον οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν,
ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν
32 εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία
συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν.
33 ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν
Ἰουδαίων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, κατασείσας τὴν χεῖρα, ἤθελεν ἀπολο-
34 γεῖσθαι τῷ δήμῳ. ἐπιγνόντων δέ, ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο
μία ἐκ πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφε-
35 σίων. καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησίν, Ἄνδρες Ἐφέ-
σιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν
36 νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς; ἀναντιρ-
ρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ
37 μηδὲν προπετὲς πράττειν. ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱερο-
38 σύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται πρός τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται,
39 καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων
40 ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν
ἐγκαλεῖσθαι στάσεως πέρι τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος·

[28] θυμοῦ] *add.* δραμόντες εἰς τὸ ἄμφοδον D 383 (614) 𝔖 (hl.^{mg}) ἡ *om.* D* 57 61 319 [33] συνεβίβασαν ℵ A B E 33 322 323 424** *al. pauc.* 𝔖 (pal.): προεβίβασαν D^{2} ω 𝔖 (hl.) Chr.: κατεβίβασαν D* [34] μία *om.* 614 1518 𝔖 (hl.*) ἡ *om* D* [35] νεωκόρον] ναοκόρον D* [37] τούτους] *add.* ἐνθάδε D 383 𝔖 (hl.^{mg} pal.) 𝔈𝔄 [39] περὶ ἑτέρων ℵ A D ω, 𝔈 (boh) (?) *uerss. pler.*, Ephr. Chr.: περαιτέρω B 431 *al.* 𝔏 (vt.$^{d\,gig}$) [40] περὶ τῆς *om.* D 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔈th

περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης.
καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. 41

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμψάμενος ὁ Παῦλος τοὺς 20
μαθητάς, καὶ παρακαλέσας, ἀσπασάμενος ἐξῆλθε πορεύεσθαι εἰς τὴν
Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ 2
πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης 3
αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν,
ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνείπετο δὲ αὐτῷ 4
[y] ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος· Θεσσαλονικέων δέ,
Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος· καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος· Ἀσια-
νοὶ δέ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος. οὗτοι δὲ [z] προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς 5
ἐν Τρωάδι. ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ 6
Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν
πέντε· οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον, ὁ 7
Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν
λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ 8
ἦμεν συνηγμένοι. καθεζόμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ 9
τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ
πλεῖον κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω,
καὶ ἤρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπερι- 10
λαβὼν εἶπε, Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. ἀνα- 11
βὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας
ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρε- 12
κλήθησαν οὐ μετρίως.

Ἡμεῖς δέ, προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνηχθημεν ἐπὶ τὴν Ἄσσον, 13

---

[y] *om.* ἄχρι τῆς Ἀσίας [z] προσελθόντες

---

40 οὐ *om.* D E *al.* 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔈 περὶ (*tert.*) *om.* D ω 𝔏 (vg.) (𝔖 (vg. hl.) ?)
20. 1 μεταπεμψάμενος ℵ B E 33 431 *al. pauc.* 𝔈 Eth : προσκαλεσάμενος A D ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔄 3 μέλλοντι . . . Μακ.] ἠθέλησεν ἀναχθῆναι εἰς Συρίαν· εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα αὐτῷ ὑποστρέφειν διὰ τῆς Μακ. D 𝔖 (hl.^{mg}) Ephr. 4 συνείπετο δὲ αὐτῷ] μέλλοντος οὖν ἐξιέναι αὐτοῦ D 𝔖 (hl.^{mg}) ἄχρι τῆς Ἀσίας *om.* ℵ B 33 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 Eth Πύρρου ℵ A B D E *al.* 𝔏 𝔖 (hl.^{mg} pal.) 𝔈 𝔄 : *om.* ω 𝔖 (vg. hl.) Eth Chr. Δερβαῖος] Δουβέριος D* 𝔏 (vt.^{sig}) Τιμόθεος] *add.* Lystrensis 𝔖 (vg.) : *add.* Ἐφέσιος 383 614 Ἀσιανοὶ] Ἐφέσιοι D 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 (sah.) 5 προελθόντες] προσελθόντες ℵ (A) B* E *al.* 6 ἄχρ. ἡμ. πέντε] πεμπταῖοι D ἄχρι[ς]] ἀπὸ ℵ E 33 οὗ (*sim.*)] *add.* καὶ D 181 383 614 (1518) 𝔖 (hl.) Iren.$^{lat.}$ 12 ἤγαγον δὲ ἤγαγεν *et praem.* ἀσπαζομένων δὲ αὐτῶν D (Eth)

ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτω γὰρ ἦν διατετα-
14 γμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. ὡς δὲ συνέβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον,
15 ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην. κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες
τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς
16 Σάμον, [a] τῇ δὲ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος
παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ
Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατὸν εἴη αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς
γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.
17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρε-
18 σβύτερους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς,
Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν,
19 πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ
πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων
20 μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμ-
φερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ'
21 οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν
22 μετάνοιαν, καὶ πίστιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν [b] Χριστόν. καὶ νῦν
ἰδού, ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ
23 συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ πόλιν
24 διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν. ἀλλ' οὐ-
δενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρό-
μον μου, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-
25 τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν, ἰδού, ἐγὼ
οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον
26 κηρύσσων τὴν βασιλείαν. διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ,

---

[a] καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλλίῳ, τῇ ἐχομένῃ [b] *om.* Χριστόν

---

15 τῇ δὲ ἐχομένῃ ℵ A B C E 33 431, *propius accedentibus* 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔄 𝔈th$^{cod.}$ (*om. cod. al.*) : *praem.* καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλλίῳ (Τρωγυλίῳ, *et om.* δὲ D ω 𝔏 (vt.$^{s\,lg}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Chr. 18 πῶς . . . ἐγενόμην] ὡς τριετίαν ἢ καὶ πλεῖον ποταπῶς μεθ' ὑμῶν ἦν παντὸς χρόνου D 21 εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν [Χριστὸν]] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ D Ἰησοῦν Χριστὸν ℵ A C E 33 322 323 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Chr. : Ἰησοῦν B *al.* 𝔏 (vt.$^{s\,lg}$) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Lucif. Bas. 23 διαμαρτύρεται] διεμαρτύρατο ℵ^{c} A E 33 181 Ath.$^{codd.}$: διαεμαρτύρηται 614 1518 μένουσιν] *add.* ἐν Ἱεροσολύμοις (𝔭^{41}) D 614 𝔏 (vt.$^{s\,lg}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) Orig.$^{lat.}$ Lucif. 24 διακονίαν] *add.* τοῦ λόγου D 𝔏 vt.$^{s\,lg}$ vg.$^{codd.}$ Lucif. Ephr. Amb. διαμαρτύρασθαι] *add.* Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν D 𝔏 (vt.$^{s\,lg}$) 𝔈 (sah.) Lucif. Ephr. 25 βασιλείαν (*sine additam.*) ℵ A B C 33 431 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) Chr. : *add.* τοῦ θεοῦ E ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔈th : *add.* τοῦ Ἰησοῦ D 𝔈 (sah.) : *add.* τοῦ κυρίου Ἰησοῦ 𝔏 (vt.$^{s\,lg}$) Lucif.

ὅτι καθαρός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ 27
μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. προσέχετε ἑαυτοῖς 28
καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους,
ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ [c]Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος
τοῦ ἰδίου. ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς 29
εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσον- 30
ται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω
αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν 31
οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ ταυῦν παρατί- 32
θεμαι ὑμᾶς τῷ [d]Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ οἰκο-
δομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυ- 33
ρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι 34
ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται.
πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν 35
ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς
εἶπε, Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

Καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύ- 36
ξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων· καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν 37
τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ 38
λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέ-
πεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυ- 21
δρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, κἀκεῖθεν
εἰς Πάταρα· καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες 2
ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώ- 3
νυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ
πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπε- 4

---

[c] Κυρίου [d] Κυρίῳ

---

28 προσέχετε] *add.* οὖν C E ω 𝔏 (vt m) 𝔖 (vg. hl.) Iren.lat. Bas. Chr. θεοῦ ℵ B 383 441 *al. pauc* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. (?), hl.) 𝔈 (boh.cod.) Epiph. Bas. Theod.-Mops. Cyr. Amb. Primas. : κυρίου A C* D E Ψ 33 431 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.mg) 𝔈 𝔄 Iren lat. Ath.cod. Did. Chr. Lucif. Hier. *al.* : κυρίου Ἰησοῦ Ambst. : Ἰησοῦ Χριστοῦ 𝔏 (vt m) : κυρίου καὶ θεοῦ ω : Χριστοῦ 𝔖 (vg. ?) Eth (?) Athcodd. *al.* 32 θεῷ] κυρίῳ B 326 441 𝔏 (vt.gig) 𝔈 [τῶν αἰώνων] ἀμήν 383 614 𝔖 (hl.*) πᾶσιν] *add.* αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας 35 πάντα] πᾶσιν D* 𝔏 (vt.m) : *distingunt post, et non ante,* πάντα 𝔏 (vg.codd.)

21. 1 Πάταρα] *add.* καὶ Μύρ⌈ρ⌉α 𝔭41 D 𝔏 (vt.gig vg.codd.) 𝔈 (sah.) 3 ἀναφάναντες ℵ B* *al.* 𝔏 (vt.d) : ἀναφανέντες A B3 C E ω, *uerss. ut uid.*

μείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά· οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύ-
5 ματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ. ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι
τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν
γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν
6 αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἐνέβημεν εἰς τὸ
πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.
7 Ἡμεῖς δέ, τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς
Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν
8 παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ
εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὄντος ἐκ τῶν
9 ἑπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες τέσσαρες παρθέ-
10 νοι προφητεύουσαι. ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς
11 Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος. καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας
τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπε,
Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη οὕτω
δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθ-
12 νῶν. ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι,
13 τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος, Τί
ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον
δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνό-
14 ματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰ-
πόντες, Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.
15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἱερου-
16 σαλήμ. συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγον-
τες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.
17 Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ
18 ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον·
19 πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξη-
γεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακο-
20 νίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν· εἶπόν τε αὐτῷ,
Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευ-

13 εἰς Ἱερουσαλὴμ *om.* 322 323 383 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.[cod.]) Bas. Aug. 15 ἐπισκευασάμενοι ℵ A B E *al.* : ἀποταξάμενοι D : ἀποσκευασάμενοι 33 *al. pauc.* 16 ξενισθῶμεν] *add.* καὶ παραγενόμενοι εἰς τινα κώμην ἐγενόμεθα παρὰ D 𝔖 (hl.[mg]) Μνάσωνι] Ἰάσονι ℵ 𝔏 (vt., vg.[codd.]) 𝔈 (boh.[codd.?]) : Νάσωνι D* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔈 (boh.) 20 ἐν τοῖς Ἰουδαίοις A B C E *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈th : ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ D 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Ambst. Hier. ⅓ Aug. : Ἰουδαίων ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.?) 𝔄 Chr. : *om.* ℵ *al. pauc.*

κότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι· κατηχήθησαν δὲ περὶ 21
σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας
Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσι περι-
πατεῖν. τί οὖν ἐστι; πάντως ἀκούσονται ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο οὖν 22
ποίησον ὅ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' 23
ἑαυτῶν· τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' 24
αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλήν, καὶ γνώσονται πάντες ὅτι ὧν
κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον
φυλάσσων. περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς [e] ἐπεστείλαμεν, 25
κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν
καὶ πορνείαν. τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ 26
σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν
τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν
ἡ προσφορά.

Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας 27
Ἰουδαῖοι, θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον,
καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν κράζοντες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, 28
βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου
καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλ-
ληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.
ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν 29
αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ἐκινήθη 30
τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ
Παύλου εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.
ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, 31
ὅτι ὅλη συγχύνεται Ἱερουσαλήμ· ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας 32
καὶ ἑκατοντάρχους κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον
καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον. τότε ἐγγίσας 33

[e] ἀπεστείλαμεν

20 πάντες] *add.* οὗτοι D 328 𝔏 (vt.[gig] vg.[codd.]) 𝔖 (vg.) Ambst. Hier. Aug. 22 ἀκούσονται B C* 431 614 *al. pauc.* 𝔖 (vg.] hl.) 𝔈 Eth Orig. *al.* : δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ *sim.*) ℵ A C² D E ω 𝔏 Chr. 25 ἐθνῶν] *add.* οὐδὲν ἔχουσιν λέγειν πρός σε, *et* γὰρ *post* ἡμεῖς D 𝔏 vt.[gig]) 𝔈 (sah.) ἐπεστείλαμεν] ἀπεστείλαμεν B D 181 319 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 κρίναντες (*sine additam.*) ℵ A B 33 453 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 Eth : *add.* μηδὲν τοιοῦτο τηρεῖν αὐτοὺς εἰ μὴ C D E ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔄 Chr. Aug. καὶ πνικτὸν *om.* D 𝔏 (vt.[gig]) (Ambst.) Aug. 31 Ἱερουσαλήμ] *add.* uide igitur ne faciant insurrectionem 𝔖 (hl.*)

ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί·
34 καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ τί ἐστι πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι
ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν
35 θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγέ-
νετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρα-
36 τιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ
κρᾶζον, Αἶρε αὐτόν.
37 Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος λέγει τῷ
χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρός σε; ὁ δὲ ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώ-
38 σκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώ-
σας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν
39 σικαρίων; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρ-
σεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπί-
40 τρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦ-
λος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς
δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησε τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων,
22 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν
ἀπολογίας.
2 Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον
παρέσχον ἡσυχίαν· καί φησιν,
3 Ἐγώ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας,
ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πε-
παιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ
4 Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα
ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ
5 γυναῖκας. ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον·
παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Δαμασκὸν
ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλήμ,
6 ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμα-
σκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς
7 ἱκανὸν περὶ ἐμέ. ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λε-

36 τοῦ λαοῦ] τοῦ ὄχλου 383 614 1518 (𝔖 (hl.)) : *om.* D 𝔏 (vt.^{gig}) (𝔖 (hl.^{mg}))
39 Ταρσεὺς . . . πολίτης] ἐν Ταρσῷ δὲ τῆς Κιλικίας γεγεννημένος D (𝔏 (vt.^{p2}) 𝔖 (vg.))
22. 3 τοῦ θεοῦ] τοῦ νόμου 𝔏 (vg.) : τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων (*ex* Gal. i. 14) 𝔖 (hl.*) : *om.* 614 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.) 5 ἀρχιερεὺς] *add.* Ἀνανίας 614 𝔖 (hl.*) : *add.* et totum concilium 𝔏 (vt.^{gig})

γούσης μοι, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, Τίς εἶ, 8
Κύριε; εἶπέ τε πρός με, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώ-
κεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ 9
ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ, Τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος 10
εἶπε πρός με, Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν· κἀκεῖ σοι λαληθήσε-
ται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ 11
τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι
ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, 12
μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρός 13
με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι, Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ
ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν 14
προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ
ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς 15
πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; 16
ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ 17
προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν 18
αὐτὸν λέγοντά μοι, Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ·
διότι οὐ παραδέξονταί σου μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. κἀγὼ εἶπον, Κύριε, 19
αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συνα-
γωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου 20
τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστώς, καὶ συνευδοκῶν, καὶ φυ-
λάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. καὶ εἶπε πρός με, Πορεύου, 21
ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν 22
αὐτῶν λέγοντες, Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκον αὐ-
τὸν ζῆν. κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ 23
κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ἄγε- 24
σθαι εἰς τὴν παρεμβολήν, εἰπὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπι-
γνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν 25
τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος, Εἰ ἄνθρω-
πον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ἀκούσας δὲ ὁ 26

7 διώκεις;] *add.* σκληρόν [σοι] πρὸς κέντρα (κέντρον) λακτίζειν E 255 𝔏 (vt.^{gig} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.^{mg}) Ath. (*cf.* ix. 5) 9 ἐθεάσαντο (*sine additam.*) ℵ A B 33 181 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄: *add.* καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο D E ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔈th Chr.

ἑκατόνταρχος προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλε λέγων, Τί μέλλεις
27 ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρ-
28 χος εἶπεν αὐτῷ, Λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη, Ναί. ἀπεκρίθη
δὲ ὁ χιλίαρχος, Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτη-
29 σάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. εὐθέως οὖν ἀπέ-
στησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ
ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.
30 Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί κατηγορεῖ-
ται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν, καὶ ἐκέλευσε συνελθεῖν τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν
εἰς αὐτούς.

23 Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ
πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέ-
2 ρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν
3 αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε, Τύπτειν σε μέλλει
ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον,
4 καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον, Τὸν
5 ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ Παῦλος, Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί,
ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς· γέγραπται γάρ, Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς
6 κακῶς. γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων τὸ δὲ
ἕτερον Φαρισαίων ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ
Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
7 ἐγὼ κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ εἰπόντος ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων
8 καὶ Σαδδουκαίων· καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέ-
γουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ
9 ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες
τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγον-
τες, Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα
10 ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; πολλῆς δὲ γινομένης στάσεως φοβηθεὶς
ὁ χιλίαρχος, μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στρά-
τευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν
παρεμβολήν.

26 ἑκατόνταρχος] *add.* ὅτι Ῥωμαῖον ἑαυτὸν λέγει D 614 𝔏 (vt.^{sin} vg.$^{codd.}$) 28 ἐγὼ πολλοῦ] ἐγὼ οἶδα πόσου D *cod. ap.* Bed.: *praem.* quam facile te dicis ciuem Romanum esse! 𝔏 (vg.$^{codd.}$) *cod. ap.* Bed. 29 δεδεκώς] *add.* καὶ παραχρῆμα ἔλυσεν αὐτόν 614 𝔖 (hl.*) 30 ἔλυσεν αὐτὸν καὶ *om.* 𝔈 (sah.) ἔλυσεν] *praem.* πέμψας 614 (*cf.* 𝔏 (vg.$^{cod.}$)) 𝔖 (hl.*)

23. 7 Φαρ. καὶ Σαδδ.] Σαδδ. καὶ Φαρ. ℵ E 33 614 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) Chr.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε, Θάρσει· ὡς γὰρ 11
διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην
μαρτυρῆσαι.

Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμά- 12
τισαν ἑαυτούς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσι
τὸν Παῦλον· ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν 13
ποιησάμενοι· οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυ- 14
τέροις εἶπον, Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι
ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χι- 15
λιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας
διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δέ, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι
αὐτόν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελ- 16
φῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμ-
βολήν, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν 17
ἑκατοντάρχων ἔφη, Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον·
ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε 18
πρὸς τὸν χιλίαρχον, καί φησιν, Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός
με ἠρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρός σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί
σοι. ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχωρήσας 19
κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο, Τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; εἶπε δὲ ὅτι 20
Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε, ὅπως αὔριον εἰς τὸ συνέδριον
καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὡς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ
αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν 21
ἄνδρες πλείους τεσσαράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φα-
γεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι, προσ-
δεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν 22
νεανίαν, παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός
με. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων εἶπεν, Ἑτοι- 23
μάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ
ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς

15 *νῦν οὖν . . . εἰς ὑμᾶς*] nunc itaque rogamus uos hoc nobis praestetis : congregate concilium et petite a tribuno uti deducant eum ad uos (*sim.*) 𝔏 vt $^{h\,(glg)}$) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 (sah.) (Lucif.) *ἀνελεῖν αὐτόν*] *add. ἐὰν δέῃ καὶ ἀποθανεῖν* 614 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg})
20 *μέλλων (-ον)* ℵ* A B E 33 81 181 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) Eth : *μέλλοντες* ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 : *μελλόντων* ℵ^{c} 424** 431 614 *al. pauc.* Chr. : *μελλοντα codd. nonnull.* 23 *διακοσίους* (*pr.*) *om.* 𝔏 (vt.^{h}) *ἑβδομήκοντα*] *ἑκατόν* 614 1611 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 (sah.) Eth : XX 𝔏 (vt.^{glg}) *δεξιολάβους*] *δεξιοβόλους* A

24 νυκτός· κτήνη τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώ-
25 σωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα· γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσαν τὸν τύ-
26 πον τοῦτον·
27 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. τὸν ἄνδρα
τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ'
αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός
28 ἐστι. βουλόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ [f] κατή-
29 γαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζη-
τημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα
30 ἔχοντα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξαυτῆς
ἔπεμψα πρός σε, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν πρὸς αὐτὸν
ἐπὶ σοῦ. [g]
31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες
32 τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον,
ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμ-
33 βολήν· οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπι-
34 στολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δέ,
καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστί, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλι-
35 κίας, Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται·
κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

24 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ πρεσβυ-
τέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός· οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγε-
2 μόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρ-
τυλλος λέγων,

Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ διορθωμάτων γινομένων
3 τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀπο-
4 δεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ

---

[f] *om.* κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν [g] *add.* ἔρρωσο.

---

23 νυκτος] *add. fere* imperat ut parati essent ad eundum et centurionibus praecepit 𝔏 (vt.$^{h\,c}$) 𝔖 (hl.^{mg}) 24 διασώσωσιν] *praem.* νυκτὸς 614 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) ἡγεμόνα] *add.* ἐφοβήθη γὰρ μήποτε ἁρπάσαντες αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνωσιν καὶ αὐτὸς μεταξὺ ἔγκλημα ἔχῃ ὡς ἀργύριον εἰληφώς (*sim.*) 𝔭^{48} 614 (2147) 𝔏 (vt.$^{s\,l\,g\,p\,o}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) 𝔄$^{codd.}$ Cassiod. 28 κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν *om.* B* 81 29 ἔχοντα] *add.* ἐξήγαγον αὐτὸν μόλις τῇ βίᾳ 614 2147 𝔏 (vt.$^{s\,l\,g}$) 𝔖 (hl.*) 30 σοῦ (*sine additam.*) A B 33 𝔏 (vt.$^{s\,l\,g}$ vg.) 𝔈 𝔈th$^{codd.}$: *add.* ἔρρωσο (ἔρρωσθε) ℵ E 81 ω 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr.

24. 2 διορθωμάτων ℵ A B E 33 81 431 614 *al. pauc.* : κατορθωμάτων ω Chr.

πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιει-
κείᾳ. εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμόν, καὶ κινοῦντα στάσεις 5
πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς
τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως· ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι· ὃν 6
καὶ ἐκρατήσαμεν·[h] παρ' οὗ δυνήσῃ, αὐτὸς ἀνακρίνας, περὶ πάντων 8
τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. συνεπέθεντο δὲ καὶ 9
οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν, 10
Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐ-
θύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, δυναμένου σου ἐπιγνῶναι ὅτι οὐ 11
πλείους εἰσί μοι ἡμέραι δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱε-
ρουσαλήμ· καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον ἢ 12
ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν
πόλιν. οὐδὲ παραστῆσαι δύνανταί σοι περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. 13
ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω 14
λατρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ
τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν 15
καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δικαίων τε
καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν 16
πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων 17
ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς·
ἐν αἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θο- 18
ρύβου· τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι—οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι 19
καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρός με. ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, τί εὗ- 20
ρον ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, 21

---

[h] *add.* καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· (*uer.* 7, &c.)

---

6 ἐκρατήσαμεν (*sine additam.*) ℵ A B *al.* 𝔏 (vt ^{p*s} vg.) 𝔈: *add.* καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν (ἐβουλήθημεν) κρῖναι. (7) Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, (8) κελεύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπί (πρός) σε (*sim.*) E 614 *al.* 𝔏 (vt.$^{gig\ p2}$ vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈th Chr. 10 λέγειν . . . κριτὴν] defensionem habere pro se; statum autem adsumens diuinum dixit: Ex multis annis es iudex 𝔖 (hl.^{mg}) κριτὴν] *add.* δίκαιον E 181 322 323 424** 614 1518 *al.* 𝔖 (hl.) Chr. 12 ἐπίστασιν ℵ A B E 33 81 *al. pauc.*: ἐπισύστασιν ω Epiph. Chr. 14 τοῖς ἐν τοῖς ℵ* B E 81 424** 431 614 *al.*: ἐν τοῖς *minusc. mult.* 𝔖 (vg. hl.) Epiph. Chr.: τοῖς ℵ^{c} A *al.* 𝔏 𝔈 𝔄 𝔈th 18 θορύβου] *add.* et adprehenderunt me clamantes et dicentes Tolle inimicum nostrum 𝔏 (vt.^{p2} vg.$^{codd.}$) (Ephr.)

ἧς ἔκραξα ἐν αὐτοῖς ἑστώς, ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ' ὑμῶν.

22 Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών, Ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς·
23 διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι αὐτόν, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐ-
25 τοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ μεταλα-
26 βὼν μετακαλέσομαί σε· ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει
27 αὐτῷ. διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

25 Φῆστος οὖν, ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱερο-
2 σόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶ-
3 τοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν
4 ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισάρειαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκ-
5 πορεύεσθαι. Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησί, δυνατοὶ συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.

6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσε τὸν Παῦλον
7 ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέ-
8 ροντες, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι Οὔτε εἰς

21 ἐφ' A B C 33 181 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[s]) (𝔖 (vg.)) 𝔈 Ethᵗ: ὑφ' ℵ E ω 𝔏 𝔖 (hl.) 24 *μετεπέμψατο τὸν Παῦλον*] quae petebat ut uideret Paulum et audiret uerbum. uolens igitur satis facere ei accessiuit Paulum 𝔖 (hl.[mg]) 27 *θέλων . . . δεδεμένον*] *τὸν δὲ Παῦλον εἴασεν ἐν τηρήσει διὰ Δρούσιλλαν* 614 2147 𝔖 (hl.[mg])

25. 3 *ὁδόν*] *add.* ei qui uotum conceperant se pro uirili parte facturos esse ut in manibus suis esset 𝔖 (hl.[mg]) 5 *ἄτοπον* ℵ A B C E 33 181 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔄 Lucif.: *τούτῳ ἄτοπον* 424** 614 *al. pauc.* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈: *τούτῳ* ω Ethᵗ Chr.

τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερόν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον.
ὁ Φῆστος δέ, τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ 9
Παύλῳ εἶπε, Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι
ἐπ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ 10
με δεῖ κρίνεσθαι· Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώ-
σκεις. εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦ- 11
μαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με
δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ Φῆστος, 12
συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη, Καίσαρα ἐπικέκλησαι· ἐπὶ
Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη 13
κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον. ὡς δὲ πλείους 14
ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν
Παῦλον λέγων, Ἀνήρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος·
περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ 15
πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ καταδίκην· πρὸς οὓς 16
ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον, πρὶν
ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπο-
λογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, 17
ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέ-
λευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν 18
αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν πονηρῶν, ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς 19
ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκό-
τος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων 20
ζήτησιν ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι
περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου, τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν 21
τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω
αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον, Ἐβουλόμην 22
καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.

Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολ- 23
λῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε χιλιάρχοις
καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου,

[13] ἀσπασάμενοι ℵ A B (C* *aut* C²) E 33 431 614 *al.* 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) 𝔈th : ἀσπασόμενοι (C* *aut* C²) 81 ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Chr. [18] πονηρῶν ℵ° B E 81 *al. paucis.* 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.?) : πονηράν A C* 33 181 614 1518 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔈th : πονηρά ℵ* C² 𝔏 (vg.^cod.) : πονηρόν 𝔏 (vt.^p^ vg.^codd.) : *om.* ω Chr.

24 ἤχθη ὁ Παῦλος. καί φησιν ὁ Φῆστος, Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες
οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος
τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βοῶντες μὴ
25 δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. ἐγὼ δὲ κατελαβόμην μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν
πεπραχέναι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα
26 πέμπειν. περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προήγα-
γον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς
27 ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω. ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα
δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

26 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ
λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο,
2 Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἡγη-
3 μαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι, μάλιστα
γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων·
4 διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ
νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις,
5 ἴσασι πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρ-
τυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας
6 ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγ-
7 γελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκά-
φυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι·
8 περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ. τί ἄπιστον κρί-
9 νεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ
10 πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι· ὃ
καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ πολλούς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλα-
καῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμέ-
11 νων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον. καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς
πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν· περισσῶς τε ἐμ-

24 καὶ ἐνθάδε . . . αὐτὸν μηκέτι] ut traderem eum morti. inaccusabilem non potui tradere eum propter mandata quae habemus Caesaris. si quis autem accusat eum, sequatur Caesaream, ubi custoditur. qui cum conuenissent clamauerunt: Tollite eum de uita': non oportet uiuere eum amplius 𝔏 ′vg cod.) 𝔖 (hl.mg) 25 *uersum sic legit* 𝔖 hl.mg) :—cum autem hanc et alteram partem audiuissem, conperi quod in nullo reus esset mortis. cum autem dicerem: Vis iudicari cum eis Hierosolymae?, Caesarem appellauit. de quo nihil certum scribere domino meo habeo

26. 1 Παῦλος] *add.* ipse confidens et in spiritu sancto consolationem accipiens 𝔖 (hl.mg)

μαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις. *ἐν οἷς πορευό-* 12
μενος εἰς τὴν Δαμασκόν, μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιε-
ρέων, ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν 13
λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομέ-
νους. *πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγου-* 14
σαν πρός με τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; σκλη-
ρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. *ἐγὼ δὲ εἶπον, Τίς εἶ, Κύριε;* *ὁ δὲ* 15
Κύριος εἶπεν, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. *ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ* 16
στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· *εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε*
ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές [i] με ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, ἐξαιρού- 17
μενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε
ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς 18
ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. *ὅθεν, βασιλεῦ* 19
Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ· *ἀλλὰ τοῖς ἐν* 20
Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις, πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰου-
δαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ἀπήγγελλον μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν
Θεὸν ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. *ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι* 21
συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. *ἐπικουρίας οὖν* 22
τυχὼν τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος
μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν
μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωσῆς, εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ 23
ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς
ἔθνεσι.

Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησί, 24
Μαίνῃ, Παῦλε· *τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.* *ὁ δὲ* 25
Παῦλος, Οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σω-
φροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. *ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασι-* 26
λεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ· *λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τού-*

---

[i] *om.* με

---

14 *γῆν*] *add.* *διὰ τὸν φόβον* [*ἐγὼ μόνος*] 614 1611 2147 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (hl.^{mg})
15 Ἰησοῦς] *add.* ὁ Ναζωραῖος 181 614 *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{t,lig\ p2}$ vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vg. hl.*)
16 με B C* (?) 242 614 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Amb. Aug. : *om.* ℵ A C^2 E ω 𝔏 𝔐 (boh.) 22 ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης *om.* 𝔏 (vt.^{h}) 23 εἰ πρῶτος *om.* 𝔏 (vt.^{h})
25 Φῆστε] πρεσβευτά 𝔏 (vt.$^{h\ gig}$) 26 καὶ παρρησιαζόμενος *et* οὐ πείθομαι *et* οὐ γὰρ . . τοῦτο *om.* 𝔏 (vt.^{h})

27 *των οὐ πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. πι-*
28 *στεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.* ὁ δὲ
Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον, Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ποιῆ-
29 *σαι.* ὁ δὲ Παῦλος, *Εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ,*
οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι
τοιούτους ὁποῖος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.
30 *Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμε-*
31 *νοι αὐτοῖς· καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες ὅτι*
32 *Οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.* Ἀγρίππας
δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη, Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ
ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

27 *Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν*
τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ, ὀνόματι Ἰουλίῳ,
2 *σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, μέλλοντι πλεῖν*
εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρ-
3 *χου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως. τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα·*
φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς
4 *φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν. κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύ-*
5 *σαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους. τό τε πέλαγος*
τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς
6 *Μύρα τῆς Λυκίας. κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον Ἀλεξανδρῖνον*
7 *πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέ-*

[28] *πείθεις*] πείθῃ A : *add.* Παῦλε 𝔏 (vt.^{h}) *ποιῆσαι* ℵ A B 33 81 93 181 𝔖 (hl.^{mg} pal.) 𝔊 (boh.) 𝔈th (?) (Cassiod.) : *γενέσθαι* E ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) Cyr.-Hier. Chr. [29] *εὐξαίμην* ℵ^{c} A B *al.* Chr. : *εὐξάμην* ℵ* 81 1518 *al.* *μεγάλῳ* ℵ A B 33 81 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔊 (boh.) : *πολλῷ* ω Chr. *σήμερον om.* 323 𝔏 (vt.^{h} p) [30] *ἀνέστη τε*] *καὶ ταῦτα εἰπόντος* [*αὐτοῦ*] *ἀνέστη* H L P 614 ω 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.* [pal.]) *ἥ τε Βερνίκη καί*] *καὶ πάντες* 𝔏 (vt.^{h}) [32] *τῷ Φήστῳ om.* 𝔏 (vt.^{h}) Καίσαρα] *add. καὶ οὕτως ἔκρινεν* [*αὐτὸν*] *ὁ ἡγεμὼν ἀναπέμπεσθαι* (*ἀναπέμψαι*) Καίσαρι 97 421 𝔏 (vt.$^{h\ p2}$) 𝔖 (vg. hl.^{mg})

27. [1] *ὡς δὲ . . .* Ἰταλίαν *om.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.^{mg}) *παρεδίδουν τόν τε . . . Σεβαστῆς*] [(et in) crastinum] uocauit centurionem quendam [cohortis Italicae] nomine Iulium et tradidit ei Paulum cum ceteris custodiis 𝔏 (vt.$^{h\ glg}$ (vg.$^{codd.}$)) 𝔖 (hl.^{mg}) [2] *ἐπιβάντες*] *praem.* cum coepissemus nauigare [in Italiam] 𝔏 (vt.$^{h\ glg}$) *μέλλοντι . . . τόπους om.* 𝔏 (vt.^{h}) Ἀριστ. Μακ. Θεσσαλονικέως] Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος 614 1518 *al.* 𝔖 (hl.) (*cf.* xx. 4) : Ἀριστ. Μακ. 𝔏 (vt.^{h}) [3] *τῇ τε ἑτέρᾳ om.* 𝔏 (vt.^{h}) ὁ Ἰούλιος] ille centurio 𝔏 (vt.^{h}) : *add.* centurio 𝔏 (vt.^{glg}) [5] *διαπλεύσαντες*] *add. δι' ἡμερῶν δεκάπεντε* 614 1518 2147 𝔏 (vt.^{h} vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) Μύρ[ρ]α] Λύστρα[ν] ℵ A 𝔏 (vt.^{glg} vg.) 𝔊 (boh.) 𝔄^{mg} Hier. Cassiod. : Σμύρναν (E) 69 Ps.-Hier. Λυκίας] Κιλικίας 𝔏 (vt.^{p} vg.$^{codd.}$) 𝔊 (boh.) Ps.-Hier. [6] *ἡμᾶς εἰς αὐτό*] *ἡμᾶς* 𝔏 (vt.^{h}) : *εἰς αὐτὸ ἡμᾶς* 614

ραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσ-
εῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην·
μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Κα- 8
λοὺς Λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία.

Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ 9
πλοὸς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄνει ὁ Παῦλος
λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ 10
μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, μέλλειν
ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ 11
μᾶλλον ἐπείθετο ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις. ἀνευθέτου δὲ 12
τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν
ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴπως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παρα-
χειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.
ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες 13
ἆσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς 14
ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος εὐρακύλων· συναρπασθέντος δὲ τοῦ 15
πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερό-
μεθα. νησίον δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον [k]Καῦδα, ἰσχύσαμεν μό- 16
λις περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης· ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, 17
ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσι,
χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων 18
ἡμῶν τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο· καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν 19
τοῦ πλοίου ἔρριψαν. μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ 20
πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃ-
ρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης 21
τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες,
πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν

---

[k] Κλαῦδα

---

7 Κνίδον] Chium 𝔏 (vt.[p] vg.[cod.]) κατὰ Σαλμώνην *om.* 614 1765 2138 𝔏 (vt.[h]) 8 Λασαία] Ἄλασ[σ]α A 181 460 𝔏 (vg.[cod.]) 𝔖 (hl.[mg] pal.) : Θάλασσα 𝔏 11, 12 μᾶλλον ἐπείθετο . . . λεγομένοις *facit ut loco mutato sequatur* τῆς Κρήτης 𝔏 (vt.[h]), *qui om. etiam* ἀνευθέτου . . . πλείους *et* βλέποντα . . . χῶρον 14 εὐρακύλων ℵ A (B*) 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 : εὐροκλύδων ω 𝔖 (vg. hl.) 15 ἐπιδόντες] *add.* τῷ πλέοντι καὶ συστείλαντες τὰ ἱστία 614 1518 𝔖 (hl.*) (Cassiod. Bed.) : *om.* 𝔏 (vt.[gig]) 16 Καῦδα N° B 𝔏 Hier. Bed., *cui formae fauent Pomponius Mela et Plinius scriptores coaetui* : Κλαῦδα (Κλαύδην) ℵ* A 33 81 181 ω 𝔏 (vt.[(p*)] vg.[codd.]) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 Eth 𝔄 Chr., *quibus adstipulantur Ptolemaeus* (saec. ii) *geographique recentiores*

22 ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀπο-
23 βολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη
γάρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ τοῦ Θεοῦ, οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, ἄγγελος
24 λέγων, Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι· καὶ ἰδού, κε-
25 χάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε,
ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελά-
26 ληταί μοι. εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.
27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ
Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ
28 αὐτοῖς χώραν· καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι· βραχὺ δὲ δια-
29 στήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε. φο-
βούμενοί τε, μήπου κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥί-
30 ψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυ-
τῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς
τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν,
31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις, Ἐὰν μὴ οὗ-
32 τοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. τότε οἱ στρα-
τιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.
33 ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μετα-
λαβεῖν τροφῆς λέγων, Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσ-
34 δοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς
μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει·
35 οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα,
καὶ λαβὼν ὄρτον, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας
36 ἤρξατο ἐσθίειν. εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο
37 τροφῆς. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ [l] διακόσιαι ἑβδομήκοντα
38 ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν
39 σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγί-
νωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβου-
40 λεύοντο, εἰ δύναιντο, [m] ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες
εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων·

[l] ὡς ἑβδομήκοντα ἕξ [m] ἐκσῶσαι

35 ἐσθίειν] *add.* ἐπιδιδοὺς καὶ ἡμῖν 614 1611 2147 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) 37 διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ (COS)] ὡς ἑβδομήκοντα ἕξ (ω COS) B 𝔈 (sah.) 𝔈th 39 ἐξῶσαι] ἐκσῶσαι B C 𝔈 𝔄

καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.
περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν 41
πρῴρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας.
τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, 42
μήτις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος, βουλόμενος δια- 43
σῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος· ἐκέλευσέ τε
τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι,
καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ 44
πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι [n] Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. 28
οἵ τε βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν· ἀνάψαν- 2
τες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα
καὶ διὰ τὸ ψῦχος. συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος, 3
καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θέρμης ἐξελθοῦσα καθῆψε
τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ 4
τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν.
ὁ μὲν οὖν, ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. οἱ 5
δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν· 6
ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς
αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς 7
νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ· ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλο-
φρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ 8
δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι. πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθών,
καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. τούτου δὲ 9
γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο
καὶ ἐθεραπεύοντο· οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγο- 10
μένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρείας.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ 11
νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. καὶ καταχθέντες εἰς 12
Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς. ὅθεν [o] περιελθόντες κατηντή- 13

---

[n] Μελιτήνη [o] περιελόντες

---

28. [1] Μελίτη ℵ A B[2 uel 3] C ω 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔈𝔱𝔥 Chr.: Μελιτήνη B* 𝔏 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (boh.) 𝔄 (Hier.): Μυτιλήνη 𝔏 (vt.[c p2] vg.[codd.]) [2] προσανελάμβανον ℵ Ψ 614 1518 *al.* [13] περιελθόντες] περιελόντες ℵ* B

σαμεν εἰς Ῥήγιον· καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευ-
14 τεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους· οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθη-
μεν παρ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλ-
15 θομεν. κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἦλθον εἰς
ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν
ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος.
16 Ὅτε δὲ εἰσήλθομεν εἰς Ῥώμην, [p] ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ'
ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.
17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας
τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγε πρὸς αὐτούς,
Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι
τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν
18 Ῥωμαίων· οἵτινες, ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μη-
19 δεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰου-
δαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου
20 ἔχων τι κατηγορῆσαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς
ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν
21 ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, Ἡμεῖς οὔτε γράμ-
ματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις
22 τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. ἀξιοῦμεν
δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης
γνωστὸν ἡμῖν ἐστιν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.
23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες·
οἷς ἐξετίθετο, διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐ-
τοὺς περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν,
24 ἀπὸ πρωὶ ἕως ἑσπέρας. καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ
25 δὲ ἠπίστουν. ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόν-
τος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε

---

[p] ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ· τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη

---

16 ἐπετράπη τῷ Παύλῳ ℵ A B 066 33 81 181 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Chr.: ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκεν τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῳ· τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) 𝔈th καθ' ἑαυτὸν *om.* 𝔏 (vt.^{gig}) ἑαυτὸν] *add.* ἔξω τῆς παρεμβολῆς 614 𝔏 (vt., vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) Ambst. 19 Ἰουδαίων] *add.* καὶ ἐπικραζόντων· αἶρε τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν (*cf.* xxii. 22) 614 1518 𝔖 (hl.*) κατηγορῆσαι] *add.* ἀλλ' ἵνα λυτρώσωμαι τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου 614 1518 *al.* 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*)

διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγον, Πορεύθητι 26
πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπέ, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ
βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ 27
τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμ-
μυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ
καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. γνωστὸν οὖν 28
ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ·
αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. [q]

Ἐνέμεινε δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάν- 30
τας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ 31
Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάσης
παρρησίας, ἀκωλύτως.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Η ΠΡΟΣ

ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος I
εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν 2
γραφαῖς ἁγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ 3
κατὰ σάρκα, τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιω- 4
σύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ 5
ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθ-

[q] *add. uer.* 29 καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν.

25 διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου *om.* Ambst. Vigil. : *ponit post* ὑμῶν A ὑμῶν ℵ A B 33 *al.* 𝔏 (vt.$^{p\,s}$ vg.$^{cod.}$) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Did. Bas. $\frac{2}{3}$ Cyr.-Hier. Ambst. Vigil. : ἡμῶν ω 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Chr. Amb. 27 ἐπαχύνθη] ἐβαρύνθη ℵ* 29 *uersum om.* ℵ A B E 33 81 181 441 𝔏 (vt.^{s} vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔈th : καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς [συ]ζήτησιν ω 𝔏 (vt., vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) 30 αὐτόν] *add.* Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας 614 *al.* 𝔏 (vt., vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.*) Ephr. 31 τὰ περὶ . . . Ἰησοῦ Χριστοῦ] quia hic est [Iesus] [Christus] filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari 𝔏 (vg.$^{codd.}$) Χριστοῦ *om.* ℵ* 614 1518 *al. pauc.* (𝔏 (vt.^{p})) 𝔖 (hl.) μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως] *transponit ante* τὰ περὶ . . . Ἰησοῦ 𝔏 (vt.^{p}) : *add.* quia hic est [dominus] [Iesus] Christus filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.) Ephr.

I. 1 Ἰησοῦ Χριστοῦ] Χριστοῦ Ἰησοῦ $\mathfrak{p}^{10}$ B 𝔏 (vg.$^{codd.}$) Orig. $\frac{2}{3}$ Ambst. Amb. Aug.

6 νεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ Ἰησοῦ
7 Χριστοῦ· πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάν-
9 των ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρ-
τυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι,
10 πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος, εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθή-
11 σομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν
ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι
12 ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις
13 πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι
πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς (καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο),
ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.
14 Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνυήτοις ὀφειλέτης εἰμί.
15 οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.
16 οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτη-
17 ρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. δικαιο-
σύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν· καθὼς
γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν
19 καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων· διότι
τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς
20 ἐφανέρωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι
νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι
21 αὐτοὺς ἀναπολογήτους· διότι, γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδό-
ξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐ-
22 τῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ
23 ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι
εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν.

7 ἐν Ῥώμῃ *om.* G 1908^{mg} Orig. (Ambst.) ἀγαπητοῖς] ἐν ἀγάπῃ D G 𝔏 (vt.^{d*} vg.$^{codd.}$) Ambst. 13 οὐ θέλω] οὐκ οἴομαι (D*) G 𝔏 (vt.$^{d\,g}$) Ambst. Pelag. 15 τοῖς ἐν Ῥώμῃ *om.* G 16 πρῶτον *om.* B G 𝔈 (sah.) Mcion Tert. 17 ἐκ πίστεως] *praem. aut add.* μου C* 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.) Orig.$^{lat.}$ Hier. 18 θεοῦ *om.* 1908 Mcion 20 θειότης] θεότης P *heret. ap.* Did.

Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐ- 24
τῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς·
οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσε- 25
βάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν
εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ 26
θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν·
ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες, ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, 27
ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν
ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης
αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδω- 28
κεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρω- 29
μένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φό-
νου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, 30
ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπει-
θεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας· οἵτινες, τὸ δι- 31
καίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι 32
θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς
πράσσουσι.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις 2
τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων.
οἴδαμεν [a] δὲ ὅτι τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ 2
τοιαῦτα πράσσοντας. λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ 3
τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρῖμα τοῦ
Θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς 4
μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετά-
νοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν 5

[a] γὰρ

24 ἐν αὐτοῖς ℵ B C D* *al. pauc.* : ἐν ἑαυτοῖς D^c G ω *patres* 29 πορνείᾳ *om.* ℵ A B C K 1739 πονηρίᾳ πλεονεξίᾳ κακίᾳ B L *etc.* 𝔖 (hl.) 𝔄 Bas. Greg.-Nyss. *al.* : πονηρίᾳ κακίᾳ πλεονεξίᾳ ℵ A 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) *al.* : κακίᾳ πονηρίᾳ πλεονεξίᾳ C 𝔈 (boh.) 31 ἀστόργους] *add.* ἀσπόνδους C K L P (*ex* 2 Tim. iii. 3) 32 ἐπιγνόντες] ἐπιγινώσκοντες (B) 436 ποιοῦσιν . . . συνευδοκοῦσιν] ποιοῦντες . . . συνευδοκοῦντες B Clem.-Rom. (?) *et, cum* οὐκ ἐνόησαν *ante* ὅτι, D 𝔏 Orig.^lat. Lucif. Ambst.

2. 2 δὲ ℵ A B D ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Mcion Orig.^lat. Tert. Ambst. *al.* : γὰρ ℵ C 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔄 Chr.

θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιο-
6 κρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν
7 καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι,
8 ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι τῇ ἀληθείᾳ πειθο-
9 μένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός, θλῖψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶ-
σαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶ-
10 τον καὶ Ἕλληνος· δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ
11 τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι· οὐ γάρ ἐστι προσωπο-
12 ληψία παρὰ τῷ Θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπο-
13 λοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· οὐ γὰρ
οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιω-
14 θήσονται· ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου
15 ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδεί-
κνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρ-
τυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν
16 κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ ὅτε [b] κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ
κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
17 Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι
18 ἐν Θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα, κατη-
19 χούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν,
20 φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα
21 τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ὁ οὖν διδά-
σκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέ-
22 πτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα,
23 ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν
24 Θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν
25 τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον
πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία
26 γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ,
27 οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται, καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ
φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ

[b] κρίνει

13 νόμου *sine artic. bis* ℵ A B D G 1739 : τοῦ νόμου *rell.* 16 ἐν ἡμέρᾳ ὅτε] ἐν ᾗ ἡμέρᾳ B : ἐν ἡμέρᾳ ᾗ A 𝔖 (vg. 𝔈 (sah. boh.?) *al.* κρινεῖ] κρίνει *scribi potest* Ἰησοῦ Χριστοῦ] Χριστοῦ Ἰησοῦ ℵ B Orig. 17 Εἰ δὲ ℵ A B D* *al.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th : Ἴδε D^c L *al.* 𝔖 (hl.) Chr. *al.* νόμῳ *sine artic.* ℵ A B D* 1739 : τῷ νόμῳ *rell.*

περιτομῆς παραβάτην νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, 28
οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, 29
καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ
ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; 3
πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ 2
Θεοῦ. τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν 3
τοῦ Θεοῦ καταργήσει; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ 4
ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λό-
γοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ 5
δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν
ὀργήν; (κατὰ ἄνθρωπον λέγω.) μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς 6
τὸν κόσμον; εἰ [c] δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσ- 7
σευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; καὶ 8
μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθώς φασί τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι)
ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρῖμα ἔνδικόν ἐστι.

Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε 9
καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι· καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ 10
ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν 11
Θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστό- 12
τητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός· τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς 13
γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· ὧν 14
τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα· 15
σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ 16 17
ἔγνωσαν· οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 18

Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν 19
στόμα φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ Θεῷ· διότι ἐξ 20
ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ

---

[c] γὰρ

3. [2] πρῶτον] πρῶτοι 1739 𝔊 (sah.) Orig. Eus. μὲν (*om.* γὰρ) B D* G *al.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔊 (boh.) Chr. Orig. ½ *al.* : μὲν γὰρ ℵ A ω 𝔖 (hl.) : γὰρ (*sine* μὲν) 1739 𝔊 Orig. ½ Eus. [4] νικήσῃς B G K L ω : νικήσεις ℵ A D E *al.* [5] κατὰ ἄνθρωπον λέγω] *om.* Clem. : κατὰ τῶν ἀνθρώπων 𝔊 (sah.) Orig. ½ (Filast.) [7] δὲ ℵ A *al. pauc.* 𝔏 (vg.[cod.]) 𝔊 (boh.) : γὰρ B D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 (sah.) Orig.[lat.] Chr. *al.* [9] προεχόμεθα] προεχώμεθα A L : προκατέχομεν περισσόν D* G 104 𝔖 (vg.) Chr. Theod.-Mops. Orig.[lat.] Pelag. *al.*, *qui etiam om.* οὐ πάντως (*cum* 𝔖 (hl.) Ephr.) [11] ὁ *pr. om.* A B G 𝔊 (sah.), *fort. etiam* 𝔏 Orig.[lat.] Ambst. (= LXX) ὁ *alt. om.* (B) C (= LXX) [12] ποιῶν A B G *al.* : ὁ ποιῶν *rell.* οὐκ ἔστιν *alt. om.* B 424** 1739 [14] στόμα] *add.* αὐτῶν B 33 𝔊 (sah.) (Cypr.)

21 νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ
22 πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δι-
καιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας[d] τοὺς πι-
23 στεύοντας· οὐ γάρ ἐστι διαστολή· πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται
24 τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς
25 ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον
διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐ-
τοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ
26 Θεοῦ· πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ
27 εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. ποῦ οὖν ἡ
καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ
28 νόμου πίστεως. λογιζόμεθα[e] οὖν δικαιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς
29 ἔργων νόμου. ἢ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναί, καὶ
30 ἐθνῶν· εἴπερ εἷς ὁ Θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκρο-
31 βυστίαν διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν.

4 Τί οὖν ἐροῦμεν[f] εὑρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ
2 σάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ
3 πρὸς τὸν Θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ
4 Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς
5 οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ,
πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐ-
6 τοῦ εἰς δικαιοσύνην. καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ
7 ἀνθρώπου, ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων, Μακάριοι
8 ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακά-
9 ριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται Κύριος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς οὖν

---

[d] *add.* καὶ ἐπὶ πάντας [e] γὰρ [f] *om.* εὑρηκέναι

---

22 Ἰησοῦ Χριστοῦ] Χριστοῦ B Mcion : ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ A καὶ ἐπὶ πάντας D G ω 𝔏 vt., vg.[codd.]) 𝔖 (vg. hl.) Chr. Ambst. : ἐπὶ πάντας (*sine* εἰς πάντας καὶ) 𝔄 (vg.) Pelag. : *om.* ℵ* A B C *al. pauc.* 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔄 Eth 25 τῆς *pr. om.* ℵ C* D* G 424** *al.* 28 οὖν B C D[c] ω 𝔖 (vg. hl.) Ephr. Chr. *al.* : γὰρ ℵ* A D* G *al.* 𝔏 𝔈 𝔄 Orig.[lat.] Ambst. Aug. 29 μόνον] μόνων B *al. plur.* 30 εἴπερ ℵ* A B C D *al. pauc.* Clem. Orig. Did. Cyr. *al.* : ἐπείπερ D* G ω Eus. Ath. Chr.

4. 1 εὑρηκέναι *ante* Ἀβραὰμ ℵ A C D G *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Ambst. Orig.[lat.] : εὑρηκέναι *post* ἡμῶν ω Chr. *al.* : *omnino om.* B 1739 1908* Orig. (Chr.) προπάτορα ℵ* A B C* *al. pauc.* 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 : πατέρα *vell.* 3 Ἀβραὰμ] Ἀβρὰμ *legendum sec.* Orig. 5 ἀσεβῆ] ἀσεβῆν ℵ D* G 8 ᾧ ℵ[c] A C D[c] ω : οὗ ℵ B D G 424** 1739

οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομήν; ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ,
Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν ἐλογίσθη; 10
ἐν περιτομῇ ὄντι; ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκρο-
βυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς, σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς 11
πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν
πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι αὐτοῖς τὴν δικαιο-
σύνην, καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ 12
τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν
Ἀβραάμ. οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι 13
αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πί-
στεως. εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ κατ- 14
ήργηται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ δὲ οὐκ ἔστι 15
νόμος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ 16
εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου
μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν
(καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε) κατέναντι οὗ 17
ἐπίστευσε Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ
ὄντα ὡς ὄντα. ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι 18
αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον, Οὕτως ἔσται τὸ σπέρ-
μα σου. καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα [g] ἤδη 19
νενεκρωμένον (ἑκατονταέτης που ὑπάρχων), καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας
Σάρρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' 20
ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ 21
ἐπήγγελται δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι- 22
καιοσύνην. οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ 23
καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγεί- 24
ραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παρα- 25
πτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην [h] ἔχωμεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ 5

---

[g] *om.* ἤδη [h] ἔχομεν

---

15 οὗ δὲ ℵ* A B C *al. pauc.* 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔈 Cosm. *al.* : οὗ γὰρ D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) Tycon. Ambst. Aug. 19 κατενόησεν ℵ A B C 424** 1739 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. pal. 𝔈 (Chr.) Orig.$^{lat.}$ ⅓ Iul.-Aecl. : οὐ κατένοησεν D G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) Ephr. Orig.$^{lat.}$ ⅔ Epiph. Cosm. Ambst. Pelag. *al.*

5. 1 ἔχωμεν ℵ* A B* C D *al.* 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Mcion Orig.$^{lat.}$ Chr. Ambst. *al.* : ἔχομεν G *al.* 𝔈 (sah.) Did. Epiph. Cyr. ¾

2 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν
[1] τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ'
3 ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς
4 θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ
5 δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ
Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέν-
6 τος ἡμῖν. ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ
7 ἀσεβῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ
8 τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ
ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ
9 ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ
10 σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλά-
γημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλ-
11 λαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώ-
μενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν
καταλλαγὴν ἐλάβομεν.
12 Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσ-
ῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους
13 ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον,—ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν
14 ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου. ἀλλ' ἐβασί-
λευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτή-
σαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ
15 μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ
τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις
τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ

---

[1] *om.* τῇ πίστει

---

2 τῇ πίστει *om.* B D G 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) Orig.[lat.] ¾ 3 καυχώμεθα] καυχώμενοι B C Orig. ⅔ ½ *al.* (*ex u.* 11) 6 ἔτι γὰρ (ἔτι *post* ἀσθενῶν *quoque*) ℵ A C D* *al.* 𝔖 (hl.) Mcion : ἔτι (*atque hic solum*) D[c] ω Chr. *al.* : εἰς τί γὰρ D[b] G 𝔏 Iren.[lat.] Ambst. *al.* : εἰ γὰρ 201 Isid.-Pelus. Aug. : εἰ γὰρ . . . ἔτι 𝔖 (pal.) : εἰ . . . ἔτι 𝔈 (sah.) : εἰ γὰρ ἔτι . . . 𝔈 (boh.) : εἰ δὲ 𝔖 (vg.) : εἴ γε B 7 μόλις] μόγις ℵ* 1739 𝔈 8 εἰς ἡμᾶς ὁ θεός ℵ A C ω : ὁ θεὸς εἰς ἡμᾶς D G L *al. pauc.* Mcion : *om.* ὁ θεός B Ephr. 11 καυχώμενοι ℵ B C D ω Chr. *al.* : καυχώμεθα *rell.* : *om.* 𝔖 (pal.) Χριστοῦ *om.* B 1739 Orig. 12 ὁ θάνατος *alt. om.* D G 𝔏 (vt.) Aphr. Ambst. Amb. Pacian. Aug. *al.* 13 ἐλλ(ἐνλ-)ογεῖται ℵ[c] B C D G ω : ἐλλογᾶται ℵ[d] : ἐνελογεῖτο ℵ*, ἐλλογᾶτο A 209 336 𝔈 (sah.) Ambst. 14 μὴ *om.* 424** 1739 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[de]) Orig. (Tert. Cypr. Victorin.) *codd. uetusti ap.* Ambst., *quos sequitur ipse, codd. pler. latt. ap.* Aug., *qui omnes uel fere omnes om. etiam* καὶ

εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε. καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ 16
δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολ-
λῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι 17
ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν
τῆς χάριτος καὶ [k] τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασι-
λεύσουσι διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώ- 18
ματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώμα-
τος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς 19
παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω
καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος 20
δὲ παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ
ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις· ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία 21
ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν
αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

6 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ 1, 2
γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἢ 3
ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον
αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς 4
τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ
πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμ- 5
φυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνα-
στάσεως ἐσόμεθα· τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος 6
συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δου-
λεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρ- 7
τίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν 8
αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνα- 9
τος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· 10
ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν 11
εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ 12

---

[k] *om.* τῆς δωρεᾶς

---

6. [1] ἐπιμένωμεν A B C D G *al.* 𝔏 (vt.[d]) : ἐπιμένομεν ℵ *al. pauc.* : ἐπιμενοῦμεν ω [2] ζήσομεν ℵ A B D ω Clem. *al.* : ζήσωμεν $\mathfrak{p}^{46}$ C G L *al. pauc.* [11] νεκροὺς μὲν εἶναι ω 𝔏 (vt.[r3] vg.) Orig. Did. Bas. *al.* : εἶναι νεκροὺς μὲν ℵ* B C 1739 𝔈 Cyr. : νεκροὺς μὲν $\mathfrak{p}^{46}$ A D G Tert. $\frac{2}{2}$ *cf.* 𝔖 (vg.) 𝔄 Eth ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ *om.* 𝔏 (vt.[r3]) Ἰησοῦ] *add.* τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ℵ C ω 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄

13 ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ· μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα
ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, ὡσεὶ ἐκ νε-
14 κρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ἁμαρτία γὰρ
ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.
15 Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν;
16 μὴ γένοιτο. οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,
δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς
17 δικαιοσύνην; χάρις δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε
18 δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ
19 τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν
ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν
δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστή-
20 σατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ δοῦλοι
21 ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν καρπὸν εἴ-
χετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος.
22 νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ,
23 ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ
ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

7 Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, (γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ,) ὅτι ὁ νόμος
2 κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ
ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ
3 νόμου τοῦ ἀνδρός. ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει, ἐὰν
γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
4 νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. ὥστε,
ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ
Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρ-
5 ποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν
ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρπο-
6 φορῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθα-
νόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος
καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.
7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν

15 ἁμαρτήσωμεν] ἁμαρτήσομεν ω Chr. *al.* : ἁμαρτάνομεν 𝔈 (sah.) 21 τὸ] *add.* μὲν ℵ^c B D* G *al. pauc.*

7. 6 ἀποθανόντες] τοῦ θανάτου D G, *codd. ap.* Orig.^lat., Ambst. Aug.

οὐκ ἔγνων, εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ
νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς 8
ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρ-
τία νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς 9
ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς 10
ζωήν, αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐν- 11
τολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, 12
καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο 13
θάνατος; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγα-
θοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον,—ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτω-
λὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός 14
ἐστιν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὃ γὰρ 15
κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὃ μισῶ,
τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. 16
νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. 17
οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ 18
γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὔ. οὐ γὰρ ὃ 19
θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὃ οὐ 20
θέλω, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν
ἐμοὶ ἁμαρτία. εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, 21
ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ 22
τὸν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντι- 23
στρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με [l] ἐν τῷ
νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρω- 24
πος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; [m] εὐχαριστῶ 25
τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ
μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

---

[l] *om.* ἐν [m] χάρις δὲ

---

9 ἔζων] ἔζην B : ἔζουν 33 13 ἡ (*alt.*)] ἢ Aug. 14 σάρκινος] σαρκικός ℵ^c L P ω 17 οἰκοῦσα] ἐνοικοῦσα ℵ B Method. 18 οὔ ℵ A B C 424** 1739 1908 *al. pauc.*, *codd. Graec. ap.* Aug. 𝔈 𝔄 Method. ½ Cyr. Aug. : οὐχ εὑρίσκω D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Eth Chr. *al.* 20 θέλω B C D G *al. pauc.* 𝔏 *al.* : θέλω ἐγώ ℵ A ω 𝔈 (boh.) *al.* Clem. 25 εὐχαριστῶ τῷ θεῷ ℵ* A ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Orig. ⅔ Chr. : χάρις [τῷ] θεῷ B 𝔈 (sah.) Orig. ⅓ Method. Hier. ½ : χάρις δὲ τῷ θεῷ ℵ^a C^2 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 Cyr. : ἡ χάρις τοῦ θεοῦ D 32 𝔏 Ambst. Hier. ½ Orig.^lat. ⅔ : ἡ χάρις τοῦ κυρίου G *cf.* Iren.^lat.

8
1, 2 Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὁ γὰρ νόμος τοῦ
Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς
3 ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ
τῆς σαρκός, ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρ-
4 τίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δι-
καίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν
5 ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν,
6 οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς
7 θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· διότι τὸ φρό-
νημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπο-
8 τάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύναν-
9 ται. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ Πνεῦμα Θεοῦ
οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν
10 αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν δι' ἁμαρτίαν, τὸ δὲ
11 πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. εἰ δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν
ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας Χριστὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν ζωοποιή-
σει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ [n] τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ Πνεύματος
ἐν ὑμῖν.
12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ κατὰ σάρκα
13 ζῆν· εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς
14 πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ
15 ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν
εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ, ὁ
16 πατήρ. αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν
17 τέκνα Θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγ-
κληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.
18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν

[n] τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ Πνεῦμα

8. 1 Ἰησοῦ] *add.* (*ex u.* 4) μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν A D[b] 263 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔊 Bas. Chr. Ephr. Victorin. Ambst.[txt] : *add. etiam* ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα ℵ[c] D[c] ω 𝔖 (hl.) : *nihil habent* ℵ* B C D* G 424** 1739 1908 1944 𝔈 𝔈th Mcion Orig. *Dial.* Ath. Cyr. Ambst.[comm.] Aug. 2 με] σε ℵ B G 1739 𝔏 (vt.[m]) 𝔖 (vg.) Tert. $\frac{2}{3}$ Ephr. Chr. Pelag. Aug. : ἡμᾶς 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) 𝔈th Mcion (*Dial.*?) Method. $\frac{2}{3}$ 11 τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ℵ A C P[2] *al. codd. ap.* Ps.-Ath. 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 Clem. Hipp. Method. Cyr. Hier. Apollin. Did. $\frac{4}{5}$ Bas. $\frac{4}{4}$ Chr. $\frac{1}{2}$ Cyr. $\frac{2}{3}$ *al.* : τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα B D G ω *codd. ap.* Ps.-Ath. 𝔏 𝔖 (vg. pal.) Iren.[lat.] Orig. $\frac{4}{4}$ Tert. Hil. Ephr. Ambst. Chr. Nicet. *al.* : *totum comma cum* 19-22 *excidisse uid.* Mcion

μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς 19
κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ μα- 20
ταιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ'
[o] ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς 21
φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἴδαμεν 22
γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. οὐ 23
μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος ἔχοντες ἡμεῖς,
καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπο-
λύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ 24
βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ [p] βλέπει, τίς [q] ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ 25
βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· 26
τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν· ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα
ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε 27
τί τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.
οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ [r] εἰς ἀγαθόν, 28
τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε 29
συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον
ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς 30
ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; 31
ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν 32
αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; τίς ἐγκαλέσει 33
κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ [s] δικαιῶν· τίς ὁ κατακρινῶν; Χριστὸς 34
Ἰησοῦς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ
τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ [t] ἡμῶν. τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς 35

---

[o] ἐλπίδι, [p] βλέπει τις, τί καὶ [q] ὑπομένει [r] add. ὁ Θεὸς
[s] δικαιῶν; [t] ἡμῶν;

---

23 ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A C 1908 *al. pauc.* : καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ω : καὶ αὐτοὶ B 104 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) : αὐτοὶ D G 24 τίς $\mathfrak{p}^{46}$ B* 1908^{mg} Orig. $\frac{1}{2}$: τίς καὶ ℵ* 1739 1908 Orig. $\frac{1}{2}$: τις, τί D G 𝔏 Cypr. $\frac{2}{2}$ *al.* : τις, τί καὶ A C ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Clem. ἐλπίζει] ὑπομένει ℵ* A 1908^{mg} 𝔈 (sah.) Orig. 26 ὑπερεντυγχάνει $\mathfrak{p}^{46}$ Ox. 1355 (saec. iii) ℵ* A B D G *al.* Orig. $\frac{2}{2}$: ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν ω 𝔈 (sah.) 28 συνεργεῖ] *add.* ὁ θεὸς $\mathfrak{p}^{46}$ A B (*cf.* 𝔖 (vg.) 𝔈 Eth) Orig. $\frac{2}{6}$ (*uel* $\frac{2}{7}$) 33, 34 *distinguntur ut supra* 𝔈 (sah.) Orig. Chr. *al.* : *alii malunt* δικαιῶν. *alii* (*ut* Ambst. Aug.) δικαιῶν ; . . . ἡμῶν ; 34 κατακρινῶν] κατακρίνων *concinnius alii* Χριστὸς Ἰησοῦς $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A C G L 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Orig.$^{lat.}$ Did. Aug. : Χριστὸς B D ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Iren.$^{lat.}$ Orig. Hil. Ambst. Amb. ἐκ νεκρῶν ℵ* A C 33 *al.* 𝔈 Eth Chr. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ Ox. 1355 ℵ^{c} B D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Iren.$^{lat.}$ Orig.$^{lat.}$ *al.*

ἀγάπης τοῦ [u] Χριστοῦ; θλῖψις; ἢ στενοχωρία; ἢ διωγμός; ἢ λιμός;
36 ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται ὅτι Ἕνεκά σου
37 θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ'
38 ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι
γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα
39 οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις
ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

9 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς
2 συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη, καὶ
3 ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. ηὐχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς
ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ
4 σάρκα· οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ δια-
5 θῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες,
καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ [x] σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογη-
6 τὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ
7 Θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσραήλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ
σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρ-
8 μα. τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ
9 τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ
λόγος οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ
10 υἱός. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ
11 τοῦ πατρὸς ἡμῶν,—μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν

---

[u] Θεοῦ [x] σάρκα. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς or σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων. Θεὸς

---

35 Χριστοῦ] θεοῦ ℵ *minusc. pauc.* 𝔈 (sah.) Orig. $\frac{1}{3}$ Orig.[lat.] $\frac{1}{7}$ Eus. $\frac{4}{5}$ Bas. $\frac{2}{5}$ Hil. $\frac{1}{2}$ *al.* : θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ B Orig.[lat.] $\frac{2}{7}$ 36 ἕνεκα] ἕνεκεν ℵ A B D G L *al.* Clem. Orig. Method. Chr. 38 ἄγγελοι] ἄγγελος D G 𝔈 (boh.) Ambst. Amb. $\frac{1}{4}$ Aug. *raro* οὔτε ἀρχαὶ] οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐξουσίαι C 1 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) Orig.[lat.] $\frac{1}{3}$ Bas. Chr. *al.* : οὔτε ἐξουσία (*sic*) οὔτε ἀρχαὶ D (*additam. ex. locis parall.*) οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις $\mathfrak{p}^{46}$ Ox. 1355 ℵ A B C D G *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Eth Orig. Eus. Cyr. Hil. Aug. *al.* : οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα ω 𝔖 (vg.) 𝔊 Chr. *al.*

9. *fere totum capitulum om.* Mcion 3 ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ $\mathfrak{p}^{46}$ Ox. 1355 ℵ A B D G 𝔖 (hl.) 𝔊 Chr. Theod.-Mops. Ambst. Amb. Pacian.: αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι C ω 𝔏 (vg.) *rell.* Orig. Cypr. (Tycon.) *al.* ἀπὸ $\mathfrak{p}^{46}$ Ox. 1355 ℵ A B C ω : ὑπὸ D G χριστοῦ] *add.* before God 𝔈 (sah.) 4 αἱ διαθῆκαι ℵ C ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Orig.[lat.] $\frac{4}{4}$ Chr. Hil. Ambst. Aug. : ἡ διαθήκη $\mathfrak{p}^{46}$ B D G 𝔈 (sah.) Eth Chr. Cyr. Cypr. *al.* ἐπαγγελίαι] ἐπαγγελία D G 𝔏 (vt.[g] $\frac{1}{2}$) Chr. 5 *De uersu hoc distinguendo nihil fere proferunt codd. Punctum habent post* κατὰ σάρκα A C *minusc. quidam bonae notae, non autem patres nisi fortasse* Orig. Eus. *excipias, sed de his parum liquet : codd. minusc. nonnull.* (959 1069, *etc.*) *add.* ἀμήν *post* σάρκα 6 Ἰσραήλ *alt.*] Ἰσραηλῖται D G 𝔏 Ambst.

ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων
ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσ- 12
σονι· καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα. 13
Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. τῷ γὰρ 14
Μωσῇ λέγει, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα 15
οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. 16
λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως 17
ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου
ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. 18
Ἐρεῖς μοι οὖν, Τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀν- 19
θέστηκε; ὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; 20
μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει 21
ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ
μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξα- 22
σθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μα-
κροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, [ν] καὶ ἵνα γνωρίσῃ 23
τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δό-
ξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; 24
ὡς καὶ ἐν τῷ Ὠσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου, καὶ 25
τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρήθη 26
αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος. Ἡσαΐας 27
δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ, Ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ
ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελῶν 28
καὶ συντέμνων ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς προείρηκεν 29
Ἡσαΐας, Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα
ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.
Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβε δι- 30

[ν] *om.* καὶ

---

11 *φαῦλον* ℵ A B *al. pauc.* Orig. : *κακὸν* $\mathfrak{p}^{46}$ D G ω Chr. *al.* 16 *ἐλεοῦντος* B[3] ω : *ἐλεῶντος* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D G 18 *ἐλεεῖ* ℵ A B ω : *ἐλεᾷ* $\mathfrak{p}^{46}$ D G 19 *μοι οὖν* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ[c] A B P Orig. ½ : *οὖν μοι* D G ω 𝔏 𝔈 Orig. ⅔ Orig.[lat.] Chr. *τί* ℵ A ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 *patr.mult.* : *τί οὖν* $\mathfrak{p}^{46}$ B D G Orig.[lat.] Hier. 20 *ὦ ἄνθρωπε μενοῦνγε* ℵ A (B) Orig. ⅔ Ps-Hier. : *ὦ ἄνθρωπε* $\mathfrak{p}^{46}$ D G 𝔏 Ambst. Orig.[lat.] *al.* : *μενοῦνγε ὦ ἄνθρωπε* ω Orig. ⅔ Chr. *al.* 23 *καὶ om.* B 424** 1908[mg] *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Orig. ⅔ Orig.[lat.] ⅔ (*non* Pelag.) 27 *ὑπόλειμμα* ℵ A B Eus. : *κατάλειμμα rell.* (= LXX) 28 *συντέμνων sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B 424** 1908 *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔈th Orig. Eus. ⅔ Aug. ⅔ : *add.* (= LXX) *ἐν δικαιοσύνῃ· ὅτι λόγον συντετμημένον rell.*

31 καιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως· Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον
32 δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασε. διατί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ'
33 ὡς ἐξ [z] ἔργων. προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέ-
γραπται, Ἰδού, τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκαν-
δάλου· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.

10 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν
2 Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ
3 ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δι-
καιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ
4 οὐχ ὑπετάγησαν. τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ
5 πιστεύοντι. Μωσῆς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ὁ
6 ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω
λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν;
7 (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν καταγαγεῖν·) ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσ-
8 σον; (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.) ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγ-
γύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ'
9 ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν· ὅτι ἐὰν [a] ὁμολογήσῃς ἐν τῷ
στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ
10 Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς
11 δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή,

---

[z] ἔργων, [a] ὁμολογήσῃς τὸ ῥῆμα ἐν τῷ στόματί σου, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς,

---

31 νόμον *alt. absque additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B D G 424** 1908 *al. pauc.* 𝔈 Orig.[lat.] $\frac{4}{4}$ Ambst. Pelag. : *add.* δικαιοσύνης *rell.* 32 ἔργων *absque additam.* ℵ* A B G 424** 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔊 Orig. Orig.[lat.] $\frac{2}{2}$ Ambst. Hier. Aug. : *add.* νόμου *rell.* προσέκοψαν (*sine* γὰρ) ℵ* A B D* G 1908 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (pal.[cod.]) 𝔈 𝔊 Orig. Orig.[lat.] $\frac{2}{2}$ Ambst. 33 ὁ *sine* πᾶς ℵ A B D G 1908 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 𝔊 Eth Orig. Cyr. Ambst. *al.* : πᾶς ὁ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔄 Did. Chr. *al.* (*ex* x. 11) οὐ καταισχυνθήσεται] οὐ μὴ καταισχυνθῇ D G (=LXX)

10. 1 δέησις] *add.* ἡ ω Chr. *al.* αὐτῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D G 1908 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔄 𝔊 Orig. Cyr. Chr. Ambst. Aug. *al.* : τοῦ Ἰσραὴλ ἐστιν ω 1908[mg] (Mcion) (*alibi habent* γίνεται *Latt.*) 3 ἰδίαν] *add.* δικαιοσύνην $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ G ω 1908[mg] 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔊 Eth Mcion Iren.[lat.] Chr. Cyr. Amb. *al.* 5 *hinc usque ad* xi. 32 *omisisse uid.* Mcion ὅτι *ante* τὴν δικαιοσ. ℵ* A D* 33* 424** 1739 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.[cod.]) 𝔈 Orig. : ὅτι *post* νόμου $\mathfrak{p}^{46}$ B G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl. pal.[cod.]) Chr. Ambst. Pelag. *etc.* ἐκ νόμου ℵ B : ἐκ τοῦ νόμου *rell.* ὁ ποιήσας (*sine additam.*) ℵ* A D 424** 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) Orig.[lat.] : ὁ ποιήσας αὐτὰ $\mathfrak{p}^{46}$ B G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vt. vg.) 𝔄 Chr. Ambst. Pelag. : ὁ ποιήσας αὐτὴν 𝔏 (vt.[d**]) 𝔖 (pal.) 𝔊 Cassiod. $\frac{1}{2}$ ὁ ποιήσων αὐτὴν 𝔏 (vt.[d*]) ἄνθρωπος *om.* G 𝔖 (vg.) Chr. αὐτῇ ℵ* A B 33 436 1739 1908 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔊 : αὐτοῖς $\mathfrak{p}^{46}$ D G ω 𝔖 (vg. hl.) Chr. Ambst. Pelag. *al.* 9 ὁμολογήσῃς] *add.* τὸ ῥῆμα B 1912 𝔈 (sah.) Clem. (Cyr.) κύριον Ἰησοῦν] ὅτι κύριος Ἰησοῦς B 𝔖 (pal.) 𝔈 Clem. Cyr. $\frac{2}{3}$ Hil. Aug.

Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ 12
Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς
πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ 13
ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπί- 14
στευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσι
χωρὶς κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξωσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς 15
γέγραπται, Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων ἀγαθά.
Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέγει, 16
Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ 17
διὰ ῥήματος Χριστοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε Εἰς 18
πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰ-
κουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶ- 19
τος Μωσῆς λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει
ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει, Εὑρέθην 20
τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς 21
δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου
πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο. καὶ 11
γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενϊαμίν.
οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν 2
Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ,
Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκα- 3
ψαν· κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου. ἀλλὰ τί 4
λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας,
οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ 5
λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· 6

14 ἐπικαλέσωνται ℵ A B D G : ἐπικαλέσονται ω πιστεύσωσιν ℵ B D G 1739 Chr. : πιστεύσουσιν ω ἀκούσωνται $\mathfrak{p}^{46}$ ἀκούσωσιν ℵ^{c} A^{2} B *al. pauc.* : ἀκούσουσιν L ω : ἀκούσονται ℵ* D G *al. pauc.* 15 κηρύξωσιν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D 33 *al.* Clem. : κηρύξουσιν ω τῶν εὐαγγελιζομένων ($\mathfrak{p}^{46}$ ℵ Clem. τὰ *inserunt*) ἀγαθά $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C 1908 *al. pauc.* 𝔈 Eth Clem. Orig. : τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην τῶν εὐαγγελιζομένων [τὰ] ἀγαθά D G ω 1908^{mg} 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Chr. Iren.$^{lat.}$ Hil. *al.* (*cf.* LXX) ἀγαθά A B C D G *al.* Orig. Eus. : τὰ ἀγαθά ω (*uide supra*) 17 Χριστοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B C D* 1908 *al. pauc. uerss. plur.* Orig.$^{lat.}$ $\frac{2}{2}$ Ambst. Aug. : θεοῦ A ω 𝔖 (vg. hl.) Clem. Chr. : *om.* 𝔏 (vt.^{g}) Hil. Ambst.$^{comm.}$ Pelag. 18 μενοῦνγε *om.* G 𝔏 (vt.$^{d^{*}\,g}$) 𝔈 (sah.) Orig.$^{lat.}$ $\frac{2}{2}$ 20 τοῖς *bis*] *bis praem.* ἐν B D* G 𝔈 (𝔊) Ambst., $\mathfrak{p}^{46}$ *priore loco tantum*

II. 1 αὐτοῦ] *add.* (*ex u.* 2) ὃν προέγνω $\mathfrak{p}^{46}$ A D* Chr. *al.* 2 Ἰσραήλ] *add.* λέγων ℵ* L ω 𝔖 (vg.) Eth, *sed nihil in codd. cet., uerss. patr. opt.* 3 ἀπέκτειναν] *add.* καὶ D L ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Eth

7 ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο
8 οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν· καθὼς
γέγραπται, Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ
9 μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ
Δαβὶδ λέγει, Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν,
10 καὶ εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν οἱ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς
11 σύγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν, ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ
τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι
12 αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα
αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;
13 Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ᾽ ὅσον μὲν οὖν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν
14 ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν
15 σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ
16 κόσμου, τίς ἡ πρόσληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία,
17 καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δέ τινες τῶν
κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς,
18 καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης [b] τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατα-
καυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις,
19 ἀλλ᾽ ἡ ῥίζα σέ. ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεν-
20 τρισθῶ. καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας.
21 μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων
22 οὐκ ἐφείσατο, οὐδέ σου φείσεται. ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν
Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης Θεοῦ,
23 ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δέ,
ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν

[b] *add.* καὶ

[6] χάρις *alt.*] *add.* εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶν χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον ℵ^c (B) L ω 𝔖 (vg. hl.) : *nihil rell.* [13] δὲ ℵ A B *al. pauc.* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 : οὖν C : γὰρ D G L ω 𝔏 Chr. Orig.^lat. *etc.* μὲν οὖν 𝔭^46 ℵ A B C P 𝔈 (boh.) Cyr. : μὲν L ω Chr. Orig.^lat. *al.* : *om.* D G *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Pelag. [17] τῆς ῥίζης τῆς πιότητος] τῆς ῥίζης καὶ τῆς πιότητος ℵ^c A ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Eth Chr. Orig.^lat. : τῆς πιότητος τῆς ῥίζης 𝔈 : τῆς πιότητος καὶ τῆς ῥίζης Pelag. : τῆς πιότητος 𝔭^46 D G Iren.^lat. Aphr. [21] οὐδέ σου φείσεται ℵ A B C 1908 *al. pauc.* 𝔈 Orig. *al.* : μήπως οὐδέ σου φείσεται (φείσηται) 𝔭^46 D G 1908^mg ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Iren.^lat. Cypr. ⅔ Ambst. [22] ἀποτομία 𝔭^46 ℵ A B C 1739 𝔈 Orig. : ἀποτομίαν D G L ω 𝔏 Clem. *al.* χρηστότης 𝔭^46 ℵ A B C D 1739 𝔈 Orig. : χρησότητα G L ω 𝔏 Clem. *al.* θεοῦ *om.* G L ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Eth Orig. *al.*

ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξε- 24
κόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ
μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ 25
ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέ-
γονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ 26
σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, Ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, ἀποστρέψει
ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ· καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέ- 27
λωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· 28
κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα γὰρ 29
τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθή- 30
σατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι 31
νῦν ἠπείθησαν, τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ νῦν ἐλεηθῶσι. συνέ- 32
κλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. ὡς ἀνεξερεύνητα 33
τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν 34
Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ 35
ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ 36
πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παρα- **12**
στῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ,
τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, 2
ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς
τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, 3
μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν,
ἑκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώ- 4
ματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶ-
ξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων 5
μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διά- 6

25 παρ' ℵ C D L ω Chr. Tycon. Greg.-Illib. *al.* : ἐν A B 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ G 424** 1739 1908 𝔏 𝔈 31 νῦν *alt.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B D* 𝔈 (boh.) : ὕστερον 𝔈 (sah.) : *om. rell.* 33 καὶ γνώσεως *et* ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ *om.* Tert.

12. 1 εὐάρεστον [τῷ] θεῷ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} B D G L ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Eus. Chr. Tert. Cypr. 2 Greg.-Illib. 2 *al.* : τῷ θεῷ εὐάρεστον ℵ* A P 𝔏 (vt.^{m} vg.) Ambst. Aug. *al.* 2 συσχηματίζεσθε *et* μεταμορφοῦσθε (ℵ) B* L P 1739 (*uerss.*) Orig. *al.* : συνσχηματίζεσθαι *et* μεταμορφοῦσθαι $\mathfrak{p}^{46}$ (ℵ) A D G

7 φορα, εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· εἴτε διακονίαν,
8 ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν,
ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδούς, ἐν ἁπλότητι· ὁ προϊστάμενος, ἐν
9 σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἱλαρότητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες
10 τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλό-
11 στοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ
12 πνεύματι ζέοντες, τῷ [c] Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ
13 θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις τῶν
14 ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώ-
15 κοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων,
16 κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες· μὴ τὰ
ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε
17 φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοού-
18 μενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ
19 πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί,
ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα-
20 ποδώσω, λέγει Κύριος. ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν·
ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις
21 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ
ἀγαθῷ τὸ κακόν.

13 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ γὰρ ἔστιν
2 ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε
ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ
3 ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρῖμα λήψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος
τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξου-
4 σίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ διάκονός
ἐστι σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν

---

[c] καιρῷ

---

11 κυρίῳ $\mathfrak{p}^{46}$ (*cum puncto*), ℵ A B L ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Orig. *al. patr. graec.* Hier.: καιρῷ D G Cypr. *codd. ap.* Hier. *al. patr. lat.* 13 χρείαις] μνείαις D* G 𝔏 (vt.) *Acta Pionii* Hil. Optat. *al.*: *utramque lectionem norunt* Chr. Theod.-Mops. Ambst. Hier. Rufin. Aug. Pelag. 18 *hunc u. post u.* 19 *posuit* Mcion 19 γέγραπται *om.* Mcion *et* γὰρ *post* ἐμοὶ *transposuit*

13. 1 ὑπὸ *pr.*] ℵ A B *al. mult.* Bas. Chr.: ἀπὸ D G *al. mult.* Orig. οὖσαι] ℵ A B D* G 424** 𝔏 𝔈 𝔄 𝔊 Eth Iren.$^{lat.}$ $\frac{2}{3}$ Orig. $\frac{1}{2}$ Ambst. $\frac{3}{3}$ *al.*: *add.* ἐξουσίαι L ω 𝔖 (vg. hl.) Iren.$^{lat.}$ $\frac{1}{3}$ Orig. $\frac{1}{2}$ *al.* 3 τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D G *al. pauc.* 𝔏 𝔈 𝔊 Iren.$^{lat.}$ Clem. Orig.$^{lat.}$ Tert. Ambst. $\frac{2}{2}$ *al.*: τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀλλὰ τῶν κακῶν E L ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr. *al.*

μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ 5
καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ 6
γὰρ Θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε πᾶσι τὰς 7
ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον
τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν.

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν 8
τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ 9
κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ
ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ 10
ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι· 11
νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. ἡ νὺξ προέκο- 12
ψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυ-
σώμεθα δὲ τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσω- 13
μεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ.
ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν 14
μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις 14
διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα 2
ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν 3
ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ 4
κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται
δέ· δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέ- 5
ραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω.
ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχα- 6
ριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ

9 οὐ κλέψεις] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ A B D G L *al.* $\mathfrak{L}$ $\mathfrak{S}$ (vg.) $\mathfrak{E}$ (sah.) $\mathfrak{G}$ *patr. pler.* : *add.* οὐ ψευδομαρτυρήσεις (*ex* LXX) ℵ ω $\mathfrak{S}$ (hl.) $\mathfrak{E}$ (boh.) $\mathfrak{A}$ Eth Chr. *al.* ἐν τῷ *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B G ($\mathfrak{L}$) ἑαυτόν G ω : σεαυτόν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D *al.* 11 ὑμᾶς ℵ A B C *al. pauc.* $\mathfrak{E}$ (boh.) Clem. : ἡμᾶς $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} D G ω $\mathfrak{L}$ $\mathfrak{S}$ (vg.) $\mathfrak{E}$ (sah.) $\mathfrak{A}$ $\mathfrak{G}$ Aphr. Chr. *al.* 13 ἔριδι καὶ ζήλῳ] [ἐν] ἔρισι καὶ ζήλοις B $\mathfrak{E}$ (sah.) Clem. (Cypr.) Amb. 14 Ἰησοῦν Χριστόν] Χριστὸν Ἰησοῦν B $\mathfrak{G}$ Clem. (Clem. *om.* κύριον)

14. 4 δυνατεῖ ℵ A B C D G : δυνατὸς $\mathfrak{p}^{46}$ P Bas. Chr. : δυνατὸς . . . ἐστιν L ω κύριος $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C P $\mathfrak{S}$ (vg.) *uerss. pler.* Bas. *al.* : θεὸς (*ex u.* 3) D G L ω $\mathfrak{L}$ $\mathfrak{S}$ (hl.) Cypr. $\frac{2}{3}$ *al.* 5 ὃς μὲν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} B D G $\mathfrak{S}$ (vg. hl.) $\mathfrak{E}$ (sah.) Orig.$^{lat.}$ Chr. *al.* : ὃς μὲν γὰρ ℵ* A C P *al. pauc.* $\mathfrak{L}$ $\mathfrak{E}$ (boh.) $\mathfrak{G}$ Bas. Ambst. *al.* 6 φρονεῖ] *add.* καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ L P ω $\mathfrak{S}$ (vg. hl.) $\mathfrak{A}$ Bas. Chr. *al.*

7 8 Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. ἐάν
τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀπο-
θνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν.
9 εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων
10 κυριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν
11 ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Θεοῦ. γέ-
γραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα
12 γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ
λόγον δώσει τῷ Θεῷ.
13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ
14 τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν
Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν
15 εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι
κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ
16 Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ
17 ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ
18 εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ
19 Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς
20 εἰρήνης [d] διώκωμεν, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ ἕνεκεν
βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά· ἀλλὰ κακὸν
21 τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν
22 κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει [e]. σὺ πί-
στιν ἣν ἔχεις κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων

---

[d] διώκομεν [e] *add.* ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ

---

9 **Χριστὸς**] *add.* καὶ ℵ^c L ω 𝔏 (vt.^d* vg.) 𝔖 (vg. hl.) Iren.^lat. *al.* ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν ℵ* A B C 𝔈 𝔄 Eth Orig.^lat. Chr. ½ Cyr. ⅔ *al.* : ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη G 𝔏 (vt.^g vg.) Orig. ⅔ Ambst. *al.* : ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν *codd. minusc.* : ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν L P ω 𝔖 (hl.) Chr. *al.* : ἔζησεν καὶ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη D 𝔏 (vt.^d*) Iren.^lat. (Method.) Gaud. 10 θεοῦ ℵ* A B C* D G 1739 1908^mg 𝔏 𝔈 𝔄 Orig. : χριστοῦ L P ω 𝔖 (vg. hl.) Polyc. Mcion Tert. Ambst. *al.* (*cf.* 2 Cor. v. 10) 12 οὖν *om.* B D* G P 424** 1739 δώσει] ἀποδώσει B D G 𝔏 Chr. *al.* τῷ θεῷ *om.* B G 424** 1739 1909 𝔏 (vt.^r) Polyc. Tert. Cypr. Ambst.^comm. Aug. ⅔ 13 πρόσκομμα *et* ἢ *om.* B 𝔖 (vg.) 𝔄 Ephr. 14 δι' ἑαυτοῦ ℵ B C 048 *al.* Chr. ½ *al.* : δι' αὐτοῦ A D G ω Chr. ½ 19 διώκωμεν C D ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Ambst. *al.* : διώκομεν ℵ A B 048 G *al. pauc.* ἀλλήλους] *add.* φυλάξωμεν D* G 𝔏 (*non* vt.^r) Ambst. 21 προσκόπτει *absque additam.* ℵ* A C 048 424** 1739 𝔏 (vt.^r) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) Eth Mcion Orig. Aug. : *add.* ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ B D G ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Bas. Chr. Ambst. *al.* 22 ἣν ℵ A B C 𝔏 (vt.^c r) Orig.^lat. Aug. Pelag. : *om.* 048 D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Chr. Ambst. *al.*

ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται, ὅτι 23
οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.[f]

15 Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστά-
ζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς 2
τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν· 3
ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σὲ ἐπέπεσον ἐπ'
ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα 4
διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα
ἔχωμεν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ 5
αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν 6
ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσ- 7
ελάβετο [g] ὑμᾶς, εἰς δόξαν Θεοῦ. λέγω γὰρ Χριστὸν διάκονον γεγενῆ- 8
σθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας
τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγρα- 9
πται, Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.
καὶ πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν, 10
Αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον, καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ 11
λαοί. καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, Ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστά- 12
μενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος 13
πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισ-
σεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου.

---

[f] *insert here uu.* 25–27 *of chap.* xvi [g] ἡμᾶς

24–26 *om. hic* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B C D *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 Eth Orig. Ambst. *al.* : *habent hic solum* L ω *codd. ap.* Orig.$^{lat.}$ 𝔖 (hl.) 𝔊 Chr. (Theod.-Mops.) *al.* : *habent hic et ad finem epist.* A P 5 33 𝔄$^{codd.}$: *om. et hic et infra* G *codd. ap.* Hier. 𝔏 (vt.^{g}) Mcion

15. 2 ἕκαστος] *add.* γὰρ *minusc. pauc.* ἡμῶν] ὑμῶν G P 048 *al. pauc.* 𝔏 (*non* vt.^{r}) Orig.$^{lat.}$ $\frac{2}{3}$ *al.* 4 προεγράφη] ἐγράφη B 𝔏 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Clem. Orig.$^{lat.}$: *add.* πάντα B P *al. pauc.* ἐγράφη] προεγράφη ℵ^{c} A 048 ω 𝔖 (hl.) Chr. *al.* διὰ *alt. om.* C$^{corr.}$ D G ω 𝔏 (vt.$^{non\ d*}$ vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔊 Clem. Chr. *al.* ἔχωμεν] *add. alt.* τῆς παρακλήσεως B Clem. 5 Χριστὸν Ἰησοῦν B D G ω 𝔈 (sah.) 𝔊 Chr. : Ἰησοῦν Χριστόν ℵ A C* 048 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{r} vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Eth Orig.$^{lat.}$ *al.* 7–12 *def.* 𝔈 (sah.) 7 ὑμᾶς ℵ A C G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Eth Chr. *al.* : ἡμᾶς B D* 048 1908 *al.* 𝔏 (vt.$^{d*\ r}$) 𝔈 (sah.) 8 γεγενῆσθαι ℵ A 048 ω Did. Chr. Cyr. *al.* : γενέσθαι B C* D* G 1739 Ath. 11 πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον] τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη (= LXX) C G ω 𝔏 (vt.$^{g\ r\ t}$) 𝔖 (vg.) Eth Orig.$^{lat.}$ Pelag. *al.* ἐπαινεσάτωσαν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D 326 1739 Chr. : ἐπαινέσατε G ω 13 πληρώσαι] πληροφορήσαι B G πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης] [ἐν] πάσῃ χαρᾷ καὶ εἰρήνῃ B G ἐν τῷ πιστεύειν *om.* D G 𝔖 (pal.) 𝔄 Vigil. εἰς τὸ περισσεύειν *om.* B 218

14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ
μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι
15 καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους, ὡς
16 ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς
τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκ-
17 τος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. ἔχω οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ
18 Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν Θεόν. οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειρ-
19 γάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει
σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος [h] Ἁγίου· ὥστε με ἀπὸ Ἱε-
ρουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον
20 τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνο-
21 μάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· ἀλλὰ καθὼς
γέγραπται Ὄψονται οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασι
συνήσουσι.
22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. νυνὶ δὲ μη-
23 κέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν
24 πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν (ἐλ-
πίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆ-
25 ναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ)—νυνὶ δὲ πορεύομαι
26 εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ
Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν
27 ἐν Ἱερουσαλήμ. εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν. εἰ γὰρ
τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς
28 σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγι-
σάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπα-

---

[h] Θεοῦ *or om.* Ἁγίου

---

14 πάσης *absque additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ A C D G ω Chr. : πάσης τῆς ℵ B P *al. pauc.* Clem. 15 τολμηρότερον $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ C D G ω Chr. Theod.-Mops. Cyr. *al.* : τολμηροτέρως A B Apollin. ἔγραψα ὑμῖν *absque additam.* ℵ* A B C 𝔈 Ethᵖ Orig. Chr. Cyr. *al.* : *add.* ἀδελφοί [μου] $\mathfrak{p}^{46}$ ℵᶜ D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 sah.ᶜᵒᵈ.) 𝔄 ἀπὸ *alt.*] ℵ B 𝔖 𝔈 (boh.) 𝔄 : ὑπὸ *rell.* 17 τὴν B D G 31 : *om.* ℵ A ω 𝔈 (boh.) 𝔄 Chr. Cyr. *al.* 18 τολμήσω $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A C D G ω 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 Ath. Bas. Chr. Cyr. : τολμῶ ℵᶜ B 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔄 Apollin. Did. *al.* 19 πνεύματος *absque additam.* B : *add.* ἁγίου A C D* G *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.ᵐᵍ pal.) 𝔈 𝔄 Ath. Apollin. Bas. Did. *al.* : *add.* θεοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ ω 𝔖 (vg. hl.) Ethᵖ Chr. Cyr. *al.* 22 τὰ πολλὰ ℵ A C ω 𝔏 Chr. : πολλάκις $\mathfrak{p}^{46}$ B D G 23 ἔχων *alt.*] ἔχω D* G *al. pauc.* 𝔈 (sah.) πολλῶν] ἱκανῶν B C *al. pauc.*

νίαν. οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χρι- 29
στοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 30
καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσ-
ευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων 31
ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ διακονία μου ἡ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς
ἁγίοις γένηται· ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ συν- 32
αναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. 33

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς 16
ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς· ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως 2
τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῄζῃ πράγματι· καὶ
γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη, καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ 3
Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν· 4
οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν·
καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγα- 5
πητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε Μα- 6
ρίαν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ 7
Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν
ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν Χριστῷ.
ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγαπητόν μου ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρ- 8 9
βανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.
ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ 10
τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡροδίωνα τὸν συγγενῆ μου. ἀσπά- 11
σασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύ- 12
φαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα

29 εὐλογίας] *add.* τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ℵ^c L ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 (Ephr.) Chr. *al.* 30 ἀδελφοί *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B 1913 Eth Chr. 31 διακονία] δωροφορία B D* G Ambst. εἰς] ἐν B D* G 32 ἐλθὼν (*absque* καὶ *in sequentibus*) ℵ* A C 424** 1739 1912 𝔈 𝔄 Orig.^lat. (*quorum habent post* ἵνα ℵ* 𝔈 (boh.) Orig.^lat.) : ἔλθω (*atque* καὶ *ante* συναν. [*rell.*]) ℵ^c D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) Eth Chr. *al.* : ἔλθω (*sed om.* [καὶ] συναναπαύσωμαι ὑμῖν) $\mathfrak{p}^{46}$ B θεοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Chr. Ambst.^comm. *al.* : Ἰησοῦ Χριστοῦ ℵ* Ambst.^txt. : Χριστοῦ Ἰησοῦ D G : κυρίου Ἰησοῦ B συναναπαύσωμαι ὑμῖν] ἀναψύξω (ἀναψύχω) μεθ' ὑμῶν D G 𝔏 Ambst. 33 ἀμὴν *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ A G *al. pauc.*, *sed habent hic* xvi. 25-27 $\mathfrak{p}^{46}$ 1739

16. 5 Ἀσίας $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D* G 6 424** 𝔏 𝔈 𝔄 Eth Ambst. Orig.^lat. : Ἀχαΐας ω 𝔖 (vg. hl.) Chr. *al.* 6 Μαρίαν A B C *al. pauc.* 𝔈 𝔄 : Μαριάμ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ D G ω Chr. εἰς ὑμᾶς $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^c A B C* *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Eth : ἐν ὑμῖν D G 𝔏 Ambst. : εἰς ἡμᾶς ω Chr. *al.* 8 Ἀμπλιᾶτον $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B* G 424** 𝔏 𝔈 (boh.) Eth Ambst. *al.* : Ἀμπλιᾶν D ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Chr. *al.*

13 τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦφον·
14 τὸν ἐκλεκτὸν ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε
Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐ-
15 τοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν
16 ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. ἀσπά-
σασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι
πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.

17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ
σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας· καὶ ἐκκλίνατε
18 ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν,
ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ· καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξα-
19 πατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφί-
κετο. ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω· θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγα-
20 θόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν
Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.

[i] Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

21 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων
22 καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ
23 γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου
καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς
πόλεως, καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.[k]

25 [l] Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κή-
ρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις
26 σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπι-
ταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνω-
27 ρισθέντος, μόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, [m] ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας. ἀμήν.

---

[i] *om.* Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. [k] *add. uer.* 24 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. [l] *om. uu.* 25–27 [m] *om.* ᾧ

---

20 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ] μεθ' ὑμῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C ω 𝔏 (vg.) *uerss. rell.* Ambst. *al.* : *om.* D G (*uide uu.* 24, 27) 24 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν ἀμήν D G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) Chr. *al.* (*ex quibus* F G L *om. uu.* 25–27) : *om.* ℵ A B C 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔈th Ambst. Orig.[lat.] 25–27 *uide quae ad finem capitulorum* xiv xv *adnotaui* 26 τε *om.* D 110 Chr. 27 ᾧ] *om.* B 234 322 𝔖 (vg.) Orig.[lat.] : αὐτῷ P 104 1909 Chr. εἰς τοὺς αἰῶνας *absque additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ B C L ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Chr. Cyr. *al.* : *add.* τῶν αἰώνων ℵ A D P 436 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Hil. Ambst. *al.* ἀμήν] *add.* ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν P 33 436 𝔖 (vg.) 𝔄 Ambst.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ 1
Σωσθένης ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγια- 2
σμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμέ-
νοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν
καὶ ἡμῶν· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου 3
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ [a]μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ 4
τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐ- 5
τῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χρι- 6
στοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν· ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρί- 7
σματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ 8
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. πιστὸς ὁ Θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοι- 9
νωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν 10
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχί-
σματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοὶ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδη- 11
λώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν
ὑμῖν εἰσι. λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μέν εἰμι Παύ- 12
λου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται 13
ὁ [b]Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου
ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ [c]τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ 14
Κρίσπον καὶ Γάϊον· ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτί- 15
σθητε. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα 16
ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγ- 17
γελίζεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

---

[a] *om.* μου [b] Χριστός. [c] *om.* τῷ Θεῷ

1. [4] θεῷ μου A C D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Orig. Chr. Cyr. *al.* : θεῷ *tantum* ℵ* B Eth [13] Χριστός ;] Χριστός. *distinguere malunt alii, ut* Ambst. Theod.-Mops.
[14] τῷ θεῷ ℵ^c A C D G ω 𝔏 𝔊 Eth Tert. Ambst. Chr. ½ *al.* : *om.* p^46 (?) ℵ* B 424** 𝔈 (boh.) Orig. Chr. ½ : τῷ θεῷ μου A 33 *al. pauc.* 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (*ex u.* 4)

18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς
19 δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι. γέγραπται γάρ, Ἀπολῶ τὴν σο-
20 φίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός;
ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ
21 Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω
ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας
22 τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα
23 αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χρι-
24 στὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν, αὐ-
τοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύνα-
25 μιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώ-
πων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί.
26 Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ
27 σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ
κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφούς· καὶ τὰ ἀσθενῆ
28 τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενῆ
τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, [d] καὶ τὰ μὴ ὄντα,
29 ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ
30 Θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία
31 ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα,
καθὼς γέγραπται, Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.

2 Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου
2 ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ [e] μυστήριον τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα
εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.
3 καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς
4 ὑμᾶς. καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας
5 λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν
μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.
6 Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος

[d] *om.* καὶ [e] μαρτύριον

28 καὶ *tert.* B ω 𝔏 (vt.[r] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Orig. $\frac{6}{7}$ Eus. Aphr. Chr. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A C* D* G 33 𝔏 (vt.) Eth 𝔈 𝔄 Orig. $\frac{1}{7}$ Mcion Tert. Ambst. *al.*

2. [1] μυστήριον $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A C *al. pauc.* 𝔏 (vt.[r]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) Hipp. Amb. Ambst. *al.* : μαρτύριον ℵ[c] B D G ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Chr. *al.* θεοῦ] χριστοῦ 𝔏 (vg.) [4] ἀνθρωπίνης *ante* σοφ. ℵ[c] A C ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Ath. Apollin. Bas. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B D G 33 181 1912 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Orig. Eus. Chr. *al.*

τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· 7
ἀλλὰ λαλοῦμεν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν 8
προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν
ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν
Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Ἃ ὀφθαλμὸς 9
οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
ὅσα ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν [f] δὲ ἀπεκάλυψεν 10
ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος· τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη
τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦ- 11
μα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν,
εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλά- 12
βομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
χαρισθέντα ἡμῖν. ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σο- 13
φίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ
συγκρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ 14
Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς
ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐ- 15
δενὸς ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; 16
ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς, 3
ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ 2
βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρ- 3
κικοί ἐστε· ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ
κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μέν εἰμι Παύ- 4
λου, ἕτερος δέ, Ἐγὼ Ἀπολλώ, οὐκ ἄνθρωποί ἐστε; τί οὖν ἐστιν 5
Ἀπολλώς; τί δέ ἐστι Παῦλος; διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ
ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν. ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς 6
ηὔξανεν. ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐ- 7
ξάνων Θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἕν εἰσιν· ἕκαστος δὲ τὸν 8
ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γάρ ἐσμεν συνερ- 9
γοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομή ἐστε.

---

[f] γὰρ

---

10 δὲ ℵ A C D G 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈𝔱𝔥 Ath. Apollin. Did. Chr. *al.* : γὰρ $\mathfrak{p}^{46}$ B *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Clem. Orig. *al.*

3. 4 ἄνθρωποι $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C D G 33 424** 1912 𝔏 𝔈 𝔈𝔱𝔥 Mcion Ambst. Orig.lat. Aug. *al.* : σαρκικοί ℵ° ω 𝔖 (vg. hl.) Greg.-Nyss. Chr.

10 Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων
θεμέλιον ἔθηκα· ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποι-
11 κοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον,
12 ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον
13 χρυσίον, ἀργύριον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου
τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀπο-
καλύπτεται· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμά-
14 σει. εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ, ὃ ἐπῳκοδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴ
15 τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω
δὲ ὡς διὰ πυρός.

16 Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, και το Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν
17 ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ
ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.

18 Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ
19 αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ σοφία τοῦ
κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι. γέγραπται γάρ, Ὁ δρασ-
20 σόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· καὶ πάλιν, Κύριος γινώ-
21 σκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς
22 καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις. πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε
Ἀπολλώς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνε-
23 στῶτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν, ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ.

4 Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονό-
2 μους μυστηρίων Θεοῦ. ὧδε, λοιπόν, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα
3 πιστός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνα-
4 κριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐ-
δὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνα-
5 κρίνων με Κύριός ἐστιν. ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ
ὁ Κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς
βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ
Θεοῦ.

6 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶ δι'
ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ
7 τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις

4. 2 ὧδε λοιπόν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D* G 33 424** *ul. pauc., uerss.*, Ambst. Orig.$^{lat.}$ Aug. : ὃ δὲ λοιπόν D^{c} ω Orig. Did. Chr. *al.* εὑρεθῇ] *addit sign. interrog.* Pelag.

ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; ἤδη κεκορε- 8
σμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν
γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. δοκῶ γάρ, 9
ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους·
ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς 10
μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς
δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πει- 11
νῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦ-
μεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί· λοιδορούμενοι εὐλο- 12
γοῦμεν· διωκόμενοι ἀνεχόμεθα· δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περι- 13
καθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.

Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νου- 14
θετῶν. ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολ- 15
λοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς
ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. διὰ τοῦτο ἔπεμψα 16
ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστί μου τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὃς 17
ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ
ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν 18
τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ γνώ- 19
σομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν 20
λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω 21
πρὸς ὑμᾶς; ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραότητος;

5 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδὲ ἐν
τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυ- 2
σιωμένοι [g] ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν
ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας. ἐγὼ μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ 3
τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρών, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον,
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ 4
πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, παραδοῦναι τὸν 5
τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν
τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου [h] Ἰησοῦ. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε 6

---

[g] ἐστέ; . . . ποιήσας; [h] *om.* Ἰησοῦ

5. [2] *post* ἐστέ *et* ποιήσας *sign. interrog. malunt nonnulli* [5] Ἰησοῦ ℵ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah. + the Christ) 𝔊 Chr. Aug. *saepe, al.* : *om.* p^{46} B Mcion Orig. $\frac{4}{5}$ Eus. Tert. $\frac{2}{2}$ Hil. $\frac{2}{2}$ Pacian. $\frac{2}{2}$ *al.* [6] οὐ *om.* Lucif. Ambst. *codd.* (*praecipue latt.*) *ap.* Aug. *cum exprobratione pronuntiationis*

7 ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην,
ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν
8 ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κα-
κίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.
9 Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις· οὐ πάν-
10 τως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἅρπαξιν,
11 ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· νυνὶ δὲ
ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ
πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ·
12 τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς
13 ἔσω ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρίνει; ἐξάρατε τὸν πονηρὸν
ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

6 Τολμᾷ τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν
2 ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον
κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλα-
3 χίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτι γε βιωτικά. βιωτικὰ
4 μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους
5 [i] καθίζετε; πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σο-
6 φός, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελ-
7 φὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως
ἥττημα ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ μᾶλλον
8 ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ
9 ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι Θεοῦ βασι-
λείαν οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλο-
10 λάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται,
οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν Θεοῦ
11 κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιά-
σθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ
ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν,

---

[i] καθίζετε.

---

[6] ζυμοῖ] δολοῖ D* 𝔏 (vt.[d] vg.) Bas. $\frac{2}{2}$ Iren.[lat.] Lucif. Ambst. Aug. *al.* [7] ὑπὲρ ἡμῶν *post* ἡμῶν ℵ[c] C[3] ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Method. Chr. $\frac{4}{5}$ *al.* : *om.* 𝔭[46] ?) ℵ* A B C* D G 33 181 𝔏 𝔈 (boh.) Mcion Clem. Orig. $\frac{7}{8}$ Eus. Chr. $\frac{1}{5}$ Tert. Cypr. Ambst. $\frac{2}{2}$ Greg.-Illib. $\frac{2}{2}$ Priscill. $\frac{3}{3}$ Aug. *al.*

6. [4] *post* καθίζετε *siue enuntiatiue siue interrogatiue distinguunt*

ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ 13
ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει.
τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι·
ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἤγειρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως 14
αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἄρας 15
οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ 16
οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φη-
σίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἓν πνεῦμά 17
ἐστι. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, 18
ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.
ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματός 19
ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ; καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν, ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· 20
δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ **7**
1, 2
δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν
ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω· ὁμοίως 3
δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, 4
ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει,
ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς 5
καιρόν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα
μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω 6
κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. θέλω [k] δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι 7
ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, ὁ μὲν οὕ-
τως, ὁ δὲ οὕτως.

Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν 8
ὡς κἀγώ. εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστι 9
γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' 10

---

[k] γὰρ

---

20 δὴ] ἄρα γε (*quod praecedit* δοξ.) Method.: οὖν 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Ps.-Ath.: *om.* ℵ* 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔈 (boh.) (Orig.) Did. ⅓ *al.*: *add.* et portate (tollite) 𝔏 (vt.[g m] vg.) (Chr. ⅔) Tert. Cypr. Lucif. Ambst. *al.* ὑμῶν] *add. καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστιν τοῦ θεοῦ* C³ D² *et* 3 ω 𝔖 (vg. hl.) (Chr.): *om.* 𝔓⁴⁶ ℵ A B C* D* G 33 424** *al. pauc.* 𝔏 𝔈 𝔄 Ethᵗ Orig. Method. Did. Cypr. ¾ *al.*

7. 5 τῇ προσευχῇ 𝔓⁴⁶ ℵ* A B C D G *al.* 𝔏 𝔈 𝔄 Ethᵗ Orig. Method. Cypr. Ambst. Aug. *al.*: τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Chr. 7 δὲ 𝔓⁴⁶ ℵ* A C D* G 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔊 Orig. ⅔ Chr. ½ Cyr. Cypr. Ambst. *al.*: γὰρ B ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Ethᵗ Orig. ⅓ Chr. ½ *al.*

11 ὁ Κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι (ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ,
μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω), καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφ-
12 ιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ Κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυ-
ναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴ συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω
13 αὐτήν· καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν
14 μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν
τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα
15 τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρί-
ζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιού-
16 τοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν [l] ἡμᾶς ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν
17 ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ ἑκάστῳ
ὡς μεμέρικεν ὁ Κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Θεός, οὕτω περιπα-
18 τείτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. περιτετμη-
μένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω. ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις; μὴ
19 περιτεμνέσθω. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν,
20 ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ
21 μενέτω. δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύ-
22 θερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπε-
λεύθερος Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστι Χρι-
23 στοῦ. τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν
24 ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μένετω παρὰ Θεῷ.

25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω· γνώμην δὲ δί-
26 δωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν
ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶ-
27 ναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν. λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ
28 ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθέ-
νος, οὐχ ἥμαρτε· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν
29 φείδομαι. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς [m] συνεσταλμένος ἐστί, τὸ
30 λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι, καὶ οἱ κλαίοντες
ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες

---

[l] ὑμᾶς [m] συνεσταλμένος ἐστὶ τὸ λοιπόν, ἵνα

---

15 ἡμᾶς $\mathfrak{p}^{46}$ B D G ω Ł S (vg. hl.) Ɛ (sah.) A G Eth Orig. Chr. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. *al.* : ὑμᾶς ℵ* A C *al. pauc.* Ɛ (boh.) *al.* 29 ἐστιν, (τὸ) λοιπὸν ἵνα : *sic distingunt* $\mathfrak{p}^{15,46}$ B* Euthal.$^{cod.}$ *cf. Latt.* : ἐστιν, λοιπόν ἐστιν ἵνα : *sic legunt et disting.* G 424** Ł Orig.$^{lat.}$ Tert. Ambst. Aug. *al.* : ἐστὶν τὸ λοιπόν, ἵνα L *al.* S (vg. hl.) A Chr. *al.*

ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· 31
παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους 32
εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γα- 33
μήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ [n] τῇ γυναικί. καὶ μεμέρισται 34
καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία
καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κό-
σμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον 35
λέγω· οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπάρ-
εδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθέ- 36
νον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει
ποιείτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν. ὃς δὲ ἕστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ 37
αὐτοῦ ἑδραῖος μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελή-
ματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον,
καλῶς ποιήσει. ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν παρθένον ἑαυτοῦ καλῶς ποιεῖ· 38
καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ 39
ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι,
μόνον ἐν Κυρίῳ. μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτω μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν 40
γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν.

Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ 8
γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω 2
ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι· εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' 3
αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδω- 4
λον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγό- 5
μενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι
πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, 6

---

[n] τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ or τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ

---

34 καὶ μεμέρισται (*ita ut cum supradictis coniungi possint*) $\mathfrak{p}^{15,46}$ ℵ A B D* *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Eth Orig. Method. Eus. Hier. *al.* : Μεμέρισται D^c G ω 𝔏 (vt.) *codd. ap.* Hier., Chr. Tert. Ambst. Amb. Hier. Nicet. Pelag. *al.* : Μεμέρισται δὲ 𝔖 (vg.) καὶ *alt. om.* D* *al. pauc.* 𝔏 (vt.^m *codd. ap.* Hier.) Tert. Ambst. Hier. Nicet. Aug. Pelag. *al.* ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος ἡ ἄγαμος D G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Method. Tert. Cypr. Ambst. Hier. Nicet. Pelag. : ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος ἡ ἄγαμος $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A 33 *al. pauc.* (Eth) Orig. Bas.^*codd.* Euthal.^*codd.* Aug. $\frac{2}{3}$: ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος $\mathfrak{p}^{15}$ B P *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 Eus. Amb. $\frac{3}{3}$ Hier. Ps.-Hier. Cassiod. (Ps.-Ath. Epiph.) *distingunt uarie codd. et edd., e.g. post* παρθένος *punctum habent* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) Tert. Ambst. Pelag. 40 θεοῦ] χριστοῦ $\mathfrak{p}^{15}$ 33

καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι᾽ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι᾽ αὐτοῦ.
7 ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου
ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύ-
8 νεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ Θεῷ. οὔτε ἐὰν μὴ φάγω-
9 μεν ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσευόμεθα. βλέπετε δὲ μή-
10 πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. ἐὰν γάρ
τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνεί-
δησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα
11 ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι᾽ ὃν
12 Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τύ-
πτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε.
13 διόπερ, εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς
τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

9 Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν Κύριον
2 ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ
ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγίς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς
3 4 ἐστε ἐν Κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσίν ἐστιν αὕτη· μὴ
5 οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελ-
φὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ
6 Κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ
7 ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπε-
λῶνα, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ
8 ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ;
9 ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται,
10 Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἢ δι᾽ ἡμᾶς
πάντως λέγει; δι᾽ ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ᾽ ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν
11 ἀροτριᾷν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ᾽ ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευ-
12 ματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι

8. [6] αὐτοῦ] *add.* καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ 0142 234** 460 618 (Bas.[cod.]) (Greg.-Naz.) Cyr. (*semel*) *al.* [7] συνηθείᾳ ℵ* A B P 33 424** *al. pauc.* 𝔖 (hl.[ms]) 𝔈 Eth Euthal.[cod.] : συνειδήσει ℵ[c] D G L ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr. Tert. Ambst. *al.*

9. [5] ἀδελφὴν γυναῖκα] γυναῖκας G Clem. ⅓ Tert. Hil. Aphr. Heluid. Macrob. Pelag. : ἀδελφὰς γυναῖκας 𝔄 Hier. : γυναῖκα Ambst. [10] ἐφ᾽ ἐλπίδι τοῦ μετέχειν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C P 33 1912 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Orig. Eus. Cyr. Aug. ⅔ *al.* : τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν D* G 𝔖 (hl.[ms]) Ambst. Priscill. : τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ᾽ ἐλπίδι ℵ[c] D[b et c] ω Chr. *al.*

τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησά-
μεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν
δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι 13
τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσια-
στηρίῳ συμμερίζονται; οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον 14
καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ 15
τούτων· οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι
μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει. ἐὰν γὰρ εὐαγ- 16
γελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ
μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν 17
ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μοι ἐστὶν ὁ μισθός; 18
ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ κατα-
χρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ 19
πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ ἐγε- 20
νόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ
νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερ-
δήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χρι- 21
στοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα 22
τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τινὰς
σώσω. πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γέ- 23
νωμαι. οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, 24
εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ 25
ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν
στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω ὡς 26
οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ 27
σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ 10
τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, καὶ πάντες 2
εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ 3
πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα 4
πνευματικὸν ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας,
ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ 5

15 *οὐδεὶς κενώσει* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B D 33 𝔈 (sah.) Tert. *ut uid.*, Ambst. : *ἵνα τις κενώσῃ* ℵ^c C D^{b et c} ω *uerss. pler.* Bas. Chr. *al.* : *τίς κενώσῃ* G 309

10. 2 *ἐβαπτίζοντο* $\mathfrak{p}^{46*}$: *ἐβαπτίσαντο* $\mathfrak{p}^{46\,m2}$ B ω Orig. Chr. *al.* : *ἐβαπτίσθησαν* ℵ A C D G 33 *al. pauc.* Mcion Did. Bas. *al.*

6 Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενή-
θησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύ-
7 μησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν· ὥσπερ γέ-
γραπται, Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.
8 μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ
9 ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν [o] Κύριον, καθώς
10 τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλλυντο. μηδὲ γογγύ-
ζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευ-
11 τοῦ. ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν
12 ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι
13 βλεπέτω μὴ πέσῃ. πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος·
πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ
ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.
14 Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. ὡς φρονί-
15
16 μοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι. τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦ-
μεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι; τὸν ἄρτον ὃν κλῶ-
17 μεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν
σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν.
18 βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοι-
19 νωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσί; τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τι ἐστίν; ἢ
20 ὅτι εἴδωλόν τι ἐστίν; ἀλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει καὶ οὐ
21 Θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε
ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης
22 Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. ἢ παραζηλοῦμεν τὸν Κύριον;
μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;
23 Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ
24 πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου. πᾶν
25
τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνεί-
26
27 δησιν· τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς
τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐ-
28 σθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ,
Τοῦτο ἱερόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν

---

[o] Χριστόν

---

9 Κύριον ℵ B C 33 *al. pauc.* 𝔖 (hl.[mg]) 𝔄 𝔈th Chr. $\frac{1}{2}$ *al.* : Χριστόν 𝔓[46] D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Mcion Iren.[lat.] Clem. Theoteen. Orig. Chr. $\frac{3}{4}$ Ambst. Aug. *al.*

συνείδησιν· συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου· 29
ἱνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ἐγὼ 30
χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; εἴτε οὖν 31
ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε.
ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ 32
Θεοῦ· καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέ- 33
ρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς 11
κἀγὼ Χριστοῦ.

Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα 2
ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς 3
ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ, κεφαλὴ
δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός. πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ 4
κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ προσ- 5
ευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει
τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἓν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. εἰ γὰρ οὐ 6
κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρα-
σθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατα- 7
καλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ
δόξα ἀνδρός ἐστιν. οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ 8
ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν 9
ἄνδρα· διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ 10
τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναι- 11
κὸς ἐν Κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ 12
τῆς γυναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέ- 13
πον ἐστὶ γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; οὐδὲ ἡ φύσις 14
αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστι; γυνὴ 15
δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν· ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται
αὐτῇ. εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ 16
ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον ἀλλ' 17
εἰς τὸ ἧττον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν 18
ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν· καὶ μέρος τι πιστεύω.
δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται 19

II. 10 ἐξουσίαν] κάλυμμα 𝔏 (vg.$^{codd.}$) Ptolem. *ap.* Iren. (*sic glossauit* ἐξουσίαν Ambst. *cf.* Pelag.) Hier. Aug. : uelamen et potestatem Orig.$^{lat.}$

20 ἐν ὑμῖν. συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι Κυριακὸν
21 δεῖπνον φαγεῖν· ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φα-
22 γεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ
ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καται-
σχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἴπω ὑμῖν; [p] ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ;
23 οὐκ ἐπαινῶ. ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα
ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον,
24 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, Τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ
25 ὑμῶν [q]· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτή-
ριον, μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη
ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν
26 ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον
27 πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε
ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνο-
28 χος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ
ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτη-
29 ρίου πινέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει,
30 μὴ διακρίνων τὸ σῶμα. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρω-
31 στοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρι-
32 νόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κό-
33 σμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν
34 ἀλλήλους ἐκδέχεσθε· εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω· ἵνα μὴ εἰς κρῖμα
συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

12 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. οἴδατε
1, 2 ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε, ἀπαγόμενοι.
3 διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνεύματι Θεοῦ λαλῶν λέγει, Ἀνά-

---

[p] ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. [q] *add.* κλώμενον

---

22 ὑμᾶς ἐν τούτῳ; C D L P 𝔏 (vt.[d]) 𝔊 *al.* : ὑμᾶς; ἐν τούτῳ *malunt alii* : ἐν τούτῳ *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ 24 τοῦτο *pr.*] $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C* D G 33 424** *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔊 𝔄 Ath. Chr. Cyr. Cypr. *al.* : λάβετε φάγετε (*exeuang.*) τοῦτο C[3] ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Eth Bas. *al.* κλώμενον ℵ[c] C[3] D[b et c] G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Bas. Chr. Ambst. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C* 33 424** (𝔖 (vt.)) 𝔄 Orig. (Ath.) Cyr. Cypr. Pelag. Fulg. : θρυπτόμενον D : διδόμενον (δοθησόμενον) 𝔏 (vg.) 𝔊 Eth Euthal.[cod.] 29 πίνων] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C* 33 𝔊 Ambst. Pelag. : *add.* ἀναξίως (*ex u.* 27) D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Eth Bas. Chr. Aug. σῶμα] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C* 33 424** 𝔏 (vg.) 𝔊 : *add.* τοῦ κυρίου D G ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Bas. Chr. Ambst. *al.*

12. 2 ὅτι ὅτε] ὅτι G *al. pauc.* 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (vg.) 𝔊 Ambst. Pelag. : ὅτε K* *al. pauc.* (Eth) Euthal.[cod.] Aug. *al.* : cum autem Orig.[lat.]

θεμα Ἰησοῦς· καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν
Πνεύματι Ἁγίῳ.
Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσί, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· καὶ διαιρέσεις 4
διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν, 5 6
ὁ δὲ αὐτὸς Θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἑκάστῳ δὲ δίδοται 7
ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ 8
Πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ
αὐτὸ Πνεῦμα, ἑτέρῳ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα 9
ἰαμάτων ἐν τῷ ἑνὶ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ 10
προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ
δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ 11
Πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.
Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστι, καὶ μέλη πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ 12
μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἕν ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός. καὶ 13
γὰρ ἐν ἑνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε
Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες ἓν
Πνεῦμα ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος, ἀλλὰ 14
πολλά. ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, Ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, 15
οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος. καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, Ὅτι 16
οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν
ἐκ τοῦ σώματος. εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον 17
ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; νῦν δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἓν ἕκαστον αὐ- 18
τῶν ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, 19
ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. οὐ δύναται δὲ ὁ 20 21
ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, Χρείαν σου οὐκ ἔχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ
τοῖς ποσί, Χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα 22
μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστι· καὶ ἃ δοκοῦ- 23
μεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περι-
τίθεμεν· καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει· τὰ 24
δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα,
τῷ ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμήν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώ- 25
ματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πά- 26
σχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται μέλος, συγ-
χαίρει πάντα τὰ μέλη. ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέ- 27
ρους. καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, 28

δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρί-
29 σματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες
ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες
30 δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσ-
31 σαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα
τὰ μείζονα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

13 Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγά-
2 πην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἐὰν
ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν,
καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ
3 ἔχω, οὐθέν εἰμι. καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν
παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα [r] καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφε-
4 λοῦμαι. ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη
5 οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ
6 παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει
7 δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα
8 ὑπομένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθή-
9 σονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται. ἐκ
10 μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ
11 τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν
ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα
12 ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν
αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους,
13 τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις,
ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

14 Διώκετε τὴν ἀγάπην· ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα
2 προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ Θεῷ·
3 οὐδεὶς γὰρ ἀκούει· πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὁ δὲ προφητεύων
4 ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν
5 γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω
δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων

---

[r] καυχήσωμαι

---

13. 3 καυθήσωμαι (-ομαι) C D G ω *codd. Graec. et Lat. ap.* Hier. 𝔏/𝔖 𝔄 𝔊 𝔈𝔱𝔥 Method. Bas. Chr. Cyr. Tert. Cypr. *Auct.-Rebapt.* Aphr Ephr. Ambst. Petil. *ap.* Aug. *al.*: καυχήσωμαι $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B 33 𝔈 Clem. Orig. Hier. (Pelag.$^{comm.}$ ½) 5 τὰ] τὰ μὴ $\mathfrak{p}^{46\,m2}$ τὸ μὴ B Clem. ½

δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ
ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς 6
γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀπο-
καλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα φω- 7
νὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ
δῷ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν 8
ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; οὕτω 9
καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθή-
σεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. τοσαῦτα, εἰ 10
τύχοι, γένη φωνῶν εἰσιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον. ἐὰν οὖν μὴ 11
εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λα-
λῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, 12
πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. διὸ ὁ λα- 13
λῶν γλώσσῃ προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι 14
γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι. τί 15
οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοί· ψαλῶ
τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοί. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς πνεύματι, ὁ ἀνα- 16
πληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ,
ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε; σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος 17
οὐκ οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις 18
λαλῶ· ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοί μου λαλῆσαι, ἵνα 19
καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ.

Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν· ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, 20
ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερο- 21
γλώσσοις καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕ-
τως εἰσακούσονταί μου, λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν 22
εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς
ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ 23
τὸ αὐτό, καὶ πάντες λαλῶσι γλώσσαις, εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι,
οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ 24
τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων,
τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται· καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσ- 25
ωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστι.

Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδα- 26
χὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει. πάντα πρὸς

27 οἰκοδομὴν γινέσθω. εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον
28 τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής,
29 σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θεῷ. προφῆται δὲ δύο ἢ
30 τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ
31 καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφη-
32 τεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι καὶ πάντες παρακαλῶνται, καὶ πνεύματα
33 προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς
ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.
34 Αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐ-
35 ταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ
τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰ-
36 σχρὸν γάρ ἐστι γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ ἐξῆλθεν; ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;
37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω
38 ὑμῖν, ὅτι Κυρίου ἐστὶν ἐντολή. εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, [s] ἀγνοείτω.
39 Ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κω-
40 λύετε γλώσσαις. πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.
15 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ
2 καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ
3 εὐηγγελισάμην [t] ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέ-
δωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν
4 ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη· καὶ ὅτι
5 ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ·
6 εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ,
7 ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα
8 ὤφθη Ἰακώβῳ· εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων, ὡσπε-
9 ρεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοί. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀπο-
στόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκ-
10 κλησίαν τοῦ Θεοῦ. χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ

---

[s] ἀγνοεῖται [t] ὑμῖν εἰ

---

14. 34. 35 *hos uersus post uers.* 40 *habent* D G 88 Ambst. 38 ἀγνοείτω $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} A^{2} B D$^{b\,et\,c}$ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔈th Chr. *al.* : ἀγνοεῖται ℵ* A* (?) D* G 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 (boh.) Orig. Ambst. Amb. Hier. *al.*

15. 2 *siue* ὑμῖν, εἰ (*ut* Pelag.) *siue,* ὑμῖν εἰ *secundum arbitrium* (*ut* 𝔖 (pal.)) 5 δώδεκα] ἕνδεκα D* G 464* 𝔏 𝔖 (hl.^{ms}) 𝔈 Eus. $\frac{2}{4}$ *Act.-Archel.* Ambst. Hier. *codd. ap.* Aug. *al.*

εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· 11
οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγώ, εἴτε ἐκεῖ-
νοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν 12
ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν 13
οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν 14
ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις [u]ὑμῶν. εὑρισκόμεθα δὲ καὶ 15
ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρε
τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ 16
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγή- 17
γερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα 18
καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ 19
ἠλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.

Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. 20
ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. 21
ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χρι- 22
στῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ 23
Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. εἶτα τὸ τέλος, 24
ὅταν παραδιδοῖ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ
πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασι- 25
λεύειν ἄχρις οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔ- 26
σχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς 27
πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα [x]ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς
τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, 28
τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα,
ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς πάντα ἐν πᾶσιν.

Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως 29
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς 30
κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν 31
καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ 32

---

[u] ἡμῶν [x] ὑποτέτακται (δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα), ὅταν δὲ

---

14 ὑμῶν ℵ A D$^{b\,et\,c}$ G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Mcion Ps.-Ign. Chr. Cyr. Tert. Aphr. Ambst. Greg.-Illib. *al.* : ἡμῶν B D* 33 424** *al. pauc.* 𝔊 Iren.^{lat} Orig. *Dial.* Epiph. Cyr. Cosm. *al.* 27 δῆλον *usque ad* τὰ πάντα *intra cancellos maluit alii, ut prima pars u.* 28 *quasi iteratio uerborum* ὅταν κτλ. (*u.* 27) *fiat* 31 ἡμετέραν A *al. mult.* : ἐμὴν Ps.-Hier. 32 *distinguit uarie edd.* (*e.g.* Pelag. *ut in marg.*)

ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι [y] τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ
33 ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλα-
34 νᾶσθε· Φθείρουσιν ἤθη χρήσθ' ὁμιλίαι κακαί. ἐκνήψατε δικαίως, καὶ
μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ Θεοῦ τινὲς ἔχουσι· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν
λαλῶ.

35 Ἀλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται;
36 ἄφρων, σὺ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· καὶ ὃ σπείρεις,
37 οὐ τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι,
38 σίτου, ἤ τινος τῶν λοιπῶν· ὁ δὲ Θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς
39 ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ
αὐτὴ σάρξ· ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη
40 δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώ-
ματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν
41 ἐπιγείων. ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα
42 ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ ἀνάστα-
43 σις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· σπεί-
ρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται
44 ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν.
45 εἰ ἔστι σῶμα ψυχικόν, ἔστι καὶ πνευματικόν. οὕτω καὶ γέγραπται,
Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὁ ἔσχατος
46 Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ
47 τὸ ψυχικόν· ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός.
48 ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί·
49 καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέ-
σαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, [z] φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπου-
ρανίου.

50 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κλη-
ρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

---

[y] τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; [z] φορέσωμεν

---

47 ἄνθρωπος *alt.*] *absque additam.* ℵ* B C D* G 33 424** 𝔏 𝔈 Eth Hipp. Orig. ½ Orig.[lat.] ⅝ Petr.-Alex. Greg.-Naz. Greg.-Nyss. Tert. Cypr. ⅘ Hil. Ambst. ⅔ Greg.-Illib. Priscill. Amb. ⅔ *al.* : *add.* πνευματικὸς $\mathfrak{p}^{46}$: *add.* ὁ κύριος ℵ^c A ω 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔄 𝔊 Orig. ½ Bas. Chr. Cosm. *al.* 49 φορέσομεν B 181 *al. pauc.* 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Aphr. Cyr. ⅜ Cosm. ½ *al.* : φορέσωμεν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A C D G ω 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔊 Meion Iren.[lat.] Orig. Bas. Chr. Cyr. ⅖ Cosm. ⅔ Tert. Cypr. ⅘ Hil. Ambst. Greg.-Illib. Priscill. ⅔ Amb. *al.*

ἰδού, μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλα- 51
γησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλ- 52
πίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγη-
σόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ 53
θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ [a]τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐν- 54
δύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε
γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος.
Ποῦ σου, θάνατε, τὸ νῖκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; τὸ δὲ κέν- 55 56
τρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· τῷ 57
δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνη- 58
τοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κό-
πος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ.

Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκ- **16**
κλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. κατὰ μίαν σαββάτου 2
ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅ τι ἂν εὐοδῶται, ἵνα
μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν 3
[b]δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν
εἰς Ἱερουσαλήμ· ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύ- 4
σονται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδο- 5
νίαν γὰρ διέρχομαι· πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ, ἢ καὶ παραχει- 6
μάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς 7
ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς,
ἐὰν ὁ Κύριος ἐπιτρέψῃ. ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς Πεντηκοστῆς· 8
θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. 9

---

[a] *om.* τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ

[b] δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους

---

51 οὐ κοιμηθησόμεθα (*add.* οὐ $\mathfrak{p}^{46}$) πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα $\mathfrak{p}^{46}$ B D^{b} (?) ω *codd. Graec. ap.* Hier. (*et* Hier. *teste ap.* Acacium *et* Did.) *ap.* Ps.-Hier. *et* Maximin. 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔊 Eth Orig. $\frac{1}{3}$ *et fort. alibi*, Orig.$^{lat.}$ *Dial.* Chr. Cosm. *al.* : κοιμηθησόμεθα, οὐ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα ℵ (A ?) C G 33 *codd. Graec. ap.* Hier. *ap.* Acac. *ap.* Did. *ap.* Aug. *ap.* Ps.-Hier. *ap.* Maximin. (*ut supra*) 𝔏 (vt.^{s}) 𝔄 Orig. $\frac{2}{3}$ Aphr. $\frac{2}{3}$: ἀναστησόμεθα, οὐ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα D* 𝔏 *codd. Lat. ap.* Hier. *ap.* Aug., $\mathfrak{A}^{mg}$ Mcion Tert. Hil. $\frac{2}{3}$ Ambst. Greg.-Illib. *al.* (*cf.* 1 Thess. iv. 16) 54 τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν καὶ *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* C*(G) I M 0121 1912 𝔏 (vt.$^{(s)}$ vg.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Eth Mcion Iren.$^{lat.}$ (Cypr.) Hil. Ambst. *al.* 55 θάνατε *alt.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B C D G I 326 424** 𝔏 𝔈 Mcion Iren.$^{lat.}$ $\frac{2}{2}$ Orig.$^{lat.}$ $\frac{2}{3}$ Eus. Tert. Cypr. Hil. Ambst. Priscill. Amb. Aug. *al.* : ᾅδη ℵ^{c} A^{2} ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Eth Orig. $\frac{2}{2}$ Ath. Apollin. Did. Chr. Cosm. *al.*

16. 3 *siue ante siue post* (*ut* Orig.$^{cat.}$) δι' ἐπιστολῶν (*quod om.* 𝔈 (sah.)) *interpungi potest*

10 Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς·
11 τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ἐργάζεται ὡς καὶ ἐγώ· μή τις οὖν αὐτὸν ἐξου-
θενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με· ἐκδέχο-
12 μαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. περὶ δὲ Ἀπολλὼ τοῦ ἀδελφοῦ,
πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ
πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.
13 Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. πάντα
14 ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.
15 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, (οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν
ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς,)
16 ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι
17 καὶ κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου
18 καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπαυσαν
γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν
Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλη-
20 σίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν
φιλήματι ἁγίῳ.
21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον,
22 ἤτω ἀνάθεμα. Μαρὰν ἀθά. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ'
23 ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀμήν.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος
ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις
2 πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ
πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ
4 πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς
ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν
πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ
5 Θεοῦ. ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω

διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. εἴτε δὲ θλιβό- 6
μεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα,
ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν
παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν· καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ 7
ὑμῶν· εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρα-
κλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως 8
ἡμῶν τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν ἐβα-
ρήθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ 9
ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς,
ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου θανά- 10
του ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται· εἰς ὃν [a] ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται,
συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσ- 11
ώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως 12
ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁγιότητι καὶ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ'
ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς
ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπι- 13
γινώσκετε, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε· καθὼς καὶ ἐπέ- 14
γνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς
ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν, 15
ἵνα δευτέραν [b] χάριν σχῆτε, καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ 16
πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι
εἰς τὴν Ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλόμενος μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρη- 17
σάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ
ναὶ καὶ τὸ οὺ οὔ; πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ 18
ἔστι ναὶ καὶ οὔ. ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' 19
ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ
καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ 20
τὸ ναί· διὸ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἀμήν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. ὁ δὲ 21

---

[a] ἠλπίκαμεν· [b] χαρὰν

I. [10] ἠλπίκαμεν ὅτι] ἠλπίκαμεν· $\mathfrak{p}^{46}$ B D* M Orig. (Ath.) [12] ἁγιότητι $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C K M P 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{r}) 𝔈 𝔄 Clem. Orig. *al.* : ἁπλότητι ℵ^{c} D G L ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Chr. Ambst. *al.* [15] χάριν] χαρὰν ℵ^{c} B L P *al. pauc.* Thdrt. *al.* [20] [διὸ] καὶ δι' αὐτοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D*G P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 𝔊 Mcion Ambst. *al.* : καὶ ἐν αὐτῷ D$^{b\,el\,c}$ ω 𝔖 (hl.) Chr. *al.*

22 βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, Θεός, καὶ σφρα-
γισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν.
23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι
24 φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν
τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει
2 ἑστήκατε. ἔκρινα [c] δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς
2 ἐλθεῖν. εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπού-
3 μενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν
ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν
4 ἐστιν. ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ
πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν
ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ μέρους (ἵνα μὴ ἐπι-
6 βαρῶ) πάντας ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν
7 πλειόνων· ὥστε τοὐναντίον [d] μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι,
8 μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς
9 κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκι-
10 μὴν ὑμῶν, [e] εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ·
καὶ γὰρ ἐγὼ ὃ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ
11 Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοή-
ματα ἀγνοοῦμεν.
12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας
13 μοι ἀνεῳγμένης ἐν Κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ
εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον
14 εἰς Μακεδονίαν. τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν
τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν
15 παντὶ τόπῳ. ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις
16 καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς
17 δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; οὐ γάρ ἐσμεν

---

[c] γὰρ [d] om. μᾶλλον [e] ἢ

---

2. [1] δὲ ℵ A C (D) G ω 𝔏 *rell.* : γὰρ $\mathfrak{p}^{46}$ B 31 33 𝔏 (vt.[r]) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 (boh.[codd.]) [7] μᾶλλον *om.* A B 𝔖 (vg.) Eth [9] εἰ] ἢ A B 33 (Tert.) : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ [16] ἐκ θανάτου . . . ἐκ ζωῆς $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C 31 33 1908 *al. pauc.* 𝔈 Eth Clem. Orig. *al.* : θανάτου . . . ζωῆς D G ω 𝔏 𝔄 Chr. Iren.[lat.] Ambst. *al.* ἐκ *alt.*, *om.* Mcion

ὡς οἱ πολλοί, καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρι-
νείας, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ, κατέναντι Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

3 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρῄζομεν, ὥς τινες,
συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; 2 ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς
ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγι-
νωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· 3 φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ
Χριστοῦ, διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ Πνεύ-
ματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίαις σαρκί-
ναις. 4 πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν·
5 οὐχ ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ
ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ· 6 ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς δια-
θήκης· οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ
δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. 7 εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐν-
τετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς
υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου
8 αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος
9 ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ [f] ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλ-
10 λον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. καὶ γὰρ οὐ δεδόξα-
σται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης
11 δόξης. εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον
ἐν δόξῃ.

12 Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα, καὶ οὐ
13 καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ
ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου· 14 ἀλλ' ἐπω-
ρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν· ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κά-
λυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης [g] μένει μὴ ἀνακαλυπτό-
μενον, ὅ τι ἐν Χριστῷ καταργεῖται. 15 ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἂν ἀναγι-
16 νώσκηται Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται. ἡνίκα δ' ἂν
17 ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ

[f] τῇ διακονίᾳ [g] μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.

3. 1 ἢ μὴ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B C D G 31 104 424** *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔊: εἰ μὴ A ω 𝔄 Chr. 3 καρδίαις $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D G L P 𝔖 (hl.) *al.* Eus. *al.* : καρδίας F K ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Mcion Iren.$^{lat.}$ Orig. Chr. *al. plur., ut typis quidem expressum est* 9 ἡ διακονία *pr.* $\mathfrak{p}^{46}$ B D^{b} ω 𝔏 (vt.^{g} vg.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Chr. Ps.-Hier. *al.* : τῇ διακονίᾳ ℵ A C D* G 33 104 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{d}) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Ethᵗʰ Orig. Cyr. Ambst. Cassiod. 14 μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅ τι] *malunt alii scribere et distinguere* μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι

18 Πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες,
ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐ-
τὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου
Πνεύματος.

4 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγ-
κακοῦμεν· ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες
ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώ-
σει τῆς ἀληθείας συνιστῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώ-
3 πων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον
4 ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον· ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ
αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι
τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν
5 τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον,
6 ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ [h] Ἰησοῦν. ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν Ἐκ σκότους
φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς
γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ
8 ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν· ἐν παντὶ θλιβό-
μενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι·
9 διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολ-
10 λύμενοι· πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες,
11 ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς
οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ
12 Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν
13 ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως,
κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
14 διὸ καὶ λαλοῦμεν· εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν [i] Κύριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς
15 σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς,
ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισ-
σεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

16 Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθεί-
17 ρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. τὸ γὰρ παραυ-

---

[h] Ἰησοῦ [i] *om.* Κύριον

---

4. [5] Ἰησοῦν *alt.* A* B D G H ω Cyr.-Hier. Chr. *al.* : Ἰησοῦ p^{46} ℵ* A** C 33 Mcion
[14] [τὸν] κύριον *om.* B 33 441 1912 𝔏 (vt.ʳ vg.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Orig. Chr. Tert. *al.*

τίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώ-
νιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπό- 18
μενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ
βλεπόμενα αἰώνια.

Οἴδαμεν γὰρ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, 5
οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον, ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐ- 2
ρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες· εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ 3
εὑρεθησόμεθα. καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι· 4
ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ
θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο Θεός, 5
ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. θαρροῦντες οὖν πάντοτε, 6
καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου
(διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους), θαρροῦμεν δέ, καὶ εὐ- 7 8
δοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν
Κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, 9
εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπρο- 10
σθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώ-
ματος, πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε φαῦλον.

Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν, Θεῷ δὲ 11
πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶ-
σθαι. οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες 12
ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυ-
χωμένους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρο- 13
νοῦμεν, ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, 14
ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάν- 15
των ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐ-
τῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν 16
κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι
γινώσκομεν. ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλ- 17
θεν· ἰδού, γέγονε καινά. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος 18
ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλα-
γῆς, ὡς ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λο- 19
γιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν
λόγον τῆς καταλλαγῆς.

---

5. [10] διὰ] ἴδια p^{46} 𝔏 (vt. vg.) Orig. *pler. patr. latt.*

20 Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι'
21 ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ. τὸν μὴ γνόντα
ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιο-
6 σύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ. συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν
2 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς (λέγει γάρ, Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά
σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδού, νῦν καιρὸς εὐπρόσ-
3 δεκτος, ἰδού, νῦν ἡμέρα σωτηρίας)· μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσ-
4 κοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία· ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυ-
τοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις,
5 ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κό-
6 ποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακρο-
7 θυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν
λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν
8 δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐ-
9 φημίας· ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς· ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκό-
μενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδού, ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ
10 θανατούμενοι· ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοί, πολλοὺς
δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.
11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πε-
12 πλάτυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς
13 σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν (ὡς τέκνοις λέγω) πλα-
τύνθητε καὶ ὑμεῖς.
14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ
15 καὶ ἀνομίᾳ; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις
16 Χριστοῦ πρὸς [k] Βελίαλ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγ-
κατάθεσις ναῷ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐσμεν ζῶν-
τος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω,
17 καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοί ἔσονταί μου λαός. διὸ Ἐξέλθετε ἐκ
μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε·
18 κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ

[k] Βελίαρ

6. 15 Βελίαλ *minusc. pauc.* 𝔏 vt.[g] vg.) (Tert.) Lucif. Ambst. Petil. *ap.* Aug. *al.* : Βελίαρ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B C L P ω 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 𝔄 𝔈th Clem. $\frac{2}{2}$ Orig. $\frac{4}{4}$ *Can.-Apost.* Alexandr. *ap.* Socr. Ephr. Bas. Greg.-Nyss. Diod. Chr. Cosm., *codd. ap.* Hier., Aug. Cassian. *al.* : Βελίαν D K 31 1908 *al. pauc.* 𝔖 (hl.[ms]) 𝔊 Tert. Priscill. Hier.[codd.] *al.* : Βελιάβ G 𝔏 (vt.[d]) Ambr.[codd.] Pacian. Hier.[codd.] Pelag.[comm.]

μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ταύτας οὖν 7
ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς
μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ
Θεοῦ.

Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα 8
ἐπλεονεκτήσαμεν. πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω· προείρηκα γάρ, ὅτι ἐν 3
ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι 4
παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ
παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ 5
σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι.
ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐν τῇ πα- 6
ρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρα- 7
κλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν,
τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.
ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετε- 8
μελόμην· βλέπω [l] γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύ-
πησεν ὑμᾶς. νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς 9
μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ
ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον 10
ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γάρ, 11
αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι, πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπου-
δήν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπό-
θησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς
ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ εἵνεκεν τοῦ 12
ἀδικήσαντος, οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανερω-
θῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως 13
μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐ-
τοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ 14
κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ
ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα 15

[l] *om.* γὰρ

7. 8 ἐπιστολῇ] *add.* μου D* G 𝔏 (vt.) : *add.* πρώτῃ 𝔖 (hl.) Pelag.$^{cod.}$ βλέπω γὰρ] βλέπω B D* 𝔏 (vt.^{d}) 𝔈 (sah.) Ambst. Pelag. : βλέπων $\mathfrak{p}^{46}$ 𝔏 (vg.)

αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων
16 ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω
ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

8 Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην
2 ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ
περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπε-
3 ρίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ δύναμιν,
4 μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως
δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς
5 τοὺς ἁγίους· καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον
6 τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ· εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς
Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν
7 χάριν ταύτην. ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει, καὶ λόγῳ,
καὶ γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ [m] ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα
8 καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ
διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμά-
9 ζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι
δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτή-
10 σητε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες
οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.
11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως, καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ
12 θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρό-
13 κειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ, εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα
14 ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν θλῖψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ
ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσ-
15 σευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης· καθὼς
γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλατ-
τόνησε.

16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ
17 καρδίᾳ Τίτου. ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ
18 ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ τὸν ἀδελ-
φὸν μετ' αὐτοῦ οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλη-

---

[m] ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν

---

8. 7 ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ℵ C D G ω 𝔏 𝔖 hl.) 𝔊 Eth Chr.) Ambst. Aug.: ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν $\mathfrak{p}^{46}$ B 31 104 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{r}) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Orig.$^{lat.}$

σιῶν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκ- 19
δημος ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν
τοῦ Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν· στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς 20
μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· προ- 21
νοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώ-
πων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν 22
ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον
πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ 23
εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα
Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως 24
ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοί ἐστι 9
τὸ γράφειν ὑμῖν· οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶ- 2
μαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ὑμῶν
ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ 3
καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ· ἵνα, καθὼς
ἔλεγον, παρεσκευασμένοι ἦτε· μή πως, ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ Μακε- 4
δόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς (ἵνα
μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην 5
παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρ-
τίσωσι τὴν προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι
οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν.

Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ 6
σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προῃρη- 7
ται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ
Θεός. δυνατεῖ δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν 8
παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον
ἀγαθόν· καθὼς γέγραπται, Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιο- 9
σύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπεί- 10
ροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν, χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν,
καὶ αὐξήσει τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτι- 11
ζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν
τῷ Θεῷ. ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ προσ- 12
αναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ
πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης 13

δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐ-
αγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς
14 πάντας· καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερ-
15 βάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. χάρις τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκ-
διηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

10 Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος καὶ ἐπι-
εικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν ἀπὼν δὲ
2 θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δέ, τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾗ
λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα
3 περιπατοῦντας. ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευό-
4 μεθα (τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ
5 Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων), λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν
ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες
6 πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδι-
7 κῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ κατὰ πρόσ-
ωπον [n] βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω
8 πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς. ἐάν τε γὰρ
περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν (ἧς ἔδωκεν ὁ Κύ-
ριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν), οὐκ αἰσχυνθήσομαι·
9 ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι, Αἱ μὲν ἐπι-
10 στολαί, φησί, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς
11 καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν
12 τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ
τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυ-
13 τοὺς ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα,
ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου ἐφι-
14 κέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκ-
τείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
15 Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα
δὲ ἔχοντες, αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ
16 τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελί-

---

[n] βλέπετε;

---

10. 7 βλέπετε. 𝔏 Chr. *al.*: βλέπετε; Thdrt.

σασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι. ὁ δὲ 17
καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω· οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός 18
ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.

Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ II
μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρί, παρθέ- 2
νον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις 3
ἐξηπάτησεν Εὔαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ
τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ἁγνότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν. εἰ μὲν γὰρ 4
ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτε-
ρον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε,
καλῶς ἀνέχεσθε. λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν 5
ἀποστόλων. εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν 6
παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυ- 7
τὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέ-
λιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον 8
πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατ- 9
ενάρκησα οὐδενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελ-
φοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ἐμαυτὸν ὑμῖν ἐτή-
ρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις 10
αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. διατί; ὅτι 11
οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω 12
τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὑρεθῶσι
καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετα- 13
σχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ 14
Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ 15
διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέ-
λος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε, κἂν ὡς ἄ- 16
φρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι. ὃ λαλῶ, οὐ κατὰ 17
Κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυ-
χήσεως. ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. 18

II. 3 τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ἁγνότητος $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B G 33 206 429* 𝔏 (vt.$^{g\,r}$) 𝔖 (hl.*) 𝔈 𝔊 Eth Ath. *Act.-Archel.* Pelag., Aug. *saepe*: τῆς ἁγνότητος καὶ τῆς ἁπλότητος D* 𝔏 (vt.^{d}) Epiph.: τῆς ἁπλότητος ℵ^{c} D^{c} H ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) Clem. $\frac{2}{2}$ Orig. Eus. Chr. $\frac{2}{2}$ Hier. $\frac{2}{2}$ *al.*: τῆς ἁγνότητος Lucif., Aug. *saepe*: τῆς ἁγνότητος τοῦ θεοῦ Ambst. 4 ἀνείχεσθε ℵ ω 𝔏 Chr. Ambst.

19 ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γάρ, εἴ τις
20 ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ
21 τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθε-
22 νήκαμεν. ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ κἀγώ. Ἑ-
βραῖοί εἰσι; κἀγώ. Ἰσραηλῖταί εἰσι; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι;
23 κἀγώ. διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κό-
ποις περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλ-
24 λόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις. ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα
25 παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα,
26 νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις πο-
ταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κιν-
δύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν
27 ψευδαδέλφοις, κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ
28 δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι. χωρὶς τῶν παρ-
εκτός, ἡ ἐπίστασίς μοι ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.
29 τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;
30 εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ
31 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύ-
32 δομαι. ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν
33 Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με· καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην
διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

12 Καυχᾶσθαι [o] δεῖ, οὐ συμφέρον μέν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ
2 ἀποκαλύψεις Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσ-
σάρων (εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς
3 οἶδεν), ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν τοιοῦ-
τον ἄνθρωπον (εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς
4 οἶδεν), ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ
5 ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι· ὑπὲρ δὲ ἐμαυ-
6 τοῦ οὐ καυχήσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις. ἐὰν γὰρ θελήσω καυχή-

---

[o] δὲ

---

28 ἐπίστασις p^{46} ℵ B D G H* 33 424** *al. pauc.* : ἐπισύστασις ω 𝔖 (vg. hl.) Chr. *al.*
12. [1] καυχ.] *praem.* εἰ H 326 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Ambst. Euthal.$^{cod.}$ δεῖ p^{46} B D^{c} G H L P 31 33 *al.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Ambst. *al.* δὲ ℵ D* 102 𝔈 (boh.) 𝔈th (*recte*) : δὴ K M ω Ath. Chr. *al.* συμφέρον μέν p^{46} ℵ B G P 33 424** 𝔏 (vg.) 𝔈 : συμφέρει D* 𝔖 (vg.) 𝔊 𝔈th Euthal.$^{cod.}$: συμφέρει μοι D^{c} H ω 𝔏 (vt.^{d}) 𝔖 (hl.) Chr. Ambst. *al.* δὲ p^{46} ℵ G H P 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{g} vg.) 𝔈 𝔄 𝔈th Ambst. *al.* : δὲ καὶ B 1952 : γὰρ D ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Chr. *al.*

σασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μή τις εἰς
ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ 7
τῶν ἀποκαλύψεων—διὸ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρ-
κί, ἄγγελος Σατᾶν ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τούτου 8
τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ. καὶ εἴρηκέ μοι, 9
Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ἥδιστα
οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ'
ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν 10
ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ,
τότε δυνατός εἰμι.

Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν 11
συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ
οὐδέν εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ 12
ὑπομονῇ, σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι. τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττή- 13
θητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα
ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Ἰδού, τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρ- 14
κήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς
γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπα- 15
νήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισσοτέρως
ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἧττον ἀγαπῶμαι; ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' 16
ὑπάρχων πανοῦργος δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς 17
ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέ- 18
στειλα τὸν ἀδελφόν. μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ
Πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν [p] ἀπολογούμεθα. κατέναντι τοῦ Θεοῦ ἐν 19
Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.
φοβοῦμαι γάρ, μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ 20
ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε· μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθεῖαι, καταλαλιαί,
ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μὴ πάλιν ἐλθόντος μου ταπει- 21
νώσῃ με ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρ-

---

[p] ἀπολογούμεθα;

---

7 —διὸ ℵ A B G 33 (424) Euthal.*cod.*: *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ *rell.* ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι *alt.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} B ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 (Orig. $\frac{2}{2}$ Macar. Chr. $\frac{1}{6}$ Pallad. Tert. Cypr. $\frac{2}{2}$) Ambst. *al.*: *om.* ℵ* A D G 33 𝔏 Eth Iren.$^{lat.}$ Chr. $\frac{5}{6}$ Aug. 19 ἀπολογούμεθα *siue enuntiatiue siue interrogatiue*

τηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ
ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.
13 Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ
2 τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ
δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν, τοῖς προημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν,
3 ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι· ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν
ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν·
4 καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ
ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν [q] ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ
5 εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε.
ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτούς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ μή
6 τι ἀδόκιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδό-
7 κιμοι. εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Θεόν, μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ
ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ
8 ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ
9 τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε·
10 τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν
γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ
Κύριος ἔδωκέ μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.
11 Λοιπόν, ἀδελφοί, [r] χαίρετε. καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ
φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ'
12 ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι.
13 Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
14 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ
κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

---

[q] σὺν [r] χαίρετε·

---

13. [4] ἐν B D ω 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Chr. Ambst. *al.* : σὺν ℵ A G 𝔏 (vt.[g r]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) ζήσομεν (ζησόμεθα)] ζῶν p^{46} : ζῶμεν 𝔏 (vt.[r] vg.[cod.]) Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. σὺν] ἐν p^{46} [11] χαίρετε *siue separatim tractandum siue artius cum subiectis coniungendum*

Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ

Παῦλος ἀπόστολος (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ 1
Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν), καὶ 2
οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν 3
καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ [a] πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ 4
δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ
αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς
ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. 5

Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς 6
ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές 7
εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον
τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίση- 8
ται [b] ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρή- 9
καμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρ-
ελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω; ἢ τὸν Θεόν; ἢ 10
ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος
οὐκ ἂν ἤμην.

Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' 11
ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρ- 12
έλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.
ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' 13
ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· καὶ 14

---

[a] *πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου* [b] *om. ὑμῖν*

I. [1] *om. καὶ θεοῦ πατρὸς* Mcion [3] *πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν* $\mathfrak{p}^{46}$ Ox. 2157 *mscr. iv*) B D G H ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Victorin. Hier. Amb. ½ Aug ½ : *πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου* ℵ A *al. pauc.* 𝔈 (boh.) Chr. Ambst. Amb. ½ : *πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἡμῶν* 𝔈th : *πατρὸς καὶ κυρίου* 424** *al. pauc.* Chr. Aug. ½ Pelag. [4] *ὑπὲρ* $\mathfrak{p}^{\text{Ox. 2157}}$ ℵ^{c} B H 33 424** 𝔈 (sah.) *al.* : *περὶ* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A D G ω Orig. [6] *Χριστοῦ* $\mathfrak{p}^{\text{Ox. 2157}}$ ℵ A B ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 (boh.) : *Ἰησοῦ Χριστοῦ* D 𝔏 (vt.^{d}) 𝔖 (hl.*) : *Χριστοῦ Ἰησοῦ* 𝔈 (sah.) Hier. : *θεοῦ minusc. pauc.* Orig.$^{lat.}$: *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ G H (?) 𝔏 (vt.^{g}) Mcion Tert. Cypr. ⅔ Lucif. Victorin. Ephr. Ambst. ⅔ Pelag. [8] *ὑμῖν pr.* $\mathfrak{p}^{\text{Ox. 2147}}$ ℵ^{c} A B D^{c} H ω 𝔏 (vt.^{1} vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 *Dial.* Eus. ⅓ Chr. Tert. Hier. *al.* : *ὑμᾶς* D* Eus. ⅓ Ath. Cyr. Chr. *al.* : *om.* ℵ* G 𝔏 (vt.^{g}) Mcion Eus. ⅓ Bas. Cyr. Tert. Cypr. ⅔ Lucif. Victorin. Ambst. *al.* [11] *γὰρ* ℵ^{a} B D* G 𝔏 𝔈 (sah.) *patr. lat.* : *δὲ* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A ω 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) Orig. Chr. Cyr. Pelag. *al.* [12] *οὔτε* $\mathfrak{p}^{46}$ B D^{c} ω : *οὐδὲ* ℵ A D* G *al. pauc.* 𝔈 Eus. Chr. *al.*

προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει
μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων.
15 ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ κα-
16 λέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα
εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ
17 καὶ αἵματι· οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀπο-
στόλους, ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δα-
μασκόν.
18 Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Κηφᾶν,
19 καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων
20 οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν,
21 ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα
22 τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς
23 ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ· μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν
ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἥν ποτε ἐπόρ-
24 θει, καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν.
2 Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ
2 Βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον. ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν,
καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν
3 δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ Τίτος
4 ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· διὰ δὲ τοὺς παρει-
σάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευ-
θερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν·
5 οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου
6 διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι (ὁποῖοί ποτε ἦσαν
οὐδέν μοι διαφέρει, πρόσωπον Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει)—ἐμοὶ γὰρ

15 ὁ θεὸς *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B G 𝔏 (vt.^{g} vg.) 𝔖 (vg. hl.) Eus. Chr. Iren.$^{lat.}$ Victorin. Ambst. *al.* καὶ καλέσας διὰ τ. χάρ. αὐτοῦ *om.* Orig. 17 ἀνῆλθον (ἦλθον $\mathfrak{p}^{46}$) ℵ A ω 𝔈$_1$ (boh.) *al.* Chr. Cyr. Tert. Ambst. Aug. *al.* : ἀπῆλθον $\mathfrak{p}^{Ox.\,2157}$ B D G *al. pauc.* 𝔈 (sah.) *al.* 18 Κηφᾶν $\mathfrak{p}^{46}$ $Ox.\,2157$ ℵ* A B 33 424** 1912 𝔖 (vg. hl.^{ms} pal.) 𝔈 𝔈th : Πέτρον ℵ^{c} D G ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔄 Chr. Victorin. *rell.*

2. 1 πάλιν *om.* 𝔈 (boh.) Mcion Iren.$^{lat.}$ Ambst. Chr. : *in ceteris modo ante modo post* ἀνέβην 5 [οἷς] οὐδὲ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D$^{corr.}$ G ω *codd. Graec. ap.* Hier. (*et ex eo* (?) *ap.* Claud.-Taurin.) *ap.* Ambst. 'quidam' *ap.* Victorin. 𝔏 (vt.^{g} vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔈$_1$ 𝔈th Mcion Orig. (?) Bas. Epiph. Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$ Amb. Hier. Aug. Ps.-Hier. Cassiod. *al.* : *om.* D* *codd. Graec. et Lat. ap.* Victorin. *codd. Lat. ap.* Hier. *cod. Lat.* (*an ipse* Pelag. ?) *ap.* Cassiod. *codd. Lat. ap.* Claud.-Taurin. (*ex* Hier. ?) 𝔏 (vt.^{d}) Iren.$^{lat.}$ Tert. Victorin. Ambst. $\frac{3}{4}$ Pelag.

οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο· ἀλλὰ τοὐναντίον, ἰδόντες ὅτι πεπί- 7
στευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς
(ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησε καὶ 8
ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη), καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος 9
καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ
καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περι-
τομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ 10
τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθε Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντ- 11
έστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου 12
μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν
ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ 13
οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑπο-
κρίσει. ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ 14
εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρ-
χων ἐθνικῶς ζῇς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαΐ-
ζειν; ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες δὲ 15
ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰη- 16
σοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιω-
θῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιω-
θήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ. εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν 17
Χριστῷ εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἆρα Χριστὸς ἁμαρτίας διά-
κονος; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παρα- 18
βάτην ἐμαυτὸν συνίστημι. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα 19
Θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· [c] ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν 20
ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ
τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκ ἀθετῶ τὴν 21

[c] ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ,

9 Κηφᾶς ℵ B C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Orig. Ath. *al.* (*ordine* Ἰα. Κη.): Πέτρος $\mathfrak{p}^{46}$ D G 𝔏 (vt.) 𝔊 Mcion Tert. Ambst. Hier. Aug. *al.* (*ordine* Πε. Ἰα. *exc.* 𝔏 (vt.^{r}) *qui habet* Ἰα. Πετρ.) 11 Κηφᾶς ℵ A B C H *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.^{mg}) 𝔈 𝔄 Eth Clem. Eus. Ambst. Hier. *al. pauc.*: Πέτρος *rell.* 12 ἦλθον A C H ω 𝔏 (vt.^{r} vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Chr. *al.*: ἦλθεν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B D* G *al. pauc.* 𝔏 (vt.) Orig. Pelag. 13 καὶ *alt. om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Orig. 14 καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς *om. pauc.* $\mathfrak{p}^{46}$ 𝔏 (vt.^{d}) Victorin. Ephr. Ambst. $\frac{2}{3}$ 20 τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ] τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ B D* G 𝔏 (vt.$^{non\ r}$) Victorin. (Ambst.$^{comm.}$?) Pelag. ἀγαπήσαντος] ἀγοράσαντος Mcion

χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν
ἀπέθανεν.

3 Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰη-
2 σοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ'
3 ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ Πνεῦμα ἐλάβετε; ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως
4 ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι Πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; τοσαῦτα
5 ἐπάθετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα καὶ
6 ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου; ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; κα-
θὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.
7 γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. προϊ-
8 δοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγ-
γελίσατο τῷ Ἀβραὰμ ὅτι Ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη.
9 ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ
10 ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσί· γέγραπται γὰρ ὅτι Ἐπικατά-
ρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ
11 τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ
12 τῷ Θεῷ δῆλον· ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ
13 ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χρι-
στὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν
κατάρα· ὅτι γέγραπται, Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου·
14 ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην δια-
16 θήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρήθησαν αἱ
ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν
ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χρι-
17 στός. τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ μετὰ

3. [1] ἐβάσκανεν *sine additam.* ℵ A B D* G 33* 424** *codd. opt. ap.* Hier. 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Chr. Theod.-Mops.[lat.] Tert. Victorin. Ambst. Aug. *al.* : *add.* τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι C D^c ω *codd. ap* Hier. 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 hl.) 𝔈th Orig.[lat.] Cassiod.[txt] *al.* προεγράφη *sine additam.* ℵ A B C 33* 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt[r] vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 𝔈th Cyr. Aug. *al.* : *add.* ἐν ὑμῖν D G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔊 Chr. Theod.-Mops.[lat.] Victorin. Ambst. Hier. Pelag. [6-8] *om.* Mcion [6] καθὼς] *add.* γέγραπται G 𝔏 (vt.[g]) Ambst. [8] προευηγγέλισται D* 424** Orig. [14] ἐπαγγελίαν] εὐλογίαν p[46] D* G 489 𝔏 (vt.) Mcion Ambst. Ephr. Vigil. [16] δὲ *om.* D* G 𝔏 (Iren.[lat.]) Tert. Ephr. (?) Ambst. Aug. *al.* σπέρμασιν] *add.* σου D* 𝔏 (vt.[d]) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔈th Ephr. [17] θεοῦ *sine additam.* p[46] ℵ A B C P 33 424** 436 1906 𝔏 (vt.[r] vg.) 𝔈 𝔈th Aphr. Ephr. Cyr. Euthal.[cod.] Hier. Aug. : *add.* εἰς Χριστὸν D G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr. Theod.-Mops.[lat.] Ambst. *al.*

τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταρ-
γῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπ- 18
αγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ Θεός. τί οὖν 19
ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα
ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης 20
ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἷς ἐστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγ- 21
γελιῶν τοῦ Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωο-
ποιῆσαι, ὄντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ 22
γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ
Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκλειόμενοι 23
εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. ὥστε ὁ νόμος παιδαγω- 24
γὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν. ἐλθού- 25
σης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν. πάντες γὰρ υἱοὶ 26
Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς Χρι- 27
στὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλ- 28
ην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες
γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ 29
Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν δια- 4
φέρει δούλου κύριος πάντων ὤν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκο- 2
νόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν 3
νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθε 4
τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενό-
μενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο- 5
ράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστει- 6
λεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κρᾶζον,

19 *παραβάσεων χάριν*] *πράξεων* $\mathfrak{p}^{46}$ G 𝔏 (vt.^{g}) Iren.$^{lat.}$ $\frac{3}{3}$ Victorin. Ambst. : *πράξεων χάριν* 𝔏 (vt.$^{d\,m}$) : *παραβάσεως* 𝔏 (vt.^{r}) *προσετέθη*] *om.* $\mathfrak{p}^{46}$: *ἐτέθη* D* G *al. pauc.* 𝔏 𝔈 Iren.$^{lat.}$ Clem. Orig. Eus. Ambst. Hier. Aug. $\frac{1}{3}$: *προετέθη* 𝔏 (vt.^{r}) Aug. $\frac{2}{3}$ 21 *τοῦ θεοῦ om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B 𝔏 (vt.^{d}) Victorin. Ephr. (?) Ambst. *ἂν om.* D G *al. pauc.*, *alibi hic illic positum* 24 *γέγονεν*] *ἐγένετο* $\mathfrak{p}^{46}$ B Clem. $\frac{1}{2}$ 28 *εἷς*] *om.* $\mathfrak{p}^{46}$: *ἕν* G 33 𝔏 Orig. Ath. Bas. Aphr. Hil. Victorin. Ambst. Aug. *al.*

4. 4 *γενόμ. pr. usque ad νόμον pr. om.* Mcion *γενόμ. pr.*] *γεννόμ. pauc.* 𝔏 (vt.^{m} vg.$^{cod.}$) Cypr. Victorin. *al.* *ἐκ*] *διὰ* Valentiniani 6 *υἱοί*] *add. τοῦ θεοῦ* D G 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Hil. Victorin. Ambst. Hier. Pelag. Ps.-Hier. (*non* Cassiod.) *ὁ θεὸς om.* B Orig. (?)

7 Ἀββᾶ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ
κληρονόμος διὰ Θεοῦ.
8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ οὖσι
9 θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς
ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν
10 δουλεύειν θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιρούς, καὶ
11 ἐνιαυτούς. φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.
12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν. οὐδέν
13 με ἠδικήσατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην
14 ὑμῖν τὸ πρότερον· καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξου-
θενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς
15 Χριστὸν Ἰησοῦν. ποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι,
16 εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. ὥστε
17 ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ
18 ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι
19 ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς. τεκνία
20 μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἤθελον δὲ
παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι
ἐν ὑμῖν.
21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε;
22 γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης,
23 καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γε-
24 γέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας δι' ἐπαγγελίας. ἅτινά ἐστιν ἀλληγο-
ρούμενα· αὗται γάρ εἰσι δύο διαθῆκαι· μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς
25 δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ. τὸ [d] δὲ [e] Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν

---

[d] γὰρ [e] om. Ἄγαρ

---

7 διὰ θεοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C* 33 𝔏 (vt.$^{e\ r_3}$ vg.) 𝔈 (boh.) Clem. Orig. (!) Bas. Did. $\frac{2}}{3}$ Cyr. Victorin. Ambst. Amb. Aug. *al.* : διὰ χριστοῦ 𝔈 (sah.) : θεοῦ διὰ Χριστοῦ ℵ^{c} C^{3} D ω 𝔏 (vt.^{d}) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Did. $\frac{1}{3}$ Theod.-Mops.$^{lat.}$ *al.* 8 ἀλλὰ τότε *usque ad* θεὸν] εἰ μὲν (Mcion) Tert. Iren.$^{lat.}$ φύσει *om.* K 𝔏 (vt.$^{d\ m\ r_3}$) 𝔈th Iren.$^{lat.}$ Victorin. Ambst. *codd. ap.* Amb. 13 δὲ *om.* D* G *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔊 Victorin. Ephr. Ambst. Aug. 14 ὑμῶν ℵ* A B D* G 33 326 424** 𝔏 𝔈 (boh.) Orig. Eus.-Emes. Victorin. Ambst. *al.* : μου [τὸν] $\mathfrak{p}^{46}$ D$^{b\ el\ c}$ ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Chr. *al.* 15 ποῦ οὖν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.^{mg}) 𝔈 𝔄 : τίς οὖν ἦν D ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔊 Chr. Victorin. Ambst. Aug. 21 οἱ . . . εἶναι] οἱ τὸν νόμον ἀναγινώσκοντες Orig. $\frac{2}{4}$ Hil. ἀκούετε] ἀναγινώσκετε D G *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Victorin. Ambst. Amb., Aug. (*at saepius e contrario* ἀκούετε) 25 τὸ δὲ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν A B D *al. pauc.* 𝔖 (hl.^{mg} pal.) 𝔈 (boh.) : τὸ γὰρ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος [ἐστὶν] ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$: τὸ γὰρ (*om.* $\mathfrak{p}^{46}$) Σινᾶ ὄρος [ἐστὶν] $\mathfrak{p}^{46}$

τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ· δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν
τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ 26
ἡμῶν. γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ 27
βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς
ἐχούσης τὸν ἄνδρα. [f] ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα 28
ἐσμέν. ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ Πνεῦ- 29
μα, οὕτω καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην 30
καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ
τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, 31
ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσε· στή- 5
κετε οὖν, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.
Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς 2
οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, 3
ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ 4
Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς 5
γὰρ Πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ 6
Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις
δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε τῇ ἀλη- 7
θείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη 8
ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο 9 10

---

[f] ὑμεῖς . . . ἐστέ.

ℵ C G 33 Ł E (sah.) Ꞡ Eth Orig. Epiph. Cyr. Victorin. Ambst. Hier. Aug. *al.* : *loco retractato totum hoc commma om.* Mcion, *quem secuta est* S (vt.), Macar. 26 ἡμῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B C* D G 33 424** *al.* Ł S (vg. hl.^{ms}) E Ꞡ Eth Mcion Orig. *saepius* Eus. *saepius* Chr., Cyr. Tert. Hil. Ambst. Greg.-Illib. ⅔ Aug. *al. plur.* : πάντων ἡμῶν ℵ^{c} A C^{3} ω S (hl. pal.) A Iren.$^{lat.}$ Orig.$^{lat.}$ *bis* Cyr.-Hier. Cosm. Victorin. Hier. Pelag. Theod.-Mops.$^{lat.}$ Cassiod. *al. plur.* 28 ἡμεῖς . . . ἐσμέν ℵ A C ω Ł (vt.^{r3} vg.) S (vg. hl.) E (boh.) A Ꞡ Chr. Hier. Aug. *al.* : ὑμεῖς . . . ἐστέ $\mathfrak{p}^{46}$ B D* G H *al. pauc.* Ł (vt.) S (pal.) E (sah.) Eth Iren.$^{lat.}$ Orig. Victorin. Tyc. Ambst. Amb. 31 διό] ἄρα $\mathfrak{p}^{46}$ *minusc. nonnull.* : ἡμεῖς δέ A C *al. pauc.* (S (vg.) E (boh.) (Ephr.) Hier. Aug. *al.*

5. 1 τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς (Χρ. ἡμ.) ἠλευθέρωσεν· στήκετε (στῆτε) οὖν ($\mathfrak{p}^{46}$) ℵ A B C H *al. plur. et uerss. pler.* : τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ᾗ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν στήκετε ω Theod.-Mops.$^{lat.}$ *cf.* Chr. : ᾗ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς (Χρ. ἡμ.) ἠλευθέρωσεν· στήκετε [οὖν] G Ł Ꞡ Mcion Orig. Ephr. Victorin. Ambst. Hier. Aug. Pelag. 3 πάλιν *om.* D* G *al. pauc.* Ł (vt.) S (pal.) A Ꞡ Chr. Victorin. Ambst. Hier. Aug. 7 πείθεσθαι] *add.* μηδενὶ πείθεσθαι (-ε) G Ł (vt.$^{g\ etc.}$ vg.$^{codd.}$) Lucif. Victorin. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. 8 οὐκ *om.* D* *al. pauc.* Ł (vt.^{d}) Orig. ½ Victorin. Lucif. Ephr. Pelag. Ps.-Hier. τοῦ θεοῦ [τοῦ] Ł (vt.$^{codd.\ deperd.}$) Lucif. Victorin. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. 8 ζυμοῖ] δολοῖ D* Ł Ꞡ Mcion Lucif. Victorin. Ambst. (*cf.* 1 Cor. v. 6)

11 φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾖ. ἐγὼ
δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται
12 τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες
ὑμᾶς.
13 Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευ-
θερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις.
14 ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
15 σου ὡς σεαυτόν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ
ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.
16 Λέγω δέ, Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τε-
17 λέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ Πνεύματος τὸ δὲ Πνεῦμα κατὰ
τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε ταῦτα
18 ποιῆτε. εἰ δὲ Πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον.
19
20 φανερὰ δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-
λολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστα-
21 σίαι, αἱρέσεις, φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω
ὑμῖν, καθὼς προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ
22 κληρονομήσουσιν. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰ-
23 ρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια·
24 κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν
σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.
25
26 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ γινώμεθα κενό-
δοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

11 ἔτι *pr. om.* D* G 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Victorin. Ephr. Ambst. Hier. Pelag. 13 γὰρ] δὲ G 436 𝔖 (vg.) Ephr. Aug. (*semel*), Chr. σαρκί] *add.* δῶτε G 𝔏 (vt.$^{s\ al.}$ vg.) Ambst. Amb. *al.* διὰ τῆς ἀγάπης] τῇ ἀγάπῃ τοῦ πνεύματος D G 104 𝔏 (vt.) (𝔈 [sah.]) 𝔊 Bas. Victorin. Ambst. Amb. ⅔ Pelag. 14 ἐν ἑνὶ λόγῳ] ἐν ὑμῖν Mcion: ἐν ὑμῖν [ἐν] ἑνὶ λόγῳ D* G 𝔏 (vt.) 𝔊 Victorin. Ambst. Pelag. πεπλήρωται $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C *al. pauc.* Mcion Aug. (*ad loc.*) *al.*: πληροῦται D G ω 𝔏 𝔄 Chr. Victorin. Ambst. Hier. Aug. *al.* ἐν τῷ *om.* D* G 𝔏 Mcion Victorin. Ambst. Hier. 17 γὰρ *alt.*] δὲ ℵ^{c} A C D^{c} ω Chr. *al.*: οὖν 𝔈 (sah.) 𝔊 Clem. (?): καὶ 𝔖 (vg.) 𝔄 Eth Orig. (?) 19 ἐστιν *alt.*] *sine additam.* ℵ* A B C P 33 218 1908 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 Eth Mcion Clem. Orig. Tert. *Conc.-Carth.* Aug. *saepissime al.*: *add.* μοιχεία (μοιχειαι) ℵ^{c} D G ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔄 𝔊 Iren.$^{lat.}$ Chr. Cypr. ⅔ Lucif. Ambst., Greg.-Illib. (*sed ordine porr.* μοιχ.), Priscill. Theod.-Mops.$^{lat.}$ *al.* 21 φθόνοι] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B 33 322 333 *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Mcion Clem. Iren.$^{lat.}$ Orig.$^{lat.}$ Ambst. Hier. Aug. *al.*: *add.* φόνοι A C D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Eth Chr. ½ Cypr. ⅔ Theod.-Mops.$^{lat.}$ Priscill. (Cypr. *uero post* φαρμ.) *al.* 23 ἐγκράτεια] *add.* ἁγνεία D* G 𝔏 (vt.) 𝔊 Bas. Iren.$^{lat.}$ Orig.$^{lat.}$ Cypr. ⅔, Ambst. (*qui etiam add.* bonitas), Pelag. Ps.-Hier. Cassiod.$^{comm.}$ 24 Ἰησοῦ *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ D G ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔊 Mcion Chr. Cypr. Ambst. Orig.$^{lat.}$ *al.*

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς 6
οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκο-
πῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ 2
οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί 3
τι μηδὲν ὤν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκα- 4
στος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτε-
ρον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει. 5

Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν 6
ἀγαθοῖς. μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄν- 7
θρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ 8
τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πνεύμα-
τος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ 9
γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλυόμενοι. ἄρα οὖν, ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐρ- 10
γαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς
πίστεως.

Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. ὅσοι θέλου- 11
σιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, 12
μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκωνται. οὐδὲ γὰρ οἱ [g] περι- 13
τεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμ-
νεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυ- 14
χᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ
κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ κόσμῳ. οὔτε γὰρ περιτομή τι ἔστιν οὔτε 15
ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχή- 16
σουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ 17
Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, 18
ἀδελφοί. ἀμήν.

---

[g] περιτετμημένοι

---

6. [2] ἀποπληρώσετε $\mathfrak{p}^{46}$: ἀναπληρώσατε ℵ A C D ω 𝔖 (hl.) 𝔄 Clem. Bas. ½ Chr. *al.* : ἀναπληρώσετε B G 322 323 𝔏 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 𝔊 Ethᵖᵗ Mcion Bas. ½ Cypr. ⅔ Victorin. Ambst. *al.* [13] περιτεμνόμενοι ℵ A C D *al.* Mcion Chr. *al.* : περιτετμημένοι $\mathfrak{p}^{46}$ B G *al.* [15] οὔτε γὰρ $\mathfrak{p}^{46}$ B 33 1908 𝔏 (vt.ʳ) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Orig. Chr. Hier. Aug. : ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε ℵ A C D G ω 𝔏 𝔈 (boh.) Victorin. Ambst. Amb. *al.* ἔστιν] ἰσχύει ℵᶜ Dᶜ ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) Chr. *al.* [17] τοῦ λοιποῦ] τῶν δὲ ἄλλων εἰκῆ Mcion τοῦ Ἰησοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ A B C* 33 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Petr.-Alex. *al.* : *ceteri uariant*

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ τοῖς ἁγίοις
2 τοῖς οὖσιν [a] ἐν Ἐφέσῳ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ
εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν
4 Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι
5 ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον [b] αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας ἡμᾶς
εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελή-
6 ματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς
7 ἐν τῷ ἠγαπημένῳ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ,
τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ,
8 ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει, γνωρίσας ἡμῖν
9 τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέ-
10 θετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφα-
λαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ
11 τῆς γῆς· ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν, προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν
12 τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ
εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ·
13 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς
σωτηρίας ὑμῶν,—ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ Πνεύματι
14 τῆς ἐπαγγελίας τῷ Ἁγίῳ, ὅ ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς
ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

---

[a] *om.* ἐν Ἐφέσῳ [b] αὐτοῦ· ἐν ἀγάπῃ προορίσας

I. [1] Χριστοῦ Ἰησοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ B D P 33 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Orig. Ambst. *al.* : Ἰησοῦ Χριστοῦ ℵ A G ω 𝔏 (vt.[g f]) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Ephr. Victorin. ἐν Ἐφέσῳ ω, *uerss.* Chr. Cyr. Theod.-Mops.[lat.] Victorin. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B* 1739 *codd. uet. ap.* Bas. 424** (Mcion) Orig. (Ephr.) Bas. [4] αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, *προορ.* L P *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔊 Ambst. Pelag. Cassiod. : αὐτοῦ· ἐν ἀγάπῃ προορ. 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) Orig. $\frac{2}{2}$ Chr. Theod.-Mops. Thdrt. Victorin. Hier. [6] ἠγαπ.] *add.* υἱῷ αὐτοῦ D* G 330 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) 𝔊 Mcion *Dial.* Victorin. Ephr. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. [7] ἔχομεν] ἔσχομεν ℵ* D* 𝔈 Eth Iren.[lat.] $\frac{1}{2}$ (*cf.* Col. i. 14) [11] ἐκλήθημεν A D G Pelag.

Διὰ τοῦτο κἀγώ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ Κυρίῳ Ἰη- 15
σοῦ καὶ [c] τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, 16
μνείαν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου 17
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ
ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς 18
καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐ-
τοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις,
καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πι- 19
στεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήρ- 20
γησεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ
αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυ- 21
νάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν
τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ 22
τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ,
ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πλη- 23
ρουμένου.

Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, 2
ἐν αἷς ποτὲ περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ 2
τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος
ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε 3
ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς
καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί·—ὁ δὲ 4
Θεός, πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπη-
σεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι [d] συνεζωοποίησε 5
τῷ Χριστῷ (χάριτί ἐστε σεσωσμένοι), καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν 6
ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς 7
ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστό-
τητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ 8

[c] *add.* τὴν ἀγάπην [d] συνεζωοποίησεν ἐν

15 καὶ] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B P 33 𝔈 (boh.) Orig. Cyr. Hier. Aug. ⅔ Pelag.: *add.* τὴν ἀγάπην (*ex* Col. i. 4) ℵ^c D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Chr. Theod.-Mops.^lat. Victorin. Ambst. *al.* 18 καρδίας $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D G ω *uerss.*, *patr.*: διανοίας *minusc. pauc.* Cyr.-Hier. *al. pauc.*

2. 5 τῷ ω 𝔏 𝔖 (vg. hl. pal.) *al.* Theod.-Mops.^lat. Hil. Hier. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod.: ἐν τῷ $\mathfrak{p}^{46}$ B 33 *al. pauc.* 𝔈 𝔄 Chr. Victorin. Ambst. *al.* χάριτί] *pr.* οὗ D G Victorin. Ambst. Amb. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. *al.* 8 χάρ. ἐστε σεσωσ.] αὐτοῦ χάρ. σεσωσ. ἐσμέν D* 𝔏 (vt.^d) 𝔖 (vg,) 𝔈th

9 πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα
10 μή τις καυχήσηται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περι-
πατήσωμεν.
11 Διὸ μνημονεύετε, ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι
12 ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι
ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας
τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες
13 καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ
14 ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς
γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ μεσότοι-
15 χον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν
ἐντολῶν ἐν δόγμασι, καταργήσας· ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἕνα
16 καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους
ἐν ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν
17 αὐτῷ· καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην
18 τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ
19 Πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι,
20 ἀλλὰ ἐστε συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομη-
θέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογω-
21 νιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη
22 αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς
κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.
3 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν
2 τῶν ἐθνῶν,—εἴγε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς
3 δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστή-
4 ριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆ-
5 σαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἑτέραις γενεαῖς
οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις
6 ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν Πνεύματι· εἶναι τὰ ἔθνη συγκλη-
ρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

ὑμῶν] ἡμῶν D* G *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{non\ r}$) 𝔄 Orig. Chr. 15 καταργήσας] καταρτίσας D* 21 πᾶσα οἰκοδομὴ ℵ* B D G ω Clem. Orig. 2/2 (*vel* 1/2) Chr.: πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ ℵ^{a} A C P *al. mult.* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth

3. 1 ἐθνῶν] *add.* πρεσβεύω D Ambst.: *add.* κεκαύχημαι *pauc.* 5 ἀποστόλοις *om.* B Ambst.

διὰ τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἐγενήθην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος 7
τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.
ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, τοῖς ἔθνεσιν 8
εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι 9
[e] πάντας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν
αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρ- 10
χαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυ-
ποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν 11
τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ 12
προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ αἰτοῦμαι μὴ 13
ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα 14 15
πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦ- 16
τος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ
εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν 17
ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἵνα ἐξι- 18
σχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος
καὶ ὕψος καὶ βάθος, γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγά- 19
πην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα 20
ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα 21
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος
τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγω, ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι 4
τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, 2
μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τη- 3

---

[e] *om.* πάντας

---

9 *φωτίσαι πάντας* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} B C D G ω *uerss. omn.* Mcion *Dial.* Did. Chr. Cyr. ½ Tert. Victorin. Ambst. ½ *al.* : *φωτίσαι solum* ℵ* A 424** Orig. Cyr. ½ Hil. Ambst. ½ Aug. *οἰκονομία* ω *uerss. patr.* : *κοινωνία* 31^{ms} *al. pauc.* 12 *πεποιθήσει*] *τῷ* *ἐλευθερωθῆναι* D* 14 *πατέρα*] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C P 33 424** 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔈th Orig. ⅔ Cyr.-Hier. ⅔ Epiph. Cyr. Hier. *al.* : *add. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* ℵ^{c} D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Orig. ⅓ (*sed libere*) Orig.$^{lat.}$ *pluriens* Bas. Chr. Theod.-Mops. Victorin. Ambst. *al.* 18 *ὕψος καὶ βάθος* $\mathfrak{p}^{46}$ B C D G P 33 *al. uerss. plr.* Orig. ⅓ Victorin. Ambst. *al.* : *βάθος καὶ ὕψος* ℵ A ω 𝔖 (hl.) Orig. ⅔ Eus. Chr. *al.* 19 *πληρωθῆτε εἰς*] *πληρωθῇ* $\mathfrak{p}^{46}$ B 33 442 462 20 *ὑπὲρ om.* $\mathfrak{p}^{46}$ D G 𝔏 Ambst. *al.* 21 *ἐν τῇ ἐκκλ. καὶ ἐν Χρ. Ἰησ.*] *ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ* [*ἐν*] *τῇ ἐκκλησίᾳ* D G 𝔊$^{cod.}$ Victorin. Ambst. Pelag.

4 ρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἓν σῶμα
καὶ ἓν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν,
5 εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, εἷς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ
6 ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν. ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη
8 ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει, Ἀναβὰς
εἰς ὕψος ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώ-
9 ποις. (τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη [f] εἰς τὰ κατώτερα
10 μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων
11 τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.) καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀπο-
στόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας
12 καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας,
13 εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες
εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,
εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ·
14 ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ
τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ, πρὸς τὴν
15 μεθοδείαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν
16 τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμο-
λογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ'
ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος
ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.
17 Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν
18 καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι
τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν
19 τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν· οἵτινες ἀπηλ-
20 γηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πά-
21 σης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν· εἴγε
αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ
22 Ἰησοῦ· ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν

---

[f] *add.* πρῶτον

---

4. 9 *κατέβη solum* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A C* D G 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔈 (boh.) 𝔈th Clem. Iren.[lat.] Orig. (?) Chr. Cyr. Tert. Hil. Lucif. Victorin. Ambst. Hier. Aug. Pelag. Ps.-Hier. *al.* : *add.* πρῶτον ℵ^{c} B C^{c} ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Thdrt. Cassiod. *al.* 16 κατ' ἐνέργειαν] καὶ ἐνεργείας $\mathfrak{p}^{46}$: *om.* G 𝔏 (vt.) 𝔄 Iren.[lat.] Victorin. Lucif. Ambst. Amb. ½ 17 τὰ] *add.* λοιπὰ ℵ^{c} D$^{b\,el\,c}$ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Chr. *al.* 19 ἀπηλγηκότες $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B ω 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 Clem. Orig. Chr. Theod.-Mops. Hier. : ἀπηλπικότες D G 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔊 𝔈th Iren. Victorin. Ambst. Theod.-Mops.[lat.] *al.*

ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι 23
δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν 24
κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλη- 25
σίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· 26
ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ δια- 27
βόλῳ. ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος 28
τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. πᾶς 29
λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς
πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυ- 30
πεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν
ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλα- 31
σφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρη- 32
στοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ
ἐχαρίσατο [g] ὑμῖν.

Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά· καὶ περιπατεῖτε 5 1,2
ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν
ὑπὲρ [h] ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. πορνεία 3
δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς
πρέπει ἁγίοις, καὶ αἰσχρότης, καὶ μωρολογία ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνή- 4
κοντα· ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι 5
πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὅ ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει
κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπα- 6
τάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς 7
υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γάρ ποτε 8
σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ γὰρ καρ- 9

---

[g] ἡμῖν [h] ὑμῶν

28 τὸ ἀγαθὸν ταῖς [*add.* ἰδίαις *pauc.*] χερσίν K L ω : ταῖς ἰδίαις (*om.* $\mathfrak{p}^{46}$) χερσὶν τὸ ἀγαθόν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A D G *al. pauc.* 𝔏 (vg.) : τὸ ἀγαθόν *sine additam.* P 33 424** 𝔏 (vt.^{m}) Clem. $\frac{2}{2}$ Orig. : ταῖς χερσὶν 𝔊 (sah.) 29 χρείας ω, *uerss. pler.*, Clem. $\frac{1}{2}$ Chr. Theod. Mops.$^{lat.}$ Hier. *al.* : πίστεως D* G 181 𝔏 (vt.) 𝔊 (Clem. $\frac{1}{2}$) Greg.-Nyss. Bas. Tert. Cypr. $\frac{2}{2}$ Victorin. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. *al.* (*cf.* 1 Tim. i. 4) 32 ὑμῖν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A G P ω 𝔏 (vt.) 𝔊 𝔊 Eth Clem. Chr. $\frac{2}{2}$ Tert. Victorin. Ambst. Hier. Pelag. *al.* : ἡμῖν B D *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Orig. Chr. $\frac{1}{3}$ Aug. Ps.-Hier. Cassiod. *al.*

5. 2 ὑμᾶς ℵ* A B P *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{m}) 𝔊 Eth Clem. $\frac{1}{2}$ Victorin. Pelag. Cassiod. *al.* : ἡμᾶς $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Clem. $\frac{1}{2}$ Bas. Chr. Aphr. Ambst. Hier. Ps.-Hier. *al.* ἡμῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Clem. Orig. Bas. Chr. Aphr. Ambst. Hier. *al.* : ὑμῶν B 31 442 462 𝔏 (vt.^{m}) 𝔊 Eth Victorin.

10 πὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ), δο-
11 κιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς
12 ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῆ
13 γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα
14 ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. διὸ
λέγει, Ἔγειραι, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει
σοι ὁ Χριστός.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σο-
16 φοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. διὰ τοῦτο
17
18 μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. καὶ μὴ
19 μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λα-
λοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ
20 ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ
πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί,
21 ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ.

22 Αἱ γυναῖκες, τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ Κυρίῳ· ὅτι ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ
23
τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ
24 σώματος. ἀλλ' ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ
25 γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας,
καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν
26 ὑπὲρ αὐτῆς· ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥή-
27 ματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν

[9] *φωτὸς* ℵ A B D* G P 33 424** *al. pauc.* Ł Ş (vg. pal.) Ɛ Ａ Ǥ Eth Orig. Lucif. Victorin. Ambst. *al.* : *πνεύματος* ℘[46] D[c] ω Ş (hl.) Chr. Theod.-Mops.[lat.] [14] *ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός* ω, *uerss. pler.*, Mcion Naassen. *ap.* Hipp. Clem. Hipp. Orig. Chr. Amb. Hier. Theod.-Mops.[lat.] *al. plur.* : *ἐπιψαύσει σου ὁ χριστός quidam ap.* Hier. *ap.* Theod.-Mops.[lat.] Thdrt. Ambst.[cod.] Aug. : *ἐπιψαύσεις τοῦ χριστοῦ* D* Ł (vt.[d]) *nonnull. ap.* Chr. Victorin. Ambst. Orig.[lat.] ⅔ Paul.-Nol. ⅔ Ruricius ⅓ [15] *ἀκρ. πῶς περιπ.* ℘[46] ℵ* B 33 *al. pauc.* Ɛ Orig. : *πῶς ἀκρ. περιπ.* ℵ[c] Ａ D G ω Ł Ş (vg. hl. pal.) Ａ Chr. Lucif. Victorin. Ambst. : *praem.* *ἀδελφοί* ℵ[c] A Ł (vg.) Ɛ (boh.) Pelag. [17] *συνίετε* ℘[46] ℵ A B P 33 424** 442 463 Ş (vg. pal.) Ɛ Ａ Eth Chr.[cod.] Hier. *al.* : *συνιέντες* D[c] ω (*συνίοντες* D* G) Ł Ş (hl.) Ǥ Chr. Lucif. Victorin. Ambst. Theod.-Mops.[lat.] *al.* [19] *πνευματικαῖς om.* ℘[46] B Ł (vt.[d]) Ambst. *τῇ καρδίᾳ* ℘[46] ℵ* B Orig. Ş (pal.) : *ἐν τῇ καρδίᾳ* ω Ş (hl. [pal.?]) Ａ Eth Chr. ½ *al.* : *ἐν ταῖς καρδίαις* ℵ[c] A D G P 330 1908 Ł Ş (vg. hl.[mg]) Ɛ Ǥ Bas. Chr. ½ Victorin. Ambst. *al.* [22] *ἀνδράσιν solum* ℘[46] B Clem. ½ Orig. Theod.-Mops. (?) : *add.* *ὑποτάσσεσθε* (*ὑποτασσέσθωσαν*) *reil.* [23] *αὐτὸς* [*ὁ*] ℘[46] ℵ* A B D* G Ł Ş (pal.) Clem. Orig.[lat.] Victorin. Ambst. Aug. *al.* : *καὶ αὐτός ἐστιν* ℵ[c] D[b] ω Ş (vg. hl.) Ａ Ǥ Bas. Chr. *al.* : *αὐτός ἐστιν* Ɛ [27] *αὐτὸς* ℘[46] ℵ A B D* G L P 33 424** *al. pauc.* Ł Ş (hl.) Ａ Ǥ Bas. Victorin. Ambst. *al.* : *αὐτὴν* D[c] ω Ş (vg.) Chr. *al.*

σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως 28
ὀφείλουσι καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώ-
ματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ. οὐδεὶς γάρ ποτε 29
τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν· καθὼς καὶ
ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ἀντὶ 30
τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολ- 31
ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν 32
ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕ- 33
τως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

6 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι
δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα (ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη 2
ἐν ἐπαγγελίᾳ), ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. 3
καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν 4
παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου.

Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου καὶ τρόμου 5
ἐν ἁπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν 6
ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ
Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ- 7
ποις, εἰδότες ὅτι ἕκαστος ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ 8
Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς 9
αὐτοὺς ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός
ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

Τοῦ λοιποῦ ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος 10
αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς 11
στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη 12
πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς

30 αὐτοῦ *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B 33 424** 𝔈 Eth Orig. Method. Ps.-Hier. *al.* : *add.* ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ℵ^c D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Iren. Chr. Theod.-Mops. Victorin. Ambst. *al.* (*ex* Gen. ii. 23) 31 καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ *om.* Mcion Orig. Cypr. (Hier.) πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ℵ^c B D^c ω 𝔏 Method. *al.* : τῇ γυναικὶ [αὐτοῦ] $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A D* G 31 33 462 Chr. *al.*

6. 1 ἐν Κυρίῳ *om.* B D G Mcion Clem. Tert. Cypr. Ambst. (Pelag.) 9 αὐτῶν καὶ ὑμῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B D* *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Clem. *al.* : αὐτῶν ὑμῶν D^c G 𝔏 (vt.^g) : ὑμῶν καὶ αὐτῶν ℵ^c L *al.* 𝔏 (vt.^m) 𝔈 (sah.) Cypr. Ambst. *al.* : ὑμῶν αὐτῶν ω 𝔏 (vt.^d) 𝔖 (vg.) Eth Bas. Chr. *al.* 10 τοῦ λοιποῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B 33 442 463 Orig. Cyr. *al. pauc.* : τὸ λοιπὸν *rell.* 11 *om.* τοῦ διαβόλου Ambst.

τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονη-
13 ρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ
Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα
14 κατεργασάμενοι στῆναι. στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν
15 ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδη-
16 σάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐν πᾶ-
σιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ
17 βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν
τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆ-
18 μα Θεοῦ, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ
καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερή-
19 σει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ
λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστή-
20 ριον τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρη-
σιάσωμαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα γνωρίσει
22 ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν Κυρίῳ· ὃν
ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρα-
καλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
24 καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων
τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις·
2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

12 *σκότους*] *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B D* G 33 424** 436 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Eth Clem. $\frac{2}{2}$ Orig. $\frac{3}{3}$ Eus. *saepius* Ath. Tert. Cypr. Victorin. Lucif. $\frac{2}{2}$ Ambst. $\frac{3}{2}$ Greg.-Illib. $\frac{2}{2}$ Priscill. *al.* : *add.* *τοῦ αἰωνος* ℵ^ca D^c ω 𝔖 (hl.*) Did. Chr. Theod.-Mops.^lat. *al.* 13 *τοῦ θεοῦ om.* Cypr. $\frac{2}{2}$ Ambst. *ἐν τῇ ἡμέρᾳ om.* Ambst. $\frac{2}{2}$ *qui habet* malo *κατεργασάμενοι*] *κατειργασμένοι* (A) 𝔏 (vt.^s m vg.) Lucif. Ambst. 14 *στῆτε οὖν om.* Mcion Lucif. Victorin. Ambst. (*similiter* D* G 𝔏 (vt.^s) (Cypr. ?)) 19 *τοῦ εὐαγγελίου om.* B G 𝔏 (vt.^s) Mcion (?) Tert. Victorin. Ambst.^c mm.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν, πάντοτε ἐν πάσῃ 3
δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ 4 5
τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ
νῦν, πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν 6
ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ 7
τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς,
ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγ-
γελίου συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ 8
μου ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ.
καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον 9
περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς 10
τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χρι-
στοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς 11
δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς 12
προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς 13
ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι, καὶ 14
τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου
περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ λαλεῖν. τινὲς μὲν 15
καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσ-
σουσιν· οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου 16
κεῖμαι· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἁγνῶς, 17
οἰόμενοι θλῖψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ 18
τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν
τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβή- 19
σεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ Πνεύ-
ματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι 20
ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν

I. 5 *τῆς* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B P 31 489 𝔈 Euthal.*cod.*: *om.* D G ω Chr. *al.* 9 *περισσεύῃ* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A L ω Clem. Bas. Chr. *al.*: *περισσεύσῃ* B D 31 489 (Euthal.*cod.*) 14 *τοῦ θεοῦ post λόγον* ℵ A B P *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.*) 𝔈 𝔄 𝔊 Ethj Clem. Chr. Ambst.^{txt}: *τοῦ θεοῦ post λαλεῖν* D* 𝔏 (vt.^{d}) Ambst.$^{comm.}$: *κυρίου* G: *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ D^{c} ω 𝔏 (vt.^{r}) 𝔖 (hl.) Meion Chr. *al.* 16, 17 *uersus hos transponunt oi μὲν ἐξ ἐριθείας . . . oi δὲ ἐξ ἀγάπης . . .* D$^{b\ et\ c}$ ω 𝔖 (hl.) Meion Chr. *al.* 18 *πλὴν ὅτι* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A G P 33 1518 *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Ath. (?) Cyr. *al.*: *ὅτι* B Ath. (?): *πλὴν* D ω 𝔏 (vt.$^{d\ r}$ vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Ethj Chr. Cypr. Victorin. Ambst. Aug. *al.* (*at de Latinis, qui* uerum tamen, dum tamen, dum *praebent, dubitandum est*)

μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ
21 θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ
22 τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς [a] ἔργου, καὶ τί [b] αἱρήσομαι οὐ γνωρί-
23 ζω. συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι
24 καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· τὸ δὲ ἐπιμένειν
25 τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ,
καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πί-
26 στεως, ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ
27 τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου
τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν
ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συν-
28 αθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ
τῶν ἀντικειμένων· ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτη-
29 ρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον
30 τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν· τὸν αὐτὸν
ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοί, καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

2 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ
2 τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ
μου τὴν χαράν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυ-
3 χοι, τὸ [c] ἓν φρονοῦντες· μηδὲν κατὰ ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν,
ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν·
4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. τοῦτο
5

[a] ἔργου· [b] αἱρήσομαι; [c] αὐτὸ

22 *uersus distingui potest* (ἔργου, *uel* ἔργου· αἱρήσομαι *uel* αἱρήσομαι;) *sec. arbitrium* 23 γὰρ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ[a] A B C 33 424** 1908 *al. pauc.* 𝔈 Clem. Orig. Euthal.[cod.] Ambst. Aug. *al.* : *om.* ℵ* D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Ethᵗʰ Chr. *al.* μᾶλλον *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ 24 τῇ ℵ A C P *al. pauc.* Clem. Orig. Petr.-Alex. Chr. Cyr. : ἐν τῇ $\mathfrak{p}^{46}$ B D G ω *uerss.* 25 παραμενῶ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D* G 33 424** *al. pauc.* 𝔄 Euthal.[cod.] : συμπαραμενῶ D[c] ω Chr. *al.* 28 ἐστὶν αὐτοῖς] αὐτοῖς μέν ἐστιν K L ω 𝔖 (hl.) ὑμῶν ℵ A B C[2] P 33 104 326 1908 𝔏 (vt.[d]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Euthal.[cod.] Chr. Aug. : ἡμῶν Cyr. : ὑμῖν D[c] ω 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔊 Ethᵗʰ Thdrt. *al.* : ἡμῖν C* D* G 442 Victorin.

2. 1 τι παραμ.] τις παραμ. D* L 33 *al. pauc.* τις σπλάγχα] τινα σπλάγχνα *minusc. pauc.* : τι σπλάγχνα *minusc. pauc.* 2 ἓν] αὐτὸ ℵ* A C 33 442 𝔏 (vg.) 𝔊 Euthal.[cod.] 3 μηδὲ κατὰ ℵ* A B C 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[d m] vg.) (𝔖 (vg. hl.)) 𝔈 𝔄 Euthal.[cod.] Victorin. Ambst. Aug. : μηδὲ $\mathfrak{p}^{46}$: ἢ D G ω 𝔊 Bas. Chr. 4 ἕκαστοι (*pr.*) A B G 33 462 𝔏 (vt.[g m] vg.) Bas. Amb. *al.* : ἕκαστος $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ C D ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔊 Bas. Chr. Hil. Victorin. Ambst. *al.* ἕκαστοι (*alt.*) $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D P 33 *al. pauc.* Bas. Euthal.[cod.] Cyr. Victorin. Aug. : ἕκαστος ω 𝔏 (vt.[d]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Chr. *al.* : *om.* G 𝔏 (vt.[g m] vg.) Ethᵗʰ Ambst. *al.* *Praeterea* ℵ* A C 33 *al.* 𝔈 (boh.) Cyr. *cum sequentibus coniungunt*

φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων 6
οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορ- 7
φὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι 8
εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι
θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ 9
ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰη- 10
σοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ 11
πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν
Θεοῦ πατρός.

Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ [d] ὡς ἐν τῇ 12
παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου,
μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· Θεὸς γάρ 13
ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐ-
δοκίας. πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένη- 14
σθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἄμωμα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς 15
καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον 16
ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς
κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλ' εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ 17
τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶ-
σιν ὑμῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. 18

Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα 19
κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις 20
γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, 21
οὐ τὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς 22
πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν 23
ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμέ, ἐξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν 24
Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπα- 25

---

[d] *om.* ὡς

---

5 φρονεῖτε $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C* D G 33 424** 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Euthal.*cod.* Cyr. Hil. Victorin. Ambst. *al.* : φρονείσθω ω 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Orig. Eus. Ath. Apollin. Bas. Chr. *al.* 9 τὸ (*pr.*) $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C 33 𝔈 Hipp. Dion.-Alex. Eus. Cyr. : *om.* D G ω 𝔄 Clem. Orig. Eus. Ath. Chr. *al.* 11 ἐξομολογήσηται $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B *al.* Iren. Clem. ⅔ Orig. *al.* : ἐξομολογήσεται A C D G *al.* 12 ὡς *om.* B 33 *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 𝔈ĩh Cassiod. 15 γένησθε ℵ B C ω Chr. *al.* : ἦτε $\mathfrak{p}^{46}$ A D* G 𝔏 Cypr. Victorin. Ambst. *al.* ἄμωμα $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C 33 1906 Clem. *cod. Gr. ap.* Victorin. Cyr. : ἀμώμητα D G ω Chr. *al.* μέσον $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D* G P 33 424** *al. pauc.* Clem. Euthal.*cod.* : ἐν μέσῳ ω Chr. *al.* 23 ἀπίδω] ἀφίδω $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B* D* G 33 Euthal.*cod.*

φρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ
26 ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπειδὴ
ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς[e], καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησε·
27 καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν,
οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ.
28 σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε,
29 κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης
30 χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον[f] Χριστοῦ
μέχρι θανάτου ἤγγισε, παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ
τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας.

3 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν
2 ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε
3 τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν· ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περι-
τομή, οἱ Πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰη-
4 σοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ
5 ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περι-
τομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑ-
6 βραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ
7 δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι
8 κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦ-
μαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ
τοῦ Κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα
9 Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν
ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην

---

[e] *add.* ἰδεῖν [f] Κυρίου

---

26 *ὑμᾶς sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} B G ω 𝔏 (vt.^{g} vg.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Chr. Victorin. Ambst. Cassiod. $\frac{1}{2}$ *al.* : *add.* ἰδεῖν ℵ* A C D *al.* 𝔖 vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Euthal.$^{codd.}$ Cassiod. $\frac{1}{2}$ 27 *λύπην alt.* ℵ A B C D G *al.* Chr. Euthal.$^{codd.}$: *λύπῃ codd. sat mult.* 30 *χριστοῦ* $\mathfrak{p}^{46}$ B G 436 442 Orig. : *τοῦ χριστοῦ* D ω (*ad alterutrum referri possunt* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔊 Victorin. Ambst. *al.*) : *κυρίου* ℵ A P 33 1908 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Euthal.$^{codd.}$: *om.* C *παραβολευσάμενος* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D G *al. pauc.* 𝔈 (boh.) : *παραβουλευσάμενος* C ω Chr. *al.* (*de uerss. pler. pro certo adfirmare non licet*)

3. 3 *πνεύμ.*] *praem.* *ἐν* $\mathfrak{p}^{46}$ Orig. *θεοῦ* ℵ* A B C D^{c} G *al. codd. Graec. et Lat. ap.* Aug. *codd. Graec. ap.* Amb. 𝔏 (vt.^{g}) 𝔖 (hl.^{ms}) 𝔈 Orig. Eus. Ath. Did.$^{lat.}$ $\frac{2}{2}$ Thdrt. Amb. Aug. *al.* : *θεῷ* ℵ^{c} D* P *al. codd. Graec. et Lat. ap.* Aug. *codd. Lat. ap.* Amb. 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Eth Chr. Orig.$^{lat.}$ Theod.-Mops.$^{lat.}$ Victorin. Ambst. *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ 6 *ζῆλος* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B D* G : *ζῆλον rell.*

ἐπὶ τῇ πίστει· τοῦ γνῶναι αὐτόν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐ- 10
τοῦ, καὶ κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ
αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ 11
ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δέ, εἰ καὶ καταλάβω ἐφ' ᾧ 12
καὶ κατελήφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν [g]οὔπω λο- 13
γίζομαι κατειληφέναι· ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ
ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω 14
κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρο- 15
νῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει·
πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν. 16

Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπα- 17
τοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολ- 18
λάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ
τοῦ Χριστοῦ· ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα 19
ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολί- 20
τευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον
Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν 21
σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύ-
νασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός 4
μου, οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.

---

[g] οὐ

---

9 πίστει *cum sequentibus coniungunt* L P *al. mult.* 𝔖 (hl.) Bas. Chr. Theod.-Mops. *al.* 10 κοινωνίαν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B : τὴν κοινωνίαν *rell.* συμμ. . . . αὐτοῦ *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ συμμορφιζόμενος] συμφορτιζόμενος G 𝔏 (vt.) 𝔊 Iren.$^{lat.}$ Lucif. Victorin. 11 τὴν ἐκ $\mathfrak{p}^{16,46}$ ℵ A B D (G) P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔊 Orig. Bas. Chr. Iren.$^{lat.}$ Tert. Lucif. Ambst. Theod.-Mops.$^{lat.}$ *al.* : τῶν ω 𝔈 (boh.) 𝔄 13 οὔπω $\mathfrak{p}^{16}$ ℵ A D* P 33 1908 *al.* 𝔖 (hl.*) 𝔈 (boh.) Ethᵗʰ Clem. Bas. Cosm. Ambst. Hier. ½ *al.* : οὐ $\mathfrak{p}^{46}$ B D^c G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Orig. Chr. Tert. Victorin. Hier. ½ *al.* 14 εἰς $\mathfrak{p}^{16,46}$ ℵ A B 33 436 442 Clem. Euthal.$^{cod.}$ Cyr. Cosm. ⅔ : ἐπὶ *rell.* ἄνω κλήσεως] ἀνεγκλησίας Tert. *codd. ap.* Orig. 16 τῷ αὐτῷ στοιχεῖν *absque additam.* $\mathfrak{p}^{16,46}$ ℵ* A B 33 424** 𝔈 Ethᵗʰ Hil. Aug. *al.* : τὸ αὐτὸ φρονεῖν τῷ αὐτῷ (*add.* κανόνι D^c *al. pauc.* L (vg.) 𝔄 𝔊 Euthal.$^{cod.}$ *al.*) [συν]στοιχεῖν D G *al. pauc.* 𝔏 𝔄 𝔊 Euthal.$^{cod.}$ Victorin. Ambst. *al.* : τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι τὸ αὐτὸ φρονεῖν ℵ^c ω 𝔖 (vg. hl.) Chr. Theod.-Mops. *al.* 19 τῇ αἰσχύνῃ] pudendis Ambst. ⅔ Priscill. 20 γὰρ] δὲ 436 𝔏 𝔖 (vg. hl.^{mg}) 𝔈 𝔄 𝔊 Ethᵗʰ Iren.$^{lat.}$ Clem. Orig. Eus. Ath. Cosm. ⅔ Cypr. ⅔ Hil. ⅔ Ambst. *al.* 21 μετασχηματίσει] μετεσχημάτισεν 𝔏 (vt.) Cypr. ⅔ Victorin. Theod.-Mops.$^{lat.}$ (*fort. nihil nisi error codd. Lat. proprius. sed hic latius patet* [*cf.* Mc. ix. 2 *seqq.*?]) ἡμῶν *sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D* G 𝔏 𝔈 𝔄 𝔊 Ethᵗʰ Iren.$^{lat.}$ Orig. Eus. ⅔ Ath. Cyr. Tert. Cypr. ⅔ Hil. ⅔ Ambst. *al.* : *add.* εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ D^b ᵉᵗ ᶜ ω 𝔖 (vg. hl.) Iren. Orig. Chr. Cosm. Victorin. Hier. Aug. *al.*

2 Εὐωδίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν
3 Κυρίῳ. ναί, ἐρωτῶ καί σε, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵ-
τινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν
λοιπῶν συνεργῶν μου ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.
4 Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν
5
6 γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς. μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ'
ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα
7 ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεόν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέ-
χουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα
ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος,
9 ταῦτα λογίζεσθε. ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴ-
δετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ'
ὑμῶν.
10 Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ
11 ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέ-
12 ρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ
ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι
13 καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα
14 ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνή-
15 σαντές μου τῇ θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ
τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία
16 ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ
17 ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ
ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς
18 λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι, δεξάμενος
παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτήν, εὐ-
19 άρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ
20 τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ
ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

4. [3] *ναί*] *καὶ fort. err. typogr.* : *certe* 103 *cum* Ethᵗʰ *exhibet solus* *λοιπῶν συνεργῶν μου*] *συνεργῶν μου καὶ τῶν λοιπῶν* $\mathfrak{p}^{16}$ ℵ* [7] *ἔχουσα* Victorin. *καὶ τὰ νοήματα*] *καὶ τὰ σώματα* G 𝔏 (vt.) 𝔊 Victorin. Pelag. Siric. Chromat. Oros. : *καὶ τὰ νοήματα καὶ τὰ σώματα* $\mathfrak{p}^{16}$ [16] *εἰς om.* $\mathfrak{p}^{46}$ A D* *al. pauc.* 𝔄 𝔊 Ethᵗʰ Victorin. *al. pauc.*

Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ 21
σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ 22
ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.
Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. 23

Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ

Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμό- 1
θεος ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν 2
Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.
Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάν- 3
τοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ 4
Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλ- 5
πίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ
λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ 6
ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶ καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ
ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν
ἀληθείᾳ· καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς 7
ἐστι πιστὸς ὑπὲρ [a] ἡμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν 8
ὑμῶν ἀγάπην ἐν Πνεύματι.
Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ 9
ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ
θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι 10
ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφο-
ροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ· ἐν πάσῃ δυνάμει δυνα- 11
μούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μα-

---

[a] ὑμῶν

1. [2] ἡμῶν *sine additam* B D K L Ψ 33 *al.* 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Orig.[lat.] Chr. Theod.-Mops.[lat.]: *add.* καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ℵ A C G ω 𝔏 (vt.[s]) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Ambst. *al.* [3] τῷ θεῷ [τῷ] πατρὶ B C* D* G 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Eth Chr. Theod.-Mops.[lat.] Aug. Cassiod. ½: τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ℵ A C² D^c ω 𝔏 (vg.) 𝔄 Euthal.[cod.] Ambst. Cassiod. ½ [4] ἣν ἔχετε ℵ A C D* G P 31 33 1908 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Ambst. Theod.-Mops.[lat.] Aug. *al.*: τὴν D^c ω 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vg.) Chr. *al.*: *om.* B [7] ἡμῶν (*alt.*) p[46] ℵ* A B D* G *al.* 𝔏 (vt.[s]) Ambst.: ὑμῶν ℵ^c C D^b ω 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Pelag. Theod.-Mops.[lat.] *al.*

12 κροθυμίαν μετὰ χαρᾶς· εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι [b] ἡμᾶς
13 εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς
ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
14 υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν
15 ἁμαρτιῶν, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτί-
16 σεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε
17 ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι
18 πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κε-
φαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν
19 νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων. ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε
20 πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα
εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ,
21 εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας
ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς,
22 νυνὶ δὲ [c] ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θα-
νάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώ-
23 πιον αὐτοῦ· εἴγε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι, καὶ
μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ
κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ
Παῦλος διάκονος.
24 Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστε-
ρήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος

---

[b] ὑμᾶς [c] ἀποκατηλλάγητε

---

12 τῷ πατρὶ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C* D P *al.* 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 𝔄 Ethᵗ Did. ⅔ Bas. ½ Cyr. Theod.-Mops.[lat.] Aug. Ps.-Hier.[codd.] Cassiod. *al.* : τῷ θεῷ πατρὶ ℵ 31 (θεῷ τῷ πατρὶ G) 𝔏 (vt.[g m]) 𝔖 (vg.) 𝔄 Orig.[lat.] : τῷ θεῷ καὶ πατρὶ C³ *al.* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (hl.*) Ath. Bas. ½ Did. ⅓ Ambst. Pelag. Ps.-Hier.[codd.] *al.* τῷ ἱκανώσαντι $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A C D[c] ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Orig.[lat.] Bas. Did. Chr. Cyr. Theod.-Mops.[lat.] Aug. Ps.-Hier.[codd.] Cassiod. *al.* : τῷ καλέσαντι D* G 33 436 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Ethᵗ Did. Ambst. Pelag. Ps.-Hier.[codd.] Vigil. : τῷ καλέσαντι καὶ ἱκανώσαντι B ἡμᾶς A C D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Orig.[lat.] Ath. Did. ⅔ Bas. Cyr. Chr. Aug. Ps.-Hier.[cod.] Cassiod. *al.* : ὑμᾶς ℵ B *al. pauc.* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (sah.) 𝔄 (?) Ethᵗ Did. ⅓ Theod.-Mops.[lat.] Ambst. Pelag. Ps.-Hier.[codd.] *al.* 14 ἔχομεν] ἔσχομεν B 𝔈 (*cf.* Eph. i. 7) τὴν ἀπολύτρωσιν *sine additam.* ℵ A B C D G ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔊 Ethᵗ Ath. Did. Chr. Cyr. Theod.-Mops.[lat.] Ambst. *al.* (𝔏 (vt.[d]) *om. etiam* τὴν ἀπολύτρωσιν) : *add.* (*ex* Eph. i. 7) διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ *minusc. mult.* 𝔖 (hl.) 𝔄 Thdrt. 22 ἀποκατήλλαξεν] ἀποκατη(*aut* α)λλάγητε $\mathfrak{p}^{46}$ B Hil. : ἀποκατηλλάκηται 33 : ἀποκαταλλαγέντες D* G 𝔏 (vt.) 𝔊 Iren.[lat.] ⅔ Ambst. *al.*

αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία· ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονο- 25
μίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν 26
γενεῶν· νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνω- 27
ρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν,
ὅ ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, 28
νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν
πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ·
εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμέ- 29
νην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν **2**
Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρα- 2
κληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πᾶν
πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου
τοῦ Θεοῦ, Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώ- 3
σεως ἀπόκρυφοι. τοῦτο λέγω, ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πι- 4
θανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν 5
εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χρι-
στὸν πίστεως ὑμῶν.

Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν αὐτῷ περι- 6
πατεῖτε, ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι τῇ 7
πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες [d] ἐν εὐχαριστίᾳ.

Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ 8
κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ

[d] *add.* ἐν αὐτῇ

2. [2] πᾶν πλοῦτος $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B 424** Clem. Orig. : πάντα πλοῦτος H : πᾶν τὸ πλοῦτος A C 33 Euthal.[col.] : πάντα [τὸν] πλοῦτον *rell.* θεοῦ χριστοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ B Hil. (Ephr.?) Pelag. ½ Ps.-Hier.[codd.] (Cyr.[arm.] (?)) : θεοῦ (*tantum*) D[b] H P 31 424** *al. pauc.* : χριστοῦ (*tantum*) 048 Euthal.[cod.] (?) : θεοῦ καὶ χριστοῦ Cyr.[gr. et arm.] : θεοῦ ὅ ἐστιν χριστός D 𝔏 (vt.[d]) (Ethᵗʰ) (Aug.) Pelag. ½ Vigil. : θεοῦ [τοῦ] ἐν χριστῷ 33 (𝔄) Clem. ⅔ Ambst. *saep.* : θεοῦ πατρὸς [τοῦ] χριστοῦ [Ἰησοῦ] ℵ* *et c* A C *minusc. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 Ps.-Hier.[cod.] : θεοῦ καὶ πατρὸς [τοῦ] χριστοῦ ℵ[b] Ψ 216* 440 𝔖 (hl.*) : θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ χριστοῦ D[c] ω 𝔖 (hl.) Thdrt. *al.* : θεοῦ πατρὸς καὶ τοῦ χριστοῦ 442 1908 𝔖 (vg.) Chr. Theod.-Mops.[lat.] : dei patris et domini Iesu Christi Cassiod. [7] τῇ πίστει B D* H 33 *al. pauc.* 𝔏 Euthal.[cod.] *Act.-Archel.* Ambst. *al.* : ἐν πίστει A C 424** *al. pauc.* Cyr. : ἐν τῇ πίστει ℵ D[c] ω 𝔈 Chr. *al.* περισσεύοντες *sine additam.* ℵ* A C H* 33 1908 *al.* 𝔏 (vg.) Ethᵗʰ Euthal.[cod.] *Act.-Archel.* Ps.-Hier.[codd.] Cassiod. : *add.* ἐν αὐτῇ B D[c] H** ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈𝔄 Chr. Ambst. Theod.-Mops.[lat.] Aug. *al.* : *add.* ἐν αὐτῷ ℵ[c] D* 1 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.[ms]) Pelag. Ps.-Hier.[codd.]

9 κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς
10 θεότητος σωματικῶς, καί ἐστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ
11 πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειρο-
ποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ
12 Χριστοῦ, συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε
διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν
13 νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς, νεκροὺς ὄντας τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ
τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν
14 πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς
δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν· καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώ-
15 σας αὐτὸ τῷ σταυρῷ· ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδει-
γμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

16 Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ
17 νουμηνίας ἢ σαββάτων· ἅ ἐστι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ
18 Χριστοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ
θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ [e] ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ
19 τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ
σῶμα, διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζό-
μενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.

20 Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς
21 ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, Μὴ ἅψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς (ἅ ἐστι
22 πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει), κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας
23 τῶν ἀνθρώπων; ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ
καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλη-
σμονὴν τῆς σαρκός.

---

[e] *add.* μὴ

---

11 *σώματος absque additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B C D* G H P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔄 Clem. Ps.-Ath. Orig.[lat.] (Diod. Cypr.) Hil. $\frac{2}{2}$ Ambst. *al.* : *add.* τῶν ἁμαρτιῶν ℵ[c] D[b et c] ω *codd. ap.* Aug. 𝔖 (vg.) hl.) 𝔊 Eth Chr. Theod.-Mops. *al.* (*item om.* τῆς σαρκός Did. Epiph.) 13 ὄντας ℵ* B L 33 1908 *al. pauc.* 𝔊 Bas. Chr. Theod.-Mops. Tert. Amb. Ps.-Hier.[*codd. al.*] : ὄντας ἐν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ[a] A C D G ω 𝔏 𝔈 (sah.) Orig. (?) Hil. $\frac{2}{2}$ Ambst. *al.* 16 ἢ (*pr.*)] καὶ $\mathfrak{p}^{46}$ B 𝔖 (vg.) 𝔈 Orig. (Tert.) *al.* 18 ἐν *om.* ℵ* ἃ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A B D* 33* 314 424** *codd. Graec. ap.* Hier. *codd. ap.* Aug. 𝔏 (vt.[d m]) 𝔈 Eth Mcion Tert. Orig. Lucif. Ambst. $\frac{2}{2}$ *al.* : ἃ μὴ (οὐκ ℵ[c] C D[b et c] G H ω) 𝔏 (vt.[g] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Chr. Theod.-Mops.[lat.] Amb. Aug. Pelag. *al.* ἐμβαδ. $\mathfrak{p}^{46}$ ἐμβ. εἰκῆ] εἰκῆ ἐμβ. καὶ Orig. 23 καὶ ταπεινοφροσύνῃ] ταπεινοφροσύνης Clem. καὶ *alt. om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B 𝔏 (vt.[(d) m]) Orig.[lat.] Hil. Amst. Amb. Paul.-Nol. τινὶ] *add.* et non 𝔏 (vt.[sig.]) πλησμονὴν] *add.* et diligentiam Ambst. Amb. Pelag.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν 3
ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. 2
ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. 3
ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ [f] ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερω- 4
θήσεσθε ἐν δόξῃ.

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, 5
πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία,
δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ [g] ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς 6
καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις. νυνὶ δὲ ἀπό- 7 8
θεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρο-
λογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσά- 9
μενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι 10
τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος
αὐτόν· ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, 11
βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι
Χριστός.

Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, 12
σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακρο-
θυμίαν· ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός 13
τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ [h] Κύριος ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς·
ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστι σύνδεσμος τῆς τελειότητος. 14
καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν 15
καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ 16
[i] Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες
καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν

---

[f] ὑμῶν [g] om. ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας [h] Χριστὸς [i] Κυρίου or Θεοῦ

---

3. [4] ἡμῶν B D$^{b\ et\ c}$ H ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Orig. ½ Hil. Amb. *al.* : ὑμῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ C D* G P 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Eth Orig. ½ Eus. Chr. Cyr. Cypr. ⅔ Hil. Ambst. *al.* [6] ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας (*ex* Eph. v. 6) H ω 𝔏 𝔖 vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth$^{codd.}$ Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$ *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B C (D) 𝔏 (vt.$^{(d)}$) 𝔈 (sah.) Eth$^{codd.}$ Clem. ⅔ Cypr. Macrob. Ambst. Hier. [12] ἅγιοι καὶ] ἅγιοι B 33 𝔈 (sah.) : καὶ ἅγιοι 122 [13] κύριος $\mathfrak{p}^{46}$ A B D*G 1952 𝔏 Aug. ½ *al.* : χριστὸς ℵ^{c} C D$^{b\ et\ c}$ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔊 Eth Clem. Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$ Ambst. *al.* : θεὸς ℵ* : θεὸς ἐν χριστῷ 33 𝔄 Aug. ½ [16] Χριστοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} B C^{2} D G ω 𝔏 𝔖 ([vg.] hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Chr. Ambst. Theod.-Mops.$^{comm.}$ *al.* : κυρίου ℵ* 𝔈 (boh.) Clem. Theod.-Mops.$^{lat.}$ (?) : θεοῦ A C* 33 *al. pauc.* Eth Theod.-Mops.$^{lat.}$ (?) ψαλμ. ὕμν. ᾠδ. $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B C* D* G 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔊 Clem. Chr. ⅓ *al.* : ψαλμ. καὶ ὕμν. καὶ ᾠδ. D$^{b\ et\ c}$ ω 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Eth Chr. ⅔ *al.* (*sec.* Eph. v. 19) -καῖς] -κοῖς $\mathfrak{p}^{46}$

17 χάριτι ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Θεῷ· καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ποιῆτε
ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες
τῷ Θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.
18 Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ. οἱ
19 ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ
τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν
21 ἐν Κυρίῳ. οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.
22 οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλ-
μοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβού-
23 μενοι τὸν Κύριον· ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ
24 καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπό-
25 δοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ γὰρ ἀδικῶν
4 κομιεῖται ὃ ἠδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι, τὸ δί-
καιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς
ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.
2 Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ,
3 προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ
4 λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φα-
5 νερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς
6 ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι,
ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.
7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
8 καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς
εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας
9 ὑμῶν, σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν.
πάντα ὑμῖν γνωριοῦσι τὰ ὧδε.
10 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ Μάρκος
ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς· ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς,

16 χάριτι ℵ* A C* D^c ω 𝔄 Chr. ⅔ *al.* : τῇ χάριτι 𝔭^46 ℵ^c B D* G 424** 𝔈 (sah.) Clem. Chr. ¾ ταῖς καρδίαις 𝔭^46 ℵ A B C D* G *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Chr. Ambst. *al.* : τῇ καρδίᾳ D^c ω Ethᵗʰ Clem. *al.* (*cf.* Eph. v. 19) θεῷ ℵ A B C* D* G 33 424** 1908 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Clem. Chr. ⅔ *al.* : κυρίῳ 𝔭^46 C² D^c ω 𝔊 Chr. ⅓ *al.* : *om.* Pelag. 21 ἐρεθίζετε 𝔭^46 B D^b *et c* ω 𝔖 (hl.^mg) Clem. Chr. *al.* : παροργίζετε (*ex* Eph. vi. 4) ℵ A C D* *al.*, *uerss. pler.*

4. 8 γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν (ℵ*) A B D* G P 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Ethᵗʰ Theod.-Mops. Hier. ⅔ *al.* : γνῷ τὰ περὶ ὑμῶν 𝔭^46 ℵ^c C D^b *et c* ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Chr. Ambst. Hier. ⅓ Pelag. *al.*

δέξασθε αὐτόν), καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περι- 11
τομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες
ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, 12
δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς
προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελή-
ματι τοῦ Θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν 13
καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς 14
ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς. ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελ- 15
φούς, καὶ [k] Νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον [l] αὐτῶν ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν 16
ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων
ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.
καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ, Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, 17
ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. 18
ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων I
ἐν Θεῷ πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.
Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν μνείαν ποιού- 2
μενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν 3
τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς
τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ

[k] Νύμφαν [l] αὐτῆς

12 στῆτε ℵ^c A C D G ω Chr. *al.* : σταθῆτε 𝔭^46 ℵ* B 1906 1912 Euthal.^cod. : ἦτε *codd. minusc. pauc.* 15 Νυμφᾶν (*nomen masc.*) D^c L P 𝔖 (pal.^cod.) *al.* : Νύμφαν (*nomen fem.*) B^c 𝔖 (pal.^cod.) (?) Orig. Euthal.^cod. Ambst. *al.* αὐτῶν ℵ A C P 33 1908 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) Theod.-Mops.^lat. : αὐτῆς B 424** 𝔖 (pal.^cod.) 𝔈 (sah.) Orig. Ambst. : αὐτοῦ D G ω 𝔊 Chr. Theod.-Mops.^lat. comm. : *siue* αὐτοῦ *siue* αὐτῆς 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄

I. 1 εἰρήνη *absque additam.* B G 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^g r vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (sah.) Orig. Chr. Theod.-Mops.^lat. Ambst. *al.* : *add.* ἀπὸ θεοῦ πατρὸς [ἡμῶν] καὶ Κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ ℵ A C (?) D ω 𝔏 (vt.^d vg.^codd.) 𝔖 (hl.* pal.) 𝔈 (boh.) *al.*

4 καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν
5 ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον
ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πληροφορίᾳ πολλῇ,
6 καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν
ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ
7 χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσι τοῖς πι-
8 στεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχη-
ται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ'
ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ
9 χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν
ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν
10 Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀνα-
μένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν,
Ἰησοῦν, τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

2 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι
2 οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε,
ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς
3 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν
4 οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, οὐδὲ ἐν δόλῳ· ἀλλὰ καθὼς δεδοκι-
μάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν,
οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας
5 ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε,
6 οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, Θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώ-
πων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι,
7 ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι. ἀλλ' ἐγενήθημεν [a] ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς
8 ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα· οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦ-
μεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς
9 ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. μνημονεύετε γάρ,
ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζό-

---

[a] νήπιοι

---

5 ὑμῖν ℵ A C P 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) : ἐν ὑμῖν B D G ω *uerss. pler.* Ephr. Chr. Ambst. *al.* 7 τύπον B D* 33 424** *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 𝔄 Ephr. Ambst. *al.* : τύπους ℵ A C G ω 𝔏 (vt.^{g}) 𝔖 (hl.) Chr. *al.* 9 ἡμῶν] ὑμῶν B *al.* 𝔏 (vt.^{d}) 𝔈 (sah.) Thdrt. *al.* 10 τῶν *ante* νεκρῶν *om.* A C I *al.* 𝔄 Eus.

2. 7 ἤπιοι ℵ^{c} A C^{b} D^{c} 33 ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Clem. $\frac{2}{3}$ Orig. $\frac{3}{4}$ Bas. Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$ *al.* : νήπιοι ℵ* B C* D* G *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) Ethᵗʰ Orig. $\frac{1}{4}$ Ephr. Orig.$^{lat.}$ $\frac{2}{3}$ Cyr. Ambst. Hier. Aug. *al.*

μενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως καὶ δι- 10
καίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν· καθάπερ 11
οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ, παρακαλοῦντες
ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι, εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς 12
ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ [b] καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ
δόξαν.

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι, 13
παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ Θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον
ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθώς ἐστιν ἀληθῶς) λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται
ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν 14
ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅτι
τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐ-
τοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ 15
τοὺς προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ
πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα 16
σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε· ἔφθασε
δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας 17
προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν
ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ· διότι ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ 18
μὲν Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς γὰρ 19
ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπρο-
σθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε 20
ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μό- 3
νοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ [c] διάκονον τοῦ Θεοῦ 2
ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι
ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν, τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· 3

---

[b] καλέσαντος [c] συνεργὸν

---

12 καλοῦντος B D G H ω 𝔖 (hl.[mg]) Chr. ⅔ Ambst. Ephr. Pelag. *al.* : καλέσαντος ℵ A *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔊 𝔄 Chr. ⅓ Theod.-Mops.[ist.] (*cf.* Gal. i. 6)

3. [2] διάκονον τοῦ θεοῦ ℵ A P 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 (?) 𝔊 Eth Bas. Theod.-Mops.[ist.] *al.* : συνεργὸν τοῦ θεοῦ D* 33 𝔏 (vt.[d]) Ambst. Ephr. (?) Pelag. Ps.-Hier. : συνεργὸν B 𝔄 (?) Ephr. (?) : διάκονον καὶ συνεργὸν τοῦ θεοῦ G : διάκονον τοῦ θεοῦ καὶ συνεργὸν ἡμῶν D[c] ω 𝔖 (vg. [hl.]) Chr. *al.* : διάκονον Cassiod.

4 αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν,
προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἶ-
5 δατε. διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν
ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ
6 κόπος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγ-
γελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε
μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ
7 ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ
8 ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν
9 ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀντ-
αποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπρο-
10 σθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς
τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως
ὑμῶν;
11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς, κατ-
12 ευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ
περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
13 εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ
ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. [d]

4 Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ
Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν
καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.
2 οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.
3 τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς
4 ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν
5 ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ
6 εἰδότα τὸν Θεόν· τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι

[d] *add.* ἀμήν.

13 αὐτοῦ *sine additam.* ℵ^c B D^c G ω 𝔏 (vt.^g) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Tert. Ephr. Chr. Ambst. Theod.-Mops.^lat. Pelag. Ps.-Hier.^cod.: *additam.* ἀμήν ℵ* A D* *al. pauc.* 𝔏 (vt.^d vg.) 𝔈 (boh.) Ethᵗ Ps.-Hier.^codd. Cassiod.

4. 1 λοιπὸν οὖν ℵ A D G ω 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Ambst. Ps.-Hier.^codd. Cassiod.: λοιπόν *sine additam.* B* 33 *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Orig. Chr. Pelag. Ps.-Hier.^codd. Theod.-Mops.^lat. ἵνα B D* G 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Chr. ½ Ambst. *al.*: *om.* ℵ A D^c ω 𝔖 (hl.) Ethᵗ Chr. ½ Theod.-Mops.^lat. *al.* καθὼς καὶ περιπατεῖτε ℵ A B D* G 33 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 𝔊 Ethᵗ Ambst. *al.*: *om.* D^c ω 𝔖 (vg.) Chr. Theod.-Mops.^lat. *al.*

τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἔκδικος Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς
καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ 7
Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄν- 8
θρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν διδόντα τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον
εἰς ὑμᾶς.

Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ 9
ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ 10
εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν
δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον, καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, 11
καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν
παρηγγείλαμεν· ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μη- 12
δενὸς χρείαν ἔχητε.

Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμωμένων, ἵνα 13
μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πι- 14
στεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοι-
μηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν 15
λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν
τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος 16
ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβή-
σεται ἀπ' οὐρανοῦ· καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα 17
ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν
νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω πάντοτε σὺν
Κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. 18

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν **5**
γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης 2
ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε 3
αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ,
καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ 4
ἡμέρα ὑμᾶς ὡς [e] κλέπτης καταλάβῃ· πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε 5
καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· ἄρα οὖν μὴ καθεύ- 6
δωμεν ὡς οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύ- 7
δοντες νυκτὸς καθεύδουσι, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν. ἡμεῖς 8

[e] κλέπτας

5. [4] κλέπτης ℵ D G ω *uerss. pler.* Ephr. Chr. Theod.-Mops.[lat.] Ambst. *al.*: κλέπτας A B 𝔈 (boh.)

δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης
9 καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς
ὀργήν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
10 στοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδω-
11 μεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδο-
μεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ
13 προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι
αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν
14 ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους,
παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυ-
15 μεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῷ· ἀλλὰ
16 πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. πάντοτε χαί-
17 ρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέ-
18 λημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς· τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφη-
19 τείας μὴ ἐξουθενεῖτε, πάντα[f] δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ παντὸς
20 εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

23 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον
ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ
24 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς
καὶ ποιήσει.

25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε[g] περὶ ἡμῶν.

26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἐνορκίζω
27 ὑμᾶς τὸν Κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς[h] ἀδελφοῖς.

28 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

---

[f] *add.* δὲ [g] *add.* καὶ [h] *add.* ἁγίοις

---

9 Χριστοῦ *om.* $\mathfrak{p}^{0x\,1598}$ (saec. iii–iv) B 𝔈 (sah.) 𝔈th 10 ὑπὲρ $\mathfrak{p}^{0x\,1598}$ ℵ^{c} A D G ω Chr. *al.* : περὶ ℵ* B 33 𝔈 (sah.) 21 πάντα ℵ* A *al.* 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 (boh.) Bas. ⅓ Chr. ½ Ps.-Hier.$^{codd.}$ Cassiod. *al.* : πάντα δὲ ℵ^{c} B D G *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 𝔈th Clem. ⅔ Bas. ⅔ Chr. ½ Ambst. *al.* 25 καὶ *post* προσεύχ. B D* *al. pauc.* 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Orig. Chr. Theod.-Mops. : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A D^{c} G ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔈th Ambst. *al.* 27 τοῖς] *add.* ἁγίοις ℵ^{c} A ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Chr. *al.*

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων 1
ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη 2
ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς 3
ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη
ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν 4
ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ
πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε,
ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς 5
βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε· εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ 6
ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις 7
ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ'
ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ 8
εἰδόσι Θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ· οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ 9
Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι 10
ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν (ὅτι
ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εἰς ὃ καὶ 11
προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ
Θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πί-
στεως ἐν δυνάμει· ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν 12
ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν 2
Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως 2
σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός, μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος
μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ
ἡμέρα τοῦ Κυρίου· μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι 3

1. 4 ἀνέχεσθε] ἐνέχεσθε B 10 ἐπιστεύθη] ἐπιστώθη 104 469 (Ambst.)
2. 1 ἡμῶν (*pr.*) *om.* B 𝔖 (hl.)

ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς
4 [a] ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ
πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ
5 καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι
6 ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀπο-
7 καλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται
8 τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀπο-
καλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος [b] Ἰησοῦς [c] ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ
9 στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ· οὗ
ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημεί-
10 οις καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις,
ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.
11 καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι
12 αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ
ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.
13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελ-
φοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς [d] ἀπ' ἀρχῆς εἰς
14 σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν
ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν
15 Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παρα-
δόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.
16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν
ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν
17 χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ
λόγῳ ἀγαθῷ.
3 Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ
Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ

---

[a] ἀνομίας [b] *om.* Ἰησοῦς [c] ἀναλώσει [d] ἀπαρχὴν

---

[3] ἁμαρτίας A D G ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Eth Iren.[lat.] Orig. $\frac{4}{5}$ Hipp. $\frac{2}{3}$ Eus. Chr. Theod.-Mops.[lat.] *al. plur.* : ἀνομίας ℵ B *al. pauc.* 𝔈 𝔄 Mcion Orig. $\frac{1}{5}$ Cyr.-Hier. *al.* [8] Ἰησοῦς ℵ A D* G *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Hipp. $\frac{2}{3}$ Orig. $\frac{2}{3}$ *Apost.-Const.* Ath. Cyr.-Hier. Bas. Chr. Tert. Hil. Ambst. Iren.[lat.] $\frac{3}{3}$ Aug. *al.* : *om.* B D[c] ω Orig. $\frac{1}{3}$ Macar. Ephr. Vigil. *al.* ἀνελεῖ] ἀναλοῖ ℵ* Orig. $\frac{3}{4}$: ἀνέλοι D* G 33 424** : ἀναιρεῖ Hipp.[cod. opt.] : ἀναλώσει D[c] ω Chr. *al.* [13] ἀπ' ἀρχῆς ℵ D ω 𝔖 (vg.) 𝔄 Eth Chr. Theod.-Mops.[lat.] Ambst. Pelag. *al.* : ἀπαρχὴν B G P 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Did. Amb. *al.* (*cf.* Apoc. xiv. 4) [16] ὁ *alt. om.* B D* 33 *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Orig. Chr.[cod.]

τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς 3
δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πε- 4
ποίθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν καὶ ποιεῖτε καὶ
ποιήσετε. ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην 5
τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 6
Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος
καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν [e] παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ 7
οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς· ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ 8
δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, νυκτὸς καὶ
ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ 9
ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι
ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι Εἴ 10
τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπα- 11
τοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.
τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ 12
Χριστῷ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.
ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπα- 13
κούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ. καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νου- 15
θετεῖτε ὡς ἀδελφόν. 14

Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δώῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς 16
ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπι- 17
στολῇ· οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ 18
πάντων ὑμῶν.

---

[e] παρελάβετε

---

3. [6] κυρίου *solum* B D* 𝔏 (vt.[d]) Cypr. : *add.* ἡμῶν ℵ G ω 𝔏 (vt.[g] vg.) *uerss. cet.* Ambst. Theod.-Mops.[lat.] *al.* παρελάβοσαν ℵ* A (D* 33 Bas. (*non semper*) : παρελάβετε B G *al. pauc.* 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 Orig. ½ Bas. (?) Macrob. Ambst. (!) Ps.-Hier.[codd.] : παρέλαβον ω Orig. *al.* : παρέλαβεν *minusc. pauc.* 𝔖 (vg.)

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ σωτῆρος
2 ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ
ἐν πίστει· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ
τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
3 Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ πορευόμενος εἰς Μακε-
4 δονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν
μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσι
5 μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει,—τὸ δὲ τέλος τῆς παραγ-
γελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ
6 πίστεως ἀνυποκρίτου· ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς μα-
7 ταιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέ-
8 γουσι μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος,
9 ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται,
ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ
10 βεβήλοις, πατραλῴαις καὶ μητραλῴαις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενο-
κοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαι-
11 νούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακα-
ρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ.
12 Χάριν ἔχω τῷ [a] ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,
13 ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν, τὸ πρότερον ὄντα βλά-
σφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα
14 ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως
15 καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀπο-
δοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς
16 σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ
πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν πρὸς ὑπο-

---

[a] ἐνδυναμοῦντι

I. 1 ἐπιταγὴν] ἐπαγγελίαν ℵ 3 καθὼς *om.* 𝔖 (vg.) Ephr. 4 οἰκονομίαν ℵ A G H ω 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Chr. Theod.-Mops.[lat.] *al.* : οἰκοδομίαν D[c] 625 : οἰκοδομὴν D* 𝔏 𝔖 (vg. hl.[ms]) 𝔊 Iren. Hil. Ambst. *al.* 12 ἐνδυναμώσαντι ℵ[c] A D G H ω *rell.* : ἐνδυναμοῦντι ℵ* 33 *al. pauc.* 𝔈 (sah.) (*ex* Phil. iv. 13?) 15 πιστὸς] ἀνθρώπινος 𝔏 (vt.[r]) *codd. ap.* Hier., Ambst. Iulian.-Aecl. Aug. $\frac{3}{5}$

τύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ δὲ 17
βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ 18
τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν
στρατείαν ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἥν τινες ἀπωσάμενοι 19
περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς
παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, 2
ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων· ὑπὲρ βασιλέων καὶ 2
πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν
ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον 3
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς 4
ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ 5
ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ 6
πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπό- 7
στολος (ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι), διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει
καὶ ἀληθείᾳ.

Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας 8
ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ· ὡσαύτως γυναῖκας ἐν 9
καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ
ἐν πλέγμασι καὶ χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' 10
(ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν.
γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. διδάσκειν δὲ γυναικὶ 11 12
οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ 13
γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα· καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ 14

17 ἀφθάρτῳ] ἀθανάτῳ D* 𝔏 (vt.$^{d\ r}$ vg.) 𝔖 (hl.^{mg}) 𝔊 Eth Tert. Nouat. Ambst. *al.*: *item* G 𝔏 (vt.^{g}) *add.* ἀθανάτῳ *post* ἀοράτῳ, *et* 𝔏 (vt.^{r}) *add.* ἀφθάρτῳ *post* ἀοράτῳ μόνῳ *sine additam.* ℵ* A D* G H* 31 33 2125 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Eth Eus. Cyr. Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$ Tert. Ambst. *al.*: *add.* σοφῷ (*ex* Rom. xvi. 27) ℵ^{c} D$^{b\ et\ c}$ ω 𝔖 (hl.) 𝔊 Did. *al.*

2. 1 παρακαλῶ] παρακάλει D* G 𝔏 (vt.$^{non\ r}$) Hil. Ambst. Pelag. 3 τοῦτο *absque additam.* ℵ* A 33 424** 𝔈 Cyr. $\frac{2}{3}$: *add.* γὰρ ℵ^{c} D G H ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 Eth Chr. Lucif. Ambst. *al.* 7 πίστει] γνώσει ℵ, πνεύματι A (*ex* Ioh. iv. 23) 8 διαλογισμοῦ ℵ* A D ω 𝔏 𝔈 𝔄 𝔊 Eth Orig. $\frac{4}{7}$ Chr. Theod.-Mops.$^{lat.}$ Ambst. *al.*: διαλογισμῶν ℵ^{c} G H 33 424** 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{g}) 𝔖 (vg. hl.) Orig. $\frac{3}{7}$ Eus. Bas. Hier. *al.* 9 κοσμίῳ] κοσμίως ℵ^{c} D* G H 33 Orig. 12 διδάσκειν δὲ γυναικὶ ℵ A D G H P 31 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔄 𝔊 Orig. Cypr. Ambst. $\frac{1}{2}$ *al.*: γυναικὶ δὲ διδάσκειν ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (?) Eth Chr. Theod.-Mops. Ambst. $\frac{1}{2}$ *al.*

15 ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας,
ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ [b] σωφροσύνης.
3 Πιστὸς ὁ λόγος, Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.
2 δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφά-
3 λιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν· μὴ πάροινον, μὴ πλή-
4 κτην, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον· τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊ-
5 στάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ
τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελή-
6 σεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου.
7 δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδι-
8 σμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. διακόνους ὡσαύτως σεμνούς,
9 μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας
10 τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. καὶ οὗτοι δὲ δοκι-
11 μαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες. γυναῖκας
12 ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσι. διάκονοι
ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν
13 ἰδίων οἴκων. οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν
περιποιοῦνται, καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
14 Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρός σε ἐν τάχει· ἐὰν δὲ βρα-
15 δύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν
16 ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. καὶ
ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· [c] ὃς ἐφανερώθη
ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,
ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.
4 Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί

---

[b] σωφροσύνης· πιστὸς ὁ λόγος. [c] ὁ

---

14 ἐξαπατηθεῖσα ℵ* A D* G H P 33 *al. pauc.* Bas. Chr. $\frac{1}{7}$: ἀπατηθεῖσα ℵ^c D^c ω Chr. $\frac{6}{7}$ *al.* 15 σωφροσύνης. Πιστὸς ὁ λόγος Ambst. Theod.-Mops. Pelag. *al.*: σωφροσύνης· πιστὸς ὁ λόγος. Chr. 𝔄 *al.*

3. 1 πιστὸς] ἀνθρώπινος D 𝔏 (vt.) Ambst., *codd. ap.* Hier. 2 οὖν] γὰρ 𝔏 (vt.^m) Ambst. δὲ G 𝔏 (vt.^g) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.^codd.) Theod.-Mops.^lat.: *om.* 𝔄 Eth Ps.-Hier.^codd. 3 πλήκτην *sine additam.* ℵ A D G K L P *minusc. bon. satis mult.*, *uerss.*, Orig.^lat. *Const.-Apost.* Chr. Theod.-Mops. Ambst. *al.*: *add.* μὴ αἰσχροκερδῆ 31 ω Chr. (?) *al.* (?) (*ex u.* 8) 14 πρός σε *om.* G 6 263 424** 𝔖 (pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Orig.: *tr. post* τάχιον 𝔏 (vt.^g) *tr. ante* ἐλθεῖν 181 ἐν τάχει A C D* P 33 442 1912 𝔈 (sah.): τάχιον *rell.* 16 ὁμολογουμένως] ὁμολογοῦμεν ὡς *satis scite* D* 𝔖 (pal.) ὃς ℵ* (A* C* G) 33 442 (𝔖) (𝔈) (𝔄) 𝔊 (Eth) (Ephr.) Epiph. Theod.-Mops. Cyr. Hier. Liberat. *et fortasse al.*: ὁ 061 D* 𝔏 (𝔖) (𝔈) (𝔄) (Eth) Hil. Victorin. (Ephr.) Ambst. Aug. *al.*: θεὸς ℵ^c C^c D^c Ψ ω Greg.-Nyss. Did. Apollin.-*discip.* Chr. (?) *al.*

τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις
δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν 2
συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτι- 3
σεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν
ἀλήθειαν. ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ 4
εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύ- 5
ξεως.

Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰη- 6
σοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας
ᾗ παρηκολούθηκας· τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ. 7
γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς 8
ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν,
ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς ὁ λόγος 9
καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, 10
ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μά- 11
λιστα πιστῶν. παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. μηδείς σου τῆς νεό- 12
τητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀνα-
στροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ. ἕως ἔρχομαι, πρόσεχε τῇ 13
ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χα- 14
ρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ
πρεσβυτερίου. ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φα- 15
νερὰ ᾖ πᾶσιν. ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε αὐτοῖς· 16
τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους 5
ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ 2
ἁγνείᾳ. χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα 3 4
ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀπο-
διδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ Θεόν, καὶ προσμένει 5
ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας. ἡ δὲ σπατα- 6

4. [10] ἀγωνιζόμεθα ℵ* A C G K 33 1908 *al.* Cyr.: ὀνειδιζόμεθα ℵ^c D ω. *uerss.*, Orig. Chr. Ambst. Theod.-Mops.[lat.] *al.* [12] ἐν ἀγάπῃ *absque additam.* ℵ A C D G 33 1908 *al. pauc.*, *uerss.*, Clem. Chr. Theod.-Mops.[lat.] Ambst. *al.*: *add.* ἐν πνεύματι ω

5. [5] ἤλπικεν] speret Amb. Theod.-Mops.[lat.] θεόν] κύριον ℵ* D* Ł (vt. m[codd.]) Aug. (*saepe*) Pelag. Fulg. Cassiod. προσμένει] instet (permaneat) Amb. Theod.-Mops.[lat.] *al.*

7 λῶσα ζῶσα τέθνηκε. καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ὦσιν. εἰ
8 δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται
9 καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκο-
10 ντα γεγονυῖα, ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ
ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβο-
11 μένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησε. νεωτέρας δὲ
χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέ-
12 13 λουσιν, ἔχουσαι κρῖμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ
ἀργαὶ μανθάνουσι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ
14 καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν
νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδό-
15 ναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω
16 τοῦ Σατανᾶ. εἴ τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βα-
ρείσθω ἡ ἐκκλησία· ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.
17 Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μά-
18 λιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. λέγει γὰρ ἡ γραφή,
Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καί, Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.
19 κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ
20 τριῶν μαρτύρων. τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ
21 οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίμα-
22 τος μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ
23 κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. μηκέτι ὑδρο-
πότει, ἀλλ' οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ τὰς πυκνάς σου
24 ἀσθενείας. τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι
25 εἰς κρίσιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ
πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.
6 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς
ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλα-
2 σφημῆται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονείτωσαν, ὅτι

16 *πιστὴ* ℵ A C G P 33 263 1908 Ł (vg.) Ɛ Ꞓ Ath. Ps.-Hier. Cassiod. : *πιστὸς* Ł (vt.^{g}) Ɛth Theod.-Mops.$^{lat.}$ Amb. Aug. : *πιστὸς ἢ πιστὴ* D ω Ł (vt.^{d} vg.$^{codd.}$) Ꞓ (vg. hl.) Chr. Ambst. Pelag. *al.* 18 *φιμώσεις*] *κημώσεις* D (*cf.* 1 Cor. ix. 9) *τοῦ μισθοῦ*] *τῆς τροφῆς* ℵ* Clem. (*cf.* Lc. x. 7) 19 *ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων om. codd. ap.* Hier., Cypr. Ambst. Ps.-Hier.$^{codd.}$ 20 *τοὺς* ℵ D° ω Ł (vt.^{r} vg.) Ꞓ (vg. hl.) Ɛ Ꞓ Ɛth Chr. (Cypr. Lucif.) *al.* : *τοὺς δὲ* A D* (G) Ł (vt.) Ɛ Bas. Ambst. Hier. Pelag. Theod.-Mops.$^{lat.}$ *al.*

ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγα-
πητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. ταῦτα δίδασκε καὶ παρα-
κάλει.

Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις, τοῖς 3
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,
τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομα- 4
χίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, δια- 5
παρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς
ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἔστι δὲ πορισμὸς 6
μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας· οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν 7
κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ 8
σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμ- 9
πίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους
καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώ-
λειαν. ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία· ἧς τινὲς ὀρε- 10
γόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν
ὀδύναις πολλαῖς.

Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέ- 11
βειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραϋπάθειαν. ἀγωνίζου τὸν καλὸν 12
ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης, καὶ
ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παραγ- 13
γέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν,
τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας 14

6 3 *προσέρχεται*] *προσέχεται* ℵ* Ł Theod.-Mops. Cypr. $\frac{2}{2}$ Lucif. Ambst. *al.* 5 *διαπαρατριβαὶ* ℵ A D G ω Clem. Bas. Chr. *al.* : *παραδιατριβαὶ minusc. nonnull.* *ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων* D^c ω Ł (vt.^m) S (vg. hl.) 𝔄 𝔊^cod. Eth Iren. Chr. Theod.-Mops. Cypr. $\frac{2}{2}$ Lucif. Ambst *al* : *om.* ℵ A D* G 33 88 424** Ł Ɛ 𝔊^cod. Eth Orig. Amb. *al.* 7 *ὅτι* ℵ* A G 33 Ł (vt.^g r) : *δῆλον ὅτι* ℵ^c D^b *et c* ω (S (vg. hl.)) Bas. *al.* : *ἀληθὲς ὅτι* D^k Ł (vt.^d m) 𝔊 Ambst. Pelag. Theod.-Mops.^lat. : uerum Cypr. $\frac{3}{3}$ Paulin. Aug. (*semel*) : ἀλλ' (Polyc.) Aug. (*saepe*) : haut dubium quia Ł (vg.) : haut dubium uerum tamen Ł (vt.^fu) : 'and' Ɛ Eth) : *om.* 𝔄 Oresies. Cyr.^syr. $\frac{3}{3}$ 8 *διατροφὰς* ℵ A L ω Ł (vg.) *uerss. rell.* Bas. $\frac{3}{3}$ Chr. Theod.-Mops.^lat. *al.* : *διατροφὴν* D G P 181 460 Ł (vt.) Ɛ (boh.) Orig. Ath. Cypr. $\frac{3}{3}$ Nouat. Ambst. $\frac{2}{2}$ Hier. Aug. 9 *ἀνόητους*] *ἀνονήτους minusc. pauc.* Ł (*non* vt.^r) Cyr. $\frac{3}{3}$ Ambst. *al.* : *om.* Cypr. $\frac{4}{4}$ 10 *πολλαῖς*] *ποικίλαις* ℵ* H 11 *πραυπάθειαν* ℵ* A G H* P 263 330 1912 Ɛ (boh.) Petr.-Alex. : *πρᾴότητα* (*uel πραύτητα*) ℵ^c D ω Ɛ (sah.) Chr. *al.* 13 *ζωογονοῦντος* A D G H P 33 *al. pauc.* Ath. Greg.-Nyss. Cyr. *al.* : *ζωοποιοῦντος* ℵ ω Ɛ Cyr.-Hier. Chr. *al.*

15 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος
καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυ-
16 ριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν
οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. ἀμήν.
17 Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ
ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ Θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν
18 πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν· ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις κα-
19 λοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θε-
μέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως ζωῆς.
20 Ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους
21 κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἥν τινες ἐπαγ-
γελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.
Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ κατ' ἐπαγ-
2 γελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ· χάρις,
ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει,
ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ
4 ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς
5 [a] πληρωθῶ· ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις
ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ, πέ-
6 πεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν
τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου.
7 οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης

[a] πληρωθῶ

17 θεῷ] *add*: [τῷ] ζῶντι D ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) Chr. Ambst. Theod.-Mops.[lat.] *al.* (*ex* iv. 10) 19 ὄντως ℵ A D* G (H) 33 *al. pauc., uerss.*, Bas. Ambst. *al.* : αἰωνίου D[c] ω Chr. Theod.-Mops.[lat.] *al.* 20 κενοφωνίας] καινοφωνίας G 103** 442 *al. pauc.* 𝔏𝔄 Epiph. Chr. Theod.-Mops. Tert. Iren.[lat.] Hil. Lucif. Ambst. *al.*

1. 4 *post* πληρωθῶ *punctum tolli potest* 6 χάρισμα] θέλημα ℵ*

καὶ σωφρονισμοῦ. μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, 8
μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ
δύναμιν Θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ 9
τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπι- 10
φανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν
θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ 11
ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ 12
ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέ-
πεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν
ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν 13
πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον 14
διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ὧν ἐστι 15
Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δώῃ ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ· 16
ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπῃσχύνθη, ἀλλὰ γε- 17
νόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαίως ἐζήτησέ με καὶ εὗρε (δώῃ αὐτῷ ὁ Κύριος εὑ- 18
ρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ)· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκό-
νησε, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 2
καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς 2
ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. συγκακοπάθησον 3
ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται 4
ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν δὲ 5
καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τὸν κοπιῶντα 6
γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. νόει ὃ λέγω· δώσει 7
γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερ- 8
μένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· ἐν ᾧ κα- 9

10 Χριστοῦ Ἰησοῦ ℵ* A D* 𝔏 (vt.[d]) 𝔈 (sah.) : Ἰησοῦ Χριστοῦ *rell.* 11 διδάσκαλος *sine additam.* ℵ* A 33 𝔖 (pal.[cod.]) : *add.* ἐθνῶν *codd. rell., uerss.*, Chr. Theod.-Mops.[lat.] Ambst. *al.* (*ex* 1 Tim. ii. 7) 18 διηκόνησεν] *add.* μοι 31 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔄 𝔊 Eth Ambst. Pelag. Theod.-Mops.[lat.]

2. 3 συγκακοπάθησον ℵ A C* D* G H* P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.[mg] pal.) 𝔈 𝔄 Eth Ambst. *al.* : σὺ οὖν κακοπάθησον C[c] D[c] H** ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Chr. *al.* : σὺ κακοπάθησον 𝔖 (pal.) : σὺ οὖν συγκακοπάθησον Theod.-Mops.[lat.] 4 στρατευόμενος] *add.* τῷ θεῷ G 𝔏 (vt.[g] vg.) (𝔊) Cypr. $\frac{3}{3}$ Orig.[lat.] Ambst. (*non* Pelag.) Theod.-Mops.[lat.] *al.* 7 ὃ ℵ* A C G P 33 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 (vg. pal.) 𝔈 Eth Chr. $\frac{1}{2}$: ἃ ℵ[c] D H ω 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 Chr. $\frac{1}{2}$ Hil. Ambst. Theod.-Mops.[lat.] *al.*

κοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται.
10 διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας
11 τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ [b] λόγος, Εἰ
12 γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσο-
13 μεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος
πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται.

14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ [c] Κυρίου μὴ λογο-
15 μαχεῖν ἐπ' οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπού-
δασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον,
16 ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας
17 περιΐστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν
18 ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει· ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός, οἵτινες περὶ
τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες [d] τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ
19 ἀνατρέπουσι τήν τινων πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ
ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην, Ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ,
20 καὶ Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου. ἐν με-
γάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα
21 καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμήν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. ἐὰν οὖν τις ἐκ-
καθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, εὔχρη-
22 στον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. τὰς δὲ νεωτε-
ρικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην,
23 μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς
24 καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας. δοῦλον
δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν,
25 ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε
26 δῴη αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν
ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέ-
λημα.

3 Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλε-

---

[b] λόγος· εἰ [c] Θεοῦ [d] om. τὴν

---

11 *siue* λόγος, Εἰ *siue* λόγος· εἰ 14 Κυρίου A D ω 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 Chr. ⅔ Ambst. Ps.-Hier.[codd.] Theod.-Mops.[lat.] *al.* : θεοῦ ℵ C G 31 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[g]) 𝔖 hl.[mg]) 𝔈 𝔄 Eth Chr. ⅔ Amb. Pelag. Ps.-Hier.[codd.] Cassiod. *al.* 16 κενοφωνίας] καινοφωνίας G *al. pauc.* 𝔏 (vt.) Lucif. Ambst. Aug. Theod.-Mops.[lat.] (*cf.* 1 Tim. vi. 20) ἀσεβείας] ἀσεβεῖς D* K 𝔈 (sah.) : ἀσέβεια D[c] 17 γάγγραινα] *diuiserunt* γάγγρα ἵνα G 𝔏 (vt.[g]) 18 τὴν *pr. om.* ℵ G 33 𝔈 (boh.[cod.]) Cyr.

3. 1 γίνωσκε] γινώσκετε A G 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[g]) 𝔄 Eth Aug.

ποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερή- 2
φανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, 3
ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπε- 4
τεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐ- 5
σεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ 6
τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυ-
ναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάν- 7
τοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα.
ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι 8
ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι
περὶ τὴν πίστιν. ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν 9
ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. σὺ δὲ παρηκολούθησάς 10
μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ,
τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο 11
ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ
πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν 12
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προ- 13
κόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς 14
ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους 15
ἱερὰ γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς 16
διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγμόν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν
δικαιοσύνῃ· ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν 17
ἐξηρτισμένος.

[e] Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μέλλον- 4
τος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν

---

[e] Διαμαρτύρομαι,

---

8 Ἰαννῆς] Ἰωάννης C* Euthal.[cod.]: Ἰαμνῆς 𝔏 (vt.[m] vg.) Orig.[lat.] ½ Cypr.[codd.] Lucif. Ambst. *Act.-Archel.* Ps.-Hier Ps.-Aug *adu. Fulg. Don.* Cassiod. Theod.-Mops.[lat.] Ἰαμβρῆς] Μαμβρῆς G 𝔏 𝔊 Orig.[lat.] ⅔ Cypr. *Const.-Apost.* Lucif. Ambst. Ps.-Aug. *adu. Fulg. Don* Theod.-Mops.[lat.] *al.* 11 Ἀντιοχείᾳ] *add.* ἃ διὰ τὴν Θέκλαν ἔπαθεν 181 13 χεῖρον] πλεῖον Orig. ⅔ 14 τίνων ℵ A C* G P 33 1912 𝔏 vt.) 𝔖 (pal.) Ambst.: τίνος C[c] D ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔊 𝔈th Chr. Hil. Aug. Theod.-Mops.[lat.] *al.* 15 ἱερὰ ℵ C[b] D* G 33 𝔈 𝔄 Clem. Epiph.: τὰ ἱερὰ *rell.*

4. [1] *punctum poni potest post* διαμαρτύρομαι *praecipue si* κατὰ *legis* καὶ (*tert.*) ℵ* A C D* G 33 424** 𝔏 𝔈 (boh.) Did. (Chr.) Cyr. Aug. *al.*: κατὰ ℵ[c] D[c] ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔊 𝔈th (Chr.) Theod.-Mops.[lat.] *al.* αὐτοῦ, (*ut* Ambst.[ed.] Ps.-Hier.[cod.]) *uel* αὐτοῦ· (*ut* Pelag. Theod.-Mops. Cassiod.)

2 βασιλείαν [f] αὐτοῦ, κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως,
ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.
3 ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ
κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους κνη-
4 θόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν,
5 ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον,
6 ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ
7 γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. τὸν
ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετή-
8 ρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει
μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ
καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
9 10 Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν,
ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης
11 εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν· Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ.
Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς
12 13 διακονίαν. Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν
ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία,
14 μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ
15 ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὃν καὶ σὺ
16 φυλάσσου, λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ
μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον·
17 μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με,
ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη·
18 καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. ῥύσεταί με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς
ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον·
ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

[f] αὐτοῦ·

---

2 ἐπιτ. παρακ. ℵ^c A C D ω 𝔖 (hl.) 𝔄 Eth Chr. Hier. Theod.-Mops. *al.* : παρακ. ἐπιτ. ℵ* G 31 462 𝔏 𝔈 𝔊 Orig. Ambst. Amb. Aug. (*saep.*) *al.* : ἐπιτ. (*solum*) 𝔖 (vg.) 10 Γαλατίαν A D G ω 𝔏 (vt., vg.^codd.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔊 Eth Iren.^lat. Chr. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Theod.-Mops.^lat. Cassiod. *al.* : Γαλλίαν ℵ C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Eus. Epiph. 13 μάλιστα] *add.* δὲ D* 31 462 489 𝔏 (vt.^d, vg.) 𝔈 Ambst. *al.* 14 ἀποδώσει ℵ A C D* G 31 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.^g) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔊 Eth Ambst. Hier. Aug. *al.* : ἀποδῴη D^c ω 𝔏 (vt.^d, vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Diod. Chr. Pelag. Theod.-Mops.^lat. *al.* 18 ῥύσεται] ἐρρύσατο G 𝔏 (vt., vg.^codd.) Pelag. Ps.-Hier. Cassiod.

Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. Ἔρα- 19
στος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. 20
σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος, καὶ Πούδης, 21
καὶ Λῖνος, καὶ Κλαυδία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Ὁ Κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. 22

Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ

Παῦλος δοῦλος Θεοῦ ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πίστιν 1
ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν, ἐπ' ἐλπίδι 2
ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων,
ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύ- 3
θην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ 4
κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, 5
καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην·
εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ 6
ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγ- 7
κλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροι-
νον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώ- 8
φρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν 9
πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ
ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μά- 10

19 Ἀκύλαν] *add.* (*ex Actis Pauli*) Λέκτραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Σιμαίαν (Σημ- 460) 181 460 22 ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν] ἡ χάρις μεθ' ἡμῶν 460 1908 Chr. Theod.-Mops. *al.* : ἡ χάρις μετὰ σοῦ 𝔖 (vg.) 𝔄 : ἔρρωσο ἐν εἰρήνῃ D* 𝔏 (vt.[d]) : *om.* 330 𝔈 (sah.) 𝔈th Ambst. Pelag. Ps.-Hier.[codd.]

I. 4 χάρις καὶ εἰρήνη ℵ C* D G 088 P 33 263 442 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 𝔈th[cod.] Ambst. Orig.[lat.] Chr. Theod.-Mops.[lat.] *al.* : χάρις ἔλεος εἰρήνη A C[b] ω 𝔖 (hl.) 𝔈th[cod.] Thdrt. *al.* 9 ἐλέγχειν] *add.* μὴ χειροτονεῖν διγάμους μηδὲ διακόνους αὐτοὺς ποιεῖν, μηδὲ γυναῖκας ἔχειν ἐκ διγαμίας· μηδὲ προσερχέσθωσαν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ λειτουργεῖν τὸ θεῖον. τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἀδικοκρίτας καὶ ἅρπαγας καὶ ψεύστας καὶ ἀνελεήμονας ἔλεγχε ὡς θεοῦ διάκονος 460

11 λιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν· οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέ-
12 πουσι διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν
ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.
13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως,
14 ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ
15 ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. πάντα καθαρὰ
τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ
16 μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν
εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

2 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ· πρεσβύτας νηφα-
1, 2 λίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ
3 ὑπομονῇ· πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ δια-
4 βόλους, μηδὲ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σω-
5 φρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἁγνάς,
οἰκουργούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ
6 λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται· τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει
7 σωφρονεῖν· περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν
8 τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ
9 ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον· δούλους ἰδίοις
δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας,
10 μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν, ἵνα
τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.
11 ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα
12 ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σω-
13 φρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδε-
χόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου
14 Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν,

10 ἐκ] *add.* τῆς ℵ C D* 088 33 442 𝔈 11 ὅλους] πολλοὺς 𝔖 (vg.) χάριν] *add.* τὰ τέκνα οἱ τοὺς ἰδίους γονεῖς ὑβρίζοντες ἢ τύπτοντες ἐπιστόμιζε καὶ ἔλεγχε καὶ νουθέτει ὡς πατὴρ τέκνα 460

2. 2 *ab hoc uersu* (πρεσβύτας) *orditur* Euthalii *nou. capit.* 5 οἰκουργοὺς ℵ* A C D* G 330 𝔖 (pal.) (?) : οἰκουροὺς ℵ° D^c H ω 𝔖 (hl.^mg gr) Clem. Bas. Chr. *al.* 7 πάντα σεαυτὸν] *diuiserunt* πάντας ἑαυτὸν 1 31* 356 Aug. ἀφθονίαν 𝔓^32 *al. panc.* 11 σωτήριος ℵ^c A C* D* (𝔖 (vg. hl.) pal.^coll.) Clem. : σωτῆρος ℵ* 𝔖 (pal.^coll.) : τοῦ σωτῆρος [ἡμῶν] G 𝔏 (vt.^g, vg.) 𝔈 Cyr.-Hier. Epiph. Theod.-Mops.^lat. Lucif. Ambst. *al.* : ἡ σωτήριος *rell.*

ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν
περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.
Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. 15
μηδείς σου περιφρονείτω.
Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, 3
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους 2
εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώ-
πους. ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δου- 3
λεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διά-
γοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ 4
φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν 5
δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς
διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, οὗ 6
ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν,
ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενηθῶμεν κατ' ἐλπίδα 7
ζωῆς αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε δια- 8
βεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευ-
κότες Θεῷ. ταῦτά ἐστι καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ 9
ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περίϊστασο·
εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ 10
δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ 11
ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος.
Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρός σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός 12
με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν 13
καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. μαν- 14
θανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγ-
καίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.
Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς 15
ἐν πίστει.
Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

3. 8 *πιστὸς ὁ λόγος a sequentibus separare uolunt* ℵ Chr. Theod.-Mops. Hier. *al.* 9 *ἔρεις* ℵ^c A C ω 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Chr. Theod.-Mops.^lat. Lucif. *al.* : *ἔριν* ℵ D G 𝔈th Ambst. Hier. 10 *καὶ δευτέραν νουθεσίαν* ℵ A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 𝔈th Iren. $\frac{2}{2}$ Iren.^lat. $\frac{1}{2}$ Orig. Dion.-Alex. Ath. Valentin. (*discip.* Apollin.) Cyr. Hier. *al.* : *νουθεσίαν καὶ δύο* D* 𝔏 (vt.^d) : *νουθεσίαν καὶ δευτέραν* D^c Ps.-Hier.^codd. Theod.-Mops.^lat. : *νουθεσίαν ἢ δευτέραν* G : *νουθεσίαν* (*tantum*) *codd. ap.* Hier. 𝔏 (vt.^m) Iren.^lat. $\frac{1}{2}$ Pamph.^lat. Tert. $\frac{1}{2}$ Cypr. $\frac{2}{2}$ Lucif. Ambst. Amb. $\frac{3}{3}$ Aug.

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι
2 τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀδελφῇ, καὶ Ἀρχίππῳ
3 τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν
καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν
5 προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς
6 τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς
πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν [a]ὑμῖν
7 εἰς Χριστόν. χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ
σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.
8 Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον,
9 διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύ-
10 της, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ· παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ
11 τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, τόν ποτε σοὶ ἄχρη-
12 στον νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον, ὃν ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ'
13 ἔστι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα. ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν,
14 ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου· χωρὶς δὲ τῆς
σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν
15 σου ᾖ ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον. τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν,
16 ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς· οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελ-
φὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοί, καὶ ἐν σαρκὶ καὶ
17 ἐν Κυρίῳ. εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ
18

---

[a] ἡμῖν

---

2 ἀδελφῇ ℵ A D* G P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 𝔄 𝔈th Hier. *al.* : ἀγαπητῇ D^c ω 𝔖 (vg.) Chr. Theod.-Mops. *al.* : *lectionem utramque confundunt vell.* 5 τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ℵ A C G ω 𝔏 (vt.^g, vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Chr. Theod.-Mops.^lat. Hier. *al.* : τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην D *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔈th Orig. Ambst. Pelag. 6 ἐνεργὴς] ἐναργὴς 𝔏 ἐν ὑμῖν *om.* 𝔏 (vg.^codd.) Pelag. ½ Ps.-Hier. : ἐν ὑμῖν ℵ G P 33 1908 *al.* 𝔏 (vt.^g, vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Chr. Hier. Cassiod. *al.* : ἐν ἡμῖν A C D *al.* 𝔏 (vt.^d, vg.^codd.) 𝔖 (hl.^ms) Chr. Ambst. Pelag. ½ 7 χαρὰν ℵ A C D G 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔈th Chr. Ambst. *al.* : χάριν ω 9 πρεσβύτης ω. *Sunt qui putant idem ualere ac* πρεσβευτής *conlatis codd.* LXX (2 Paral. xxxii. 31 (B), 1 Macc. xiv. 22 (ℵ V) *al.*) ; *alii* πρεσβευτής *scribendum censent*

τι ἠδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ 19
ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσ-
οφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ 20
σπλάγχνα ἐν Χριστῷ. πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς 21
ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλ- 22
πίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 23
Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. 24

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου [b] ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος 25
ὑμῶν. [c] ἀμήν.

Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν I
τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, 2
ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησε τοὺς αἰῶνας· ὃς ὢν 3
ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε
τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν
ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, τοσούτῳ 4
κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κε-
κληρονόμηκεν ὄνομα. τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱός μου εἶ 5
σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πα-
τέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρω- 6
τότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες
ἄγγελοι Θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγ- 7

---

[b] *om.* ἡμῶν [c] *om.* ἀμήν.

---

18 ἐλλόγα ℵ* A C D* G P 33 104 : ἐλλόγει ℵ^c D^b et c ω Orig. Chr. *al.* 23–25 *om.* Ambst.^codd. pl-r. 24–25 *om.* Pelag. Ps.-Hier. ½ 25 ἡμῶν A C D ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔊 Eth Chr. Theod.-Mops.^lat. *al.* : *om.* ℵ P 33 104 462 1908 𝔖 (hl. pal.) 𝔄 ἀμήν ℵ C D^b et c ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) Eth Chr. Theod.-Mops.^lat. *al.* : *om.* A D* 33 𝔏 (vt.^d) 𝔈 𝔄 Hier.

I. 3 φέρων] φανερῶν B Ps.-Sarap. αὐτοῦ (*alt.*) *om.* M 424** Orig. καθαρισμὸν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D^b H* P 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔄 Orig. ½ (?) Did. *al.* : *praem.* δι' ἑαυτοῦ (αὐτοῦ) $\mathfrak{p}^{46}$ D ω 𝔏 (vt.^d) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Eth Orig. Ath. Chr. Aug. 4 τῶν *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B Clem.-Rom. 5 αὐτῷ *om.* ℵ*

8 γέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· πρὸς
δὲ τὸν υἱόν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἡ
9 ῥάβδος τῆς εὐθύτητος ῥάβδος τῆς βασιλείας [a] σου. ἠγάπησας δικαιο-
σύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός
10 σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καί, Σὺ κατ' ἀρ-
χάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ
11 οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον
12 παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, ὡς ἱμάτιον, καὶ
13 ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. πρὸς
τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ
14 τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λει-
τουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας
κληρονομεῖν σωτηρίαν;

2 Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή
2 ποτε παραρρυῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέ-
βαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδο-
3 σίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις,
ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς
4 ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι
καὶ ποικίλαις δυνάμεσι καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐ-
τοῦ θέλησιν.

5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς
6 λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων, Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι
7 μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ἠλάττωσας
αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,
8 [b] καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· πάντα ὑπέταξας

---

[a] αὐτοῦ [b] *om.* καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου·

---

7 πνεύματα] πνεῦμα D 1 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.[d]) 𝔈 (sah.) 𝔈th Orig. 8 τοῦ αἰῶνος *om.* B 33 σου *alt.*] αὐτοῦ 𝔭46 ℵ B 9 ἀνομίαν 𝔭46 B D M ω 𝔏 𝔖 (hl.) Orig. ½ Cyr. ⅔ *al.* (= LXX) : ἀδικίαν ℵ A 33 *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Orig. ½ Cyr. ⅓ Cosm. *al.* : ἀνομίας D* 12 ἑλίξεις 𝔭46 A B D^c M ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔈th Orig. Chr. *al.* : ἀλλάξεις ℵ* D* 327 𝔏 (vt., vg.^codd. plur.) : *item ex psalmo ipso* 𝔏 (vt.) Iren.^lat. Tert. Orig.^lat. *al.* ὡς ἱμάτιον 𝔭46 ℵ A B D* 𝔏 (vt.) 𝔄 𝔈th : *om.* D^c M ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Chr. *al.* 14 διακονίαν] διακονίας B 𝔈 (sah.) Orig. (*semel*)

2. 1 *hunc uersum om.* M Orig. 5 ὑπέταξεν] *add.* ὁ θεὸς C 𝔏 (vg.^codd.) 6 τις 𝔭46 C* P 𝔏 (vt.) 𝔈 (boh.) (= LXX) : τι ℵ A B C^corr. D ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 𝔈th Chr. Cosm. *al.* 7 καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου ℵ A C D* M P 263 *al.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.*) 𝔈 𝔄 𝔈th (= LXX) : *om.* 𝔭46 B D^c 1908 *al.* 𝔖 (vg.^codd. hl.) Chr. *al.*

ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν
ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑπο-
τεταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν, 9
Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον,
ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, 10
δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγα-
γόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι.
ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ 11
ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν λέγων, Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου 12
τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. καὶ πάλιν, Ἐγὼ 13
ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν, Ἰδού, ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι
ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, 14
καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταρ-
γήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ 15
ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν
δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος 16
Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιω- 17
θῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν,
εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς 18
πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν 3
ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ 2
ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ 3
οὗτος δόξης παρὰ Μωσῆν ἠξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴ-
κου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινός· ὁ 4
δὲ πάντα κατασκευάσας Θεός. καὶ Μωσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ 5
αὐτοῦ ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων· Χριστὸς δὲ ὡς 6
υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ
τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. διό, καθὼς 7

8 τῷ γὰρ ℵ B D M 1906 : γὰρ τῷ $\mathfrak{p}^{46}$ A C ω Chr. Cosm. *al.* 9 χάριτι ω, *uerss. pler., codd. ap.* Orig., Orig. $\frac{2}{3}$ Eus. Ath. Chr. Cyr. *al.* : χωρὶς M 424** 1739 *codd. ap.* Orig. *ap.* Hier. 𝔖 (vg.$^{codd.}$) Orig. $\frac{4}{6}$ Theod.-Mops. Thdrt. Amb. $\frac{2}{2}$ *al.* 14 αὐτῶν] *add.* παθημάτων D* (𝔏 (vt.)) 𝔖 (pal.) Eus. Hier. 17 τὰς ἁμαρτίας] ταῖς ἁμαρτίαις A 33 Ath. Chr.

3. 2 ὅλῳ *om.* $\mathfrak{p}^{13,46}$ B 𝔈 Cyr. Amb. 3 οὗτος δόξης $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B C D P *al. pauc.* 𝔏 (vt.) Chr. : δόξης οὗτος $\mathfrak{p}^{13}$ M ω 𝔏 (vg.) : δόξης 𝔄 Bas. 6 οὗ $\mathfrak{p}^{13}$ ℵ A B C ω 𝔈 (sah.) Ath. Did. *al.* : ὃς $\mathfrak{p}^{46}$ D* M 6 424** 𝔏 Lucif. Amb. *al.* ἐὰν $\mathfrak{p}^{13}$ ℵ* B D* M P 33 : ἐάνπερ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^{c} A C D^{c} ω 𝔖 (hl.) Chr. *al.* μέχρι τέλους βεβαίαν *om.* $\mathfrak{p}^{13,46}$ B 𝔈 (sah.) Ethᵗ Lucif. Amb.

8 λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ
σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν
9 τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκι-
10 μασίᾳ, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ
γενεᾷ ταύτῃ, καὶ εἶπον, Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν
11 τὰς ὁδούς μου· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατά-
12 παυσίν μου. βλέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδία
13 πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ παρακα-
λεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα
14 μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας· μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ
γεγόναμεν, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν
15 κατάσχωμεν· ἐν τῷ λέγεσθαι, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
16 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. τίνες γὰρ
ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου
17 διὰ Μωσέως; τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρ-
18 τήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύ-
19 σεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι; καὶ βλέπομεν
ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

4 Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε, καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς
2 τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι. καὶ γάρ ἐσμεν
εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς
3 ἀκοῆς ἐκείνους μὴ [c] συγκεκερασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσ-
ερχόμεθα [d] γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν, Ὡς

[c] συγκεκερασμένος [d] οὖν

9 ἐπείρασαν *absque additam.* $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ* A B C D* 33 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) Lucif. : *add.* με ℵ^c D^c M ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Apollin. Chr. Amb. *al.* ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ* A B C D* M P 33 263 442 𝔏 (vt.) 𝔈 (Clem.) : ὑμῶν, ἐδοκίμασάν [με] ℵ^c D^c ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Eth Apollin. Chr. Amb. *al.* (= LXX) 10 ταύτῃ $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ A B D* M 33 424** *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (sah. boh.^codd.) (?) (Clem.) : ἐκείνῃ C D^c ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Eus. Cyr. Chr. *al.* (= LXX) τῇ *all.*] *praem.* ἐν $\mathfrak{p}^{13}$ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ] καρδίᾳ αὐτῶν, διὸ $\mathfrak{p}^{13}$: καρδίᾳ αὐτῶν, διότι Apollin. 13 παρακαλεῖτε] παρακαλέσατε $\mathfrak{p}^{13}$ 14 ὑποστάσεως] πίστεως 424** : *add.* αὐτοῦ A 122 1912 𝔏 (vg.) Hier. ½ κατάσχωμεν· (*sic e.g.* $\mathfrak{p}^{46}$ H)] κατάσχωμεν (*sine puncto*) $\mathfrak{p}^{13}$ 19 ἠδυνήθησαν] ἠδυνάσθησαν $\mathfrak{p}^{13}$

4. 2 συγκεκερασμένους (συγκεκραμένους) $\mathfrak{p}^{13,46}$ A B C D M ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Chr. Theod.-Mops. Cyr. ½ Aug. : συγκεκερασμένος (συγκεκραμένος) ℵ *minusc. admodum pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Cyr. ½ Lucif. τοῖς ἀκούσασιν] τῶν ἀκουσάντων D* 104 𝔏 (vt.^d) 𝔖 (hl.^mg) 𝔈 (sah.) Lucif. : τοῖς ἀκουσθεῖσιν 1912 (𝔏 (vg.)) Theod.-Mops. 3 γὰρ $\mathfrak{p}^{13,46}$ B D ω 𝔏 𝔖 (hl. 𝔈 (sah.) Eth Chr. Cyr. Lucif. *al.* : οὖν ℵ A C M 1908 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) : δὲ 𝔖 (vg.) 𝔄 τὴν *pr. om.* $\mathfrak{p}^{13,46}$ B D*

ὠμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι
τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. εἴρηκε γάρ που περὶ 4
τῆς ἑβδόμης οὕτω, Καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ
πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς 5
τὴν κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, 6
καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν, πάλιν τινὰ 7
ὁρίζει ἡμέραν, Σήμερον ἐν Δαβὶδ λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς
προείρηται, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε
τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης 8
ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ 9
τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέ- 10
παυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. σπουδά- 11
σωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις
ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνερ- 12
γής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος
ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτι-
κὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώ- 13
πιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ
πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν 14
τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα 15
μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ
κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ 16
παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος, καὶ χάριν εὕρωμεν
εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων 5
καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ
ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ 2
καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν· καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ 3
λαοῦ οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ 4

εἰσελεύσονται] ἐλεύσονται $\mathfrak{p}^{13}$ 4 γάρ *om.* $\mathfrak{p}^{13}$ 460$^{lat.}$ 5 εἰ *om.* $\mathfrak{p}^{13}$ D* 330 *al. pauc.* 6 ἀπείθειαν] ἀπιστίαν (*def.* $\mathfrak{p}^{13}$) $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* 𝔏 (vg.) Cyr. 7 προείρηται $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ A C D* P 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 ([vg.] hl.) 𝔄 Chr. Cyr. Lucif.: προείρηκεν B 442 *al. pauc.* 𝔈 Orig.: εἴρηται D^{c} ω Ethⁿ Cyr.$^{cod.}$ 9 *uers. om.* ℵ* 11 εἰσελθεῖν] *add.* ἀδελφοί D* 𝔏 (vt.) ἀπειθείας] ἀπιστίας $\mathfrak{p}^{46}$ 𝔏 (vg.) ἀληθείας D* 𝔏 (vt.) 12 ἐνεργής] ἐναργής B Hier. $\frac{1}{3}$ (*cf.* Philem. 6) ἐνθυμήσεων] ἐνθυμήσεως (*def.* $\mathfrak{p}^{13}$) C* D* I 𝔏 (vt.) Lucif. Amb. $\frac{1}{2}$

τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθώσπερ
5 καὶ Ἀαρών. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιε-
ρέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά
6 σε· καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
7 Μελχισεδέκ. ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετη-
ρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς
8 καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ
9 ὢν υἱὸς ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσι
10 τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
11 Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ
12 γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν
χρόνον πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν [e] ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς
ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος,
13 καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου
14 δικαιοσύνης· νήπιος γάρ ἐστι· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν
διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ
τε καὶ κακοῦ.
6 Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα
φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν
2 ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, βαπτισμῶν [f] διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χει-
3 ρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσο-
4 μεν, ἐάνπερ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας,
γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας
5 Πνεύματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλ-
6 λοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν,
ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.
7 γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετόν, καὶ τίκτουσα
βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλο-

---

[e] ὑμᾶς, τίνα [f] διδαχήν

5. 4 καθώσπερ καὶ Ἀαρών om. $\mathfrak{p}^{13}$ 12 ὑμᾶς τινὰ Euthal.$^{cod.}$: ὑμᾶς τίνα *rell. codd. (quotquot accentum habent) et uerss.* : ὑμᾶς 424** καὶ οὐ $\aleph^{c}$ A B* D ω $\mathfrak{L}$ (vt.) $\mathfrak{S}$ (vg. hl.) $\mathfrak{E}$ (sah.) $\mathfrak{A}$ $\mathfrak{E}$th Clem. $\frac{2}{2}$ Orig. $\frac{1}{4}$ Chr. $\frac{1}{2}$ *al.* : οὐ $\mathfrak{p}^{46}$ $\aleph^{*}$ B^{3} C 33 $\mathfrak{L}$ (vg.) $\mathfrak{E}$ (boh.) Orig. $\frac{3}{4}$ Chr. $\frac{1}{2}$ *al.*

6. 2 διδαχῆς] διδαχὴν $\mathfrak{p}^{46}$ B $\mathfrak{L}$ (vt.) 5 δυνάμεις τε μέλλοντος] δύνοντος Tert. (*qui codicem epistulae Tertullianeum exarauit uersum totum angustum, qualis in chartaceis uoluminibus esse solebat, praetermiserat*)

γίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ 8
κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείττονα καὶ ἐχόμενα σω- 9
τηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ 10
ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ δια-
κονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν 11
τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος
ἄχρι τέλους· ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ 12
μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε 13
μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων, Εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω 14
σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς 15
ἐπαγγελίας. ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι· καὶ πάσης 16
αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. ἐν ᾧ περισσότερον 17
βουλόμενος ὁ Θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμε-
τάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων 18
ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν
ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· ἣν ὡς 19
ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην
εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσ- 20
ἦλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς
τὸν αἰῶνα.

Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ 7
ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βα-
σιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν 2
Ἀβραάμ (πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ
καὶ βασιλεὺς Σαλὴμ ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγε- 3
νεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος
δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ), μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

9 ἀγαπητοί] ἀδελφοί ℵ* 1 442 𝔖 (vg. hl.) Ethj : ἀδελφοὶ ἀγαπητοί 𝔏 (vt.^{r}) Aug.
10 τῆς ἀγάπης] *praem.* τοῦ κόπου (*ex* 1 Thess. i. 3) D^{c} ω 𝔈 (boh.) Chr. $\frac{2}{3}$ *al.*
14 εἰ (ἢ) μὴν] εἰ μὴ C *al. pauc.* 𝔏 Amb.

7. 1 ὁ συναντ. $\mathfrak{p}^{46}$ C* ω : ὃς συναντ. ℵ A B C^{2} D K 33 ὁ συναντ. Ἀβρ. . . . βασιλέων καὶ] ἀπάτωρ ἀμήτωρ ἀγενεαλόγητος 𝔏 (vt.^{r}) βασιλέων] *add.* ὅτι ἐδίωξεν τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐξείλατο Λὼτ μετὰ πάσης αἰχμαλωσίας 456 460
2 ᾧ . . . Ἀβραάμ] καὶ Ἀβραὰμ εὐλογηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὁ καὶ δεκάτην πάντων ἐμέρισεν [αὐτῷ ?] D* 𝔏 (vt.$^{non\ r}$)

4 Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκρο-
5 θινίων ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν
λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον,
τοῦτ' ἔστι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος
6 Ἀβραάμ· ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ,
7 καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας
8 τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀπο-
9 θνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ
ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται·
10 ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ Μελχισεδέκ.
11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν (ὁ λαὸς γὰρ
ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται), τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ
ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι;
12 μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γί-
13 νεται. ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς
14 οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνα-
τέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωσῆς ἐλά-
15 λησε. καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα
16 Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρ-
17 κίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· μαρτυρεῖται γὰρ
18 ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις
μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνω-
19 φελές (οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος), ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλ-
20 πίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας
21 (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὁρκω-
μοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, Ὤμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμελη-
22 θήσεται, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα), κατὰ τοσοῦτον καὶ κρείττονος διαθή-
23 κης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσι γεγονότες ἱερεῖς
24 διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν

4 ᾧ $\mathfrak{p}^{46}$ B D* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔈 Ambst. : ᾧ καὶ ℵ A C D^{c} ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔄 Chr. Cyr. *al.* 9 Λευὶ (Λευεὶ) ℵ* C^{2} D 33 1908 ω 𝔏 𝔈 Chr. *al.* : Λευεὶς (Λευὶς ℵ^{c} A B C* 21 *αἰῶνα sine additam.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* B C 33 436 𝔏 (vt.^{r}, vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔄 Amb. Euthal.$^{cod.}$: *add.* (*ex u.* 17) *κατὰ τὴν τάξιν* Μελχισεδέκ ℵ^{c} A D ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) Eth Eus. Chr. *al.* 23 *γεγονότες ἱερεῖς* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ B ω 𝔏 (vt.^{r}, vg.) 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔈 𝔄 Eth Chr. *al.* : *ἱερεῖς γεγονότες* A C D 33 𝔏 (vt.) Cyr. 𝔷 : *ἱερεῖς solum* Cosm.

αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς 25
δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ
ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κε- 26
χωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενό-
μενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον 27
ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο
γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθ- 28
ίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς
μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς 8
ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν 2
ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος,
οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυ- 3
σίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ.
εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ 4
νόμον τὰ δῶρα, οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρα- 5
νίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν·
Ὅρα γάρ, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν
τῷ ὄρει. νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχε λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός 6
ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.
εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. 7
μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, Ἰδού, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, 8
καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην
καινήν· οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν 9
ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς
Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα
αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσ- 10

24 ἱερωσύνην] ἱερατείαν D* 25 τοὺς προσερχομένους] προσερχόμενος *codd.* (*Lat.*) *ap.* Haym.-Autissiod., Sedul.-Scott. 26 ἡμῖν ℵ C ω 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔄 Ethᵖ Bas. Chr. Cosm. $\frac{2}{2}$ *al.* : ἡμῖν *καὶ* 𝔭⁴⁶ A B D 𝔖 (vg. hl.) Eus. 27 οἱ ἀρχιερεῖς] ὁ ἀρχιερεύς D* Chr. ἀνενέγκας 𝔭⁴⁶ B C D ω Chr. *al.* : προσενέγκας ℵ A I 33 436 442 Cyr.

8. 4 οὖν 𝔭⁴⁶ ℵ A B D* P 33 263 436 442 𝔏 𝔈 Euthal.*cod.* Cosm. : γὰρ Dᶜ ω 𝔖 (hl.) 𝔄 Chr. *al.* 6 τέτυχεν 𝔭⁴⁶ ℵ* A D* *al. pauc.* : τέτευχεν ℵᶜ B Dᶜ ω : τετύχηκεν P 33 1908 *al. pauc.* Orig. Ath.*codd.* Chr. *al.* 8 αὐτοῖς 𝔭⁴⁶ ℵᶜ B Dᶜ ω 𝔈 (sah.) Orig. Chr. $\frac{1}{2}$: αὐτοὺς ℵ* A D* K P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) Chr. $\frac{1}{2}$ *al.* 10 διαθήκη] *add.* μου A D 𝔈 (boh.) (*cf.* LXX)

ραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς
τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι
11 αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν
ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων,
Γνῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου
12 αὐτῶν· ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν
13 οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν Καινήν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ
δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

9 Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν.
2 σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ
3 πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον κατα-
4 πέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον
καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν
ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστή-
5 σασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης
κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος.
6 τούτων δὲ οὕτω κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαν-
7 τὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν
ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει
8 ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύ-
ματος τοῦ Ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς
9 πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν· ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν
ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι
10 κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόνον (ἐπὶ βρώμασι καὶ
πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς) δικαιώματα σαρκός, μέχρι καιροῦ
διορθώσεως ἐπικείμενα.

11 πολ(ε)ίτην $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Chr. *al.* (*cf.* **LXX**) : πλησίον P *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.^{mg}) Ethᵗʰ Cyr. *al.*

9. [1] καὶ *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ B *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) Orig. πρώτη (*sine additam.* : *supplendum est potius* διαθήκη) $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B D *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Chr. Cyr. Cosm. ⅓ *al.* : *add.* σκηνὴ ω Cosm. ⅔ *al.* [2] ἄρτων] *add.* καὶ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον (*om.* χρυσοῦν . . . θυμιατήριον *u.* 4) B 𝔈 (sah.) Ethᵗʰ ἅγια (τὰ ἅγια B) *sine additam.* ℵ B D^{c} ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Ethᵗʰ Chr. Cyr. Cosm. *al.* : *add.* ἁγίων $\mathfrak{p}^{46}$ A D* 𝔏 (vt.) Orig.$^{lat.}$ [10] βαπτισμοῖς (*sine* καὶ) $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A D* P 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔈 Ethᵗʰ Orig. Cyr. Euthal.$^{cod.}$: *add.* καὶ ℵ^{c} B D^{c} ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) Chr. *al.* δικαιώματα $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A B P 33 *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Cyr. Euthal.$^{cod.}$: δικαίωμα D* 𝔏 (vt.) : δικαιώμασιν D^{c} ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) Chr. *al.*

Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν [g] μελλόντων ἀγαθῶν διὰ 11
τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ
ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ 12
ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑρά-
μενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντί- 13
ζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,
πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν 14
προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν [h] ὑμῶν ἀπὸ
νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης 15
καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως, θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν
ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ
κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον 16
ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, 17
ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ [i] διαθέμενος; ὅθεν οὐδ' ἡ πρώτη χωρὶς 18
αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν 19
νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ
τῶν τράγων, μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ
βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς 20
διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ 21
πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισε. καὶ 22
σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς
αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.

Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις 23
καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας.
οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθε Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, 24

---

[g] γενομένων [h] ἡμῶν [i] διαθέμενος.

---

11 μελλόντων ℵ A D^c ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.^{ms}) 𝔈 𝔄 Eth Eus. Cyr.-Hier. Chr.$^{codd.}$ Cosm. $\frac{5}{8}$ *al.* : γενομένων $\mathfrak{p}^{46}$ (γενα-) B D* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg. hl. pal.) Orig. Chr. (Aphr.) 14 αἰωνίου $\mathfrak{p}^{17, 46}$ ℵ* A B D^c ω 𝔖 (vg. hl. pal.) 𝔄 Ath. Did. $\frac{1}{2}$ Chr. $\frac{1}{2}$: ἁγίου ℵ^c D* P *al.* 𝔏 𝔖 (pal.) 𝔈 Did. $\frac{1}{2}$ Chr. $\frac{1}{2}$ *al.* ὑμῶν ℵ D^c ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Did. Chr. (?) *al.* : ἡμῶν A D* P *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) Chr.$^{lat.}$ Cyr. Euthal.$^{codd.}$ *al.* : *om.* Clem. (*qui fort.* ὑμῶν *habuit et omisit ut sententiae suae aduersam*) ζῶντι] *add.* καὶ ἀληθινῷ (*ex* 1 Thess. i. 9) A P *al. pauc.* 𝔈 (boh.) Chr. *al.* 17 ποτε] τότε ℵ* D* Isid.-Pelus. διαθέμενος *siue interrogatiue, ut in recentioribus comment. Graecis, siue enuntiatiue signandum* 19 τῶν μόσχων καὶ [τῶν] τράγων ℵ* A C ω 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔄 Eth : τῶν τράγων καὶ τῶν μόσχων D 𝔏 (vt.) : τῶν μόσχων $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^c *al. pauc.* 𝔖 (vg. hl. pal.) Orig. Chr. 23 καθαρίζεσθαι] καθαρίζεται (ἀνάγκη *ut* ἀνάγκῃ *tractando*) D* 424** Orig.

ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ
25 ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς
26 εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· ἐπεὶ ἔδει
αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ
συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ
27 πεφανέρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν
28 μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ
πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται
τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

10 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν
εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσ-
φέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε [k] δύνανται τοὺς προσερχομένους
2 τελειῶσαι. ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν
ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρισμένους;
3 ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· ἀδύνατον γὰρ αἷμα
4 5 ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κό-
σμον λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω
6 7 μοι· ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας· τότε εἶπον, Ἰδού,
ἥκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός,
8 τὸ θέλημά σου. ἀνώτερον λέγων ὅτι Θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὁλο-
καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας (αἵτινες
9 κατὰ νόμον προσφέρονται), τότε εἴρηκεν, Ἰδού, ἥκω τοῦ ποιῆσαι τὸ
10 θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελή-
ματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χρι-

---

[k] δύναται

---

24 ἡμῶν] ὑμῶν C 33 26 παθεῖν] ἀποθανεῖν 241 1908 𝔈 (sah.) Eth ἁμαρτίας $\mathfrak{p}^{46}$ C D^c ω Orig. Chr. ½: τῆς ἁμαρτίας ℵ A P 33 442 𝔏 𝔈: [τῶν] ἁμαρτιῶν D* Orig. Aug. 28 σωτηρίαν] *add.* διὰ πίστεως A P 1908 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) Euthal.[cod.]: *praem.* διὰ πίστεως *minusc. pauc.* 𝔄

10. 1 θυσίαις] *add.* αὐτῶν ℵ P (31 𝔏 (vg.)) ἃς $\mathfrak{p}^{46\,m\,2}$ ℵ C D ω Chr. *al.*: αἷς D* H L 5 263 442 456 *patres*: *om.* $\mathfrak{p}^{46*}$ A 7* 33 1908 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 διηνεκὲς] *add.* αἱ A^3 104 (𝔖 (hl.) 𝔄) δύνανται ℵ A C D^b P 31 33 424** 436 442 1908 *al.* 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Chr. *al.*: δύναται $\mathfrak{p}^{46}$ D H K L 5 326 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[1 r] vg.) 𝔈 (boh.) Orig. Chr. τελειῶσαι] καθαρίσαι D 𝔏 (vt.[non r]) 2 οὐκ] κ $\mathfrak{p}^{46}$ *om.* H* *al. pauc.* 𝔖 (vg. hl.) ἔτι *om.* D* 𝔏 (vt.[non r]) Chr. 4 ταύρων καὶ τράγων] τράγων καὶ ταύρων $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ 31 𝔈 (sah.) 𝔄 5 σῶμα] ὠτία 𝔖 (hl.[mg]) *cf.* Theod.-Mops. 9 ποιῆσαι *sine additam.* $\mathfrak{p}^{13}$ ℵ* A C D 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (hl.) 𝔈 Eth Chr. ½ Cyr.: *add.* ὁ θεὸς ℵ^c ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.*) (𝔄) Chr. ½ *al.* (= LXX)

στοῦ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν [l] ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, 11
καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται
περιελεῖν ἁμαρτίας· οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν 12
εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος 13
ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μιᾷ γὰρ 14
προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρτυρεῖ 15
δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι, Αὕτη ἡ 16
διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει
Κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐ-
τῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν 17
αὐτῶν οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι. ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσ- 18
φορὰ περὶ ἁμαρτίας.

Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν 19
τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν, 20
διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν 21
ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληρο- 22
φορίᾳ πίστεως, ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως [m] πονηρᾶς,
καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι [n] καθαρῷ· κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς 23
ἐλπίδος ἀκλινῆ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος· καὶ κατανοῶμεν ἀλλή- 24
λους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες 25
τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες,
καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.

Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν 26
τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις 27
ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.
ἀθετήσας τις νόμον Μωσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρ- 28
τυσιν ἀποθνήσκει· πόσῳ, δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ 29
τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν
ἡγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;

---

[l] ἀρχιερεὺς [m] πονηρᾶς· [n] καθαρῷ,

---

11 ἱερεὺς $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ D ω 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔊 (boh.) Chr. *al.* : ἀρχιερεὺς A C P *al.* 𝔖 (vg. hl.*) 𝔊 (sah.) 𝔄 Eth Cyr. Cosm. ἁμαρτίας] ἁμαρτίαν $\mathfrak{p}^{13}$ 𝔊 (sah.) 13 αὐτοῦ *pr. om.* $\mathfrak{p}^{13}$ 16 αὕτη] *add.* δὲ $\mathfrak{p}^{13}$ D* 𝔏 (vg.) Amb. 17 αὐτῶν *pr. om.* $\mathfrak{p}^{13,46}$ D* 33 *al. pauc.* 𝔏 Amb. 22 πονηρᾶς,] *alii* πονηρᾶς· *scribere malunt* καθαρῷ· *uel* καθαρῷ, 23 ἐλπίδος] *add.* ἡμῶν ℵ* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) Eth 28 οἰκτιρμῶν] *add.* καὶ δακρύων D* 𝔏 (vt.non r) 𝔖 (hl.*) διαθήκης] *add.* καινῆς 𝔏 (vt.r) 𝔄 Capreol.

30 οἴδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν,
31 Κρινεῖ Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ
ζῶντος.
32 Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολ-
33 λὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ
θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων
34 γενηθέντες. καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν
τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν
35 [o] ἑαυτοὺς κρείττονα ὕπαρξιν καὶ μένουσαν. μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν
36 παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν. ὑπομονῆς γὰρ
ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν
37 ἐπαγγελίαν. ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον Ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ
38 χρονιεῖ. ὁ δὲ δίκαιός [p] μου ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ ἐὰν ὑποστείληται,
39 οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς
ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.
11 Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ
2 βλεπομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. πίστει
3 νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων
4 τὸ βλεπόμενον γεγονέναι. πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν
προσήνεγκε τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος
ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ [q] τοῦ Θεοῦ· καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ.
5 πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὑρίσκετο, διότι
μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐηρε-

---

[o] ἑαυτοῖς [p] om. μου [q] τῷ Θεῷ

---

32 ἡμέρας] ἁμαρτίας ὑμῶν ℵ* 33 θεατριζόμενοι] ὀνειδιζόμενοι D* E (sah.) 34 δεσμίοις $\mathfrak{p}^{13}$ A D* H 33 424** 442 1908 *al.* L (vg.) S (vg. hl.) E A Chr. *al.* : τοῖς δεσμοῖς μου ℵ D^c ω L (vt.) Eth Clem. Orig.^cod. : τοῖς δεσμοῖς $\mathfrak{p}^{46}$ Orig.^cod.o *quod ad* δεσμίοις *spectat* : uinculorum tormenta L (vt.^r) ἑαυτοὺς $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ A H *al. pauc.* L E (boh.) Clem. (Orig.) Cosm. $\frac{2}{2}$ Euthal.^cod. *al.* : ἑαυτοῖς D *al.* Chr. *al.* : ἐν ἑαυτοῖς *minusc. pauc.* : *om.* E (sah.) ὕπαρξιν *sine additam.* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ* A D* H* 33 L E Eth Clem. Orig. : *add.* ἐν οὐρανοῖς ℵ^c D^c H** ω S (vg. hl.) A Chr. Euthal.^cod. Cosm. $\frac{2}{2}$ *al.* 37 γὰρ *om.* $\mathfrak{p}^{13}$ ὅσον ὅσον ὁ] ὅθεν D* : donec L (vt.^r) χρονιεῖ] χρονίσει $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ* D* 38 μου ἐκ πίστεως $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A H* L (vt.^r vg.) A Clem. : ἐκ πίστεως $\mathfrak{p}^{13}$ D H** ω E Eth Chr. Euthal.^cod. *al.* : ἐκ πίστεώς μου D* L (vt.^d) S (vg. hl.) Eus. (=LXX) ἡ ψυχή μου] μου ἡ ψυχὴ $\mathfrak{p}^{13, 46}$ D* *et c*

11. 1 ὑπόστασις, πραγμάτων] πραγμάτων ἀπόστασις (*sic*) $\mathfrak{p}^{13}$ 2 ταύτῃ] αὐτῇ $\mathfrak{p}^{13}$ 103 1908 4 τῷ θεῷ *om.* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ Clem. αὐτοῦ τοῦ θεοῦ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ^c D^c ω L (vt.^r vg.) S (vg. hl.) E (boh.) A Orig. *al.* : αὐτῷ τοῦ θεοῦ $\mathfrak{p}^{13}$ Clem. : αὐτοῦ τῷ θεῷ ℵ* A D* 33? Eth Euthal.^cod.* λαλεῖ $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ A P 33 1908 *al.* L vt.^r vg.) S (vg. hl.) E (boh.) A Clem. Orig. Ath. Chr. *al.* : λαλεῖται D ω L (vt.^d) Eth

στηκέναι τῷ Θεῷ· χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι 6
γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν
μισθαποδότης γίνεται. πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω 7
βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου
αὐτοῦ· δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης
ἐγένετο κληρονόμος. πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν 8
εἰς τόπον ὃν ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστά-
μενος ποῦ ἔρχεται. πίστει παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλ- 9
λοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρο-
νόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους 10
ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. πίστει καὶ αὐτὴ 11
Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε καὶ παρὰ καιρὸν ἡλι-
κίας, ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννή- 12
θησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει,
καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος.

Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, 13
ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι
ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμ- 14
φανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' 15
ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται 16
τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου· διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεός, Θεὸς ἐπι-
καλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος· καὶ τὸν 17
μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη 18
ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα· λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν 19
ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. πί- 20
στει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἡσαῦ.
πίστει Ἰακὼβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλόγησε, καὶ 21
προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. πίστει Ἰωσὴφ τελευτῶν 22
περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐ-

6 ἐκζητοῦσιν] ζητοῦσιν p^{13} P 11 Σάρρα] *add.* [ἡ] στεῖρα [οὖσα] p^{46} D* P 31 1908 *al.* 𝔏 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 𝔈th Orig. ἔλαβεν] *add.* εἰς τὸ τεκνῶσαι D* P 31 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) Euthal.*cod.* 12 ἡ παρὰ τὸ χεῖλος *om.* p^{46*} D* 𝔏 (vt.) 𝔈th Orig. 13 κομισάμενοι (p^{13}) ℵ* I P 33 *al. pauc.* Chr. ½ Euthal.*cod.* : λαβόντες p^{46} ℵ^c D ω Orig. Chr. ½ *al.* : προσδεξάμενοι A ἰδόντες] *add.* καὶ πεισθέντες *minusc. pauc.* 15 ἐμνημόνευον ℵ^c A D^c ω Chr. 𝔖 (hl.) *al.* : μνημονεύουσιν p^{46} ℵ* D* 436 442 1908 Orig. Euthal.*cod.* Thdrt., Aphr. (expectassent) : ἐμνημόνευσαν 33 104 216 Cosm. ⅔

23 τοῦ ἐνετείλατο. πίστει Μωσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν
πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν
24 τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο
25 λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι
26 τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα
πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χρι-
27 στοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. πίστει κατέλιπεν Αἴγυ-
πτον μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν
28 ἐκαρτέρησε. πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος,
29 ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. πίστει διέβησαν τὴν
Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς· ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι
30 κατεπόθησαν. πίστει τὰ τείχη Ἰεριχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ
31 ἡμέρας. πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι δεξα-
32 μένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με
γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, Ἰεφθάε, Δα-
33 βίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν· οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο
βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν
34 στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας,
ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμ-
35 βολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νε-
κροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπο-
36 λύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν
37 καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν,
ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιῆλθον
ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακου-
38 χούμενοι (ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος), ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ
39 ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. καὶ οὗτοι πάντες, μαρ-

23 *βασιλέως*] *add. πίστει μέγας γενόμενος Μωυσῆς ἀνεῖλεν τὺν Αἰγύπτιον κατανοῶν τὴν ταπείνωσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ* D 𝔏 (vt.) 31 *ἡ*] *add. ἐπιλεγομένη* ℵ* 32 *με γὰρ* ℵ A D* 33: *γάρ με* $\mathfrak{p}^{13,46}$ D^c ω Clem. Chr. *al.* Σαμψών] Σαμψώ $\mathfrak{p}^{13,46}$ D* 34 *μαχαίρας* ω: *μαχαίρης* $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ A D* *ἐδυναμώθησαν* $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ* A D*: *ἐνεδυναμώθησαν* ω (Clem.-Rom.) Chr. *al.* 35 *γυναῖκες* ℵ^c D^b *et c* ω 𝔖 (hl.): *γυναῖκας* ($\mathfrak{p}^{13}$) ℵ* A D* 37 *ἐπρίσθησαν ἐπειράσθησαν* $\mathfrak{p}^{13}$ A D ω 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔄 Orig. $\frac{5}{7}$ Chr. Amb. *al.*: *ἐπειράσθησαν ἐπρίσθησαν* ℵ L P 33 326 𝔖 (hl.) Euthal.^*cod.*: *ἐπρίσθησαν tantum* $\mathfrak{p}^{46}$ 2 327 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah. 𝔈th^*cod.* Orig. $\frac{2}{7}$ Orig.^*lat.* Eus. Acac. *al.*: *ἐπρίσθησαν ἐλιθάσθησαν* 𝔈 (sah. v.l.): *ἐπειράσθησαν tantum* 𝔏 vt.^*cod. duo*) Clem.: *utrumque om.* 𝔈th^*cod.* 38 *ἐπὶ* (*ἐπ'*) $\mathfrak{p}^{13,46}$ ℵ A P 33 *al. pauc.* Orig. $\frac{1}{4}$: *ἐν* D ω 𝔈 (sah.) Orig. $\frac{3}{4}$ Eus. $\frac{2}{3}$ Chr. $\frac{2}{2}$ *al.* 39 *οὗτοι om.* $\mathfrak{p}^{46}$ Clem. Orig.

τυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ 40
περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειω-
θῶσι.

12 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος
μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν δι'
2 ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν
τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης
αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ
3 θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενη-
κότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς [r] ἑαυτοὺς ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς
4 ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς
5 τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι· καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις
ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ
6 ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστι-
7 γοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. εἰς παιδείαν ὑπομένετε· ὡς υἱοῖς
8 ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ
χωρίς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ
9 υἱοί ἐστε. εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν παιδευτάς,
καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευ-
10 μάτων, καὶ ζήσομεν; οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν
αὐτοῖς ἐπαίδευον· ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότη-
11 τος αὐτοῦ. πᾶσα μὲν παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι,
12 ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνα-
13 σμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ
παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς
ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.

---

[r] ἑαυτὸν

---

40 *τοῦ θεοῦ cum ἐπαγγ. coniung.* $\mathfrak{p}^{46}$ Clem.

12. 2 *σταυρόν*] *praem. τὸν* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ D* Cyr.-Hier. *τοῦ θρόνου om.* Orig. *τοῦ θεοῦ om.* ℵ 3 *τὸν om.* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ D* *εἰς ἑαυτοὺς om.* 𝔈 (sah.) *ἑαυτοὺς* ℵ* D* (*αὐτοὺς* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ^{c} 33 Orig.) 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.): *ἑαυτὸν* A P 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.): *αὐτὸν* D^{c} ω Orig. (?) Chr. *ὑμῶν om.* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ 31 206 462 *dist. ante ἐκλ.* Pelag. *ἐκλυόμενοι*] *ἐκλελυμένοι* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ D* 4 *ἀνταγωνιζόμενοι*] *ἀγωνιζόμενοι* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ 5 *μου om.* D* 31 *al. pauc.* 𝔏 (vt.) Clem. *μηδὲ*] *καὶ μὴ* $\mathfrak{p}^{13}$ (*sic* Philo *citans* LXX) 9 *πολὺ*] *add. δὲ* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ^{c} D* Orig. 11 *μὲν pri.* ℵ* P 33 93 Orig.$^{lat.}$ *Auct.-XLII-Mans.*: *δὲ* $\mathfrak{p}^{13, 46}$ ℵ^{c} A D^{c} H ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Chr. Cyr. ½ *al.*: et . . . quidem 𝔏 (vt.^{d}): enim Hier. Aug.: *om.* D* 104 *al. pauc.* 𝔄 𝔈th (Orig. Cyr. ½ *al.*) 13 *ποιήσατε* ℵ^{c} D H ω Chr. ⅔ *al.*: *ποιεῖτε* ($\mathfrak{p}^{13}$) $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* P 33

14 Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμὸν οὗ χωρὶς οὐδεὶς
15 ὄψεται τὸν Κύριον· ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος
τοῦ Θεοῦ, μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης
16 μιανθῶσιν οἱ πολλοί, μή τις πόρνος ἢ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ
17 βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέ-
πειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη (μετανοίας γὰρ
τόπον οὐχ εὗρε), καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.
18 Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρί, καὶ γνό-
19 φῳ, καὶ ζόφῳ, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων,
20 ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφε-
ρον γὰρ τὸ διαστελλόμενον, Κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθή-
21 σεται· καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν, Ἔκφο-
22 βός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ
23 ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν [8] ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ
ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ
24 πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ
Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ.
25 βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον
ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν
26 ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε, νῦν
δὲ ἐπήγγελται λέγων, Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ
27 καὶ τὸν οὐρανόν. τὸ δὲ Ἔτι ἅπαξ δηλοῖ τὴν τῶν σαλευομένων μετά-
28 θεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. διὸ βασιλείαν
ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέ-
29 στως τῷ Θεῷ μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ
καταναλίσκον.

---

[8] ἀγγέλων πανηγύρει,

---

15 ταύτης ℵ D ω Chr. $\frac{2}{3}$ *al.* : αὐτῆς (𝔭[13]) 𝔭[46] A H P 33 424** 1908 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Clem. Chr. $\frac{1}{3}$ Euthal.[*cod.*] 16 ἑαυτοῦ ℵ* A C D[b et c] : αὐτοῦ ℵ[c] D* H ω Chr. Euthal.[*cod.*] *al.* : *om.* 𝔭[46] 𝔄 Clem. 18 ψηλαφωμένῳ *sine additam.* 𝔭[46] ℵ A C 33 1908 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔈 Eth Orig.[lat.] Chr. *al.* : *add.* ὄρει D ω 𝔖 (hl.) 𝔄 Ath. *al.* 20 λιθοβοληθήσεται] *add.* ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται *minusc. pauc.* 22 ἀγγέλων. (23) πανηγύρει, *aut* ἀγγέλων πανηγύρει, (*ut* 𝔭[46 m 2] A C L M P 33 *al. plur.* 𝔏 𝔖 Orig. Eus. Bas. Cosm. $\frac{2}{2}$) 28 ἔχωμεν 𝔭[46 m 2] A C D M *al.* 𝔖 (vg. 𝔈 𝔄 Chr. *al.* : ἔχομεν 𝔭[46*] ℵ P 33 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) Eth Ath. Cyr. Cosm. *al.* *cf.* Rom. v. 1) λατρεύωμεν A C D L 33 *al.* 𝔏 Cyr. *al.* : λατρεύομεν ℵ M P *al.* 𝔖 (hl.) 𝔄 Ath. Euthal.[*cod.*] Cosm. *al.* εὐλαβείας καὶ δέους 𝔭[46] ℵ* A C D* 33 *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Chr. Euthal.[*cod.*] Cosm. : εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς ℵ[c] D[b et c] M P 𝔏 Orig. : αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας ω 𝔖 (hl.)

Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ 13
ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μιμνήσκεσθε τῶν δε- 1,2 3
σμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν
σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους γὰρ 4
καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς 5
παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν, Οὐ μή σε ἀνῶ, οὐδ᾽ οὐ μή σε ἐγκαταλίπω·
ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι· 6
τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον 7
τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε
τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς 8
αἰῶνας. διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ 9
χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν
οἱ περιπατήσαντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν 10
ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα 11
περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατα-
καίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ 12
ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμεθα 13
πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες. οὐ 14
γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.
δι᾽ αὐτοῦ [t] οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ τοῦτ᾽ 15
ἔστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποιΐας 16
καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται
ὁ Θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ 17
ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα
μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν
τοῦτο.

Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχο- 18

---

[t] *om.* οὖν

---

13. [4] γὰρ $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A D* M P Ł 𝔊 Euthal.$^{cod.}$ *al.* : δὲ C D^{c} ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 𝔈th Clem. Eus. Chr. *al.* [6] ἡμᾶς λέγειν] λέγειν ἡμᾶς D : λέγειν $\mathfrak{p}^{46\,m\,2}$ (*ex* λέγει), M Orig. [9] παραφέρεσθε $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ A C D M P 33 *al.* Ł 𝔖 (vg. hl. ½) 𝔊 Bas. Chr. Euthal.$^{cod.}$ *al.* : περιφέρεσθε K L 1908 𝔖 (hl. ½) *al.* περιπατήσαντες ℵ^{c} C D^{c} K L M P ω 𝔖 (hl.) 𝔄 Orig. Chr. Euthal.$^{cod.}$ *al.* : περιπατοῦντες $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A D* Ł 𝔊 [10] ἐξουσίαν *om.* D* M Ł (vt.) [15] οὖν ℵ^{c} A C D^{c} M ω Ł (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔊 𝔄 𝔈th Orig. Chr. Euthal.$^{cod.}$ *al.* : *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* D* P Ł (vt.) 𝔖 (vg.) [18] προσεύχεσθε] *add.* καὶ D* Ł (vt.) Chr. (*cf.* 1 Thess. v. 25)

19 μεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. περισσοτέρως δὲ παρα-
καλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.
20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν
προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν
21 Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ [u] ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα
αὐτοῦ, ποιῶν ἐν [x] ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως·
23 καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.
24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους.
ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

1 Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώδεκα
φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.
2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε
3 ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργά-
4 ζεται ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι
καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.
5 Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ
6 πᾶσιν ἁπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. αἰτείτω δὲ ἐν
πίστει μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θα-
7 λάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος

---

[u] *add.* ἔργῳ [x] ὑμῖν

21 παντὶ *sine additam.* ℵ D* 𝔏 𝔈 (boh.) Greg.-Nyss. Euthal.[cod.] Fulg. *al.* : *add.* τῷ $\mathfrak{p}^{46}$ *add.* ἔργῳ C D[c] M ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Chr. *al.* : *add.* ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ A (*cf.* 2 Thess. ii. 17) ποιῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ[c] C[b] D ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 (Eth) Chr. *al.* : αὐτῷ ποιῶν ℵ* A C* 33* 𝔈 (ἑαυτῷ Greg.-Nyss.) : αὐτὸς ποιῶν 1912 𝔏 (vt.[d]) ἡμῖν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ D M 33 1908 *al.* 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 : ὑμῖν A C ω 𝔏 Eth Chr. *al.* τῶν αἰώνων *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ C[c] D H 31 *al. pauc.* 𝔄 23 ἡμῶν $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* A C D* H M 31 33 1908 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth Euthal. : *om.* ℵ[c] D[b et c] ω Chr. Euthal.[cod.] *al.* 25 ἀμήν *om.* $\mathfrak{p}^{46}$ ℵ* I 33 𝔈 (sah.) 𝔄

1. 7 *uersus hic uarie distingui potest, e.g.* 𝔏 (vt.[ff s] vg.) 𝔈 Bed. *post* κυρίου

ἐκεῖνος ὅτι λήψεταί τι παρὰ τοῦ [a] Κυρίου, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος 8
ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ· ὁ δὲ πλού- 9
σιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ· ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. 10
ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ 11
τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο·
οὕτω καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενόμενος λή- 12
ψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.
μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς 13
ἀπείραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα· ἕκαστος δὲ [b] πειρά- 14
ζεται, ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος. εἶτα 15
ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα 16
ἀποκυεῖ θάνατον. μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις 17
ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πα-
τρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.
βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν 18
τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς 19
τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀν- 20
δρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐκ ἐργάζεται. διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν 21
καὶ περισσείαν κακίας ἐν πραΰτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν
δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ 22
μὴ μόνον ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτούς. ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λό- 23
γου ἐστὶ καὶ οὐ ποιητής, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον
τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθε, 24
καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον 25
τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενό-
μενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

---

[a] Κυρίου ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος

[b] πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας, ἐξελκόμενος

---

9 ὁ (*pr.*) *om.* B 𝔄 14 *interpungendum sec. arbitrium* 17 ἀποσ. ἢ τροπὴ ἢ παρ. 𝔈 (sah.) τροπῆς ἀποσκίασμα $\aleph^c$ A C ω, 𝔏 (vg.) *uerss. pler.*, Hier. *al.* : ῥοπῆς ἀποσκίασμα Aug. (*saepe*) : τροπῆς ἀποσκιάσματος $\mathfrak{p}^{Ox.\ 1229\ (saec.\ iv)}$ $\aleph^*$ B : ῥοπὴ (?) ἀποσκιάσματος 𝔏 (vt.[ff]) 𝔈 (boh.) 18 αὐτοῦ] ἑαυτοῦ $\aleph^c$ A C P 242 19 Ἴστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς (ℵ) B C *al.* 𝔏 𝔈 (boh. ἴσμεν *pro* ἴστε) *al.* : Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ω 𝔖 (vg. hl.) *al.* 20 οὐκ ἐργάζεται ℵ A B C^3 *al. pauc.* : οὐ κατεργάζεται C^* ω Ath. *al.*

26 εἴ τις δοκεῖ θρῆσκος εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀλλ'
27 ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. θρησκεία καθαρὰ
καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρ-
φανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ
τοῦ κόσμου.

2 Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου
2 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς [c] δόξης. ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν
ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς
3 ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα
τὴν λαμπράν, καὶ εἴπητε, Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε,
4 Σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυ-
5 τοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν; ἀκούσατε, ἀδελ-
φοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ
πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο
6 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλού-
σιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;
7 8 οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; εἰ
μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφήν, Ἀγαπήσεις τὸν
9 πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρ-
10 τίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅστις γὰρ
11 ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ
γὰρ εἰπὼν Μὴ μοιχεύσῃς εἶπε καὶ Μὴ φονεύσῃς. εἰ δὲ οὐ μοιχεύεις,
12 φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε
13 ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως
τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.
14 Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ

---

[c] δόξης;

---

26 αὐτοῦ (*pr.*) ℵ A C ω Cyr. *al.* : ἑαυτοῦ B P 462 1518 αὐτοῦ (*alt.*) ℵ A P ω Cyr. *al.* : ἑαυτοῦ B C 4 489

2. 1 τοῦ κυρίου ἡμῶν *om.* 𝔈 (sah.) *post* Χριστοῦ *distingui potest* τῆς δόξης (*om.* 𝔈 (sah.)) *sine enuntiatiue* (*ut* 𝔏 𝔈 (boh.) *al.*) *sine interrogatiue* 3 ἐκεῖ, ἢ κάθου] ἢ κάθου ἐκεῖ B 𝔏 (vt.^{ff}) 𝔈 (sah.) 4 οὐ ℵ A B^2 C *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{3} vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Cyr. Aug. *al.* : καὶ οὐ ω : *om.* B* 𝔏 (vt.^{ff}) 𝔈 sah.) 5 τῷ κόσμῳ ℵ A* B C* 𝔖 (hl.) (?) : τοῦ κόσμου A^2 C^2 ω 𝔏 (vt.^{ff}) 𝔖 (vg.) (? 𝔈 𝔄 Priscill. : τοῦ κόσμου τούτου *minusc. pauc.* 𝔏 (vg.) (?) 𝔈th 13 ἔλεος (*pr.*) *sine additam.* ℵ* B C* ω 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah., boh.$^{codd.}$) : *add.* καὶ *minusc. mult.* 𝔈th : *add.* δὲ *post* κατακ. ℵ^c A *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{ff} vg.) 𝔖 (hl. 𝔈 (boh.) κατακαυχᾶται ℵ B ω 𝔏 (vt.$^{ff\ m}$ vg.) 𝔈 *uerss. pler.* Aug. : κατακαυχάσθω A *al. pauc.* : κατακαυχῶσθε C^2 𝔖 (vg.)

ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυ- 15
μνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς 16
ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ
αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, 17
ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις, Σὺ πίστιν 18
ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων,
κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. σὺ πιστεύεις ὅτι [d] εἷς 19
ἐστιν ὁ Θεός· καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσ-
σουσι. θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν 20
ἔργων ἀργή ἐστιν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη 21
ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; βλέπεις ὅτι 22
ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις
[e] ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ 23
τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη.
ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. 24
ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑποδεξαμένη 25
τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς 26
πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστι.

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον **3**
κρῖμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ 2
πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα.
εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πεί- 3
θεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. ἰδού, καὶ 4
τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετά-
γεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται.
οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστί, καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδού, ἡλίκον 5

---

[d] εἷς Θεὸς ἔστι [e] ἐτελειώθη;

---

18 ἔχεις,] *fortasse mauis* ἔχεις; χωρὶς τῶν ἔργων ℵ A B C P *al.*, *uerss.* : ἐκ τῶν ἔργων ω 19 εἷς ἐστιν ὁ θεός ℵ A 442 𝔏 (vt.[s] vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Eth Cyr. ½ : εἷς ὁ θεός [ἐστιν] C 𝔏 (vt.[ff]) 𝔖 (hl.) Cyr. ½ : εἷς θεός ἐστιν B 206 429 1518 : [ὁ] θεὸς εἷς ἐστιν ω Did. : ἔστιν θεός Ath. 20 ἀργή B C* 322 323 𝔏 𝔈 (sah.) 𝔄 : νεκρά ℵ A C² ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) Eth Ath. (*cf. u.* 26) 22 ἐτελειώθη,] ἐτελειώθη; *malunt alii* : seruata est *legit* Bed. 26 γὰρ ℵ A C ω 𝔏 (vt.[s] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 : δὲ 𝔏 (vt.[ff]) Orig. : *om.* B 𝔖 (vg.) 𝔄 Eth

3. 3 εἰ δὲ ℵ A B *al.* 𝔏 𝔈 (boh.) : ἴδε (ἰδοὺ) C P ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 5–6 *fluctuat horum uersuum interpungendi et interpretandi ratio, sed ad rem criticam pauca spectant* 5 μεγάλα αὐχεῖ p[20] A B C* P 𝔏 𝔈 : μεγαλαυχεῖ ℵ C² ω ἡλίκον ℵ A² B C* P 𝔏 (vt.[s] vg.) : ὀλίγον A* C² ω 𝔏 (vt.[ff m]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Eth

6 πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει. καὶ ἡ γλῶσσα [f] πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας
ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα
καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς
7 γεέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ
8 ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ
γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι· ἀκατάστατον κακόν,
9 μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Κύριον καὶ πα-
τέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν
10 Θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κα-
11 τάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ ἐκ
12 τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; μὴ δύναται, ἀδελφοί
μου, συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἁλυκὸν γλυκὺ ποιῆ-
σαι ὕδωρ.

13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀνα-
14 στροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε
καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ
15 τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ'
16 ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκατα-
17 στασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν
ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρ-
18 πῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν
εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

4 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδο-
2 νῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ
οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε
3 καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε, καὶ οὐ
λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.

---

[f] πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα or πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα, καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα

---

8 ἀκατάστατον ℵ A B P 𝔏 (vt.[ff] vg.) 𝔊 Orig. : ἀκατάσχετον C ω 𝔏 (vt.[m]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈(t) Cyr. *al.* 12 ἐλαίας] uuas 𝔏 (vg.[codd.]) οὔτε ἁλυκὸν (ℵ A B C (33) 424** *al.* 𝔏 (vt.[ff] vg.) (𝔖 (vg.) 𝔈 Cyr. : οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἁλυκὸν καὶ ω 𝔖 (hl.)
17 εὐπειθής] *add.* bonis consentiens 𝔏 (vg.) Bed.

4. 2 φονεύετε] *melius fortasse distinguitur* φονεύετε.

μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστιν; 4
ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίστα-
ται. ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ [g] λέγει; πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ 5
πνεῦμα ὃ [h] κατῴκισεν ἐν [i] ἡμῖν; μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διὸ λέγει, 6
Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ὑπο- 7
τάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.
ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, 8
καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι. ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ 9
κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς
κατήφειαν. ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. 10

Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, ἢ κρίνων 11
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον
κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής. εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης καὶ 12
κριτής, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ ὁ κρίνων τὸν
πλησίον;

Ἄγε νῦν, οἱ λέγοντες, Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν 13
πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτόν, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσο-
μεν· οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς 14
γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ 15
λέγειν ὑμᾶς, Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο
ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις 16
τοιαύτη πονηρά ἐστιν. εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, 17
ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.

Ἄγε νῦν, οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις 5
ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν 2
σητόβρωτα γέγονεν. ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ 3
ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν

---

[g] λέγει, Πρὸς φθόνον [h] κατῴκησεν [i] ἡμῖν.

---

4 μοιχαλίδες (*tantum*) ℵ* A B 33. *uerss. pler.* : μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες ℵ^c ω 𝔖 (hl.) 5 *interpungi potest* λέγει; πρὸς . . . ἡμῖν; μείζονα *uel* λέγει; πρὸς . . . ἡμῖν. μείζονα *uel* λέγει Πρὸς . . . ἡμῖν; μείζονα κατῴκισεν ℵ A B 241 462 : κατῴκησεν *rell.* 9 μεταστραφήτω ℵ A ω : μεταπραπήτω B P 206 429 1518 12 ὁ *pr. om.* B P καὶ κριτής ℵ A B P *al.*, *uerss.*, Did. : *om.* K L *al.* 14 τὸ ℵ ω 𝔏 𝔖 (vg.) 𝔊 (sah.) : τὰ A P *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔊 (boh.) : *om.* B ποία ℵ* B 1518 𝔖 (hl.) 𝔊 (boh.^(cod.)) 𝔄 Ethj : ποία γὰρ ℵ^c A L P ω 𝔏 (vt.^s vg.) 𝔖 (vg.) 𝔊 : ποία δὲ 𝔏 (vt.^ff) γάρ ἐστε ἡ K L ω : γάρ ἐστε B P 𝔏 (vt.^ff) : ἐστε (ἐστὶν) ἡ A 33 𝔏 (vt.^s vg.) 𝔊 (boh.) Bed. 15 θελήσῃ ℵ A ω 𝔏 Cyr. *al.* : θελῃ B P 206 429 642 1518

4 ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδού, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν
τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει·
καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν.
5 ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐσπαταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας
6 ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ
ἀντιτάσσεται ὑμῖν.
7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. ἰδού,
ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ,
8 ἕως λάβῃ ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στη-
9 ρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε. μὴ στε-
νάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδού, ὁ κριτὴς πρὸ
10 τῶν θυρῶν ἕστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας
καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας οἳ ἐλάλησαν ἐν τῷ ὀνόματι Κυ-
11 ρίου. ἰδού, μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκού-
σατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος
καὶ οἰκτίρμων.
12 Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε
τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ
οὔ· ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.
13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω.
14 ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλη-
σίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ
15 ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα,
καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.
16 ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων,
17 ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἠλίας ἄν-
θρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι·
18 καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν
προσηύξατο· καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρ-
πὸν αὐτῆς.
19 Ἀδελφοί μου, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπι-

5. 3 *ὡς πῦρ.*] *fortasse ὡς πῦρ distinguendum cum* A L *al.* 𝔖 (vg.) 4 *ἀπεστερημένος* A B³ P ω : *ἀφυστερημένος* ℵ B* 5 *ἐν ἡμέρᾳ* ℵ* A B P 33 453 𝔏 𝔈 : *praem. ὡς* ℵ^c ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 Cyr. *al.* 6 *ὑμῖν.*] *ὑμῖν ; malunt alii* 11 *ὁ om.* B 12 *ὑπὸ κρίσιν* ℵ A B 33 *al. uerss. pler.* : *εἰς ὑπόκρισιν* ω 𝔄 16 *εὔχεσθε*] *προσεύχεσθε* A B 436

στρέψῃ τις αὐτόν, [k] *γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης* 20
ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΩΤΗ

Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπο- 1
ρᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας, κατὰ πρό- 2
γνωσιν Θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντι-
σμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ 3
κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι'
ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ 4
ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐν δυ- 5
νάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκα-
λυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον 6
ἐστί, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς 7
πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκι-
μαζομένου εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ
Χριστοῦ· ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες 8
δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομιζόμενοι τὸ τέλος 9
τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν 10
καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύ-

---

[k] *γινώσκετε*

---

20 *γινωσκ. ὅτι om.* 𝔏 (vt.[ff]) 𝔈 (sah.) Ambst. Cassiod. *γινωσκέτω*] *γινώσκετε* B 69 1518 𝔖 (hl.) Eth *σώσει*] *σῴζει* 𝔏 (vt.) Orig.[lat.] *ἐκ θανάτου* ω : *αὐτοῦ ἐκ θανάτου* ℵ A P *al.* 𝔏 (vt.[s] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth : *ἐκ θανάτου αὐτοῦ* B 𝔏 (vt.[ff]) : *αὐτοῦ* (*tantum*) Ambst. *καλύψει*] *καλύπτει* 𝔏 (vg.) Orig.[lat.]

titulum ad Ponticos *habent* Tert. Cypr., ad Gentes 𝔏 (vg.[cod.]) Iunil. Cassiod. *al.*
I. [1] Γαλατίας *om.* Aug. *ter* (*fort. saepius*) : Ἀσίας *om.* ℵ* : καὶ Βιθυνίας *om.* B* [6] ἐστίν ℵ[c] A C ω Orig. : *om.* ℵ* B 1518 Clem. λυπηθέντες ℵ[c] A B C ω Clem. Orig. *al.* : λυπηθέντας ℵ* L *al.* : λυπηθῆναι 242 𝔏 (vt.[s] vg.) 𝔈 (boh.) (?) Aug. [7] δοκίμιον] δόκιμον *minusc. pauc.* [8] ὃν (*pr.*) . . . δὲ] ὃν ἰδόντες Bed. ἰδόντες ℵ B C 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.[s] vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 Eth Iren.[lat.] $\frac{2}{2}$: εἰδότες A ω 𝔈 (boh.) Clem. Cyr. Aug. *al.* ἀγαπᾶτε *om.* 𝔏 (vt.[s]) Aug. ὁρῶντες] *add.* πιστεύετε 442 Aug. $\frac{2}{2}$ πιστεύοντες] ὁρῶντες Aug. [9] ὑμῶν *om.* B 1 336 𝔈 (sah.) Clem. Orig.[lat.] Ath. Cyr. Aug. $\frac{2}{2}$

11 σαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα
Χριστοῦ, προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ
12 ταῦτα δόξας. οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά,
ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ
ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.
13 Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως
ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ,
14 ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ
15 ὑμῶν ἐπιθυμίαις· ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι
16 ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε· διότι γέγραπται, Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ
17 ἅγιος. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ
τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστρά-
18 φητε, εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς
19 ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμ-
20 νοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς
21 κόσμου φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς δι'
αὐτοῦ πιστοὺς εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ
22 δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. τὰς ψυχὰς
ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπό-
23 κριτον ἐκ [a] καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι οὐκ
ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένον-
24 τος. διότι Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρ-
25 του. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε· τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου
μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.
2 Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ
2 φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδο-
3 λον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, εἰ ἐγεύ-

---

[a] *add.* καθαρᾶς

---

11 Χριστοῦ *om.* B 13 νήφοντες, τελείως] νήφοντες τελείως, *fort. melius* 21 πιστοὺς A B 398 𝔏 (vg.) : πιστεύοντας ℵ C ω 𝔖 (vg. hl.) *rell.* 22 ἀληθείας *sine additam.* ℵ A B C 33 322 436 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 Clem. : caritatis 𝔏 (vg.) διὰ πνεύματος *add.* ω 𝔏 (vt.[m]) 𝔈th Priscill. ἐκ A B 𝔏 (vg.) : ἐκ καθαρᾶς ℵ* C ω, *uerss. pler.*, Priscill. *al.* 23 σπορᾶς] φθορᾶς ℵ A C

2. 1 ὑποκρίσεις ℵ* A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔄 Bed. : [τὴν] ὑπόκρισιν ℵ[c] B 𝔖 (vg.) 𝔈 Clem. Orig.[lat.] Aug. Pelag. (*et post eum* Cassiod.) 2 ἄδολον *om.* Clem. εἰς σωτηρίαν ℵ A B C *al.*, *uerss.*, Clem. Cyr. Orig.[lat.] Aug. Pelag. *al.* : *om.* L *al.*

σασθε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος· πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ 4
ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον παρὰ δὲ Θεῷ ἐκλεκτόν, ἔντιμον,
καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος [b] πνευματικός, εἰς ἱερά- 5
τευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους Θεῷ διὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ. διότι περιέχει ἐν γραφῇ, Ἰδού, τίθημι ἐν Σιὼν λίθον 6
ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτόν, ἔντιμον· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κα-
ταισχυνθῇ. ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσι δὲ Λίθος ὃν 7
ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας,
καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου, οἳ προσκόπτουσι τῷ 8
λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασί- 9
λειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς
ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ
φῶς, οἱ ποτὲ οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ 10
ἐλεηθέντες.

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι 11
τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· τὴν 12
ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦ-
σιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι
τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον, εἴτε βασιλεῖ, 13
ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν 14
κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, 15
ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ὡς 16
ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν,
ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ. πάντας τιμήσατε· τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε· 17
τὸν Θεὸν φοβεῖσθε· τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον 18
τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις, 19
εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. ποῖον 20
γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ
ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ.
εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπο- 21

---

[b] πνευματικὸς

[5] *siue* πνευματικός, *siue* πνευματικὸς [20] τοῦτο] *add.* γὰρ A 33 436 489 *al. pauc.* Ɛ Tert. *al.* [21] ἔπαθεν A B C ω 𝔏 𝔖 (hl.) Ɛ Eth Tert. Cypr. $\frac{3}{8}$ *al.*: ἀπέθανεν ℵ *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔄 Ambst. $\frac{2}{2}$ Amb. $\frac{2}{2}$ Fulg. *al.*

22 λιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· ὃς
23 ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς
λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ
24 τῷ κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ
σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δι-
25 καιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώ-
μενοι, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν
ψυχῶν ὑμῶν.

3 Ὁμοίως, γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα, καὶ εἴ
τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου
2 κερδηθήσονται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν.
3 ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ
4 ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν
τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ
5 Θεοῦ πολυτελές. οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι
6 εἰς Θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις [c] ἀνδράσιν· ὡς
Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα,
ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.

7 Οἱ ἄνδρες, ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ
σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμήν, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάριτος
ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

8 Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγ-
9 χνοι, ταπεινόφρονες, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν
ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα
10 εὐλογίαν κληρονομήσητε. Ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας
ἀγαθάς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι
11 δόλον· ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω

---

[c] ἀνδράσιν (ὡς Σάρρα . . . ἐγενήθητε τέκνα),

---

23 ὃς] *add.* τυπτόμενος οὐκ ἀντέτυπτεν Iren. *Const.-Apost.* (*cf. infra*) ἀντελοιδόρει] ἐλοιδόρει ℵ* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Cypr. ½ Did. Amb. ⅙ *al.* πάσχων οὐκ ἠπείλει] τυπτόμενος οὐκ ἀντέτυπτεν Ambr. ⅚ Pelag. Max.-Taur. δικαίως] ἀδίκως 𝔏 (vg.) Cypr. ⅔

3. 3 τριχῶν *om.* C 𝔈 (sah.) 𝔄 Clem. Cypr. 6 ἀνδράσιν· ὡς Σάρρα . . . ἐγενήθητε τέκνα,] *alii marginalem malunt distinctionem* 7 κατὰ γνῶσιν *om.* ℵ* 97 τὰς προσευχὰς] ταῖς προσευχαῖς B 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) 8 ταπεινόφρονες ℵ A B C *al., uerss. plur.*, Clem. : φιλόφρονες K P *al.* : φιλόφρονες ταπεινόφρονες (*aut contrario ordine*) L *al.* 𝔏 (vt.^{m})

εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν· ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ 12
ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε; ἀλλ' 13
εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· Τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ 14
φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε, Κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς 15
καρδίαις ὑμῶν· ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς
λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου·
συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε, καταισχυνθῶσιν 16
οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν. κρεῖττον 17
γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακο-
ποιοῦντας. ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν [d] ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ 18
ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιη-
θεὶς δὲ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκή- 19
ρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν 20
ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν
ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος· ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει 21
βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώ-
τημα εἰς Θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ 22
Θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν
καὶ δυνάμεων.

Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, 4
ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται [e] ἁμαρτίας, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπι- 2

---

[d] ἀπέθανε [e] ἁμαρτίαις

---

15 Χριστὸν ℵ A B C *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 Clem. : θεὸν ω Ethᵗʰ αἰτοῦντι ω Clem. Orig. $\frac{3}{4}$ Chr. $\frac{2}{2}$ *al.* : ἀπαιτοῦντι (*cf.* Lc. xii. 20) ℵᶜ A Orig. $\frac{1}{4}$ Did. : ἐπερωτῶντι Eus. $\frac{2}{2}$ Bas. $\frac{2}{2}$: ἐρωτῶντι Cyr. 16 καταλαλεῖσθε B 206 429 614 1518 (𝔏 (vt.ᵐ) 𝔖 (hl.)) 𝔈 (sah.) Clem. : καπαλαλοῦσιν (-ῶσιν) ὑμῶν ὡς κακοποιῶν ℵ A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (boh.) Ethᵗʰ Bed. *al.* (*cf.* ii. 12) 18 ἁμαρτιῶν *sine additam.* B ω 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.ᶜᵒᵈ.) Cyr. Cypr. : *add.* ἡμῶν C² *al. pauc.* 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) Bed. : *add.* ὑπὲρ ἡμῶν ℵ C* L 33 1518 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) Did. : *add.* ὑπὲρ ὑμῶν A *al. pauc.* 𝔄 ἔπαθεν (*cf.* ii. 21) B ω Aug. : ἀπέθανεν ℵ A C *al. pauc., uerss.*, Did. Cyr. Cypr. *al.* 19 ἐν ᾧ καὶ] Ἐνὼκ *coniecit I. Rendel Harris* φυλακῇ] σαρκὶ *duo codd. Lat.*, Bed. : *add.* κατακεκλεισμένοις C *al. pauc., codd. Lat.*, Ath. Bed. *al.* 21 ὃ ℵᶜ A B C *al. mult., uerss. pler.*, Cyr. Orig.ˡᵃᵗ. Cypr. $\frac{3}{3}$ Aug. *al.* : ᾧ *minusc. mult.* : ὡς (*ut uid.*) 𝔈 (boh.) Aug. : *om.* ℵ* 436 Ethᵗʰ 22 θεοῦ] *add.* degluttiens mortem ut uitae aeternae heredes (participes) efficeremur 𝔏 (vg.) Aug. Bed. *al.*

4. 1 παθόντος *sine additam.* B C 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Ath. Amb. Aug. Nicet. Fulg. *al.* : *add.* ὑπὲρ ἡμῶν *rell.* ἁμαρτίας] ἁμαρτίαις ℵᶜ B 216* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) Ethᵗʰ Bed.

θυμίαις ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον.
3 ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις,
4 πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις· ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόν-
5 των ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἳ
6 ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.

7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς
8 προσευχάς· πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι
9 ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν· φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους, ἄνευ γογγυ-
10 σμοῦ· ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες,
11 ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν
13 γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος· ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐ-
14 τοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι· ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται.
15 μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεύς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός, ἢ ὡς
16 ἀλλοτριοεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω
17 δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ. ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν
18 ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται,
19 ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ.

5 Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς

5 ἔχοντι κρῖναι] κρίνοντι B C* 206 429 614 14 δόξης *sine additam.* B ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) Clem. Cyr. Tert. *al.* : *add.* καὶ δυνάμεως (*uel similia*) ℵ A P *minusc. bon. plur.* 𝔏 (vt.q) *uerss. pler.*, Ath. Did. Cypr. $\frac{2}{2}$ *al.* ἀναπαύεται *sine additam.* ℵ A B 33 424** *al.*, *uerss. pler.*, Orig. Tert. Ephr. : *add.* κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς (ἡμᾶς) δοξάζεται ω 𝔏 (vt.q vg.) 𝔖 (hl.*) 𝔈 (sah.) Cypr. $\frac{2}{2}$ *al.*

τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι
δόξης κοινωνός· ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, [f] ἐπισκο- 2
ποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως [g] κατὰ Θεόν, μηδὲ αἰσχροκερδῶς
ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γι- 3
νόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε 4
τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε 5
[h] πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώ-
σασθε· ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι
χάριν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς 6
ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, 7
ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νήψατε, γρηγορήσατε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν 8
διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τινὰ καταπιεῖν· ᾧ 9
ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν
κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ 10
καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας
αὐτὸς [i] καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει· αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας 11
τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων 12
ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ
Θεοῦ· εἰς ἣν στῆτε. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτή, καὶ 13
Μάρκος ὁ υἱός μου. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. 14

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ.

---

[f] *om.* ἐπισκοποῦντες [g] *om.* κατὰ Θεόν [h] πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις [i] *add.* θεμελιώσει

---

5. [2] ἐπισκοποῦντες ℵ^c A ω 𝔏 𝔖 (vg. [*add.* πνευματικῶς], hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth: *om.* ℵ* B 322 323 𝔈 (sah.) Hier. Vigil. *al.* κατὰ θεόν ℵ A P 33 424** *al.*, *uerss. pler.*: *om.* B ω 𝔖 (vg.) [5] πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις (*sic inter alios* 𝔏 (vt.^h q vg.) 𝔈 (boh.)): πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις. *malunt al.* ἀλλήλοις *sine additam.* ℵ A B *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 𝔄 Bed.: *add.* ὑποτασσόμενοι ω 𝔏 (vt.^h q) (?) 𝔖 (hl.) Eth [6] καιρῷ *sine additam.* Ox. 1353 (saec. iv) ℵ B ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) Orig. *al.*: *add.* ἐπισκοπῆς A P 33 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.*) 𝔈 (boh.) 𝔄 Eth Bed. (*cf.* ii. 12) [8] ὑμῶν] ἡμῶν Ath. Ambst. ¾ [10] σθενώσει *sine additam.* Ox. 1353 (saec. iv) A B 𝔏 Eth: *add.* θεμελιώσει ℵ ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ

1 [a]Σίμων Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἰσότιμον
ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
2 Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ
3 καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ
τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ
4 καλέσαντος ἡμᾶς [b]ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ· δι᾽ ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέ-
γιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ
5 φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ
τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει
6 ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν
ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν
7 εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ
8 τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς
οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
9 ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα τυφλός ἐστι, μυωπάζων, λήθην
10 λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον, ἀδελ-
φοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι·
11 ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε· οὕτω γὰρ πλουσίως ἐπι-
χορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.
12 Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας,
13 καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ᾽

---

[a] *Συμεὼν* [b] *διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς*

---

1. [1] Σίμων B 33 1518 *al.*, *uerss. pler.* (*sed talia non semper diligenter reddunt*): Συμεὼν ℵ A ω 𝔖 (ph. hl.) [2] τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ *om.* P 𝔏 (vg.): *om.* τοῦ θεοῦ *et add.* Χριστοῦ *post* Ἰησοῦ *minusc. pauc.* 𝔏 (vt.[m]) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) Bed. [3] ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ ℵ A C P 33 424** 1518 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (ph. hl. pal.) 𝔈 Did. *al.*: διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς B ω [4] τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα] μέγιστα καὶ τίμια ἡμῖν (ὑμῖν) A C P 5 33 69 442 𝔏 (vt.[h] vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔄 Did. [10] σπουδάσατε *sine additam.* B C ω Amb.: *add.* ἵνα διὰ τῶν καλῶν [ὑμῶν] ἔργων ℵ A 5 (33) 442 1518 *al. pauc.. uerss., qui pro* ποιεῖσθαι *habent* ποιεῖσθε *sim.* [12] μελλήσω (μελήσω) ℵ A B C P *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (pal.) 𝔈 𝔄 𝔈th Bed.: οὐκ ἀμελήσω ω 𝔖 (ph. hl.): οὐ μελλήσω 𝔏 (vt.[h] vg.[cod.]) Cassiod.

ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς 14
ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν 15
ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ 16
σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται
γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς 17
τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρε-
ποῦς δόξης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα·
καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν σὺν 18
αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφη- 19
τικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχ-
μηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς 20
ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προ- 21
φητεία ποτέ, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ
Θεοῦ ἄνθρωποι.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται 2
ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας καὶ τὸν
ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν
ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' 2
οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς 3
λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ
ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων 4
οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ [c] σειροῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν
τηρουμένους· καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δι- 5
καιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας· καὶ 6
πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπό-
δειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον Λώτ, καταπονούμενον 7
ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς, ἐρρύσατο (βλέμματι 8

[c] σειραῖς

17 ὑπὸ] ἀπὸ 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 21 ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι B P 424** 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 : οἱ ἅγιοι θεοῦ ἄνθρωποι (*uel sim.*) ℵ A ω 𝔏 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) Bed. : ἀπὸ θεοῦ ἅγιοι ἄνθρωποι C 322 323 Did.

2. 2 ἀσελγείαις] ἀπωλείαις *minusc. pauc.* 4 σειροῖς ℵ A B C 𝔏 (vt.^{h}) 𝔈 (sah.) Aug. *Auct.-Promiss.* : σειραῖς ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (boh.) (?) 𝔄

γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος, ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας
9 ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν)· οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς
ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους
10 τηρεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευο-
μένους καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. τολμηταί, αὐθάδεις, δόξας
11 οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες· ὅπου ἄγγελοι, ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες
12 ὄντες, οὐ φέρουσι κατ᾽ αὐτῶν παρὰ Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι
δέ, ὡς ἄλογα ζῶα γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς
13 ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται, ἀδι-
κούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπῖλοι
καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς [d] ἀγάπαις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν,
14 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας,
δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας
15 ἔχοντες, κατάρας τέκνα· καταλείποντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν,
ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ [e] Βεώρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας
16 ἠγάπησεν, ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον, ἐν
ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν.
17 οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, καὶ ὁμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς
18 ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγό-
μενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκός, ἀσελγείαις, τοὺς ὀλίγως ἀπο-
19 φεύγοντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγ-
γελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται,
20 τούτῳ καὶ δεδούλωται. εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου
ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Κυρίου [f] καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τούτοις δὲ πάλιν
ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων.
21 κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ
ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς.

---

[d] ἀπάταις [e] Βοσόρ [f] *add.* ἡμῶν

---

8 *ὁ om.* B 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) 11 *παρὰ κυρίῳ*] *παρὰ κυρίου minusc. pauc.* 𝔖 (ph.hl.*) : *om.* A 33 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 Eth Bed. 13 ἀδικούμενοι ℵ* B P 𝔖 (ph.) 𝔄 : *κομιουμενοι* ℵ^c A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 ἀγάπαις A^corr. B 𝔏 (vt.^m vg.) 𝔖 (ph. hl.^mg) 𝔈 (sah.) Eth : ἀπάταις ℵ A* C ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 15 Βεώρ B 453 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (= LXX) : Βοσόρ ℵ^c A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Eth *ὃς om.* B 𝔄 ἠγάπησεν] ἠγάπησαν B 𝔄 17 καὶ ὁμίχλαι ℵ A B C 33 *al.* 𝔏 (vg.) *uerss. pler.*, Hier. Aug. *al.* : νεφέλαι L ω 𝔖 (ph.) 18 ὀλίγως ℵ^c A B 33 *al. pauc.*, *uerss. pler.*, Hier. Aug. *al.* : ὄντως ℵ* C ω 𝔄 20 *κυρίου sine additam.* B ω : *add.* ἡμῶν ℵ A C L P *al. pauc.*, *uerss.*, Aug. *al.*

συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ 22
τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.

Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς 3
διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν 2
προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀπο-
στόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος· τοῦτο πρῶτον γινώ- 3
σκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμ-
παῖκται, κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, 4
Ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες
ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ 5
αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι, καὶ γῆ ἐξ ὕδατος
καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε κόσμος 6
ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ 7
τεθησαυρισμένοι εἰσὶ πυρί, τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπω-
λείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

Ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ 8
Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία. οὐ βραδύνει ὁ Κύ- 9
ριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ
εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν
χωρῆσαι. ἥξει δὲ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν 10
παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν
αὐτῇ ἔργα [9] κατακαήσεται. τούτων οὕτως πάντων λυομένων ποταποὺς 11
δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶν- 12
τας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐ-
ρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται; και- 13

[9] εὑρεθήσεται

3. [3] ἐν ἐμπαιγμονῇ ℵ A B C P *al. pauc.* 𝔈 (sah. boh.[codd.]) *uerss. pler.* Aug. *al.* : *om.* ω 𝔈 (boh.) [6] ὧν] ὃν 69 Aug.[codd.] [7] αὐτῷ A B P *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔄 Did.[lat.] Hier. Aug. : αὐτοῦ ℵ C ω 𝔖 (ph. hl.) Ethᵗᵍ [9] εἰς B C ω 𝔈 (boh.) 𝔄 : δι' ℵ A 33 *al. pauc.* 𝔏 (vt.[m] vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) Ethᵗᵍ Aug. Pelag. *al.* ὑμᾶς] ἡμᾶς K L ω [10] κατακαήσεται A L ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Ethᵗᵍ Cyr. Aug. *al.* : εὑρεθήσεται ℵ B K P 322 323 424** 1739 𝔖 (ph. hl.[mg]) 𝔄 Orig. : οὐχ εὑρεθήσεται 𝔈 (sah.) : ἀφανισθήσονται C : *om.* 𝔏 (vt.[m]) : *om. totum comma* καὶ γῆ . . . κατακαήσεται 𝔏 (vg.) Cassiod. Bed. [11] οὕτως B C P 5 429 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) : οὖν ℵ A ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 (boh.) Aug. Pelag. *al.* (*horum utique uerborum compendia facile confundi poterant*) καὶ εὐσεβείαις *om.* Aug. [12] τήκεται ℵ A B ω 𝔈 (boh.) Cosm. ⅔ : τακήσεται (τακήσονται) C P *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah. boh.[codd.?]) 𝔄 Aug. Pelag. *al.*

νοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδο-
κῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.
14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώ-
15 μητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ. καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακροθυ-
μίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος
16 κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν· ὡς καὶ ἐν πάσαις
ἐπιστολαῖς, λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων· ἐν αἷς ἔστι δυσνόητά τινα,
ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφάς,
17 πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες
φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε
18 τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου
ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέ-
ραν αἰῶνος. ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΠΡΩΤΗ

1 Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν,
ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς
2 ζωῆς (καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ
ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα,
3 καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν), ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ
ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ
ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
4 καὶ ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς, ἵνα ἡ χαρὰ [a]ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
5 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλ-
λομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐ-

[a] ὑμῶν

13 κατὰ] καὶ A 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Hier. Cosm. τὸ ἐπάγγελμα B C ω 𝔖 (ph.) : τὰ ἐπαγγέλματα ℵ A 5, *uerss. plur.*, Did.[lat.] Cyr. Cosm. Hier. Aug. *al.* 16 πάσαις *sine additam.* A B C 5 33 431 : *add.* ταῖς *rell.*

tit. : *epistulam inscribunt* ad Parthos 𝔏 (vg.[codd.]) Aug. Possid. Vigil. Cassiod. 1. 4 ἡμῶν ℵ B L *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔈 (sah.) : ὑμῶν A C ω 𝔖 (hl. pal.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th 5 ἀγγελία ℵ[c] A B ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔈th Did.[lat.] Aug. *al.* : ἐπαγγελία C P 33 *al. pauc.* 𝔖 (hl. pal.)

δεμία. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει 6
περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἐν τῷ 7
φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ'
ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
ἁμαρτίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, 8
καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, 9
πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσῃ
ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην 10
ποιοῦμεν αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐάν τις 2
ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον·
καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων 2
δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν 3
ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ὅτι 4
Ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ
ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς 5
ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι
ἐν αὐτῷ ἐσμεν· ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιε- 6
πάτησε καὶ αὐτὸς περιπατεῖν.

Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, 7
ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε.
πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν 8
ὑμῖν· ὅτι ἡ σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει.
ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ 9
ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ 10
σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ 11
σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει,
ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα 12
αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω 13
ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. ἔγραψα ὑμῖν, παιδία,

2. [1] τεκνία μου] fratres Aug. (*bis, fort. saepius*) [7] ἀγαπητοί ℵ A B C P *al.* 𝔏 vt.[h] vg.) *uerss. pler.*, Did.[lat.] Aug. *al.* : ἀδελφοί ω Ethᵗʰ ἠκούσατε *sine additam.* ℵ A B C P 33 *al. pauc.*, *uerss.*, Aug. *al.* : *add.* ἀπ' ἀρχῆς ω [9] μισῶν] *add.* ψεύστης ἐστὶν καὶ ℵ *al. pauc.* 𝔄 Ethᵗʰ [13] ἔγραψα ℵ A B C L P *al.*, *uerss. pler.*, Orig. Cyr. *al.* : γράφω ω 𝔏 Aug. Bed.

14 ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν
ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λογος
15 τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. μὴ ἀγαπᾶτε
τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ
16 ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπι-
θυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ
17 βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί. καὶ ὁ κό-
σμος παράγεται, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ
μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

18 Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντίχριστος
ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι
19 ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ
γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερω-
20 θῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ
21 ἁγίου, καὶ οἴδατε [b] πάντα. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλή-
θειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ
22 ἔστι. τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν
ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ
23 τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ ὁμο-
24 λογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. ὑμεῖς ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν
ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν
25 τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν
26 αὐτὸς ἐπηγγείλατο [c] ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν
27 περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐ-
τοῦ, μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ'
ὡς τὸ αὐτοῦ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ
28 οὐκ ἔστι [d] ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μένετε ἐν αὐτῷ. καὶ νῦν,
τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα ἐὰν φανερωθῇ, σχῶμεν παρρησίαν, καὶ
29 μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δί-

---

[b] πάντες [c] ὑμῖν [d] ψεῦδος·

---

17 αἰῶνα] *add.* quo modo [et] ipse (deus) manet in aeternum 𝔏 (vg.$^{cod.}$) 𝔈 (sah.) Cypr. $\frac{2}{3}$ Lucif. Aug. Vict.-Tunn. 20 πάντα A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Ethᵖ Did. : πάντες ℵ B P 398 𝔈 (sah.) : *om.* 𝔏 vt.^{h}) 23 ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει *sim.*) ℵ A B C P *al.*, *uerss.*, Orig. Eus. Cyr. Cypr. $\frac{2}{2}$ Hil. Lucif. Priscill. *al.* : *om.* ω 25 ἡμῖν ℵ A C ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (vg. hl.) *uerss. pler.* Aug. : ὑμῖν B 69* 𝔏 (vt.^{h} vg.$^{codd.}$) 27 χρίσμα *alt.*] πνεῦμα ℵ* 104 453 𝔈 (boh.) Ethᵖ Cyr. $\frac{1}{2}$ ψεῦδος,] *alii pleniore distinctione* ψεῦδος·

καιός ἐστι, γινώσκετε ὅτι καὶ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

Ἴδετε, ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κλη- 3
θῶμεν· καί ἐσμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ
ἔγνω αὐτόν. ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη 2
τί ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι
ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' 3
αὐτῷ ἁγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστι. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ- 4
τίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. καὶ οἴ- 5
δατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν
αὐτῷ οὐκ ἔστι. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρ- 6
τάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτόν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. τεκνία, μηδεὶς πλα- 7
νάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δί-
καιός ἐστιν· ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' 8
ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ,
ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ 9
ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται
ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ 10
τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιο-
σύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλ- 11
λήλους· οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν 12
αὐτοῦ. καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ
ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ἡμεῖς οἴδαμεν 13
ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς 14
ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελ- 15
φὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος
οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν 16
ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς

3. [1] καί ἐσμεν ℵ A B C P 33 424** *al.*, *uerss.*, Aug. : *om.* ω [10] ποιῶν δικαιοσύνην] ὢν δίκαιος 𝔏 (vt.[m (non h q)] vg.) 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (sah.) Orig. Cypr. Lucif. Aug. [11] ἀγγελια A B *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) Aug. : ἐπαγγελία ℵ C P 424** *al.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) Did.[lat.] Cyr. Lucif. $\frac{2}{2}$: mandatum 𝔏 (vt.[h q]) 𝔖 (vg.) 𝔄 𝔈𝔱𝔥 [14] ἀγαπῶν *sine additam.* ℵ A B 33 322 323 𝔏 (vt.[h q] vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 Did.[lat.] Lucif. Aug. *al.* : *add.* τὸν ἀδελφὸν [αὐτοῦ] C P ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔈𝔱𝔥 Cassiod. *al.*

17 ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεῖναι. ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον
τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ
τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;
18 τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.
19 ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ
20 πείσομεν τὴν καρδίαν ἡμῶν, ὅ τι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι
21 μείζων ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα. ἀγαπη-
τοί, ἐὰν ἡ καρδία μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν
22 Θεόν, καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
23 τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν
ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ
24 Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ
ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ.
καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ ἡμῖν
ἔδωκεν.

4 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύ-
ματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν
2 εἰς τὸν κόσμον. ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦ-
μα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ
3 ἐστι· καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ [e] μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ
ἔστι· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται,
4 καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ
5 νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐ-
τοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσί· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ
6 κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν
Θεὸν ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ
τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.
7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι,
8 καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. ὁ

---

[e] λύει

---

4. [1] τὰ πνεύματα εἰ] τὸ πνεῦμα ὁ Aug. (*semel*) [3] μὴ ὁμολογεῖ ω 𝔏 (vt.[q]) *uerss. pler.* (Polyc.) Orig. Cyr. Priscill. ⅔ *al. plur.* (*uidentur autem* Tert. Cypr. *hunc uersum cum* 2 Ioh. 7 *miscuisse*) : λύει *codd. uet. ap.* Socr. 𝔏 (vg.) Iren. Clem. Orig. Lucif. Priscill. ⅓ Aug. (*sed utramque lectionem adgnoscere uidetur*) Fulg. *al.* τὸν Ἰησοῦν A B 322 323 *codd. uet. ap.* Socr. 𝔏 (vt.[q] vg.) 𝔈 (boh.) Iren. Clem. Orig. Did.[lat.] Lucif. Priscill. *al.* : τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν 𝔈 (sah.) : Ἰησοῦν κύριον ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ℵ : [τὸν] Ἰησοῦν (Χριστὸν) ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ω 𝔖 (vg. hl.) 𝔄 (Polyc. Tert. Cypr.)

μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ 9
ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονο-
γενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν 10
τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι
αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς 11
ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν 12
ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετε-
λειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, 13
καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ 14
ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν
σωτῆρα τοῦ κόσμου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ 15
Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώ- 16
καμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ
Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ
Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει. ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα 17
παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι
καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ· 18
ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν
ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, 19
ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. ἐάν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, 20
καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακεν, [f] οὐ δύναται ἀγα-
πᾶν. καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν 21
Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέν- 5
νηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον
ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν 2
τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν. αὕτη γάρ ἐστιν 3
ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ

---

[f] πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

---

15 αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ] [ὁ θεὸς ἐν αὐ]τῷ ἐστιν $\mathfrak{p}^{9}$ 19 ἀγαπῶμεν (*sine additam.*) A B 5 322 323 424** 𝔏 (vt.^{q} (?) vg.) Eth Aug. $\frac{3}{4}$ Pelag. *al.* : we know 𝔈 (sah. boh.$^{codd.}$) : *add.* τὸν θεόν ℵ 33 1518 *al. pauc.* 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (vg. hl.) 𝔊 (boh.) 𝔄 : *add.* αὐτόν ω Aug. $\frac{1}{4}$ *al.* 20 οὐ δύναται ἀγαπᾶν. ℵ B 322 323 424** *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔊 (sah.) Cypr. Lucif. Zeno : πῶς δύναται ἀγαπᾶν ; A ω 𝔏 (vt.^{q} vg.) 𝔖 (vg.) 𝔊 (boh.) 𝔄 Eth Aug. $\frac{2}{2}$

4 αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ
τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις
5 ἡμῶν. τίς δέ ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς
6 ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος,
Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ
αἵματι. καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ Πνεῦμά ἐστιν ἡ
7, 8 ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ
9 τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων
λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρ-
10 τυρία τοῦ Θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς
τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ
Θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν,
11 ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρ-
τυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ
12 υἱῷ αὐτοῦ ἐστιν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν
τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.
13 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύ-
14 ουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν
ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει
15 ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι
16 ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν παρ' αὐτοῦ. ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, [g] αἰτήσει, καὶ δώσει
αὐτῷ ζωὴν τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς

---

[g] αἰτήσει καὶ δώσει

---

5. [6] αἵματος B ω 𝔏 (vt.[q] vg.) 𝔖 (vg.) Cyr. ¾ Tert. *Aucl.-Rebapt. al.* : πνεύματος *minusc. tres* Cyr. ¼ Amb. : αἵματος καὶ πνεύματος ℵ A 33 424** *al.* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔖 (hl.) 𝔈 Cyr. ¼ : Ἰησοῦς *om.* 𝔈 (sah.) τὸ πνεῦμα (*alt.*)] ὁ Χριστός 𝔏 (vg.): Iesus Christus Bed. [8] τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα] in terra, spiritus [et] aqua et sanguis, et hi tres unum sunt in Christo Iesu : et tres sunt qui testimonium dicunt in caelo, pater uerbum et spiritus 𝔏 (vt.[m] vg.[codd.]) : *eadem fere* 𝔏 (vt.[q] vg.[codd.]) : *retrouerso ordine* 𝔏 (vg.[codd. rec.]), *unde in duobus codd. Graec.* 61 [saec. xvi] 629 [saec. xiv–xv]) *fucati sunt; uerba haec omnino ignota sunt ante* Priscill. (*ob.* 385), *et post eum habent* Vigil. *libell. ap.* Vict.-Vitens. Fulg. *al. Lat., Act. Graec. Conc. Lateran.* [10] τῷ θεῷ ℵ B ω 𝔏 (vt.[q]) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 (boh.[codd.]) Cyr. ¾ Aug. Vigil. *al.* : τῷ υἱῷ [τοῦ θεοῦ] A 5 322 323 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.[mg]) (𝔈 (sah.) 𝔄 Eth) Cyr. ¼ Bed. : Iesu Christo 𝔏 (vt.[m]) [13] τοῖς πιστεύουσιν ℵ* B 𝔖 (vg. hl.) : οἱ πιστεύοντες ℵ[c] A 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vt.[q] vg.) 𝔈 Eth : καὶ ἵνα πιστεύητε ω [16] αἰτήσει, καὶ δώσει] *fortasse mauis* αἰτήσει καὶ δώσει

θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστί· 17
καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' 18
ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ αὐτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐ-
τοῦ. οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ 19
κεῖται. οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, 20
ἵνα γινώσκομεν τὸν ἀληθινόν, καί ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ
αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ ζωὴ αἰώνιος.
τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων. 21

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ 1
ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες
τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν 2
ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ Θεοῦ 3
πατρός, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ
ἀγάπῃ.

Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀλη- 4
θείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, 5
κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινήν, ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς,
ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν 6
κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. αὕτη ἡ ἐντολή ἐστι, καθὼς ἠκούσατε ἀπ'
ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν 7
κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί.
οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ 8
ἀπολέσητε ἃ [a] εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. πᾶς ὁ 9

[a] εἰργάσασθε

17 οὐ *om.* 33 425* 𝔏 (vt.[q] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah. 𝔄 Tert 18 αὐτόν A* B 242 𝔏 (vt.[q] vg.) : ἑαυτόν ℵ A[corr] ω Orig. *al.* 20 τὸν ἀληθινόν] τὸ ἀληθινόν ℵ* 𝔏 (vt.[q]) 𝔈 (sah.) Vigil. Facund. (*cf.* Ioh. viii. 32) : *add.* θεόν A 33 424** *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔈th Ath. Did. Bas. Cyr. ⅔ Aug. Pelag. θεός *om.* 𝔏 (vt.[m]) Hil. Ambst. Vigil. αἰώνιος] *add.* et resurrectio nostra (*cf.* Ioh. xi. 25) 𝔏 (vt.[m]) Hil. Faustin. Vigil.

7 ἐξῆλθον (-αν) ℵ A B *al.*, *ucrss. pler.*, Iren.[lat.] Ps.-Chr. : εἰσῆλθον ω 𝔈 (boh.) (?) 8 ἀπολέσητε . . . ἀπολάβητε ℵ A B 33 424** *al.*, *uerss.*, Iren.[lat.] Lucif. *al.* : ἀπολέσωμεν . . . ἀπολάβωμεν ω εἰργασάμεθα (ἠργ-) B ω 𝔖 (hl.[mg]) 𝔈 (sah.) : εἰργάσασθε ℵ A 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th Iren.[lat.] Lucif. *al.*

προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ
10 μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις
ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε
11 αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν
κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.
12 Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἠβουλήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος·
ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι,
13 ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελ-
φῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΡΙΤΗ

1 Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.
2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς
3 εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρ-
4 τυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζο-
τέραν τούτων οὐκ ἔχω [a] χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ
περιπατοῦντα.
5 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοῦτο
6 ξένους, οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας· οὓς καλῶς
7 ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον
8 μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμ-
βάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.
9 Ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς
10 οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα
ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις
οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει,

[a] χάριν

9 προάγων ℵ A B 101mg L (vg.) E Eth : παραβαίνων ω S (ph. hl.) A Lucif. 3 3 Did.lat. 11 πονηροῖς] add. ecce praedixi uobis ut in diem die domini [nostri Iesu Christi] non confundamini (ne in diem domini condemnemini) L (vt.m vg.codd.)

3 γὰρ A B C H ω S (ph. hl.) : om. ℵ 5 33 al. pauc. L (vg.) E A Eth 4 χαράν ℵ A C ω L (vg.codd.) S (ph. hl.) E (sah.) A Eth : χάριν B 57 2298 L (vg.) E (boh.) 9 ἔγραψα] add. ἂν ℵc 33 424** al. pauc. L (vg.) S (ph. hl.) : mire ἔγραψας E

καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει. ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακόν, ἀλλὰ 11
τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακε
τὸν Θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς 12
ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν
ἀληθής ἐστι.

Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου 13
σοι γράφειν· ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλή- 14
σομεν. εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους
κατ' ὄνομα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

ΚΑΘΟΛΙΚΗ

Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου τοῖς ἐν Θεῷ 1
πατρὶ ἠγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς· ἔλεος 2
ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.

Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς 3
ἡμῶν σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι
τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει. παρεισέδυσαν γάρ τινες 4
ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα, ἀσεβεῖς, τὴν
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον
[a] δεσπότην καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.

Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ἅπαξ πάντα, ὅτι ὁ [b] Κύριος, 5
λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώ-
λεσεν. ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν, ἀλλὰ 6

---

[a] δεσπότην, [b] Ἰησοῦς

---

12 οἶδας ℵ A B C *al.* 𝔏 (vt.[d] vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 : οἴδατε ω 𝔖 (hl.) Ethᵗʰ
1 Ἰακώβου] *add.* τοῖς ἔθνεσιν 322 323 424** 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 ἠγαπημένοις ℵ A B 5 *al. pauc., uerss.*, Orig. Lucif. Aug. *al.* : ἡγιασμένοις ω καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις *siue obscuritatis siue homoeoteleuti causa om.* 630 𝔖 (hl.) Ἰησοῦ Χριστῷ] Ἰησοῦ Χριστοῦ *minusc. pauc.* Orig. *al.* : ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ 𝔏 (vt.[m] (?)) 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) Ethᵗʰ Orig.[lat.] Lucif. Cassiod. 4 δεσπότην *si ad Christum refers* (*cum* 𝔖 (ph.[codd.]) 𝔈) : δεσπότην, *si ad deum patrem*, (*cum* 𝔖 (ph. hl.) *quae addunt* θεὸν *cum* ω) 5 εἰδότας *sine additam.* A C² 33 424** 1518 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah., boh.[codd.]) 𝔄 Ethᵗʰ Lucif. : *add.* ὑμᾶς ℵ B ω 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (boh.) πάντα ℵ A B C² 33 *al. pauc., uerss.*, Lucif. : τοῦτο ω [ὁ] κύριος ℵ C* ω 𝔖 (hl.) : ὁ θεός C² 5 442 𝔖 (ph.) 𝔄 Clem. Lucif. : Ἰησοῦς A B 33 424** *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 Ethᵗʰ Orig. Did.[lat.] $\frac{2}{2}$ Cyr. Hier.

ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς
7 ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ
αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦ-
σαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκειται [c] δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκην
8 ὑπέχουσαι. ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν μιαί-
9 νουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ
ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως
σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν,
10 Ἐπιτιμήσαι σοι Κύριος. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασι βλασφημοῦσιν·
ὅσα δὲ φυσικῶς, ὡς τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.
11 οὐαὶ αὐτοῖς· ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ
Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο.
12 οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συνευωχούμενοι, ἀφό-
βως ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων παραφερό-
μεναι· δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα, δὶς ἀποθανόντα, ἐκριζωθέντα·
13 κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας· ἀστέρες
14 πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. προεφήτευσε
δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ λέγων, Ἰδού, ἦλθε Κύριος
15 ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ἐλέγξαι
πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν
ἠσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ
16 ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς
ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι (καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα),
θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.
17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων
18 ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔλεγον ὑμῖν,
Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας
19 πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί,
20 Πνεῦμα μὴ ἔχοντες. ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ
21 ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν

[c] δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου,

[6] ἀϊδίοις] *add.* ἁγίων ἀγγέλων (*pro quibus* ἁγρίων ἀγγέλων *post* ζόφον Clem.) 𝔏 (vt.^{m}) Lucif. [7] πρόκειται] *praem.* τέφρα 𝔖 (hl.) Lucif. *aut* δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου *aut* δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου, (*cum* 𝔖 ph. hl.) *interpungere potes* [12] ἀγάπαις] ἀπάταις A C *al. pauc.* : εὐωχίαις 6 424** [19] ἀποδιορίζοντες] *add.* ἑαυτούς C *al.* 𝔏 (vg.) Aug. *al.*

ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινομένους, οὓς δὲ 22
σώζετε ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦντες καὶ 23
τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίστους, καὶ στῆσαι κατενώ- 24
πιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ Θεῷ σωτῆρι ἡμῶν, 25
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δόξα, μεγαλωσύνη, κράτος καὶ
ἐξουσία, πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.
ἀμήν.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ [a] ὁ Θεὸς δεῖξαι τοῖς 1
δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ
τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λό- 2
γον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδε. μακά- 3
ριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ
τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ 4
εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευ-
μάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς 5
ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς
γῆς. τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς, καὶ [b] λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν

[a] ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ [b] λούσαντι

---

22 ἐλεᾶτε (ἐλεεῖτε) ℵ B C² ω 𝔖 (hl.): ἐλέγχετε A C* 33 424** *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th διακρινομένους ℵ A B C 424** *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 Clem. Hier. *al.*: διακρινόμενοι ω 22–23 καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε . . . ἐλεᾶτε (*alt.*)] *tantum* καὶ οὓς μὲν ἐκ πυρὸς ἁρπάζετε, διακρινομένους δὲ ἐλεᾶτε 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) Clem. Hier. 23 οὓς δὲ (*om.* οὓς δὲ B) σώζετε ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες οὓς δὲ ἐλεᾶτε (ἐλεεῖτε) ἐν φόβῳ ℵ A B 33 424** *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 𝔈th: οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε ἐκ τοῦ πυρὸς ἁρπάζοντες ω 25 μόνῳ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα [καὶ] μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος ℵ A B C *al. pauc.*, *uerss. pler.*: μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν δόξα καὶ μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία ω (𝔖 (ph.))

tit. τοῦ θεολόγου *codd. nonnull.*: *om.* ℵ (A) C *al.*: *alii alia* I. 1 ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ (*ut* 𝔖 (ph.) Tycon.)] ὁ θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ *malunt alii* (*e. g.* 𝔈 (boh.)) *distinguere* ὁ θεὸς *om.* 218 𝔄 (vt.) Dion.-Alex. 5 βασιλειῶν ℵ* 𝔄 (vt.*codd.*) λύσαντι p^{18} ℵ A C *al.* 𝔏 (vt.^{h}) (𝔖 (ph. hl.)) 𝔄 (vt. vg.) Primas. Cassiod.: λούσαντι 046 ω 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔈 (boh.) 𝔈th ἡμῶν *om.* A *al.* 𝔄 (vt.*cod.*) Primas.

6 ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ
πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας [c] τῶν αἰώ-
7 νων. ἀμήν. ἰδού, ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς
ὀφθαλμός, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι
αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.
8 Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει [d] Κύριος ὁ Θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν
καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.
9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ
βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ
10 Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. ἐγενόμην
ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν με-
11 γάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης, Ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον, καὶ
πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἔφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς
Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν,
12 καὶ εἰς Λαοδίκειαν. καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλει
13 μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, καὶ ἐν μέσῳ
τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ περιεζω-
14 σμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσῆν. ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ
τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς
15 φλὸξ πυρός· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ
16 πεπυρωμένης· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. καὶ ἔχων
ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτά· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομ-

---

[c] *om.* τῶν αἰώνων [d] Κύριος, ὁ Θεός,

---

6 ἡμᾶς ℵ P 046 *al.* 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt. vg.) Primas. : ἡμῖν $\mathfrak{p}^{18}$ A *al.* : ἡμῶν C *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{h} vg.) βασιλείαν $\mathfrak{p}^{18}$ ℵ* A C *al., uerss.*, Tert. ½ Primas. *al.* : βασιλεῖς καὶ P *al.* Tert. ½ τῶν αἰώνων *om.* $\mathfrak{p}^{18}$ A P *al.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vg.$^{cod.}$) Primas. (?) 8 Ω (*sine additam.*) ℵ^{c} A C P 046 *al.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt. vg.) 𝔈th Amb. Primas. : *add.* ἀρχὴ καὶ τέλος ℵ* *al.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔈 (boh.) Orig.$^{lat.}$ *al.* κύριος ὁ θεός] *malunt alii distinguere* κύριος, ὁ θεός 10 ὀπίσω μου *om.* 146 155 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : *in ceteris testibus uariat conlocatio* 11 λεγούσης (*sine additam.*) ℵ A C 046 *al., uerss., patr.* : *add.* ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ (P) *al.* ἐκκλησίαις (*sine additam.*) ω 𝔏 (vt.^{h} vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) : *add.* ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ 𝔈 (boh.) Σμύρναν] Ζμύρναν ℵ 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt. vg.) Apring. 12 ἐλάλει] λαλεῖ A 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 13 υἱῷ A C P *al., uerss.*, Cypr. Priscill. Primas. ½ : υἱὸν ℵ 046 *al.* Primas. ½ 14 λευκαὶ *om.* 3 146 *al.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) λευκόν *om.* 8 24 200 𝔏 (vt.^{h}) Primas. ὡς χιών *om.* 𝔄 (vt.) 15 ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης *om.* 498 *al. pauc.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) ἐν καμίνῳ] ἐκ καμίνου 144 200 𝔏 (vt.^{h}) Cypr. Priscill. Primas. πεπυρωμένης A C 𝔏 (vt.^{h}) Cypr. Primas. : πεπυρωμένῳ ℵ *al.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔈th : πεπυρωμένοι P 046 *al.* : πεπυρωμένος Iren.$^{lat.}$

φαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαί-
νει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας 17
αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων, Μὴ φο-
βοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν· καὶ ἐγενόμην νεκρός, 18
καὶ ἰδού, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ
θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες, καὶ ἅ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει 19
γίνεσθαι μετὰ ταῦτα· τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ 20
τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες
ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσι· καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκ-
κλησίαι εἰσί.

Τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον, 2

Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περι-
πατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· Οἶδα τὰ ἔργα σου 2
καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κα-
κούς, καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσί,
καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ 3
ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακας. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην 4
σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετα- 5
νόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι, καὶ κι-
νήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. ἀλλὰ 6
τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. ὁ 7
ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι
δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν τῷ παραδείσῳ
τοῦ Θεοῦ.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον, 8

16 ὀξεῖα *om. pauc.* 𝔄 (vt.), *de Latinis dubitandum est* (*e. g.* Cypr. Tycon. Primas.) 17 πρῶτος] πρωτότοκος A Ps.-Sarap. 18 καὶ (*pr.*) *om.* ℵ* 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) καὶ ὁ ζῶν] ἐγώ εἰμι ἡ ζωή 𝔄 (vt. vg.) Orig. (?) : *om.* 𝔏 (vt.^{gig}) Primas. ἐγενόμην] *praem.* ὃς 𝔏 (vt.^{h}) 𝔄 (vt. vg.) Primas.$^{codd.}$ καὶ ἰδού . . . αἰώνων *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) αἰῶνας [τῶν αἰώνων] (*sine additam.*) ℵ* A C P *al. pauc., uerss. pler.*, Iren.$^{lat.}$ Orig. Cypr. *al.* : *add.* ἀμήν ℵ° 046 ω 𝔖 (ph. hl.) 20 αἱ ἑπτὰ *om.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas.

2. 1 τῷ (*alt.*) A C 1854 (2019) 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) (Aug.) Primas. : τῆς *rell.* ἑπτὰ (*alt.*) *om. codd. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 5 οὖν *om.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) (Cypr.) Primas. 7 θεοῦ (*sine additam.*) ℵ A C P *al.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vg.) : *add.* μου 046 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 (vt.) Ethᵗ Cypr. Tycon. Greg.-Illib. Primas. *al.* 8 τῷ (*alt.*) A 166 222 (𝔏 vg.$^{cod.}$) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) (Primas.) : τῆς *rell.* Σμύρνῃ] Ζμύρνῃ ℵ 𝔏 (vg.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. Apring.

Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν·
9 Οἶδά σου τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν (ἀλλὰ πλούσιος εἶ), καὶ τὴν
βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσίν,
10 ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. μὴ φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδού,
μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακήν, ἵνα πειρασθῆτε· καὶ
[e] ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι
11 τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει
ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.
12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον,
13 Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν· Οἶδα
ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου,
καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντίπας ὁ μάρ-
τυς μου, ὁ πιστός μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατ-
14 οικεῖ. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν
Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν
15 Ἰσραήλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρα-
16 τοῦντας τὴν διδαχὴν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μή,
ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στό-
17 ματός μου. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλη-
σίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω
αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον,
ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον,

---

[e] ἔχητε

---

[8] πρῶτος] πρωτότοκος A 2034 Ps.-Sarap. καὶ ἔζησεν *om.* 𝔄 (vt.[cod.]) [9] σου (*sine additam.*) A C P *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (ph.) 𝔈 Eth Primas. *al.* : *add.* τὰ ἔργα καὶ ℵ 046 ω 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt. vg.) *al.* [10] μὴ A C 046 *al. pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) : μηδὲν ℵ P *al.* 𝔏 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) ἕξετε ℵ 046 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt.[cod.]) Tycon. : ἔχητε A 1854 2019 *al. pauc.* 𝔈 𝔄 (vt.[codd.] vg.) Primas. [12] τῆς] τῷ 1734 2050 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.[cod.] vg.) (*cf.* Orig. Hier. Primas.) [13] ἡμέραις (*sine additam.*) A C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt.) Tycon. Primas. : *add.* [ἐν] αἷς ℵ[c] P 046 ω 𝔏 (vt.[gig]) 𝔖 (hl.) 𝔄 (vg.) Ambst. *al.* Ἀντίπας (Ἀντείπας)] *ut* ἀντείπας *interpretatae sunt* (69) 𝔖 (vg. hl.) 𝔈 𝔄 (vt.) : *scribunt* Antiphas 𝔏 (vg.[codd.]) Tycon. Ambst., Anthipatros 𝔄 (vg.[cod.]) μου (*quart.*) A C *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt.[cod.]) : *om. vell.* [14] ὅτι *om.* C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (boh.) πορνεῦσαι] *add.* with the daughters of the Gentiles 𝔄 (vt.[codd.]) [15] ὁμοίως ℵ A C 046 ω 𝔏 𝔖 (ph. hl.) Ambst. Primas. (*quorum* 𝔏 (vg.) Ambst. Primas. *cum sequentibus coniungunt*) : ὁ μισῶ 1 61[mg] 𝔄 (vg.) : ὁμοίως ὁ μισῶ P *al. pauc.* : *om. pauc.* 𝔈 𝔄 (vt.) Eth [16] μετ' αὐτῶν] μεθ' ὑμῶν 𝔄 (vg.) Hier. Primas. [17] τοῦ μάννα] ἀπὸ τοῦ ξύλου P 𝔄 (vt.[codd.]) Tert. [18] τῆς] τῷ A (C) 2305 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt.[cod.] vg.[codd.]) (Hipp.) Primas.

Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλό-
γα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· Οἶδά σου τὰ ἔργα, 19
καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν
σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλ' ἔχω κατὰ 20
σοῦ, ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα[f] Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα ἑαυτὴν προφῆτιν,
καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους, πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν
εἰδωλόθυτα. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει 21
μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ἰδού, βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ 22
τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν
ἐκ τῶν ἔργων [g] αὐτῆς. καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ 23
γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρ-
δίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς 24
λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτι-
νες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ' 25
ὑμᾶς ἄλλο βάρος. πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω. καὶ ὁ 26
νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ
τῶν ἐθνῶν· καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ [h] σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ 27
κεραμικὰ συντρίβεται, ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου· καὶ 28
δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦ- 29
μα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

---

[f] *add.* σου συντρίβεται· [g] αὐτῶν [h] σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά,

---

18 αὐτοῦ *om.* A *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. *al.* φλόγα] φλὸξ ℵ *al. pauc.* (𝔈 𝔄) Ambst. 19 καὶ τὴν ἀγάπην *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$): *testes rell. conlocatione uariant* καὶ τὰ ἔργα σου *om.* 181 Epiph. (*cf.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$)) πλείονα] meliora Ambst. 20 σοῦ (*sine additam.*) A C P 046 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 𝔄 (vt.) Ethᵗ Tert. Tycon. Ambst. *al.*: *add.* πολύ ℵ *al.* 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (ph.) 𝔄 (vg.): *add.* πολλά 2015 *al. pauc.* Cypr. Primas. *al.*: *add.* ὀλίγα 1 γυναῖκα (*sine additam.*) ℵ C P *al.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Ethᵗ Tert. Tycon. Ambst. *al.*: *add.* σου A 046 *al.* 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Cypr. Primas. *al.* Ἰεζάβελ] Zezabel 𝔄 (vt. vg.) Ambst. Tycon. Primas.: Elisabel 𝔈 (sah.) 22 κλίνην] κλίβανον 2071 𝔄 (vt. vg.): φυλακήν A: luctum *cod. ap.* Primas.: pains of a couch 𝔄 (vt.$^{cod.}$) ἐὰν δὲ 𝔈 (sah.) μετανοήσωσιν] μετανοήσῃ 469 (2050) 𝔈 Cypr. Primas. αὐτῆς ℵ C P 046 *al.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah. boh.$^{codd.}$) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tert. Cypr. Primas. *al.*: αὐτῶν A 1 *al.* 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt. vg.) Ethᵗ Ambst. 23 τὰ τέκνα] τὸ τέκνον 𝔄 (vt.$^{cod.}$) αὐτῆς] αὐτῶν *pauc.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) νεφροὺς καὶ καρδίας] καρδίας καὶ νεφρούς *pauc.* 𝔄 (vt.) 24 τοῖς λοιποῖς ℵ A C P 046 *al.*, *uerss. pler.*, Ambst. Primas. *al.*: καὶ λοιποῖς 61^{mg} Are.: τοῖς πιστοῖς 𝔄 (vt. vg.) ὅσοι . . . λέγουσιν *om.* Tycon. ἔγνωσαν] ἔγνωτε 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) Ambst. 27 σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται,] *alii* (*e. g.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.)) *maluni distinguere* σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά, συντρίβεται συντρίβεται ℵ A *al.* 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.): συντριβήσεται *rell.*

3 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον,
Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέ-
2 ρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. γί-
νου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ
3 εὕρηκά σου[i] ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου. μνημόνευε οὖν
πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ
γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπί σε.
4 ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐ-
5 τῶν· καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. ὁ νικῶν
οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον
6 τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς ἀκου-
σάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον,
Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν Δαβίδ, ὁ ἀνοί-
8 γων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· Οἶδά σου τὰ ἔργα
(ἰδού, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεῳγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖ-
σαι αὐτήν), ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον,
9 καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδού, διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ
Σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ
ψεύδονται· ἰδού, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώ-
10 πιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας
τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρα-
σμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς
11 κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς
12 λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ
τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ
ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς

[i] *add.* τὰ

3. [1] τῆς] τῷ 046 (𝔏 (vg.)) 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. [2] ἔργα A C 1^{mg} : τὰ ἔργα ω [3] γρηγορήσῃς] μετανοήσῃς ℵ* (𝔈 (boh.)) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. γνῷς A C P *al.* : γνώσῃ ℵ 046 *al.* ποίαν] οἵαν ℵ *al. pauc.* [4] ἔχεις] ἔχω 2321 𝔖 (ph. 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) [7] τῆς] τῷ (𝔖 (ph.)) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. Cassiod. ἐκκλησίας γράψον *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) ὁ ἅγιος ὁ ἀληθινός] ὁ ἀληθινὸς ὁ ἅγιος ℵ A Δαβίδ A C *al. pauc.* : τοῦ Δαβίδ (*vell.*) : τοῦ παραδείσου 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : ἅδου *codd. pauc.* 𝔄 (vt.) κλείων] κλείει C 61^{mg} 2016 *al.* [9] γνῶσιν] γνώσῃ ℵ 69 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas.

καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου,
καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα 13
λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον, 14

Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς
κτίσεως τοῦ Θεοῦ· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός· 15
ὄφελον ψυχρὸς ἦς, ἢ ζεστός. οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ζεστὸς 16
οὔτε ψυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις ὅτι 17
Πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδὲν χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας
ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός,
συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός, 18
ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ
αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἐγχρῖσαι τοὺς ὀφθαλμούς
σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε 19
οὖν καὶ μετανόησον. ἰδού, ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις 20
ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτόν,
καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ 21
καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα
μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί 22
τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδού, θύρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ 4
φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων,
Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ [k] γενέσθαι μετὰ ταῦτα. εὐθέως ἐγε- 2

[k] γενέσθαι. μετὰ ταῦτα

---

14 τῆς] τῷ Α (vt.cod.) (cf. 2040 S (ph.) Primas.) καὶ] add. ὁ ℵ C 82 al. ἡ ἀρχὴ] ἀπ' ἀρχῆς Α (vt cod.): ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς Α (vg.): praem. καὶ ℵ S ph.) Α (vt.) Ethp τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ om. Α (vt.cod.) κτίσεως] ἐκκλησίας ℵ* τοῦ θεοῦ om. Α (vt.codd. vg.) 15 ὄφελον . . . ζεστός om. A 1 al. pauc. Α (vt.codd.) 16 οὕτως ὅτι] ὅτι οὕτως ℵ: ὅτι pauc. Ε (sah.) Α: καὶ S (ph.): ἀλλὰ Α (vt.codd. vg.) Primas.: ἀλλ' ὅτι L (vt.gig vg.) καὶ οὔτε ζεστὸς οὔτε ψυχρός om. pauc. L (vt.) Α (vt.codd. vg.) Ethp Amb. Primas. ἐμέσαι] judge Α (vt.codd.) 17 οὐδὲν A C al. pauc.: οὐδενὸς rell. ἐλεεινὸς] praem. ὁ A 046 al. 18 αἰσχύνη] ἀσχημοσύνη P al. pauc. 20 ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ om. Orig. $\frac{4}{4}$ Hil. Epiph. εἰσελεύσομαι . . . ἐμοῦ] εἰσελευσόμεθα πρὸς αὐτὸν ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν ποιήσομεν παρ' αὐτῷ (ex Ioh. xv. 23?) Epiph. (ex Hipp.?) Cyr.-Schol.arm. εἰσελ. A P 1 al. L (vt.gig vg.) S (hl.) Ε Α (vt. vg.) Ethp Orig. Hil. al.: καὶ εἰσελ. Ox. 1090 ℵ 046 al. S (ph.) Primas. ἐμοῦ] add. in my kingdom Α (vt.) Primas.

4. 1 γενέσθαι μετὰ ταῦτα.] alii (141 1719, sed nemo quod sciam antiquitus exc. Hier.) distingunt γενέσθαι. μετὰ ταῦτα

νόμην ἐν Πνεύματι· καὶ ἰδού, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν
3 θρόνον καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ
4 σαρδίῳ· καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ
κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους
εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱμα-
5 τίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. καὶ
ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί. καὶ
ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἵ εἰσι τὰ ἑπτὰ
6 πνεύματα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη, ὁμοία
κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα
7 ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶ-
τον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον
ζῶον ἔχων τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον
8 ἀετῷ πετομένῳ. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἓν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχον ἀνὰ
πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν
οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος
9 ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. καὶ ὅταν
δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ
10 τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ εἰ-
κοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ
προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσι
11 τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες, Ἄξιος εἶ, ὁ Κύριος
καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν·
ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.
5 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον
γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά.
2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Τίς ἄξιος
3 ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύ-

[3] ἶρις] ἱερεῖς ℵ* A *al. pauc.* 𝔄 (vt. vg.) Eth [4] *θρόνοι* P 046 ω Hier. *al.* : *θρόνους* ℵ A *al. pauc.* Tycon. *al.* [5] *ordine uerborum horum uariant testes* [7] *ὡς ἀνθρώπου* A 42 2019 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) Iren.[lat.] Primas. : *ἀνθρώπου* 046 *al.* 𝔄 (vt. vg.) Iren. *al.* : *ὡς ἄνθρωπος* P *al.* 𝔖 (hl.) : *ὡς ὅμοιον ἀνθρώπῳ* ℵ (2018 𝔈 (boh.) Victorin.-Poetou.) [8] *κυκλόθεν*] *ἔμπροσθεν* 𝔄 (vt.[cod.]) Primas. : *praem.* from their claws 𝔈 [9–10] *δώσουσιν . . . πεσοῦνται . . . κτλ.*] *ἐδίδουν . . . ἔπιπτον . . . κτλ.* 𝔏 (vg.[codd.]) 𝔄 (vt.[cod.] vg.[codd.]) Primas. *τοῦ καθημένου ἐπὶ om.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.) Primas. *τοῦ θρόνου om.* 𝔈 (boh.)

5. [2] *τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι om.* 𝔄 (vt.[cod.])

ματο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοῖξαι
τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος 4
εὑρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό· καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσ- 5
βυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαῖε· ἰδού, ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς
Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαβίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας
αὐτοῦ. καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ 6
ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχων
κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵ εἰσι τὰ [1]ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ,
ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δε- 7
ξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ 8
τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ
ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν, καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμια-
μάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν 9
λέγοντες, Ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐ-
τοῦ· ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης
φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ 10
ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, 11
καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων
καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ
χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, Ἄξιόν ἐστι τὸ ἀρνίον τὸ 12
ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ
τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ 13
τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστί, καὶ τὰ ἐν αὐ-
τοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας, Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ

[1] *om.* ἑπτὰ

3 οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς *om.* ℵ *al. pauc.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 4 ἐγὼ 046 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Tycon. Primas. *al.* : *om. vell.* πολύ] πολλοί (*om.* ἐγὼ) 1 *al. pauc.* 𝔈 (boh. [οἱ πολλοί]) 𝔄 (vg.) Ethi Hipp. : *om.* Orig. Hil. ἀνοῖξαι] *add.* καὶ ἀναγνῶναι *minusc. nonnull.* 𝔄 (vg.) οὔτε βλέπειν αὐτό] καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ 𝔖 (ph.) Primas. : *idem praem.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 5 ἡ ῥίζα | ἐκ ῥίζης 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) : *add.* καὶ τὸ γένος Hipp. 6 καὶ (*alt.*) . . . ζώων *om.* Hipp. ἑπτὰ (*ult.*) *om.* A *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 8 φιάλας χρυσᾶς γεμούσας] φιάλην χρυσῆν γέμουσαν 𝔖 (ph.) : λιβανωτὸν χρυσοῦν γέμοντα 𝔄 (vt. vg.) 9 ἠγόρασας] *add.* ἡμᾶς *pauc.* 𝔏 𝔖 (ph.) 𝔄 Hipp. Cypr. Aug. Primas. : *add. post* θεῷ ℵ P 046 ω 𝔈 (boh.) 10 αὐτοὺς] ἡμᾶς 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Tycon. Primas. : *om.* Hipp. βασιλεύουσιν A 046 *al.* 𝔖 (hl.) : βασιλεύσουσιν ℵ P *al.* 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Hipp. Cypr. *al.* : βασιλεύσομεν 𝔄 (vt. [vg.]) Tycon. Primas. 11 φωνὴν A P 046* *al. pauc.* 𝔏 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Ethi Tycon. Primas. *al.* : ὡς φωνὴν ℵ 046** ω 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Fulg. Cassiod. ½ 13 καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς *om.* ℵ *al.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) 𝔄 (vt. vg.) καὶ (*sext.*) *om.* ℵ^{c} A 105 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$)

ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
14 τῶν αἰώνων. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, Ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

6 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ
ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνὴ βροντῆς, Ἔρ-
2 χου [m]. καὶ εἶδον, καὶ ἰδού, ἵππος λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν
ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα
νικήσῃ.
3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου
4 ζώου λέγοντος, Ἔρχου [n]. καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός· καὶ τῷ
καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην [o] ἐκ τῆς γῆς, καὶ
ἵνα ἀλλήλους σφάξουσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου
λέγοντος, Ἔρχου [p]. καὶ εἶδον, καὶ ἰδού, ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθήμενος
6 ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ
τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν, Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοί-
νικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.
7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ
8 τετάρτου ζώου λέγοντος, Ἔρχου [q]. καὶ εἶδον, καὶ ἰδού, ἵππος χλωρός·
καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος, καὶ ὁ ᾅδης ἠκο-
λούθει μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς
ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων
τῆς γῆς.
9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσια-

---

[m] *add.* καὶ βλέπε [n] *add.* καὶ βλέπε [o] *om.* ἐκ [p] *add.* καὶ βλέπε
[q] *add.* καὶ βλέπε

---

13 καὶ τὸ κράτος *om.* 2026 2057 𝔄 (vt. vg.) 14 προσεκύνησαν] *add.* uiuentem in saecula saeculorum Primas.

6. 1 ἔρχου] *add.* καὶ ἰδέ (βλέπε *hic et infra* Erasm. *ex lat.*) ℵ 046 *al.* 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (ph. hl.) Ethᵗʰ Primas. *al.* : ἔρχομαι 𝔄 (vt. vg.) 3 ἔρχου] *add.* καὶ ἰδέ ℵ *al. pauc.* 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) Ethᵗʰ Tycon. Primas. *al.* : ἔρχομαι 𝔄 (vt. vg.) 4 ἐκ *om.* (ℵ^{c}) A *al. pauc.* 5 ἔρχου] *add.* καὶ ἰδέ ℵ 046 *al.* 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.) Primas. *al.* : ἔρχομαι 𝔄 (vt. vg.) καὶ ἰδού *om.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. 6 ὡς ℵ A C P *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{alg} vg.) : *om. rell.* τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον] τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον 1854 2019 𝔏 (vg.) Tycon. Primas. *al.* 7 ἔρχου] *add.* καὶ ἰδέ ℵ 046 *al.* 𝔏 (vt. vg.$^{codd.}$) 𝔖 (hl.) Ethᵗʰ Primas. : ἔρχομαι 𝔄 (vt. vg.) 8 καὶ ἰδού *om.* 2038 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Ethᵗʰ Primas. αὐτοῦ (*pr.*) *om.* C P *al.* 𝔏 (vg.) αὐτοῖς ℵ A C P *al.* : αὐτῷ *rell.* 9 θυσιαστηρίου] *add.* dei Cypr. $\frac{2}{2}$ Tycon. $\frac{1}{2}$ Primas. Cassiod.

στηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ
τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον, καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, Ἕως πότε, 10
ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν
ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ 11
λευκή, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, [r] ἕως
πληρωθῶσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες
ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας 12
ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη
ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, 13
ὡς συκῆ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη.
καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον εἱλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ 14
νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ 15
οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ χιλίαρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἰσχυροί, καὶ
πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς
πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις, Πέσετε 16
ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ
θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη 17
τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας 7
γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ
πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ἐπί τι δένδρον.
καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα 2
σφραγῖδα Θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγ-
γέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων, 3

---

[r] ἕως πληρώσωσι

---

9 τὸν λόγον τοῦ θεοῦ] τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Hipp. ἣν εἶχον] αὐτοῦ 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Cypr. Primas. 11 ἐδόθη . . . στολὴ λευκή] ἐδόθησαν . . . στολαὶ λευκαί 1 2038 2186 𝔏 (vg.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Ethi Hipp. Tycon. Primas. ἔτι χρ. μικρ. (ℵ) A C P ω 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈: χρ. ἔτι μικρ. A Hipp. Tycon. $\frac{2}{3}$: μικρ. ἔτι χρ. (*ut uid.*) (241 2019) Cypr. Fulg. Primas.: χρ. μικρ. 𝔄 (vt. vg.): ἔτι χρ. 046 *al.* πληρωθῶσιν A C 385 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔖 (ph. hl. [?]) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) (Cypr. Fulg. Primas.): πληρώσωσιν ℵ P 046 *al.* 12 ὅλη *om.* P *al. pauc.* 𝔈 (sah.) Primas. ὡς] εἰς, *uel om.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Tycon. Primas. 16 τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις] ταῖς πέτραις καὶ τοῖς ὄρεσιν 1828 𝔈 𝔄 (vt.$^{col.}$) Tycon. 17 αὐτῶν ℵ C *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔖 (ph. hl.$^{codd.}$) 𝔄 (vt.$^{col.}$) Fulg. *al.*: αὐτοῦ A P 046 ω 𝔖 (hl.$^{cod.}$) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Ethi Primas. *al.* σταθῆναι] *add.* ἐνώπιον αὐτοῦ 𝔄 (vt. vg. [*sed* vg. *habet* live *pro* σταθῆναι]) Primas.

Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι
σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
4 καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ρμδ' χιλιάδες ἐσφραγι-
5 σμένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ. ἐκ φυλῆς Ἰούδα ιβ' χιλιάδες
ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Γὰδ ιβ'
6 χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ ιβ' χι-
7 λιάδες· ἐκ φυλῆς Μανασσῆ ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Συμεὼν ιβ' χι-
λιάδες· ἐκ φυλῆς Λευὶ ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἰσσαχὰρ ιβ' χιλιάδες·
8 ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ ιβ' χιλιάδες· ἐκ
9 φυλῆς Βενιαμὶν ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ
ἰδού, ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους
καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ
ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν
10 ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, Ἡ σωτηρία
11 τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ πάντες οἱ
ἄγγελοι ἑστήκεσαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσ-
σάρων ζώων· καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ
12 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σο-
φία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν
13 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυ-
τέρων λέγων μοι, Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς,
14 τίνες εἰσί; καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἴρηκα αὐτῷ, Κύριέ μου, σὺ οἶδας.
καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης,
καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ
15 ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν
αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ
16 θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν
17 ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον
τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς

7. 5 ἐσφραγισμένοι *om. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Eth Γὰδ] Δὰν *minusc. pauc.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 6 Ἀσὴρ *lr. post* Ζαβουλὼν 𝔈 (boh.) Μανασσῆ] Δὰν 𝔈 (boh.) 9 καὶ ἰδού *om.* A 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 Eth Cypr. ⅔ Primas. *al.*: ἰδού *om.* C 10 κράζουσιν *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Cypr. ⅔ Primas. λέγοντες] ἔλεγον 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Cypr. ⅔ Primas. τῷ θεῷ] τοῦ θεοῦ A 792 2020 𝔈 (boh.) ?) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 14 μου *om.* A *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔈 (sah.) 𝔄 vg.) Eth Cypr. ⅔ Tycon. Primas. αὐτὰς] αὐτὸν 𝔄 (vt.) Tert.: *om.* 046 *al.* 𝔄 (vg.) Eth 15 ἐπ' αὐτούς] ἐν αὐτοῖς 𝔄 (vt. vg.) (Primas.?) (*ex* Ioh. i. 14?) 17 ζωῆς] ζώσας 1 2020 2036 2041 𝔄 (vt.$^{codd.}$)

πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῶν.

Καὶ ὅταν ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ 8
οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἳ ἐνώπιον τοῦ 2
Θεοῦ ἑστήκασι, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων 3
λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσει ταῖς
προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ
ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσ- 4
ευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ εἴλη- 5
φεν ὁ ἄγγελος τὸ λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυ-
σιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ
καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἡτοίμασαν 6
αὐτοὺς ἵνα σαλπίσωσι.

Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν 7
αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ
τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιό- 8
μενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης
αἷμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ 9
ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν.

Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ 10
μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν
καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ 11
Ἄψινθος· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ
τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου 12
καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ
τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.

8. [2] ἐδόθησαν] ἐδόθη A *al. pauc.* [5] *βρ. καὶ φω. καὶ ἀστρ.* ℵ 046 *al.* 𝔏 𝔖 (ph. hl.[*cod.*]) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Primas. : *βρ. καὶ ἀστρ. καὶ φω.* A *al. pauc.* 𝔖 (hl.) : *φω. καὶ βρ. καὶ ἀστρ.* P 1 *al.* 𝔄 (vt.[*cod.*]) Tycon. ½ : *φω. καὶ ἀστρ. καὶ βρ.* 104 Tycon. ½ Andr. (?) [7] *καὶ τὸ τρίτον* (*δεύτερον* 𝔄 (vt. vg.)) *τῆς γῆς κατεκάη om.* 1 1854 2018 𝔄 (vt.[*cod.*]) *καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη om.* 046* *al. pauc.* 𝔄 (vg.) Eth [9] ψυχάς] ψυχήν ℵ *al. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) *καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων om.* 2070 2305 𝔄 (vt. vg.) [11] *καὶ ἐγένετο . . . ἄψινθον om.* 𝔈 (sah.[*codd.*]) εἰς] *ὡς pauc.* 𝔏 (vt.[h]) 𝔖 (ph.) 𝔈 (boh.) Primas.

13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν μεσουρανήματι λέ-
γοντος φωνῇ μεγάλῃ, Οὐαί, οὐαί, οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς,
ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελ-
λόντων σαλπίζειν.

9 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς
2 ἀβύσσου. καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ
τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ
3 ὁ ἀὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες
εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορ-
4 πίοι τῆς γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς
γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες
5 οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων. καὶ ἐδόθη
αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθήσονται μῆνας
πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ
6 ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν
θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ
7 φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια
ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέ-
φανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων.
8 καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόν-
9 των ἦσαν. καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν
πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλε-
10 μον. καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα· καὶ ἐν ταῖς
οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε.
11 ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ
Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδών, καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.

13 ἀετοῦ ℵ A 046 ω 𝔏 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔄 (vt.) Ethᵗʰ Tycon. *al.* : ἀγγέλου P *al.* 𝔄 (vg.) : ἀγγέλου ὡς ἀετοῦ 42 Primas.

9. *καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου om.* ℵ 046 *al.* 𝔏 (vg.*codd.*) 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt.*codd.* vg.) Tycon. *ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος* [*καὶ*] *om.* ℵ* 𝔄 (vt.*codd.* vg.) Primas. 3 *αὐταῖς*] *αὐτοῖς* ℵ 046 *al. pauc.* 4 *οὐδὲ πᾶν χλωρόν om.* ℵ 680 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) Primas. Cassiod. : *tr. post δένδρον* 𝔈 (boh.) *τοῦ θεοῦ om.* 1 *al. pauc.* 𝔄 (vg.) 5 *αὐταῖς*] *αὐτοῖς* ℵ A *al. pauc.* Primas. 10 *ὁμοίας*] *ὁμοίοις* ℵ A *al. pauc.* : *ὅμοια* (? 𝔈 (boh.) 𝔄 (vg.) Ethᵗʰ) 11 *βασιλέα om.* 𝔏 (vt.ʰ) *τὸν ἄγγελον*] *τῶν ἀγγέλων* 𝔄 (vt.) *Ἀβαδδών* (*sim.*)] *βατ'των* 𝔓⁴⁷ : abattōn 𝔈 (sah.) : Magedon 𝔈 (boh.) : Albagos 𝔄 (vt.*codd.*) : Armageddon Primas. *Ἀπολλύων*] *Ἀπολύων minusc. pauc.* 𝔖 (ph.) Tycon.

Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδού, ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα. 12
Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν 13
κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, λέγοντα 14
τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα, Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέ-
λους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ, Εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθη- 15
σαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν
καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων.
καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δύο μυριάδες μυριάδων· 16
ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁρά- 17
σει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ
ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόν-
των, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ
θεῖον. ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν 18
ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευο-
μένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στό- 19
ματι αὐτῶν ἐστι, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι
ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν 20
ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόη-
σαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσι τὰ δαι-
μόνια, καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ
λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν οὔτε περι-
πατεῖν· καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρ- 21
μάκων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων
αὐτῶν.
Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 10

12 ἔτι *om. satis multi* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Tycon. δύο] δευτέρα *pauc.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.) Hier. 12–13 μετὰ ταῦτα. Καὶ ὁ A P 1 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt. vg.) Tycon. : (Καὶ) Μετὰ ταῦτα [καὶ] ὁ p^{47} ℵ 046 *al. mult.* 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 13 φωνὴν μίαν (*sim.*)] ἕνα 𝔏 (vt.^{gig}) Ps.-Cypr. Tycon. Primas. : φωνὴν ἕνα 𝔏 (vg.) ἐνώπιον] *add.* τοῦ θρόνου 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 14 τοὺς δεδεμένους . . . τέσσαρες ἄγγελοι (15) *om.* 𝔈 (boh.) τῷ μεγάλῳ *om. minusc. pauc.* 𝔄 (vt. vg.) Tycon. ⅔ Cassiod. 16 δύο (*sim.*)] *om.* 046 *al.* 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) : ὀκτὼ Primas. 17 οὕτως *om. pauc.* 𝔄 (vt. vg.) Tycon. ½ Primas. : *ad supradicta transfert* 𝔈 (boh.) τῶν στομάτων] τοῦ στόματος *pauc.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) Ps.-Cypr. Tycon. Primas. *al.* (*at ob genus dicendi Latinis parum fidendum est*) : *sic in u.* 18 *quoque, addito testimonio duorum minusc.* 19 ἡ] ἦν (*om.* ἐστιν *cum* 𝔖 (ph.) *infra*) *pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.) Primas. καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν *om.* 1 2019 Ethj ἔχουσαι] ἐχούσαις ℵ^{c} P *al. pauc.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) ἀδικοῦσιν] ἠδίκουν (2020) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) : ἠδικοῦσαν *pauc.*

περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ
2 πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, καὶ
ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀνεῳγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πόδα
3 αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκᾶται· καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν
4 αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί,
ἔμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, Σφράγι-
5 σον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. καὶ ὁ ἄγγε-
λος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα
6 αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν
γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ [8] καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος
7 οὐκέτι ἔσται, ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου,
ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγ-
8 γέλισε τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσαν, Ὕπαγε,
λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶ-
9 τος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον
λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι, Λάβε καὶ
κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου
10 ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ
ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ·
11 καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ λέγουσί μοι, Δεῖ
σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασι-
λεῦσι πολλοῖς.

11 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων, Ἔγειραι, καὶ μέτρη-
σον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας

---

[8] *om.* καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ

---

10. [3-4] τὰς ἑαυτῶν . . . ἔμελλον γράφειν *om.* 𝔄 (vt.[codd.]) [4] ὅτε] ὅσα Orig. [5] τὴν δεξιὰν *om.* A 1 *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) [6] καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ *om.* ℵ* A *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (ph.) 𝔈𝔄 (vg.) Primas. [7] ἐτελέσθη ℵ A C P *al.* 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 boh.) : τελεσθῇ 046 1 *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.[cod.]) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) Ethʒ Primas. (Cassiod.) τοὺς ἑαυτοῦ . . . προφήτας] per seruos suos prophetas 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vg.) Tycon. Primas. δούλους] *om.* Tycon.] *add.* καὶ $\mathfrak{p}^{47}$ 𝔈 (sah.) Ethʒ [10] καὶ κατέφαγον αὐτό *om.* 𝔈 (boh.) ἐπικράνθη] ἐγεμίσθη ℵ 1854 2321 𝔄 (vt.[cod.]) Primas.

11. [1] κάλαμος] *add.* χρυσοῦς 𝔈 (boh.) ῥάβδῳ (*sine additam.*) $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ A P 1 *al.* 𝔏 𝔈𝔄 (vt.[cod.]) Ethʒ Primas. : *add.* καὶ εἱστήκει ὁ ἄγγελος (*sim.*) 046 *al.* 𝔖 (ph. hl.*) 𝔄 (vt. vg.)

ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ μὴ 2
αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατή-
σουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, 3
καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβεβλημένοι
σάκκους. οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον 4
τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἑστῶτες. καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ 5
ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐ-
τῶν· καὶ εἴ τις θελήσῃ αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι.
οὗτοι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ 6
τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν· καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδά-
των, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ,
ὁσάκις ἐὰν θελήσωσι. καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ 7
θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ
νικήσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ τὸ πτῶμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς 8
πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα
καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπουσιν 9
ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτῶμα αὐτῶν
ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσι τεθῆναι
εἰς μνῆμα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ 10
εὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆ-
ται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς 11
ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ
ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς
θεωροῦντας αὐτούς. καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λε- 12
γούσης αὐτοῖς, Ἀνάβατε ὧδε. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ

2 καὶ (*pr.*) . . . μετρήσῃς *om.* 𝔏 (vt.^{sig}) ἔξωθεν (*pr.*)] ἔσωθεν ℵ 1 *al. pauc.* 𝔖 (ph.) Victorin.-Poetou. 3 ἑξήκοντα | nonaginta Tycon. *add.* πέντε ℵ^{cc*} (69) 𝔄 (vt.) περιβεβλημένοι] περιβεβλημένους ℵ* A P 046 *al.* 5 ἀδικῆσαι (*alt.*)] ἀποκτεῖναι *minusc. pauc.* αὐτὸν] *om. pauc.* : αὐτοὺς *pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 6 ἐπί] *add.* τῆς γῆς πασῶν πληγῶν καὶ ἔχουσιν ἐξουσίαν ἐπὶ 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 8 τὸ πτῶμα] τὰ πτώματα $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ P 1 *al.* 𝔏 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.) Primas. *al.* αὐτῶν] ἡμῶν 1 : *om.* ℵ* 9 βλέπουσιν] βλέψουσιν 296 2049 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Eth Primas. *al.* λαῶν καὶ φυλῶν] φυλῶν καὶ λαῶν ℵ 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) τὸ πτῶμα] τὰ πτώματα P 1 *al.* 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. 11 τὰς $\mathfrak{p}^{47}$ A C 046 *al.* : *om.* ℵ P *al.* ἐκ *om.* 𝔈 (boh., *quae om.* ζωῆς) 𝔄 (vt.) εἰσῆλθεν] εἰσελεύσεται 792 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) ἔστησαν] στήσονται *pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) ἐπέπεσεν] ἔπεσεν $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ 046 : ἐπιπεσεῖται *pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.) 12 ἤκουσαν ℵ* A C P *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) : ἤκουσα $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ^{c} 046 *al.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔖 (hl.$^{codd.}$) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Tycon. : ἀκούσονται *pauc.*

13 νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ
ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά· καὶ οἱ
λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.
14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδού, ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.
15 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν
τῷ οὐρανῷ, λέγοντες, Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου
ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
16 αἰώνων. καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι, οἳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ
17 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεός,
ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν με-
18 γάλην, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή
σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς
δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ
ὄνομά σου, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ διαφθεῖραι τοὺς δια-
φθείροντας τὴν γῆν.
19 Καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς
τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ
καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.
12 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν
ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
2 αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα· καὶ κράζει
3 ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ
οὐρανῷ, καὶ ἰδού, δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
4 δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα. καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ
σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν
γῆν. καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τε-

13 δέκατον] τρίτον 046 𝔈 (boh.) 15 τοῦ κόσμου om. (fort. ob compend. τοῦ κ̅μ̅ο̅υ̅ τοῦ κυ̅) pauc. 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Tycon. Primas. κυρίου] θεοῦ pauc. 𝔖 (ph.) (𝔈 (boh.)) Amb. Tycon. Primas. ἡμῶν om. 2091 𝔈 (sah.) βασιλεύσει] ἐβασίλευσεν 𝔏 vt.^{bis}) 𝔈 (sah.) add. ἐπὶ τῆς γῆς 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 17 ἦν] add. καὶ ὁ ἐρχόμενος minusc. nonnull. 𝔈 (boh.) : add. καὶ 𝔭^{47} ℵ* C (𝔄 (vg.)) σου τὴν μεγάλην om. 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) μεγάλην] μένουσαν 𝔭^{47} 19 φω. καὶ βρ.] βρ. καὶ φω. minusc. pauc. 𝔏 (vt.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : φωναὶ 𝔏 (vg.) καὶ σεισμὸς om. 046 al. 𝔄 (vt.$^{cod.}$)

12. 3 πυρρὸς om. 𝔄 (vt.$^{cod.}$), uarie in ceteris testibus conlocatum 4 σύρει] ἕσυρεν 𝔏 (vg.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Primas.

κεῖν, ἵνα, ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱόν, 5
ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ
ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ 6
ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ
τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.

Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐ- 7
τοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν 8
τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ κα- 9
λούμενος διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην·
ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ 10
ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν, Ἄρτι ἐγένετο ἡ σω-
τηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ
Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατη-
γορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ 11
ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυ-
ρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. διὰ 12
τοῦτο εὐφραίνεσθε, οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν
καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέ-
γαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα 13
ἥτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ 14
ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς,
ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσ-
ώπου τοῦ ὄφεως. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς 15
γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ 16
ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατ-
έπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ 17
ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ

5 ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ *om.* Hipp. καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ *om.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 6 ἑξήκοντα] *add.* πέντε ℵ$^{c\text{vs}*}$ 𝔄 (vt.) : ΧΛ 𝔏 (vt.^{sig}) : ἐνενήκοντα 𝔈 (boh.) Tycon. 9 διάβολος] Beelzebul 𝔄 (vt. vg.) ὅλην] *add.* λέων 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 10 ἐν τῷ οὐρανῷ] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ *pauc.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{coad.}$ vg.) : *om.* 2302 *al. paucis.* καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ *om.* 𝔖 (ph.) Tycon. ἐξουσία] σωτηρία $\mathfrak{p}^{47}$ τοῦ χριστοῦ] τοῦ κυρίου C : *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 12 κατέβη] κατεβλήθη 432 𝔄 (vt. vg.) μέγαν *om.* ℵ𝔄 (vt.$^{cod.}$) 13 ἐδίωξε] ἐδίωκεν (ℵ) *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{sig}) 14 ἐδόθησαν] ἐδόθη $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ^{c} *al. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt. vg.) αἱ *om.* $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ 046 ω 𝔖 (ph.) 𝔈𝔄 (vt. vg.) Hipp. $\frac{2}{3}$ τοῦ] ὡς 𝔈 (boh.) Primas. τοῦ μεγάλου *om.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Epiph.

τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ
13 καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς
θαλάσσης.

Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα
καὶ κεφαλὰς ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ
2 τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον, ἦν
ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ
ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ
3 τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν
αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ
4 ἐθεραπεύθη, καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύ-
νησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνη-
σαν τῷ θηρίῳ λέγοντες, Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; καὶ τίς δύναται πολε-
5 μῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασ-
φημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.
6 καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν Θεόν, βλασφη-
μῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκη-
7 νοῦντας. [t] καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νι-
κῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ
8 γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες

---

[t] *om.* καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς·

---

17 τῶν λοιπῶν *om.* 1854 𝔄 (vt.) 13. [1] καὶ ἐστάθη . . . θαλάσσης 𝔄 (vt.[cod.]) Primas. καὶ ἐστάθη κτλ. (*cum praecedentibus coniuncta*) ℵ A C *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt.) Eth Tycon. *al.* : καὶ ἐστάθην κτλ. (*ad initium capit. seq.*) P 046 ω 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vg.)

δέκα διαδ.] διαδ. δέκα ℵ 𝔄 (vt.[cod.]) : τέσσαρα διαδ. 𝔈 (boh.) : διαδ. 𝔄 (vt.[cod.]) Primas. ὀνόματα A 046 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) : ὄνομα $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ C P 1 *al.* 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Eth Tycon. Primas. βλασφημίας *om.* 𝔈 (boh.) [2] λέοντος $\mathfrak{p}^{47}$ A C P 046 ω 𝔏 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Eth Iren.[lat.] Tycon. Primas. *al.* : λεόντων ℵ *al. pauc.* 𝔖 (ph. hl.) Victorin.-Poetou. [3] ὀπίσω] ἐπὶ 61 69 1828 𝔄 (vt. vg.) Primas. [5] ποιῆσαι] *add.* ὃ θέλει ℵ (Eth) : πόλεμον ποιῆσαι 046 ω 𝔄 (vt.[codd.]) : πολεμῆσαι 61 69 2322 𝔈 : ποιῆσαι πολεμῆσαι (*ut uid.*) 𝔄 (vt.[cod.]) : *om.* ποιῆσαι 𝔄 (vg.) Iren.[lat.] Dion.-Alex. Primas. : *add.* against the saints and overcome them, and there was given him [authority to make] victory 𝔄 (vt.[omnd.]) [6] αὐτοῦ (*tert.*)] *add.* καὶ ℵ[c] P 046* 1 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.[codd.]) 𝔈 Iren.[lat.] τοὺς . . . σκηνοῦντας] ἐν τῷ οὐρανῷ $\mathfrak{p}^{47}$: τοῦ . . . σκηνοῦντος 𝔏 (vt.[sig]) Primas. : *om.* 𝔄 (vt. vg.) [7] καὶ ἐδόθη . . . νικῆσαι αὐτούς *om.* $\mathfrak{p}^{47}$ A C P* *al.* 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) Iren.[lat.] ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία *om.* 𝔄 (vt.[cod.]) καὶ λαὸν *om.* $\mathfrak{p}^{47}$ *et minusc. pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.[codd.] vg.) καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος *om.* 𝔄 (vt.[cod.]) [8] προσκυνήσουσιν] προσεκύνησαν 𝔄 (vt.[codd.]) Iren.[lat.] Tycon. ½ Primas.

ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς
τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. εἴ τις ἔχει οὖς, 9
ἀκουσάτω. εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν 10
μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν
ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο 11
ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θη- 12
ρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ
κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη
ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ 13
ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.
καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ 14
ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆ-
σαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε. καὶ 15
ἐδόθη αὐτῇ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν
τοῦ θηρίου, καὶ [u] ποιήσῃ ἵνα ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ
θηρίου ἀποκτανθῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, 16
καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δού-

[u] ποιήσει

8 οὗ . . . [αὐτοῦ] (A) C *al. pauc.* Iren.[lat.] Primas. : ὧν . . . [αὐτῶν] $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ P ω Ł (vt.[gig] vg.) *uerss. rell.*, Tycon. *al.* τὸ ὄνομα A C 046 *al.* S (hl.) E Iren.[lat.] Tycon. Primas. : τὰ ὀνόματα $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ P 1 2302 *al. pauc.* Ł (vt.[gig] vg.) (S (ph.)) A (vt. vg.) Eth τῇ βίβλῳ $\mathfrak{p}^{47}$ τῆς ζωῆς *om.* Primas. τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου *om.* A (vt.[codd.]) ἐσφαγμένου] ἐσφραγισμένου (*ut alibi quoque*) *pauc.* (A (vt.[cod.])) Tycon. *al.* 10 εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει A Ł (vg.) : εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει ($\mathfrak{p}^{47}$) ℵ C P *al. pauc.* E (boh.) (?) A (vt. vg.) (?) Tycon. : εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει (*sim.*) *pauc.* Ł (vt.) S (ph. hl.) E (sah.) A (vt. vg.) (?) Iren.[lat.] Primas. : αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει Are. (*multum uariant codd.* Andr.) ἀποκτενεῖ C P 046 ω Ł (vg.) E A (vt.[cod.]) Iren.[lat.] Primas. *al.* : ἀποκτείνει ℵ *al. pauc.* Ł (vt.[gig]) S (ph. hl.) ἀποκτανθῆναι $\mathfrak{p}^{47}$ A 93 2056 : *om. minusc. nonnull.* : A *dubiae sunt*: *at uidentur* A (vt.[codd.] vg.) *totum comma praetermittere* 12 οὗ ἐθεραπεύθη] ἕως οὗ θεραπευθῇ A (vt. vg.) 13 ποιεῖ] ποιήσει *pauc.* S (ph.) E A (vt.[cod.]) Iren.[lat.] Hipp. : ἐποίει (ἐποίησεν) 2016 Ł (vt.[gig] vg.) A (vt. vg.) Eth μεγάλα] πολλά A (vt.[codd.] vg.) : *om.* E (boh.) 14 λέγων τοῖς κατοικοῦσιν] καὶ λέγουσιν οἱ κατοικοῦντες A (vt. vg.) 15 αὐτῇ A C P* (?) : αὐτῷ *rell.* (*de uersionibus nihil fere certi potest dici*) θηρίου (*pr.*) . . . ποιήσῃ] ποιῆσαι $\mathfrak{p}^{47}$ ἵνα *om.* $\mathfrak{p}^{47}$ ἵνα καὶ . . . τοῦ θηρίου *om.* C *al. pauc.* S (ph. hl.[cod.]) E (boh.) A (vt.[cod.]) Tycon. τοῦ θηρίου (*alt.*) *om.* A (vt.[codd.] vg.) τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου (*alt.*)] τῷ θηρίῳ A (vt.) : τῷ θηρίῳ καὶ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ E (boh.) 16 ποιεῖ] ποιήσει ℵ[c] 2026 2321 Ł (vg.) S (ph. hl.) E A (vt.[codd.] vg.) Iren.[lat.] : ἐποίησεν Primas.

λους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ
17 τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ
ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος
18 αὐτοῦ. ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ
θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ [x] χξς'.

14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδού, τὸ ἀρνίον ἑστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ'
αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ
καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
2 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς
φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθα-
3 ριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν· καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον
τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων·
καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδήν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα
4 τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ
γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦν-
τες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων,
5 ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη
ψεῦδος· ἄμωμοί εἰσιν.

6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγ-
γέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ
7 πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ,
Φοβήθητε τὸν Θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρί-
σεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.

8 Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος ἠκολούθησε λέγων, Ἔπεσεν ἔπεσε Βα-

---

[x] χιϛ'

---

16 δῶσιν ℵ* A C P 046 *al.* 𝔏 (vt.$^{gl\,s}$ 𝔈 (sah.) Hipp. ⅔ Andr. ⅔ Tycon. : δώσει 1 *al.* 𝔈 (boh.) (?) : δώσῃ 051 𝔄 (vt. vg.) : δώσωσιν (-ουσιν) *minusc. mult.* Andr. ⅓ : δοθῇ 𝔖 (ph. hl.) dari Iren.$^{lat.}$: λάβωσιν (*om.* αὐτοῖς, *et postea habent* τὸ χ. αὐτοῦ) 506 1006 1841 2040 (Victorin.-Poetou.) : habere 𝔏 (vg.) Primas. *al.* 17 τὸ ὄνομα] τοῦ ὀνόματος C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Iren.$^{lat.}$ Primas. : ἢ τὸ ὄνομα $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ *al. pauc.* 𝔏 (vt.$^{gl\,g}$) 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. 18 χξς' (= 666) ω, *uerss. erroribus exceptis*, Iren. Hipp. ⅔ Orig. Victorin.-Poetou. Greg.-Illib. Primas. Andr. Are. : χιϛ' (= 616) C, *duo codd. deperditi, quidam ap.* Iren., *Conputatio in Donatistarum Chronico* (Mommsen, *Chronica Minora* i. 194)

14. 1 τὸ ἀρνίον ℵ A C 046 *al.* 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vg.) Orig. Method. : ἀρνίον $\mathfrak{p}^{47}$ P 1 *al.* 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.) 5 ψεῦδος] δόλος *minusc. pauc.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) ἄμωμοι (*sine additam.*) A C P *pauc.* 𝔏 (𝔄 (vg.)) Tycon. Aug. : *add.* γάρ $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ 046 ω 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔄 (vt.) 𝔈th Orig. *al.*

βυλὼν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ με- 9
γάλῃ, Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει
χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται 10
ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτη-
ρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέ-
λων ἁγίων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου· καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ 11
αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει· καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας
καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις
λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων 12
ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης, Γράψον, Μακάριοι οἱ 13
νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ [y] ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι· ναί, λέγει τὸ Πνεῦμα,
ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ
μετ' αὐτῶν.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδού, νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενον 14
ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυ-
σοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν 15
ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν μεγάλῃ φωνῇ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης,
Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι
ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέ- 16
λης τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων 17
καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσια- 18
στηρίου, ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ
τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ λέγων, Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ
καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σα-
φυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, 19

[y] ἀποθνήσκοντες. ἀπ' ἄρτι ναί,

9 αὐτοῖς] αὐτῷ A 1894 𝔄 (vt.) Primas. 10 ἀγγέλων ἁγίων $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ C P *al. pauc.* 𝔏 𝔖 (ph. hl.) : τῶν ἁγίων ἀγγέλων 046 ω 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.) Cypr. $\frac{3}{3}$ Primas. : τῶν ἀγγέλων A *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{m}) 𝔈 (boh.) (Ethi) 13 ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι· ναί, (*cum* P *al.* 𝔏 (vt.^{m}) 𝔖 (ph. hl.; 𝔈 𝔄 (vt. vg.)) : *alii distinguunt* ἀποθνήσκοντες. ἀπ' ἄρτι ναί, (*cum* 046 *al.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) Tycon. Aug. Primas.) 16 *om.* 𝔄 (vg.) 17 *om. minusc. pauc.* 𝔄 (vg.$^{codd.}$) 18 ἐξῆλθεν *om.* $\mathfrak{p}^{47}$ A *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{gig} vg.) Tycon. $\frac{1}{2}$ Primas. πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ καὶ *om.* 𝔄 (vt. vg.)

καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ
20 τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ
ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων
χιλίων ἑξακοσίων.

15 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέ-
λους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη
ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

2 Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶν-
τας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ
ὀνόματος αὐτοῦ, ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθά-
3 ρας τοῦ Θεοῦ. καὶ ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ,
καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες, Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου,
Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ
4 βασιλεὺς τῶν [z] αἰώνων. τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, Κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνο-
μά σου; ὅτι μόνος ὅσιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι καὶ προσκυνή-
σουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου
6 ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς
ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι [a] λίθον καθαρὸν λαμπρόν, καὶ περιεζωσμένοι
7 περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε
τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ
8 τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ
ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο

---

[z] ἐθνῶν [a] λίνον

---

19 τοῦ θυμοῦ *om.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) τοῦ μεγάλου 𝔭^{47} *minusc. pauc.* : τὴν μεγάλην ℵ *al.* 𝔖 (ph.) 𝔈 : τὸν μέγαν A C P 046 *al.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔖 (hl.) Tycon. Primas. : *om.* 181 424 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Eth Victorin.-Poetou. 20 ἡ ληνὸς] ἐν τῇ ληνῷ 𝔏 (vt.^{h}) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. ἐκ τῆς ληνοῦ *om.* 𝔏 (vt.^{h}) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. χιλίων ἑξακοσίων] χιλίων διακοσίων ℵ* 203 506 𝔖 (ph.) : mille quingentis 𝔏 (vt.^{sig}) : χιλίων ἑξακοσίων ἕξ 2036 2037 Andr. ½

15. 2 καὶ ἐκ τοῦ . . . ὀνόμ. αὐτοῦ *om. minusc. pauc.* 𝔏 (vt.^{h}) καὶ (*quart.*) *add.* καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ *minusc. nonnull.* 𝔄 (vg.) Andr. Are. 3 αἰώνων 𝔭^{47} ℵ* C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) : ἐθνῶν ℵ^{c} A P 046 *al.* 𝔏 (vt., 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Eth Andr. Are. Tycon. Amb. Primas. : ἁγίων *teste idoneo carere nidetur* 4 κύριε *om. pauc.* 𝔏 (*sed* vt.^{h} *habet postea* [*cf.* 𝔄 (vg.)], vg.$^{cod.}$) 𝔄 (vt. vg.) Tycon. Amb. Primas. μόνος ὅσιος] μόνος 𝔭^{47} : σὺ μόνος ἅγιος εἶ [κύριε] καὶ ὅσιος (*pauc.*) 𝔏 (vt.^{h} vg.$^{cod.}$) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) : *om.* 𝔈 (boh.) 5 εἶδον καὶ *om.* 𝔈 (sah.) ἠνοίγη 𝔭^{47} ℵ A C P 046 *al.* 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Eth Tycon. : ἰδοὺ, ἠνοίγη 𝔏 (*non* vt.^{sig}) 𝔈 (boh.) Primas. : ἰδοὺ, 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 6 λίθον A C *al. pauc.* 𝔏 (vg.) Oecum. : λίνον (*sim.*) 𝔭^{47} (ℵ) P 046 ω 𝔏 (vt.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Tycon. Primas. *al.* : *om.* Eth

εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν, ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγ- 16
γέλοις, Ὑπάγετε, καὶ ἐκχέατε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ
εἰς τὴν γῆν.

Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· 2
καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας
τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ 3
ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανε, τὰ ἐν τῇ θα-
λάσσῃ.

Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς 4
πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ [b] ἐγένετο αἷμα. καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν 5
ὑδάτων λέγοντος, Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα [c] ἔκρινας·
ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς δέδωκας πιεῖν· 6
ἄξιοί εἰσι. καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος, Ναί, Κύριε ὁ Θεός, 7
ὁ παντοκράτωρ, ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη 8
αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄν- 9
θρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος
τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ
δόξαν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· 10
καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη· καὶ ἐμασσῶντο τὰς γλώσ-
σας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ 11
ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ
τῶν ἔργων αὐτῶν.

---

[b] ἐγένοντο [c] ἔκρινας.

---

16. [1] ἐκ τοῦ ναοῦ] *om.* 046 *al.* 𝔖 (hl.$^{cod.}$) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. ½ : ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 42 367 468 2196 𝔏 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. ½ : ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ Ethi [3] ὡς νεκροῦ] ὡς νεκρῶν 𝔈 (sah.) : *om.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. : ὡς νεκρός 𝔖 (ph.) (*om.* αἷμα) ζωῆς A C *al. pauc.* 𝔖 (hl.) Ethi : ζῶσα $\mathfrak{p}^{47}$ ℵ P 046 *al.* 𝔏 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. : *om. minusc. haud pauc.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Primas. [4] ἐγένετο ℵ C P 046 ω 𝔏 (vg.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Tycon. : ἐγένοντο $\mathfrak{p}^{47}$ A *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. [5] ἔκρινας,] *alii distinguunt* ἔκρινας. (*ut* 𝔈 𝔄 (vt. vg.)) [8] ἐν πυρί *om.* 94 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. : *in testibus vell. variat conlocatio* [9] μέγα *om.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) [10] ἐκ τοῦ πόνου *om.* Tycon. [11] *om.* Primas. καὶ ἐβλ. . . . αὐτῶν (*sec.*)] a doloribus suis, blasphemantes ex ira dei Tycon. ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν *om.* ℵ 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Tycon.

12 Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν,
τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν
13 βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ
δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ
14 ψευδοπροφήτου, πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς βάτραχοι· εἰσὶ γὰρ πνεύ-
ματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς
οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς
15 μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. (Ἰδού, ἔρχομαι ὡς κλέπτης.
μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περι-
16 πατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.) καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἁρμαγεδών.
17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε
18 φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα, Γέγονε· καὶ ἐγέ-
νοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας,
οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ [d] ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικοῦτος
19 σεισμός, οὕτω μέγας. καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη,
καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
20 ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. καὶ
21 χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀν-
θρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς
τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.
17 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας,
καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων, Δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνης
2 τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρευσαν

---

[d] ἄνθρωπος ἐγένετο

---

12 τῶν βασιλέων τῶν] τοῦ βασιλέως τοῦ 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔄 (vt. vg.) Primas. 14 ἃ ἐκπορεύεται A *al. mult.*, ἃ ἐκπορεύονται 046 *al. pauc.*, 𝔖 (ph. hl.) Tycon. *al.* : [καὶ] ἐκπορεύονται ℵ^{ca} 1854 2019 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔄 (vt. vg.) Primas. : ἐκπορεύεσθαι 𝔭^{47} ℵ* 051 1* 2302 *al. pauc.* : *om.* 𝔈 (boh.) Eth 15 ἰδού] *praem.* For thus spake the Lord 𝔄 vt.$^{codd.}$ vg.) ἔρχομαι] ἔρχεται ℵ* *al. pauc.* : *om.* 𝔖 (ph.) Tycon. : ὃς ἔρχεται 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. 16 συνήγαγεν] συνάξει 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Primas. : συνήγαγον ℵ 𝔖 (hl.) : συνάξω 𝔄 (vg.) 17 μεγάλη *om.* A *al. pauc.* Cassiod. Andr. 18 ἀστρ. κ. φω. κ. βρον. 0163 (ℵ) A *al.* 𝔏 𝔄 (vg.) Tycon. Primas. : ἀστρ. κ. φω. 046 : ἀστρ. κ. βρον. *pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.) Andr. : ἀστρ. κ. βρον. κ. φω. 𝔭^{47} 051 *al.* 𝔖 (hl.) Are. : φω. κ. βρον. κ. ἀστρ. 1 *al. pauc.* : βρον. κ. φω. κ. ἀστρ. 𝔈 (boh.) ἄνθρωποι ἐγένοντο] ἄνθρωπος ἐγένετο (-ο̅ντο 𝔭^{47}) 𝔭^{47} A 254 (2020) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Eth 19 τῆς ὀργῆς 𝔭^{47} 0163 ω, *uerss., patr.* : *om.* 61 69 110 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon.

οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ
οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν Πνεύματι· 3
καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα
βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περι- 4
βεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ
τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς
γέμον βδελυγμάτων, καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὸ 5
μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, [e] Μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη,
ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν 6
γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν
μαρτύρων Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα. καὶ εἶπέ 7
μοι ὁ ἄγγελος, Διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυ-
ναικός, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ
κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. τὸ θηρίον, ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ 8
μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν [f] ὑπάγειν. καὶ
θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα
ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον,
ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται. ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ 9
ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν· καὶ 10
βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθε·
καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θηρίον, ὃ ἦν, καὶ οὐκ 11
ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν
ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βα- 12
σιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά-
νουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν 13
καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολε- 14

---

[e] μυστήριον, [f] ὑπάγει

17. [2] καὶ ἐμεθύσθησαν . . . πορνείας αὐτῆς *om.* Cypr. ⅔ Primas. [3] εἶδον] εἶδα A Hipp. γέμοντα . . . δέκα *om.* Cypr. γεμοντα ὀνόματα (ὄνομα) ℵ* A P Tycon. : γέμον τὰ ὀνόματα Hipp. : γέμον ὀνομάτων *minusc. nonnull.* βλασφημίας *om.* Hipp. δέκα] *hic add. u.* 18, *sed etiam suo loco,* P 2020 (*ex* Andr. *comm.*) [4] τὰ ἀκάθαρτα] [πάσης] ἀκαθαρσίας [καὶ] (*ut uid.*) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Cypr. Tycon. Primas. αὐτῆς] [πάσης] τῆς γῆς 046 *al.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔈 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Hipp. Cypr. Primas. : *add.* καὶ τῆς γῆς ℵ 𝔖 (hl.$^{codd.}$) : *om.* 𝔄 (vt. vg.) [5] *siue* , Μυστήριον, *siue* μυστήριον, *scribendum et distinguendum* τῶν πορνῶν καὶ *om.* 𝔏 (vt.^{sig}) πορνῶν] πορνειῶν 𝔏 (vg.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Tycon. Primas. *al.* [6] Ἰησοῦ *om. pauc.* 𝔄 (vg.) Andr. [8] ὑπάγειν ℵ P 046 ω, *uerss. pler.* Tycon. : ὑπάγει A *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{col.}$) Iren.$^{lat.}$ Hipp. Primas. θαυμάσονται] ἐθαυμάσαντο 𝔄 (vg.) Primas. (?) [13] οὗτοι *om.* Hipp. αὐτῶν] αὐτῷ 180 2071 Hipp. : *om.* 𝔄 (vg.)

μήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ καὶ βα-
σιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.
15 καὶ λέγει μοι, Τὰ ὕδατα, ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι
16 εἰσὶ καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, καὶ τὸ
θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐ-
τὴν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύ-
17 σουσιν ἐν πυρί. ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι
τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν
18 αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνή,
ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασι-
λέων τῆς γῆς.

18 Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.
2 καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων, Ἔπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ με-
γάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύ-
ματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου.
3 ὅτι ἐκ [g]τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς [h]πέπτωκαν
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ
οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν.
4 Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, Ἐξέλθετε, ὁ
λαός μου, ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ

---

[g] *om.* τοῦ οἴνου [h] πέπωκε

---

15 ἡ πόρνη κάθηται] κάθηται ἡ πόρνη 𝔏 (vt.^{glg}) 𝔄 (vt. vg.) Hipp. Primas. 16 καὶ τὸ θηρίον] τοῦ θηρίου 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) : *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. : ἐπὶ (εἰς) τὸ θηρίον 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) οὗτοι *om.* 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. μισήσουσιν] μισοῦσιν *minusc. pauc.* Hipp.$^{cod.\ opt.}$ Tycon. 17 τὰς καρδίας] τὴν καρδίαν 1854 𝔈 Hipp. Tycon. ½ καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην *om.* A *minusc. pauc.* 𝔏 (vt.^{glg} vg.) Tycon. 18 τῶν βασιλέων] τῶν βασιλειων ℵ 616 (?) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) : *om.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$)

18. [2] [ἐν] ἰσχυρᾷ φωνῇ] ἰσχυρὰν φωνὴν *minusc. pauc.* : ἐν ἰσχύι φωνῇ μεγάλῃ Hipp. : ἐν ἰσχύι Tycon. : [ἐν] φωνῇ μεγάλῃ 𝔖 (ph.) 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) : [ἐν] ἰσχυρᾷ φωνῇ [καὶ] μεγάλῃ *minusc. pauc.* 𝔏 (vt.) Primas. λέγων *om.* P *al. pauc.* Hipp. ἀκαθάρτου (*pr.*)] *add.* καὶ μεμισημένου A *al. pauc.* (*cf. infra*) 𝔏 (vt.^{glg}) 𝔄 (vt. vg., *sed codd. qui comma utrumque habent, exhibent contrario ordine*) Hipp. καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου *om.* P *al.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) ὀρνέου] θηρίου A Hipp. : θηρίου καὶ παντὸς ὀρνέου 𝔈 (sah.) : ghoul 𝔄 (vt. vg.) καὶ μεμισημένου (*alt.*) *om.* 𝔏 (vg.) [3] τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ ℵ 046 ω 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. : τοῦ θυμοῦ τοῦ οἴνου P 051 1 *al.* 𝔏 (vt.^{glg}) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Hipp. : τοῦ θυμοῦ A *al. pauc.* 𝔏 (vg.) Priscill. : τοῦ οἴνου *pauc.* 𝔖 (ph.) Tycon. Primas. (Andr.) : C *uero* τοῦ οἴνου, *et* τοῦ θυμοῦ *post* τῆς πορνείας πέπτωκαν (*sim.*) ℵ A C 046 *al.* 𝔈 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Eth Hipp. : πέπωκεν (-αν) P 051 1 2020 *al.* 𝔏 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt. vg.) Tycon. Priscill. *al.* : πεπότικεν *minusc. pauc.* 𝔖 (ph.)

ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ 5
ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα
αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκε, καὶ διπλώσατε τὰ διπλᾶ 6
κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν.
ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν 7
καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι Κάθημαι βασίλισσα,
καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ 8
ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ
κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς [i] Κύριος ὁ Θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν. καὶ 9
κλαύσονται καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς
πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώ-
σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ 10
αὐτῆς, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλών, ἡ πόλις ἡ
ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς 11
κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγο-
ράζει οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν 12
καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον
θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιω-
τάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμω- 13
μον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ
σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ
σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς 14
ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώ-
λετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὰ οὐ μὴ εὑρήσουσιν. οἱ ἔμποροι τού- 15
των, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν

[i] *om.* Κύριος

[4] λάβητε] βλαβῆτε (*sim.*) *pauc.* Cypr. $\frac{2}{2}$ Tycon. Primas. [8] ἡμέρᾳ] ὥρᾳ *pauc.* 𝔏 (vt.[m]) Ethᵗʰ Cypr. Primas. κύριος *om.* A *pauc.* 𝔏 (vg.) Ethᵗʰ ὁ θεὸς *om. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.[codd.]) Primas. [9] ἐπ' αὐτὴν (αὐτῇ) *om.* 61 69 94 Primas. : *tr. post* γῆς 𝔄 (vt. vg.) καὶ στρηνιάσαντες *om.* ℵ* 456 2091 Tycon. [11] κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν] κλαύσουσιν καὶ πενθήσουσιν 046 *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph. [hl.]) 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Hipp. οὐκέτι *om.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.[cod.]) [12] μαργαριτῶν ℵ *al. pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (ph. hl.) 𝔄 (vt.[codd.] vg.) Primas. : μαργαρίτας C P Hipp. : μαργαρίταις A : μαργαρίτου 046 ω 𝔏 (vg.) Ethᵗʰ : *om.* 𝔄 (vt.[cod.]) [13] καὶ ἄμωμον ℵ* A C P *al.* 𝔏 (vt.[gig] vg.) 𝔖 (hl.) 𝔈 (sah.) Ethᵗʰ : *om.* ℵᶜ 046 ω 𝔖 (ph.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Hipp. Primas. σωμάτων] canum Tycon. [14] ἡ ὀπώρα] τῆς ὀπώρας Primas. : *om.* 𝔄 (vt.[codd.] vg.) τῆς ἐπιθυμίας] ἡ ἐπιθυμία 𝔄 (vt.[codd.] vg.) 𝔖 (ph.) Primas.

16 φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες,
Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυ-
ροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαρ-
17 γαρίτῃ, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερ-
νήτης, καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν
18 ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἔκραξαν βλέποντες τὸν κα-
πνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες, Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;
19 καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκραξαν κλαίοντες καὶ
πενθοῦντες, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλού-
τησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος
20 αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη. εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ οἱ
ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρῖμα
ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.
21 Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλινον μέγαν, καὶ ἔβαλεν
εἰς τὴν θάλασσαν λέγων, Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλών, ἡ
22 μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσι-
κῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς
τεχνίτης [k] πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ
23 μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ
φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί
σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς· ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθη-
24 σαν πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη,
καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.
19 Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐ-

---

[k] *om.* πάσης τέχνης

---

17 ὁ ἐπὶ [τὸν] τόπον πλέων ℵ A C 046 *al.* 𝔏 (vt.^{sig} vg.) 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt. vg.) : per mare (in fluuiis [𝔈 (sah.)]) nauigans 𝔈 Primas. : [ὁ] ἐπὶ τῶν {πλοίων πλέων P *al.* Tycon. : ὁ ἐπὶ τῶν πλοίων ἐπὶ τόπον πλέων 𝔖 (ph.) : ἐπὶ τῶν πλοίων [ὁ] ὅμιλος 1 *et al.* Hipp. 18 ἔκραξαν] clamabunt 𝔄 (vt. vg.) Primas. καπνὸν] τόπον A 60 𝔏 (vg.) 19 ἔβαλον] ἔβαλαν C 1828 Hipp. 21 ἰσχυρὸς] ἰσχυρὸν ℵ* *al pauc.* 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : *om.* A 792 𝔖 (hl.) 22 σαλπιστῶν] σαλπίγγων ℵ *al. pauc.* (𝔖 (ph.)) (𝔈 𝔄 vt. vg.) 22—23 καὶ πᾶς τεχνίτης . . . φανῇ ἐν σοὶ ἔτι 23 *om.* Hipp. : καὶ πᾶς τεχνίτης . . . ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι (22) *om.* 792 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : καὶ πᾶς τεχνίτης . . . εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι *om.* 61 69 𝔄 (vt. vg.) : ἔτι καὶ φωνὴ . . . ἐν σοὶ ἔτι *om.* ℵ *al.* 𝔖 (hl.) 𝔈 (Eth) Hipp.$^{dlar.}$ καὶ φῶς λύχνου . . . ἔτι *tr. post* ἐν σοὶ ἔτι (*alt.*) 𝔈 (sah.) : καὶ φῶς λύχνου . . . ἔτι (*pr.*) *om.* Tycon. πάσης τέχνης *om.* ℵ A 𝔈 (boh.)

19. 1 ὄχλου πολλοῦ] turbarum multarum 𝔏 (vg.) 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Primas. : tubarum multarum 𝔏 (vg.$^{codd.}$ 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : magnarum turbarum Tycon.

ρανῷ λεγόντων, Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ
Θεοῦ ἡμῶν· ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν 2
πόρνην τὴν μεγάλην, ἥτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ
ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. καὶ δεύτερον 3
εἴρηκαν, Ἀλληλούϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἰκοσιτέσσαρες, καὶ τὰ 4
τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ
λέγοντες, Ἀμήν· Ἀλληλούϊα. καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε λέ- 5
γουσα, Αἰνεῖτε τῷ Θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, οἱ φοβούμενοι
αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, 6
καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λε-
γόντων, Ἀλληλούϊα· ὅτι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παντο-
κράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιῶμεν, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ· ὅτι 7
ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν. καὶ 8
ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν· τὸ γὰρ
βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί. καὶ λέγει μοι, Γράψον, 9
Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ
λέγει μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσι. καὶ ἔπεσον ἔμ- 10
προσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι, Ὅρα μή·
σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν
Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστι τὸ πνεῦμα
τῆς προφητείας.

Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ ἰδού, ἵππος λευκός, καὶ ὁ 11
καθήμενος ἐπ' αὐτὸν [l] καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιο-
σύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν 12
κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά· ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς
οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον [m] ῥεραντισμένον αἵματι· 13

[l] *om.* καλούμενος [m] βεβαμμένον

1 δόξα (*sine additam.*) ℵ° A C P *al.* Ł S (ph.) Ɛ (sah.) Ą (vt.$^{codd.}$) Tycon. Primas. : *add.* καὶ ἡ τιμὴ 1 *al.* S (hl.) Ɛ (boh.) τοῦ θεοῦ ℵ A C P 046 *al. mult.* Ł (vt.^{glg}) Ɛ : τῷ θεῷ 241 *al. pauc.* Ł (vg.) S (ph. hl.) Ą (vt. vg.) Ethi Tycon. Primas. *al.* 6 ὄχλου πολλοῦ] ὄχλων πολλῶν S (ph.) Ą (vt.$^{cod.}$) Primas. : tubae magnae Tycon. 9 τοῦ γάμου *om.* ℵ* P 1 *al.* Ł (vt.^{glg}) Ɛ (boh.) Ą (vt.$^{cod.}$) καὶ λέγει . . . εἰσι *om.* Tycon. $\frac{2}{2}$ ἀληθινοὶ] *add.* (*praem.*) [καὶ] δίκαιοι [καὶ] Ą (vt.$^{codd.}$) Primas. 10 τὸ πνεῦμα] *praem.* τὸ ὅραμα καὶ Ą (vt.$^{cod.}$ vg.) 11 καλούμενος ℵ 046 ω Ł S (ph. hl.) Ɛ Ethi Iren.$^{lat.}$ Orig. $\frac{2}{2}$ Cypr. $\frac{2}{2}$ Tycon. Primas. *al.* : *om.* A P *al.* Ą (vg.) Hipp. Andr. Are. 12 φλὸξ ℵ 046 1 *al.* Ą (vg.) Hipp. : ὡς φλὸξ *rell.* 13 ῥεραντισμένον (ἐρραντισμένον)

14 καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύ-
ματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς ἐνδεδυμένοι
15 βύσσινον λευκὸν καθαρόν. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται
ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐ-
τοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
16 τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ
ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον, Βασιλεὺς βασιλέων καὶ
κύριος κυρίων.

17 Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ
λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι, Δεῦτε,
18 συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βα-
σιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων
καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτούς, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε καὶ
δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων.

19 Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα
αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ
20 ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ
μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν
οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσ-
κυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην
21 τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης ἐν θείῳ· καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ
ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος
αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

20 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν
2 τῆς ἀβύσσου, καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε

P *al. pauc.* Hipp. Orig. ½ Andr. ⅓ : ῥεραμμένον 105 Orig. ½ : περιρεραμμένον ℵ* : περιρεραντισμένον ℵ° : βεβαμμένον A 046 051 1 ω 𝔖 (ph.) (!) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vg.) Andr. ⅔ Are. 14 ἐνδεδυμένοι] ἐνδεδυμένοις ℵ* *al. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Iren.$^{lat.cod.}$ Orig. ⅔ 15 πατεῖ] πατήσει 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) Primas. τοῦ οἴνου *om.* 𝔖 (ph.) Iren.$^{lat.codd.}$ τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς] τῆς ὀργῆς [καὶ] τοῦ θυμοῦ ℵ 2321 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Orig. : τοῦ θυμοῦ 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) : τῆς ὀργῆς *pauc.* 𝔏 (vt.) 𝔖 (ph.) 𝔈 (boh.$^{codd.}$) Cypr. Primas. 17 τὸ μέγα τοῦ] τοῦ μεγάλου 051 *al. pauc.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Eth : *om.* 𝔏 (vt.^{gig}) 19 αὐτῶν] αὐτοῦ A *al. pauc.* 𝔈 (sah.) ἵππου] *add.* τοῦ λευκοῦ 𝔈 𝔄 (vt. vg.) Primas. 20 καὶ (*alt.*)] *add.* οἱ A *al. pauc.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) : μετ' αὐτοῦ *om.* 792 𝔈 (sah.) ὁ ψευδοπροφήτης] οἱ ψευδοπροφῆται 1918 2017 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. αὐτοῦ· ζῶντες] αὐτοῦ τοῦ ζῶντος. 𝔄 (vt.) : αὐτοῦ καὶ τοῦ ζῶντος 𝔄 (vg.)

20. 1 ἄγγελον] *praem.* ἄλλον ℵ° *al. pauc.* 𝔖 (ph.) 𝔈 (sah.) 𝔄 (vt. vg.) Eth Tycon. : *add.* ἄλλον *pauc.* μεγάλην *om.* Aug.

τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς,
καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ 3
ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη,
ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν
χρόνον.

Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς· 4
καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν
εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν
χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια
ἔτη. οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. 5
αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ 6
ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξου-
σίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι
μετ' αὐτοῦ [n] χίλια ἔτη.

Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυ- 7
λακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι 8
γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πό-
λεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν 9
ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων
καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ [o] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
κατέφαγεν αὐτούς. καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν 10
λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης·
καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκόν, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ, οὗ 11

---

[n] *add.* τὰ [o] *add.* ἀπὸ τοῦ Θεοῦ

---

4 τὴν μαρτυρίαν] τὸ ὄνομα 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Cypr. χεῖρα] *praem.* δεξιὰν 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) ἔζησαν] ζήσουσιν 𝔄 (vt.$^{codd.}$) ἐβασίλευσαν] βασιλεύσουσιν 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 5 οὐκ ἔζησαν] οὐ ζήσουσιν 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 6 χίλια] *praem.* τὰ ℵ 046 *al. pauc.* 𝔖 (hl.) 𝔈 9 ἀνέβησαν . . . ἐκύκλευσαν . . . κατέβη . . . κατέφαγεν] ἀναβήσονται . . . κυκλεύσουσιν . . . καταβήσεται . . . καταφάγεται 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ] A *al. pauc.* Aug. ½ Primas. : ἀπὸ τοῦ θεοῦ 1854 2258 : *praem.* ἀπὸ τοῦ θεοῦ ℵ^{c} P *al.* 𝔏 (vg.) 𝔖 (hl.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. Hier. : *add.* ἀπὸ τοῦ θεοῦ 046 *al.* 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (ph.) 𝔈𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) Victorin.-Poetou. Aug. ½ αὐτούς] inimicos suos Tycon. : *add.* and the[ir] captain 𝔄 (vt.$^{codd.}$, *qui fere omnes coniungunt cum* [καὶ] ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς *ibique comma concludunt*) 10 ἐβλήθη] βληθήσεται 𝔄 (vt.$^{codd.}$ vg.) ὁ ψευδοπροφήτης] οἱ ψευδοπροφῆται 𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. ½ Aug.$^{codd.}$ *ter* Primas.

ἀπὸ τοῦ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη
12 αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἑστῶ-
τας ἐνώπιον τοῦ θρόνου· καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον
ἠνοίχθη, ὅ ἐστι τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμ-
13 μένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα
τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νε-
14 κροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ
ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· οὗτος ὁ
15 θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη
ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.
21 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς
2 καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πό-
λιν τὴν ἁγίαν, [p] Ἱερουσαλὴμ καινήν, εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ
3 αὐτῆς. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λεγούσης, Ἰδού, ἡ
σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ
αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται, [q] Θεὸς
4 αὐτῶν, καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὁ θά-
νατος οὐκ ἔσται ἔτι· οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται
5 ἔτι· τὰ πρῶτα ἀπῆλθον. καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ, Ἰδού,
καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει, [r] Γράψον· ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ
6 ἀληθινοί εἰσι. καὶ εἶπέ μοι, Γέγοναν. ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ
καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς
7 δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐ-

---

[p] Ἱερουσαλήμ, καινὴν [q] *om.* Θεὸς αὐτῶν, [r] Γράψον ὅτι Οὗτοι

---

12 θρόνου] θεοῦ 1 *al. pauc.* Andr.$^{cold.}$ 14 οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, (*hinc om.* 𝔖 (ph.) 𝔄 (vt.$^{cal.}$) Iren.$^{lat.}$) ἡ λίμνη τοῦ πυρός *om.* 051 1 *al.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Tycon. Primas. *al.*

21. 1 ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ] ἡ γὰρ πρώτη γῆ 𝔄 (vt.$^{cold.}$) πρώτη *om.* *pauciss.* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cold.}$ vg.) Iren.$^{lat.}$ Tycon. ½ Aug. Primas. 2 Ἱερουσαλὴμ καινήν, (*ut* 𝔖 (ph.) 𝔈)] *alii distingunt* Ἱερουσαλήμ, καινὴν (*ut* 𝔄 (vt.$^{cal.}$)) εἶδον *om.* 𝔄 (vt.$^{cold.}$) 3 μεγάλης *om.* 582 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔄 (vt.$^{cold.}$ vg.) ἐκ τοῦ θρόνου ℵ A 94 𝔏 (vg.) Iren.$^{lat.}$ Tycon. ½ Amb. Aug.: ἐκ τοῦ οὐρανοῦ P 046 ω, *uerss. pler.*, Tycon. ½ Primas. Cassiod.: *om.* Iren. σκηνώσει] ἐσκήνωσεν ℵ* *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔖 (hl.) Iren.$^{lat.}$ ⅓ (*cod. opt.*) (*at in tali re Latinis fidem habere periculosum*) θεὸς αὐτῶν (αὐτῶν θεός) A P *al.* 𝔏 (vg.) (𝔖 (ph. hl.)) Iren.$^{lat.}$ Tycon. Amb.: *om. rell.* 4 τὰ πρῶτα (πρόβατα ℵ) ἀπῆλθον. καὶ] ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῆς. καὶ ἀπῆλθον καὶ 𝔖 (ph.) 5 γράψον. ὅτι οὗτοι (*ut* 𝔈 𝔄 (vt. vg.)) : *alii distingunt* γράψον ὅτι Οὗτοι (*ut* 𝔖 (ph.))

τὸς ἔσται μοι υἱός. τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις 8
καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι
τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ,
ὅ ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας 9
τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ
λέγων, Δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην, τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. καὶ 10
ἀπήνεγκέ με ἐν Πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι
τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλήμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ
τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ 11
τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ 12
ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώ-
δεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστι τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν
Ἰσραήλ. ἀπ' ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, 13
καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. καὶ τὸ 14
τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνό-
ματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε 15
μέτρον, κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας
αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ 16
μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ
σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς
ἴσα ἐστί. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσ- 17
σάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν ἀγγέλου. καὶ ἡ ἐνδώμησις 18
τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις. καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρόν, ὅμοιον ὑάλῳ
καθαρῷ. οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσ- 19
μημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος
χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, 20
ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκα-
τος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. καὶ 21

8 δειλοῖς καὶ *om.* 𝔄 (vt.*codd.*) ἀπίστοις] *add.* καὶ ἁμαρτωλοῖς 046 *al.* 𝔖 (ph. hl.) καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ *om.* 𝔄 (vg.) καὶ φονεῦσιν *om.* 𝔄 (vt.*cod.*) καὶ πόρνοις *om.* 𝔏 (vt.*gig*) 𝔄 (vt.*codd.*) Tycon. κ. πόρ. κ. φαρ.] κ. φαρ. κ. πόρ. 𝔖 (ph.) καὶ φαρμακοῖς *om.* 𝔈 (boh.) καὶ εἰδωλ.] *praem.* καὶ μάγοις 𝔄 (vt.*codd.*) : *add.* καὶ μάγοις 𝔄 (vt.*codd.* vg.) καὶ πᾶσι τοῖς ψεύδεσι] *om.* 𝔄 (vt.*codd.*) : *add.* καὶ πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι 𝔄 (vt.*cod.*) : *add.* ἀσεβέσι 𝔄 (vg.) 12 μέγα καὶ *om.* 𝔈 (sah.) ἀγγέλους] angulos 𝔏 (vg.*codd.*) Amb.*codd.* Primas.*codd.* 16 τὸ μῆκος *cum superioribus iungit* 𝔈 (sah.) καὶ τὸ ὕψος *om.* 2321 𝔄 (vt.*codd.*) 19 τοῦ τείχους *om.* 𝔄 (vt.*codd.* vg.) Tycon. Primas.

οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρῖται· ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων
ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρόν,
22 ὡς ὕαλος διαυγής. καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός,
23 ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ τὸ ἀρνίον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν
ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ
24 Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον. καὶ περιπατή-
σουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι
25 τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν. καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν
26 ἡμέρας (νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ)· καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν
27 τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινόν, καὶ
ὁ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος· εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ
22 τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου. καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν
ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ [8] ἀρ-
2 νίου, ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν
ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τὸν
3 καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. καὶ
πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν
4 αὐτῇ ἔσται· καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, καὶ ὄψονται τὸ
5 πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ
νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ χρείαν οὐκ ἔχουσι φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς
ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτίσει ἐπ' αὐτούς· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
6 Καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ ὁ Κύριος, ὁ
Θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν, ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ
7 δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. καὶ ἰδού, ἔρχομαι
ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου
τούτου.

---

[8] ἀρνίου. ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ

---

22 ὁ θεός om. pauciss. 𝔖 (hl.) 𝔈th (Iren.) Vigil. ἀρνίον] add. the only begotten [son] of God [is] altar of holiness 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 24 καὶ περιπατήσουσιν . . . αὐτῆς] καὶ τὰ ἔθνη τῶν σῳζομένων τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι 1 2186 (ex Andr. comm., ut uid.) αὐτῶν εἰς αὐτήν] om. 𝔄 (vt. vg.) Primas.: αὐτῇ 𝔖 (ph.)

22. 1 καὶ τοῦ ἀρνίου om. 𝔄 (vt.) 1–2 ἀρνίου, ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ (cum minusc. sat mult. 𝔄 (vt. vg.) Tycon.): alii distinguunt ἀρνίου. ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ (cum 𝔏 𝔖 (ph.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$)) 6 πνευμάτων τῶν] ἁγίων 1 𝔄 (vg.) Andr.: πνευμάτων τῶν ἁγίων minusc. pauc. 𝔖 (ph.)

Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ 8
ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ
δεικνύοντός μοι ταῦτα. καὶ λέγει μοι, Ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμί, 9
καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους
τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.

Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βι- 10
βλίου τούτου· ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι· καὶ 11
ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι· καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι· καὶ
ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. ἰδού, ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, 12
ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶ- 13
τος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς 14
στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ
τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ 15
καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ
ποιῶν ψεῦδος.

Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ 16
ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαβίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμ-
πρὸς ὁ πρωϊνός.

Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, Ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, 17
Ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω· ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ 18
βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν
τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ 19
ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ

8 ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν *om.* 𝔄 (vt. vg.) 10 [τούτου] τοῦ βιβλίου *om.* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) 13 δικαιοσύνην ποιησάτω] δικαιωθήτω 2020 2036 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) *epist.-Vienn.* 14 πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν ℵ A *al. pauc.* 𝔏 (vg.) 𝔈 (sah.) 𝔈th (Primas.) Fulg. : οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ (*sim.*) 046 ω 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔖 (ph. hl.) 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt. vg.) Tert. Cypr. Tycon. 15 οἱ πόρνοι καὶ *om.* 2026 2057 Hipp.$^{cod.\ opt.}$ φιλῶν καὶ ποιῶν A 046 ω 𝔏 𝔖 ([ph.] hl.) Hipp. Tycon. Primas. Fulg. *al.* : ποιῶν καὶ φιλῶν ℵ *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{sig}) 𝔈 (sah.) Ath. Andr. Are. : ποιῶν 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) : φιλῶν 𝔄 (vg.) 𝔈th 16 Δαβίδ] Ἀδάμ 𝔄 (vt.$^{codd.}$) ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός] ὁ λαμπρὸς καὶ [ὁ] πρωινός A *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{sig} vg.) Primas. : ὁ πρωϊνὸς ὁ λαμπρός *minusc. pauc.* 𝔖 (ph.) Are. : ὁ πρωϊνός 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{codd.}$) : *puncto sublato haec cum sequentibus coniungunt* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) (πρ. [καὶ] τὸ πν. κτλ. : *uide infra*) 17 ἡ νύμφη] ὁ νυμφίος 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) 18 αὐτὸν] αὐτῶν 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) 19 τοῦ βιβλ. τῆς προφ. ταύτης] τῆς προφ. τοῦ βιβλ. τούτου *minusc. pauc.* 𝔏 (vt.^{m}) 𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.$^{codd.}$) : τοῦ βιβλ. τούτου A 𝔏 (vt.^{sig}) : τῆς προφητείας ταύτης 𝔄 (vt.$^{codd.}$) Tycon.

μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας.
τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, Ναί· ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν· ἔρχου, Κύριε
Ἰησοῦ.
21 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ [u]μετὰ τῶν ἁγίων. ἀμήν.

---

[t] *add.* Χριστοῦ [u] μετὰ πάντων

---

20 ταῦτα] *add.* εἶναι ℵ *al. duo* 𝔈 (boh.) 𝔄 (vt.$^{cod.}$) ταχύ *hoc uerbo finem libro faciunt* 𝔄 (vt.$^{codd.}$) ἀμήν *om.* ℵ *al. pauc.* 𝔏 (vt.^{gig}) 𝔖 (ph.) 𝔈𝔄 (vt.$^{cod.}$) Tycon. Primas. 21 *om. hunc uersum* Primas. Ἰησοῦ (*iuntum*) ℵ A *al. pauc.* 𝔈 (sah.) : Ἰησοῦ Χριστοῦ *rell.* τῶν ἁγίων ℵ 2321 𝔏 (vt.^{gig}) : πάντων A 𝔏 (vg.$^{cod.}$) Tycon. : πάντων τῶν ἁγίων [αὐτοῦ] 046 ω 𝔖 (ph. hl.) 𝔈𝔄 (vt.$^{cod.}$ vg.) Andr. Are. : πάντων ὑμῶν 𝔏 (vg.$^{codd.}$) 𝔈th ἀμήν *om.* Tycon. ½ *subscr.* The Apocalypsis of Iohannes, Peace to the saint 𝔈 (sah.)

THE BIBLE

IN ITS ANCIENT AND ENGLISH VERSIONS

Edited by H. WHEELER ROBINSON

Pp. 346. 15*s*. net

CONTENTS: 1. The Hebrew Bible, by the Editor; 2. The Greek Bible, by W. F. HOWARD; 3. The Syriac Bible, by T. H. ROBINSON; 4. The Latin Bible, by H. F. D. SPARKS; 5. The English Versions (to Wyclif), by Sir WILLIAM CRAIGIE; 6. The Sixteenth-Century English Versions, and 7. The Authorized Version and After, by J. ISAACS; 8. The Revised Version and After, by C. J. CADOUX; 9. The Bible as the Word of God, by the Editor; Bibliography; Chronological Table; Indexes.

OXFORD UNIVERSITY PRESS

OXFORD BOOKS

THE APOCRYPHAL NEW TESTAMENT

Being the Apocryphal Gospels, Acts, Epistles, and Apocalypses, with other narratives and fragments. Newly translated by M. R. JAMES. Pp. 616. 15*s*. net

NOUUM TESTAMENTUM GRAECE

Secundum Textum Westcotto-Hortianum. Edited by S. C. E. LEGG.

Already published:—

Euangelium secundum Matthaeum. Pp. 212. 30*s*. net

Euangelium secundum Marcum. Pp. 180. 25*s*. net

NOUUM TESTAMENTUM LATINE

Secundum Editionem Sancti Hieronymi rec. I. WORDSWORTH, H. I. WHITE, H. F. D. SPARKS, et C. JENKINS.

Part I. (Gospels), pp. 818. 50*s*. net (sold only with Part II)

Part II. (Epistles of Paul), pp. 774. 84*s*. net

Sold separately:—

Fasc. vii (Hebrews), pp. 90. 10*s*. 6*d*. net

Part III. Fasc. i (Acts), pp. 244. 12*s*. 6*d*. net

Fasc. ii (Epistles of James, Peter, John, and Jude), pp. 182. 21*s*. net

AN INTRODUCTION TO THE STUDY OF THE NEW TESTAMENT

By A. H. MCNEILE. Pp. 486. 21*s*. net

THE ACTS OF THE APOSTLES

A Critical Edition with Introduction and Notes on Selected Passages. By A. C. CLARK. Pp. 500. 30*s*. net

(All prices are subject to alteration without notice)

OXFORD UNIVERSITY PRESS

[2/50]